ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΑΛΑ

Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΜΕΘΟΔΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΑΛΑ

Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΜΕΘΟΔΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ — ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ ΚΑΙ Α. ΜΕΤΑΞΑ 18 — ΤΗΛ. 633.770

ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΕ ΟΣΟΥΣ
ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΣΕ ΙΔΕΕΣ
ΚΑΙ ΜΑΧΟΝΤΑΙ ΓΙ' ΑΥΤΕΣ

«Οἱ ἱστορικοὶ τοῦ μέλλοντος θὰ ὀνομάσουν τὸν εἰκοστὸ αἰώνα, αἰώνα τῆς Προπαγάνδας.»

Ζ. ΣΕΒΑΛΙΕ

«Ἡ Ἰδέα μετατρέπεται σὲ ὑλικὴ δύναμι ὅταν μπῆ μέσα στὶς μᾶζες.»

Κ. ΜΑΡΞ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, γεννήθηκε στὸ Κάϊρο, τὸ 1928, ἀπὸ Ἕλληνες γονεῖς. Δεκαπέντε ἐτῶν προσελκύσθηκε ἀπὸ τὶς κομμουνιστικὲς θεωρίες, προσχώρησε στὸν κομμουνισμὸ καὶ ἐντάχθηκε στὶς παράνομες ὀργανώσεις του ποὺ δροῦσαν τότε στὴν Μ. Ἀνατολή. Τὸ 1947 ἀποφοίτησε ἀπὸ τὴν Ἀμπέτειο Σχολὴ τοῦ Καΐρου καὶ ἦρθε στὴν Ἀθήνα ὅπου ἐνεγράφη στὴν Νομικὴ Σχολή. Πῆρε σύνδεσι καὶ ἐντάχθηκε στὴν παράνομη ὀργάνωσι τῶν κομμουνιστῶν φοιτητῶν. Τὸ 1948, γραμματέας τῆς ὀργανώσεως Νομικῆς Σχολῆς, συνελήφθη καὶ παρεπέμφθη στὸ Στρατοδικεῖο. Κατώρθωσε νὰ διαφύγη στὸ Κάϊρο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὸ Παρίσι μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταδικασθῆ ἐρήμην σὲ εἰκοσαετῆ δεσμά. Ἀπὸ τὸ Παρίσι, τὸ Κ.Κ.Ε. τὸν ἔστειλε στὴν Πράγα καὶ ὕστερα στὴν Βουδαπέστη (1949).

Στὴν Οὐγγαρία ἐργάσθηκε ἐθελοντικὰ μὲ τὰ «ἐργατικὰ τάγματα» σὲ κρατικὰ ἀγροκτήματα καὶ ἐργοστάσια, χρησιμοποιήθηκε σὰν δάσκαλος στὰ ἑλληνόπουλα τοῦ παιδομαζώματος καὶ ἔγινε διευθυντὴς σχολείου (1950). Ἀντιπροσώπευσε τὴν ΕΠΟΝ στὸ διεθνὲς συνέδριο ἀριστερῶν φοιτητῶν τῆς Πράγας (1950), στὴν σύνοδο τῆς ΠΟΔΝ στὴ Βιέννη (1950) καὶ στὴν Βουδαπέστη (1951), μετέσχε σὲ φεστιβὰλ τῆς νεολαίας κλπ.

Τὸ 1951 ἀποσπάσθηκε στὸν τομέα τῆς Προπαγάνδας. Εἰδικεύθηκε στὴν τεχνική της καὶ τοποθετήθηκε στὸ τμῆμα ἑλληνοφώνων ἐκπομπῶν τοῦ Ραδιοσταθμοῦ Βουδαπέστης καὶ γενικώτερα στὴν Ὑπηρεσία Ἀγκὶτ - Πρόπ.

Ἀπὸ τὸ 1951 ὡς τὸ 1956 ἐργάσθηκε στὸν Ραδιοσταθμὸ τῆς Βουδαπέστης καὶ στὸ Ἀγκὶτ - Πρὸπ Οὐγγαρίας. Στὸ μεταξύ, τόσο ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν κομμουνιστικὴ πράξι ὅσο καὶ ἡ πνευματικὴ ὡρίμανσις ἄρχισαν νὰ τὸν ἀναγκάζουν στὴν ἐπανεξέτασι τῆς ἰδεολογικοπολιτικῆς του στάσεως. Ἔγινε «ρεβιζιονιστὴς» καὶ ἀνῆκε στὴν τάσι τοῦ Ι. Νάγκυ ποὺ πάλευε γιὰ ἕνα κομμουνισμὸ πιὸ ἀνθρωπιστικό, πιὸ φιλελεύθερο, πιὸ ἐθνικό, λιγότερο δογματικὸ καὶ περισσότερο ἐξελίξιμο. Ὁ θάνατος τοῦ Στάλιν (1953) καὶ ἡ ἄνοδος τοῦ Γκ. Μαλενκὼφ στὴν ΕΣΣΔ καὶ τοῦ Ι. Νάγκυ στὴν Οὐγγαρία, τοῦ ἔδωσαν μερικὲς ἐλπίδες. Ἡ ἀποτυχία τοῦ ἐγχειρήματος καὶ ἡ πτῶσις τῶν Μαλενκὼφ - Νάγκυ (1955) τὸν ἔκαναν νὰ παραδεχθῆ αὐτὸ ποὺ ἀπὸ καιρὸ ὑποψιαζόταν. Ὅτι τὸ κακὸ βρίσκεται ὄχι στὰ πρόσωπα, ἀλλὰ στὸ ἴδιο τὸ σύστημα τοῦ κομμουνισμοῦ, ὄχι στὴν κακὴ ἐφαρμογὴ ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια τὴν θεωρία, ὄχι στὴν πρόσκαιρη ἐπιφάνεια ἀλλὰ στὴν μόνιμη οὐσία του, στὴν ἴδια τὴν ἐσώτατη ὑφὴ τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ὅταν ἔφθασε στὸν κομμουνιστικὸ κόσμο, τὸ 1949, ἦταν ἕνας ἐνθουσιώδης φανατικὸς νέος 21 ἐτῶν. Τὸ 1956 ὅμως, εἶχε ἤδη μία μεγάλη πεῖρα. Εἶχε διδαχθῆ πολλά. Εἶχε ὡριμάσει. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τῆς πρακτικῆς παρατηρήσεως, ξαναμελέτησε τὰ «ἱερὰ δόγματα». Καὶ εἶδε ὅτι τὸ κακὸ φώλιαζε ἤδη σ' αὐτά.

Τότε, ἀποφάσισε νὰ φύγη. Νὰ φθάση στὴν Ἑλλάδα. Καὶ νὰ ἀφιερώση τὴν ὑπόλοιπη ζωή του στὸν ἀγώνα ἐναντίον τοῦ κομμουνισμοῦ, αὐτῆς τῆς «μεγαλύτερης ἀπάτης τῆς Ἱστορίας» (Χ. Φάστ) ποὺ παγιδεύει τοὺς νέους, ἀποπροσανατολίζει τὶς ἀναγεννητικὲς δυνάμεις καὶ ἐκφυλίζει τοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴν πρόοδο. Ὁ κομμουνισμὸς προδίδει τὰ ὄνειρα γιὰ μιὰ καλύτερη ζωή. Καταστρέφει τὶς ἐλπίδες. Ὁδηγεῖ στὴν ἀντίδρασι, στὴν ὀπισθοδρόμησι, στὸ σκοτάδι. Δὲν εἶναι ἡ λύσις. Εἶναι τὸ ἀδιέξοδο.

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1956, ὁ Γ. Γεωργαλᾶς πέτυχε νὰ διαφύγη ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1957 ἦρθε στὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἔπαυσε νὰ ἀγωνίζεται κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ ταυτόχρονα, γιὰ μιὰ ἀληθινή, μέσα σὲ ἐθνικὰ πλαίσια, ἀναγέννησι τῆς χώρας μας. Ἀπὸ τὸ 1958 (μὲ μία διακοπή, τὸ 1964-65) εἶναι εἰδικὸς συνεργάτης τοῦ Γ.Ε.Σ. στὸν τομέα τῆς Διαφωτίσεως ὡς καὶ καθηγητὴς διαφόρων σχολῶν ἀξιωματικῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας. Ἀπὸ τὸ 1960 ἐργάσθηκε καὶ στὴν Ὑπηρεσία Διαφωτίσεως τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως παραιτηθεὶς τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1964 ὅταν διαπίστωσε διείσδυσι τῶν κομμουνιστῶν τὴν ὁποία κατήγγειλε δημοσίως διὰ τοῦ τύπου. Εἶναι συνεργάτης καὶ σχολιαστὴς τοῦ Ραδιοσταθμοῦ Ἐνόπλων, ἀνταποκριτὴς ξένων πρακτορείων καὶ τακτικὸς συνεργάτης ἐγκύρων σοβιετολογικῶν περιοδικῶν τοῦ Ἐξωτερικοῦ («Est & Ouest», «Documenti sul Communismo» «Politische Welt» κ.ἄ.). Γιὰ μία πενταετία (1960 - 1964) ἐξέδιδε τὸ μηνιαῖο περιοδικὸ «Σοβιετολογία». Ἔχει συγγράψει πλῆθος φυλλαδίων, ἐγχειριδίων καὶ βιβλίων μὲ διαφωτιστικὸ περιεχόμενο. Δημοσίευσε ἐπίσης ἐργασίες του σὲ διάφορες ἐφημερίδες καὶ σὲ περιοδικὰ («Γνώσεις», «Νέα Ἑστία», «Νέα Ἑλληνικά»). Τὸ ἔργο του «Ἡ Ἰδεολογία τοῦ Ἀντικομμουνισμοῦ», ἐξεδόθη στὴν Ἑλβετία, στὰ γερμανικά. Τὸ 1961 ἀντιπροσώπευσε τὴν Ἑλλάδα στὴν «διεθνῆ διάσκέψι γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τοῦ πολιτικοῦ πολέμου τῶν σοβιὲτ» (Ρώμη). Τὸ 1959 ἐπεσκέφθη τὸ Μόναχο, προσκεκλημένος τοῦ Ραδιοσταθμοῦ «Ἐλευθερία» καὶ τοῦ «Ἰνστιτούτου διὰ τὴν μελέτην τῆς ΕΣΣΔ».

Τὸ βασικὸ καὶ κύριο ὅπλο τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι ἡ Προπαγάνδα. Γι' αὐτό, ὁ Γ. Γεωργαλᾶς, προσφέροντας στὸ δικό μας κοινὸ τὴν γνῶσι αὐτοῦ τοῦ ὅπλου, τὴν γνῶσι τῆς τακτικῆς καὶ τῆς τεχνικῆς καὶ ἐν τέλει τῆς ἰδίας τῆς φύσεως τοῦ ἀντιπάλου, πιστεύει ὅτι μᾶς παρέχει μία δυνατότητα ὀρθῆς κατανοήσεως τῆς μεθοδολογίας του καὶ ἀποτελεσματικῆς ἀντιμετωπίσεώς του.

Α΄ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

«Σήμερα, ἡ Στρατηγικὴ περιλαμβάνει τὴν ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ πολιτική, τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία, τὴν κοινωνικὴ σύνθεσι τοῦ λαοῦ, τὴν ψυχολογία τῶν λαῶν... Τὸ καθαρῶς στρατιωτικὸ θέμα δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἕνα στοιχεῖο μεταξὺ πολλῶν. Ὁ σύγχρονος «στρατηγὸς» δὲν εἶναι κατ᾽ ἀνάγκην στρατιωτικός».

ΜΠΛΟΥΜΕΝΤΡΙΤ

1. Ἀντὶ γιὰ Πρόλογο.

Η γενιά μας ἔχει παράξενη μοίρα. Ἡ ἀνθρωπότητα δείχνει νἄχη εἰρηνεύση κάτω ἀπὸ τὴν σωφρονιστικὴ σκιὰ τῆς ἀτομικῆς βόμβας. Ὁ μεγάλος θερμὸς πόλεμος φαίνεται ἀπίθανος. Καὶ ὅμως. Περνοῦμε ὁλόκληρη τὴν ζωή μας σ᾽ ἕνα χαράκωμα. Ἀθέατο ἀλλὰ ὑπαρκτό. Ὁ αἰώνας μας εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ διαρκοῦς πολέμου. Αὐτὸς ὁ πόλεμος εἶναι ἡ θλιβερὴ ἐφεύρεσις τοῦ κόσμου μας. Πίσω ἀπὸ τὶς ἀκινητοποιημένες στρατιές, τοὺς «παγωμένους» πυραύλους, τοὺς λιμενισμένους στόλους, ἁπλώνεται ἕνα ἀπέραντο «δεύτερο μέτωπο». Ἐκεῖ, μαίνεται ὁ συνεχὴς πόλεμος. Ἕνας πόλεμος ἀλλόκοτος. Τὰ μέτωπά του βρίσκονται πουθενὰ καὶ παντοῦ. Οἱ ἐχθροὶ δὲν φοροῦν στολές, δὲν ἔχουν σημαῖες, δὲν μιλοῦν διαφορετικὲς γλῶσσες. Συχνά, εἶναι ὁμόγλωσσοι, γείτονες, συνάδελφοι, συγγενεῖς. Πεδία μαχῶν τὰ ἐργοστάσια, οἱ δρόμοι, τὰ σχολεῖα, οἱ αἴθουσες τῶν κινηματογράφων, τὰ λεωφορεῖα, τὰ καφενεῖα. Στὸν παράδοξο αὐτὸν πόλεμο κύρια ὅπλα δὲν εἶναι οἱ σφαῖρες καὶ οἱ ὀβίδες. Τὶς ἀντικαθιστοῦν οἱ ἰδέες καὶ τὰ συναισθήματα. Ἄμεσοι στόχοι δὲν εἶναι πολιτεῖες καὶ ἐδαφικὰ σημεῖα. Εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ κόσμος μας δὲν ἔχει πόλεμο. Καὶ μολαταῦτα ἡ γενιά μας δὲν ζῇ ἐν εἰρήνῃ. Ἡ Ἱστορία τῆς ἔγραψε νὰ γίνῃ τὸ πεδίο τῆς πιὸ ἐκτεταμένης ἐφαρμογῆς ἑνὸς νέου πολέμου: τοῦ «Πολιτικοῦ Πολέμου».

2. Τί εἶναι Πολιτικὸς Πόλεμος.

Ὁ Κλαούζεβιτς ἔλεγε : *«Πόλεμος εἶναι ἡ συνέχισις τῆς Πολιτικῆς, μὲ ἄλλα μέσα»*. Ὁ Στάλιν τὸ ἀντέστρεψε καὶ εἶπε: «Εἰρήνη εἶναι πόλεμος μὲ

ἄλλα μέσα». Καὶ ὁ Μάο-Τσὲ-Τούγκ διευκρινίζει. «Πόλεμος εἶναι αἱματηρὴ Πολιτική. Πολιτική, ἀναίμακτος πόλεμος».

Οἱ σύγχρονοι σοβιετικοὶ θεωρητικοὶ Α. Μπελιάκωφ καὶ Β. Μπουρλάτσκι, στὸ ἔργο τους ἡ «λενινιστικὴ θεωρία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἡ σύγχρονη ἐποχὴ» (1960) γράφουν:

«Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ εἰρηνικὴ συνύπαρξις σημαίνει δῆθεν ταξικὴ εἰρήνη. Σφάλλουν. Ἡ συνύπαρξις ἀφορᾶ τὶς διακρατικὲς καὶ ὄχι τὶς ταξικὲς σχέσεις. Δὲν σημαίνει καθόλου ἀναστολὴ οὔτε τῆς πάλης τῶν τάξεων οὔτε τῆς πάλης μεταξὺ τῶν δύο συστημάτων».

Ὁ ἐπίσης σύγχρονος σοβιετικὸς θεωρητικός, Τιμοφέγιεφ, στὴν μελέτη του «Ἀντιδραστικὲς ψευδαισθήσεις» (1959) γράφει:

«Οἱ ἀστοὶ νομίζουν ὅτι ὕφεσις σημαίνει προσέγγισι καὶ ἐξομοίωσι τῶν δύο συστημάτων, ἐνῶ εἶναι ἁπλῶς ἡ συνέχισις καὶ παραπέρα ἀνάπτυξις τοῦ ἀγῶνα μεταξὺ σοσιαλισμοῦ καὶ καπιταλισμοῦ κάτω ἀπὸ νέες συνθῆκες καὶ μὲ νέες μορφές. Ἂς μὴ ἔχουν ψευδαισθήσεις οἱ ὀπαδοὶ τοῦ καπιταλισμοῦ».

Οἱ κομμουνισταὶ πιστεύουν λοιπὸν ὅτι διεξάγεται πόλεμος. Καὶ πράγματι, διεξάγεται. Μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι ὁ πόλεμος αὐτὸς δὲν ἔχει προσλάβει — καὶ πιθανῶς δὲν θὰ προσλάβη ποτὲ — τὴν κλασσικὴ μορφὴ μιᾶς γενικῆς ἐνόπλου στρατιωτικῆς συρράξεως. Ὁ πόλεμος ποὺ ζοῦμε εἶναι «Πολιτικός».

Πολιτικὸς Πόλεμος εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ὅλων τῶν μέσων, πλὴν τῆς γενικῆς ἐνόπλου (θερμοπυρηνικῆς) συρράξεως, πρὸς ἐπιβολὴν τῆς βουλήσεώς μας.

Ὅταν λέμε «ἡ χρησιμοποίησις ὅλων τῶν μέσων», τὸ ἐννοοῦμε κυριολεκτικά. Πράγματι, στὸν «Πολιτικὸ Πόλεμο» χρησιμοποιοῦνται ἡ προπαγάνδα, ἡ διπλωματία, ἡ διείσδυσις, ἡ διάβρωσις, ἡ ὑπονόμευσις, τὸ σαμποτάζ, ἡ πρόκλησις ἐσωτερικῶν ταραχῶν, ἡ ὑποκίνησις ἐμφυλίων πολέμων, ἡ ἐξαπόλυσις τοπικῶν πολέμων, ἡ κατασκοπεία, οἱ οἰκονομικὲς ἀνταλλαγές, ἡ τεχνικὴ βοήθεια, οἱ ἐκβιασμοί, οἱ δολοφονίες, οἱ ἀπειλές, ἡ ἔνοπλη ἐπέμβασις. Χρησιμοποιοῦνται «ὅλα τὰ μέσα», πλὴν ἑνὸς καὶ μόνου: τῆς γενικῆς (παγκοσμίου) ἐνόπλου συγκρούσεως.

3. Οἱ δημιουργοὶ τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου».

Τὸν νέο πόλεμο, τὸν ἐφεῦραν οἱ κομμουνισταί. Ὁ λόγος εἶναι ἁπλός. Στρατιωτικὰ εἶναι ἀσθενέστεροι ἀπὸ τὴν Δύσι. Πολιτικὰ εἶναι ἰσχυρότεροι. Καὶ βασικὸς κανόνας σὲ κάθε πόλεμο εἶναι νὰ δίνης τὴν μάχη ἐκεῖ ποὺ εἶσαι δυνατότερος.

Γι' αὐτὸ οἱ κομμουνισταὶ προτιμοῦν τὸν «πολιτικὸ» ἀπὸ τὸν στρατιωτικὸ πόλεμο. Ἄλλωστε μὲ τὸν τελευταῖο, θὰ διακινδύνευαν τὸ πᾶν, ἐνῶ μὲ τὸν «πολιτικὸ πόλεμο» οἱ κίνδυνοι εἶναι ἀσήμαντοι. Καὶ στὸ κάτω - κάτω, μία γενικὴ στρατιωτικὴ σύγκρουσις στὴν ἐποχή μας θὰ ἔπαιρνε μοιραῖα θερμοπυρηνικὴ μορφή, ὁπότε καὶ αὐτὴ ἡ «νίκη» δὲν θὰ ἐσήμαινε τίποτα.

Ἔτσι, οἱ κομμουνισταί, γιὰ νὰ μὴ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὸ ὅραμα τῆς κοσμοκρατορίας, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐπεξεργασθοῦν ἕνα νέο τύπο πολέμου, στὸν ὁποῖο καὶ ὑπερτεροῦν. Ἡ ὑπεροχή τους ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ κομμουνιστικὲς κοινωνίες εἶναι ὀργανωμένες κατὰ τρόπο ποὺ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ διεξάγουν ἕνα διαρκῆ καὶ πολύμορφο πόλεμο. Εἶναι κοινωνίες «κλειστές», «πολεμικές». Ἔχουν δικτατορία, λογοκρισία, ἀπόλυτα κατευθυνόμενη οἰκονομία, ἑνιαία ὑποχρεωτικὴ — μονολιθικὴ ἐπίσημη ἰδεολογία. Γενικά, οἱ κομμουνιστικὲς κοινωνίες ἔχουν ὅλους τοὺς θεσμοὺς ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν αὐστηρὰ προγραμματισμένη συγκέντρωσι ὅλων τῶν προσπαθειῶν τους πρὸς ἕνα στόχο καὶ τὴν ἔγκαιρη πάταξι κάθε φυγοκέντρου τάσεως. Ἡ διάρθρωσις καὶ ὁ τρόπος τῆς λειτουργίας αὐτῶν τῶν κοινωνιῶν ἐξασφαλίζει στὴν ἡγεσία τους τὴν μυστικότητα τῶν κινήσεών τους καὶ τῆς παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ αἰφνιδιάζῃ τὸν ἀντίπαλο.

Ἀντίθετα, οἱ δυτικὲς κοινωνίες εἶναι «ἀνοικτές». Ἡ διάρθρωσίς τους ἀνταποκρίνεται στὶς ἀνάγκες λειτουργίας σὲ καιρὸ εἰρήνης. Καὶ συνεπῶς ἀπὸ τὴν ἴδια τους τὴν φύσι, αὐτὲς οἱ κοινωνίες, εἶναι εὐπρόσβλητες. Προβλέπουν βέβαια τὴν λῆψι ἐκτάκτων μέτρων γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζουν εἰδικὲς περιστάσεις. Ἀλλὰ ὁ «πολιτικὸς πόλεμος», προσφέρει ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ μέγα πλεονέκτημα στὸν ἐπιτιθέμενο : δὲν προσλαμβάνει συνήθως τὴν κλασσικὴ μορφὴ τῆς στρατιωτικῆς συγκρούσεως καὶ ἔτσι, δὲν καθιστᾶ ἀντιληπτὴ τὴν ὕπαρξί του. Ἄρα, δὲν παρέχει στὶς δημοκρατικὲς κοινωνίες τὴν δυνατότητα νὰ κηρύξουν κατάστασι συναγερμοῦ καὶ νὰ λάβουν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα. Ἔτσι λ.χ. οἱ δυτικὲς κοινωνίες ἐπιτρέπουν μονομερῶς μέσα στοὺς κόλπους των τὴν λειτουργία ὀργανωμένων Κ.Κ. ποὺ εἶναι προεκτάσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ στὸ ἐσωτερικό τους, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ ἐχθρὸς ἀπαγορεύει τὴν ὕπαρξι δυτικοφίλων κομμάτων στὰ μετόπισθέν του καὶ διατηρεῖ τὴν μονολιθικὴ συνοχή του.

4. Οἱ μορφὲς τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου».

Ὁ πολιτικὸς πόλεμος ἔχει πολλὲς μορφές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ κυριώτερες εἶναι τέσσερις :

α. Ὁ Ἰδεολογικὸς - Προπαγανδιστικὸς Πόλεμος.

Σκοπό του ἔχει τὴν κατάληψι τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς τῶν ἀνθρώπων, ὁπότε δι' αὐτῶν καταλαμβάνονται τὰ πάντα. Γιατὶ τί ὀφελεῖ νὰ ὁπλίζης τὸ χέρι τοῦ στρατιώτη σου ὅταν ἀφήνης τὸ ἐχθρὸ νὰ τοῦ ἀφοπλίζη τὴν ψυχή ; Τότε οἱ ὑλικοὶ ἐξοπλισμοὶ δὲν εἶναι μόνον ἄχρηστοι. Εἶναι καὶ ἐπικίνδυνοι. Τὰ ὅπλα γυρνοῦν ἀντίστροφα. Τὰ καθεστῶτα καταρρέουν. Καὶ τὰ ἐδάφη κατακτῶνται «ἐκ τῶν ἔνδον». Μέσα αὐτοῦ τοῦ πολέμου εἶναι οἱ ἰδέες καὶ τὰ συναισθήματα. Καὶ ὄργανό του, ἡ Προπαγάνδα.

β. Ὁ Κοινωνικὸς Πόλεμος.

Σκοπό του ἔχει τὴν διάσπασι τῶν ἐχθρικῶν κοινωνιῶν, τὴν ὑπονόμευσι τῆς συνοχῆς των, τὴν διαίρεσι τους μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐξασθένισι καὶ κατάρρευσί τους. Δύο εἶναι τὰ κύρια μέσα αὐτοῦ τοῦ πολέμου :

ι) Ἡ μαρξιστικὴ θεωρία «περὶ πάλης τῶν τάξεων». Μὲ αὐτήν, ὑποστηρίζεται ὅτι βασικὴ κοινωνικὴ ὁμάδα δὲν εἶναι τὸ ἔθνος ἀλλὰ ἡ «τάξις». Ὅτι σὲ κάθε ἔθνος ὑπάρχουν δύο ἀντίθετες τάξεις. Καὶ ὅτι οἱ τάξεις αὐτὲς βρίσκονται μεταξύ τους σὲ ἀμείλικτο πόλεμο. Ἔτσι, ἡ ἐθνικὴ ἑνότης διασπᾶται. Ἡ ἐθνικὴ κοινωνία χάνει τὴν συνοχή της καὶ διαιρεῖται σὲ δύο ἀντίμαχα στρατόπεδα («τάξεις»). Ἐπακόλουθο, οἱ κοινωνικὲς διαμάχες καὶ συγκρούσεις, ἀκόμη καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι.

ιι) Ἡ σοβιετογενὴς σταλινικὴ θεωρία περὶ «προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ». Μὲ αὐτήν, ἕνα τμῆμα τῆς διασπασμένης ἐθνικῆς κοινωνίας μετατρέπεται σὲ προγεφύρωμα ξένων κρατῶν, σὲ «5η φάλαγγα». Μὲ τὸν «διεθνισμό, ποὺ οὐσιαστικὰ σημαίνει ἀπάρνησι τῆς φυσικῆς πατρίδας γιὰ χάρι μιᾶς «ἰδεολογικῆς πατρίδας», ὁ κομμουνισμὸς προσπαθεῖ νὰ ὑποκαταστήση τὴν παλαιὰ κάθετη διαίρεσι τῶν ἀνθρώπων κατὰ ἔθνη, μὲ μία παράλληλη διαίρεσί τους σὲ «τάξεις».Δὲν ὑπάρχουν πιὰ Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι, ἀλλὰ «ἀστοὶ» καὶ «προλετάριοι» ποὺ εἶναι ἀντίστοιχα φυσικοὶ σύμμαχοι τῶν ἀλλοεθνῶν «ἀστῶν» ἢ «προλεταρίων». Κατὰ τὸ «προλεταριακὸ διεθνισμό», ἡ φυσικὴ θέσις τῶν Ἑλλήνων «προλεταρίων» εἶναι στὸ πλευρὸ ὄχι τῶν Ἑλλήνων «ἀστῶν», ἀλλὰ τῶν Βουλγάρων «προλεταρίων». Καὶ ἀφοῦ στὴν κομμουνιστικὴ Βουλγαρία ὑποτίθεται ὅτι κυβερνοῦν αὐτοὶ οἱ ταξικοὶ ἀδελφοί τους, σὲ περίπτωσι συγκρούσεως μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν, ἡ «φυσικὴ» θέσις τῶν Ἑλλήνων «προλεταρίων» δὲν εἶναι στὸ πλευρὸ τῆς «ἀστικῆς» Ἑλλάδος ἀλλὰ στὸ πλευρὸ τῆς «προλεταριακῆς» Βουλγαρίας!

Ἀντίθετα, γιὰ τὶς κομμουνιστικὲς κοινωνίες διακηρύσσεται ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν πιὰ ἀντίπαλες τάξεις καὶ καλλιεργεῖται συστηματικὰ ἡ ἐθνικὴ ἑνότης.

Γιὰ τὴν διεξαγωγὴ τοῦ «κοινωνικοῦ πολέμου» χρησιμοποιοῦνται

τόσο ἡ Προπαγάνδα ὅσο καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων καὶ προβλημάτων.

γ. Ὁ Οἰκονομικὸς Πόλεμος.

Σκοπό του ἔχει τὴν ἀναστολὴ τῆς προόδου καὶ τὴν κατάρρευσι τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀντιπάλου ἢ τὴν ἐξάρτησί της ἀπὸ ἄλλους. Μέσα διεξαγωγῆς αὐτοῦ τοῦ πολέμου εἶναι :

Ἡ ὑποκίνησις κύματος διεκδικήσεων καὶ ἀπεργιῶν. Ἡ ἀναστολὴ τῆς οἰκονομικῆς προόδου. Ἡ πρόκλησις πληθωρισμοῦ. Τὸ σαμποτάζ. Ἡ δημιουργία οἰκονομικοῦ χάους. Οἱ ἐμπορικὲς ἀνταλλαγές. Ἡ παροχὴ οἰκονομικῆς ἢ τεχνικῆς βοηθείας κλπ.

δ. Ὁ Μυστικὸς Πόλεμος.

Λέγεται ἐπίσης καὶ βουβὸς ἢ σιωπηλός. Σκοπό του ἔχει τὴν κρυφὴ ὑπονόμευσι. Μέσα ποὺ χρησιμοποιεῖ εἶναι : ἡ κατασκοπεία, ἡ διάβρωσις, ἡ ὑπονόμευσις, τὸ σαμποτάζ, ὁ ἐκβιασμός, ἡ ἐξαγορά, ἡ διαφθορὰ συνειδήσεων, ἡ δολοφονία, ἡ διείσδυσις καὶ ἄλλα παρόμοια.

5. Τὰ μέσα τοῦ «Πολιτικοῦ Πολέμου».

Δὲν ὑπάρχει μορφὴ ἀνθρωπίνου δραστηριότητος καὶ τρόπος ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ νὰ μὴ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὸν «πολιτικὸ πόλεμο» γιὰ τὴν ἐπίτευξι τῶν σκοπῶν του. Ἔχουμε λοιπὸν ἀπειρία μέσων, τὰ ὁποῖα μποροῦμε πάντως νὰ διακρίνουμε σὲ ὡρισμένες μεγάλες κατηγορίες :

α. Τὰ Φανερὰ Μέσα.

Αὐτὰ εἶναι : Η δημοσία πολιτικὴ δρᾶσις. Ἡ φανερὴ διπλωματία. Τὸ ἐμπόριο. Οἱ οἰκονομικὲς καὶ πνευματικὲς ἀνταλλαγές. Καὶ τέλος ἡ λευκὴ δηλ. ἡ φανερή, ἐπίσημη, ἐπώνυμη προπαγάνδα.

β Τά Μυστικὰ Μέσα.

Αὐτὰ εἶναι :

(ι) Η Διείσδυσις: Κατασκοπευτικὴ ἢ πολιτικὴ - ἰδεολογική. Γενικά, ἡ διαπήδησις ἰδεῶν, μεθόδων συνθημάτων καὶ ἀνθρώπων στὸν χῶρο τοῦ ἀντιπάλου: στὸν τύπο του, στὶς ὀργανώσεις του, στὰ κόμματά του.

(ιι) Ἡ Διάβρωσις: Εἶναι μιὰ κρυφὴ διείσδυσις ποὺ στρέφεται κατὰ τοῦ ἀντιπάλου κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τῶν Ἐν. Δυνάμεων καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας.

(ιιι) Ἡ Μυστικὴ Πολιτική: Συναλλαγὲς μὲ «ἀστοὺς» πολιτικούς, κρυφὰ μέτωπα μὲ ἄλλα κόμματα.

(ιυ) Ἡ Μυστικὴ Διπλωματία: Μυστικὲς διαπραγματεύσεις, συμφωνίες, συνθῆκες.

(υ) Ἡ Φαιὰ Προπαγάνδα, δηλ. ἡ ἀνώνυμη διάδοσις ἰδεῶν (φῆμες, «ψίθυροι»).

(υι) Ἡ Μαύρη Προπαγάνδα, δηλ. ἡ πλαστογραφημένη διάδοσις ἰδεῶν μὲ τρόπο ποὺ νὰ ἀποδίδεται σὲ πηγὴ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν πραγματική.

(υιι) Τὸ Σαμποτὰζ μὲ τὴν στενὴ ἔννοια τοῦ ὅρου: καταστροφὴ ἐγκαταστάσεων κλπ.

(υιιι) Τὸ Σαμποτὰζ μὲ τὴν εὐρύτερη ἔννοια τοῦ ὅρου: παρεμπόδισις κάθε προόδου, ματαίωσις τῆς ἐπιλύσεως κάθε προβλήματος.

(ιχ) Ἡ Κατασκοπεία: στρατιωτική, οἰκονομική, πολιτική.

(χ) Ἡ Δολοφονία, λ.χ. Τρότσκυ, Κριβίτσκι, Νάγκυ, Μπαντέρα, Μύτσεμπεργκ, Τυρίμου, Κωνσταντινίδη κ.ἄ.

γ. Ἡ Ὀργάνωσις.

Ἡ προπαγάνδα τοποθετεῖ τὶς ἰδέες στὶς μάζες. Ρίχνει τὰ σπέρματα. Ἐκεῖνο ποὺ ἀξιοποιεῖ αὐτὴν τὴν «τοποθέτησι» τῶν σπερμάτων εἶναι ἡ Ὀργάνωσις. Μὲ αὐτήν, οἱ ἁπλοὶ ὀπαδοὶ μιᾶς Ἰδέας, μεταμορφώνονται σὲ μαχητὲς καὶ στρατιῶτες της. Μὲ τὴν ὀργάνωσι, οἱ σκέψεις εὐθυγραμμίζονται, οἱ καρδιὲς συγχρονίζονται, οἱ θελήσεις συνενώνονται. Ἔτσι, οἱ ἀτομικὲς βουλήσεις (δημιουργήματα τῆς Προπαγάνδας) μετατρέπονται σὲ ἑνιαία, συλλογικὴ (καὶ ἄρα ἰσχυρότερη) βούλησι ποὺ ἀποτελεῖ προϋπόθεσι γιὰ κάθε ἀποτελεσματικὴ δρᾶσι.

Γι' αὐτό, στὴν διεξαγωγὴ τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου», βασικὴ σημασία ἔχει ἡ ἵδρυσις καὶ ἀνάπτυξις τῶν ὀργανώσεών μας, ἡ ἀπομόνωσις, ἡ δυσφήμησις, ὁ μαρασμὸς καὶ ἡ διάλυσις ἐκείνων τοῦ ἀντιπάλου.

δ. Ἡ Ἔνοπλη Βία.

Ὁ πολιτικὸς πόλεμος, δὲν ἀποκλείει τὴν χρησιμοποίησι τῆς ἔνοπλης βίας. Ἁπλῶς τὴν ὑποτάσσει στὴν πολιτικὴ στρατηγική. Τὴν ἐντάσσει δηλ. στὰ εὐρύτερα πλαίσια «τοῦ πολιτικοῦ πολέμου». Καὶ ὁπωσδήποτε, ἀποφεύγει τὴν πρόκλησι παγκοσμίου ἐνόπλου συρράξεως.

Ἔτσι, ὅταν μιλᾶ γιὰ «συνύπαρξι», ὁ κομμουνισμός, ἐννοεῖ ἀκριβῶς τὴν ἀντικατάστασι τῆς παγκοσμίου στρατιωτι-

κῆς συρράξεως ἀπὸ τὸν παγκόσμιο πολιτικὸ πόλεμο.

Ὁ σκοπὸς τῆς κοσμοκρατορίας δὲν ἐγκαταλείπεται. Ἡ προώθησίς του ἐπιδιώκεται ὅμως διὰ τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου».

Ἡ «συνύπαρξις», δὲν νοεῖται σὰν ἀποκλεισμὸς τῆς ἐπιβολῆς κομμουνιστικῶν δικτατοριῶν στὴν μία ἢ στὴν ἄλλη συγκεκριμένη χώρα. Ἀντίθετα, κύριος προορισμὸς τῆς «συνυπάρξεως», κατὰ τοὺς συγχρόνους κομμουνιστὰς θεωρητικούς, εἶναι ἡ συνεχὴς ἀπόσπασις «ἀσθενῶν κρίκων» ἀπὸ τὸ «παγκόσμιο καπιταλιστικὸ σύστημα». (Δήλωσις τῶν 81 Κ.Κ. στὴ Μόσχα 1960).Ἡ «ἀπόσπασις» αὐτὴ τῶν «ἀσθενῶν κρίκων»(*) πρέπει νὰ πραγματοποιῆται χωρὶς παγκόσμιο στρατιωτικὸ πόλεμο, ἀλλὰ ὄχι καὶ κατ᾽ ἀνάγκην εἰρηνικὰ σὲ ἐσωτερικὴ ἢ τοπικὴ κλίμακα.

Ἡ «εἰρηνικὴ ἐπικράτησις», ὅπως διευκρινίζουν σαφῶς ὅλα τὰ ἐπίσημα σύγχρονα κομμουνιστικὰ ντοκουμέντα καὶ συγγράμματα, εἶναι μία ἁπλῆ «δυνατότης» ὄχι «ἀναγκαιότης» ἢ «βεβαιότης».

Οἱ κομμουνισταὶ ἀντιμετωπίζουν τὸ θέμα τοῦ τρόπου ἐπικρατήσεώς των, σὰν ἕνα καθαρὰ «τεχνικὸ ζήτημα».

Ἂν χρειασθῆ ἡ χρῆσις τῆς ἔνοπλης βίας, καὶ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐφαρμογή της, τότε αὐτὴ θὰ χρησιμοποιηθῆ. Ἂν δὲν εἶναι ἀναγκαία ἢ δὲν εἶναι δυνατή, τότε θὰ ἀποφευχθῆ(**).

Ἄρα, σὲ πολλὲς περιπτώσεις, ὁ «πολιτικὸς πόλεμος» τῶν κομμουνιστῶν, ἂν δὲν ἀντιμετωπισθῆ ἔγκαιρα καὶ ἀποφασιστικά, ὁδηγεῖ μοιραῖα στὴν ἐξαπόλυσι καὶ τῆς ἔνοπλης κομμουνιστικῆς βίας. (Κορέα, Θιβέτ, Λάος, Βιετνάμ).

ε. Ἡ ἐξόντωσις τῶν φωτισμένων ἀντιπάλων.

Προϋπόθεσις γιὰ τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴ τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου» εἶναι ἡ ἐξουδετέρωσις ἐκείνων ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους ποὺ συνειδητοποιοῦν τὴν ὕπαρξί του, ἀντιλαμβάνονται τὴν σημασία του καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀφυπνίσουν τὴν κοινωνία ποὺ τὸν ὑφίσταται. Ἔτσι, μόνιμη ἐπιδίωξις τῶν τῶν κομμουνιστῶν εἶναι ἡ ἐξουδετέρωσις ἐκείνων ποὺ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν μερικότερη ἰδεολογικὴ ἢ πολιτικὴ τοποθέτησί τους, κατανοοῦν τὴν

(*) Σ' αὐτοὺς συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ Ἑλλὰς λόγω τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, τῶν οἰκονομικοκοινωνικῶν προβλημάτων της καὶ τοῦ ἰσχυροῦ κομμουνιστικοῦ της κινήματος.

(**) Αὐτὴ εἶναι ἡ σαφῶς διακηρυγμένη θέσις καὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Κ. Κολιγιάννη στὸ ὄργανο τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ «Προβλήματα Εἰρήνης καὶ Σοσιαλισμοῦ», τεῦχος 2 τοῦ 1964 καὶ μὲ πλῆθος ἄλλων ἐπισήμων ντοκουμέντων.

κομμουνιστικὴ ἀπειλὴ καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀφυπνίσουν ἀπέναντί της τὸν δυτικὸ κόσμο.

«Οἱ κομμουνισταί, γράφει σχετικὰ ἡ γαλλίδα σοσιαλίστρια Σ. Λαμπέν, προσπαθοῦν νὰ καταστήσουν τοὺς ἀντικομμουνιστὰς ἕνα εἶδος λεπρῶν, νὰ δημιουργήσουν στὴν κοινὴ γνώμη πραγματικὰ ἀνακλαστικὰ ἐναντίον τους, ὥστε τὰ ὀνόματά τους νὰ συνδεθοῦν ἐνστικτωδῶς μὲ μίση καὶ ἀπέχθειες.

῾Ο κομμουνιστικὸς καὶ κρυπτοκομμουνιστικὸς μηχανισμὸς χρησιμοποιεῖ ὅλα τὰ πολεμοφόδια γιὰ νὰ πετύχη στὸ ἔργο τῆς ἐξουδετερώσεως τῶν ἀντικομμουνιστῶν : τὴν συκοφαντία, τὴν πρόκλησι, τὴν πλαστογραφία, τὸν ἐκβιασμό. ᾿Εδῶ οἱ συνοδοιπόροι, παίζουν ἕνα πρωτεύοντα ρόλο : τοῦ σκανδαλοθήρα...

῾Ο Λ. Μ π λ ο ὺ μ κατηγορήθηκε σὰν πράκτορας τῆς ἀσφαλείας καὶ καταδότης! ῾Ο Ν τ ὲ Γ κ ὼ λ σὰν συνεργάτης τῆς ...γερμανικῆς κατασκοπείας κατὰ τὸν β' παγκόσμιο πόλεμο! ῾Ο Σ ο υ σ τ ὲ λ ὡς ...ναζὶ κατάσκοπος!

Μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἀτιμίες τῶν κομμουνιστῶν ὑπῆρξε καὶ ἡ δυσφήμισις γιά... «χαφιεδισμὸ» τοῦ Γ κ ὺ Μ ο λ λ ὲ ποὺ κατηγορήθηκε ὡς πληροφοριοδότης τῆς Γκεστάπο στὴν ὁποία δῆθεν κατέδιδε ἐνέργειες συγκρατουμένων του!

Στὴν ἀνεκτικὴ ἀτμόσφαιρα τῶν δημοκρατιῶν, ἡ ἀτέρμων ἐπανάληψις τέτοιων ἐπιθέσεων ἔχει καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα. ᾿Ελάχιστοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι παρ' ὅλο ποὺ ἀπετέλεσαν στόχο τῶν κομμουνιστικῶν ἐπιθέσεων, οὔτε ἀπογοητεύθηκαν, οὔτε ἔχασαν τὸ ἠθικό τους, οὔτε ἔγιναν ὕποπτοι στὴν κοινὴ γνώμη...

῾Ο ἀγώνας κατὰ τῶν ἀντικομμουνιστῶν διεξάγεται μὲ ἁπλᾶ μέσα. ῾Η ἀποτελεσματικότητά του, ὀφείλεται στὴν ἀκούραστη καὶ συστηματικὴ διεξαγωγή του. ᾿Εναντίον τῶν ἀντικομμουνιστῶν ἔχει υἱοθετηθῆ ἕνα μόνιμο λεξιλόγιο ποὺ περιλαμβάνει τοὺς ὅρους «δεξιός», «φασίστας», «ἀρνητικὸ στοιχεῖο», «χαφιὲς τῆς ἀσφάλειας», «ἐπαγγελματίας ἀντικομμουνιστής», «ἀντιδραστικός» κ.λ.π. Καὶ ὑπάρχουν δημοκράτες ποὺ πείθονται ὅτι ὑπάρχει κάτι τὸ κατακριτέο στὸ νὰ εἶσαι ἀντικομμουνιστής, ξεχνώντας ὅτι οἱ ἴδιοι ὑπερηφανεύονται γιὰ τὸν συστηματικὸ ἀντιφασισμό τους. Λησμονοῦν ὅτι ὁ κομμουνισμὸς εἶναι συστηματικὸς ἀντιδημοκρατισμὸς καὶ ὅτι ἕνας συστηματοποιημένος ἐχθρὸς δὲν ἀντιμετωπίζεται παρὰ μόνον συστηματικά. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια καθήκοντα τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας, εἶναι νὰ δημιουργήση καὶ νὰ διατηρήση μία ἀτμόσφαιρα δυσπιστίας πρὸς τοὺς φωτισμένους καὶ συνεπεῖς ἀντικομμουνιστὰς ὥστε νὰ τοὺς ἀπομόνωση Καὶ ἐπέτυχε νὰ δημιουργηθῆ μία ἀπίθανη κατάστασις ὅπου συχνὰ ὁ ἀντικομμουνισμὸς θεωρεῖται σὰν κακὸ μεγαλύτερο καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κομμουνισμό!

Ἔτσι, ὁ κομμουνισμός, ἐπιβάλλει στὴν Δημοκρατία τὴν ἀντίληψι ὅτι εἶναι κακὸ νὰ τὸν πολεμήση συστηματικά. Καὶ κερδίζει μία ἀποφασιστικὴ νίκη στὸν πόλεμο τῆς προπαγάνδας ποὺ σκοπός του εἶναι ἡ διανοητικὴ ὑποδούλωσις καὶ ὁ ἐκφοβισμὸς τοῦ ἀντιπάλου...

Ὅταν ὁ ἐκφοβισμὸς δὲν κατορθώνει νὰ φιμώση τὴν ἀντιπροπαγάνδα ὡρισμένων θαρραλέων καὶ ἐξεχόντων ἀντικομμουνιστῶν, τότε ὁ κομμουνισμὸς δὲν διστάζει νὰ χρησιμοποιήση τὸ ἔγκλημα γιὰ νὰ πνίξη τὴν φωνή τους.

Τὸ κυριώτερο εἶναι ὅτι οἱ κομμουνισταὶ καταστρέφουν τὸν ἀντικομμουνισμὸ διὰ τῶν φιλελευθέρων δημοκρατικῶν στοιχείων τῶν ὁποίων ἐκμεταλλεύονται τὴν τάσι πρὸς τὴν «ἀντικειμενικότητα», τὴν ἀπὸ παράδοσι δυσπιστία πρὸς τὸ Κράτος καὶ τὸν φόβο τους γιὰ τὴν «ἀντίδρασι».

Ἕνα ἀπὸ τὰ κλειδιὰ τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας εἶναι ὁ ἐνταφιασμὸς τῶν φιλελευθέρων μέσα στὶς ἴδιες τὶς ἀρχές τους, ὅπως σὲ ἕνα σάβανο». (Σ. Λαμπέν : «Δώδεκα παρὰ πέντε» ἐκδ. Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου, 1961).

6. Σημασία καὶ ἀποτελέσματα τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου».

Ἡ σημασία τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου» ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματά του. Συνοπτικά :

α. Ἡ κομμουνιστικὴ ἐπέκτασις τοῦ 1945 - 49.

Κατὰ τὴν πρώτη μεταπολεμικὴ 5ετία ἡ Δύσις ὑπερεῖχε συντριπτικὰ ἀπὸ οἰκονομική, ἀπὸ στρατιωτικὴ καὶ γενικὰ ἀπὸ κάθε ὑλικὴ ἄποψι ἔναντι τῆς ΕΣΣΔ. Ἀρκεῖ νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι διέθετε ἀνάμεσα στὰ ἄλλα, ἄθικτο ὁλόκληρο τὸ τρομακτικὸ δυναμικὸ τῶν ΗΠΑ καὶ τὸ μονοπώλιο τῆς ἀτομικῆς βόμβας. Κανονικὰ λοιπόν, μποροῦσε νὰ ἐπιβάλη ἀσυζητητὶ τὶς θελήσεις της. Καὶ ὅμως. Σὲ ὅλη αὐτὴ τὴν περίοδο, βλέπουμε τὸν συντριπτικὰ ἀσθενέστερο νὰ ἐπιτίθεται. Νὰ ἔχη τὴν πρωτοβουλία. Νὰ κερδίζη νίκες. Νὰ κατακτᾶ ἐδάφη. Νὰ ἐπεκτείνεται βαθμιαῖα σὲ ὁλόκληρη τὴν Ἀνατ. Εὐρώπη καὶ στὴν ἀπέραντη Κίνα καὶ νὰ ἀποσπᾶ 600 ἑκ. ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν ἰσχυρότερο! Πρόκειται γιὰ ἕνα γεγονὸς πρωτοφανὲς στὴν Ἱστορία, ποὺ ἐξηγεῖται μόνο μὲ τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ ὑλικὰ ἀσθενέστερου δηλ. τῆς ΕΣΣΔ μονομερῆ ἐξαπόλυσι καὶ διεξαγωγὴ τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου».

β. Ἡ ματαίωσις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Στρατοῦ.

Μὲ τὸν «πολιτικὸ πόλεμο», ὁ διεθνὴς κομμουνισμός, ἀφοῦ συγκέντρωσε ὅλα τὰ προπαγανδιστικά του πυρὰ στὸν «ἀσθενέστερο κρίκο», δηλ. στὴν Γαλλία, ἐπέτυχε νὰ ματαιώση τὴν ἵδρυσι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀμυντικῆς Κοινότητος (σύμφωνα Παρισίων).

Ἐνῶ ἡ γαλλικὴ βουλὴ καὶ γερουσία συζητοῦσαν τὰ σχετικὰ νομοσχέδια, οἱ κομμουνισταὶ ἐκινητοποίησαν ἕνα ἐντυπωσιακὸ πλῆθος ἐπιτρο-

πῶν, σωματείων, ὀργανώσεων καὶ προσωπικοτήτων, γιὰ νὰ πιέσουν τοὺς βουλευτὰς καὶ γερουσιαστάς. Ἐξαπέλυσαν μία τεράστια ἐκστρατεία ψυχολογικοῦ βιασμοῦ μὲ ἐκκλήσεις, ψηφίσματα, ἐπισκέψεις, ἀπειλές. 15 ἑκατομμύρια γράμματα διαμαρτυρίας ἐστάλησαν συνολικὰ πρὸς τὰ μέλη τῆς βουλῆς. Ἡμέρα καὶ νύχτα μία ἀτέλειωτη σειρὰ «ἀντιπροσωπειῶν» κατέκλυζε τὰ σπίτια τῶν βουλευτῶν, τὰ γραφεῖα τους καὶ τὸ κοινοβούλιο γιὰ νὰ τοὺς ζητήση τὴν καταψήφισι τῶν συμφώνων. Ἕνας ὠκεανὸς ὑπομνημάτων καὶ τηλεγραφημάνων τοὺς πλημμύριζε. Τὰ τηλέφωνά τους ἐσήμαιναν συνεχῶς. Ἐπὶ ὁλόκληρες ἑβδομάδες δὲν ἔβρισκαν πουθενὰ οὔτε μιὰ στιγμὴ ἡσυχίας.

Ἡ κινητοποίησις αὐτὴ τῶν γάλλων κομμουνιστῶν ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες προπαγανδιστικὲς ἐκστρατεῖες τῆς Ἱστορίας. Καὶ στὸ τέλος οἱ βουλευταὶ ὑπέκυψαν στὴν ἀφόρητη ψυχολογικὴ πίεσι. Ἐνέδωσαν. Τὰ σύμφωνα καταψηφίσθηκαν. Ἡ δημιουργία Ἑνιαίου Εὐρωπαϊκοῦ Στρατοῦ ματαιώθηκε. Ἡ Ἱστορία πῆρε ἄλλο δρόμο. Καὶ τὸ ὡραιότερο εἶναι ὅτι στὴν πραγματικότητα, δὲν εἶχε ξεσηκωθῆ, ὄχι σύσσωμο τὸ γαλλικὸ ἔθνος ὅπως ἐνόμισαν πολλοί, ἀλλὰ οὔτε κὰν ἕνα ἀξιόλογο ποσοστό του. Ὅπως συμβαίνει στὰ κινηματογραφικὰ τρύκ, οἱ ἴδιοι κομπάρσοι ἐμφανίσθηκαν δεκάδες φορὲς ἀλλάζοντας τίτλους, ἀμφιέσεις, ὀνομασίες σὲ διαφορετικὰ γραφεῖα γιὰ νὰ δώσουν τὴν ἐντύπωσι μιᾶς παλλαϊκῆς ἐξεγέρσεως. Καὶ τὸ ἐπέτυχαν.

γ. Ἡ κατάκτησις τῆς Κούβας.

Μὲ τὴν μέθοδο τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου», οἱ κομμουνισταὶ ἐπεκράτησαν στὴν Κούβα, χωρὶς νὰ προσφύγουν σὲ στρατιωτικὰ μέσα, πρᾶγμα ποὺ ἐκεῖ εἰδικά, τοὺς ἦταν ἀδύνατον νὰ κάνουν.

Ἐπωφελήθηκαν ἀπὸ τὸ «κενὸ ἐξουσίας» ποὺ δημιουργήθηκε μὲ τὴν ἀνατροπὴ τῆς δικτατορίας τοῦ Μπατίστα (1959). Ἐκμεταλλεύθηκαν τὴν ἀπειρία, τὸν ρομαντισμό, τὴν ἄγνοια καὶ τὴν ἀφέλεια τῶν ἐπαναστατῶν. Προσποιήθηκαν ὅτι «προσχωροῦν» στὴν καθαρὰ δημοκρατικὴ ἀντιδικτατορικὴ ἐπανάστασι καὶ δρῶντας σὰν ἡ μοναδικὴ ὀργανωμένη δύναμις μέσα στὸ γενικὸ χάος, εἰσέδυσαν παντοῦ, διέβρωσαν τὰ πάντα, ἐξέτρεψαν βαθμιαῖα τὴν ἐπανάστασι ἀπὸ τὸν σκοπό της, ἐξόντωσαν τὸν ἕνα μετὰ ἀπὸ τὸν ἄλλο τοὺς πρωταγωνιστάς της καὶ ἐπέβαλαν τὴν δικτατορία τους.

Ἂν οἱ σοβιετικοὶ ἔκαναν ἀπόβασι στὴν Κούβα, οἱ ἀμερικανοὶ θὰ ἐπενέβαιναν καὶ ἀσφαλῶς θὰ τοὺς συνέτριβαν. Ἀλλά, χωρὶς καμμία στρατιωτικὴ ἐπίθεσι, χωρὶς νὰ δοθῆ ἡ δυνατότης στοὺς ἀμερικανοὺς νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν τρομακτικὴ πολεμικὴ δύναμί τους, ἡ Μόσχα ἀπέκτησε μία πρώτης τάξεως βάσι στὴν ἀμερικανικὴ ἤπειρο ἀπέναντι σ᾿ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀκρω-

τήριο Κέννεντυ. Ἔτσι μετέβαλε ὑπέρ της μὲ καθαρῶς «πολιτικὰ» μέσα, τὸν ὑλικὸ καὶ στρατιωτικὸ συσχετισμὸ τῶν δυνάμεων στὸ δυτικὸ ἡμισφαίριο.

δ. Συμπέρασμα.

Μὲ τὸν «πολιτικὸ πόλεμο» πραγματοποιοῦνται ὄχι μόνον καθαρῶς ψυχολογικὰ ἀποτελέσμετα ἀλλὰ καὶ ὑλικά, ἀκόμη καὶ στρατιωτικά. Μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ κατάκτησις ἐδαφῶν, ἐξουδετέρωσις ἐχθρικῶν βάσεων, ἐγκαθίδρυσις προγεφυρωμάτων. Δηλαδή, μὲ τὸν «πολιτικὸ πόλεμο», εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνατροπὴ αὐτοῦ τούτου τοῦ καθαρῶς ὑλικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων, ἡ ἀπόσπασις ὑλικῆς καὶ στρατιωτικῆς νίκης.

7. Ἡ ἀνάγκη ἀμύνης.

Ἡ Δύσις, ἀρχικά, πίστευε ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ ἀπειλὴ ἦταν στρατιωτική. Γι' αὐτό, ὠργάνωσε τὴν ἀντιμετώπισί της σ' αὐτὸ τὸ πεδίο. (ΝΑΤΟ, ΣΕΝΤΟ, ΣΕΑΤΟ κλπ.).

Μετά, ἄρχισε νὰ νομίζη ὅτι ἡ ἀπειλὴ εἶναι οἰκονομική. Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἡ ἀπειλὴ ἦταν ἀνέκαθεν καὶ εἶναι σήμερα περισσότερο ἀπὸ ποτέ, «πολιτική». Αὐτὸ ἄρχισε ἐπὶ τέλους νὰ γίνεται ἀντιληπτὸ καὶ νὰ διακηρύσσεται ἀπὸ τοὺς πιὸ φωτισμένους δυτικοὺς ἡγέτες. Ἔτσι, βαθμιαῖα, ἡ Δύσις, ἄρχισε νὰ ὀργανώνη τὴν ἄμυνά της καὶ στὸν τομέα τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου».

Τὸ «Ἀτλαντικὸ Συνέδριο» ποὺ συνῆλθε στὸ Λονδῖνο τὸ 1959 μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς 10ης ἐπετείου τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ν.Α.Τ.Ο., σὲ σχετικὴ ἀπόφασί του διαπιστώνει :

«Τὰ Σοβιὲτ ἀπειλοῦν τὸν κόσμο ὄχι μόνο μὲ τὸν κλασσικὸ τρόπο τῶν ὅπλων, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν «πολιτικὸ πόλεμο». Τὸ Ν.Α.Τ.Ο., ἐμπόδισε τὴν ἔνοπλη ἐπίθεσι. Ἀλλά, ὁ ὁλοκληρωτικὸς κόσμος, ὑπολογίζει νὰ ἀποσπάση μία συντριπτικὴ νίκη μὲ τὴν διείσδυσι πίσω ἀπὸ τὰ σύνορα καὶ μὲ τὴν κατάκτησι τῶν πνευμάτων τῶν ἀνθρώπων. Γιὰ τὴν διεξαγωγὴ αὐτοῦ τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου», ἡ ΕΣΣΔ, συνέστησε τὸν πιὸ κολοσσιαῖο μηχανισμὸ καθυποτάξεως τῆς κοινῆς γνώμης ποὺ ὑπῆρξε ποτέ. Σήμερα, ὑπάρχει μέγας κίνδυνος νὰ ἡττηθῆ ὁ ἐλεύθερος κόσμος στὸν ψυχρὸ πόλεμο. Καὶ αὐτό, δὲν εἶναι καλύτερο ἀπὸ μία ἧττα στὸν θερμὸ πόλεμο. Εἶναι ἐξ ἴσου κακὸ νὰ πεθάνη κανεὶς ἀπὸ ψῦχος ἢ ἀπὸ καύσωνα... Ὅλες οἱ χῶρες μέλη τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. ποὺ δὲν διαθέτουν ἤδη ἕνα ὀργανισμὸ «πολιτικοῦ πολέμου» θὰ ἔπρεπε νὰ ἱδρύσουν μία τέτοια Ὑπηρεσία».

᾿Εξ ἄλλου, ὁ πρόεδρος Κέννεντυ διεκήρυξε :

«᾿Αντιμετωπίζουμε σὲ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ὑδρογείου ἕνα ἀδιάκοπο ἀγώνα, πολὺ οὐσιαστικώτερο ἀπὸ μιὰ σύγκρουσι στρατιῶν ἢ ἀκόμη καὶ ἀπὸ μιὰ πυρηνικὴ σύρραξι. Διαθέτουμε στρατιὲς καὶ πυρηνικοὺς ἐξοπλισμούς. Ὅλα αὐτὰ ὅμως, χρησιμεύουν κυρίως σὰν προπέτασμα ποὺ καλύπτει τὴν ὑπονόμευσι, τὴ διείσδυσι καὶ πολλὲς ἄλλες μεθόδους μὲ τὶς ὁποῖες ὁ ἀντίπαλος πλήττει τὰ ἀδύνατα σημεῖα μας, ὅπου δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ἐπέμβουμε ἐνόπλως... Δεν ἐπιτρέπεται νὰ μᾶς διαφύγῃ ἡ δολία φύσις αὐτοῦ τοῦ νέου καὶ βαθύτερου ἀγώνα... Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μὴ συλλάβουμε τὶς νέες ἀρχές, τὰ νέα μέσα, τὸ νέο αἴσθημα τοῦ ἐπείγοντος ποὺ θὰ μᾶς χρειασθοῦν γιὰ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουμε... Καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μὴ ἀντιληφθοῦμε ὅτι ὁ ἀγῶνας αὐτός, διεξάγεται καθημερινά, παντοῦ, σὲ χιλιάδες χωριά, σὲ ἀγορὲς καὶ σὲ σχολεῖα, σὲ ὅλη τὴν ὑδρόγειο, ἡμέρα καὶ νύχτα, χωρὶς τυμπανοκρουσίες ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀνάπαυλα...

Μόνον αὐτὸς ποὺ κατανοεῖ τὸν πραγματικὸ χαρακτῆρα τοῦ ἀγώνα ποὺ διεξάγεται, μόνον αὐτὸς μπορεῖ νὰ ἐπιβιώσῃ... Οἱ συνηθισμένες στρατιωτικὲς ἀνάγκες, στρατιὲς ἕτοιμες νὰ διαβοῦν τὰ σύνορα, πύραυλοι ἕτοιμοι γιὰ ἐκτόξευσι, ἀπέσπασαν τὴν προσοχή μας περισσότερο ἀπὸ ὅσο ἔπρεπε. Πρέπει νὰ καταστῆ σαφὲς ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι πλέον ἀρκετό. Καὶ ὅτι βαθμιαῖα, πότε στὴν μία καὶ πότε στὴν ἄλλη χώρα, χωρὶς νὰ χρησιμοποιηθῆ οὔτε ἕνας πύραυλος ἢ νὰ παραβιασθοῦν σύνορα, εἶναι δυνατὸν νὰ χάσουμε τὴν ἀσφάλειά μας».

(Δηλώσεις 20 ᾿Απριλίου 1961)

Καὶ ἐπίσης :

«Οἱ ἐξοπλισμοί μας πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἰσχυροὶ καὶ πολὺ σύγχρονοι. ᾿Αλλὰ κυρίως πρέπει νὰ θέσουμε τέρμα στὴν βραδεία διάβρωσι τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς».

(Δηλώσεις του πρὸς τὸ ῾Ελβετικὸ περιοδικὸ «Pour Tous» ᾿Ιαν. 1961)

Καὶ ἀκόμη :

«Σήμερα, δὲν ἔχει κηρυχθῆ πόλεμος. Καὶ ὅμως διεξάγεται σὲ ὅλα τὰ μέτωπα ἐναντίον μας. Οἱ ἐχθροί μας προοδεύουν σὲ ὅλο τὸν κόσμο. ῾Η ἐπιβίωσις τῶν φίλων μας κινδυνεύει.

Σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο ἀντιμετωπίζουμε μία μονολιθικὴ καὶ ἀδυσώπητη συνωμοσία ἡ ὁποία ἐπιδιώκει ὕπουλα καὶ ὑπομονετικὰ νὰ διευρύνῃ τὴν ἐπιβολή της μὲ τὴν ὑπονόμευσι, τὴν ἐκφοβισμὸ καὶ τὴν ἀνατρεπτικὴ δρᾶσι. Ἔχουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε ἕνα μηχανισμὸ ὁ ὁποῖος συνδυάζει στρατιωτικές, διπλωματικές, κατασκοπευτικές, οἰκονομικές, ἐπιστημονικὲς καὶ πολιτικὲς ἐπιχειρήσεις, οἱ ὁποῖες κρύβονται, δὲν ἀποκαλύπτονται».

(Δηλώσεις ᾿Ιανουαρίου 1962)

'Εξ ἄλλου, ὁ διάσημος διεθνολόγος Μπ. Βόλφ, σὲ μιὰ διάλεξί του στὴν 'Εθνικὴ Σχολὴ Πολέμου τῶν Η.Π.Α. (1961) εἶπε:

«Στὴ μάχη γιὰ τὴν μελλοντικὴ μορφὴ τοῦ κόσμου, ὅλα τὰ δημιουργικὰ ὅπλα βρίσκονται στὰ χερια μας. 'Αρκεῖ νὰ ἔχουμε τὴν εὐφυΐα καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ τὰ μεταχειριστοῦμε.

Ἂν τὰ ἐγκαταλείψουμε, τότε δὲν ὑπάρχουν ψυχολογικὰ καὶ ἰδεολογικὰ τρωτὰ στὸν κομμουνισμό. Ἂν ὅμως τὰ χρησιμοποιήσουμε, τότε οἱ κομμουνισταὶ εἶναι τρωτοὶ σὲ κάθε μέτωπο, τὴν κάθε στιγμή, σὲ κάθε τομέα. Ἡ ἀπάντησις τῆς Δύσεως σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα θὰ καθορίση τὴν ἔκβασι τοῦ «παρατεταμένου πολέμου» ὁ ὁποῖος θὰ καταλάβη τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς μας καὶ τοῦ αἰώνα μας».

8. Ἡ μελέτη τῆς Προπαγάνδας.

Κύριο ὅπλο τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου» εἶναι ἡ Προπαγάνδα. Παίζει σ' αὐτόν, τὸν ρόλο ποὺ παίζουν τὰ θερμοπυρηνικὰ καὶ πυραυλικὰ ὅπλα στὸν σύγχρονο στρατιωτικὸ πόλεμο. Γι' αὐτό, ἡ μελέτη τῆς Προπαγάνδας, ἡ κατοχὴ τῆς περίπλοκης τεχνικῆς της καὶ ἡ ἐνσυνείδητη χρησιμοποίησίς της, εἶναι στὴν ἐποχή μας ζητήματα ζωῆς ἢ θανάτου.

Κάθε ἔθνος, σύστημα, κράτος ἢ καθεστώς, κάθε 'Ιδέα, ποὺ θέλει νὰ ἐπιβιώση, ὑποχρεώνεται ἀπὸ τὶς σύγχρονες ἀντικειμενικὲς συνθῆκες νὰ μελετήση βαθειὰ καὶ ὁλόπλευρα τνὴ Προπαγάνδα καὶ νὰ τὴν ἀσκήση συστηματικά, ἐπιστημονικά, μόνιμα. Καὶ ὅμως. Ὁ τομέας αὐτός, εἶναι σχεδὸν ὁλοκληρωτικὰ ἀκάλυπτος στὴν χώρα μας γιὰ τὴν ὁποία λίγες ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὸν τραγικὸ θάνατό του, ὁ πρόεδρος Κέννεντυ εἶπε ὅτι «βρίσκεται στὴν πρώτη γραμμὴ πυρὸς» (τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου»). Μία μικρὴ συμβολὴ στὴν προσπάθεια γιὰ καλυψί του φιλοδοξεῖ νὰ προσφέρη τὸ βιβλίο ποὺ κρατᾶτε στὰ χέρια σας.

Β' ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

Ι. ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ

«Ἡ Προπαγάνδα εἶναι μία νέα πολιτικὴ δύναμις. Εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀνησυχητικά, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ ἀπὸ τὰ πιὸ ἀναπόφευκτα φαινόμενα τῆς ἐποχῆς μας».

Ζ. ΣΕΒΑΛΙΕ

1. Ἡ σημασία τῆς Προπαγάνδας.

«Ἡ Προπαγάνδα βασιλεύει. Ἡ Προπαγάνδα θριαμβεύει. Τὰ διαποτίζει ὅλα, τὰ παραμορφώνει ὅλα. Ὅλα εἶναι Προπαγάνδα. Ἀπὸ ἐδῶ κι' ἐμπρός, αὐτὴ κανονίζει τὴν σκέψι μας, τὶς ἀντιδράσεις μας, τὴν δραστηριότητά μας. Ἡ σύγχρονη βασιλεία τῆς Προπαγάνδας εἶναι ἕνα τετελεσμένο γεγονός. Εἶναι ἕνα χαρακτηριστικὸ μιᾶς νέας μορφῆς πολιτισμοῦ. Οἱ ἱστορικοὶ τοῦ μέλλοντος θὰ ὀνομάσουν τὸν 20ὸ αἰῶνα, αἰῶνα τῆς Προπαγάνδας». (Ζ. Σεβαλιέ).

Ἡ σύγχρονη, ἡ ἐπιστημονικὴ Προπαγάνδα ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτερη ἐφεύρεσι τῆς ἐποχῆς μας. Αὐτὴ ἐπηρέασε βαθύτερα ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο παράγοντα, ὅλες τὶς ἐξελίξεις τοῦ αἰῶνα μας. Ἀπὸ τὶς ἀρχές του, ἡ Προπαγάνδα ἔχει γίνει ἤδη ἕνας καθοριστικὸς παράγων γιὰ τὶς τύχες τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Χωρὶς τὴν ἐπιστημονικὴ Προπαγάνδα, εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου θὰ ε'χε τελείως διαφορετικὴ μορφή. Πάρα πολλὰ ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα καὶ βασικώτερα γεγονότα τῆς ἐποχῆς μας δὲν θά εἶχαν συντελεσθῆ ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ Προπαγάνδα. Ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρουμε δύο ἀπὸ τὰ βασικότερα φαινόμενα τοῦ αἰῶνα μας τὰ ὁποῖα ἐπηρέασαν βαθύτατα τὶς τύχες τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἐπηρεάζουν καὶ τὸ μέλλον τους : τὸν φασισμὸ καὶ τὸν κομμουνισμό. Καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος θὰ ἦταν ἀδιανόητος χωρὶς τὴν Προπαγάνδα.

Ὁ κυριώτερος ἐκπρόσωπος τοῦ πρώτου, ὁ Α. Χίτλερ, εἶπε :

«Χάρις στὴν Προπαγάνδα πήραμε τὴν ἐξουσία. Αὐτὴ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ τὴν διατηρήσουμε. Καὶ αὐτὴ θὰ μᾶς δώση τὴν δυνατότητα νὰ κατακτήσουμε τὸν κόσμο. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι τὸ τρομερότερο πολεμικὸ ὅπλο στὰ χέρια ἐκείνου ποὺ ξέρει νὰ τὴν χρησιμοποιῇ».

Καὶ ὁ κύριος δημιουργὸς τοῦ δεύτερου, ὁ Λένιν, εἶπε:

«Τὸ κυριώτερο ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ διεξαγωγὴ 'Αγκιτάτσιας καὶ Προπαγάνδας σὲ ὅλα τὰ στρώματα τοῦ λαοῦ».

Ὁλόκληρο τὸ ἐντυπωσιακὸ οἰκοδόμημα τοῦ κομμουνισμοῦ, ὅλες οἱ ἐπιτυχίες του, ὅλη ἡ δύναμίς του στηρίζονται ἐπάνω σὲ μιὰ μεγάλη κοσμοϊστορικὴ ἀνακάλυψι ποὺ ἔκανε ὁ Μὰρξ ὅταν ἔγραψε τὴν ἀκόλουθη φράσι:

«Ἡ ἰδέα μετατρέπεται σὲ ὑλικὴ δύναμι ὅταν μπῆ μέσα στὶς μάζες.»

Ὅπως τὸ κάρβουνο, ὅταν καῆ, παύει νά εἶναι ὕλη καὶ μετατρέπεται σὲ ἐνέργεια ποὺ κινεῖ τὴν ἀτμομηχανή, ἔτσι καὶ ἡ 'Ιδέα, ὅταν γίνη κτῆμα - πίστις τῶν μαζῶν, μετατρέπεται σὲ ἀνθρώπινη ἐνέργεια ποὺ κινεῖ τὴν Ἱστορία. Καὶ δὲν ἔχει σημασία ἂν ἡ 'Ιδέα εἶναι ὀρθὴ ἢ ὄχι. Σημασία ἔχει νὰ διεισδύση στὶς μάζες. Ἡ σωστότερη 'Ιδέα. ἂν μείνη στὰ σκονισμένα ράφια τῶν βιβλιοθηκῶν, δὲν γράφει Ἱστορία. Ἡ πιὸ ἀπατηλὴ 'Ιδέα, ἂν κατακτήση τὶς μάζες, γίνεται ζωντανὴ πραγματικότης.

Ξεκινώντας ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀρχή, οἱ κομμουνισταί, κατώρθωσαν νὰ ἐπεξεργασθοῦν μία θαυμαστὴ τεχνικὴ διεισδύσεως τῶν ἰδεῶν τους μέσα στὶς μάζες. Κατώρθωσαν νὰ συγκροτήσουν τὸν μηχανισμὸ τῆς μετατροπῆς τῶν ἰδεῶν τους σὲ «ὑλικὴ δύναμι»: τὴν τεχνικὴ καὶ τὸν μηχανισμὸ τῆς Προπαγάνδας. Μὲ αὐτὴν κατορθώνουν νὰ «βάζουν» τὶς ἰδέες τους στὶς μάζες, καὶ νὰ τὶς μετατρέπουν ἔτσι σὲ ἀνθρώπινη ἐνέργεια. Γι' αὐτό, ὅποιος θέλει νὰ γνωρίση τὸν σύγχρονο κομμουνισμό, καὶ νὰ κατανοήση τὴν βαθύτερη φύσι του πρέπει νὰ μελετήση ἀναλυτικὰ τὴν Προπαγάνδα του.

'Απὸ τὰ παραπάνω, συνάγεται ὁλοκάθαρα τὸ μέγεθος τοῦ καθοριστικοῦ ρόλου ποὺ ἀσκεῖ στὴ ζωὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἡ Προπαγάνδα. Ἡ μελέτη της, ἡ κατοχὴ τῆς τεχνικῆς της καὶ ἡ χρησιμοποίησίς της, δὲν εἶναι πιὰ ζήτημα προαιρέσεως. Εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου.

2. Τὶ εἶναι Προπαγάνδα.

«Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶο κοινωνικό». Ζεῖ πάντα μαζὶ μὲ τοὺς ὁμοίους του. Καὶ ἡ κοινωνία στηρίζεται στὴν συνεργασία τῶν μελῶν της. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὑπάρχει μία ἀδιάκοπη ἀνταλλαγὴ ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ γνωμῶν, γνώσεων, ἀπόψεων, πληροφοριῶν, συναισθημάτων, καὶ ἰδεῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Κάθε ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ διαδόση τὶς ἰδέες του. Αὐτὸ τὸ κάνει γιατὶ συχνὰ ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντά του. 'Αλλὰ ἐπίσης τὸ κάνει καὶ γιατὶ μιὰ τέτοια προσπάθεια συνδέεται μὲ τὴν ἐνδότερη ἐπιθυμία του νὰ ἐπικοινωνήση μὲ τοὺς συναν-

θρώπους του. Δηλαδή, ἡ διάδοσις ἰδεῶν συνδέεται μὲ τὴν ἴδια τὴν ἀνθρώπινη φύσι. Μία διάδοσις ἰδεῶν εἶναι καὶ ἡ Προπαγάνδα.

Φυσικά, κάθε διάδοσις ἰδεῶν δὲν ἀποτελεῖ Προπαγάνδα. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι μία διάδοσις ἰδεῶν ποὺ γίνεται μὲ σκοπὸ τὸν προσηλυτισμό. Μὲ ἄλλα λόγια, στὴν Προπαγάνδα ὑπάρχει πάντοτε τὸ στοιχεῖο τῆς σκοπιμότητος. Σ' αὐτήν, ἡ διάδοσις ἰδεῶν ἀποβλέπει στὸν ἐπηρεασμὸ τῆς κοινῆς γνώμης ὥστε ἡ τελευταία, νὰ υἱοθετήση μία ὡρισμένη στάσι καὶ νὰ προβῆ σὲ ὡρισμένες ἐνέργειες.

Γι' αὐτό, τὶς ἰδέες ποὺ διαδίδει ἡ Προπαγάνδα τὶς παρουσιάζει μὲ εὐνοϊκότερο πρῖσμα. Γιὰ νὰ τὶς ἐπιβάλη, πρέπει νὰ κατορθώση νὰ πείση ὅσο τὸ δυνατὸν γιὰ τὴν ὀρθότητά τους. Πρέπει νὰ τὶς παρουσιάση σὰν σωστότερες ἀπὸ τὶς ἰδέες τοῦ ἀντιπάλου. Αὐτό, προϋποθέτει τὴν παρουσίασί τους σύμφωνα μὲ μία τεχνική.

Ἔτσι, σιγὰ - σιγά, διαμορφώθηκε μία εἰδικὴ τεχνικὴ γιὰ τὴν διάδοσι ἰδεῶν, μὲ σκοπὸ τὸν προσηλυτισμό. Ἐμφανίσθηκαν οἱ προφῆτες, οἱ κήρυκες, οἱ ρήτορες, οἱ λαϊκοὶ ποιητές, οἱ ἱερεῖς, οἱ μάγοι, οἱ φιλόσοφοι, οἱ πολιτικοί. Ὅλοι διέδιδαν ἰδέες σύμφωνα μὲ μία ὡρισμένη τεχνική, μὲ σκοπὸ νὰ πείσουν τοὺς συνανθρώπους τους καὶ νὰ ἐπηρεάσουν τὴν πορεία τῆς κοινωνίας ἀνάλογα μὲ τὶς ἀπόψεις τους.

Προπαγάνδα λοιπόν, εἶναι ἡ τεχνικὴ τῆς διαδόσεως ἰδεῶν μὲ σκοπὸ τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς κοινῆς γνώμης.

Σήμερα, ἡ Προπαγάνδα στηρίζεται στὰ πορίσματα τῶν ἀνθρωπογνωστικῶν ἐπιστημῶν. Διεξάγεται μὲ τρόπο ἐπιστημονικό. Ἔχει ἐξελιχθῆ σὲ πραγματικὴ ἐπιστήμη. Γι' αὐτό, ἡ τεχνική της εἶναι «ἐπιστημονική». Συνεπῶς, ὁ πλήρης ὁρισμὸς τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας εἶναι ὁ ἑξῆς: Προπαγάνδα εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ τῆς διαδόσεως ἰδεῶν μὲ σκοπὸ τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς κοινῆς γνώμης.

3. Κατηγορίες τῆς Προπαγάνδας.

Στὴν Προπαγάνδα, σὰν γενικὴ ἔννοια, δηλαδὴ σὰν ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ διαδόσεως ἰδεῶν μὲ σκοπὸ τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς κοινῆς γνώμης, περιλαμβάνονται:

α) Ἡ Ἐμπορικὴ ἢ Οἰκονομικὴ Προπαγάνδα ποὺ συνήθως τὴν λέμε διαφήμισι. Αὐτή, ἀποβλέπει στὴν ἐκμετάλλευσι ὑφισταμένων πραγματικῶν ἀναγκῶν ἢ καὶ στὴν δημιουργία τῆς ὑποκειμενικῆς ἐντυπώσεως περὶ ὑφισταμένης ἀνάγκης, μὲ σκοπὸ τὴν τοποθέτησι ἐμπορικῶν προϊόντων.

β) Ἡ Θρησκευτικὴ Προπαγάνδα ποὺ συνήθως τὴν λέμε «κατήχησι» ἢ «προσηλυτισμό». Αὐτὴ ἀποβλέπει στὴν δημιουργία πιστῶν μιᾶς θρησκείας ἢ μιᾶς αἱρέσεως.

γ) Ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα, ποὺ συνήθως τὴν λέμε ἁπλῶς Προπαγάνδα. Αὐτὴ ἀποβλέπει στὴν «τοποθέτησι» πολιτικῶν ἰδεῶν μὲ σκοπὸ τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς πολιτικῆς στάσεως τοῦ κοινοῦ.

Ἐμεῖς ἐνδιαφερόμεθα γιὰ τὴν Πολιτικὴ Προπαγάνδα καὶ αὐτὴν θὰ ἐξετάσουμε. Ἄλλωστε, εἶναι εὐρύτερη ἀπὸ τὶς δύο πρῶτες καὶ συχνότατα τὶς περιέχει ἢ πάντως τὶς χρησιμοποιεῖ γιὰ τοὺς δικούς της σκοπούς(*).

(*) Λεπτομέρειες γιὰ τὶς τρεῖς κατηγορίες Προπαγάνδας καὶ τὶς σχέσεις των ἴδε στὸ Δ' μέρος, κεφάλαιο Ι.

II. ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Προϊστορία.

Ἡ καθαρῶς Πολιτικὴ Προπαγάνδα ὑπάρχει ἀπὸ τότε ποὺ ὑπάρχει καὶ Πολιτική. Δηλαδή, ἀπὸ τότε ποὺ ὑπάρχει ὀργανωμένη καὶ θεμελιωμένη σὲ θεσμοὺς κοινωνία.

Σώζονται κείμενα τοῦ 6ου π.Χ. αἰώνα μὲ τὰ ὁποῖα ὁ κινέζος Σοὺν-Τσοὺ προτείνει στὸν αὐτοκράτορα τῆς Κίνας τὴν διεξαγωγὴ «ψυχολογικοῦ πολέμου» ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸν 4ο π.Χ. αἰώνα ὁ ἰνδὸς φιλόσοφος Καντιλλία μιλᾶ γιὰ «πόλεμο τῶν νεύρων» τὸν ὁποῖο εἰσηγεῖται στὸν ἡγεμόνα του σὰν μέσο καταπονήσεως τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ Γραφὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ παραδείγματα διαφόρων μορφῶν «ψυχολογικοῦ πολέμου» ποὺ ἐχρησιμοποίησαν μὲ ἐπιτυχία οἱ Ἑβραῖοι γιὰ νὰ σπάσουν τὸ ἠθικὸ τῶν ἀντιπάλων τους καὶ νὰ τοὺς νικήσουν. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων Γεδεὼν τὸ 1.245 π.Χ. χρησιμοποίησε τὸν «ψυχολογικὸ πόλεμο» γιὰ νὰ νικήση τοὺς Μηδιανῖτες. Εἶχε μόνο 300 ἄνδρες, ἐνῷ οἱ ἀντίπαλοί του ἦσαν πολυάριθμοι. Ἐξώπλισε λοιπὸν τὸν στρατό του μὲ δάδες, λυχνίες καὶ σάλπιγγες, ἐκύκλωσε τὴν νύχτα τὸ στρατόπεδο τῶν Μηδιανιτῶν καὶ ὕστερα οἱ ἄνδρες του ἄναψαν τὶς δάδες καὶ τὶς λυχνίες καὶ ἐσάλπισαν ὅλοι μαζὶ μὲ τὶς σάλπιγγές τους. Οἱ αἰφνιδιαστικὰ ἀφυπνισμένοι Μηδιανῖτες τρομοκρατήθηκαν. Νόμισαν ὅτι βρίσκονται μπροστὰ σὲ πολὺ ὑπέρτερο ἐχθρικὸ στράτευμα καὶ ἐτράπησαν σὲ φυγή.

Ἕνα ἀνάλογο παράδειγμα εἶναι καὶ ἡ ἅλωσις τῆς Ἱεριχοῦς ἡ ὁποία ἔπεσε ὅταν οἱ Ἑβραῖοι ἔκαναν 7 γύρους κάτω ἀπὸ τὰ τείχη της σαλπίζοντας μὲ ὅλες τὶς σάλπιγγές των. Προέβησαν δηλ. σὲ μία ἐπίδειξι δυνάμεως ποὺ ἐκλόνισε τὸ ἠθικὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ ὑπέσκαψε τὴν διάθεσί τους γιὰ ἀντίστασι.

2. Ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα μᾶς προσφέρει ὅλες σχεδὸν τὶς μορφὲς Πολιτικῆς Προπαγάνδας. Ἡ «Ἰλιὰς» εἶναι, ἀπὸ μία ἄποψι ἕνας «πολιτικὸς μύθος» ποὺ καλλιεργεῖ τὴν εὐρύτερη Ἰδέα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν

ἰδέα τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς ἀλληλεγγύης ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἔναντι τῶν ἀλλοφύλων, τῶν «βαρβάρων».

Ὁ Ἵππαρχος, γυιὸς τοῦ Πεισίστρατου, γέμισε τὴν Ἀθήνα μὲ στῆλες ὅπου ἦσαν χαραγμένα διάφορα ρητὰ γιὰ νὰ φρονηματίζουν τοὺς πολίτες.

Ὁ Περικλῆς, μὲ τὸν «Ἐπιτάφιό» του ὅπου ἀναπτύσσει μὲ θαυμαστὴ σαφήνεια τοὺς σκοποὺς τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς διεξαγωγῆς του, ἄφησε ἕνα λαμπρὸ ὑπόδειγμα διαφωτίσεως διὰ τῆς πειθοῦς ποὺ ἀπευθύνεται πρὸς ἐλεύθερους, ὑπεύθυνους καὶ μορφωμένους πολίτες.

Ὁ Τυρταῖος, μὲ τὰ γεμᾶτα παλμὸ θούριά του, ἐνθουσίασε τοὺς Σπαρτιᾶτες καὶ τοὺς ὡδήγησε στὴν νίκη. Οἱ νεοελληνικὲς μεταφράσεις αὐτῶν τῶν ἐμβατηρίων ἐνθουσιάζουν ἀκόμη καὶ σήμερα ὅπως τὸ θούριό του «Τί τιμὴ στὸ παλληκάρι — ὅταν πρῶτο στὴ φωτιὰ — σκοτωθῆ γιὰ τὴν πατρίδα — μὲ τὴ σπάθη στὴ δεξιὰ» κλπ.

Ὁ Σιμωνίδης, μὲ τὰ λιτὰ ἐπιγράμματά του μᾶς παρέχει πρότυπα Προπαγάνδας ὑψηλῆς πολιτικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς πνοῆς. Εἶναι γνωστὸ τὸ θαυμάσιο ἐπίγραμμά του γιὰ τοὺς 300 τῶν Θερμοπυλῶν. «Ξένε διαβάτη ποὺ περνᾶς — πὲς εἰς τὴν Σπάρτη κάτω — πὼς εἴμαστε θαμμένοι ἐδῶ — πιστοὶ στὸ θέλημά της».

Ὁ Ἀριστοφάνης, μὲ τὰ θεατρικά του ἔργα δημιουργεῖ τὴν σατιρικὴ ἀντιπολιτευτικὴ προπαγάνδα.

Ὁ Αἰσχύλος, χρησιμοποιεῖ τὸ θέατρο γιὰ νὰ κάνη πατριωτικὴ προπαγάνδα ὑψηλῆς ποιότητος («Πέρσες»).

Οἱ λόγοι τῶν Κερκυραίων καὶ τῶν Κορινθίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ποὺ ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης, εἶναι θαυμάσια ὑποδείγματα «διαφωτίσεως ξένης κοινῆς γνώμης».

Ὁ Δημοσθένης, διεξάγει τὴν πρώτη γνωστὴ στὴν ἱστορία συστηματικὴ προπαγανδιστικὴ ἐκστρατεία μὲ συνέχεια καὶ συνέπεια («καμπάνια») ἐναντίον τοῦ Φιλίππου («Φιλιππικοί»).

Αὐτὴ ἡ ἐκστρατεία ἐνέπνευσε ἀργότερα τὸν Κικέρωνα γιὰ τὴν διεξαγωγὴ μιᾶς ἀνάλογης καμπάνιας ἐναντίον τοῦ Καταλύνα.

Ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας ἐφάρμοσε μὲ καταπληκτικὴ ἐπιδεξιότητα καὶ ἀποτελεσματικότητα ὅλες τὶς βασικὲς ἀρχὲς τοῦ σύγχρονου «ψυχολογικοῦ πολέμου». Κρατοῦσε πάντα τοὺς ἀντιπάλους του σὲ ἄγνοια τῶν πραγματικῶν του προθέσεων. Γι' αὐτό, πότε τοὺς ἀπειλοῦσε καὶ πότε τοὺς καθησύχαζε. Προσπαθοῦσε ἐπίσης νὰ τοὺς διαιρῆ, νὰ προκαλῆ μεταξύ τους διενέξεις, νὰ τοὺς αἰφνιδιάζη. Καὶ πρὸ πάντων, νὰ τοὺς καταβροχθίζη ἕνα - ἕνα, ἀφοῦ πρῶτα τοὺς ἀποκοίμιζε μὲ ἀφοπλιστικὲς αὐταπάτες καὶ τοὺς διασποῦσε.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐφάρμοσε κυρίως τὴν «Προπα-

γάνδα διὰ τῶν πράξεων». Μία τέτοια πράξι μεγάλης προπαγανδιστικῆς ἀξίας ἔκανε ὅταν ἔκοψε τὸν «Γόρδιο Δεσμό». Σύμφωνα μὲ τὸν μύθο, ὅποιος μποροῦσε νὰ λύση αὐτὸν τὸν «δεσμὸ» θὰ γινόταν κύριος τῆς 'Ασίας. 'Ο Μ. 'Αλέξανδρος προσπάθησε νὰ τὸν λύση. Καὶ ὅταν δὲν μπόρεσε, τράβηξε τὸ ξῖφος του καὶ τὸν ἔκοψε. Ἦταν μία ἐντυπωσιακὴ πρᾶξις δυνάμεως ποὺ ἀσφαλῶς διαδόθηκε σὰν φήμη καὶ ἔκανε τοὺς ἀσιατικοὺς λαοὺς νὰ δοῦν στὸ πρόσωπό του τὸν μέλλοντα κύριό τους. Μία ἄλλη σημαντικὴ προπαγανδιστικὴ πρᾶξις του ἦταν ὁ γάμος του μὲ τὴν κόρη τοῦ Δαρείου. Μ' αὐτόν, «νομιμοποίησε» ἐκ μέρους του τὴν κατάληψι τοῦ περσικοῦ θρόνου καὶ θέλησε νὰ γεφυρώση τὸ χάσμα 'Ελλάδος - 'Ασίας. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ ὑποχρέωσε καὶ τοὺς μακεδόνες ἀξιωματικούς του νὰ παντρευτοῦν ἀρχοντοποῦλες τῆς Περσίας.

'Η 'Αρχαία 'Ελλάδα μᾶς ἄφησε ἐπίσης καὶ τὰ πρῶτα δοκίμια γιὰ τὴν Προπαγάνδα. Πρῶτο τέτοιο ἔργο εἶναι τὸ περὶ ρητορικῆς τοῦ σοφιστῆ Κόρακα, μὲ τὸν τίτλο «Τέχνη» (ἡ ρητορικὴ ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν τέχνη). Κατὰ τὸν Κόρακα, ἡ ρητορική, ἦταν «πειθοῦς δημιουργός». 'Ακολούθησε ἡ «Ρητορικὴ» τοῦ 'Αριστοτέλη, πλῆρες ἐγχειρίδιο γιὰ ὅλα τὰ εἴδη τοῦ προφορικοῦ λόγου.

Στὴν 'Αρχαία 'Ελλάδα δημιουργήθηκαν ἐπίσης καὶ οἱ πρῶτες σχολὲς Προπαγάνδας. Εἶναι οἱ σχολὲς τῶν «σοφιστῶν» οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκαν τὴν τεχνικὴ τῆς πειθοῦς δηλ. τὴν τεχνικὴ τῆς διαδόσεως ἰδεῶν μὲ σκοπὸ τὸν προσηλυτισμό. Τέτοιοι μεγάλοι δάσκαλοι τῆς προπαγανδιστικῆς τεχνικῆς ὑπῆρξαν ὁ Πρωταγόρας, ὁ Στρατοκλῆς, ὁ Δρομοκλείδης, ὁ Ζήνων ὁ 'Ελεάτης, ὁ Κόραξ, ὁ Τισεύς, ὁ Γοργίας.

Οἱ σοφισταὶ ἐδίδασκαν τὸ «διαπραγματεύεσθαι» καὶ τὸ «λέγειν». Βάσις τῆς σοφιστικῆς τεχνικῆς (ἰδίως τοῦ Πρωταγόρα) εἶναι τὸ ἐπιχείρημα ἢ ὁ συλλογισμὸς ποὺ στηρίζεται στὴν κοινὴ λογική. 'Η σοφιστική, ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὶς ἀντιλήψεις τοῦ Σωκράτη ποὺ σὰν ἰδεαλιστικὲς εἶναι ἀφηρημένες καὶ συχνὰ ἔχουν ἀρκετὴ δόσι παραδοξολογίας. Ὅτι ἡ κοινὴ λογικὴ εἶναι ἡ βάσις τῆς σοφιστικῆς, φαίνεται καὶ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῶν σοφιστῶν: «Πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστιν, τῶν δὲ μὴ ὄντων ὡς μὴ ἔστιν». «Τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ τοῦτο καί ἐστιν» κ.ο.κ.

Στὸ ἔργο του «'Αλήθεια», ὁ Πρωταγόρας, στηριζόμενος στὸν 'Ηράκλειτο, ἔλεγε ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία σταθερὴ ἀλήθεια γιατὶ ὅλες οἱ καταστάσεις καὶ ὅλα τὰ πράγματα μεταβάλλονται διαρκῶς. Γι' αὐτό, δὲν ὑπάρχει μία γενικῶς ἰσχύουσα «ἀντικειμενικότης». Γιὰ τὸ κάθε πράγμα ὑπάρχει μία «ὑποκειμενικὴ εἰκόνα», μία προσωπικὴ ἀντίληψις. Καὶ τελικά, ὁ ἄνθρωπος, εἶναι τὸ μέτρο τοῦ ἑαυτοῦ του. 'Η ἄποψις αὐτή, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὴν οὐσία τῆς σύγχρονης θεωρίας τῆς σχετικότητος εἶναι τὸ θεμέλιο

ὅλης τῆς σοφιστικῆς τεχνικῆς. Αὐτή, ἀπορρίπτει τὶς ἀπόλυτες ἀλήθειες καὶ προβάλλει καὶ ἐπιβάλλει τὶς σχετικές, μερικὲς ἢ ὑποκειμενικὲς ἀλήθειες. Πάντως, γενικὰ στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα ἀσκεῖται κυρίως ἡ Προπαγάνδα τῆς πειθοῦς. Ὅπως γράφει ὁ Φενελόν, *«στοὺς Ἕλληνες ὅλα ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὸν λαό. Καὶ ὁ λαὸς ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὸν Λόγο»*.

3. Ἡ Ρώμη.

Στὴν Ρώμη, γεννιέται ἕνα νέο εἶδος Προπαγάνδας, διαμετρικὰ ἀντίθετο πρὸς τὴν ἑλληνική. Εἶναι ἡ Προπαγάνδα τῆς ὑποβολῆς. Στὴν Ρώμη, οἱ προπαγανδισταί, δὲν προσπαθοῦν τόσο νὰ πείσουν, ὅσο νὰ ὑποβάλουν. Δηλαδή, κύρια προσπάθειά τους εἶναι νὰ ἐντυπωσιάσουν, νὰ καταπλήξουν καὶ ἔτσι νὰ διεγείρουν ἔνστικτα ἢ νὰ προκαλέσουν συναισθήματα. Αὐτὸ ἦταν ἑπόμενο, γιατὶ οἱ ρωμαῖοι δὲν ἀπευθύνονταν ὅπως οἱ Ἕλληνες σὲ ἐλεύθερους, μορφωμένους καὶ καλλιεργημένους πολίτες, σὲ ἀνθρώπους μὲ δική τους κρίσι, σὲ κοινὸ μὲ ὑπεύθυνες ἀντιδράσεις. Ἀπευθύνονταν σὲ μεγάλα πλήθη ἀγραμμάτων, ἀγροίκων χωρικῶν - στρατιωτῶν, σὲ ἄξεστους ὄχλους μὲ ἐνστικτώδεις ἀντιδράσεις ποὺ τὶς καθοδηγεῖ ὄχι τὸ λογικὸ ἀλλὰ τὸ ὁρμέμφυτο καὶ τὸ συναίσθημα. Καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἡγέται ἄλλωστε, δὲν εἶχαν τὴν καλλιέργεια τῶν Ἑλλήνων. Δὲν ἦσαν ρήτορες, φιλόσοφοι ἢ συγγραφεῖς. Δὲν μποροῦσαν νὰ ἐκφωνήσουν ἕνα «Ἐπιτάφιο» ἢ νὰ ἐμπνευσθοῦν ἕνα σιμωνίδειο ἐπίγραμμα.

Γι' αὐτὸ χρησιμοποίησαν ἄλλα μέσα Προπαγάνδας ποὺ ἀπέβλεπαν ὄχι στὴν πειθὼ ἀλλὰ στὸν ἔντονο ἐντυπωσιασμό. Δὲν ἀπευθύνονταν στὸ λογικό, ἀλλὰ στὸ συναίσθημα. Ὀργάνωναν λοιπόν, τοὺς ἐπιβλητικοὺς «θριάμβους» τῶν νικητῶν στρατηγῶν ποὺ ἔσερναν μαζί τους λάφυρα, αἰχμαλώτους, ἐλέφαντες καὶ ἄλλα θαυμαστὰ καὶ ἐντυπωσιακὰ πράγματα. Πρόσφεραν στὰ πλήθη λάβαρα, ἀετούς, τελετές, «καίσαρες». Ὀργάνωναν μεγαλειώδη θεάματα στὸ Κολοσσαῖο. Δημιούργησαν τὸν Ἱππόδρομο. Κατασκεύαζαν μεγάλα ἐπιβλητικὰ ἔργα ποὺ σ' ὅλες τὶς ἄκρες τῆς αὐτοκρατορίας συμβόλιζαν τὴν ἀήττητη ἰσχὺ τῆς κραταιᾶς Ρώμης. Θεοποίησαν καὶ ἐλάτρευσαν τὸν αὐτοκράτορα (προσωπολατρεία). Ἔτσι, ἔχουμε μία σαφῆ διάκρισι σὲ δύο εἴδη Προπαγάνδας Ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι τῆς πειθοῦς. Ἡ Ρωμαϊκὴ τῆς ὑποβολῆς. Ἡ πρώτη, εἶναι ἡ δημοκρατική. Ἡ δεύτερη, τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων. Ἡ πρώτη τῆς Δύσεως. Ἡ δεύτερη τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ.

4. Τὸ Βυζάντιο.

Τὸ Βυζάντιο διατήρησε τὸν θεσμὸ τῶν «θριάμβων», τὰ θεάματα τοῦ Ἱππόδρομου καὶ τὰ ἄλλα παρόμοια μέσα τῆς ρωμαϊκῆς προπαγάνδας διὰ τῆς ὑποβολῆς ἀλλὰ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, τὰ ἐξευγένισε. Παράλληλα, τὰ συμπλήρωσε καὶ μὲ μία Προπαγάνδα ποὺ βασιζόταν στὸ θρησκευτικὸ ἔνστικτο τῶν μαζῶν τὸ ὁποῖο στὴν περίοδο αὐτήν, ἦταν πολὺ ἀνεπτυγμένο.

Χαρακτηριστικοὶ εἶναι οἱ ψαλμοὶ «Τῇ ὑπερμάχῳ» καὶ «Σῶσον Κύριε τὸν Λαόν Σου» ποὺ συνδυάζουν πατριωτισμὸ καὶ θρησκεία. Εἶναι δηλ. ταυτόχρονα θρησκευτικοὶ ὕμνοι καὶ πολεμικὰ - πατριωτικὰ τραγούδια. Ὁ Πατριάρχης, εἶναι τὸ δεξὶ χέρι τοῦ αὐτοκράτορα. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀξιοποιεῖται ἔντεχνα ἀπὸ τὴν Πολιτεία σὰν συνδετικὸς κρῖκος τῆς πολυλαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Γενικὰ τὸ Βυζάντιο χρησιμοποιεῖ Προπαγάνδα μικτοῦ τύπου, συνδυάζοντας μορφὲς τῆς ἑλληνικῆς πειθοῦς καὶ τῆς ρωμαϊκῆς ὑποβολῆς, σὺν τὸ στοιχεῖο τῆς θρησκευτικότητος.

Ὁ Τζέγκις Χὰν ἐφάρμοσε συστηματικὰ τὴν προπαγάνδα τοῦ «ψιθύρου» δηλαδὴ τῆς διαδόσεως φημῶν. Ἄφηνε ἐπίτηδες νὰ «δραπετεύσουν» διάφοροι αἰχμάλωτοί του ἀφοῦ προηγουμένως φρόντιζε νὰ ἔχουν ἀκούσει ἐξογκωμένες πληροφορίες γιὰ τὶς δυνάμεις του ὥστε νὰ τὶς μεταφέρουν στοὺς ἀντιπάλους του καὶ νὰ κάμπτουν τὸ ἠθικό τους.

5. Ὁ Μεσαίωνας.

Ὁ Μεσαίωνας ἔχει κι' αὐτὸς τοὺς προπαγανδιστάς του. Εἶναι οἱ «τροβαδοῦροι» ποὺ γύριζαν ἀπὸ πύργο σὲ πύργο, τραγουδῶντας τὰ κατορθώματα τῶν ἱπποτῶν καὶ παρακινῶντας τοὺς νέους νὰ ἀκολουθήσουν τὸ λαμπρὸ παράδειγμά τους. Ἔχει ἐπίσης τοὺς μεγάλους ἀγκιτάτορες (δημεγέρτες) ποὺ ἐκίνησαν τὰ πλήθη τῶν Σταυροφόρων πρὸς τὴν Ἀνατολή. Ἀπὸ τοὺς ἀγκιτάτορες αὐτούς, σημαντικότερος ἦταν ὁ Πέτρος ὁ Ἐρημίτης, ὁ φλογερὸς καλόγερος μὲ τὸ τρίχινο ράσο, τὸν ξύλινο σταυρὸ καὶ τὸ φανατικὸ πάθος, ὁ ὀργανωτὴς τῆς πρώτης Σταυροφορίας.

Ἀργότερα, ὁ Μακιαβέλλι (1469 - 1527) στὸ περίφημο ἐγχειρίδιό του «Γιὰ τὸν Πρίγκηπα» ὑπογραμμίζει τὴν σημασία τῆς Προπαγάνδας Ὑποδείχνει στοὺς κυβερνῆτες τῶν λαῶν ὅτι πρέπει νὰ προσεταιρίζωνται τὴν κοινὴ γνώμη δημιουργῶντας τὴν ἐντύπωσι ὅτι εἶναι προικισμένοι μὲ ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἰδιότητες ποὺ θαυμάζει τὸ πλῆθος, ἄσχετα ἂν τὶς ἔχουν πραγματικὰ ἢ ὄχι. Τί ἄλλο κάνουν σήμερα ὅλοι οἱ πολιτικοὶ καὶ κρατικοὶ ἡγέτες ;

6. Ὁ ὅρος «Προπαγάνδα».

Ὁ ὅρος Π ρ ο π α γ ά ν δ α (Propaganda) εἶναι λατινικός. Σημαίνει τὴν «διάδοσι» καὶ κατ' ἐπέκτασιν τὴν «διάδοσι ἰδεῶν». Χρησιμοποιήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴν Κ α θ ο λ ι κ ὴ Ἐ κ κ λ η σ ί α στὰ χρόνια τοῦ ἀγώνα της ἐναντίον τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Τὸν 17ο αἰώνα, συστήθηκε ἀπὸ τὸ Βατικανό, ἕνα «κολλέγιο Προπαγάνδας» (συμβούλιο ἰδεολογικοῦ ἀγῶνος θὰ λέγαμε σήμερα) μὲ μέλη καρδιναλίους καὶ σκοπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ ἀγώνα «γιὰ τὴν διάδοσι τῆς ἀληθινῆς πίστεως». Ὁ ὅρος καθιερώθηκε τελικὰ στὶς 22 Ἰουνίου 1922 μὲ τὴν «βούλα» τοῦ Πάπα Κλήμεντος Ζ' περὶ «Congregacio de Propaganda Fidei» (διάδοσις πίστεως).

Ἀργότερα καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάστασι καὶ ὕστερα, ὁ ὅρος Προπαγάνδα ἄρχισε νὰ χάνη τὴν θρησκευτική - ἐκκλησιαστική του ἔννοια καὶ νὰ περνᾶ στὴν πολιτική. Ἀπὸ τὸν 19ο αἰώνα χρησιμοποιεῖται εὐρύτερα στὴν λαϊκὴ γλῶσσα. Καὶ στὸν 20ὸ αἰώνα ξεφεύγει ὁριστικὰ ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ λεξιλόγιο καὶ μεταπηδᾶ στὸ πολιτικό.

7. Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασι.

Τεράστια προπαγανδιστικὴ δουλειὰ ἔκαναν οἱ γάλλοι «Ἐγκυκλοπαιδισταὶ» ποὺ μὲ τὸ πολύχρονο διαφωτιστικό τους ἔργο διέδωσαν τὶς νέες ἰδέες καὶ ἑτοίμασαν συστηματικὰ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάστασι. Αὐτή, ὅταν ξέσπασε, ἔδωσε γιγαντιαία ὤθησι στὴν Προπαγάνδα καὶ χρησιμοποίησε νέες, λαϊκότερες μορφὲς γιὰ τὴν διάδοσι τῶν ἰδεῶν της. Συνθήματα, διακηρύξεις, τραγούδια, γιορτές, χορούς, παρελάσεις, σύμβολα, τελετές.

Τὰ συνθήματά της, «Ἐλευθερία - Ἰσότης - Ἀδελφότης», βρῆκαν ἀπήχησι σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη καὶ ὡς σήμερα δὲν ἔχουν χάσει τὴν αἴγλη τους.

Ἡ «Διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Πολίτη» βρίσκεται καὶ σήμερα στὴν βάσι τοῦ Χάρτη τοῦ ΟΗΕ καὶ κάθε σύγχρονου Συντάγματος.

Τὰ τραγούδια της, ὅπως τὸ περίφημο «Σὰ Ἰρά», («Καρμανιὸλ») καὶ ἡ « Μασσαλιῶτις» παραμένουν καὶ σήμερα, τὰ ἐμβατήρια τῶν ἐπαναστάσεων γιὰ τὴν Ἐλευθερία καὶ γιὰ τὴν καλλίτερη ζωή, ὅπως τῆς Οὐγγρικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1956.

Οἱ ὀπαδοὶ τῶν ἰδεῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀνάμεσά τους καὶ ὁ Ρήγας Φεραῖος, διέδωσαν τὰ συνθήματά της σὲ ὅλες τὶς ἄκρες τῆς Εὐρώπης καὶ μὲ τὴν Προπαγάνδα τους ξεσήκωσαν πολλὲς φορὲς τοὺς λαούς της.

Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις ἵδρυσε καὶ τὸ «Γραφεῖο τοῦ Πνεύματος» τὸ πρῶτο στὴν Ἱστορία Ὑ π ο υ ρ γ ε ῖ ο Π ρ ο π α γ ά ν δ α ς μὲ πρῶτο

ὑπουργὸ τὸν Ρ ο λ λ ά ν, ὁ ὁποῖος ἀργότερα καθαιρέθηκε ἀπὸ τὴν Συντακτικὴ Συνέλευσι γιατὶ διευθύνοντας τὴν κοινὴ γνώμη ἀπέκτησε μεγάλη δύναμι καὶ ἔγινε ἐπίφοβος. Αὐτὸς ἐφεῦρε τὶς «ἐφημερίδες τοίχου». Ἐπίσης χρησιμοποίησε συστηματικὰ τὸν θεσμὸ τ ο ῦ ἐ π α γ γ ε λ μ α τ ί α (ἐ μ μ ί σ θ ο υ) π ρ ο π α γ α ν δ ι σ τ ο ῦ.

Μία σοβαρὴ μέθοδος διαδόσεως τῶν ἰδεῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως ἦταν καὶ οἱ εἰδικὰ ὀργανωμένες τελετὲς καὶ λαϊκὲς ἑορτές, τὰ «φ ε σ τ ι β ά λ», μὲ κύριο σχεδιαστή τους τὸν γλύπτη Δαυΐδ.

Ὁ Ν α π ο λ έ ω ν ὑπῆρξε μεγάλος προπαγανδιστής. Ἵδρυσε πολλὲς ἐφημερίδες στὶς ὁποῖες ἔγραφε καὶ ὁ ἴδιος συχνά. Οἱ γεμᾶτοι ἔξαρσι λόγοι του, οἱ στρατιωτικὲς διακηρύξεις του καὶ οἱ ἡμερήσιες διαταγές του εἶναι καὶ σήμερα ὑποδείγματα «στρατιωτικῆς προπαγάνδας» μὲ χαρακτηριστικά της· Ὕφος λιτό, ἁπλό, λακωνικό. Εἰκόνες ἁπλές, παραστατικές. Ὑποκίνησις τοῦ φιλοτίμου («Λόγος Πυραμίδων»). Ἐξατομίκευσις τῶν γενικῶν καθηκόντων. Συντομία. Ὁ Μέττερνιχ ἔλεγε: «Ἡ Προπαγάνδα τοῦ Ναπολέοντος ἀξίζει ὅσο ἕνας στρατὸς τριακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν». Τὸ 1811, ὁ Ναπολέων ἵδρυσε τὸ «Γραφεῖο τῆς Κοινῆς Γνώμης», ἕνα εἶδος Ὑπουργείου Προπαγάνδας τὸ ὁποῖο ἔγινε καὶ ἰδιοκτήτης ὅλων τῶν ἐφημερίδων. Γιὰ πρώτη φορὰ τότε κρατικοποιήθηκε ὁ τύπος.

Μὲ αὐτὰ τὰ μέσα ὁ Ναπολέων προβάλλοντας τὴν ἀξία του, τὶς ἐπιτυχίες του καὶ τὴν προσωπικότητά του, κατώρθωσε νὰ δημιουργήση ἕνα θ ρ ῦ λ ο γύρω ἀπὸ τὸ ὄνομά του. Καὶ ὁ θρῦλος αὐτὸς εἶχε τόση δύναμι, ὥστε 40 χρόνια μετὰ τὴν πτῶσι του ἔφερε στὴν ἐξουσία ἕνα δεύτερο Ναπολέοντα μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ εἶχε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου. Ταῦτο δὲν εἶναι καθόλου παράδοξο γιατὶ ὁ θρῦλος ἔχει τεράστια σημασία καὶ ἐπιδρᾶ ἰσχυρότατα στὴν συλλογικὴ συνείδησι τῶν λαῶν («Μαρμαρωμένος Βασιλῆας»).

Ὁ Ναπολέων διαισθάνθηκε ἐπίσης καὶ ἐφάρμοσε σωστὰ τὴν ἀρχὴ τῆς «ἀποκεντρώσεως» (εἰδικεύσεως) τῆς Προπαγάνδας. Ἀπευθυνόταν μὲ διαφορετικὸ τρόπο σὲ κάθε λαὸ (γάλλους, μουσουλμάνους, πολωνούς, ἰταλοὺς κ.ἄ.) καὶ σὲ κάθε στρῶμα τοῦ ἴδιου λαοῦ (στρατιῶτες, ἀστοὺς κ.ἄ.). Πρὶν ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάστασι καὶ μία ἄλλη Ἐπανάστασις, ἡ Ἀμερικανική, προετοιμάσθηκε συστηματικὰ ἀπὸ προπαγανδιστὰς ποὺ διέδωσαν τὴν ἰδέα τῆς ἐθνικῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἀνεξαρτησίας ἡ ὁποία, καὶ διατυπώθηκε στὴν περίφημη «Διακήρυξι τῆς Ἀνεξαρτησίας» (Τ. Τζέφερσον).

8. Τὰ Νεώτερα Χρόνια.

Ὁ Βίσμαρκ, χρησιμοποίησε ἐπίσης ἐντατικὰ γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν σκοπῶν του, τὴν Προπαγάνδα. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ ἐφευρέτης τῆς χρησι-

μοποιήσεως «μ υ σ τ ι κ ῶ ν κ ο ν δ υ λ ί ω ν» γιὰ προπαγανδιστικοὺς σκοποὺς καὶ ἰδίως γιὰ τὴν ἐξαγορὰ ξένων δημοσιογράφων καὶ τὴν διάβρωσι τοῦ τύπου τῶν ἄλλων κρατῶν, πρὸ πάντων τῆς Γαλλίας. Τὸ ταμεῖο ποὺ χρησιμοποιοῦσε γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ τὸ ἔλεγε «ταμεῖο τῶν ἑρπετῶν».

Στὸν α' παγκόσμιο πόλεμο, ὅλοι οἱ ἀντίπαλοι συγκρότησαν ἰσχυροὺς ὀργανισμοὺς Προπαγάνδας τοὺς ὁποίους στὶς περισσότερες περιπτώσεις, ἐνέταξαν στὰ Γενικὰ Ἐπιτελεῖα τους, σὰν «γραφεῖα ψυχολογικοῦ πολέμου». Πιὸ ἐπιτυχὴς ἀπὸ ὅλες ἦταν ἡ Ὑπηρεσία Προπαγάνδας τῶν ἀμερικανῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Τ ζ ὼ ρ τ ζ Γ κ ρ ί λ λ.

Ἡ Ὑπηρεσία αὐτὴ εἶχε ὀλιγάριθμο ἀλλὰ ἐπίλεκτο προσωπικό δημοσιογράφους, ἐκπαιδευτικούς, κοινωνιολόγους, ψυχολόγους, θεολόγους. Ἐργαζόταν χωρὶς τὴν παραμικρὴ γραφειοκρατία, σὰν ἐπιτελικο - συντονιστικὸ ὄργανο. Ὁ διευθυντής της, ὁ Γκρίλλ, ἔβλεπε καθημερινὰ τὸν πρόεδρο Οὐΐλσων, ἦταν τὸ «δεξὶ χέρι» του. Αὐτὴ ἡ Ὑπηρεσία ἄλλωστε συνέταξε καὶ τὸ περίφημο «σχέδιο Οὐΐλσων» γιὰ τὸν τερματισμὸ τοῦ πολέμου μὲ τοὺς 14 κλασσικοὺς ὅρους (ἐλευθερία τῶν θαλασσῶν κ.λ.π.).

Ἡ Ὑπηρεσία ἦταν χωρισμένη σὲ δύο μεγάλους κλάδους: τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ δεύτερη εἶχε τρία τμήματα ποὺ τὸ καθένα τους ἀπευθυνόταν ἀντίστοιχα πρὸς τοὺς συμμάχους, τοὺς οὐδετέρους καὶ τοὺς ἐχθρούς. Ὁ κλάδος τῆς Ὑπηρεσίας γιὰ τὸ ἐσωτερικό, χρησιμοποίησε μὲ ἐπιτυχία τὸν θεσμὸ τῶν ἐθελοντῶν «προπαγανδιστῶν τῶν τεσσάρων λεπτῶν». Μορφωμένοι ἢ γενικὰ κατάλληλοι ἄνθρωποι, ἀναλάμβαναν, βάσει ὁδηγιῶν, νὰ μιλοῦν ἐπὶ 4' πρὸς τοὺς συναδέλφους των ἢ καὶ πρὸς οἱοδήποτε κοινὸ — στὸ θέατρο, στὰ πάρκα, τοὺς δρόμους, γιὰ νὰ τὸ καλοῦν νὰ συμβάλη ἀποφασιστικότερα στὴ νίκη.

Μὲ τὸν α' παγκόσμιο πόλεμο τελειώνει καὶ ἡ «προϊστορία» τῆς Προπαγάνδας.

III. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

1. Ἡ διαφοροποίησις τῆς Προπαγάνδας.

Παρ' ὅλα ὅσα ἀναφέραμε γιὰ τὴν πολιτικὴ προπαγάνδα στὸ παρελθόν, τὸ γεγονὸς εἶναι ὅτι αὐτὴ ἀναπτύχθηκε καὶ ἔγινε πραγματικὴ ἐπιστήμη μόνον κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ αἰώνα μας.

Ὡς τὸν 19ο αἰώνα ἡ Προπαγάνδα ἦταν περισσότερο μιὰ «τέχνη». Καὶ ἡ ἴδια ἡ Ρητορική, τὸ κύριο ὡς τότε μέσον τῆς Προπαγάνδας ἦταν μιὰ «τέχνη» καὶ μάλιστα ἡ κατ' ἐξοχὴν «καλὴ» τέχνη (Κόραξ). Ὅπως λέγει ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος, ἡ Ρητορικὴ *«τέχνη ἐστὶ τοῦ εὖ λέγειν, τέλος ἔχουσα τὸ πείθειν»*. Ἡ Προπαγάνδα, ἦταν λοιπὸν μία τέχνη ποὺ τὴν διεξῆγαν εὐκαιριακά, σποραδικά, ὅταν τὸ ἐπέβαλλαν ἔκτακτες συνθῆκες (πόλεμος, ἐπανάστασις κλπ.) καὶ ταυτόχρονα βρισκόταν καὶ κάποιος ποὺ νὰ καταλαβαίνη τὴν σημασία της καὶ νὰ ἔχη καὶ ταλέντο νὰ τὴν ἀσκήση. Σήμερα, ἀντίθετα, ἡ πολιτικὴ Προπαγάνδα εἶναι πιὰ μία ἐφηρμοσμένη ἐπιστήμη, μία «ἐπιστημονικὴ τεχνική». Καὶ ἀποτελεῖ μόνιμο φαινόμενο, ἀναπόσπαστο στοιχεῖο τῆς ζωῆς μας, βασικὸ παράγοντα ὅλων τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἐξελίξεων.

Ὡς τὸν 19ο αἰώνα, ἡ ἐπιτυχία τῆς Προπαγάνδας ἐξηρτᾶτο κυρίως ἀπὸ τὸ ταλέντο, τὴν διαίσθησι καὶ τὶς ἱκανότητες τοῦ προπαγανδιστοῦ, ὁ ὁποῖος δούλευε ἐντελῶς ἐμπειρικά. Τώρα, οἱ προπαγανδισταὶ ἐφαρμόζουν τὰ πορίσματα τῶν εἰδικῶν ἐπιστημῶν ποὺ μελετοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὶς ἀντιδράσεις του. Ἡ ἐπιτυχία τῆς Προπαγάνδας, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλὴ ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῶν πορισμάτων. Ἡ σύγχρονη Προπαγάνδα δὲν εἶναι πιὰ μιὰ «τέχνη». Εἶναι μιὰ ἐπιστήμη ἢ τοὐλάχιστον, μία «ἐπιστημονικὴ τεχνική». Διεξάγεται σύμφωνα μὲ ὡρισμένους κανόνες. Προϋποθέτει μία εἰδικὴ «ἐπιστημονικὴ» κατάρτισι. Προϋποθέτει μιὰ ἐντελῶς εἰδικοῦ τύπου ὀργάνωσι καὶ πολλὰ μέσα. Ἄλλοτε, ἀκόμη καὶ ὁ μεγαλύτερος προπαγανδιστὴς ἦταν ἕνας ἐρασιτέχνης, ἰδιοφυὴς ἢ ἔστω καὶ μεγαλοφυής, ἀλλὰ πάντως ἐρασιτέχνης. Τώρα καὶ ὁ πιὸ μέτριος προπαγανδιστὴς εἶναι ἕνας εἰδικὸς ἐπιστήμων ἢ ἔστω ἕνας «τεχνικός».

Ὡς τὸν 19ο αἰώνα ἡ Προπαγάνδα διεξαγόταν κυρίως διὰ μέσου τῆς Τέχνης. Μὲ τὴν ρητορική, τὸ θέατρο, τὴν ποίησι, τὸ τραγούδι,

τὴν γλυπτική, τὴν ζωγραφική, τὸ θέαμα. Ἡ σύγχρονη Προπαγάνδα διεξάγεται μὲ τὰ π ά ν τ α. Δὲν ἐξαρτᾶται πιὰ ἀπὸ τὴν Τέχνη, οὔτε ἐκφράζεται μόνο ἢ κυρίως μὲ αὐτήν.

Συνεπῶς, ἡ Προπαγάνδα, στὸν αἰώνα μας, ἀπέκτησε ν έ α π ο ι ό τ η τ α καὶ διαφέρει ριζικὰ ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα τῶν περασμένων αἰώνων.

2. Τὰ αἴτια τῆς διαφοροποιήσεως.

Τὰ αἴτια αὐτῆς τῆς ἀναπτύξεως τῆς Προπαγάνδας εἶναι:

α) Σ τ ὸ ν α ἰ ώ ν α μ α ς ἔ σ π α σ α ν τ ὰ π α λ α ι ὰ σ τ ε ν ὰ π λ α ί σ ι α τ ῆ ς ζ ω ῆ ς.

Δημιουργήθηκαν οἱ μεγάλες πόλεις, οἱ εὐρεῖες ἐθνικὲς κοινότητες, οἱ ὑπερεθνικὲς ἑνώσεις καὶ μία σχεδὸν κοινὴ ζωὴ καὶ κοινὴ μοίρα γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς.

Αὐτό, δημιούργησε καὶ μία μεγαλύτερη κοινότητα νοοτροπίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Στὴν ὁμοιομορφία τῆς ζωῆς, ἀντιστοιχεῖ ἡ ὁμοιομορφία τῆς γνώμης. Καὶ στὴν κοινὴ τύχη, κοινὰ ἐνδιαφέροντα καὶ κοινὴ ψυχοσύνθεσις. Σήμερα ἔχουμε τεράστιες μᾶζες ἀνθρώπων ποὺ ἡ τύχη τους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ ἴδια περίπου πράγματα. Αὐτὲς οἱ μᾶζες διψοῦν γιὰ εἰδήσεις ἐπάνω στὰ ἴδια γεγονότα Καὶ ὑπόκεινται στὴν ἐπίδρασι τῶν σχετικῶν εἰδήσεων ἀντιδρώντας συλλογικά.

Ἔτσι, τὸ ἔργο τῆς Προπαγάνδας ἔγινε ἀπείρως σημαντικότερο. Τὸ ἀνθρώπινο πεδίο της, τὸ κοινό της, διευρύνθηκε σχεδὸν ἀπεριόριστα.

β) Σ τ ὴ ν ἐ π ο χ ή μ α ς σ η μ ε ι ώ θ η κ ε μ ί α κ α τ α π λ η κ τ ι κ ὴ ἀ ν ά π τ υ ξ ι ς τ ῶ ν μ έ σ ω ν ἐ π ι κ ο ι ν ω ν ί α ς τ ῶ ν ἀ ν θ ρ ώ π ω ν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ταυτόχρονα καὶ τὰ μέσα τῆς Προπαγάνδας. Κύρια μέσα τῆς Προπαγάνδας εἶναι: Ὁ Γραπτὸς Λόγος, ὁ Προφορικὸς Λόγος καὶ ἡ Εἰκόνα. Ὡς τὸν 19ο αἰώνα καὶ τὰ τρία ἦσαν περιορισμένα.

Ὁ Γ ρ α π τ ὸ ς Λ ό γ ο ς, παρὰ τὴν ἀνακάλυψι καὶ τὴν ἐφαρμογή, τῆς τυπογραφίας ἦταν πάντοτε περιορισμένος λόγῳ τῆς ἀκρίβειας τοῦ ἐντύπου καὶ τῆς βραδύτητος στὴν διανομή του.

Ὁ Π ρ ο φ ο ρ ι κ ὸ ς Λ ό γ ο ς, ἦταν περιορισμένος μέσα στὰ στενώτατα πλαίσια τῆς φυσικῆς ἀνθρώπινης φωνῆς.

Ἡ Ε ἰ κ ό ν α περιοριζόταν στοὺς ζωγραφικοὺς πίνακες ἢ στὰ ἄλλα ἔργα εἰκαστικῶν τεχνῶν ποὺ ἡ παραγωγή τους γινόταν σὲ μικρὴ κλίμακα καὶ μὲ ὑψηλὸ κόστος.

Σήμερα, ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα ἔχουν σπάσει τοὺς παλαιοὺς περιορισμούς.

Ὁ Γ ρ α π τ ὸ ς Λ ό γ ο ς, μὲ τὴν λινοτυπία, τὴν μονοτυπία, τὰ ὄφσετ καὶ τὰ ἄλλα σύγχρονα μέσα ἀναπτύχθηκε σχεδὸν ἀπεριόριστα.

Μὲ τὴν καθημερινὴ ἐφημερίδα, τὸ περιοδικὸ καὶ τὸ φθηνὸ βιβλίο φθάνει παντοῦ, ἀμέσως. Ἤδη ὁ Χέγκελ ἔλεγε ὅτι *«ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐφημερίδος εἶναι πρωινὴ προσευχὴ τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου»*.

Ὁ Προφορικὸς Λόγος ἐπεκτάθηκε καὶ αὐτὸς σχεδὸν στὸ ἀπεριόριστο μὲ τὴν ἀνακάλυψι τοῦ Ραδιοφώνου ποὺ τὸν ἀπελευθέρωσε ἀπὸ κάθε περιορισμὸ τοῦ χώρου καὶ τῆς ἀποστάσεως.

Τέλος, ἡ Εἰκόνα, ἀναπτύχθηκε καὶ αὐτὴ πέρα ἀπὸ κάθε περιορισμὸ μὲ τὴν ἐφεύρεσι ὄχι μόνο τῆς φωτογραφίας ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων τοῦ Κινηματογράφου καὶ τῆς Τηλεοράσεως.

Ἔτσι, ὅλα τὰ βασικὰ μέσα τῆς Προπαγάνδας, ἀνανεώθηκαν, ἐνισχύθηκαν καὶ διευρύνθηκαν προσφέροντας στοὺς προπαγανδιστὰς δυνατότητες ἀσυγκρίτως μεγαλύτερες ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν οἱ συνάδελφοί των μέχρι καὶ τὸν περασμένο αἰώνα. Μία τέτοια ἰλιγγιώδης ἀνάπτυξις τῶν μέσων ποὺ χρησιμοποιεῖ δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ἐπιδράσῃ στὴν ἀνάπτυξι καὶ τῆς ἴδιας τῆς Προπαγάνδας.

γ) Ἡ ἐπέκτασις τῆς Δημοκρατίας μὲ τὴν γενικὴ καθιέρωσι τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ἔδωσε πολὺ μεγαλύτερη σημασία στὴν Κοινὴ Γνώμη. Ἄλλοτε, ἕνας ἡγέτης μποροῦσε ἴσως νὰ κυβερνᾷ ἀγνοώντας τὶς διαθέσεις τῆς κοινῆς γνώμης. Σήμερα αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον. Κάθε κυβερνήτης, εἴτε σὲ δημοκρατία, εἴτε σὲ δικτατορία βρίσκεται, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ξέρῃ κάθε στιγμὴ τὶς διαθέσεις τῆς Κοινῆς Γνώμης καὶ νὰ τὶς παίρνῃ ὑπ' ὄψιν του. Καὶ ἡ Προπαγάνδα δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ μία μέθοδος προσεταιρισμοῦ, διαμορφώσεως καὶ ἐλέγχου τῆς κοινῆς γνώμης. Γι' αὐτό, ἡ Προπαγάνδα, ἔχει γίνει τὸ δεξὶ χέρι κάθε σύγχρονης κυβερνήσεως, ὁ ἀπαραίτητος σύμβουλος καὶ βοηθὸς κάθε ἡγέτη.

δ) Ἡ πρόοδος ποὺ σημείωσαν οἱ ἐπιστῆμες ποὺ μελετοῦν τὸν ἄνθρωπο ἐπέδρασε ἀποφασιστικὰ στὴν «ἐπιστημονικοποίησι» τῆς Προπαγάνδας. Τέτοιες ἐπιστῆμες εἶναι ἡ ψυχολογία, ἡ κοινωνιολογία, ἡ ἀνθρωπολογία, ἡ πολιτικὴ οἰκονομία, ἡ ἀνθρωπογεωγραφία, ἡ ἱστορία, ἡ λαογραφία, ἡ ἐθνογραφία, ἡ βιολογία. Τὰ συμπεράσματα ὅλων τῶν ἀνθρωπογνωστικῶν ἐπιστημῶν, σχετικὰ μὲ τὰ αἴτια καὶ τοὺς κανόνες ποὺ ρυθμίζουν τὴν συμπεριφορὰ τῶν ἀνθρώπων, δημιούργησαν πιὰ μία βάσι ἀρκετὰ εὐρεία, ὥστε νὰ χτισθῇ ἐπάνω της ἕνα ἐπιστημονικὸ οἰκοδόμημα τῆς Προπαγάνδας.

Σήμερα, οἱ προπαγανδισταί, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τους ἀπὸ τὶς ἀνθρωπογνωστικὲς ἐπιστῆμες, πῶς παράγονται μέσα στὸν ἄνθρωπο οἱ σκέψεις καὶ οἱ συγκινήσεις, πῶς προκαλοῦνται οἱ διάφορες ἀντιδράσεις τῶν μαζῶν καὶ τῶν ἀτόμων, μποροῦν νὰ ἐκμαιεύουν μὲ τεχνητὸ τρόπο, μὲ κα-

θορισμένα ἀπὸ πρῶτα μέσα, τὰ συναισθήματα καὶ τὶς ἀντιδράσεις ποὺ θέλουν. Ἔτσι, ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνθρωπογνωστικῶν ἐπιστημῶν, ἐγέννησε μία νέα ἐπιστήμη: τὴν Προπαγάνδα.

3. Οἱ δημιουργοὶ τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας: Μπολσεβῖκοι.

Γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέραμε πιὸ πάνω ὁ 20ὸς αἰώνας ἔφερε μία ριζικὴ ποιοτικὴ στροφὴ στὴν Προπαγάνδα. Ἀπὸ «τέχνη» ποὺ τὴν ἀσκοῦσαν εὐκαιριακὰ καὶ ἐμπειρικὰ μερικὲς ἰδιοφυΐες, ἔγινε «ἐπιστημονικὴ τεχνική» ποὺ εἰδικευμένοι ἐπαγγελματίες ἐπιστήμονες τὴν ἀσκοῦν μονίμως. Ἔτσι ἀναδείχθηκε σὲ συστατικὸ στοιχεῖο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἤδη, ὅπως ἀναφέραμε, στὸν α' παγκόσμιο πόλεμο καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι δημιούργησαν τεράστιους ὀργανισμοὺς ἐπιστημονικῆς προπαγάνδας ἐνσωματωμένους στὶς κυβερνήσεις καὶ στὰ ἐπιτελεῖα τῶν διαφόρων χωρῶν. Μετὰ ὅμως ἀπὸ τὸν πόλεμο ἔσπευσαν νὰ διαλύσουν αὐτοὺς τοὺς ὀργανισμούς. Γι' αὐτό, πραγματικοὶ δημιουργοὶ τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας εἶναι οἱ ρῶσοι κομμουνισταί, οἱ Μπολσεβῖκοι. Οἱ ρῶσοι ὀπαδοὶ τοῦ Μὰρξ, καὶ προπάντων ὁ Γ. Πλεχάνωφ «πατέρας τοῦ ρωσικοῦ μαρξισμοῦ» καὶ δάσκαλος τοῦ Λένιν (ἀργότερα συγκρούσθηκε μαζί του), ἀνάπτυξαν μεγάλη προπαγανδιστικὴ δραστηριότητα καὶ μελέτησαν καὶ θεωρητικὰ τὰ ζητήματα τῆς Προπαγάνδας.

Ὁ Πλεχάνωφ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ πρῶτος ξεχώρισε τὴν Προπαγάνδα σὲ δύο κύρια εἴδη. Στὴν κυρίως Προπαγάνδα πού, ὅπως εἶπε, διαδίδει πολλὲς ἰδέες σὲ λίγους ἀνθρώπους καὶ στὴν Ἀγκιτάτσια (ζύμωσι) ποὺ διαδίδει μία μόνο ἰδέα σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ ἔργο του, τὸ συνέχισαν σὲ πολὺ μεγαλύτερη κλίμακα ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκυ, ἀρχηγοὶ τῶν μπολσεβίκων καὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1917 Ὁ Λένιν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι ὅλα τὰ βιβλία του εἶναι προπαγανδιστικά, ἔγραψε καὶ πολλὲς μελέτες εἰδικὰ γιὰ τὴν Προπαγάνδα. Ἀσχολήθηκε σχεδὸν μὲ ὅλα τὰ μέσα της. Ἔγραψε γιὰ τὸ σύνθημα, γιὰ τὴν Τέχνη σὰν μέσον Προπαγάνδας, γιὰ τὰ φυλλάδια, γιὰ τὶς προκηρύξεις. Καὶ δὲν ἔπαυε νὰ τονίζει πάντα ὅτι *«τὸ κυριώτερο εἶναι ἡ διεξαγωγὴ ἀγκιτάτσιας καὶ προπαγάνδας σὲ ὅλα τὰ στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ»*. Ὁ Λένιν εἶναι ὁ θεωρητικὸς θεμελιωτὴς τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας.

Χαρακτηριστικὸ γιὰ τὴ σημασία ποὺ ἔδινε ὁ Λένιν στὴν Προπαγάνδα εἶναι τὸ ἑξῆς γεγονός. Ἐνῶ στὴ Ρωσία ἐμαίνετο ἀκόμη ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ ἑκατομμύρια ἄνθρωποι πέθαιναν ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τὶς κακουχίες, ὁ Λένιν ἵδρυσε Ὑπουργεῖο Κινηματογραφίας. Καὶ ὅταν τοῦ ἐξέφρασαν

τὴν ἔκπληξι καὶ ἀπορία τους γιὰ τὴν μεγάλη σημασία ποὺ ἔδωσε σ' αὐτὴ τὴ νέα ἐφεύρεσι ὁ Λένιν εἶπε: «Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀγνοήσω; Πρόκειται γιὰ ἕνα μαζικὸ διαμορφωτὴ τῆς κοινῆς γνώμης».

Ὁ Τρότσκυ ἀσχολήθηκε καὶ αὐτὸς πολὺ μὲ τὰ προβλήματα τῆς Προπαγάνδας καὶ ὑπῆρξε ὁ ἴδιος ἕνας ἐξαίρετος προπαγανδιστής.

Κατὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο ποὺ ἀκολούθησε τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1917, σὰν ἱδρυτὴς καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ταξίδευε σὲ ὅλη τὴν Ρωσία μὲ ἕνα εἰδικὸ θωρακισμένο τραῖνο. Ἐκεῖ ἐγκατάστησε ἕνα τυπογραφεῖο γιὰ νὰ τυπώνη προκηρύξεις καὶ φυλλάδια ποὺ τὰ μοίραζε στὸ πέρασμά του. Ἕνα ἄλλο βαγόνι τοῦ συρμοῦ τὸ εἶχε διασκευάσει σὲ μόνιμη ἔκθεσι τῶν μέσων Προπαγάνδας γιὰ νὰ τὰ βλέπουν ὅπου περνοῦσε τὰ τοπικὰ στελέχη τοῦ κόμματος καὶ νὰ μαθαίνουν πῶς νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Τρότσκυ ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ χρησιμοποίησαν τὸ Ραδιόφωνο γιὰ Προπαγάνδα. Ἀπηύθυνε μία ραδιοφωνικὴ ἔκκλησι πρὸς τοὺς πληθυσμοὺς ποὺ ζοῦσαν ἀκόμη στὰ ἐδάφη ποὺ κατεῖχαν οἱ Λευκορῶσοι. Καὶ ὑπογράμμισε τὴν μεγάλη σημασία τοῦ Ραδιοφώνου, λέγοντας ὅτι «μὲ αὐτὸ μποροῦμε νὰ ἀπευθυνθοῦμε στὶς μάζες ποὺ βρίσκονται πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη τοῦ ἐχθροῦ».

Ὁ ἴδιος εἶναι καὶ ὁ ἐφευρέτης τῶν «γεωψυχικῶν ζωνῶν». Ὀρθότερα, ἐκεῖνος εἶναι ποὺ κατάλαβε πρῶτος στὴν σημασία τους καὶ ἐπέβαλε τὴν ἐφαρμογή τους. Στὸ διάστημα τῆς «μεσοβασιλείας» μεταξὺ τῆς ἀνατροπῆς τοῦ τσάρου (Φεβρουάριος 1917) καὶ τοῦ κομμουνιστικοῦ πραξικοπήματος (Ὀκτώβριος 1917), τὰ πολιτικὰ ἐνδιαφέροντα στὴν Ρωσία ἦσαν αὐξημένα. Γι' αὐτό, οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν σημείωναν ἐπάνω σ' ἕνα χάρτη τῆς Ρωσίας τὶς διαθέσεις τῆς κοινῆς γνώμης: κόκκινες σημαιοῦλες στὶς περιοχὲς ὅπου ὑπερτεροῦσαν οἱ μπολσεβῖκοι, λευκὲς γιὰ τοὺς τσαρικούς, πράσινες γιὰ τοὺς δημοκρατικοὺς κλπ. Μετὰ τὸ πραξικόπημα, ὁ Τρότσκυ, ἐπιθεωρώντας τὸ Ὑπουργεῖο, εἶδε τὸ χάρτη, ρώτησε περὶ τίνος πρόκειται, τὸν πληροφόρησαν καὶ ἀμέσως ἀντελήφθη τὴν ζωτικὴ σημασία τοῦ πράγματος. Φρόντισε λοιπὸν καὶ ὠργάνωσε μία ὁλόκληρη εἰδικὴ ὑπηρεσία, ἡ ὁποία εἶχε γιὰ μοναδικὸ ἔργο της νὰ συγκεντρώνη καθημερινὰ πληροφορίες γιὰ τὰ ρεύματα τῆς κοινῆς γνώμης σὲ ὅλες τὶς ἄκρες τῆς Ρωσίας καὶ νὰ καταρτίζη τοὺς ψυχολογικοὺς χάρτες της. Ἡ Ὑπηρεσία αὐτὴ ἔπαιξε σοβαρὸ ρόλο στὴν διεξαγωγὴ τοῦ πολυετοῦς ἐμφυλίου πολέμου καὶ σὲ μία τοὐλάχιστον φάσι του, ἡ συμβολή της ὑπῆρξε ἀποφασιστική. Αὐτὸ συνέβη ὅταν σὲ μία κρίσιμη καμπὴ τοῦ πολέμου ματαίωσε τὴν ἐπίθεσι ποὺ εἶχαν σχεδιάσει καὶ ἀποφασίσει οἱ ἐρυθροὶ γιὰ τὴν ἐκκαθάρισι τοῦ νοτίου μετώπου ἀπὸ τοὺς λευκούς. Τὰ σχέδια, ἄρτια ἴσως ἀπὸ καθαρῶς στρατιωτικῆς πλευρᾶς, εἶχαν τὸ μέγα

μειονέκτημα ὅτι πρόβλεπαν τὴν προέλασι τῶν ἐρυθρῶν διὰ μέσου τῶν περιοχῶν τῶν κοζάκων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν φανατικοὶ τσαρικοὶ καὶ σκληροὶ πολεμισταί. Ἔτσι, τὰ ἐρυθρὰ στρατεύματα θὰ προχωροῦσαν μέσα σὲ ἕνα ἐντελῶς ἐχθρικὸ πληθυσμό, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο δὲν θὰ τὰ βοηθοῦσε μὲ πληροφορίες, τρόφιμα καὶ ἄνδρες, ὄχι μόνο δὲν θὰ τὰ ἐνθάρρυνε μὲ ἐνθουσιώδη ὑποδοχή, ἀλλὰ καὶ θὰ τὰ ἔπληττε μὲ τὸν κλεφτοπόλεμο τῶν ἱππέων του δυσκολεύοντας τὸν ἀνεφοδιασμό τους.

Ἡ Ὑπηρεσία Γεωψυχικῶν Ζωνῶν προέβη σ' αὐτὲς τὶς παρατηρήσεις. Ἡ ἐπίθεσις ἀνεστάλη τὴν τελευταία στιγμή. Ἔγιναν νέα σχέδια καὶ ἡ ἐκστρατεία πραγματοποιήθηκε τελικῶς στὴν περιοχὴ τοῦ Ντὸν-Ντόνετς μὲ τὸν φιλικὸ πρὸς τοὺς ἐρυθροὺς πληθυσμὸ τῶν ἀνθρακωρύχων. Καὶ πέτυχε. Ἴσως, χωρὶς τὴν ὕπαρξι καὶ ἐπέμβασι τῆς Ὑπηρεσίας Γεωψυχικῶν Ζωνῶν, ἡ ἔκβασίς της καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἔκβασις ὁλοκλήρου τοῦ πολέμου καὶ ἄρα τῆς παγκόσμιας Ἱστορίας νὰ ἦταν διαφορετική. Σήμερα, ἡ ἀρχὴ τῶν γεωψυχικῶν ζωνῶν ἔχει ἀναγνωρισθῆ γενικῶς καὶ ἀνάλογες ὑπηρεσίες λειτουργοῦν σὲ πολλὲς χῶρες.

Μετὰ τὴν νίκη τους, ποὺ σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν ὀφείλουν στὴν Προπαγάνδα, οἱ μπολσεβῖκοι δὲν τὴν ἐγκατέλειψαν. Ἀντίθετα τὴν τελειοποίησαν καὶ τὴν ἀνήγαγαν σὲ μόνιμο θεσμὸ τοῦ καθεστῶτος τους σὲ κύριο ὅπλο τῆς ἐξωτερικῆς τους πολιτικῆς. Διέθεσαν ὅλα τὰ μέσα ποὺ ἐχρειάζοντο γιὰ νὰ ἐπιστημονικοποιηθῆ τὸ μέγα ὅπλο ποὺ εἶχαν στὴ διάθεσί τους καὶ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ἀποτελεσματικά. Ἔτσι σιγὰ - σιγὰ στὴν Σοβιετικὴ Ἕνωσι ἄρχισε νὰ γεννιέται ἡ νέα Προπαγάνδα, ἡ ἐπιστημονικὴ Προπαγάνδα.

4. Ὁ Φασισμὸς προωθεῖ τὴν Προπαγάνδα.

Ὁ φασισμὸς διδάχθηκε τὴν Προπαγάνδα ἀπὸ τὸν κομμουνισμό. Ὁ Μουσολίνι, δημιουργὸς καὶ θεωρητικὸς τοῦ φασισμοῦ, ἦταν παλαιότερα δυναμικὸ στέλεχος τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος τῆς Ἰταλίας, ἡ ὁποία ἀργότετα, μετὰ τὴν διάσπασι σὲ σοσιαλιστὰς καὶ κομμουνιστὰς ἀποτέλεσε τὸ Κ.Κ.

Ὅταν διαφώνησε στὸ ζήτημα τῆς στάσεως ποὺ ἔπρεπε νὰ τηρήση τὸ κόμμα ἀπέναντι στὸν (πρῶτο παγκόσμιο) πόλεμο καὶ τὸν διέγραψαν, ἐφάρμοσε ὅλα ὅσα τοῦ εἶχαν διδάξη γιὰ νὰ δημιουργήση ἕνα ὀργανωτικὸ ἀντίστοιχο τοῦ Κ.Κ. μὲ διαφορετικὸ ἰδεολογικὸ περιεχόμενο. Ἔτσι γεννήθηκε τὸ φασιστικὸ κίνημα ποὺ πῆρε τὶς μεθόδους ὀργανώσεως καὶ δράσεως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ἀπὸ αὐτοὺς πῆρε καὶ τὴν Προπαγάνδα. Ὁ Μουσολίνι συνέχισε πάντα νὰ παρακολουθῆ προσεκτικὰ τὶς ἐπιτεύξεις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως στὴν Προπαγάνδα καὶ νὰ τὶς μεταφέρη στὴν χώρα του.

Ὁ Χίτλερ καὶ ὁ Γκαῖμπελς πῆραν τὸ σύστημα τῆς Προπαγάνδας τόσο ἀπὸ τὸν Μουσολίνι, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς τῶν ὁποίων τὴν μεθοδολογία μελέτησαν πολὺ προσεκτικά.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι υἱοθέτησαν καὶ αὐτοὶ τὸ κόκκινο χρῶμα, τὴν προσωπολατρεία, τὰ πολλὰ σύμβολα, τὶς ἐντυπωσιακὲς συγκεντρώσεις μαζῶν, τὴν «πάλη τῶν τάξεων» ποὺ τὴν μετέτρεψαν σὲ πάλη φυλῶν, τὸν «σοσιαλισμό» ποὺ τὸν ἔκαναν «ἐθνικὸ», τὶς θρησκευτικοῦ τύπου κομματικὲς τελετές, τὸ οἰκονομικὸ πρόγραμμα (4ετὲς χιτλερικὸ σχέδιο) καὶ γενικὰ ὅλα τὰ συστήματα τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας. Ἄλλωστε, ἡ εὐρεία δρᾶσις καὶ ἡ μεγάλη παράδοσις τῶν κομμουνιστῶν στὴν Γερμανία, εἶχε προετοιμάσει καλὰ τὸ ἔδαφος γιὰ τὸν σπόρο τοῦ οἱουδήποτε ὁλοκληρωτισμοῦ. Ἡ προσωπολατρεία λ.χ. πρὸς τὸν Στάλιν καὶ τοὺς ἡγέτες τῆς Κόμιντερν, προετοίμασε τὸ ἔδαφος γιὰ τὴ λατρεία πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Χίτλερ ποὺ στὸ κάτω - κάτω ἦταν γερμανός.

Ὁ ναζισμὸς τελειοποίησε τὶς μεθόδους τῶν κομμουνιστῶν καὶ πρόσθεσε καὶ τὴν δική του συμβολὴ στὴ κτίσιμο τοῦ κολοσσιαίου οἰκοδομήματος τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικῆς Προπαγάνδας.

Ἀπέκτησε ἔτσι, κατὰ τὸν Χίτλερ, τὸ «τρομερότερο πολεμικὸ ὅπλο στὰ χέρια ἐκείνου ποὺ ξέρει νὰ τὸ μεταχειρίζεται». Αὐτό, τὸ δανεισμένο ἀπὸ τὴν Σοβιετικὴ Ρωσία ὅπλο ἐξυπηρέτησε θαυμάσια τὸν ναζισμό.

Ὁ ναζισμὸς τελειοποίησε, πλούτισε καὶ ἀνανέωσε τὴν Προπαγάνδα Ὁ κομμουνισμὸς ὡς τότε, τὴν εἶχε δεῖ σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια ὅπλα του ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦσε σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄλλα. Ὁ ναζισμὸς θέλησε νὰ τὴν κάνη τὸ ἕνα, τὸ μοναδικό, τὸ ἀπόλυτο ὅπλο. Αὐτὸ ἀκριβῶς κάνει ὁ σύγχρονος μετασταλινικὸς κομμουνισμός μὲ τὴν θεωρία τῆς «συνυπάρξεως» καὶ τὴν πρακτικὴ τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου».

Ἡ Γερμανία ὑπῆρξε τὸ πεδίο μιᾶς μεγάλης θεαματικῆς συγκρούσεως ἀνάμεσα στὶς δύο σύγχρονες Προπαγάνδες: τὴν κομμουνιστικὴ καὶ τὴν ναζιστική. Νικήτρια ἀναδείχθηκε ἡ δεύτερη. Ἡ νίκη της ὀφείλεται στὸν ἐθνικό της χαρακτήρα, στὸ εἰδικὸ γερμανικὸ ἰδεολογικό της περιεχόμενο ποὺ ἀνταποκρίθηκε στὴν νοοτροπία καὶ στὶς τάσεις τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅτι τὸ γενικό, ἀόριστο «πανανθρώπινο» στὴν θεωρία καὶ ρωσόδουλο στὴν πρᾶξι ἰδεολογικὸ περιεχόμενο τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας.

Ὁ Χίτλερ προσπάθησε καὶ κατὰ μέγα ποσοστὸ πέτυχε, νὰ βυθίση τὶς ρίζες τῆς Προπαγάνδας του στὶς πιὸ σκοτεινὲς ζῶνες τοῦ συλλογικοῦ ὑποσυνείδητου: ἁγνότης τῆς Φυλῆς, ἔνστικτο τῆς μάχης, ἔνστικτο τῆς ἐξουσίας, ὁρμέμφυτο τῆς καταστροφῆς («Ἡροστράτειον πλέγμα»).

Ἀκόμη καὶ τὸ σύμβολό του, ἡ σβάστικα, εἶναι ἕνα πανάρχαιο, προϊ-

στορικὸ σύμβολο τοῦ Μεγάλου Θεοῦ Ἥλιου. Καὶ εἰδικά, ἔθεσε σὰν στόχο του, τὸ συλλογικὸ ὑποσυνείδητο τῆς γερμανικῆς φυλῆς ὀρθώνοντας μπροστά της τὸ ὅραμα τῆς παγκόσμιας κυριαρχίας σὰν ἀναπόφευκτο καὶ «δίκαιο» ἀποτέλεσμα τῆς «ἀνωτερότητάς» της.

Ἡ Προπαγάνδα του, μὲ μοτίβο τὸν παγγερμανισμὸ μιμήθηκε, ἀλλὰ καὶ ξεπέρασε, ὅλα τὰ ἀνάλογα ἱστορικὰ προηγούμενα (παναραβισμός, παντουρκισμός, πανσλαβισμός).

Ἡ σύγκρουσις ναζιστικῆς καὶ κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας ἔκλεισε μὲ τὴν τελευταία δραματικὴ μονομαχία τους γύρω στὴν ὑπόθεσι τῆς δίκης τῆς Λειψίας (1933). Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἀγκὶτ-Πρὸπ τῆς Κόμιντερν στὴν Δυτ. Εὐρώπη (Παρίσι) Βίλλυ Μύντσεμπεργκ ὠργάνωσε τότε μία τεράστια προπαγανδιστικὴ ἐκστρατεία. Οἱ δύο «Φαιὲς Βίβλοι» ποὺ ἐξέδωσε θεωρήθηκαν σὰν ἀριστουργήματα τῆς μοντέρνας Προπαγάνδας.

5. Σύγκρισις κομμουνιστικῆς καὶ φασιστικῆς Προπαγάνδας.

Βασικὰ ἡ κομμουνιστικὴ καὶ ἡ φασιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι ὅμοιες στὶς μεθόδους των. Εἶναι Προπαγάνδες «ὑποβολῆς» — ρωμαϊκῆς καὶ ἀσιατικῆς καταγωγῆς. Στηρίζονται ἐπάνω στὶς ἴδιες θεμελιώδεις ψυχολογικὲς ἀρχές, μόνο ποὺ κάπου - κάπου διαφέρουν στὴν ἐφαρμογή τους. Ἡ μεγαλύτερη καὶ πιὸ χτυπητὴ διαφορά των βρίσκεται στὸν «Μῦθο» τους, δηλαδὴ στὸ σύστημα τῶν πρὸς διάδοσιν ἰδεῶν τους. Ὁ «Μῦθος» τῆς φασιστικῆς Προπαγάνδας ἦταν στενός, περιορισμένος, καὶ σὲ ἔκτασι καὶ σὲ βάθος. Σὰν ἐθνικιστικὸς μῦθος ἦταν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, ἀκατάλληλος γιὰ τοὺς ἄλλους λαούς. Δὲν εἶχε οἰκουμενικότητα. Ὁ «Μῦθος», τοῦ ἰταλικοῦ φασισμοῦ ἦταν ἡ ἀναγέννησις τῆς Ρωμαϊκῆς (Ἰταλοφασιστικῆς) Αὐτοκρατορίας. Ὁ «Μῦθος» τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ, ἦταν ἡ ἀνωτερότητα τῆς Ἀριανῆς — Γερμανικῆς φυλῆς, καὶ ἡ παγκόσμια κυριαρχία της γιὰ «χίλια χρόνια». Οἱ «μῦθοι» αὐτοὶ προσήλκυσαν μόνο τοὺς ἰταλοὺς ἢ τοὺς γερμανούς, ἐνῶ ἔστρεφαν ἐναντίον τους τοὺς ἄλλους λαούς. Αὐτὸ συνέβαλε πολὺ στὴν ἧττα τοῦ Ἄξονα. Ὁ Γκαῖμπελς τὸ ἀντελήφθη στὴν διάρκεια τοῦ πολέμου καὶ προσπάθησε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν παλαιὸ «μῦθο» γιὰ τὴν «ἀνωτερότητα καὶ κυριαρχία τῆς γερμανικῆς φυλῆς», μὲ ἕνα εὐρύτερο «μῦθο» τὴν «Νέα Εὐρωπαϊκὴ Τάξι». Ἀλλὰ ἦταν ἀργά. Οἱ λαοὶ εἶχαν ἤδη ξεσηκωθῆ ἐναντίον τῆς Γερμανίας Καὶ οἱ ἴδιοι οἱ γερμανοὶ μὲ τὴν συμπεριοφρὰ τῶν «ἀρχόντων» καθιστοῦσαν ἀδύνατη τὴν συνεργασία τῶν ἄλλων λαῶν.

Ἀντίθετα, ὁ κομμουνιστικὸς μῦθος, εἶναι ἀπεριόριστα εὐρύς. Προσφέρει «λύσεις» γιὰ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα. Καὶ ὑπόσχεται ἕνα ἐπίγειο παράδεισο σὲ ὅλους. Εἶναι ἕνας «μῦθος» ἐξωτερικῆς κυρίως καταναλώσεως, γιατὶ οἱ λαοὶ ποὺ ζοῦν μὲ κομμουνιστικὸ καθεστὼς ξέρουν ὅτι ὁ

«παράδεισος» πού τούς ὑποσχέθηκαν δέν πρόκειται νά ἔρθη ποτέ. Ἐνῶ οἱ λαοί πού ζοῦν ἔξω ἀπό τό Παραπέτασμα, συγκινοῦνται ἀκόμη ἀπό τόν «μῦθο» γιά τόν δῆθεν ἐπερχόμενο «παράδεισο».

6. Ἡ δημοκρατική Προπαγάνδα.

Πέρα ἀπό τήν βασική διαφορά τοῦ μύθου τους, δηλ. τοῦ ἰδεολογικοῦ τους περιεχομένου, οἱ προπαγάνδες τῶν κομμουνιστικῶν καί τῶν φασιστικῶν κινημάτων, εἶναι οὐσιαστικά οἱ ἴδιες. Στηρίζονται στόν ἔντονο ἐντυπωσιασμό καί στήν ὑποβολή. Ἀπευθύνονται στίς μᾶζες καί μισοῦν τό σκεπτόμενο ἄτομο.. Ἀπεχθάνονται τίς ἀποχρώσεις. Ἀρνοῦνται τόν διάλογο. Δέν ἀναγνωρίζουν τό δικαίωμα διαδόσεως ἰδεῶν στούς ἀντιπάλους των. Καλλιεργοῦν τόν μισαλλόδοξο φανατισμό, τό τυφλό μῖσος. Ἐπιδιώκουν τήν πρόκλησι ὁμοιομόρφων συλλογικῶν ἀντιδράσεων τύπου μαζικῆς ὑστερίας. Χρησιμοποιοῦν τόν καταναγκασμό. Καί ὑποδουλώνουν τά πάντα στούς προπαγανδιστικούς των σκοπούς. (Τέχνη, Παιδεία, Ἀθλητισμό, Ἐκκλησία, Ἐπιστήμη, Πληροφορία).

Οἱ δημοκρατίες, παρά τήν ἀρχική ἀπέχθεια τοῦ κλασσικοῦ φιλελευθερισμοῦ, ὑποχρεώθηκαν καί αὐτές μέ τήν σειρά τους, τόσο ἀπό τίς ἄλλες ἀντικειμενικές αἰτίες ὅσο καί κυρίως ἀπό τήν ἀνάγκη ἀντιμετωπίσεως τῶν ὁλοκληρωτικῶν Προπαγανδῶν, νά υἱοθετήσουν τήν Προπαγάνδα καί νά συγκροτήσουν τούς δικούς των προπαγανδιστικούς μηχανισμούς.

Σήμερα, κάθε ἔθνος, εἶναι ὑποχρεωμένο νά χρησιμοποιῆ προπαγανδιστικά - ψυχολογικά μέσα γιά νά στηρίξη τήν ἐξωτερική του πολιτική, νά προωθήση τίς διεθνεῖς του ἐπιδιώξεις, νά ἐξασφαλίση τά συμφέροντά του, νά ἀποκτᾶ φίλους καί συμπάθειες, νά ἀντικρούη ἐχθρούς καί κατηγορίες. Καί μάλιστα, ἡ ἀνάγκη αὐτή, εἶναι τόσο μεγαλύτερη, ὅσο μικρότερο καί ἀσθενέστερο εἶναι ἕνα ἔθνος. Τά μεγάλα κράτη, μποροῦν νά προωθοῦν τίς ἐπιδιώξεις των μέ τήν οἰκονομική ἤ στρατιωτική τους δύναμι. Τά μικρά μόνο μέ τήν Προπαγάνδα.

Οἱ δημοκρατίες, διαπίστωσαν ἐξ ἄλλου ὅτι ἔχουν ὑποχρέωσι ἀπέναντι στούς λαούς των νά τούς ἐνημερώνουν καί νά μή τούς ἀφίνουν στήν διάθεσι τῶν συστηματικῶν προπαγανδῶν τῶν ὀργανωμένων ὁλοκληρωτικῶν κινήσεων ἤ τῶν ξένων ἀντεθνικῶν προπαγανδῶν.

Ἡ σύγχρονη δημοκρατική Προπαγάνδα, στηρίζεται καί αὐτή στά πορίσματα τῶν συγχρόνων ἀνθρωπογνωστικῶν ἐπιστημῶν. Ἔτσι, ἔχει κατ' ἀνάγκην, ἀρκετές ὁμοιότητες, ἰδίως στήν τεχνική της, μέ τίς Προπαγάνδες τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ. Διαφέρει ὅμως κατ' ἀρχήν ἀπό αὐτές στά οὐσιαστικά γνωρίσματα. Στηρίζεται περισσότερο στήν πειθώ παρά στήν ὑποβολή.

της Ἀπευθύνεται περισσότερο στὸ ἄτομο παρὰ στὶς μάζες. Δὲν ἐξαλείφει τὴν ὑπεύθυνη προσωπικὴ σκέψι. Διατηρεῖ ὡς ἕνα σημεῖο, τὶς ἀποχρώσεις (ὄχι ἄσπρο - μαῦρο). Ἀποφεύγει τὸν μισαλλόδοξο φανατισμό. Δέχεται τὸν διάλογο. Ἀπεχθάνεται τὸν καταναγκασμό. Χρησιμοποιεῖ γιὰ τοὺς σκοπούς της τὶς διάφορες μορφὲς ἐκδηλώσεως τοῦ ἀνθρώπου (Τέχνη κλπ.) ἀλλὰ σέβεται συνήθως τὴν αὐθύπαρκτη ἀξία τους. Δὲν τὶς ὑποδουλώνει στὴν Προπαγάνδα — ἀρκεῖται στὴν λελογισμένη χρῆσι τους.

Ἡ δημοκρατικὴ Προπαγάνδα, εἶναι λοιπὸν μᾶλλον «ἑλληνικῆς» προελεύσεως καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ δυτικοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πολιτισμοῦ (ἐλευθερία, διάλογος, ἀνοχή, ἀνθρωπίνη προσωπικότης).

Ἡ δημοκρατικὴ Πραπαγάνδα δὲν ἐξαφανίζει τὴν γνώμη τοῦ ἀτόμου ὅπως κάνει ἡ ὁλοκληρωτική. Ἀντίθετα, τὴν καλλιεργεῖ, τὴν ἐνθαρρύνει, τὴν διευκολύνει νὰ σχηματισθῆ καὶ νὰ ἐκδηλωθῆ.

Ἡ ὁλοκληρωτικὴ Προπαγάνδα (κομμουνιστικὴ καὶ φασιστικὴ) παράγει μαζικὰ ἀνθρώπους ὁμαδισμένους, μὲ τηλεκατευθυνόμενη σκέψι. Ἡ δημοκρατικὴ Προπαγάνδα, διαδίδοντας τὰ δημοκρατικὰ ἰδεώδη καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ φιλελευθερισμοῦ, δημιουργεῖ ἄτομα μὲ δύναμη ἀντιστάσεως στὶς ὁλοκληρωτικὲς μαζοποιητικὲς Προπαγάνδες.

Γ' ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ

Ι. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

«Ἡ δύναμις, δηλ. ἡ ὠμὴ βία, δὲν ἐχρησιμοποιήθη ποτὲ κατὰ τρόπο τόσο ἐπιβλαβῆ, ὅσο ἡ πνευματικὴ δύναμις ποὺ μπορεῖ νὰ ὑποδουλώση τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων».

ΜΠ. ΣΩ

1. Ἡ Ψυχοπολιτική.

Γιὰ νὰ ἀνεβῆ ἡ Προπαγάνδα στὸ ἐπίπεδο τῆς ἐπιστήμης, ἔπρεπε νὰ ἐρευνήση ἐπιστημονικὰ τὸ ἀντικείμενό της. Αὐτὸ τὸ ἀντικείμενο, τὸ ἔδαφος ποὺ ἐπάνω του ἀναπτύσσει τὴν δραστηριότητά της, εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Πάνω σ' αὐτὸν ἐργάζεται. Αὐτὸς εἶναι τὸ «ὑλικὸ» στὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἐμφυσήση τὴν ἰδέα ποὺ θὰ τὸν κινήση. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ στόχος της. Αὐτός, εἴτε σὰν μονάδα (ἄτομο), εἴτε σὰν σύνολο (μάζα) εἶναι τὸ πεδίο τῆς δραστηριότητός της. Ἐπιδίωξις τῆς Προπαγάνδας, εἶναι νὰ πετύχη ὥστε ὡρισμένες ἰδέες νὰ διεισδύσουν στὸ ψυχικὸ κόσμο τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἀσκήσουν διεγερτικὴ ἐπίδρασι στὸ νευρικό του σύστημα καὶ νὰ τὸν ὠθήσουν σὲ ὡρισμένες πράξεις. Ἂν θέλη λοιπὸν νὰ πετύχη σ' αὐτὸ τὸ ἔργο της, πρέπει νὰ γνωρίζη καλὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο αὐτὸς σκέπτεται, συναισθάνεται, ἀντιδρᾶ καὶ δρᾶ. Ἔπρεπε συνεπῶς νὰ ἐρευνήση τὸν ψυχικό του κόσμο, τὶς ψυχικές του λειτουργίες, τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο παράγονται οἱ νευροψυχικές του ἀντιδράσεις, οἱ ἰδέες του, τὰ συναισθήματά του, οἱ συγκινήσεις του, οἱ σκέψεις του. Αὐτὴ ἡ ἔρευνα εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ παλαιά(*).Βασικὰ ὅμως ἀναπτύχθηκε

(*) Ὁ Μὰρξ, ἀρνούμενος τὴν αὐθυπαρξία τῶν ἰδεῶν, τὶς ὁποῖες παρουσίασε σὰν ἁπλὲς ἀντανακλάσεις ὑλικῶν ὅρων, δημιούργησε κίνητρα, γιὰ τὴν διερεύνησι τῶν «ὑλικῶν» αἰτίων την ἰδεῶν. Βέβαια, στὸν ὅρο «ὑλικὸ αἴτιο», ὁ ἴδιος ἔδινε πολὺ στενὸ νόημα. Ἐννοοῦσε κυρίως τὴν οἰκονομία καὶ εἰδικὰ τὴν παραγωγικὴ διαδικασία. Ἀλλά, βρέθηκαν ἄλλοι ποὺ τοῦ ἔδωσαν μεγαλύτερη εὐρύτητα διευκρινίζοντας ὅτι τὰ «ὑλικὰ» αἴτια εἶναι οἰκονομικά, κοινωνικά, βιολογικὰ κ.ἄ. Ἀκόμη, πρόσθεσαν, ὅτι πέρα ἀπὸ τὰ «ὑλικά», οἱ ἰδέες ἔχουν καὶ ψυχικὰ αἴτια.

Ἔτσι, ἄρχισε ἡ διερεύνησις τῶν ποικίλων αἰτίων ποὺ γεννοῦν τὶς διάφορες ἰδέες

καὶ ὁλοκληρώθηκε, γιὰ ὅτι ἔχει σχέσι μὲ τὴν Προπαγάνδα, ἀπὸ τοὺς σοβιετικούς. Αὐτοί, θεμελίωσαν τὸ σύστημα τῆς Προπαγάνδας τους ἐπάνω στὰ πορίσματα μιᾶς συνδυασμένες μελέτης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπιστῆμες ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ αὐτόν. Τέτοιες ἀνθρωπογνωστικὲς ἐπιστῆμες εἶναι:

Ἡ Ψυχολογία ποὺ μελετᾶ τὸν ψυχικὸ κόσμο καὶ τὶς ψυχικὲς ἀντιδράσεις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἱστορία ποὺ μελετᾶ τὴν δράσι ποὺ ἀνέπτυξε ὁ ἄνθρωπος στὴν διάρκεια τῆς ὑπάρξεώς του καὶ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ βγάλουμε ὡρισμένα πορίσματα γιὰ τὰ κίνητρα ποὺ τὸν σπρώχνουν στὴν δρᾶσι του.

Ἡ Κοινωνιολογία ποὺ μᾶς διδάσκει τοὺς νόμους ποὺ διέπουν τὴν λειτουργία καὶ ἐξέλιξι τῆς κοινωνίας.

Εἶναι ἀκόμη ἡ ἀνθρωπογεωγραφία, ἡ νευρολογία, ἡ βιολογία, ἡ πολιτικὴ οἰκονομία κλπ.

Μὲ αὐτὲς τὶς ἐπιστῆμες οἱ σοβιετικοὶ μελέτησαν ἐξαντλητικὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο παράγονται οἱ ἰδέες του καὶ οἱ σκέψεις του. Ἐπεσήμαναν τὰ βαθύτερα κίνητρα τῆς δραστηριότητός του. Ἀνακάλυψαν τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο μποροῦμε νὰ διαμορφώσουμε τὶς γνῶμες του.

Ἔτσι, στηριγμένοι στὰ πορίσματα ὅλων τῶν ἀνθρωπογνωστικῶν ἐπιστημῶν, δημιούργησαν μία νέα ἐπιστήμη, τὴν ὁποία ὠνόμασαν οἱ ἴδιοι «Ψυχοπολιτική» (Ψυχοπολίτικα). Πρόκειται γιὰ τὴν Πολιτικὴ Ψυχολογία.

Ἡ ἐπιστήμη αὐτὴ εἶναι μία συνδυασμένη μελέτη τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρές. Βασικὰ πάντως εἶναι ἕνας κλάδος τῆς Ψυχολογίας καὶ μελετᾶ τὴν συμπεριφορὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς πο-

---

(καὶ εἰδικὰ τὶς πολιτικὲς) καὶ τὶς ὁδηγοῦν στὴν ἀκμὴ καὶ στὴν παρακμή τους.

Στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα, ψυχολόγοι καὶ ψυχίατροι, μελετοῦν τὸ «πλῆθος» σὰν ψυχικὸ ὑποκείμενο μὲ μία εἰδικοῦ χαρακτῆρος συλλογικὴ ψυχή, ποιοτικῶς κατώτερη ἀπὸ τὴν ἀτομική. Ὁ Λὲ Μπὸν μὲ τὸ ἔργο του «Ψυχολογία τῶν Ὄχλων» καὶ ὁ κοινωνιολόγος Ζ. Τάρντ μὲ τὸ «Γνώμη καὶ Πλῆθος», ἔθεσαν τὶς βάσεις τῆς Πολιτικῆς Ψυχολογίας. Τὸ ἔργο τους συνέχισαν καὶ ἀνέβασαν ποιοτικὰ στὸν αἰώνα μας, ὁ Φρόϋντ, ὁ Παρέτι καὶ ἄλλοι. Σημαντικὸς ὑπῆρξε καὶ ὁ ρόλος τοῦ Λένιν. Αὐτὸς τόνισε τὸν ρόλο τῶν ἡγετῶν καὶ εἰδικὰ τοῦ ἀρχηγοῦ ποὺ ὀφείλει νὰ καθοδηγῆ αὐταρχικὰ τὶς καθυποταγμένες στὴν δική του δυνατὴ θέλησι μάζες ἀφοῦ τοὺς ἐπιβληθῆ μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσι τῶν αὐθορμήτων, ἐνστικτωδῶν παρορμήσεών τους. Ὁ ἴδιος ἔδειξε ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπεξεργασία τῶν μαζῶν μπορεῖ νὰ γίνη μὲ τὴν Προπαγάνδα. Γι' αὐτὸ διακήρυξε τὴν ἀναγκαιότητα τῆς Προπαγάνδας, μελέτησε τὸν χαρακτήρα τῆς προπαγανδιστικῆς ἐνεργείας καὶ περιέγραψε τὴν μέθοδό της. Ὁ Λένιν εἶναι ἀπὸ τοὺς θεμελιωτὰς τῆς Πολιτικῆς Ψυχολογίας. Ἀλλὰ κυρίως, εἶναι ὁ θεωρητικὸς καὶ ὁ ἱδρυτὴς τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας. Ἡ Πολιτικὴ Ψυχολογία συστηματοποιήθηκε καὶ ὁλοκληρώθηκε σὰν ἐπιστήμη ὀργότερα, κατὰ τὴν σταλινικὴ περίοδο.

λιτικῶν ὄντων. Μὲ βάσι ὅλες τὶς ἀνθρωπογνωστικὲς ἐπιστῆμες, ἡ Ψυχοπολιτικὴ προσπαθεῖ νὰ ἀνακαλύψη τοὺς νόμους ποὺ καθορίζουν τὴν πολιτικὴ συμπεριφορὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ διαμορφώνουν τὸ φαινόμενο ποὺ λέγεται « Κοινὴ Γνώμη ».

Ἡ Ψυχοπολιτική, εἶναι λοιπὸν δημιούργημα ἑνὸς συνδυασμοῦ Ψυχολογίας καὶ Πολιτικῆς καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστημονικὴ βάσι τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας. *Ἀντικείμενό της εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὡς πολιτικὸ ὄν. Εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῶν νόμων διαμορφώσεως τῆς Κοινῆς Γνώμης*. Ἔτσι, ἐπιτρέπει σὲ ὅσους κατέχουν τὴν γνῶσι αὐτῶν τῶν νόμων νὰ ἐπέμβουν στὴν διαδικασία διαμορφώσεως τῆς Κοινῆς Γνώμης καὶ νὰ τὴν ἐπηρεάσουν ἀποφασιστικά.

2. Ἡ ἐπιστημονικοποίησις τῆς Προπαγάνδας.

Ἡ Ψυχοπολιτικὴ προσφέρει τὴν γνῶσι τῶν νόμων σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους διαμορφώνεται ἡ Κοινὴ Γνώμη. Ἄρα δημιουργεῖ καὶ τὴν δυνατότητα συνειδητῆς, προγραμματισμένης, ὀρθολογικῆς ἐπεμβάσεως στὴν διαδικασία σχηματισμοῦ τῆς Κοινῆς Γνώμης. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο *μετατρέπει τὴν Προπαγάνδα σὲ ἐπιστήμη*.

Μὲ τὴν Ψυχοπολιτική, ἡ Προπαγάνδα ἔπαψε νὰ εἶναι μία «τέχνη» ποὺ ἀσκεῖται εὐκαιριακά, ἀπὸ ἕνα αὐτοδίδακτο ταλέντο στηριζόμενο στὴν διαίσθησί του. Ἔγινε ἐφηρμοσμένη Ψυχολογία. Σήμερα, οἱ προπαγανδισταί, δὲν εἶναι πιὰ αὐτοδίδακτα ταλέντα. Εἶναι ἄνθρωποι τοῦ γραφείου καὶ τῆς μελέτης ποὺ σκύβουν προσεκτικὰ ἐπάνω στὰ συμπεράσματα τῶν ἰνστιτούτων τῆς Ψυχολογίας καὶ διαμορφώνουν συνεχῶς τὴν νέα ἐπιστήμη τῆς Ψυχοπολιτικῆς. Μὲ βάσι αὐτὴν τὴν ἐπιστήμη, καταστρώνουν τὰ σχέδια τῆς Προπαγάνδας, καθορίζουν τὴν γραμμή της καὶ δίνουν στὸν ἐκτελεστικὸ μηχανισμὸ τῶν «ἀγκιτατόρων» τὶς ἐντολὲς ποὺ πρέπει νὰ ἐφαρμόση.

Σήμερα, ἡ Προπαγάνδα, διεξάγεται σύμφωνα μὲ ὡρισμένους ἐπιστημονικοὺς νόμους, σύμφωνα μὲ μία ἐπιστημονικὴ τεχνική. Καὶ ἐπίσης ἐκφράζεται μὲ ἕνα ὡρισμένο σχέδιο, τὸ ὁποῖο καταρτίζουν ἐπαγγελματίαι, ἐπιστήμονες προπαγανδισταὶ ποὺ ἔχουν σπουδάση τὴν Προπαγάνδα καὶ ἀσχολοῦνται ἐπαγγελματικὰ μὲ αὐτήν.

Ἔτσι, μποροῦμε *νὰ προβλέψουμε* ἀπὸ πρῶτα τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ πρόβλεψις στὴν Προπαγάνδα, γίνεται ὅπως σὲ μιὰ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐπιστήμη. Ἔχουμε δηλ. ὑπ' ὄψιν μας τὰ διάφορα «δεδομένα»: χρόνο, τόπο, διαθέσεις κοινῆς γνώμης, ἰδιοσυστασία τοῦ συγκεκριμένου κοινοῦ, κοινωνικὲς συνθῆκες, διατιθέμενα μέσα, ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ κ.λ.π. Μὲ βάσι αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, μποροῦμε νὰ προβλέψουμε μὲ ἀξιόλογη ἀκρίβεια, ποιὰ θὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς Προπαγάνδας. Φυσικὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν γίνονται

λάθη, ὅτι δὲν ἀνατρέπονται οἱ ὑπολογισμοί, δὲν ἀποτυγχάνει κανένα σχέδιο καὶ δὲν διαψεύδονται ποτὲ οἱ προβλέψεις. Αὐτὸ ὅμως συμβαίνει καὶ σὲ ἄλλες ἐπιστῆμες, πολὺ παλαιότερες ἀπὸ τὴν Ψυχοπολιτικὴ χωρὶς νὰ ὁδηγῆ στὴν ἀμφισβήτησι τῆς ἐπιστημονικότητός των. Σήμερα, οἱ εἰδικευμένοι, οἱ ἐπαγγελματίαι προπαγανδισταὶ ἀποτελοῦν τὸ δεξὶ χέρι τῆς κάθε κυβερνήσεως. Χωρὶς αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει σύγχρονο Κράτος, δὲν ὑπάρχει σύγχρονη πολιτικὴ ἡγεσία, δὲν ὑπάρχει κἂν Πολιτική.

3. Ὁ Παυλωφισμός.

Στὴν διαδικασία διαμορφώσεως τῆς Ψυχοπολιτικῆς, οἱ σοβιετικοὶ διαπίστωσαν ὅτι οἱ ὑπάρχουσες ἐπιστῆμες δὲν τοὺς πρόσφεραν ὁλοκληρωμένη γνῶσι γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Δὲν δίστασαν λοιπὸν νὰ δημιουργήσουν καὶ νέους κλάδους ἐπιστημῶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους πιὸ σημαντικὸς εἶναι ἐκεῖνος τῆς «Ἀντικειμενικῆς Ψυχολογίας» ποὺ συνήθως ἀναφέρεται σὰν «παυλωφισμὸς» ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ της, Ἰβὰν Παυλώφ(*).

(*) Ὁ Ἰβὰν Παυλὼφ γεννήθηκε τὸ 1849 στὸ Ριεζὰν τῆς Ρωσίας. Ἀπὸ πολὺ νέος ἄρχισε νὰ μελετᾶ τὴ ζωντανὴ φύσι καὶ νὰ εἰδικεύεται στὴν φυσιολογία. Εἰδικότερα ἀσχολήθηκε μὲ τὴν φυσιολογία τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἄρχισε τὴ δράσι του σὰν ἐπιστήμονας ἀπὸ τὸ τσαρικὸ καθεστώς, καὶ ἔγινε γνωστὸς μὲ τὴν ἀνακάλυψι τοῦ λεγομένου «ἐπιταχυντικοῦ νεύρου τῆς καρδιᾶς» ποὺ ὠνομάσθηκε «νεῦρο Παυλώφ».

Ὁ Παυλὼφ δημιούργησε μία νέα μέθοδο μελέτης τοῦ ζωικοῦ ὀργανισμοῦ. Μὲ αὐτὴν ἀνακάλυψε διάφορους νόμους τῆς φυσιολογίας τῶν σιελογόνων, γαστρικῶν καὶ ὑπογαστρίων ἀδένων. Τὸ 1904, τιμήθηκε μὲ τὸ βραβεῖο Νόμπελ γιὰ τὸ ἔργο του «Ἐπὶ τῶν πεπτικῶν ἀδένων».

Τὸ 1907, ἔγινε μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν. Τὸ ἐργαστήριο τῆς φυσιολογίας τῆς Ρωσικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν ποὺ ἐτέθη τότε ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν του ἔγινε τὸ κέντρο ἐφαρμογῆς τῆς θεωρίας του γιὰ τὴν ἀνώτερη νευρικὴ δραστηριότητα.

Τὸ σοβιετικὸ καθεστώς, διεῖδε ἀμέσως τὴ σημασία ποὺ εἶχαν οἱ ἐπιστημονικὲς ἐργασίες τοῦ Παυλὼφ γιὰ τοὺς σκοπούς του. Γι' αὐτό, ἔθεσε στὴν διάθεσί του ὅλα τὰ μέσα ὥστε νὰ συνεχίση καὶ ἐπεκτείνη τὶς ἔρευνές του. Ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις βοήθησε τὸν Παυλὼφ νὰ ἐπεκτείνη σημαντικὰ τὸν βιολογικὸ σταθμὸ στὸ Κοτλοῦσι κοντὰ στὸ Λένινγκραντ, ὅπου ἤδη ἐργαζόταν καὶ διέθεσε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν πάνω ἀπὸ 12 ἑκατομμύρια ρούβλια.

Ἔτσι, δημιουργήθηκε ἐκεῖ μιὰ πραγματικὴ ἐπιστημούπολις, ἡ ὁποία φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Παυλώφ. Ἡ πόλις αὐτή, τὸ Παυλωφγκράντ, ἐγκαινιάσθηκε τὸ 1929 καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐργαστήρια, ἰνστιτοῦτα καὶ κλινικὲς ὅπου γίνονται ἔρευνες καὶ πειράματα σχετικὰ μὲ τὸ νευρικὸ σύστημα καὶ τὴν ψυχολογία τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ πορίσματα αὐτῶν τῶν ἐρευνῶν χρησιμεύουν σὰν βάσι γιὰ τὴν ἐπιστημονικώτερη ἀνάπτυξι τῆς Προπαγάνδας.

Ὁ Παυλὼφ πέθανε τὸ 1936, ἀλλὰ ἄφισε πίσω του μία ὁλόκληρη σχολὴ ἀπὸ σοβιετικοὺς ἐπιστήμονες ποὺ συνεχίζουν τὸ ἔργο του, τὸ ὁποῖο, κατὰ τραγικὴ εἰρωνεία, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἦταν φιλελεύθερος τῆς παλαιᾶς σχολῆς, εἶναι τὸ μεγαλύτερο ὅπλο τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου.

Ἡ θεωρία τοῦ Παυλὼφ εἶναι ἡ ἑξῆς: Γιὰ τὴν ὕπαρξι ζωῆς ἔχουμε, πάντοτε δύο δεδομένα. Τὸν ζωντανὸ ὀργανισμὸ καὶ τὸ περιβάλλον του.

Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα, ὀργανισμὸς καὶ περιβάλλον, βρίσκονται μεταξύ τους σὲ συνεχῆ σχέσι καὶ σὲ ἀδιάκοπο ἀλληλοεπηρεασμό. Ἡ σχέσις αὐτή, πραγματοποιεῖται μὲ τὰ λεγόμενα «ἀνακλαστικά».

«Ἀνακλαστικὸ» εἶναι ἕνα βιολογικὸ φαινόμενο τοῦ νευρικοῦ συστήματος ποὺ συνδέει δύο πράγματα: ἕνα ἐρεθισμὸ — σῆμα ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ περιβάλλον καὶ μία ἀντίδρασι — ἀνταπόκρισι τοῦ ὀργανισμοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μία ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος πάνω στὸν ὀργανισμὸ καὶ μία δρᾶσις τοῦ τελευταίου. Λ.χ. ἕνα τσίμπημα (ἐρεθισμὸς) προκαλεῖ μία κίνησι (ἀντίδρασις). Μιὰ μπουκιὰ φαγητοῦ στὸ στόμα προκαλεῖ τὴν ἔκκρησι σάλιου κ.ο.κ.

Τὰ ἀνακλαστικά, χωρίζονται σὲ δύο κατηγορίες: Στὰ ἀπόλυτα ἢ σταθερὰ ποὺ ὑπάρχουν ἐκ γενετῆς καὶ εἶναι ἔμφυτα στὸ ἄτομο καὶ στὰ ἐπίκτητα, ποὺ ὁ Παυλὼφ τὰ ὀνόμασε «ἐξηρτημένα».

Τὰ πρῶτα, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ σταθερὰ στοιχεῖα τοῦ περιβάλλοντος. Λ.χ. ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε ὑποχρεωμένος νὰ ζῇ μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα καὶ νὰ ἀναπνέῃ ὀξυγόνο. Μία μόνιμη ἀντίδρασις τοῦ ὀργανισμοῦ του σ' αὐτό, εἶναι ἡ ἀναπνοή. Ἡ ἀναπνοή, εἶναι λοιπὸν ἕνα αὐτόματο ἔμφυτο, σταθερό, ἀνακλαστικό.

Τὰ ἐξηρτημένα ἀνακλαστικά, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ μεταβαλλόμενα στοιχεῖα τοῦ περιβάλλοντος καὶ δὲν εἶναι οὔτε ἔμφυτα, οὔτε κληρονομικά «Ἐξαρτῶνται» ἀπὸ τὶς ἑκάστοτε ἐξωτερικὲς συνθῆκες.

Τὰ σταθερὰ ἀνακλαστικὰ δὲν μεταβάλλονται. Ἄρα δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν. Τὰ ἐξηρτημένα ὅμως μᾶς ἐνδιαφέρουν. Διότι, ἀφοῦ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς ἑκάστοτε (μὴ μόνιμους) ἐρεθισμοὺς ποὺ στέλνει τὸ (ρευστὸ) περιβάλλον, μποροῦμε, στέλνοντας τοὺς κατάλληλους ἑκάστοτε ἐρεθισμοὺς (μὲ τὴν Προπαγάνδα), νὰ ἔχουμε ἀπὸ τὸν ὀργανισμό, ἀτομικὸ (ἄνθρωπος) ἢ συλλογικὸ (κοινὴ γνώμη) τὶς ἀντιδράσεις ποὺ ἐπιθυμοῦμε. Δηλαδή, προκαλώντας τεχνητῶς ὡρισμένα ἀνακλαστικά, κάνουμε τὸ ἄτομο ἢ τὸ πλῆθος νὰ ἐνεργήσῃ σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιδιώξεις μας.

Ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν θεωρία περὶ ἀνακλαστικῶν, στηρίζεται ὁλόκληρο τὸ σύστημα τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας.

4. Τὸ πείραμα τοῦ σκύλου καὶ τὰ «σήματα».

Ὁ Παυλὼφ ἀπέδειξε τὴν θεωρία του γιὰ τὰ ἐξηρτημένα ἀνακλαστικά, μὲ ἕνα πείραμα ποὺ ἔμεινε κλασσικό. Πρόκειται γιὰ τὸ περιβόητο «πείραμα τοῦ σκύλου τοῦ Παυλώφ». Πῆρε ἕνα σκυλί, ἕνα κομμάτι κρέας καὶ ἕνα κουδούνι. Σήμανε τὸ κουδούνι καὶ μετὰ παρουσίασε τὸ κρέας στὸ σκύλο, ὁποῖος ἀντέδρασε ὅπως συνηθίζει στὴν θέα τοῦ κρέατος. Ἐπανέλαβε

τὴν πρᾶξι πολλὲς φορὲς καὶ παρατήρησε ὅτι ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὲς ἐπαναλήψεις, ὁ σκύλος ἀντιδροῦσε χωρὶς νὰ φανῆ τὸ κρέας, μόλις χτυποῦσε τὸ κουδούνι. Μέσα στὸ μυαλὸ τοῦ σκύλου, τὸ κρέας εἶχε συνδεθῆ μὲ τὸ κουδούνισμα. Καὶ ὁ ὀργανισμός του ἀντιδροῦσε στὸν ἦχο ὅπως στὸ κρέας. Τὸ κουδούνισμα εἶχε γίνει τὸ «σῆμα» ποὺ «συμβόλιζε» τὸ κρέας καὶ ἀνήγγελλε τὸν ἐρχομό του. Καὶ στὸ ἄκουσμά του, τὸ σκυλὶ ἀντιδροῦσε ἀκριβῶς ὅπως καὶ στὸν ἀπόλυτο ἐρεθισμὸ τῆς θέας τοῦ κρέατος. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ὀργανισμός, «γνωρίζει» τὸ περιβάλλον μὲ δύο τρόπους. Εἴτε μὲ τὴν ἀπευθείας ἐπαφὴ διὰ τῶν ἀ μ έ σ ω ν ἐ ρ ε θ ι σ μ ῶ ν εἴτε διὰ μέσου διαφόρων « σ η μ ά τ ω ν », ποὺ τοῦ στέλνει τὸ περιβάλλον.

Ἄρα, ἂν συνδέσουμε τεχνητὰ ὡρισμένους «ἀπόλυτους ἐρεθισμοὺς» μὲ διάφορα «σήματα», μποροῦμε ὕστερα, στέλνοντας τα ἐκεῖ ποὺ πρέπει, ὅταν καὶ ὅπως πρέπει, νὰ προκαλέσουμε τὶς ἀντιδράσεις ποὺ θέλουμε ἀπὸ τὸν κάθε ὀργανισμό, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο(*).

Συνεπῶς, μποροῦμε, μὲ ὡρισμένα «σήματα», νὰ κάνουμε τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀντιδρᾶ ὅπως θέλουμε. Αὐτὴ εἶναι ἡ παυλωφικὴ θεωρία τῶν «σημάτων, προέκτασις τῆς θεωρίας τῶν ἀνακλαστικῶν.

5. Ἐφαρμογή τῆς θεωρίας τῶν «σημάτων».

Μία ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας τῶν «σημάτων» ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ προπαγάνδα εἶναι οἱ διάφορες ἀφίσες ποὺ διαφημίζουν ἕνα προϊὸν λ.χ. μία σόδα παρουσιάζοντάς την μαζὶ μὲ μία ὄμορφη κοπέλλα. Μὲ τὸν τρόπο

(*) Πράγματι τὰ πειράματα τοῦ Παυλὼφ καὶ τῶν μαθητῶν του ἀπέδειξαν ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὑπόκειται στὴν ἐπίδρασι τῶν τεχνητῶν ἐρεθισμῶν. Στοὺς ἀσθενεῖς μιᾶς κλινικῆς συνεδυάσθη ἡ ἔνεσις ἀσετυλχορίνης (ποὺ κατεβάζει τὴν πίεσι τοῦ αἵματος) μὲ ἕνα ἄσχετο ἐρεθισμό, ἦχο ἢ φῶς. Κάθε ἡμέρα τὴν ἴδια ὥρα, ἐσήμαινε τὸ κουδούνι ἢ ἄναβε τὸ φῶς καὶ μετὰ ἐγίνετο ἡ ἔνεσις. Αὐτὸ ἐπανελήφθη ἀρκετὲς φορὲς καὶ μετά, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἴδια διαδικασία, ἀντὶ νὰ γίνη ἔνεσις ἀσετυλχορίνης ἔγινε ἔνεσις ἀδρεναλίνης, (ἡ ὁποία ἔχει τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα δηλ. ἀνεβάζει τὴν πίεσι). Καὶ ὅμως. Ἡ πίεσις τῶν ἀσθενῶν κατέβηκε! Ὁ ὀργανισμὸς τους εἶχε μάθει ὅτι μετὰ ἀπὸ τὸ «σῆμα» ἔπρεπε νὰ κατεβάση τὴν πίεσι! Ἕνα τεχνητὸ «σῆμα» μπορεῖ λοιπὸν νὰ κάνη τὸν ὀργανισμὸ νὰ δράση κατὰ τρόπο ποὺ νὰ ἐξουδετερώση ἀκόμη καὶ ὡρισμένους φυσικοὺς νόμους. (προσωρινὰ φυσικά).

Σὲ ἕνα ἄλλο πείραμα, ἔδιναν στοὺς ἀσθενεῖς γάλα καὶ ἀμέσως μετὰ τοὺς ἔκαναν ἔνεσι ἀπὸ φυσιολογικὸ ὀρρό, ποὺ δὲν προκαλεῖ καμμία ἰδιαίτερη ἀντίδρασι. Τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐπανελήφθη πολλὲς φορὲς ἕως ὅτου νὰ δημιουργηθῆ ὁ ἀναγκαῖος σ υ ν ε ι ρ μ ὸ ς ἀνάμεσα στὸ γάλα καὶ στὸν ὀρρό. Τότε, ἔδωσαν στοὺς ἀνθρώπους τὸ γάλα καὶ ἀντὶ γιὰ ὀρρὸ τοὺς ἔκαναν ἔνεσι μορφίνης. Καὶ ὅμως κανεὶς δὲν ἀντέδρασε σὰν νὰ εἶχε δεχθῆ ἔνεσι μορφίνης! Ὁ ὀργανισμός τους ἐξουδετέρωσε τὴν ἀντίδρασι γιατὶ εἶχε μάθει ὅτι μετὰ τὸ γάλα, δὲν ἐπακολουθεῖ καμμία ἀφύσικη ἀντίδρασις.

Ὅπως ὁ ἦχος τοῦ κουδουνιοῦ ἐσήμαινε γιὰ τὸ σκυλὶ τὸ κρέας, ἔτσι γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὁ ἦχος τοῦ κουδουνιοῦ ἐσήμαινε πτῶσι τῆς πιέσεως του καὶ τὸ γάλα ἐσήμαινε φυσιολογικὸ ὀρρό.

αὐτόν, ἡ σόδα συνδυάζεται μὲ τὴν κοπέλλα. Κανονικά, δὲν ὑπάρχει κανένας λογικὸς δεσμὸς ἀνάμεσα τους. Ἡ ταυτόχρονη ὅμως παρουσίασίς των δημιουργεῖ ἕνα «σύνδεσμο» μεταξύ των. Ἡ κοπέλλα γίνεται τὸ «σῆμα» τῆς σόδας, ὅπως τὸ κουδούνισμα γίνεται τὸ «σῆμα» τοῦ κρέατος στὸ σκυλί.

Κάτι παρόμοιο γίνεται καὶ στὴν πολιτικὴ Προπαγάνδα. Ἡ Γαλλία ἐνσαρκώνεται μὲ μία ὡραία γυναίκα («Μαριάννα»). Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Ἐλευθερία, τὴν Δικαιοσύνη, τὴν Δόξα.

Στὴν ἀρχὴ τῶν «σημάτων» στηρίζονται τὰ διάφορα σύμβολα ποὺ χρησιμοποιεῖ ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα Ὁ ἀγκυλωτὸς σταυρὸς τοῦ Χίτλερ, τὰ μαῦρα πουκάμισα τοῦ Μουσολίνι, τὸ σφυροδρέπανο ἢ τὸ ἀστέρι τῶν κομμουνιστῶν, εἶναι τὰ «σήματα» τοῦ ναζισμοῦ, τοῦ φασισμοῦ ἢ τοῦ κομμουνισμοῦ — τὰ «κουδουνίσματά» τους ποὺ τὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὶς ψυχὲς τῶν ὀπαδῶν τους.

Ἡ Προπαγάνδα, προσπαθεῖ νὰ δημιουργῆ ἄπειρα τέτοια σύμβολα-σήματα, ὥστε νὰ θυμίζη διαρκῶς στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἰδεολογία ποὺ θέλει νὰ διαδώση.

Αὐτὸ κάνουν οἱ κομμουνισταὶ ὅταν χρησιμοποιοῦν τὴν λέξι «σύντροφε», «συναγωνιστὴ» ἢ «φίλε», ὅταν χαιρετοῦν ὑψώνοντας τὴν γροθιά τους, ὅταν τραγουδοῦν τὴ «Διεθνῆ», ὅταν γράφουν στὸν τοῖχο τὰ γράμματα «Κ.Κ.Ε.», ὅταν στήνουν τὶς πελώριες ἐπιγραφὲς τῶν γραφείων τους, ὅταν ὑψώνουν τὴν κόκκινη σημαία ἢ ὅταν ζωγραφίζουν ἕνα σφυροδρέπανο. Ὅλα αὐτά: χαιρετισμοί, γροθιές, σημαῖες, τραγούδια, ἀρχικὰ γράμματα, ἐμβλήματα κλπ. δὲν ἔχουν καμμιὰ αὐθύπαρκτη ἀξία. Εἶναι ἁπλῶς τὰ «σήματα» ποὺ καθιστοῦν διαρκῶς καὶ πανταχοῦ παροῦσα τὴν ἰδέα τοῦ κομμουνισμοῦ. Τὰ «κουδουνίσματα» ποὺ θυμίζουν τὸ «κρέας»!

Σιγὰ-σιγά, μὲ τὴν πολλὴ χρῆσι, αὐτὰ τὰ «σήματα», ἀποκτοῦν μιὰ «ἱερότητα» γιὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς Ἰδέας ποὺ ἐκφράζουν. Ἀποκτοῦν μία συγκινησιακὴ αὐθυπαρξία. Ἔτσι λ.χ. τὸ πολεμικὸ ἐμβατήριο, σὰν «σῆμα» τοῦ πολέμου, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὑπάρχη πόλεμος, ξυπνᾶ τὸ πολεμικὸ ἔνστικτο καὶ διεγείρει ὁλόκληρο τὸ νευρικὸ σύστημα τοῦ ἀνθρώπου.

6. Ἡ διατήρησις τοῦ συνειρμοῦ «σῆμα» - πραγματικότης.

Ἂν συνεχίσουμε τὴν πρόκλησι τῶν «ἐξηρτημένων ἀντανακλαστικῶν» γιὰ ἕνα μακρὸ χρονικὸ διάστημα, μόνο μὲ τὰ «σήματα», χωρὶς τὸν πρωτογενῆ ἐρεθισμό, στὸ τέλος, τὰ «σήματα», χάνουν τὴν σημασία τους καὶ παύουν βαθμιαῖα νὰ ἀσκοῦν ὁποιαδήποτε ἐπίδρασι ἐπάνω στὸν ὀργανισμό. Ἂν δηλαδὴ κουδουνήσουμε πάρα πολλὲς φορὲς χωρὶς νὰ παρουσιάσουμε τὸ κρέας, στὸ τέλος,

ὁ σκύλος, παύει νὰ ἀντιδρᾶ στὸ ἄκουσμά τοῦ ἦχου. Θὰ πρέπει κάπου - κάπου, μετὰ ἀπὸ τὸ κουδούνισμα, νὰ τοῦ παρουσιάζουμε καὶ τὸ κρέας γιὰ νὰ ἀνανεώνεται καὶ νὰ διατηρεῖται ὁ συνειρμὸς κουδουνισματος - κρέατος.

Δὲν ἀρκοῦνται λοιπὸν οἱ κομμουνισταὶ νὰ δείχνουν συνεχῶς τὴ γροθιά τους σὲ ἔνδειξι τῆς ἰσχύος των. Φροντίζουν νὰ προβαίνουν κατὰ διαστήματα καὶ σὲ πραγματικὲς ἐπιδείξεις δυνάμεως (πύραυλοι, παρελάσεις, ἐκκαθαρίσεις, δίκες, διαδηλώσεις, πορεῖες, ἀπειλές).

Ὁ Ρ. Φεσὰρντ στὸ βιβλίο του «Ἐξουσία καὶ Κοινὸ Καλὸ» γράφει ἐξετάζοντας τὶς σχέσεις κυρίου καὶ σκλάβου :

«Μετὰ τὴν ἔκβασι τῆς μάχης, ἐκεῖνος ποὺ νικήθηκε καὶ σκλαβώθηκε, μένει κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ χωρὶς νὰ ἀναγκάζη τὸν νικητή, ποὺ ἔγινε κύριός του, νὰ ἀσκῆ πραγματικὰ ὅλη τὴν δύναμί του γιὰ νὰ διατηρῆ αὐτὴν τὴν κατάστασι. Αὐτό, ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι διατηρεῖται στὸν σκλάβο ὁ τρόμος τοῦ θανάτου. Χάριν ὅμως αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς διατηρήσεως τοῦ φόβου, πρέπει, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, νὰ γίνονται ὡρισμένες ἐντυπωσιακὲς τιμωρίες ποὺ θὰ ξαναθυμίζουν στὸν σκλάβο τὴν στιγμὴ τῆς συντριβῆς του, τῆς ἥττας του καὶ θὰ ἀνανεώνουν τὴν διάθεσί του γιὰ ὑποταγή».

Μὲ βάσι αὐτὴν τὴν θεωρία, ὁ Γκαῖμπελς εἶχε δώσει ὁδηγίες στοὺς διοικητὰς τῶν κατεχομένων χωρῶν κατὰ τὸν πόλεμο νὰ προβαίνουν κατὰ περιόδους σὲ μαζικὲς συλλήψεις καὶ ἐκτελέσεις, ἔστω καὶ χωρὶς λόγο, μόνο καὶ μόνο γιά νὰ ἀνανεώσουν τὴν διάθεσι τῶν ὑποδούλων λαῶν σὲ «ὑποταγὴ» δοθέντος ὅτι ἡ Γερμανία ἔπρεπε νὰ μπορῆ νὰ τοὺς κρατᾶ σὲ πειθαρχία μὲ ὅσο τὸ δυνατὸν λιγότερες δυνάμεις.

7. Ἡ «Μουδιασμένη Συνείδησις».

Τὸ ἴδιο πείραμα τοῦ σκύλου, ἔδειξε ὅτι ἡ συνεχὴς ἐπανάληψις τῶν «σημάτων» χωρὶς δικαίωσι, προκαλεῖ βαθμιαῖα μία κατάστασι ὑπνώσεως στὸν ὀργανισμό. Στὸ τέλος δηλαδή, αὐτός, φθάνει στὸ σημεῖο νὰ μὴ ἀντιδρᾶ ἀκόμη καὶ ὅταν ἔρθη ὁ διαρκῶς ἀναγγελλόμενος ἀλλὰ μὴ ἐπερχόμενος πρωτογενὴς ἐρεθισμός, τὸ «κρέας». Ὁ σκύλος, ἔχει κουραστεῖ περιμένοντας κάθε φορὰ ποὺ ἀκούει τὸ κουδούνισμα νὰ δῆ τὸ κρέας. Καὶ ἡ κούρασίς του εἶναι τόση, ὥστε στὸ τέλος, δὲν ἐκδηλώνει καμμία ἀντίδρασι ὄχι πιὰ μόνο στὸ κουδούνισμα, ἀλλὰ οὔτε καὶ στὸ ἴδιο τὸ κρέας! Περιέρχεται δηλαδὴ σὲ κατάστασι ἀποχαυνώσεως καὶ ἀπαθείας. Παραλύει ἡ προσωπικότης του καὶ ἀναστέλλεται ἡ βούλησίς του. Τὸ φαινόμενο ἀπεκλήθη «μουδιασμένη συνείδησις».

Ἡ «μουδιασμένη συνείδησις» δὲν ἀντιδρᾶ φυσιολογικά. Βρίσκεται σὲ ἔκστασι καὶ ἢ ἐκτελεῖ πειθαρχικὰ τὶς θελήσεις τῆς τυραννικῆς ἡγεσίας ἢ ἀδιαφορεῖ καὶ δὲν προβάλλει ἀντίστασι. Σ' αὐτὴν τὴν διαπί-

στωσι τοῦ Παυλὼφ στηρίζεται ὁλόκληρη ἡ τεχνικὴ τῆς «πλύσεως ἐγκεφάλου» τόσο τῆς ἀτομικῆς ὅσο καὶ τῆς συλλογικῆς.

Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὶς «ὁμολογίες» στὶς ὁποῖες προβαίνουν συνήθως τὰ θύματα τῶν κομμουνιστικῶν ἐκκαθαρίσεων. Πρὶν τοὺς φέρουν στὸ «δικαστήριο», οἱ κομμουνισταὶ «ἀνακριταί», ἔχουν ἤδη φροντίση νὰ παραλύσουν τὴν προσωπικότητα τῶν κατηγορουμένων «μουδιάζοντας» τὴ συνείδησί τους μὲ μία συνεχῆ ἀναμονὴ τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος, ὅταν στὸ τέλος ἔρθη δὲν προκαλεῖ ἀντίστασι ἀλλὰ σχεδὸν ἀνακούφισι.

Τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα, μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ καὶ σὲ πολὺ μεγαλύτερη ἔκτασι, μὲ θῦμα του εὐρύτερα στρώματα τῆς κοινῆς γνώμης ἢ καὶ ὁλόκληρους λαούς.

Ὁ Γκαῖμπελς ἔπαιξε μὲ τὴν παγκόσμια κοινὴ γνώμη ὅπως ἀκριβῶς ὁ Παυλὼφ μὲ τὸν σκύλο του. Ἐπὶ πέντε συνεχῆ χρόνια ἀπειλοῦσε ὅτι θὰ εἰσβάλει στὴν Αὐστρία. Μὲ διάφορα «σήματα», ἀπειλές, συγκέντρωσι στρατευμάτων, ἐπεισόδια, «προανήγγελλε» τὸ γεγονός. Ὁ κόσμος θεωροῦσε τὴν εἰσβολὴ σὰν ἐπικείμενη καὶ ὅλοι ἦσαν ἕτοιμοι νὰ ἀντιδράσουν ἀναλόγως. Ἡ εἰσβολὴ ὅμως ἀνεβάλλετο. Ἀντὶ γι' αὐτήν, ἀκολουθοῦσε μιὰ περίοδος ὑφέσεως, εἰρηνοφιλίας καὶ ἐφησυχασμοῦ. Μετὰ τὴν ὑπερδιέγερσι, ἡ χαλάρωσις. Μετὰ τὴν ἔντασι, ἡ λυτρωτικὴ ἀνακούφισις. Καὶ ξάφνου, ξανὰ ὁ κίνδυνος τῆς εἰσβολῆς. Ξανὰ κινητοποίησις. Καὶ ὕστερα, πάλι ματαίωσις τῆς εἰσβολῆς καὶ χαλάρωσις. Καὶ ὅταν στὸ τέλος ἦρθε πραγματικὰ ἡ εἰσβολή, ἡ χιτλερικὴ Γερμανία κατέλαβε τὴν Αὐστρία χωρὶς νὰ βρῆ καμμιὰ ἀντίστασι! Ἕως ὅτου νὰ καταλάβουν οἱ αὐστριακοὶ καὶ ἡ παγκόσμια κοινὴ γνώμη, ὅτι αὐτὴ τὴ φορὰ ἦρθε πράγματι τὸ γεγονός, τὸ «Ἄνσλους» εἶχε συντελεσθῆ!

Κάτι παρόμοιο ἐπανελήφθη καὶ μὲ τὴν Τσεχοσλοβακία, ἂν καὶ ἐκεῖ, τὸ παιχνίδι κράτησε λιγότερο χρονικὸ διάστημα μὲ ταχύτερες καὶ πυκνότερες διακυμάνσεις.

8. Τὰ λεκτικὰ «σήματα».

Ὁ Παυλὼφ διέκρινε δύο εἴδη «σημάτων». Τὰ ἄμεσα σήματα, ποὺ εἶναι κοινὰ στὸν ἄνθρωπο καὶ στὰ ζῶα, καὶ τὰ λεκτικὰ σήματα, δηλαδὴ τὸν ἔναρθρο λόγο, ποὺ εἶναι ἀποκλειστικὰ ἀνθρώπινος. Τὸ λεκτικὸ σῆμα εἶναι μία λέξις ποὺ ἄλλοτε «σηματοδοτεῖ» ἀμέσους ἐρεθισμούς, (λ.χ. ἡ λέξις «κρῦο») καὶ ἄλλοτε συμπυκνώνει σὲ ἕνα μοναδικὸ καὶ ἀφηρημένο «σῆμα» ὅλα τὰ ἄμεσα σήματα ποὺ βγαίνουν ἀπὸ μία κατάστασι (λ.χ. ἡ λέξις «ἐλευθερία»).

Ὁ Λόγος, ἡ λέξις, ἐπιτρέπει τὴν γενίκευσι τῆς πραγματικότητος. Ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀφαίρεσι. Καὶ ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος, ἀντιδρᾶ μὲ τὶς λέξεις ὡς «σήματα», ἀκριβῶς ὅπως τὸ σκυλὶ ἀντιδρᾶ μὲ τὸν ἦχο ποὺ τοῦ

θυμίζει τὸ κρέας. Ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ δῆ τὸ φαγητὸ γιὰ νὰ ἀντιδράση. Τοῦ ἀρκεῖ, ὅταν πεινᾶ, καὶ μόνο ἡ περιγραφὴ τῶν φαγητῶν. Ἡ ὕπαρξις τῶν λεκτικῶν σημάτων, ἐπιτρέπει νὰ προκαλοῦμε ἀνθρώπινες ἀντιδράσεις ὄχι μόνο μὲ ἀμέσους ἐρεθισμοὺς ἢ ἔστω μὲ ἄμεσα σήματα, ἀλλὰ κυρίως μὲ ἔμμεσα σήματα, μὲ *λέξεις*! Καὶ αὐτὸ εἶναι σὲ τελευταία ἀνάλυσι ἡ Προπαγάνδα. *Μία τεχνικὴ γιὰ τὴν πρόκλησι τῶν ἐπιθυμητῶν ἀνθρωπίνων ἀνακλαστικῶν μὲ τὴν κατάλληλη χρησιμοποίησι λεκτικῶν σημάτων*

Τὰ λόγια ὅμως, πρέπει κατὰ διαστήματα νὰ συνοδεύονται καὶ ἀπὸ ἔργα γιὰ τὴν ἀνανέωσι τῶν συνειρμῶν. Κάπου-κάπου πρέπει νὰ δίνουμε τὸ κρέας στὸ σκυλί. Ἀλλοιώτικα, αὐτό, παύει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ κουδούνισμα. Ἡ *Προπαγάνδα τῶν λόγων πρέπει λοιπὸν νὰ «ἐπαληθεύεται» ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα τῶν πράξεων*. Τέτοιες πράξεις εἶναι ἡ ἐπίδειξις δυνάμεως, τὰ μεγάλα ἔργα, οἱ «παροχὲς» κλπ.

9. Ἡ μεταβολὴ τοῦ νοήματος τῶν «σημάτων».

Κατὰ τὸν παυλωφισμό, ἡ δραστηριότης, ἡ ἴδια ἡ ὕπαρξις τοῦ ἀνθρώπου, ἐκδηλώνεται μὲ συνεχῆ ἀνακλαστικά, τὰ ὁποῖα καθορίζονται ἀπὸ τὸ περιβάλλον καὶ εἶναι ἀντιδράσεις στὶς ἐπιδράσεις του. Εἶναι δηλαδὴ τὰ ἀνακλαστικά, οἱ «κρῖκοι» ποὺ συνδέουν τὰ ὄντα μὲ τὸ περιβάλλον τους. Συνεπῶς, ἀλλάζοντας τὶς συνθῆκες τοῦ περιβάλλοντος, ἀλλάζουμε ἀναγκαστικὰ καὶ τὶς μορφὲς καὶ τὶς κατευθύνσεις τῆς δραστηριότητος τῶν ὄντων καὶ εἰδικὰ τοῦ ἀνθρώπου. *Διαμορφώνοντας τὸ περιβάλλον ὅπως τὸ θέλουμε, καθορίζουμε καὶ τὶς ἀντιδράσεις τοῦ ἀνθρώπου ἔτσι ὅπως τὶς θέλουμε.*

Ἐπάνω σ᾽ αὐτὴ τὴ θεωρία στήριξε ὁ Στάλιν τὸ περιβόητο σχέδιό του γιὰ τὴν δημιουργία ἑνὸς *νέου* εἴδους ἀνθρώπου, τοῦ «σοβιετικοῦ ἀνθρώπου» ποὺ θὰ ἀντιστοιχοῦσε ἀκριβῶς στὶς ἐπιθυμίες τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος. Γιὰ νὰ διαπλασθῆ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔπρεπε νὰ γίνη βαθμιαῖα ἀντικατάστασις τῶν παλαιῶν ἀνακλαστικῶν του μὲ νέα. Ὁ Στάλιν δὲν ὑπάρχει πιά. Ἀλλὰ ἡ ἐπιδίωξις γιὰ δημιουργία ἑνὸς νέου εἴδους ἀνθρώπου παραμένει πάντοτε («ἄνθρωπος τοῦ κομμουνισμοῦ»)(*).

(*) Μία ἐφαρμογὴ τῶν θεωριῶν τοῦ Παυλὼφ στὴν ἰατρικὴ εἶναι καὶ ὁ *ἀνώδυνος τοκετὸς* σύμφωνα μὲ τὴν «ψυχοπροφυλακτικὴ μέθοδο». Ἡ γυναίκα ἔχει ἀκούσει καὶ γενικὰ ξέρει ὅτι ἡ γέννα συνοδεύεται μὲ πόνους. Περιμένει λοιπὸν νὰ πονέση στὸν τοκετό. Καὶ μόλις ὁ ὀργανισμός της λάβει τοὺς ἐρεθισμοὺς ποὺ τῆς ἀναγγέλλουν ὅτι ἐπίκειται ἡ γέννα, τοὺς θεωρεῖ σὰν εἰδοποιήσεις γιὰ ἔναρξι πόνου καὶ ἀρχίζει νὰ πονᾶ. Ἂν ὅμως κατορθώσουμε νὰ δώσουμε στοὺς ἴδιους ἐρεθισμοὺς διαφορετικὴ ἔννοια, τότε οἱ ἀντιδράσεις θὰ εἶναι διαφορετικές. Ἐφ᾽ὅσον ἡ γυναίκα διδαχθῆ καὶ πιστέψη ὅτι οἱ ἐνδεῖξεις γιὰ ἐπικείμενο τοκετὸ

Αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος στόχος τόσο τοῦ 20ετοῦς προγράμματος τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε. τόσο καὶ τῆς κινεζικῆς «πολιτιστικῆς ἐπαναστάσεως».

δὲν σημαίνουν ὅτι πρέπει νὰ πονᾶ, ἀλλὰ ὅτι πρέπει νὰ κάνη ὡρισμένες ἐνέργειες καὶ κινήσεις τῆς κεφαλῆς, τῶν χεριῶν, τοῦ κορμοῦ κλπ., τότε μόλις «εἰδοποιηθῆ» ὁ ὀργανισμός της, θὰ ἀρχίση νὰ ἀντιδρᾶ κάνοντας αὐτὲς τὶς ἐνέργειες. Συνεπῶς, οἱ ἐρεθισμοὶ παίρνουν ἄλλο περιεχόμενο. Δὲν συνδέονται πιὰ μὲ τὸν πόνο, ἀλλὰ μὲ μία ὡρισμένη δρᾶσι ποὺ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν γυναίκα. Αὐτὴ ἡ θεωρία ἐπαλήθευσε τὴν πρᾶξι.

Οἱ κομμουνισταί, σὲ διάφορες περιπτώσεις, προσπαθοῦν ἀπὸ ἕνα γεγονός, νὰ ἀφαιρέσουν τὴν ἀρχικὴ ἔννοια ποὺ εἶχε ὡς «σῆμα» ποὺ ἐπέβαλλε μία καθορισμένη δρᾶσι στοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τὸ μετατρέψουν σὲ «σῆμα» μιᾶς ἐντελῶς διαφορετικῆς δράσεως. Λ.χ. ἡ εἴδησις γιὰ τὴν εἰσβολὴ ἑνὸς ξένου στρατοῦ σὲ μία χώρα ἦταν πάντα γιὰ τὸν λαό της τὸ «σῆμα» ποὺ τοῦ ἔλεγε ὅτι πρέπει νὰ πάρη τὰ ὅπλα γιὰ νὰ πολεμήση τὸν ξένο εἰσβολέα. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως μὲ τὴν θεωρία τους ὅτι ἕνας πόλεμος μεταξὺ καπιταλιστικῶν κρατῶν πρέπει νὰ μετατρέπεται σὲ ἐμφύλιο πόλεμο γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς κυβερνήσεως κάθε χώρας ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὴν ἀντικατάστασί της ἀπὸ τὴν «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου», προσπάθησαν νὰ δώσουν στὸ γεγονὸς τῆς ξενικῆς εἰσβολῆς ἕνα ὁλότελα διαφορετικὸ περιεχόμενο. Γιὰ τοὺς κομμουνιστάς, ἡ εἴδησις περὶ εἰσβολῆς ἑνὸς ξένου στρατοῦ στὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος τους δὲν εἶναι τὸ «σῆμα» ὅτι πρέπει νὰ σπεύσουν νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρό, ἀλλὰ ὅτι πρέπει νὰ στρέψουν τὰ ὅπλα κατὰ τῆς κυβερνήσεως τῆς δικῆς τους χώρας γιὰ νὰ τὴν ἀνατρέψουν καὶ νὰ ἁρπάξουν αὐτοὶ τὴν ἐξουσία!

Ἔτσι, ἐνῶ τὸ 1940 ἡ ἰταλικὴ εἰσβολὴ στὴ χώρα μας γιὰ ὅλους τοὺς ἕλληνες ἐσήμαινε τὴν ἀνάγκη διεξαγωγῆς ἐθνικοῦ ἀγῶνος, γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς ἦταν τὸ «σῆμα» γιὰ τὴν ἔναρξι ἑνὸς ἐμφυλίου πολέμου, ἑνὸς ταξικοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τῶν μὴ κομμουνιστῶν Ἑλλήνων. Αὐτὸ προσπάθησε νὰ κάνη ὁ Ζαχαριάδης ὅταν μὲ τὰ γράμματά του τῆς 15ης Ἰανουαρίου καὶ τῆς 26ης Φεβρουαρίου 1941, διακήρυξε ὅτι ὁ πόλεμος ἐναντίον τοῦ Μουσολίνι «δὲν γίνεται για τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ γιὰ τὸ ἀγγλικὸ κεφάλαιο καὶ γιὰ τὴν μοναρχοφασιστικὴ διχτατορία» καὶ κάλεσε τοὺς ἕλληνες στρατιῶτες νὰ συναδελφωθοῦν μὲ τοὺς ἰταλοὺς καὶ νὰ χτυπήσουν τὴν κυβέρνησι Μεταξᾶ.

Φυσικὰ ὁ Ζαχαριάδης δὲν πέτυχε τότε τὸ σκοπό του, τὸν πέτυχε ὅλως λίγο ἀργότερα σὲ ἀξιόλογο βαθμὸ ὁ Σιάντος ποὺ χρησιμοποίησε τὸ γεγονὸς τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς γιὰ νὰ κινητοποιήση μιὰ μερίδα τῶν Ἑλλήνων ὄχι ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ, ἀλλὰ ἐναντίον τῶν ὑπολοίπων Ἑλλήνων.

Κάτι παρόμοιο ἔγινε στὴν Ἰνδία τὸ 1959. Ἡ εἰσβολὴ τῶν Κινέζων κομμουνιστῶν στὶς παραμεθόριες περιοχὲς τῆς Ἰνδίας, ἐνῶ κανονικὰ γιὰ κάθε Ἰνδὸ ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ «σῆμα» μιᾶς κινητοποιήσεως ἐναντίον τοῦ Πεκίνου καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ, γιὰ τοὺς Ἰνδοὺς κομμουνιστὰς ἦταν τὸ σῆμα γιὰ τὴν πρόκλησι ταραχῶν ἐναντίον τῆς Ἰνδικῆς κυβερνήσεως, πρᾶγμα ποὺ προκάλεσε ἀρκετὰ μεγάλη αἱματοχυσία στὴν Καλκούτα τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ οἱ κινέζοι κομμουνισταὶ κατελάμβαναν ἰνδικὰ ἐδάφη.

Ἔτσι, λοιπόν, ὅπως στὸν τοκετὸ οἱ συσπάσεις τῆς μήτρας ἀντὶ νὰ σημαίνουν πόνο, στὶς εἰδικὰ διαπαιδαγωγημένες γυναῖκες σημαίνουν τὴν ἀνάπτυξι μιᾶς ὡρισμένης δραστηριότητος ἀπὸ μέρους τους, ἀκριβῶς κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ἡ ξενικὴ εἰσβολή, ἀντὶ νὰ σημαίνη ἐθνικὸ ἀγώνα, γιὰ τοὺς εἰδικὰ διαπαιδαγωγημένους ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸ ἀνθρώπους, σημαίνει τὴν εὐκαιρία μιᾶς ταξικῆς ἐπαναστάσεως, ἀκριβῶς ὅπως ἔκανε ὁ Λένιν στὴν Ρωσία τὸ 1917.

10. Συμπεράσματα.

Ἔχοντας ὑπ' ὄψι μας τὴν «ἀντικειμενικὴ ψυχολογία» τοῦ Παυλὼφ, δηλαδὴ ξέροντας πῶς προκαλοῦνται τὰ διάφορα εἴδη ἀντιδράσεων τῶν ζωντανῶν ὀργανισμῶν, μποροῦμε νὰ δημιουργοῦμε «σήματα» λεκτικὰ ἢ ἄλλα, ποὺ νὰ κάνουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὶς ἀνθρώπινες μάζες νὰ ἀντιδροῦν ὅπως θέλουμε.

Τέτοια «σήματα» εἶναι οἱ λέξεις, τὰ σύμβολα, τὰ θεάματα, ἡ μουσικὴ κλπ. Μ' αὐτὰ ἐρεθίζεται τὸ νευρικὸ σύστημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ προκαλοῦνται αὐτόματα (ἀνακλαστικὰ) ὡρισμένες πράξεις του, γιατὶ ὅπως ξέρουμε, κάθε πράξις ἐκτελεῖται ἀπὸ τὸ νευρικὸ σύστημα καὶ ὑποτάσσεται στοὺς νόμους του.

Ἡ σύγχρονη Προπαγάνδα εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐπιστήμη ποὺ στέλνει στὴν Κοινὴ Γνώμη, κατὰ τρόπο σοφὰ προγραμματισμένο, διάφορα «σήματα» (λεκτικά, ὀπτικὰ κ.λ.π.) γιὰ νὰ προκαλῆ ἐκ μέρους της τὰ ἐπιδιωκόμενα πολιτικὰ «ἀνακλαστικὰ» (ὑπερψήφισις ἢ καταψήφισις, διαδήλωσις ἢ ἀπεργία, ἐνθουσιασμὸς ἢ ὀργὴ κ.ο.κ.).

Στὴν Ε.Σ.Σ.Δ., ἀμέτρητοι μαθηταὶ τοῦ Παυλώφ, συνεχίζουν ἡμέρα καὶ νύχτα στὰ ἐργαστήριά τους τὶς ἔρευνές τους. Προσφέρουν ἔτσι μία εὐρύτερη γνῶσι τῆς ἐσωτερικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, Ταυτόχρονα, ὅμως προσφέρουν καὶ ἕνα φοβερὸ ὅπλο στὰ χέρια ἐκείνων ποὺ ἀποκτοῦν αὐτὴ τὴ γνῶσι.

ΙΙ. ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

1. Σημασία τῶν κινήτρων.

Ἡ Ψυχοπολιτική, δὲν ἀρκεῖται στὴν ἀνθολόγησι καὶ στὸν συνδυασμὸ τῶν πορισμάτων τῶν ἄλλων ἀνθρωπογνωστικῶν ἐπιστημῶν. Εἶναι καὶ ἡ ἴδια μία αὐτοτελὴς ἐπιστήμη ποὺ κάνει δικές της ἔρευνες, γιὰ νὰ καλύψη τὰ κενὰ ποὺ ἀφίνουν στὸν εἰδικὸ τομέα τῆς πολιτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ἄλλες ἐπιστῆμες.

Μία ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἔρευνες τῆς Πολιτικῆς Ψυχολογίας εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀφορᾶ τὰ κίνητρα τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων δηλ. τα βαθύτερα βιολογικὰ καὶ ψυχολογικὰ αἴτια τῆς ἀνθρωπίνου δραστηριότητος.

Σκοπὸς τῆς Προπαγάνδας εἶναι νὰ μετατρέψη τὶς ἰδέες σὲ διάθεσι τῶν μαζῶν γιὰ δράσι. Μετά, ἔρχεται ὁ ὀργανωτικὸς μηχανισμὸς γιὰ νὰ μετατρέψη αὐτὴν τὴν διάθεσι σὲ πρακτικὴ δράσι. Συνεπῶς, σκοπὸς τῆς Προπαγάνδας εἶναι νὰ πείση τοὺς ἀνθρώπους νὰ κάνουν κάτι: νὰ κατεβοῦν σὲ διαδήλωσι, νὰ κηρύξουν ἀπεργία, νὰ προσχωρήσουν σὲ ἕνα κίνημα, νὰ πάρουν τὰ ὅπλα σὲ ἕνα πόλεμο ἢ σὲ μία ἐπανάστασι, νὰ πᾶνε στὰ ὁδοφράγματα, νὰ ψηφίσουν ἕνα νομοσχέδιο, νὰ ἐγκρίνουν μία διαμαρτυρία ἢ ἕνα ψήφισμα, νὰ ὑπογράψουν μία ἔκκλησι κλπ.

Ξεκινώντας ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἄποψι, οἱ ἐπιστήμονες τῆς Ψυχοπολιτικῆς σκέφθηκαν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρχίσουν τὸ ἔργο τους μελετώντας τὰ κίνητρα τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως. Ὑπάρχουν δηλαδὴ ὡρισμένα αἴτια ποὺ σπρώχνουν τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀνάπτυξι δραστηριότητος. Καὶ ἔχει τεράστια σημασία γιὰ τὴν Προπαγάνδα, ὁ καθορισμὸς αὐτῶν τῶν κινήτρων, ὥστε νὰ μπορέση νὰ τὰ ἀξιοποιήση γιὰ τοὺς δικούς της σκοπούς, βάζοντας στὴν ὑπηρεσία της, βασικὲς πηγὲς βιολογικῆς δυνάμεως.

Τὰ κίνητρα αὐτὰ τὰ κατέταξαν σὲ τέσσερις μεγάλες κατηγορίες.

2. Τὸ πολεμικὸ κίνητρο.

Τὴν πρώτη κατηγορία τὴν ἀποτελεῖ τὸ λεγόμενο πολεμικὸ κίνητρο. Αὐτὸ εἶναι φυσικὴ συνέπεια καὶ προέκτασις, τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως.

Ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ ἐπιβιώση, πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ καταπολεμήση τοὺς ἐχθρούς του. Ἰδίως στὴν πρωτόγονη ἐποχή, εἶχε σὲ κάθε βῆμα του νὰ πολεμήση μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, μὲ τὰ θηρία, μὲ τοὺς ὁμοίους του. Ἔπρεπε λοιπὸν ὁπωσδήποτε, νὰ ἀναπτύξη σὰν ἀναγκαία προέκτασι τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ ἕνα «πολεμικὸ κίνητρο», ἕνα ἔνστικτο τῆς μάχης, μία ροπὴ πρὸς ἀγῶνα. Φυσικά, μὲ τὴν ἐξέλιξι τοῦ πολιτισμοῦ τὸ «πολεμικὸ κίνητρο» μειώθηκε. Ἄρχισε νὰ ὑποχωρῆ. Στὴν πραγματικότητα ὅμως δὲν ἔσβυσε ἐντελῶς, δὲν ἐξαλείφθηκε. Ἀντίθετα, παραμένει πάντοτε ζωντανὸ μέσα στὸν καθένα μας.

Ἐκδηλώσεις αὐτοῦ τοῦ κρυμμένου πολεμικοῦ ἐνστίκτου ἢ κινήτρου ὑπάρχουν πολλές :

—Οἱ παιδικοὶ «πόλεμοι».

—Ἡ τάσις ὅλων τῶν παιδιῶν νὰ γίνουν ὅταν μεγαλώσουν στρατιωτικοί, ἀστυνομικοί, ναυτικοί, ἀεροπόροι, ἀστροναῦτες ἢ ἐξερευνητές, δηλ. νὰ ἀκολουθήσουν «πολεμικὰ» ἐπαγγέλματα.

—Ἡ παιδικὴ σκληρότης, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται κάποτε κατὰ τρόπο ἐντυπωσιακό. (βασάνισμα ζώων, καταστροφὴ θρανίων).

—Ἡ μανία τῆς περιπέτειας ποὺ διέπει πολλοὺς ἀνθρώπους. Ὁ μιλιταρισμός. Τὸ κυνήγι. Ὁ σεξουαλικὸς σαδισμός. Ἡ πολιτικολογία. Ὁ ἀθλητισμός. Τὸ σκάκι κλπ.

Μέσα στὰ πλαίσια τοῦ πολιτισμοῦ, τὸ πολεμικὸ κίνητρο ἀναγκάσθηκε πολλὲς φορὲς νὰ πάρη ἄλλες μορφές, νὰ ἐξευγενισθῆ καὶ νὰ νομιμοποιηθῆ. Ἔτσι, πῆρε λ.χ. τὴν μορφὴ τοῦ ἀθλητισμοῦ ἢ τοῦ σκακιοῦ. Πάντως, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχη μέσα σὲ ὅλους μας. Καὶ ἐκδηλώνεται κυρίως, στὶς καταστάσεις ποὺ προσεγγίζουν κάπως περισσότερο στὴν πρωτόγονη κατάστασι. Δηλαδὴ ἐκεῖ ὅπου ὁ ἔλεγχος τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι μικρότερος καὶ τὰ ἔνστικτα ἐκδηλώνονται πιὸ κυριαρχικά. Τέτοιες καταστάσεις εἶναι ἡ παιδικὴ ἡλικία καὶ ἡ μάζα. Ἡ συγκέντρωσις ἑνὸς μεγάλου πλήθους, δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωσι τῆς δυνάμεως, φέρνει ἕνα ἴλιγγο, μιὰ μέθη. Ἐξασθενίζει τοὺς φραγμοὺς τῆς λογικῆς. Καὶ ἐπιτρέπει στὸ πολεμικὸ κίνητρο νὰ προβάλη παντοδύναμο στὸ προσκήνιο. Γι' αὐτό, ἐνῶ εἶναι δύσκολο νὰ σπρωχθοῦν μεμονωμένα ἄτομα σὲ πράξεις βίας, εἶναι εὔκολο προκειμένου γιὰ μεγάλες μάζες (λ.χ. γιὰ τὴν μάζα ἑνὸς εἰρηνικοῦ ἀρχικῶς συλλαλλητηρίου). Ἔτσι, παρατηρεῖται πολλὲς φορὲς τὸ φαινόμενο, μία λαϊκὴ συγκέντρωσις ποὺ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ὀργανωταί της τὴν ἔβλεπαν σὰν ἀποκλειστικὰ εἰρηνική, νὰ ξεφεύγη, χωρὶς νὰ ξέρη κανεὶς πῶς, ἀπὸ τὴν προκαθορισμένη τροχιά της, νὰ ἐξελίσσεται σὲ αἱματηρὲς ταραχὲς καὶ κάποτε νὰ μετατρέπεται σὲ πραγματικὴ στάσι.

Τὸ πολεμικὸ κίνητρο ἐξακολουθεῖ λοιπὸν νὰ ὑπάρχη μέσα στὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἀποτελεῖ μιὰ μεγάλη καὶ ἀστείρευτη πηγὴ δράσεως, ποὺ ἐνδιαφέρει

περισσότερο ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄλλη, τὴν Προπαγάνδα. Διότι ἀκριβῶς, σκοπὸς τῆς Προπαγάνδας, εἶναι νὰ σπρώξη τὶς μάζες σὲ ἀ γ ῶ ν ε ς δηλ. σὲ μαχητικὴ δρᾶσι διαφόρων μορφῶν. Καὶ γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχη, πρέπει νὰ βάλη σὲ ἐνέργεια τὸ πολεμικὸ κίνητρο τῶν μαζῶν. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ψυχοπολιτική, δίνει ἰδιαίτερη σημασία στὸ πολεμικὸ κίνητρο. Καὶ ἡ Προπαγάνδα ἐνεργεῖ ἔτσι, ὥστε νὰ τὸ ἀφυπνίζη καὶ νὰ τὸ διοχετεύη πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν πολιτικῶν της ἐπιδιώξεων.

Εἶναι γεγονὸς λ.χ. ὅτι κάθε πόλεμος ἀποδεσμεύοντας ὁλοκληρωτικὰ τὸ πολεμικὸ ἔνστικτο τῶν μαζῶν ἀπελευθερώνει μεγάλα ἀποθέματα βιολογικῆς δυνάμεως καὶ δραστηριότητος. Γι' αὐτό, μία καλὴ Προπαγάνδα, πρέπει νὰ ἐπωφεληθῆ ἀπὸ τὴν εὐκαιρία καὶ νὰ διοχετεύση τὴν ζωτικότητα ποὺ ξεσπᾶ ξαφνικά, πρὸς ὄφελος τῆς πολιτικῆς ποὺ ἐξυπηρετεῖ. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι ὁ κομμουνισμὸς ἐπεκράτησε γιὰ πρώτη φορὰ (στὴ Ρωσία) κατὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Οὔτε ὅτι ἐπεβλήθη στὶς ὑπόλοιπες χῶρες ὅπου κυβερνᾶ σήμερα, πάλι σὰν ὑποπροϊὸν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Αὐτὸ ἄλλωστε ἐπεχείρησε νὰ κάνη καὶ τὸ Κ.Κ.Ε. στὸν τόπο μας. Μὲ τὸ Ε.Α.Μ., προσπάθησε νὰ κατευθύνη ὅλη τὴν ζωτικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ τὴν ἔκλυσί της προκάλεσε ὁ πόλεμος, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήση τὶς πολιτικές του ἐπιδιώξεις. Θέλησε νὰ διοχετεύση τὸ ξέσπασμα τῆς ἀγωνιστικῆς δραστηριότητος, τὴν ἀποδέσμευσι ἐνεργείας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς κομμουνιστικοποιήσεως τῆς χώρας.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν περισσότερο ἀνεπτυγμένο τὸ «πολεμικὸ κίνητρο» διαλέγουν κατὰ κανόνα, ἀνάλογα ἐπαγγέλματα. Γίνονται στρατιωτικοί, πολιτικοί, ἀστυνομικοί, διπλωμάται, ναυτικοί, δημοσιογράφοι, ἀθληταί, ἀεροπόροι, ἐξερευνηταὶ κλπ. (Φυσικὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι παράγοντες ποὺ καθορίζουν τὸ ἐπάγγελμα ἑνὸς ἀνθρώπου : παράδοσις, συμπτώσεις, περιβάλλον κλπ.).

Κατὰ τὴν Ψυχοπολιτική, ὑπάρχουν καὶ λαοὶ ποὺ ἀπὸ αἴτια ἱστορικά, γεωγραφικά, φυλετικὰ κλπ. ἔχουν περισσότερο ἀνεπτυγμένο τὸ ἔνστικτο τῆς μάχης. Ἕνας τέτοιος λαὸς κατὰ τοὺς ρώσους ψυχοπολιτικοὺς εἶναι καὶ ὁ δικός μας, ὁ ἑλληνικός.

Τὸ πρακτικὸ συμπέρασμα γιὰ τὴν Προπαγάνδα, εἶναι, ὅτι, ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς παιδιὰ ἢ πρὸς μάζες, πρὸς λαοὺς μὲ ἀνεπτυγμένο πολεμικὸ κίνητρο ἢ πρὸς ἀνθρώπους ποὺ ἀσκοῦν «πολεμικὰ» ἐπαγγέλματα, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ εἶναι μαχητική, διεγερτική, δυναμική, ἀδιάλλακτη, ἐπαναστατική. Νὰ καλῆ σὲ ἀγῶνες. Νὰ κάνη ἔντονη πολιτικολογία. Νὰ ἐμπνέη φανατισμό. Νὰ ρίχνη ἀνένδοτα συνθήματα. Γενικά, σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ εἶναι «πολεμική», χωρὶς σ' αὐτὸν

τὸν ὅρο νὰ δίνουμε τὴν στενὴ ἔννοια τοῦ «φιλοπόλεμου», ἀλλὰ τὴν γενικότερη ἔννοια τῆς μαχητικῆς ἀδιαλλαξίας.

3. Τὸ κίνητρο τῶν ἀναγκῶν.

Στὴ δεύτερη κατηγορία τῶν κινήτρων τῶν ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν ἀνήκει τὸ ἔνστικτο ἢ τὸ κίνητρο τῶν ἀναγκῶν. Εἶναι καὶ αὐτὸ μία ἄλλη πλευρὰ τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Γιὰ νὰ συντηρηθῆ, ὁ ἄνθρωπος, πρέπει νὰ ἱκανοποιήση τὶς ἀνάγκες του. Νὰ τραφῆ, νὰ ντυθῆ, νὰ στεγασθῆ. Αὐτὸ τὸ κίνητρο, σπρώχνει τὴν ἄνθρωπο νὰ ἀναπτύξη ὅλη τὴν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἱκανοποίησι τῶν ἀναγκῶν του δραστηριότητα. Κινούμενος ἀπὸ τὶς ἀνάγκες του ἐργάζεται, παράγει, ἐμπορεύεται, ἀγωνίζεται νὰ διαφυλάξη τὰ συμφέροντά του.

Ἐκδηλώσεις τοῦ κινήτρου αὐτοῦ στὴν καθημερινὴ ζωὴ ἔχουμε ἄπειρες: Τὴν γεωργία, τὴν κτηνοτροφία, τὸ ἐμπόριο, τὴν βιομηχανία, τὴν μαγειρική, τὴν τεχνική.

Τὸ κίνητρο τῶν ἀναγκῶν, ἐκδηλώνεται κυρίως στὴν μέση ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν πιὰ αὐτὸς προσγειώνεται, ἀντιμετωπίζει ὑλικὰ προβλήματα, δημιουργεῖ οἰκογένεια καὶ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν σταδιοδρομία του.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ὑπακούουν στὸ κίνητρο τῶν ἀναγκῶν κατὰ κανόνα, γίνονται γεωργοί, ἔμποροι, ὑπάλληλοι, ἐπιχειρηματίαι, μάγειροι, κτηνοτρόφοι, ἐργάται.

Ὑπάρχουν καὶ λαοὶ ὅπου τὸ κίνητρο αὐτὸ εἶναι τὸ ἐπικρατέστερο. Αὐτὸ λ.χ. ἀφορᾶ, κατὰ τοὺς ρώσους ψυχοπολιτικούς, τοὺς ἄγγλους, ποὺ εἶναι ἕνας «λαὸς ἐμπόρων» καθὼς καὶ τοὺς ἑβραίους, τοὺς λιβανέζους, τοὺς ἀρμενίους κ.ἄ.

Ἡ Προπαγάνδα, ἐπωφελεῖται ἀπὸ τὴν ὕπαρξι αὐτοῦ τοῦ κινήτρου γιὰ νὰ σπρώξη τοὺς ἀνθρώπους πρὸς μία ὡρισμένη δρᾶσι στὴν ὁποία θὰ προσχωροῦν νομίζοντας ὅτι ὑποστηρίζουν τὰ συμφέροντά τους καὶ ὅτι ἐξασφαλίζουν μία καλύτερη ἱκανοποίησι τῶν ἀναγκῶν τους. Μὲ ἄλλα λόγια, σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, ἡ Προπαγάνδα δὲν διεξάγεται πιὰ μὲ μαχητικὰ - διεγερτικά, ἀλλὰ μὲ «συνδικαλιστικὰ» συνθήματα. Εἶναι Προπαγάνδα οἰκονομικοῦ κυρίως τύπου: Προτάσεις δελεαστικὲς γιὰ ἐμπορικὲς ἀνταλλαγές. Ἐκθέσεις ποὺ προβάλλουν τεχνικὲς ἐπιτεύξεις Συνδικαλιστικὰ αἰτήματα. Κοινωνικὲς διεκδικήσεις. Οἰκονομικοὶ ἀγῶνες. Θέματα της: Οἱ ἐξαγωγές. Οἱ μισθοί. Οἱ συντάξεις. Οἱ φόροι. Οἱ τιμὲς τῶν προϊόντων. Ὁ τιμάριθμος. Τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο. Κοινό αὐτῆς τῆς Προπαγάνδας: Οἱ ἀγρόται. Οἱ ἔμποροι. Οἱ βιοτέχναι. Οἱ ἐπιχειρηματίαι. Οἱ ἐργαζόμενοι.

4. Τὸ κίνητρο τῆς χαρᾶς.

Ἡ τρίτη κατηγορία τῶν κινήτρων τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων εἶναι

τὸ λεγόμενο κίνητρο τῆς χαρᾶς. Εἶναι δηλαδὴ ἡ ἔμφυτη τάσις ὅλων τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐπιδιώκουν νὰ βροῦν τὴν χαρά, τὴν ψυχαγωγία, τὴν ἱκανοποίησι αἰσθήσεων ἢ πνεύματος, τὴν ἡδονή. Ἐδῶ κατατάσσονται ἐκδηλώσεις ὅπως εἶναι ὁ ἔρως, τὸ σεξουαλικὸ ἔνστικτο, οἱ καλὲς τέχνες, ἡ μόδα, ὁ τουρισμός, οἱ ἑορτές κ.λ.π.

Τὸ κίνητρο αὐτὸ ἐπικρατεῖ περισσότερο κατὰ τὴν νεανικὴ ἡλικία, καθὼς καὶ σὲ ὡρισμένους λαούς, ὅπως λ.χ. στὸν ἰταλικό λαό, «λαὸ τραγουδιστῶν, καλλιτεχνῶν, καὶ γλεντζέδων».

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ὠθοῦνται ἀπὸ αὐτὸ τὸ κίνητρο, γίνονται μουσικοί, χορευταί, ἠθοποιοί, ζωγράφοι, γλῦπται, κομμωταί, ράφτες, μοδίστρες, κουρεῖς, μαννεκέν, ποιηταὶ κλπ.

Ἡ Προπαγάνδα, ἐκμεταλλεύεται τὴν ὕπαρξι αὐτοῦ τοῦ κινήτρου, γιὰ νὰ προσελκύση τοὺς ἀνθρώπους διὰ μέσου ἐκδηλώσεων ποὺ τοὺς ἀρέσουν, τοὺς εὐχαριστοῦν καὶ ἄρα τοὺς προσελκύουν. Τέτοιες ἐκδηλώσεις εἶναι τὰ διάφορα φεστιβάλ, (λ.χ. τὰ παγκόσμια φεστιβὰλ τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ γιὰ τὴν νεολαία καὶ τοὺς σπουδαστάς) οἱ κινηματογραφικὲς ταινίες, τὰ θεατρικὰ ἔργα, τὰ καρναβάλια, ἡ λογοτεχνία, οἱ φιλολογικὲς βραδυές, οἱ χοροί, οἱ ἐκδρομὲς καὶ ἄλλες παρόμοιες.

Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι δηλαδή, ἔχουμε Προπαγάνδα μὲ μέσα ψυχαγωγικά, μορφωτικὰ καὶ καλλιτεχνικά: Πνευματικὲς ἀνταλλαγές, ἐκδόσεις, ἐκθέσεις εἰκαστικῶν τεχνῶν, τουρισμό, καλλιτεχνικὲς παραστάσεις, συνεστιάσεις, δεξιώσεις.

5. Τὸ κίνητρο τῆς στοργῆς.

Στὴν τετάρτη τέλος κατηγορία ἀνήκει τὸ λεγόμενο κίνητρο τῆς στοργῆς. Πρόκειται γιὰ τὴν τάσι τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐκφράση ἀγάπη πρὸς τοὺς συνανθρώπους του. Ἐδῶ ἀνήκει κάθε δρᾶσις ποὺ γιὰ σκοπό της ἔχει τὴν ἐξυπηρέτησι ὄχι τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀλλὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων — τῶν συγγενῶν μας, τῶν φίλων μας, τοῦ λαοῦ μας ἢ καὶ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅλες οἱ ἀνιδιοτελεῖς πράξεις εἶναι ἐκδηλώσεις αὐτοῦ τοῦ κινήτρου. Τὸ μητρικὸ φίλτρο, ἡ υἱικὴ στοργή, ἡ φιλία, ὁ ἀνθρωπισμὸς καὶ κάθε πνευματικὴ ἀνάτασις.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ἰδιαίτερα ἀνεπτυγμένο αὐτὸ τὸ κίνητρο, γίνονται κατ' ἀρχὴν ἰατροί, παιδαγωγοί, νοσοκόμοι, ἱερεῖς, φιλόσοφοι, οἰκοκυρές, ἱεραπόστολοι, ἐκπαιδευτικοί.

Τὸ κίνητρο τῆς στοργῆς, κατὰ κανόνα, ἀναπτύσσεται βαθμιαῖα, ὅσο προχωρεῖ ἡ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου καὶ φθάνει στὸ ἀποκορύφωμά του, κατὰ τὴν γεροντικὴ ἡλικία. Κάποτε μάλιστα σ' αὐτὴν τὴν ἡλικία, προσλαμβάνει διαστάσεις ὑπερτροφικὲς καὶ μετατρέπεται σὲ ἕνα νοσηρό, κακῶς ἐννοούμενο «ἀνθρωπισμό». Ὁ προσβαλλόμενος ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος γί-

νεται ἕρμαιο τῶν ἐπιτηδείων ποὺ συγκαλύπτουν τὶς ἐπιδιώξεις των μὲ δῆθεν ἀνθρωπιστικὰ συνθήματα. Ὑπογράφει ὁποιαδήποτε ἔκκλησι γιὰ ἀφοπλισμό, ἀμνηστεία, λήθη, χάρι καὶ καταγγέλλει κάθε δυναμικὴ ἐνέργεια χωρὶς κριτήρια, χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ τὶς γενικώτερες ἐπιπτώσεις τῶν ἐνεργειῶν ποὺ ἔντεχνα τοῦ ὑποβάλλουν. Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὸ ἐκ πρώτης ὄψεως παράδοξο φαινόμενο ἀνθρώπων ποὺ σ' ὅλη τους τὴν ζωὴ ὑπῆρξαν ἀδιάβλητοι καὶ στὰ γηρατειά τους μετατρέπονται σὲ ἀνόητους συνοδοιπόρους τῆς δῆθεν «εἰρηνιστικῆς» (καὶ βαθμιαῖα καὶ κάθε ἄλλης) προπαγάνδας τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀκριβῶς, τοὺς πλησιάζουν μὲ προσχήματα καὶ αἰτήματα ψευδο-ἀνθρωπιστικά!

Σ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν περίπτωσι, ἡ Προπαγάνδα ποὺ ἀπευθύνεται σὲ κληρικοὺς ἢ ἰατρούς, σὲ ἀπόστρατους ἢ συνταξιούχους, σὲ φιλοσόφους ἢ νοικοκυρές, εἶναι τὸ ἀντίθετο ἀπὸ ἐκείνην ποὺ ἀπευθύνεται σὲ στρατιωτικούς, ναυτικοὺς ἢ δημοσιογράφους. Εἶναι Προπαγάνδα ἀνθρωπιστική, ἀντιπολεμική, εἰρηνιστική. Συνθήματά της: Ἡ ἀπαγόρευσις τῶν πυρηνικῶν ὅπλων. Ὁ ἀφοπλισμός. Ἡ εἰρήνη. Ἔκφρασις χαρακτηριστικὴ αὐτῆς τῆς Προπαγάνδας τὸ γνωστὸ ἡττοπαθὲς σύνθημα τοῦ Μπ. Ράσσελ: «Καλύτερα ἐρυθροὶ παρὰ νεκροί!» («Best red than dead») ποὺ ἡ ἀποδοχή του θὰ ἐσήμαινε τὴν ἄνευ ὅρων παράδοσι τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο τοῦ «πολεμικοῦ» ἑλληνικοῦ συνθήματος «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» ποὺ ἐμπνέει κάθε ἄνθρωπο ἄξιο τοῦ ὀνόματός του, κάθε ἔθνος ἄξιο νὰ ζήσῃ, κάθε λαὸ ἄξιο νὰ ὁρίζῃ τὶς τύχες του.

6. Ἡ κατάταξις τοῦ κοινοῦ.

Μὲ βάσι τὴν κατάταξι τῶν κινήτρων τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, ἡ Ψυχοπολιτική, κατατάσσει τοὺς ἀνθρώπους σὲ διάφορες κατηγορίες, ἀνάλογα μὲ τὸ σὲ ποιὸ ἀπὸ τὰ κίνητρα ὑπακούουν περισσότερο ὅταν ἀναπτύσσουν τὴν κοινωνική τους δραστηριότητα. Γιὰ νὰ τὸ βρῇ, μελετᾶ τὸ ἐπάγγελμα ποὺ διάλεξε καὶ ποὺ ἀσκεῖ ὁ κάθε ἄνθρωπος, τὴν ἡλικία ποὺ ἔχει, τὸ φῦλο στὸ ὁποῖο ἀνήκει, τὸ ἔθνος τοῦ ὁποίου εἶναι μέλος. Γιὰ νὰ κατατάξῃ ἕνα λαό, κάνει μία λεπτομερέστατη ἐξέτασι τῆς ἱστορίας του, τῆς λογοτεχνίας του, τῶν κλιματολογικῶν, οἰκονομικῶν καὶ γενικὰ ὅλων τῶν συνθηκῶν κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες ζεῖ.(*).

(*) Ἡ μελέτη αὐτὴ εἶναι τόσο λεπτομερής, ὥστε γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ λ.χ. χρησιμοποίησαν καὶ τὸ ἑξῆς «ἀσήμαντο» ἐκ πρώτης ὄψεως στοιχεῖο. Μία στατιστικὴ ἀνακοίνωσις ποὺ πέρασε στὰ «ψιλὰ» ὡρισμένων ἐφημερίδων, ἀνέφερε, τὸ 1955, ὅτι στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν 15 κυνηγοὶ σὲ κάθε 1.000 κατοίκους. Μία παραβολὴ μὲ τὶς ἀνάλογες στατιστικὲς τῶν ἄλλων χωρῶν, οἱ ὁποῖες διατηροῦνται στὰ ἀρχεῖα τῶν ὑπηρεσιῶν Ψυχοπολιτικῆς τοῦ Παραπετάσματος, ἔδειξε ὅτι στὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χῶρες ἡ ἀναλογία τῶν κυνηγῶν

Μὲ βάσι αὐτὲς τὶς κατατάξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν, ἡ Προπαγάνδα, χρησιμοποιεῖ ὄχι πιὰ τυχαίως, ἀλλὰ ἐνσυνειδήτως, μὲ βάσι ἕνα ὡρισμένο σχέδιο, τὰ ἀνάλογα μέσα ἐπιρεασμοῦ τοῦ κάθε εἰδικοῦ κοινοῦ.

Ἡ ἐκπομπὴ ποὺ κατευθύνει ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς πρὸς ἕνα ξένο λαό. Ἡ ἐπιστολὴ ποὺ στέλνει ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κράτους πρὸς τὸν πρόεδρο ἑνὸς ἄλλου κράτους. Ἡ ἔκκλησις ποὺ ἀπευθύνει μία ὀργάνωσις πρὸς τοὺς κατοίκους μιᾶς περιοχῆς. Οἱ θέσεις ποὺ υἱοθετεῖ τὸ Κ.Κ., ποὺ δρᾶ σὲ μιὰ συγκεκριμένη χώρα. Ὅλα αὐτά, δὲν γίνονται τυχαῖα, ἀλλὰ μὲ βάσι τὰ συμπεράσματα καὶ τὶς ὑποδείξεις τῶν ἐργαστηρίων τῆς Ψυχοπολιτικῆς.

Στὴν Προπαγάνδα, καταργεῖται ὁλοένα καὶ περισσότερο τὸ τυχαῖο.

7. Ἡ ἀξιοποίησις τῶν κινήτρων.

Ὅπως φαίνεται καὶ στὸ σχεδιάγραμμα (σελ. 55), μὲ βάσι τὰ κίνητρα καθορίζονται τὰ μέσα ποὺ θὰ χρησιμοποιήση ἡ Προπαγάνδα πρὸς κάθε κατεύθυνσι. Τὰ κίνητρα ἀγκαλιάζουν τὸ σύνολο τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος συνεπῶς καὶ τὸ σύνολο τῶν μέσων καὶ τῶν μεθόδων ποὺ πρέπει νὰ χρησιμοποιήση ἡ Προπαγάνδα σὲ κάθε περίπτωσι.

Μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι ὅλες οἱ θεωρίες καὶ ἰδεολογίες, ὅλοι οἱ προπαγανδιστικοὶ «μῦθοι» ποὺ συγκίνησαν τὶς μάζες καὶ ποὺ ἐπιβίωσαν στὴν συνείδησί τους τὸ πέτυχαν ἐπειδὴ ἀπευθύνθηκαν μὲ ἐπιτυχία σὲ ἕνα ἢ σὲ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ κίνητρα. Ἀκόμη καλύτερα πέτυχαν οἱ «μῦθοι» ποὺ ἀπευθύνθηκαν σὲ ὅλα τὰ κίνητρα μαζί. Ἔτσι ὁ κομμουνισμὸς λ.χ. ἀπευθύνεται σὲ ὅλα τὰ κίνητρα: στὸ πολεμικό, στῶν ἀναγκῶν, στῆς χαρᾶς καὶ στῆς στοργῆς.

Εἶναι μία θεωρία, κατ' ἐξοχὴν «πολεμικὴ» καὶ στηρίζεται κυρίως στὴν ἀφύπνησι τοῦ πολεμικοῦ κινήτρου. Διδάσκει τὴν θεωρία τῆς προαιώνιας «πάλης τῶν τάξεων». Κατ' αὐτόν, οἱ κοινωνικὲς τάξεις βρίσκονται σὲ ἕνα ἀμείλικτο πόλεμο, χωρὶς εἰρήνη ἢ ἀνακωχή. Αὐτὸς ὁ πόλεμος ἀποτελεῖ τὴν κινητήρια δύναμι τῆς Ἱστορίας. «Ἡ βία εἶναι ἡ μαμμὴ τῆς Ἱστορίας». (Κ. Μάρξ). Κηρύσσει τὴν ἀνάγκη γιὰ ἐπανάστασι. Αὐτή, θὰ ἐγκαθιδρύση μία ἀδυσώπητη δικτατορία, ἡ ὁποία διὰ τῆς βίας «θὰ ἐξαλείψη τὶς τάξεις».

Ἔτσι, θὰ φέρη τὸν ἐπίγειο πανανθρώπινο παράδεισο, τῆς ὑπεραφθο-

---

εἶναι 3 γιὰ κάθε χιλίους κατοίκους. Ἡ Ἑλλὰς λοιπὸν ἔχει πενταπλασίους κυνηγοὺς ἀπὸ τὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χῶρες.

Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ ἔχει σημασία γιὰ τὴν Ψυχοπολιτική. Γιατὶ δείχνει, ὅτι οἱ Ἕλληνες, εἶναι λαὸς «πολεμικός», περισσότερο ἀπὸ ἄλλους εὐρωπαϊκοὺς λαούς. Τὸ συμπέρασμα γιὰ τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι ὅτι ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Ἑλλάδα θὰ πρέπει νὰ ἀποβλέπη περισσότερο ἀπὸ ὅτι ἀλλοῦ στὴν ἀφύπνισι τοῦ «πολεμικοῦ ἐνστίκτου».

ΚΙΝΗΤΡΑ

	ΠΟΛΕΜΙΚΟ	ΑΝΑΓΚΩΝ	ΧΑΡΑΣ	ΣΤΟΡΓΗΣ
Ἐκδηλώσεις στὴν ζωὴ	Πόλεμος	Γεωργία	Ἔρως	Οἰκογένεια
	Πολιτικὴ	Κτηνοτροφία	Γάμος	Ἐκκλησία
	Διπλωματία	Ἐμπόριο	Τέχνη	Φιλοσοφία
	Ναυτιλία	Τεχνικὴ	Ψυχαγωγία	Ἰατρικὴ
	Ἀεροπορία	Μαγειρικὴ	Μόδα	Φιλανθρωπία
	Ἐξερευνήσεις	Μετανάστευσις	Τουρισμὸς	Παιδαγωγικὴ
	Ἀθλητισμὸς	Βιομηχανία	Ἀνάπαυσις	Φιλειρηνισμὸς
Ἐπαγγέλματα	Στρατιωτικὸς	Γεωργὸς	Καλλιτέχνης	Κληρικὸς
	Πολιτικὸς	Κτηνοτρόφος	Κομμωτὴς	Παιδαγωγὸς
	Διπλωμάτης	Ἔμπορος	Ράφτης	Ἰατρὸς
	Ἀστυνομικὸς	Τεχνικὸς	Μαννεκὲν	Οἰκοκυρὰ
	Ναυτικὸς	Μάγειρος	Μοντέλλο	Νοσοκόμος
	Ἀεροπόρος	Ἐργάτης	Κουρέας	Ἱεραπόστολος
	Χασάπης	Ὑπάλληλος	Συγγραφεὺς	Φιλόσοφος
	Δημοσιογράφος	Ἐπιχειρηματίας	Σκηνοθέτης	Νηπιαγωγὸς
Ἡλικία	Παιδικὴ	Μέση	Νεανικὴ	Γεροντικὴ
Ἔθνη	Ἑλληνικὸ	Ἀγγλικὸ	Γαλλικὸ	Ἰνδικὸ
Ἐκδηλώσεις Προπαγάνδας	Ἐθνικὰ ἰδεώδη	Συνδικαλιστικοὶ ἀγῶνες	Φεστιβὰλ	Ἀνθρωπιστικὰ συνθήματα
	Πολιτικὰ συνθήματα	Προπαγάνδα βιοτικοῦ ἐπιπέδου	Καρναβάλια	Εἰρηνιστικὴ προπαγάνδα
	Μαχητικὲς ἐκδηλώσεις	Τεχνικὲς ἐπιτεύξεις	Λογοτεχνία	Ἠθικολογία
	Ἀθλητισμὸς	Ἐμπορικὲς ἐκθέσεις	Τουρισμὸς	Ἀντιρατσισμὸς
		Οἰκονομικὴ Βοήθεια	Πνευματικὲς ἀνταλλαγὲς	Βοήθεια πρὸς ὑπαναπτύκτους
	Ἐπαναστατικὴ ζύμωσις			«Διεθνισμὸς»

νίας, τῆς ὑπερελευθερίας («κατάργησις τοῦ Κράτους»)! καὶ τῆς εἰρήνης («διεθνισμός»). Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θίγει καὶ τὰ κίνητρα τῶν ἀναγκῶν, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς στοργῆς.

8. Ἡ συνύπαρξις τῶν κινήτρων.

Τὰ 4 κίνητρα συνυπάρχουν σὲ κάθε ἄνθρωπο καὶ σὲ κάθε λαό. Ὁ διαχωρισμὸς εἶναι σχηματικός. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸν ἐκλαβάνουμε σὰν ἀπόλυτο. Ἁπλῶς, ἀνάλογα μὲ τὸ φῦλο, τὴν ἐθνικότητα, τὴν ἡλικία, τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν ἀτομικὴ ἰδιοσυγκρασία κάθε ἀνθρώπου, ἐπικρατεῖ περισσότερο κάποιο ἀπὸ τὰ τέσσαρα. Ἀλλὰ οὔτε καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπόλυτο (γενικὰ στὴν Προπαγάνδα ποτέ, τίποτα δὲν εἶναι ἀπόλυτο). Γιατὶ καὶ στὸν ἴδιο ἄνθρωπο, ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις, ὑπάρχουν μεταπτώσεις λ.χ. ἕνας φιλήσυχος πολίτης μπορεῖ μετέχοντας σὲ μία μαχητικὴ διαδήλωσι νὰ μεταμορφωθῆ σὲ μαινόμενο ὀχλοκράτη.

Ὁ προπαγανδιστής, ὀφείλει λοιπόν, νὰ φροντίζη, σὲ κάθε συγκεκριμένη περίπτωσι, νὰ διαπιστώνη ποιὸ εἶναι τὸ κίνητρο στὸ ὁποῖο κυρίως πρέπει νὰ ἀπευθυνθῆ. Καὶ ἀκόμη καλύτερο εἶναι νὰ φροντίζη παράλληλα, νὰ ἀπευθύνεται καὶ στὰ ὑπόλοιπα κίνητρα ποὺ ὁπωσδήποτε ὑπάρχουν ἔστω καὶ σὰν δευτερεύοντα ἢ τριτεύοντα, στὸ κάθε κοινό. Ἡ σωστή, ἡ ὁλοκληρωμένη Προπαγάνδα, εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀπευθύνεται ταυτόχρονα καὶ στὰ 4 κίνητρα γιὰ νὰ «προσβάλη» ὅλους τοὺς στόχους, ἀλλὰ καὶ τὸν κάθε στόχο της ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρές. Ἔτσι, τὸ ἀποτέλεσμά της εἶναι καὶ πιὸ πλῆρες καὶ πιὸ σταθερό. Ἡ ἀρχὴ αὐτή, ποὺ ὁρίζει ὅτι ἡ Προπαγάνδα ὀφείλει νὰ ἀπευθύνεται συγχρόνως καὶ πρὸς τὰ τέσσερα κίνητρα λέγεται «ἀρχὴ τῆς ταυτοχρόνου κλήσεως τῶν κινήτρων».

Ἀρχὴ τῆς ταυτοχρόνου κλήσεως.

Μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς ταυτοχρόνου κλήσεως καὶ πρὸς τὰ 4 κίνητρα, ἡ Προπαγάνδα συγκινεῖ ὅλα τὰ στρώματα ἑνὸς κοινοῦ μικτοῦ ἀπὸ πλευρᾶς ἡλικίας, φύλων, ἐπαγγελμάτων καὶ πληρέστερα ἐπηρεάζει τὸν κάθε ἄνθρωπο ἀφοῦ διεισδύη στὸν ψυχικό του κόσμο ὄχι μόνο ἀπὸ μία εἴσοδο, ἔστω καὶ ἂν αὐτὴ εἶναι ἡ κυρία, ἀλλὰ ἀπὸ τέσσερις. Ἡ μέθοδος αὐτή, φαίνεται πολὺ καθαρὰ στὶς παρελάσεις ποὺ ὀργανώνουν οἱ κομμουνισταὶ στὶς χῶρες τους καὶ πού, συνήθως ἀποτελοῦνται ἀπὸ 4 μέρη :

Τὸ πρῶτο, εἶναι μία ἐπίδειξις δυνάμεως ποὺ ἀπευθύνεται στὸ πολεμικὸ κίνητρο καὶ τὸ διεγείρει μὲ τὴν ἐντυπωσιακὴ παρέλασι στρατοῦ καὶ ἀθλητῶν. Ἀκολουθεῖ ἕνα «διάλειμμα» ὥστε τὸ κοινὸ νὰ ἀφομοιώση αὐτὰ ποὺ εἶδε καὶ νὰ ἑτοιμασθῆ γιὰ νὰ περάση βαθμιαῖα, ὁμαλά, σὲ μία νέα κλίμακα συγκινήσεων. Ἂν δὲν γίνη «διάλειμμα» καὶ οἱ ἐντυπώσεις δια-

δεχθοῦν ἀμέσως ἡ μία τὴν ἄλλη, τότε ἀλληλοεξουδετερώνονται καὶ μπορεῖ νὰ μὴν ἀφήσουν παρὰ μία σύγχυσι. Τὸ «διάλειμμα», στὴν προκειμένη περίπτωσι, μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνα κενὸ ἢ μερικὲς ὀρχῆστρες ποὺ παιανίζουν.

Τὸ δεύτερο μέρος, ἀπευθύνεται στὸ κίνητρο τῶν ἀναγκῶν. Εἶναι μία παρέλασις ἁρμάτων ποὺ μεταφέρουν μακέτες μεγάλων παραγωγικῶν ἔργων ποὺ ἔγιναν, γίνονται ἢ θὰ γίνουν. Σὲ ἄλλα ἅρματα, κορίτσια ποὺ κρατοῦν καρποὺς ἢ συμβολίζουν διαφόρους κλάδους τῆς οἰκονομίας. Περνοῦν ἐργαζόμενοι μὲ τὶς στολές των ἢ μὲ τὰ σύνεργα τῆς ἐργασίας των (ἀνθρακωρῦχοι, ναυτικοί, σιδηροδρομικοί, μαθηταὶ τεχνικῶν σχολῶν κ.ἄ.). Τεράστια πανὼ μὲ συνθήματα γιὰ τὴν αὔξησι τῆς παραγωγῆς ἢ μὲ στατιστικοὺς πίνακες παρελαύνουν μαζὶ μὲ τρακτέρ, θεριστικοαλωνιστικὲς μηχανές κλπ. Στὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς παρελάσεως κυριαρχοῦν γραφικὰ σύμβολα τοῦ οἰκονομικοῦ προγράμματος (λ.χ. τὸ 10 ἢ τὸ 7 γιὰ τὸ 10ετὲς ἢ 7ετὲς πρόγραμμα).

Ἀκολουθεῖ νέο διάλειμμα. Καὶ μετά, τὸ τρίτο μέρος ποὺ ἀπευθύνεται στὸ κίνητρο τῆς χαρᾶς. Παρελαύνουν χορωδίες, ὀρχῆστρες, χορευτικὰ συγκροτήματα, ταχυδακτυλουργοί, καλλιτέχνες τοῦ τσίρκου, γνωστοὶ δημοφιλεῖς ἠθοποιοί. Ἐξαπολύονται χιλιάδες πολύχρωμα μπαλλόνια. Ἀνεμίζονται θάλασσες ἀπὸ κορδέλλες. Ἀκούγονται μαζικὰ τραγούδια. Δημιουργεῖται μία ἀτμόσφαιρα χαρᾶς.

Τρίτο διάλειμμα καὶ τὸ τέταρτο μέρος τῆς παρελάσεως ποὺ ἀπευθύνεται στὸ κίνητρο τῆς στοργῆς. Περνοῦν ἰατροί, νοσοκόμοι, παιδαγωγοί, «μαχηταὶ τῆς εἰρήνης» μὲ συνθήματα γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὸν ἀφοπλισμό, συνεργεῖα πρώτων βοηθειῶν. Ἀνεμίζουν γαλάζιες σημαῖες τῆς εἰρήνης. Ἐξαπολύονται λευκὰ περιστέρια. Ὑψώνονται πανὼ τῶν «εἰρηνιστῶν». Παρελαύνουν ἅρματα μὲ «ζωντανοὺς πίνακες» ποὺ συμβολίζουν τὴν εἰρήνη καὶ τὸν ἀγώνα γι' αὐτήν. Παρουσιάζονται τὰ «ἐγκλήματα τῶν ἀμερικανῶν ἰμπεριαλιστῶν στὸ Βιετνὰμ». Τραγουδιέται ὁμαδικὰ ὁ ὕμνος τῆς εἰρήνης.

Ἔτσι, μὲ μία καὶ μόνη προπαγανδιστικὴ ἐκδήλωσι, ἐθίγησαν καὶ τὰ τέσσερα κίνητρα τῶν ἀνθρώπων πράξεων. Ἡ Προπαγάνδα, ἀπευθύνθηκε σὲ ὅλα τὰ στρώματα τῶν θεατῶν καὶ στὸν κάθε θεατὴ χωριστά, ἀπὸ κάθε δυνατὴ πλευρά.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ταυτοχρόνου προσβολῆς ὅλων τῶν κινήτρων, πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται καὶ στὶς συγκεντρώσεις καὶ γενικὰ σὲ ὅλες τὶς προπαγανδιστικὲς ἐκδηλώσεις.

III. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΜΑΖΑ

1. Τὸ κίνητρο τῆς ἐξουσίας.

Πέρα ἀπὸ τὰ τέσσερα κίνητρα ποὺ ἤδη ἀναφέραμε, ὑπάρχει καὶ ἕνα πέμπτο. Αὐτό, τοποθετεῖται καὶ ἐξετάζεται χωριστὰ ἀπὸ τὰ ἄλλα, γιατὶ εἶναι σημαντικότερο. Διαπερνᾶ ὅλες τὶς ἡλικίες, ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα καὶ ὅλους τοὺς λαούς. Ἔχει ἰδιαίτερα ἄμεσες ἐπιπτώσεις στὴν πολιτικὴ καὶ ἀκόμη περισσότερο στοὺς ἐπαναστατικοὺς ἀγῶνες. Εἶναι τὸ ὁρμέμφυτο τῆς ὑπεροχῆς ἢ ἔνστικτο τῆς διακρίσεως ἢ κίνητρο τῆς ἐξουσίας.

Πρόκειται γιὰ τὴν γενικὴ τάσι τοῦ κοινωνικοῦ ἀτόμου νὰ ξεχωρίση, νὰ διακριθῆ, νὰ ἀποκτήση ἰσχὺ καὶ νὰ ἀσκήση μία κάποια ἐξουσία. Ἐκδηλώσεις αὐτοῦ τοῦ κινήτου στὴν καθημερινὴ ζωὴ ἔχουμε πάμπολλες: Τὸν αὐστηρὸ οἰκογενειάρχη ποὺ ἀσκεῖ δικτατορικὲς ἐξουσίες στὸ σπίτι του. Τὸν λοχία - φόβητρο στὸ στρατό. Τὸν ὑπάλληλο - σατραπίσκο στὴν διοίκησι. Τὸν καταχρώμενο τῶν «ἐξουσιῶν» του θυρωρὸ κ.ο.κ. Ἐνῶ ὅμως ὅλοι, λίγο - πολύ, ἔχουν μέσα τους αὐτὸ τὸ κίνητρο, λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τὸ ἱκανοποιοῦν. Γιατί, σὲ κάθε κοινωνία καὶ σὲ κάθε καθεστώς, λίγοι σχετικὰ εἶναι οἱ «ἰθύνοντες». Αὐτὸ ἀφορᾶ καὶ τὶς δημοκρατίες καὶ τὶς δικτατορίες. Φυσικὰ ὑπάρχουν διαφορές. Σὲ μία δημοκρατία ὁ κύκλος ἐκείνων ποὺ ἀσκοῦν ἐξουσία εἶναι εὐρύτερος, ἐλέγχεται, ἐναλλάσσεται καὶ κυρίως, ἡ ἐξουσία του δὲν εἶναι οὔτε ἀπεριόριστη, οὔτε ἀνεξέλεγκτη. Δεσμεύεται ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν κοινὴ γνώμη. Στὰ ὁλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, ὅπως τὸ κομμουνιστικό, τὸ στρῶμα τῶν ἰθυνόντων εἶναι στενώτερο. Ἀποτελεῖ μία μικρή, κλειστὴ κάστα προνομιούχων ποὺ ἀσκεῖ μονίμως, χωρὶς ἐναλλαγὴ μία ἀπεριόριστη καὶ ἀνεξέλεγκτη ἐξουσία. Τὸ γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι παντοῦ, σὲ κάθε σύστημα, ἡ ἐξουσία ἀσκεῖται ἀπὸ λίγους. Αὐτοί, πολιτικοί, στρατιωτικοί, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, τεχνικοὶ κλπ.) ἀποκτοῦν μιὰ εἰδικὴ ὁμαδικὴ ψυχολογία, τὴν «κυριαρχική».

Οἱ ἄλλοι, οἱ πολλοί, μένουν ἐκτὸς ἐξουσίας γιὰ λόγους ἀντικειμενικοὺς καὶ ὑποκειμενικούς. Εἶναι ἀδύνατο πρακτικῶς, νὰ γίνη διαφορετικά. Ἀλλά,

τὸ ἀνικανοποίητο τοῦ «κινήτρου τῆς ὑπεροχῆς», δημιουργεῖ μέσα τους μία ὁλόκληρη κλίμακα ἀπὸ ἰδιάζοντα συναισθήματα ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν ἁπλῆ δυσφορία γιὰ τοὺς «κατέχοντας» γιὰ νὰ φθάσουν ὡς τὸ τυφλὸ μῖσος, καὶ τὴν ἐπαναστατικὴ ἢ καὶ κυριολεκτικὰ μηδενιστικὴ διάθεσι.

Ἔχουμε λοιπόν, σὲ κάθε κοινωνία, δύο σαφῶς ἀντίθετες ψυχολογικὲς ὁμάδες. Μία μικρή, ποὺ ἀναπτύσσει κυριαρχικὴ ψυχολογία. Καὶ μία μεγάλη, τὴν συντριπτικὴ πλειοψηφία, ποὺ μένοντας σταθερὰ ἐκτὸς ἐξουσίας, ἀποκτᾶ μία ψυχολογία κοινωνικῶς «μειωμένου» καὶ γι' αὐτὸ ὀρθώνεται ἀντίθετη πρὸς τὸ «καθεστὼς» υἱοθετώντας μία ἀρνητικὴ στάσι ἀπέναντί του. Αὐτή, ἡ δεύτερη ὁμάδα, ἀποτελεῖ τὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα».

2. Σύνθεσις τῆς ἐπαναστατικῆς μάζας.

Ἡ «ἐπαναστατικὴ μάζα» δὲν εἶναι ὁμοιογενής. Σ' αὐτὴν ἀνήκουν ἄνθρωποι ὅλων τῶν ἐπαγγελμάτων, κάθε μορφωτικοῦ ἢ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἡλικίας ἢ φύλου. Τὸ μόνο κοινὸ ποὺ συνδέει ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι ἡ ψυχολογία τοῦ «μειωμένου» ποὺ συνεπάγεται μία ἀρνητικὴ στάσι ἔναντι τοῦ ἰσχύοντος καθεστῶτος καὶ τῶν οἱωνδήποτε ἰθυνόντων - ἐκπροσώπων του.

Στὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα» ἀνήκει: Ὁ ἐξαθλιωμένος ἐργάτης. Ὁ φτωχὸς διανοούμενος. Ὁ ξεπεσμένος ἀριστοκράτης. Ἡ «παραγνωρισμένη μεγαλοφυΐα» (πραγματικὴ ἢ φανταστική). Τὸ παραγκωνισμένο (ὑπαρκτὸ ἢ ἀνύπαρκτο) ταλέντο. Ὁ κοινωνικὰ ἀπροσάρμοστος μποὲμ - μπῆτνικ. Ὁ ἄξεστος νεόπλουτος ποὺ βρίσκει κλειστὲς τὶς πόρτες τῆς ἀριστοκρατίας. Ὁ νεαρὸς ἀστὸς «υἱὸς τοῦ πατέρα του» ποὺ πάσχει ἀπὸ πλέγμα ἐνοχῆς γιὰ τὴν ἀδικαιολόγητη εὐημερία του.

Γενικά, στὴν ἐπαναστατικὴ μάζα, ἀνήκει κάθε ἄνθρωπος ποὺ αἰσθάνεται κοινωνικῶς παραμερισμένος, μειωμένος ἢ ἀτακτοποίητος. Οἱ λόγοι εἶναι πολλοί. Κοινωνικὴ θέσις ἢ προσωπικὰ ἐλαττώματα (ἀσχήμια, ἀναπηρία κ.λ.π.). Ὑπὲρβολικὴ ζωτικότης ἢ παθολογικὴ δειλία. Ἀτομικὲς ἀποτυχίες καὶ πικρίες ἢ ψυχολογικὰ πλέγματα. Ἡ ἐντύπωσις περὶ κοινωνικῆς μειονεκτικότητος πολλὲς φορὲς εἶναι καθαρὰ ὑποκειμενική, ψυχολογική. Γι'αὐτό, ἡ ποικιλία τῶν ἀνθρωπίνων τύπων ποὺ ἀνήκουν στὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα» εἶναι ἀπεριόριστη. Γιατί, τὸ φαινόμενο αὐτῆς τῆς μάζας δὲν εἶναι θέμα στενὰ ταξικὸ ἢ οἰκονομικό: εἶναι βασικὰ θέμα ψυχολογικό! Πολλοὶ ἄνθρωπος, ποὺ «ἐξ ἀντικειμένου» ἀνήκουν στὴν ἰθύνουσα τάξι, αἰσθάνονται μειωμένοι, συγκρούονται μὲ τὴν τάξι τους καὶ προσχωροῦν στὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα». Τέτοια εἶναι λ.χ. ἡ περίπτωσις ἑνὸς εὔπορου ἐπιστήμονα ποὺ πιστεύει, ὅτι ἔπρεπε νὰ κατέχῃ

κάποια πιὸ ὑπεύθυνη θέσι. Ἑνὸς πλουσίου ἀλλὰ ἀμόρφωτου ἀστοῦ ποὺ δὲν γίνεται δεκτὸς στὴν «καλὴ κοινωνία». Ἑνὸς γόνου ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας ποὺ ἐπτώχευσε. Ἑνὸς διανοουμένου ποὺ οἱ ἰδέες του δὲν γίνονται δεκτὲς ἀπὸ τὸ «καθεστώς». Μιᾶς πλούσιας ἀλλὰ πολὺ ἄσχημης γεροντοκόρης. Ἑνὸς φτωχοῦ νέου ποὺ παντρεύθηκε κάποια πλούσια καὶ αἰσθάνεται «παρείσακτος» στὸν κύκλο της. Πολλὲς φορές, ἕνας ἄνθρωπος, ἀνήκει στὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα» μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ὑφίσταται ὑποτιμητικὴ μεταχείρησι ἀπὸ τὸν προϊστάμενό του ποὺ γι' αὐτὸν συμβολίζει τὸ «κατεστημένο», ἢ ἐπειδὴ νομίζει ὅτι ἀδικεῖται. Ἀκόμη, μπορεῖ νὰ ὠθηθῆ στὴν ἐπαναστατικὴ μάζα ἀπὸ κάποιο φυσικὸ ἐλάττωμα ἢ ἀπὸ κάποια ἔμφυτη δειλία ἢ ἀπὸ ἀντικοινωνικότητα καὶ μισανθρωπία. Ἔχει ἐπίσης διαπιστωθῆ ὅτι πρὸς τὰ ἐκεῖ κλείνουν τὰ παιδιὰ τῶν διαλυμένων οἰκογενειῶν καὶ οἱ ψυχονευρωτικοὶ τύποι.

Πολλὲς φορές, ἀντίθετα αἴτια, ὁδηγοῦν στὴν ἐπαναστατικὴ μάζα διαφορετικοὺς ἀνθρώπους λ.χ. Ἡ ὑπερβολὴ κριτικοῦ πνεύματος ἢ καὶ ἡ παντελὴς ἔλλειψις κριτηρίων. Ἡ ὑπερτροφικὴ τάσις ἀνεξαρτησίας ἢ ἡ ἀνάγκη «μαζοποιήσεως». Ἡ ἔντονη, «ἀβόλευτη» προσωπικότης ἢ ἡ ἀτροφία τοῦ βουλητικοῦ. Τὸ θέμα εἶναι βασικὰ ὑποκειμενικό.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐξηγεῖ καὶ τὸ ἀνεξήγητο μὲ τὰ μαρξικὰ ταξικὰ κριτήρια, φαινόμενο τῶν ταξικῶν «ἀποστατῶν». Ἕνας «ἀντικειμενικὰ» — ταξικὰ «ἀστός», μπορεῖ σὲ πεῖσμα τοῦ μαρξισμοῦ νὰ εἶναι «ὑποκειμενικὰ» - ψυχολογικὰ «προλετάριος» καὶ ἐχθρὸς τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος (ἀπόδειξις ὁ δικηγόρος Μάρξ, ὁ ἔμπορος Ἔγκελς, ὁ δικηγόρος Λένιν). Ἀρκεῖ νὰ μὴ αἰσθάνεται «κοινωνικῶς ἄνετα» μέσα στὸ ὑφιστάμενο καθεστώς. Καὶ αὐτὸ συμβαίνει ὅταν, ἔστω καὶ ἂν οἰκονομικῶς εὐημερῆ, αἰσθάνεται κοινωνικὰ μειωμένος, ἔνοχος, ἀδύνατος, κατώτερος, ἀνασφαλής, παραμερισμένος, ἢ ἀδικημένος. Τότε, μὴ μπορώντας νὰ προσαρμοσθῆ ψυχολογικὰ στὶς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνικῆς ὁμάδος του, στρέφεται ἐναντίον της. Τὴν μισεῖ. Καὶ τὴν πολεμᾶ. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ ὅταν κάποιος βασανιζόμενος ἀπὸ ὑπερτροφικὸ ὁρμέμφυτο ὑπεροχῆς ποὺ δὲν ἱκανοποιεῖται μέσα στὰ ὅρια τῆς ὁμάδος του, προσχωρεῖ σὲ ἄλλην ὁμάδα γιὰ νὰ ἀναλάβη ἐκεῖ ἐξέχοντα ρόλο (φαινόμενο τῆς συνοδοιπορίας). Ἢ ἀκόμη, ὅταν λόγῳ τῆς ἰδιοτύπου συμπεριφορᾶς του, τῶν τολμηρῶν ἰδεῶν ἢ τῆς ἀνεξάρτητης ἰδιοσυγκρασίας του, ἡ ὁμάδα του, τὸν ἀποκλείει ἀπὸ τοὺς κόλπους της (ἀναρχικοί).

Καὶ ἀντίθετα, ἕνας ἀντικειμενικὰ «προλετάριος» μπορεῖ θαυμάσια νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ φέρεται σὰν «ἀστός». Αὐτὸ συμβαίνει συχνότατα εἴτε σὲ ὅσους διακρίνονται ἀτομικὰ (ἡγέται συνδικάτων, βουλευταὶ ἐργατικῶν κομμάτων, ἐργοδηγοί, μέλη «ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας») εἴτε καὶ σὲ ὁλόκληρες τάξεις προλεταρίων

πού τακτοποιοῦνται κοινωνικῶς (Ἀγγλία, Η.Π.Α., σκανδιναυϊκὰ κράτη)*.

Ἡ ἐπαναστατικὴ μάζα λοιπὸν εἶναι ἕνα ἑτερογενὲς φαινόμενο. Τὰ μέλη της συνδέονται οὐσιαστικὰ μόνο ἀπὸ μία κοινὴ ἀ ρ ν η τ ι κ ὴ στάσι ἀπέναντι στὸ «κατεστημένο» καὶ ἀπὸ μία ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ὴ - ἀ ν α τ ρ ε π τ ι κ ὴ δ ι ά θ ε σ ι ἐναντίον του. Αἰτία αὐτῆς τῆς στάσεως καὶ αὐτῆς τῆς διαθέσεως εἶναι ἡ μὴ ἱκανοποίησις τοῦ ὁρμεμφύτου τῆς ὑπεροχῆς ποὺ στὶς περισσότερες, ἀλλὰ ὄχι σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις, ὀφείλεται στὴν φυσικὴ κατωτερότητα τῶν ἀτόμων στὸν ἀγῶνα ὑπεροχῆς.

3. Ἡ ἐπαναστατικὴ ὁμάδα.

«Ἐκτὸς ἐξουσίας», δὲν εἶναι μόνον φυσικῶς κατώτερα ἄτομα. Ὑπάρχουν καὶ ἄτομα φυσικῶς ζωτικὰ ποὺ ἡ ἐλεύθερη ἱκανοποίησις τοῦ ὁρμέμφυτου τῆς ὑπεροχῆς παρεμποδίζεται ἀπὸ διάφορους ἀντικειμενικοὺς ἢ ὑποκειμενικούς, φυσικοὺς ἢ τεχνητοὺς λόγους. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ποὺ ἡ ἄνοδός των παρεμποδίζεται ἀπὸ τὴν κρατοῦσα κατάστασι, θέλουν τὴν

(*) Ἀπὸ ὅσα ἀναφέραμε, συνάγεται καὶ ἕνα ἄλλο συμπέρασμα. Ὅτι τὰ αἴτια τῶν κοινωνικοπολιτικῶν ἀγώνων καὶ συγκρούσεων δὲν εἶναι ποτὲ ἀποκλειστικῶς «κοινωνικὰ» μὲ τὴν οἰκονομικὴ καὶ ταξικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου. Γι' αὐτό, εἶναι καὶ ἐσφαλμένη ἡ θεωρία ὅτι δῆθεν ὁ κομμουνισμὸς ἀποτελεῖ «ὑπόθεσι στομαχιοῦ» καὶ ὅτι ἐξαφανίζεται αὐτόματα ἁπλῶς καὶ μόνο μὲ τὴν ἄσκησι μιᾶς θετικῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Χωρὶς νὰ ἀρνούμεθα τὴν σημασία καὶ τὴν ἀνάγκη μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς, ὀφείλουμε νὰ κατανοήσουμε καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸν κομμουνισμὸ σὰν φαινόμενο σύνθετο - κοινωνικό, ψυχολογικό, ἰδεολογικό. Πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν στελεχῶν τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος δὲν ἔχει ὁδηγηθεῖ ἐκεῖ ἀπὸ αἴτια οἰκονομικά, ἀλλὰ ψυχολογικά, συναισθηματικά. Ἡ προσχώρησις στὸν κομμουνισμὸ εἶναι μία διέξοδος ἀπὸ ἀτομικὲς καὶ ὁμαδικὲς νευρώσεις. Εἶναι μία λύσις γιὰ τοὺς ἀδυνάτους ποὺ στὸν φανατισμὸ καὶ στὴν ὁμαδικὴ ὑστερία τοῦ ἀνατρεπτικοῦ κινήματος βρίσκουν ἕνα ψυχολογικὸ ὑποκατάστατο τῆς δυνάμεως. Εἶναι μία «φυγὴ» γιὰ ὅσους φοβοῦνται νὰ εἶναι μόνοι τους ἀνεξάρτητα ἄτομα, μονάδες ὑπεύθυνες γιὰ τὶς πράξεις τους μὲ συνεχῆ διλήμματα ἐκλογῆς. Σ' αὐτούς, ἡ προσχώρησις σὲ μιὰ ἀνατρεπτικὴ κίνησι, προσφέρει τὴν αὐταπάτη τῆς ταυτίσεως μὲ τοὺς πολλοὺς καὶ διὰ τῆς αὐθυποβολῆς μὲ τὴν ἴδια τὴν «ἀνθρωπότητα». — Ἡ προσχώρησις αὐτὴ εἶναι ἐπίσης, πεδίο δράσεως γιὰ τοὺς φιλόδοξους ποὺ τὸ ὁρμέμφυτο τῆς ὑπεροχῆς των μένει ἀνικανοποίητο. Γενικὰ ἡ ἔνταξις στὴν ἐπανάστασι εἶναι ἕνα κ α τ α φ ύ γ ι ο γ ι ὰ τ ὰ κ ο ι ν ω ν ι κ ῶ ς ἀ τ α κ τ ο π ο ί η τ α κ α ὶ ἀ π ρ ο σ ά ρ μ ο σ τ α ἄ τ ο μ α ἀ σ χ έ τ ω ς ἐ π α γ γ έ λ μ α τ ο ς κ α ὶ ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ς κ α τ α σ τ ά σ ε ω ς.

Γι' αὐτό, ὁ κομμουνισμὸς δὲν ὑπόσχεται στὸ «προλεταριάτο» ἁπλῶς τὴν οἰκονομική, ἀλλὰ τὴν γενικώτερη «ἀπελευθέρωσί» του. Προσφέρει τὸ ὅραμα τοῦ «ἅλματος ἀπὸ τὸ βασίλειο τῆς ἀνάγκης στὸ βασίλειο τῆς ἐλευθερίας». Προφητεύει τὴν κατάργησι ὄχι μόνον, τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀλλὰ καὶ τῶν ταξικῶν καὶ πάσης φύσεως διακρίσεων ἀκόμη καὶ ἐκείνων μεταξὺ χειρωνακτικῆς καὶ πνευματικῆς ἐργασίας (!), τὴν ἐξάλειψι τῶν κάθε εἴδους ἀνισοτήτων — μιὰ ἰσοπεδωτικὴ κοινωνία μυρμήγκων. Καὶ ταυτόχρονα, ὑπόσχεται τὴν κατάργησι καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Κράτους, κάθε νόμου καὶ ἐξουσίας — τὴν τελικὴ λύτρωσι ἀπὸ τὸ ὁρμέμφυτό της καὶ ἀπὸ τὸ πλέγμα τῆς κατωτερότητος.

ἀνατροπή της. Ἐπιζητοῦν τὴν ἀντικατάστασί της ἀπὸ μία «δική τους» κατάστασι. Θέλουν ἕνα νέο καθεστώς, στὸ ὁποῖο θὰ ἱκανοποιήσουν πλήρως τὸ πάθος τους γιὰ ἐξουσία. Αὐτοί, οἱ ἱκανοὶ πρὸς ἄσκησιν ἐξουσίας ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο δὲν ἀσκοῦν ἐξουσία, δὲν χάνονται μέσα στὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα». Εἶναι μία κάπως χωριστή, ἀνώτερη ἀπὸ αὐτὴν «ἐπαναστατικὴ ὁμάδα».

Αὐτὴ ἡ ὁμάδα, τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μεγάλης σὲ ὄγκο, ἀλλὰ ποιοτικῶς κατώτερης «ἐπαναστατικῆς μάζας». Τὴν κάνει νὰ συνειδητοποιήση τὴν ἀντίθεσί της πρὸς τοὺς ἰθύνοντας. Ἐπεξεργάζεται μία ὁμαδικὴ θεωρία - «ἰδεολογία» καὶ τῆς τὴν προσφέρει σὰν «πίστι» μὲ τὴν μορφὴ ἑνὸς «μύθου» ποὺ ἱκανοποιεῖ ὅλα τὰ κίνητρα τῆς μάζας. Μὲ αὐτὸν τὸν «μῦθο» συστηματοποιεῖ καὶ ἀξιοποιεῖ γιὰ λογαριασμό της τὸν ἔναντι τοῦ ἰσχύοντος καθεστῶτος ἀρνητισμὸ τῆς μάζας (μία τέτοια θεωρία εἶναι ὁ μαρξισμός). Ἐν ὀνόματι τοῦ «μύθου» ἡ ὁμάδα ὀργανώνει τὴν μάζα σὲ ἐπαναστατικὲς κινήσεις ποὺ μπαίνουν κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησι τῆς ὁμάδος. (λ.χ. τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος).

Καὶ τότε ἡ ἐπαναστατικὴ ὁμάδα χρησιμοποιεῖ τὴν ἐκρηκτικὴ δύναμι τῆς ἐπαναστατικῆς μάζας γιὰ νὰ ἀνατινάξη τὸ ἰσχῦον σύστημα. Ὄχι γιὰ νὰ τὸ βελτιώση. — γιὰ νὰ τὸ καταστρέψη.

Ἔχουμε λοιπὸν μία «ἐπαναστατικὴ ὁμάδα» ποὺ παίζει ρόλο ἡγέτη. Καὶ μία «ἐπαναστατικὴ μάζα» ποὺ παίζει ρόλο ὀπαδοῦ - οὐραγοῦ. Ἡ πρώτη, εἶναι τὸ ἐπιτελεῖο τῆς ἀνατροπῆς. Ἡ δεύτερη, ὁ στρατός της.

Κοινό τους γνώρισμα, συνδετικὸς κρίκος των, ἕνα σύνολο ἀρνητικῶν συναισθημάτων ἔναντι τοῦ καθεστῶτος. Αἰτία, ἡ κοινωνική των μείωσις καὶ ἡ ἀδυναμία των γιὰ ὑπεροχή. Διαφορά τους, ὅτι στὴν «ἐπαναστατικὴ ὁμάδα» ἡ ἀδυναμία ὑπεροχῆς ὀφείλεται σὲ ἀντικειμενικὰ ἢ τεχνητὰ αἴτια, ἐνῶ στὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα» τὰ αἴτια εἶναι ὑποκειμενικά, πηγάζουν ἀπὸ τὴ φυσική της ἀνικανότητα γιὰ ὑπεροχή. Ἡ ἀνικανότης ὅμως αὐτή, δὲν ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξι ἐπιθυμίας γιὰ ὑπεροχή. Καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ ὁμάδα ἐκμεταλλεύεται τὴν ἐπιθυμία γιὰ δικό της ὄφελος.

4. Ἡ ἐπανάστασις.

Κάποτε ἐπέρχεται σύμπτωσις «ἐπαναστατικῆς ὁμάδος» καὶ «ἐπαναστατικῆς μάζας». Δηλαδή, ἡ πρώτη κατορθώνει νὰ μπῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς δεύτερης. Τὴν πείθει ὅτι ἔχει κάποια ἐπαναστατικὴ «ἱστορικὴ ἀποστολή». Τὴν ἐφοδιάζει μὲ μία κατάλληλη «ἰδεολογία». Καὶ τὴν ὀργανώνει σὲ μία ἀνατρεπτικὴ κίνησι. Τότε, ἂν ὑπάρχουν κατάλληλες συνθῆκες καὶ καλὴ ἐργασία τῆς ἐπαναστατικῆς ὁμάδος χωρὶς ἀντίστοιχη ἰσοδύναμη ἀντενέργεια τῆς κυριάρχου ὁμάδος, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ Ἐπανάστασις. Καὶ ἂν αὐτὴ πετύχη, ἔχουμε ἀνατροπὴ τοῦ καθεστῶτος.

Ἡ «ἐπαναστατικὴ μάζα» ὅμως, ἀπὸ τὴν ἴδια της τὴν φύσι, εἶναι ἀνίκανη νὰ ἀσκήση ἐξουσία. Οἱ θεωρίες ποὺ τὴν ὁδηγοῦν στὴν ἀνατρεπτικὴ δράσι μὲ τὸ ὅραμα τῆς δικῆς της ἐξουσίας (λ.χ. «λαοκρατία»), εἶναι ἀπατηλές. Κατασκευάζονται ἀπὸ τὴν «ἐπαναστατικὴ ὁμάδα» μὲ σκοπὸ νὰ χρησιμεύσουν γιὰ τὴν δική της ἄνοδο στὴν ἀρχή. Ἔτσι, στὸ νέο καθεστώς, ἀρχίζει ἀμέσως ἡ διαφοροποίησις τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων. Χωρίζονται δηλαδὴ πάλι σὲ ἕνα μικρὸ στρῶμα, ποὺ συγκεντρώνει στὰ χέρια του τὴν ἐξουσία καὶ σὲ ἕνα μεγάλο στρῶμα ποὺ μένει καὶ πάλι ἔξω ἀπὸ αὐτήν. Ἡ μεταβολὴ γίνεται στὰ ἀνώτερα στρώματα. Τὰ κατώτερα, μένουν οὐσιαστικὰ ἐκεῖ ὅπου ἦσαν. Ἀκίνητα, αἰωνίως ἐκτὸς ἐξουσίας.

Βέβαια, στὴν ἀρχή, ἡ νέα κατάστασις, γιὰ νὰ συγκροτήση τὸ νέο κυρίαρχο στρῶμα «ἀνεβάζει» ὡρισμένα στοιχεῖα τῆς «ἐπαναστατικῆς μάζας». Αὐτά, μαζὶ μὲ τὴν ἡγέτιδα «ἐπαναστατικὴ ὁμάδα» καὶ μὲ μερικὰ μέλη τῆς παλαιᾶς ἰθυνούσης τάξεως ποὺ προσχωροῦν στὸ νέο καθεστώς, συγκροτοῦν τὴν νέα ἄρχουσα τάξι. Ἀλλὰ ἡ μεγάλη ἐπαναστατικὴ μάζα, στὸ σύνολό της, μένει καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐξουσία.

Ὁ νόμος τοῦ διαφορισμοῦ εἶναι ἀμείλικτος καὶ ἀκατάλυτος. Εἶναι νόμος τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας. Κανένα μανιφέστο, κανένα διάταγμα, κανένα καθεστὼς δὲν μπορεῖ νὰ τὸν καταργήση. Ἔτσι, μόλις ἡ ἐπαναστατικὴ ὁμάδα πάρει τὴν ἐξουσία, ξεχνᾶ τὴν «θεωρία» της. Τὴν διατηρεῖ σὰν ἐπίσημη «ἰδεολογία», ἀλλὰ τῆς ἀφαιρεῖ κάθε πρακτικὸ νόημα. Τὴν συντηρεῖ σὰν φρασεολογία καὶ ὁρολογία, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα δὲν τὴν ἐφαρμόζει ἀπέναντι στὴν μάζα τὴν ὁποία χρησιμοποίησε γιὰ τὴν δική της ἄνοδο. Ἡ ἀρχικὴ ἰδεολογία ἐπιβιώνει σὰν νεκρὸς «τύπος». Σὰν οὐσία, πεθαίνει. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη στὸν κομμουνιστικὸ κόσμο.

Γι' αὐτό, ἡ ἐπικράτησις ἑνὸς κινήματος δὲν ἀποδεικνύει καθόλου τὴν ὑπεροχὴ τῆς «θεωρίας» καὶ τοῦ «συστήματος» του. Δὲν εἶναι οἱ «θεωρίες» ποὺ ἐπικρατοῦν. Εἶναι οἱ ἰσχυρότερες, οἱ ζωτικότερες, κοινωνικὲς ὁμάδες, οἱ ὁποῖες κάνουν καὶ τὴν καλύτερη προπαγανδιστικὴ καὶ ὀργανωτικὴ ἐργασία. Ἄν μία ὁμάδα, μὲ ἀνώτερη φυσικὴ ζωτικότητα κατορθώση νὰ ἀξιοποιήση τὶς εὐκαιρίες ποὺ τῆς παρέχονται καὶ νὰ ἐπικρατήση, τότε παρουσιάζει τὴν ἐπιτυχία της σὰν δῆθεν «ἐπαλήθευσι» τῆς ὀρθότητος τῆς θεωρίας της, σὰν ἀπόδειξι ὑπεροχῆς τοῦ συστήματός της, ἀκόμη καὶ σὰν ἀπόδειξι τοῦ ὅτι τάχα αὐτὴ ἐκφράζει τὴν ὑποτιθεμένη «θέλησι τῆς Ἱστορίας»! Ἔτσι ὁ μαρξικὸς «Ἱστορικὸς Ὑλισμός», ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ παγκόσμια ἐπικράτησις τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι «θέλημα τῆς Ἱστορίας»! Καὶ ἡ κομμουνιστικὴ προπαγάνδα παρουσιάζει τὴν ἐπικράτησί τοῦ κομμουνισμοῦ στὸ 1/3 τῆς γῆς σὰν ἀπόδειξι τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς ὀρθότητός του. Οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦν μύθους γιὰ καθαρῶς ψυχολογικὴ χρῆσι. Στὴν πραγματι-

κότητα, άπλῶς, ἡ ὁμὰς τῶν κομμουνιστῶν ἀποδείχθηκε ζωτικότερη ἀπὸ τὶς ὁμάδες ποὺ κυριαρχοῦσαν πρὶν ἀπὸ αὐτὴν στὴν Ρωσία καὶ τὴν Κίνα. Τίποτα παραπάνω, τίποτα παρακάτω.

Μῦθος εἶναι καὶ ὁ κομμουνιστικὸς ἰσχυρισμὸς ὅτι δῆθεν ὁ καπιταλισμὸς θὰ καταρρεύση «ἀντικειμενικὰ» ἀπὸ τὶς «ἱστορικὲς νομοτέλειες». Στὴν πραγματικότητα, ἂν δὲν βρεθῆ μία ὀργανωμένη ἀνατρεπτικὴ - ὑποκειμενικὴ δίναμις ποὺ θὰ τὸν ἀνατρέψη, αὐτὸς δὲν πρόκειται νὰ πέση ποτὲ ἀπὸ καμμία «ἱστορικὴ νομοτέλεια». Αὐτὸ ἄλλωστε ἴσχυσε καὶ ἰσχύει γιὰ ὅλα τὰ καθεστῶτα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ κομμουνιστικοῦ πού, παρὰ τὶς ἀποτυχίες του, ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιβιώνη στὶς χῶρες ὅπου ἐπεκράτησε ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἐμποδίζει τεχνητὰ τὴν διαμόρφωσι μιᾶς ὀργανωμένης δυνάμεως ποὺ θὰ ἦταν σὲ θέση νὰ τὸ ἀνατρέψη.

5. Ἡ «ἐπανάληψις» τῆς Ἱστορίας.

«Οἱ ἐπαναστάσεις ποτὲ δὲν ἐλάφρυναν τὸ βάρος τῆς τυραννίας. Ἁπλῶς τὸ μετατόπισαν σὲ ὤμους ἄλλων».

ΜΠ. ΣΩ

Μὲ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ παλαιοῦ, ἐπιβάλλεται ἕνα νέο καθεστώς. Καὶ σὲ κάθε καθεστὼς ἀντιστοιχεῖ μία ἰθύνουσα τάξις. Μὲ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάστασι, ἡ «ἐπαναστατικὴ ὁμὰς» τῶν ἀστῶν διαδέχθηκε τοὺς εὐγενεῖς ποὺ ὡς τότε τὴν κρατοῦσαν σὲ κοινωνικὴ μείωσι. Μὲ τὴν Ρωσικὴ Ἐπανάστασι (1917), ἡ ἐπαναστατικὴ ὁμὰς τῶν μπολσεβίκων διαδέχθηκε τοὺς ρώσους εὐγενεῖς. Ἡ σημερινὴ κομματικὴ γραφειοκρατικὴ ἀριστοκρατία κάνει ἀκριβῶς τὴν ἴδια δουλειὰ ποὺ ἔκανε ἄλλοτε ἡ φεουδαρχικὴ τσαρικὴ ἀριστοκρατία. Εἶναι μία μικρή, ἀσήμαντη μειοψηφία. Ἀλλὰ κρατᾶ στὰ χέρια της σταθερά, ἀμετακίνητα, χωρὶς ἐναλλαγή, μία ἀπεριόριστη καὶ ἀνεξέλεγκτη ἐξουσία καὶ καθορίζει κατὰ τὴν ἀπόλυτη βούλησί της τὶς τύχες τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ ποὺ δὲν πῆρε ποτὲ στὰ χέρια του τὴν παραμικρὴ ἐξουσία.

Ἡ μάζα, στὸ νέο καθεστὼς μένει καὶ πάλι ἐκτὸς ἐξουσίας. Τὸ ἔνστικτο τῆς ὑπεροχῆς καταπιέζεται ἐκ νέου. Καὶ ἀρχίζει νὰ υἱοθετῆ ἀρνητικὴ στάσι ἔναντι τοῦ νέου καθεστῶτος, νὰ μισῆ τὴν νέα ἄρχουσα τάξι. Ἡ στάσις καὶ τὸ μῖσος της, συστηματοποιοῦνται ξανὰ μὲ μία νέα κατάλληλη «θεωρία» ἀπὸ τὴν νέα «ἐπαναστατικὴ ὁμάδα» ποὺ διαμορφώνεται σιγὰ - σιγά. Ἕνας νέος ἀγώνας ἀρχίζει στὸ ὄνομα τῆς κατακτήσεως τῆς ἐξουσίας «ἀπὸ ὅλους» καὶ «γιὰ ὅλους». Καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοια, ἡ Ἱστορία «ἐπαναλαμβάνεται». Ἔτσι ἐγίνετο, ἔτσι γίνεται, ἔτσι θὰ γίνεται.

Ἡ «ἐπαναστατικὴ μάζα» ἀποτελεῖ μόνιμο φαινόμενο ὅλων τῶν ἐπο-

χῶν καὶ ὅλων τῶν καθεστώτων. Θὰ ὑπάρχη ὅσο θὰ ὑπάρχη ὀργανωμένη κοινωνία. Ὅσο θὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι.

6. Ἡ ἀντιμετώπισις τῆς «ἐπαναστατικῆς μάζας».

Οἱ κομμουνισταί, μὲ τὴν Πολιτικὴ Ψυχολογία τους, μελέτησαν ἐπισταμένως τὸ θέμα τῆς ἐπαναστατικῆς μάζας καὶ κατέληξαν σὲ ὡρισμένα συμπεράσματα σχετικὰ τόσο μὲ τὴν «ἀξιοποίησι» ὅσο καὶ μὲ τὴν ἀντιμετώπισί της, ὡς ἀνατρεπτικῆς δυνάμεως.

Τὸ πρῶτο, εἶναι εὔκολο. Ἡ ὑποσυνείδητη ἀντίθεσις τῆς μάζας πρὸς τὴν (οἱαδήποτε) ἐξουσία εἶναι δεδομένη. Ἀρκεῖ λοιπὸν στὴν ἀντιπολίτευσι, νὰ ἐκμεταλλευθῆ κατάλληλα αὐτὸ τὸ ἐν δυνάμει «κεφάλαιο», γιὰ νὰ πετύχη στοὺς σκοπούς της.

Τὸ πρόβλημα εἶναι δυσκολώτερο ὅταν εἶσαι ἐξουσία καὶ ἀποτελεῖς ἐσὺ πιὰ στόχο τῆς ἐπαναστατικῆς μάζας. Οἱ κομμουνισταί, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀσχοληθοῦν καὶ μὲ αὐτὸ τὸ πρόβλημα, γιατὶ ἤδη ἀποτελοῦν καθεστὼς στὸ 1/3 τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ κατέληξαν στὸ συμπέρασμα, ὅτι ὑπάρχουν δύο μέθοδοι γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῆς ἐπαναστατικῆς μάζας, ποὺ πρέπει νὰ ἐφαρμόζονται ταυτόχρονα, σὲ συνδυασμό.

α. Ἡ ἐπαναστατικὴ μάζα πρέπει νὰ «ἀποκεφαλίζεται».

Δηλαδή, πρέπει νὰ παρεμποδίζεται μὲ κάθε δυνατὸ τρόπο ἡ διαμόρφωσις μιᾶς ἡγετικῆς ἀντιπολιτευτικῆς «ἐπαναστατικῆς ὁμάδος» καὶ νὰ ματαιώνεται κάθε ἀπόπειρα συμπτώσεώς της μὲ τὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα». Ἡ τελευταία, χωρὶς ἡγεσία, εἶναι ἀνίσχυρη καὶ ἀκίνδυνη. Ἄρα, τὰ πυρὰ πρέπει νὰ συγκεντρώνονται ὄχι ἐναντίον τῆς μάζας, ἀλλὰ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ τείνουν νὰ ξεχωρίσουν ἀπὸ αὐτὴν (ἢ καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἰθύνουσα τάξι) καὶ νὰ ἀποτελέσουν «προσωπικότητες» — πόλους ἕλξεως καὶ ἡγέτες γιὰ τὴν μάζα. Ἔτσι, ἡ τελευταία, παραμένοντας ἀκέφαλη, ἀδυνατεῖ νὰ βλάψη τὸ σύστημα.

Τὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα φροντίζουν λοιπὸν νὰ οἰκειοποιοῦνται αὐτὰ τὰ ἱκανὰ ἄτομα, ἐντάσσοντάς τα στὸ Κ.Κ. καὶ συνδέοντάς τα μὲ τὸ καθεστώς. Ταυτόχρονα, φροντίζουν νὰ συντρίβουν ἐγκαίρως κάθε ἀπόπειρα διαχωρισμοῦ «κόβοντας» (μεταφορικῶς ἢ καὶ κυριολεκτικῶς καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν προληπτικῶς) κάθε «κεφάλι» ποὺ τείνει νὰ ξεχωρίση ἀπὸ τὸ «μονολιθικὸ» κόμμα ἢ ἀπὸ τὴν ἄμορφη ἰσοπεδωμένη μάζα. Σὰν μέσα αὐτῆς τῆς «προληπτικῆς θεραπείας» χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀρχὲς τῆς μονολιθικότητος καὶ τοῦ συγκεντρωτισμοῦ στὸ Κ.Κ., ἡ διαγραφὴ ἀπὸ τὸ κόμμα, ἡ καταδίκη κάθε «φράξιας», ἡ ἀπαγόρευσις οἱασδήποτε ἀντιπολιτεύσεως, ἐξωκομματικῆς ἢ ἐσωκομματικῆς, ἡ πολιτικὴ ἢ καὶ

φυσικὴ ἐξουδετέρωσις ὅλων τῶν πάσης φύσεως διαφωνούντων, οἱ ἐκκαθαρίσεις, ἡ λογοκρισία, ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ διαλόγου, κλπ.
Τὸ κομμουνιστικὸ καθεστὼς εἶναι συγκροτημένο ἔτσι, ὥστε νὰ ματαιώνη π ρ ο λ η π τ ι κ ῶ ς, κάθε ἀπόπειρα διαμορφώσεως «ἐπαναστατικῶν ὁμάδων». Εἶναι ἕνα καθεστὼς σὲ μόνιμο συναγερμό, σὲ διαρκῆ κατάστασι ἐκτάκτου ἀνάγκης. Ὀρθῶς, ὁ Μ. Τζίλας τὸ χαρακτηρίζει σὰν «καθεστὼς μονίμου ἐμφυλίου πολέμου».

β. Ἡ μάζα πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν αὐταπάτη ὅτι δῆθεν μετέχει στὴν ἐξουσία.

Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτόν, ὁ κομμουνισμὸς ἔχει ἐπεξεργασθῆ μία ὁλόκληρη προπαγανδιστικὴ - ψυχολογικὴ τεχνική. Μὲ διάφορα τεχνάσματα, οἱ μάζες πρέπει νὰ νομίζουν ὅτι κατέχουν τὴν ἐξουσία ἢ τουλάχιστον, ὅτι μετέχουν ἐνεργῶς στὴν ἄσκησί της. Γι' αὐτὸ διατηροῦνται στὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα πολλοὶ δημοκρατικοὶ τῦποι παρ' ὅλο ποὺ ἐκεῖ δὲν ἔχουν πιὰ κανένα οὐσιαστικὸ περιεχόμενο. Λ.χ. ὑπάρχει «σύνταγμα» ἂν καὶ τὸ Κ.Κ. οὔτε δεσμεύεται ἀπὸ αὐτό, οὔτε τὸ ἐφαρμόζει. Ὑπάρχει «κοινοβούλιο ἐνῷ πρόκειται γιὰ ἕνα καθαρῶς διακοσμητικὸ ὄργανο. Γίνονται «ἐκλογές», χωρὶς νόημα. Διατηρεῖται ὁ τύπος τῶν «σοβιὲτ» (λαϊκῶν συμβουλίων) ἐνῶ στὴν πράξι δὲν ὑπάρχει κανένα σοβιὲτ καὶ ἡ συγκρότησις ἐργατικῶν συμβουλίων τιμωρεῖται μὲ θάνατο! Χρησιμοποιοῦνται οἱ τῦποι «λαϊκὴ δημοκρατία», «λαοκρατικὴ πολιτεία», «σοσιαλιστικὴ δημοκρατία» (χωρὶς σοσιαλισμὸ καὶ χωρὶς δημοκρατία) κ.ο.κ.

Ἀκόμη, τὸ Κ.Κ., φροντίζει νὰ ὀργανώνη μεγάλες λαϊκὲς ζυμώσεις ποὺ περιβάλλουν κάθε σημαντικὴ ἐνέργειά του καὶ δίνουν τὴν ψεύτικη ἐντύπωσι ὅτι αὐτὴ προῆλθε ἢ ἐνεκρίθη ἀπὸ τὸν λαό! Λ.χ. πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξι τῆς ἐφαρμογῆς ἑνὸς νέου οἰκονομικοῦ πορογράμματος, τὸ Κ.Κ. καὶ ἡ κυβέρνησις δημοσιεύουν ἕνα «προσχέδιο» ποὺ τὸ «ὑποβάλλουν» τάχα στὸν λαό. Ἀκολουθεῖ «παλλαϊκὴ συζήτησις», δηλ. μία τεραστία προπαγανδιστικὴ ζύμωσις. Σὲ ἐργοστάσια, κολχὸζ, ἐπιχειρήσεις, πανεπιστήμια, γίνονται συνελεύσεις ὅπου κάθε ἐνδιαφερόμενος λέγει τὴν γνώμη του γιὰ τὸ οἰκονομικὸ πρόγραμμα. Οἱ ἐφημερίδες καθιερώνουν εἰδικὲς σελίδες γιὰ τὴν συζήτησι ἐπὶ τοῦ προγράμματος δημοσιεύοντας ἐπιστολές, ἄρθρα, γνῶμες καὶ εἰσηγήσεις. Οἱ ραδιορεπόρτερ ἐξαπολύονται στοὺς δρόμους γιὰ νὰ ἠχογραφοῦν συνεντεύξεις καὶ δηλώσεις γύρω ἀπὸ τὸ οἰκονομικὸ σχέδιο. Στοὺς κινηματογράφους, στὰ θέατρα, στὰ καταστήματα, τοποθετοῦνται κιβώτια ὅπου ὅλοι καλοῦνται νὰ ρίξουν ἔγγραφες προτάσεις, κριτικὲς καὶ ὑποδείξεις.

Κάποτε, μετὰ ἀπὸ μῆνες, κλείνει ἡ «παλλαϊκὴ συζήτησις». Καὶ ἀνακοινώνεται ἁρμοδίως ὅτι ἔγιναν τόσες δεκάδες χιλιάδες συνελεύσεις, ἐλήφθησαν

τόσες ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐπιστολὲς καὶ «μελετῶνται»(!) τόσα ἑκατομμύρια «προτάσεις καὶ παρατηρήσεις τοῦ λαοῦ».

Περνᾶ ἕνα χρονικὸ διάστημα ἀφιερωμένο δῆθεν στὴν «μελέτη». Καὶ μετά, ἀνακοινώνεται τὸ ὁριστικὸ οἰκονομικὸ πρόγραμμα γιὰ τὰ ἑπόμενα χρόνια. Αὐτό, ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ συνισταμένη τῆς «παλλαϊκῆς συζητήσεως», ἡ δημιουργικὴ σύνθεσις τῶν τάσεων, ἀπαιτήσεων καὶ ὑποδείξεων τῆς κοινῆς γνώμης. Στὴν πραγματικότητα ὅμως ὅλες οἱ ὑποδείξεις τοῦ κοινοῦ πῆγαν στὸν κάλαθο τῶν ἀχρήστων. Τὸ οἰκονομικὸ πρόγραμμα ἔγινε ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς οἰκονομολόγους, μὲ βάσι τὶς ὑποδείξεις τοῦ Κ.Κ. τοὺς πολιτικοὺς σκοποὺς τοῦ ὁποίου καὶ ὑπηρετεῖ. Ὅσο καὶ ἂν οἱ ρῶσοι ζητοῦν παπούτσια ἤ κρέας, εἴδη ἀπὸ νάϋλον ἢ ἄνετα σπίτια, τὸ πρόγραμμα θὰ συγκεντρώνη ὅλη τὴν οἰκονομικὴ προσπάθεια τῆς χώρας πρὸς τὴν παραγωγὴ πυραύλων καὶ τὴν κατασκευὴ τεχνητῶν δορυφόρων, ἂν αὐτοὶ ἐξυπηρετοῦν τὶς πολιτικὲς ἐπιδιώξεις τῆς κυρίαρχης κομματικῆς γραφειοκρατίας. Ἡ «παλλαϊκὴ συζήτησις» ἦταν ἕνα τέχνασμα. Μία ἀπάτη, μὲ θῦμα τὴν «ἐπαναστατικὴ μάζα» καὶ σκοπὸ τὴν ἄμβλυνσι τῆς ἀντιθέσεώς της πρὸς τὸ καθεστώς. Καὶ τὸ ὡραιότερο εἶναι, ὅτι ἀκολουθεῖ νέα ζύμωσις καὶ γίνονται νέες συγκεντρώσεις γιὰ νὰ κληθῆ ἡ μάζα νὰ ἐκτελέση τὸ οἰκονομικὸ πρόγραμμα ἀφοῦ ὑποτίθεται ὅτι εἶναι δικό της, ἔργο της καὶ συνισταμένη τῶν γνωμῶν της!

IV. Η ΜΑΖΟΨΥΧΗ

«Ὁ καθεὶς μόνος του μπορεῖ νὰ εἶναι ἔξυπνος, λογικὸς καὶ σοφός. Καὶ ὅμως. Ὅλοι μαζὶ κάνουν ἕναν ἠλίθιο».

ΣΙΛΛΕΡ

1. Τὶ εἶναι Μάζα.

Γιὰ τὴν Πολιτικὴ Ψυχολογία, Μάζα εἶναι ἕνα σύνολο ἀνθρώπων ποὺ κατὰ τὸν ἴδιο χρόνο ὑπόκεινται στὴν ἴδια ψυχολογικὴ ἐπίδρασι καὶ ἀντιδροῦν ψυχολογικῶς κατὰ τρόπο ὁμαδικῶς ὁμοιόμορφο.

Συνεπῶς, κάθε πλῆθος, δηλ. κάθε ἄθροισμα ἀνθρώπων, δὲν ἀποτελεῖ ψυχολογικῶς «μάζα». Ἀκόμη καὶ ὅταν τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων προβῆ ταυτόχρονα στὴν ἴδια πράξι κινούμενο ἀπὸ τὴν ἴδια αἰτία καὶ γιὰ τὸν ἴδιο σκοπό, πάλι δὲν ἔχουμε μάζα ἐφ᾽ ὅσον τὸ κάθε μέλος τοῦ πλήθους δρᾶ ἀτομικῶς, ἐνεργεῖ σὰν ἄτομο καὶ διατηρεῖ τὴν ἀτομικότητά του. Αὐτὸ συμβαίνει λ.χ. στὴν περίπτωσι τῆς ταυτόχρονης ὁμαδικῆς φυγῆς τῶν θεατῶν ἑνὸς κινηματογράφου λόγω πυρκαϊᾶς. Τότε, κυριαρχεῖ τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ ὁ καθένας ἐνεργεῖ σὰν ἄτομο, γιὰ νὰ σώση τὸν ἑαυτό του. Λείπει λοιπὸν ὁ συνεκτικὸς κρῖκος ποὺ εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴν δημιουργία μιᾶς ψυχολογικῶς ἑνιαίας μάζας.

Ἀντίθετα, στὴν περίπτωσι τῆς Μάζας, τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὴν ἀποτελεῖ, ἔχει κοινὰ αἰσθήματα, βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια συγκίνησι, ἔχει μετατραπῆ σὲ ἕνα συλλογικὸ ψυχολογικὸ ὄν. Τὰ ἄτομα, χάνουν προσωρινὰ τὴν ἀτομικότητά τους. Οἱ μεταξύ των διαφορὲς καὶ ἀποχρώσεις ἐξαφανίζονται. Ἐπικρατεῖ μόνο τὸ κοινὸ γνώρισμα, ὁ συνεκτικὸς κρῖκος ποὺ τὰ συνδέει.Τὰ ἑτερώνυμα κλάσματα (ἄτομα) ἔχουν μετατραπῆ, κάτω ἀπὸ μία ὡρισμένη ψυχολογικὴ ἐπίδρασι σὲ ὁμώνυμα. Ἔχουν χυθῆ σὲ ἕνα μεγάλο, κοινὸ καλοῦπι. Ἀντιδροῦν ἑνιαῖα, συλλογικὰ καὶ ὁμοιόμορφα. Ἡ προσωπικότητά τους ἔχει ἀνασταλεῖ σὲ μία διαδικασία ψυχικῆς «συναντήσεως» μὲ τοὺς ἄλλους. Ἐκείνη τὴν ὥρα, δὲν εἶναι πιὰ ἀνεξάρτητες ψυχολογικὲς ὀντότητες. Εἶναι τμήματα, μόρια, μιᾶς ἑνιαίας, μεγάλης συλλογικῆς ψυχῆς, τῆς Μαζοψυχῆς.

Ἡ Μάζα λοιπόν, εἶναι κάτι τὸ ψυχολογικὰ ἑνιαῖο. Εἶναι ἕνα ἑνοποιημένο ψυχολογικὸ συλλογικὸ ὂν ὅπου δὲν ὑπάρχουν διακρίσεις ἀτόμων. Αὐτὸ τὸ συλλογικὸ ὄν, ἔχει τὴν δική του ψυχή, φορέα τῆς δυναμικῆς του ἐνεργείας. Μιᾶς ἐνεργείας ποὺ ἀναπηδᾶ ἀπὸ τὴν ἑνοποίησι χιλιάδων συναισθημάτων καὶ ἑκατομμυρίων ἴσως βουλήσεων.

Ἂν ὅμως κάθε πλῆθος δὲν ἀποτελεῖ καὶ Μάζα, αὐτή, γιὰ νὰ ὑπάρξη, προϋποθέτει τὸ πλῆθος. Σήμερα πάντως, μὲ τὰ σύγχρονα μέσα Προπαγάνδας, ἡ Μάζα δὲν προϋποθέτει ἀναγκαστικὰ ἕνα πλῆθος συγκεντρωμένο στὸν ἴδιο χῶρο κατὰ τὸν ἴδιο χρόνο. Τὰ μέλη τῆς Μάζας μπορεῖ νὰ εἶναι διάσπαρτα. Ἀκόμη καὶ νὰ μὴ ἔχουν ποτὲ συναντηθῆ μεταξύ τους. (Λ.χ. οἱ φανατικοὶ ἀκροαταὶ - ὀπαδοὶ μιᾶς προπαγανδιστικῆς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι σκορπισμένοι σ' ὅλη τὴν χώρα ἢ ἀκόμα καὶ σ' ὅλη τὴ γῆ). Ἔχουμε λοιπὸν μᾶζες συγκεντρωμένες (συλλαλλητήριο, διαδήλωσις, συγκέντρωσις, πορεία) καὶ μᾶζες «ἀόρατες», διάσπαρτες στὸν χῶρο, ἀλλὰ ψυχικὰ ἑνιαῖες. Οἱ κομμουνισταὶ λ.χ. ὅπου κι' ἂν βρίσκονται, ἔχουν τὶς ἴδιες ἰδέες, ὑπακούουν στὴν ἴδια καθοδήγησι, ἀντιδροῦν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Εἶναι μία Μάζα. Ὅσοι ὅμως ἀπὸ αὐτοὺς μετάσχουν σὲ μία συγκέντρωσι τοῦ Κ.Κ. εἶναι μία συγκεντρωμένη Μάζα, ἕνα εἰδικὸ πλῆθος-τμῆμα τῆς Μάζας, διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ συμπτωματικὸ πλῆθος ποὺ τυχαῖα δημιουργεῖται σ' ἕνα χῶρο (λ.χ. οἱ πελάτες ἑνὸς καταστήματος, οἱ διαβάτες ἑνὸς δρόμου).

2. Ποιότης τῆς μαζοψυχῆς.

Ἡ Μαζοψυχή, δὲν εἶναι τὸ ἄθροισμα τῶν ἐπὶ μέρους ψυχῶν τῶν μελῶν τῆς Μάζας. Δὲν εἶναι κὰν ἡ συνισταμένη τους. Γιὰ νὰ ὑπάρξη ἡ Μάζα, ἔχει προηγηθῆ μία ψυχολογικὴ ζύμωσις. Τὰ ἄτομα καὶ οἱ χωριστὲς ψυχές των, ἔχουν τελείως καταποντισθῆ σ' ἕνα ὠκεανὸ ὁμαδικότητος. Οἱ ψυχὲς τῶν ἀτόμων διαλύθηκαν. Συγχωνεύθηκαν σὲ ἕνα ἑνιαῖο ὅλο. Ἡ νέα συλλογικὴ ψυχὴ ποὺ προέκυψε δὲν ἔχει πιὰ καμμία σχέσι μὲ αὐτὲς τὶς «χαμένες ψυχές». Ἡ Μαζοψυχὴ εἶναι μία νέα, διαφορετικὴ ποιότης. Ἔχει τὰ δικά της γνωρίσματα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἐκεῖνα τῶν ἀτόμων ποὺ ἀποτελοῦν τὴν Μάζα καὶ ποὺ ἀκριβῶς γιὰ νὰ τὴν ἀποτελέσουν ἀνέστειλαν τὴν προσωπικότητά τους.

Ἡ Μαζοψυχή, σὰν συλλογικὴ συνείδησις, ἔχει τὰ δικά της χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα. Αὐτά, εἶναι κοινὰ στὴν οὐσία τους, γιὰ κάθε Μάζα οἱουδήποτε λαοῦ, ἀγρίου ἢ πολιτισμένου. Καὶ τὰ ἐξετάζει μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμονὴ ἡ Πολιτικὴ Ψυχολογία.

3. Ἰδιότητες τῆς μαζοψυχῆς.

«Οἱ πλατιὲς μάζες, ἀκόμα καὶ στὶς πιὸ προχωρημένες χῶρες, δὲν φαίνονται νὰ πολυχρειάζονται τὸ λογικό».

Χ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
(«Ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ λογικοῦ»)

α) Ἡ ἀνάγκη τοῦ Ἀρχηγοῦ: Τὸ κοινὸ αἴσθημα ἢ αἴτημα ποὺ συνδέει τὰ μέλη τῆς Μάζας εἶναι ὑποσυνείδητο, ἀδιαμόρφωτο καὶ ἀόριστο. Ζητᾶ ἔντονα τὴν ἀποκρυστάλλωσι καὶ ἔκφρασί του. Πρέπει νὰ βρεθῆ κάποιος ποὺ θὰ διατυπώση αὐτὸν τὸν κοινὸ συντελεστὴ ποὺ μετατρέπει τὰ πάμπολλα ἑτερώνυμα κλάσματα σὲ ὁμώνυμα. Γι' αὐτό, ἡ Μάζα, νοιώθει τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἑνὸς ἡγέτη, ἑνὸς ἀρχηγοῦ. Αὐτὸς θὰ ἐκφράζη τὴν διάχυτη θέλησί της καὶ θὰ τὴν ὁδηγήση στὴ δράσι γιὰ τὴν ὁποία διψᾶ. Εἶναι λοιπόν, σχετικὰ εὔκολο νὰ ἐπιβληθῆ ὁ ἀρχηγὸς στὴ Μάζα. Ἀρκεῖ νὰ πιάση τὸν κοινὸ συνεκτικό της κρῖκο καὶ νὰ τὸν ἐκφράση σωστά, τὴν κατάλληλη στιγμή. Τότε, ἡ Μάζα τὸν ἀναγνωρίζει, τὸν παραδέχεται, τὸν πιστεύει καὶ τὸν ἀκολουθεῖ(*).

β) Ὁ συναισθηματισμός: Ἡ Μάζα δὲν ἔχει λογικό. Οὔτε κρίσι. Κινεῖται μὲ ἔνστικτα καὶ ὁρμέμφυτα. Δρᾶ σπρωγμένη ἀπὸ συγκινήσεις, πάθη καὶ συναισθήματα. Γι' αὐτό, εἶναι αὐθόρμητη καὶ ἀνόητη. Ἐνθουσιάζεται, ἐξαγριώνεται, πανικοβάλλεται καὶ μεταβάλλεται ἐξ ἴσου εὔκολα. Εἶναι «θηλυκή». Δηλαδή, ἔχει σὰν κίνητρο τῶν πράξεών της τὸ ἔνστικτο καὶ τὸ συναίσθημα, ὄχι τὸ λογικὸ καὶ τὴν σκέψι. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἐκπληκτικῶς εὔπιστη. Κατ' ἀνάγκην, ἡ Προπαγάνδα πρὸς τὶς μάζες εἶναι Προπαγάνδα «ὑποβολῆς». Δὲν προσπαθεῖ νὰ πείση ἀλλὰ νὰ ἐντυπωσιάση καὶ νὰ συγκινήση. Ἀπευθύνεται στὸν συναισθηματικὸ συγκινησιακὸ κόσμο τῶν μαζῶν ὄχι στὸ ἀνύπαρκτο λογικό τους(**). Γι' αὐτό, ἡ Μάζα πιστεύει σὲ

(*) Ὁ de Felice γράφει σχετικὰ μὲ τὸν Ἀρχηγό: «Αὐτὸς συμπυκνώνει ὅ,τι στοὺς ἄλλους εἶναι διάχυτο. Γίνεται ἡ ζωντανὴ ἐνσάρκωσις τῶν κτηνωδῶν ἐνστίκτων τους, τῶν καταπιεσμένων παθῶν τους, τῶν ἀπραγματοποίητων πόθων τους... Κυριαρχεῖται ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τὸν τριγυρίζουν πρὶν νὰ τοὺς κυριαρχήση. Εἶναι, πρῶτος αὐτός, τὸ παίγνιο τῶν ἀγελαίων ἐνστίκτων ποὺ θὰ γίνη ὁ προαγωγός των. Φθάνει στὸ σημεῖο νὰ πιστεύη ὅτι εἶναι προορισμένος νὰ ἀναγεννήση τὸ λαό του καὶ νὰ σώση τὸν κόσμο. Ἡ πίστις του στὴν ὑπερφυσικὴ ἀποστολή του γεννᾶ μέσα του ἕνα μῖσος ἀδυσώπητο γιὰ ἐκείνους ποὺ ἀντιδροῦν στὰ σχέδιά του. Τοὺς ἐξοντώνει λοιπὸν μὲ κάθε μέσον καὶ γίνεται στὸ τέλος φορεὺς μιᾶς φονικῆς μανίας». Εἶναι οἱ κλασσικὲς περιπτώσεις τοῦ Λένιν, τοῦ Μουσολίνι, τοῦ Στάλιν, τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Μάο γιὰ νὰ ἀρκεσθοῦμε στὸν αἰῶνα μας.

(**) Τὰ κινήματα ποὺ ἀπευθύνονται στὶς μάζες, βασίζονται στὰ ἔνστικτα καὶ κατὰ κανόνα διώκουν τὸ λογικό. Ἔτσι, οἱ θεωρητικοὶ τοῦ ναζισμοῦ, Krieck, Μπόϊμλερ καὶ Ρόζεμπεργκ, μελέτησαν τὸ Ἔνστικτο ἀνατρέχοντας στὸν Σοπεγχάουερ καὶ στὸν Νίτσε

σύμβολα πού τά λατρεύει(σημαΐες, ἐμβλήματα, εἴδωλα). Καὶ μισεῖ τὸν ἐχθρό, πάλι μὲ σύμβολα, τὰ ὁποῖα ὅποτε μπορεῖ, καταστρέφει μὲ μανία. Λ.χ. τὴν Βαστίλλη στὸ Παρίσι τὸ 1789, τὸν ἀνδριάντα τοῦ Στάλιν στὴν Βουδαπέστη τὸ 1956. Τῆς ἀρέσουν τὰ μεγάλα λόγια, οἱ ὡραῖες ὑποσχέσεις, οἱ μεγαλειώδεις ὁραματισμοί, οἱ προφητεῖες γιὰ ἕνα λαμπρὸ μέλλον στὸ ὁποῖο μεταφέρεται μὲ μία συλλογικὴ αὐθυποβολὴ χάρις στὸν μυστικισμό της.

γ) **Ὁ δυναμισμός**: Στὴν Μάζα κυριαρχεῖ τὸ πολεμικὸ κίνητρο. Τὰ αἴτια αὐτῆς τῆς κυριαρχίας εἶναι πολλά: Ἡ ἔλλειψις κριτικῆς σκέψεως καὶ λογικοῦ ἐλέγχου ποὺ χαρακτηρίζει τὴν Μαζοψυχή. Ἡ ἀποχαλίνωσις τῶν ἐνστίκτων ποὺ συντελεῖται κατὰ τὴν διαδικασία τῆς μαζοποιήσεως. Ἡ συγκέντρωσις πλήθους ποὺ δημιουργεῖ τὸ συναίσθημα μεγάλης δυνάμεως, πρᾶγμα ποὺ μὲ τὴν σειρά του προκαλεῖ τὴν ἔντονη, σχεδὸν ἀκατανίκητη διάθεσι γιὰ ἐπίδειξι καὶ χρησιμοποίησί της. Ὅλα αὐτά, δημιουργοῦν στὴν Μάζα μία ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γιὰ δράσι, τῆς δίνουν σύστασι δυναμική καὶ τὴν ὠθοῦν πρὸς τὴν ἄσκησι τῆς βίας. Γι' αὐτὸ πολὺ εὔκολα ἡ Μάζα, ἀκόμη καὶ ὅταν οἱ ἀρχικὲς προθέσεις της εἶναι εἰρηνικές, ἐκτρέπεται σὲ πράξεις βίας καὶ σκληρότητος καὶ σὲ ἀνήκουστα ἐγκλήματα, ὁμαδικὲς σφαγές, λεηλασίες, ἐμπρησμοὺς καταστροφὲς (Δεκεμβριανά).

δ) **Ὁ μιμητισμός**: Στὴν Μάζα εἶναι ἔντονα ἀνεπτυγμένο ὅπως ἀκριβῶς καὶ στὸ παιδί, λόγω ἐλλείψεως κρίσεως τὸ μιμητικὸ ἔνστικτο. Ἄλλωστε, οἱ συγκινήσεις εἶναι εὔκολα, σχεδὸν αὐτόματα μεταδόσιμες καὶ ἡ Μάζα ὅπως εἴπαμε ἀντιδρᾶ συγκινησιακῶς. Σὲ τελευταία ἀνάλυσι, ἡ Μάζα εἶναι ἕνα προϊὸν τοῦ ἀγελαίου ἐνστίκτου, ποὺ ὑπάρχει σὲ κάθε ἄνθρωπο καὶ ἐκδηλώνεται σὰν «τάσις προσχωρήσεως». Γι' αὐτό, ὁ καλύτερος τρόπος καθοδηγήσεως τῆς Μάζας, εἶναι ἡ ὕπαρξις ἀνθρώπων μέσα στὶς τάξεις της, ποὺ τὴν κατάλληλη στιγμὴ θὰ ρίξουν τὰ κατάλληλα συνθήματα καὶ θὰ προβοῦν σὲ ὡρισμένες προσχεδιασμένες πράξεις. Ἀμέσως θὰ βροῦν πολλαπλασίους μιμητὰς καὶ θὰ συμπαρασύρουν ὁλόκληρη τὴν Μάζα.

καὶ χτυπώντας τὸν ὀρθολογισμὸ τοῦ Ντὲ Κάρτ. Ὁ Krieck ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Ἀντὶ γιὰ τὴν φιλοσοφία, χρειαζόμαστε τὴν ἀνθρωπολογία». Ὅπως βλέπουμε, ἡ βιολογία, παίρνει τὴν θέσι τῆς γνωσιοθεωρίας. Ἡ βιολογία, ἐρευνᾶ τὴν «ψυχή», ἐπισημαίνει τὸ ἀπόθεμα τῶν ἐνστίκτων της, καθορίζει τὸ συλλογικό της ὑποσυνείδητο, μελετᾶ τὶς φυσικὲς ροπές της καὶ ἐπιτρέπει στὴν Προπαγάνδα νὰ βυθισθῆ μέσα στὰ ἔγκατα τοῦ ψυχικοῦ εἶναι τῶν μαζῶν.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς κάνουν καὶ οἱ κομμουνισταί. Ἐχθροὶ τοῦ λογικοῦ, ἀπαγορεύουν τὸν ὀρθολογισμὸ καὶ ἀπευθύνονται στὰ ἔνστικτα τῶν μαζῶν. Γι' αὐτὸ λ.χ. ἐδίωξαν τὸν Γκ. Λούκατς καὶ χτύπησαν τὸν «ὀρθολογιστικὸ μαρξισμό» του.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς πάρα πολλὲς φορές, εἶναι ἀδύνατο νὰ διαπιστωθῇ ἡ ἀρχικὴ πηγὴ μιᾶς μαζικῆς ἐνεργείας. Κάποιος ἄρχισε. Οἱ ἄλλοι τὸν μιμήθηκαν αὐτόματα. Ἡ ἴδια μέθοδος εἶναι καὶ ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ τὴν διάλυσι τῆς Μάζας. Ἡ ἄσκησις βίας ἐναντίον της μπορεῖ νὰ αὐξήσῃ τὴν ὁμοιογένειά της καὶ τὴν πολεμική της διάθεσι. Ἐνῷ ἐνέργειες ἀνθρώπων ποὺ θὰ βρίσκονται μέσα στοὺς κόλπους της καὶ ποὺ θὰ μεταδώσουν τὸν π α ν ι κ ὸ μποροῦν νὰ ἐπιτύχουν εὐκολώτερα τὴν διάλυσί της. Γενικά, ὁ πανικὸς εἶναι τὸ πιὸ δ ι α λ υ τ ι κ ὸ γιὰ τὴν Μάζα συναίσθημα. Γιατὶ τότε, κάθε ἄτομο, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως ἐπιστρέφει στὸν ἑαυτό του καὶ ἐ ν ε ρ γ ε ῖ ἀ τ ο μ ι κ ὰ γιὰ τὴν προσωπική του διάσωσι. Ἄρα, μὲ τὸν πανικὸ ἡ Μάζα ἐξαφανίζεται.

ε) Ὁ ἐξτρεμισμός : Ἡ μάζα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν ὑ π ε ρ β ο λ ὴ καὶ τὶς ἀ κ ρ ό τ η τ ε ς. Μισεῖ τὴν μετριοπάθεια. Τὰ συναισθήματά της εἶναι πάντα ὑπερβολικά. Εἶναι φανατική, ἐξτρεμιστική. Δὲν ἀντιλαμβάνεται τὶς ἀποχρώσεις. Βλέπει μόνο δύο χρώματα : ἄσπρο καὶ μαῦρο. Δὲν κατανοεῖ τὸ σχετικό. Δὲν ξέρει τὸ μέτρο. Θέλει τὸ ἀπόλυτο. Δὲν διαθέτει τὴν παραμικρὴ ἀνοχή. Διαπνέεται ἀπὸ φανατικὸ μῖσος, μισαλλοδοξία, ἀδιαλλαξία, ἀνενδοτισμό. Γι' αὐτὸ ἡ Μάζα δὲν εἶναι εἶναι ποτὲ δημοκρατική, ἀκόμη καὶ ὅταν κραυγάζει «δημοκρατία». Ἐξ ἄλλου, ἡ Μάζα δὲν ἀντιλαμβάνεται τὶς σκοπιμότητες. Θέλει μόνο νὰ ἐκφράσῃ τὰ αἰσθήματά της καὶ ἀδιαφορεῖ γιὰ τὶς συνέπειες.

στ) Ἡ ἀνευθυνότης : Ἡ Μάζα δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ συναίσθησι εὐθύνης. Σ' αὐτήν, οἱ ἐγκεφαλικὲς ἀντιδράσεις ἀντικαθίστανται ἀπὸ τὶς «μυελικὲς» (νευρικές). Τὸ συνειδητὸ ἐκτοπίζεται ἀπὸ τὸ ἀσυνείδητο. Ἡ νόησις καταπίπτει. Τὰ συναισθήματα ἀλλοιώνονται. Τὰ ἔνστικτα ἀποδεσμεύονται. Τὰ πάθη ἀφηνιάζουν καὶ ἐξορμοῦν ἀσυγκράτητα ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ βάθη τοῦ συλλογικοῦ ὑποσυνειδήτου στὸ προσκήνιο. Ἡ Μάζα εἶναι παρορμητική, ἀσταθής, εὐερέθιστη. Δὲν ξέρει νὰ ὑπολογίζῃ, νὰ σκέπτεται, νὰ συγκρατεῖται. Δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ συλλογισμοῦ. Μεθᾶ ἀπὸ τὸ συναίσθημα ἰσχύος ποὺ τὴν κατακλύζει παγκυρίαρχο. Καὶ ἐκλαμβάνει τὶς ἐνστικτώδεις ἐπιθυμίες της, τὰ συνθήματα ποὺ τῆς ἔδωσαν, γιὰ πραγματικότητες. Δρᾶ ἀνεύθυνα χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ συλλάβῃ τὶς συνέπειες τῶν πράξεών της.

ζ) Ὁ δογματισμός : Ἡ χαμηλὴ ἀφομοιωτικὴ ἱκανότης της, ἡ ἔλλειψις κρίσεως, ἡ πνευματική της νωχέλεια, σπρώχνουν τὴν Μάζα στὸν Δογματισμό. Γι' αὐτὸ οἱ θεωρίες ποὺ ἀπευθύνονται σ' αὐτὴν παίρνουν δομὴ καὶ μορφὴ Δόγματος, ἁπλοποιούμενες σὲ στοιχειώδη ἀξιώματα.

4. Ὁ ρόλος τῆς Μάζας.

> *«Μικράν, μικράν, κατάπτυστον ψυχὴν ἔχουν αἱ μᾶζαι ἰδιοτελῆ καρδίαν καὶ παρειὰν ἀναίσθητον εἰς τοὺς κολάφους»*
>
> *Κ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ*

Ὅπως βγαίνει ἀπὸ ὅσα ἀναφέραμε, ἡ Μάζα εἶναι ἔννοια διαφορετικὴ ἀπὸ τὸ πλῆθος, τὸν λαό, τὴν τάξι καὶ τὸ ἔθνος. Οἱ δεσμοὶ τῶν μελῶν της εἶναι καθαρὰ ψ υ χ ο λ ο γ ι κ ο ί, δὲν περιέχουν κανένα «ὑλικὸ» στοιχεῖο. Ἡ Μάζα δὲν ἔχει κοινωνικὴ ὁμοιογένεια. Μπορεῖ θαυμάσια νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄτομα διαφόρων τάξεων καὶ ἐθνῶν. Ἔχει μόνο ψυχολογικὴ ὁμοιογένεια. Εἶναι πλῆθος σὲ ὁμοειδῆ ψυχικὴ κατάστασι, ψ υ χ ι κ ὴ κ ο ι ν ό τ η ς — οὔτε ἐθνική, οὔτε ταξική. Γι' αὐτό, σὰν ψυχικὴ ἑνότης, προϋποθέτει τὴν πλήρη ἄρσι τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ τῆς προσωπικότητος. Στὸ ἔθνος, στὴν τάξι, στὸ πλῆθος, ὑπάρχουν ὑλικὰ - ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα. Στὴν Μάζα, οἱ δεσμοὶ εἶναι μόνον συναισθηματικοί, ψυχικοί.

Εὔπιστη, ἀνόητη, ἐξτρεμιστική, ἁπλοϊκή, αὐθόρμητη, ἀσυγκράτητη, δυναμική, ἡ Μάζα εἶναι φαινόμενο ἀ ρ ν η τ ι κ ό. Δὲν δημιουργεῖ. Καταστρέφει. Διέπεται ἀπὸ ἄγρια πάθη καὶ μίση. Κυριαρχεῖται ἀπὸ τυφλὸ φανατισμὸ καὶ μισαλλοδοξία. Ἐκδηλώνει συλλογικὴ σκληρότητα. Ἡ στάσις της εἶναι κατὰ κανόνα ἀρνητικὴ ἀπέναντι στὸ ἰσχῦον καθεστὼς ἀλλὰ καὶ γενικότερα ἔναντι τῆς οἱασδήποτε τάξεως καὶ ἠθικῆς καὶ τοῦ οἱουδήποτε νόμου. Ἀκριβῶς, διὰ τοῦ γενικοῦ ἀρνητισμοῦ, δηλ. μὲ τὴν ἀ ν τ ί θ ε σ ι π ρ ὸ ς ὅ λ α τ ὰ ἰ σ χ ύ ο ν τ α καὶ διὰ τῆς ταυτοχρόνου ἐλλείψεως ἑνὸς σαφῶς συγκεκριμένου θετικοῦ σκοποῦ, εἶναι πολὺ πιὸ εὔκολη ἡ συγχώνευσις ἀνομοίων ἀτόμων. Γι' αὐτὸ τὰ «θετικὰ» συνθήματα τῆς Προπαγάνδας πρὸς τὴν Μάζα εἶναι πάντοτε σκοπίμως θολά, ἀόριστα, π ο λ ὺ γ ε ν ι κ ὰ καὶ νεφελώδη: «εἰρήνη», «δημοκρατία» «ἰσότης», «πρόοδος», «κοινωνικὴ δημοκρατία», «δικαιοσύνη», «ἐλευθερία» καὶ ἄλλες ὡραῖες ἠχηρὲς λέξεις μὲ σκοπίμως ἐντελῶς ἀδιευκρίνηστο περιεχόμενο.

Ἡ Μάζα εἶναι δύναμις μεγάλη, ἀλλὰ ἀρνητική, κατεδαφιστική, ἀ ν α τ ρ ε π τ ι κ ή. Ὁ ρόλος της εἶναι κ α τ α σ τ ρ ε π τ ι κ ό ς. Εἶναι ὁ φ ο ρ ε ὺ ς τ ῆ ς ἀ ν α τ ρ ο π ῆ ς. Γι' αὐτὸ ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα γιὰ νὰ προωθήσῃ τὶς ἀνατρεπτικὲς ἐπιδιώξεις της, ἀπευθύνεται κυρίως πρὸς αὐτὴν καὶ ὄχι πρὸς τὸ σκεπτόμενο ἄτομο.

5. Ποιότης τῆς Μάζας.

> *«Ἡ Λογικὴ καὶ ἡ Ἐπιστήμη, εἶναι προϊόντα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλά, τὸ νὰ ἀναζητῇ κανεὶς τὴν λογικὴ ἄμεσα ἀπὸ τὸν λαό, αὐτὸ εἶναι μία χίμαιρα».*
>
> *Ε. ΡΕΝΑΝ*

Ἡ Μάζα ὑποφέρει ἀπὸ δύο ἀ ν ά γ κ ε ς: τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῆς δράσεως. Κυριαρχεῖται ἀπὸ ἕνα ἔ ν σ τ ι κ τ ο: τῆς ἀγέλης (προσχώρησις

στὴν ὁμοιομορφία). Καὶ διακρίνεται γιὰ τὴν ὁλοσχερῆ ἔλλειψι κριτικῆς σκέψεως. Γι' αὐτό, πέφτει εὔκολα θῦμα τῆς Προπαγάνδας. Πιστεύει ὁτιδήποτε. 'Ακολουθεῖ οἱονδήποτε. Καὶ προβαίνει στὶς πιὸ ἀπίθανες ἐνέργειες. Ἡ δρᾶσις της καθορίζεται ἀπὸ ἕνα ἐρεθισμὸ ποὺ προκαλεῖ «ψυχικὴ μόλυνσι» καὶ μεταδίδεται ταχύτατα στὸ ψυχολογικῶς ὁμοιογενὲς πλῆθος. Στὴν μάζα χάνεται τότε κάθε ἐπιφύλαξις. Καταρρέουν ὅλοι οἱ φραγμοί. Ἡ διαταραχὴ τῆς ἰσορροπίας τοῦ νευροφυτικοῦ συστήματος μιᾶς ἐξεγερμένης Μάζας κάνει νὰ ἀτονοῦν κάποτε, ἔνστικτα τόσο ἰσχυρὰ ὅπως τὸ μητρικὸ ἢ καὶ τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Χάνεται κάθε ἴχνος αἰδημοσύνης καὶ ἐκμηδενίζεται κάθε συναίσθησις εὐθύνης. Ἡ κατάπτωσις τῆς συνειδήσεως εἶναι πλήρης. Καὶ στὶς πράξεις τῶν ὁμαδισμένων ὄντων κυριαρχεῖ ὁ αὐτοματισμός.

Κανένας ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ γίνη «ἀπόλυτο ἄτομο», δηλαδὴ νὰ ἀπαλλαγῆ ὁλότερα ἀπὸ τὶς ἰδιότητες ποὺ τοῦ δημιουργεῖ σιγὰ - σιγὰ ἡ συμβίωσις μὲ ἄλλους ἀνθρώπους. Σὰν κοινωνικὸ ὄν, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ χάση κάτι ἀπὸ τὴν ἀτομικότητά του. Τὸ ἔνστικτο τῆς ὁμαδικότητος, (τάσις τῆς ὁμοφωνίας) ὑπάρχει σὲ ὅλους μας. Γι' αὐτὸ ὅλοι, κάτω ἀπὸ ὡρισμένες προϋποθέσεις καὶ συνθῆκες μποροῦν νὰ μεταγραποῦν σὲ Μάζα.

'Αλλά, ὅλοι μας ἔχουμε καὶ μία καθαρὰ ἀτομικὴ ὕπαρξι, μιὰ περιοχὴ ἀπολύτως ἀτομική, ἀπρόσιτη στὶς ἐξωτερικὲς ἐπιδράσεις, κάτι σὰν μιὰ βαθύτερη προσωπικότητα. Ἔχουμε τὶς ἐσωτερικὲς πεποιθήσεις, τάσεις, προτιμήσεις καὶ ἐπιθυμίες μας ποὺ βασικὰ μένουν ἀμετακίνητες. 'Εκεῖνες ποὺ ἀλλάζουν εἶναι οἱ ἐξωτερικές μας «γνῶμες». Οἱ ἐσώτερες, μένουν. Ὅταν τὸ ἄτομο δὲν διαθέτει ἀρκετὴ προσωπικότητα ἢ βρεθῆ σὲ εἰδικὲς καταστάσεις, οἱ προσωπικὲς τάσεις του περιέρχονται σὲ ὕπνωσι. Τότε, κυριαρχεῖται ἀπὸ ἀσταθεῖς ἀντιδράσεις καὶ παρασύρεται ἀπὸ τὸν ἴλιγγο τῆς Μάζας. 'Αλλά, ἡ ἀτομική του προσωπικότης δὲν ἔχει χαθῆ. Μόλις περάσουν οἱ μαζοποιητικὲς συνθῆκες, ξαναπροβάλλει. Κι' αὐτοῦ βρίσκεται ἡ ἀδυναμία τῆς Μάζας: στὴν προσωρινότητά της. Τὸ κάθε μέλος της, διατηρεῖ στὸ βάθος, τὶς ἰδέες του καὶ τὶς ξαναβρίσκει μόλις ξαναγυρίση στὶς κανονικὲς συνθῆκες διαβιώσεως, στὸ συνηθισμένο του περιβάλλον, στὸν φυσιολογικὸ κοινωνικό του ὅμιλο (οἰκογένεια, συνάδελφοι, γείτονες). Ἡ Μάζα λοιπόν, δὲν εἶναι μόνο ἑτερογενὲς πλῆθος. Εἶναι καὶ ἀσταθές. Ἡ Μάζα δὲν ἔχει μονιμότητα.

Οἱ μαζοποιητικὲς προπαγάνδες (κομμουνιστικὴ καὶ φασιστική) ἀγωνίζονται ἐναντίον τῆς προσωρινότητος τῆς Μάζας. Θέλουν νὰ δώσουν στὴν Μάζα ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ μόνιμο χαρακτήρα. Γι' αὐτό, ἡ σύγχρονη κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, πιὸ συστηματικὴ καὶ πιὸ ἐπιστημονικὴ ἀπὸ τὴν παλαιότερη, δὲν ἐνδιαφέρεται τόσο γιὰ τὶς ἐφήμερες μᾶζες ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ προσωρινὰ ὑφιστάμενες συνθῆκες τοῦ χώρου, καὶ τοῦ χρό-

νου, μὲ ἀπόσπασι ἀπὸ τὸ φυσικό τους περιβάλλον. Ἐνδιαφέρεται περισσότερο γιὰ τὶς «ἀόρατες» μάζες τῶν διασπάρτων μέσα στὸν χῶρο, ἀλλὰ συνεχῶς ὑποβαλλομένων στὶς ἴδιες ἐπιδράσεις πληθῶν. Προσπαθεῖ δηλαδὴ κυρίως, νὰ δημιουργήσῃ μ ό ν ι μ ε ς συνθῆκες μαζοποιήσεως. Νὰ καταστρέψῃ ὁ ρ ι σ τ ι κ ὰ τὸ ἄτομο. Γι᾽ αὐτὸν τὸν σκοπὸ χρησιμοποιεῖ τὴν Παιδεία, τὴν Ἀγωγή, τὴν Πολιτική, τὴν (νέα) Ἠθική, τὴν Τέχνη. Προσπαθεῖ νὰ διαμορφώσῃ μόνιμους θεσμούς ὁμοιομόρφους εἰδικὸ τρόπο ὁμοδισμένης ζωῆς. Τὸ νέο «πολιτισμὸ», τὸν ἀγελαῖο.

Ἡ Προπαγάνδα τοῦ σύγχρονου κομμουνισμοῦ ἀποβλέπει στὴν δημιουργία σταθερῶν ἐπιδράσεων ποὺ νὰ ἐπηρεάζουν ἐπαρκῶς τὸν καθένα χωριστὰ καὶ ὅλους μαζί, ὥστε νὰ δημιουργοῦν κοινὰ ἀνακλαστικά. Γι᾽ αὐτό, ἡ Προπαγάνδα, προσπαθεῖ νὰ ἔχῃ ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη σταθερότητα, συνέχεια καὶ ὁμοιογένεια.

6. Κοινὴ Γνώμη.

Ἡ Κοινὴ Γνώμη, εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν Μάζα. Εἶναι μία μᾶλλον ἀόριστη, λόγῳ γενικεύσεως, καὶ πολὺ ἀφηρημένη ἔννοια, εὐρύτερη ἀπὸ τὴν σαφῶς καθορισμένη ἀπὸ τὴν Ψυχολογία ἔννοια τῆς Μάζας.

Αὐτὸ ποὺ ἀποκαλοῦμε Κοινὴ Γνώμη, δὲν εἶναι κατ᾽ ἀνάγκην τὸ ἀποτέλεσμα τῆς στάσεως τῶν ἀτομικῶν γνωμῶν, οὔτε κὰν τῆς πλειοψηφίας των, ἐπὶ ἑνὸς θέματος. Εἶναι περισσότερο μία γενικὴ στάσις ποὺ καθορίζεται ἀπὸ τὰ μόνιμα στοιχεῖα τῆς Κοινῆς Γνώμης, ἀπὸ τὸ ἰδιότητές της, ἀπὸ τὰ ρεύματα ποὺ δημιουργοῦνται στὸ ἐσωτερικό της καὶ ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα. Μποροῦμε μάλιστα νὰ ποῦμε ὅτι πρόκειται μᾶλλον γιὰ τὴν ἐντύπωσι περὶ μιᾶς τέτοιας στάσεως παρὰ γιὰ μία πραγματικὰ κοινὴ στάσι ἔναντι τοῦ θέματος.

Τὰ μ ό ν ι μ α σ τ ο ι χ ε ῖ α τῆς Κοινῆς Γνώμης εἶναι οἱ διάφορες κλασικὲς αὐτόματες στάσεις τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου λ.χ. ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν ἐξουσία, πρὸς τοὺς φόρους, πρὸς τὴν γραφειοκρατία.

Ἰ δ ι ό τ η τ ε ς τῆς Κοινῆς Γνώμης εἶναι ὁ συναισθηματισμός, ἡ ἐπιπολαιότητα, τὸ εὐμετάβλητο, ἡ ἀχαριστία, ἡ εὐπιστία, ἡ ἀντιπάθεια πρὸς τὸν ὀρθολογισμό, τὸν ρεαλισμὸ καὶ τὸν σκεπτικισμό. Κατὰ βάθος, ἡ Κοινὴ Γνώμη, εἶναι σ υ ν τ η ρ η τ ι κ ή. Πιστεύει στὶς ἰσχύουσες ἀξίες, παραδέχεται τὴν τρέχουσα ἠθική, σέβεται τὰ καθιερωμένα, ἀπεχθάνεται τοὺς νεωτερισμούς, φοβᾶται τὶς τολμηρότητες καὶ τοὺς πειραματισμούς. Ἡ Κοινὴ Γνώμη εἶναι παθολογικὰ α ὐ τ ά ρ ε σ κ η. Θέλει νὰ τὴν κολακεύουν. Πείθεται εὐχαρίστως ὅτι «ἔχει πάντοτε δίκηο». Καὶ μισεῖ ἐκείνους ποὺ τῆς καταστρέφουν αὐτὴν τὴν ὡραία αὐταπάτη ἀποκαλύπτοντας τὰ σφάλματά της καὶ στιγματίζοντας τὶς τυχὸν ἀνοησίες της, ἔστω κι᾽ ἂν ξέρῃ ὅτι τὸ κάνουν γιὰ τὸ καλό της.

Ἡ Κοινὴ Γνώμη ἁ π λ ο υ σ τ ε ύ ε ι στὸ ἔπακρο τὰ γεγονότα καὶ τὶς ἰδέες. Καὶ ἐπίσης, π α ρ α μ ο ρ φ ώ ν ε ι τὸ παρελθὸν τὸ ὁποῖο συνήθως ἐξωραΐζει.

Ἡ Κοινὴ Γνώμη πιστεύει ἀκράδαντα σὲ ὡρισμένους μ ύ θ ο υ ς τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ ἀπωτέρου μέλλοντος. Τέτοιος μῦθος εἶναι « ὁ π α λ η ὸ ς κ α λ ὸ ς κ α ι ρ ὸ ς », («τὰ ὡραῖα χρόνια»). Ἄλλος πολὺ διαδεδομένος μῦθος εἶναι ὁ τῆς ἀ φ θ ο ν ί α ς ποὺ κάποτε ὑπῆρχε ἢ θὰ ἔλθη (ἰουδαϊκὴ «γῆ τῆς ἐπαγγελίας», κομμουνιστικὸ «βασίλειο τῆς ἀφθονίας», ἰσλαμικὸς παράδεισος κ.ο.κ.).

Λόγῳ τῆς εὐρύτητος καὶ τῆς ἀσαφείας της εἶναι πολὺ δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατον νὰ ξέρη κανεὶς πραγματικά, τὶς διαθέσεις τῆς Κοινῆς Γνώμης. Ἡ δυσκολία ἔγκειται στὸ γεγονὸς ὅτι στὴν πραγματικότητα, ἡ «γνώμη» εἶναι ὑποκειμενική, προσωπικὴ ὑπόθεσις. Οἱ ἔννοιες «κοινὴ» καὶ «γνώμη» δὲν συνυπάρχουν εὔκολα στὴν πράξι. Σὰν «Κοινὴ Γνώμη» ἐκλαμβάνεται συνήθως ἡ γνώμη ποὺ ἐκδηλώνεται. Ἀλλά, στὴν ἔκδηλη γνώμη δὲν μετέχουν ὅλοι ἐξ ἴσου, πολλοὶ μάλιστα δὲν μετέχουν καθόλου, ἐνῶ ἔχουν γνώμη.

Καὶ στὴν ἐκδήλωσι ὅμως τῆς γνώμης, ὑπάρχουν διάφοροι βαθμοὶ ἐντάσεως. Ἀπὸ τὴν βαθειὰ κρυμμένη γνώμη ὡς τὴν ἔντονα ἐκδηλωνόμενη, ὑπάρχει μία ὁλόκληρη κλίμακα. Ἔτσι, καμμιὰ «σφυγμομέτρησις» τῆς Κοινῆς Γνώμης δὲν παρέχει ἀσφαλῆ ἀποτελέσματα(*). Πρὸς ἀπελπισίαν τῶν πολιτικῶν, ἡ Γνώμη αὐτὴ θὰ μένη πάντα ἄπιαστη.

(*) Ὑπάρχουν δύο μέθοδοι σφυγμομετρήσεως. Ἡ «μαθηματικὴ» καὶ ἡ «ψυχολογική». Ἡ πρώτη συνίσταται στὴν ἐπιλογὴ δειγμάτων ἀπὸ ὅλα τὰ στρώματα μὲ στατιστικὲς ἀναλογίες καὶ μὲ ὑπολογισμὸ τοῦ πιθανοῦ σφάλματος. Ἡ δεύτερη, στὴν σύνταξι ἑνὸς ἐρωτηματολογίου ποὺ παίρνει ὑπ' ὄψι του τὶς σχέσεις μὲ τὸν ἐρωτώμενο καὶ διαπιστώνει τὸ σύνολο τῶν ἀντιλήψεων του. Τὸ μειονέκτημα τῆς «μαθηματικῆς» σφυγμομετρήσεως εἶναι ὅτι δὲν μετέχουν ὅλοι στὴν ἔκδηλη γνώμη καὶ ἄρα, οὐσιαστικά, ἡ σφυγμομέτρησις ἀφορᾶ μόνον τοὺς ἐκδηλουμένους. Τὸ μειονέκτημα τῆς «ψυχολογικῆς» σφυγμομετρήσεως εἶναι ὅτι ὁ ἐρωτῶν ἐπηρεάζει τὸν ἐρωτώμενο ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ διατύπωσις τῆς ἐρωτήσεως ἐπηρεάζει τὴν ἀπάντησι.

V. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

1. Οἱ ἡλικίες.

Ἡ Ψυχοπολιτικὴ μελέτησε τὸν ἄνθρωπο σὲ ὅλες τὶς φάσεις τῆς ζωῆς του, ὥστε νὰ ὁπλίση τὴν Προπαγάνδα μὲ τὴν γνῶσι τῶν εἰδικῶν μεθόδων ποὺ εἶναι ἀποτελεσματικότερες γιὰ τὸν ἐπιρεασμὸ κάθε ἡλικίας.

α. Τὸ παιδί.

Ἡ Ψυχοπολιτικὴ διαπίστωσε ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὁ ἄνθρωπος κυριαρχεῖται ἀπὸ ἕ ν α σ υ ν α ί σ θ η μ α κ α τ ω τ ε ρ ό τ η τ ο ς. Τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὴν φυσικὴ καὶ πνευματικὴ ἀδυναμία τοῦ παιδιοῦ ποὺ αἰσθάνεται ἀσθενὲς καὶ γι' αὐτὸ ἀναζητεῖ μία προστασία, ἕνα κηδεμόνα.

Ὁ προστάτης, ἐνσαρκώνει γιὰ τὸ παιδί, τὴν ἴδια τὴν «δύναμι». Ἀνεξαρτήτως τῶν πραγματικῶν του ἰδιοτήτων, φαντάζει στὰ μάτια του σὰν νὰ εἶναι δυνατὸς μεγάλος, τολμηρός, ἔξυπνος, σοφός. Ἔχει ὅλες τὶς ἰδιότητες ποὺ τὸ παιδὶ αἰσθάνεται νὰ λείπουν ἀπὸ τὸ ἴδιο καὶ λαχταρᾶ νὰ τὶς εἶχε. Βλέπει στὸν προστάτη του, αὐτὸ ποὺ θὰ ἤθελε νὰ εἶναι τὸ ἴδιο.

Τὸ συμπέρασμα, γιὰ τὴν Προπαγάνδα, εἶναι ὅτι ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι ἡ καταλληλότερη περίοδος γιὰ νὰ φυτέψη στὸν ἄνθρωπο τὴν ἀφοσίωσι, τὴν ὑπακοὴ καὶ τὴν πίστι πρὸς ἕνα Ἀρχηγό, πρὸς ἕνα ἡγέτη - προστάτη, κηδεμόνα, «πατερούλη»

Ἡ Προπαγάνδα τῶν ὁλοκληρωτικῶν συστημάτων ἐκμεταλλεύεται τὴν τάσι τοῦ παιδιοῦ νὰ τεθῆ κάτω ἀπὸ τὴν κηδεμονία κάποιου «ἰσχυροῦ καὶ σοφοῦ» προσώπου (ἢ καὶ ὀργανισμοῦ) καὶ φροντίζει νὰ τοῦ δώση αὐτὸν τὸν «προστάτη» ποὺ ἐναγωνίως ἀναζητᾶ. Ὁ «προστάτης» μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνα ἄτομο, ἕνας ἡγέτης, ἕνας δικτάτορας ἢ ἐπίσης ἕνα κόμμα, μία ὀργάνωσις ἢ καὶ τὸ ἴδιο τὸ Κράτος. Ὁ «Προστάτης» πρέπει νὰ πάρη μία μορφὴ ποὺ νὰ ἀντιστοιχῆ στὴν εἰδικὴ νοοτροπία τῶν παιδιῶν κάθε λαοῦ. Στὰ παιδιὰ τῆς Γερμανίας ἔπρεπε νὰ εἶναι ἕνας πολέμαχος, ἕνας στρατιωτικὸς ἀρχηγός. Γι' αὐτὸ ὁ Χίτλερ ἔγινε «Φύρερ» - Ἀρχηγός. Ἀντίθετα, στὴν Ρωσία, ὅπου ὑπῆρχε ἡ μακρὰ παράδοσις τοῦ «πατερούλη» - τσάρου», ὁ «προστάτης» ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῆ σὰν ἕνας καλοκάγαθος

«πατέρας», ἕνας «σοφὸς» δάσκαλος καὶ «σεβαστὸς» ἄνθρωπος ποὺ φροντίζει γιὰ ὅλα. Ἔτσι ὁ Στάλιν ἔγινε «ὁ μέγας δάσκαλος, σοφὸς καὶ πατέρας»(*).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ συναίσθημα τῆς κατωτερότητος, ἡ Ψυχοπολιτικὴ διαπίστωσε ἐπίσης, ὅτι ἡ παιδικὴ ἡλικία χαρακτηρίζεται καὶ ἀπὸ μία ὑπερτροφικὴ φαντασία. Ἐπειδὴ ἡ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ εἶναι περιορισμένη, ἐπειδὴ τὸ παιδὶ δὲν μπορεῖ νὰ δράση σὲ εὐρεῖς τομεῖς, δὲν μπορεῖ νὰ διοχετεύση τὴν ζωτικότητα ποὺ ξεχειλίζει μέσα του σὲ πραγματικὴ δραστηριότητα, ἀναγκάζεται νὰ τὴν διοχετεύση στὴν φαντασία του ποὺ προσλαμβάνει ὑπερτροφικὲς διαστάσεις. Ἡ φαντασία αὐτὴ ἐκδηλώνεται ἰδίως, μὲ μία κλίσι πρὸς τὴν περιπέτεια.

Τὸ συμπέρασμα, γιὰ τὴν Προπαγάνδα, εἶναι ὅτι πρέπει νὰ δίνη στὸ παιδὶ τροφὴ γιὰ τὴν φαντασία του. Καὶ φυσικὰ ἡ τροφὴ εἶναι τέτοια ὥστε, νὰ διαμορφώνη τὴν σκέψι του μὲ τὸν τρόπο ποὺ τὴν συμφέρει.

Ἡ παιδικὴ ἡλικία λοιπὸν εἶναι ἡ κατάλληλη γιὰ νὰ διαμορφωθοῦν οἱ τάσεις, οἱ κλίσεις καὶ τὰ ἰδεώδη τοῦ ἀνθρώπου διὰ μέσου τῆς φαντασίας του. Γι' αὐτὸ ἡ Προπαγάνδα τῶν ὁλοκληρωτικῶν κυρίως συστημάτων, φροντίζει νὰ δίνη στὰ παιδιὰ στολές, ἠχηρὰ συνθήματα, στρατιωτικοῦ τύπου ὀργανώσεις μὲ ἱεραρχίες, τίτλους καὶ ἀξιώματα. Ὁ κομμουνιστικὸς κόσμος «στρατεύει» τὰ παιδιὰ σὲ ὀργανώσεις «πιονέρων» καὶ τὰ ἐκπαιδεύει σὲ ποικίλες παραστρατιωτικὲς ὀργανώσεις. Τοὺς προσφέρει παιδικοὺς σιδηροδρόμους ὅπου ὅλες οἱ ἐργασίες γίνονται ἀπὸ παιδιὰ (λ.χ. Βουδαπέστης), εἰδικὰ παιδικὰ θέατρα, «αὐτοδιοικουμένες» παιδοπόλεις (λ.χ. στὴν Κριμαία) καταστήματα μὲ προσωπικὸ ἀπὸ παιδιὰ κλπ.

(*) Αὐτὸ ποὺ ἰσχύει γιὰ τὰ παιδιά, ἰσχύει κατὰ προέκτασι καὶ γιὰ τοὺς λαοὺς ποὺ εἴτε ἐπειδὴ δὲν ἔδρασαν ποτὲ ἐλεύθερα καὶ ὑπεύθυνα, εἴτε ἐπειδὴ ἔχουν κατώτερο πολιτιστικὸ ἐπίπεδο, εἴτε καὶ γιὰ τοὺς δύο λόγους, ἔχουν τὴν τάσι νὰ ἀναζητοῦν ἕνα κηδεμόνα, πατέρα, «μεσσία» ἢ ἀρχηγό. Τέτοιος λαὸς εἶναι λ.χ. ὁ ρωσικός, ποὺ γιὰ λόγους ἱστορικούς, ἀπὸ ψυχολογικὴ πλευρά, διακρίνεται γιὰ τὸν «παιδισμό» του. Ὁ ρωσικὸς λαὸς δὲν ἐγνώρισε ποτὲ ἐλευθερία. Δὲν ἔδρασε ποτὲ ὑπεύθυνα. Ποτὲ δὲν μπόρεσε νὰ πάρη μόνος του μία ἀπόφασι ἢ νὰ ἀναπτύξη μία πρωτοβουλία. Ποτὲ δὲν ἀπεφάσισε ὁ ἴδιος γιὰ τὶς τύχες του. Ἡ πολιτικὴ ζωὴ καὶ πεῖρα του ἦταν πάντοτε ἐξαιρετικὰ χαμηλή. Ἔμεινε λοιπὸν ἀπὸ ψυχολογικὴ καὶ εἰδικότερα ἀπὸ ψυχοπολιτικὴ πλευρά, σὲ κυριολεκτικὰ παιδικὴ ἂν ὄχι καὶ νηπιώδη κατάστασι. Γι' αὐτό, ἔχει τὴν τάσι νὰ ἀναζητᾶ τὸν «προστάτη» του, τὸν ὁδηγὸ καὶ σωτῆρα του. Διέπεται πάντοτε ἀπὸ ἕνα ἔντονο συναίσθημα κατωτερότητος καὶ ἀπὸ μία ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ τεθῆ κάτω ἀπὸ τὴν σκέπη ἑνὸς «σοφοῦ» ἡγέτη ποὺ θὰ σκέπτεται καὶ θὰ ἀποφασίζη στὴν θέσι του. Κυριαρχεῖται ἀπὸ ἕνα πνεῦμα μεσσιανισμοῦ.

Σ' αὐτό, σὲ συνδυασμὸ βέβαια καὶ μὲ τὸ σύστημα, ὀφείλεται καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ φαινόμενο τῆς «προσωπολατρείας», τὸ διαμετρικὰ ἀντίθετο πρὸς ὥριμους λαοὺς καὶ ὀρθολογικὰ πνεύματα.

Ἔτσι, τὰ παιδιά, ἀγκιστρωμένα ἀπὸ τὰ δολώματα τοῦ καθεστῶτος πρὸς τὴν φαντασία τους, παραδίδονται ὁλόψυχα στοὺς ἡγέτες του.

Ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἶναι ἡ ἰσχυρή. τάσις πρὸς μίμησιν. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι γενικὰ ζῶο μιμητικό, ἀλλὰ τοῦτο ἰσχύει πολὺ περισσότερο κατὰ τὴν παιδική του ἡλικία. Τὸ συμπέρασμα γιὰ τὴν Προπαγάνδα, εἶναι ὅτι πρέπει, προσφέρῃ στὸ παιδὶ «παραδείγματα» πρὸς μίμησιν. Γι' αὐτό, σὲ κάθε κράτος ποὺ ἔχει μιὰ λίγο - πολὺ ἀξιόλογη Προπαγάνδα, δίδονται στὰ παιδιὰ ἄπειρα τέτοια «παραδείγματα». Δημιουργοῦνται δηλ. «ἥρωες» στοὺς ὁποίους ἀποδίδονται ὅλες οἱ ἰδιότητες ποὺ τὸ καθεστὼς θέλει νὰ ἀποκτήσουν τὰ παιδιά. Δὲν ἔχει σημασία ἂν οἱ προβαλλόμενοι τὶς εἶχαν πραγματικὰ ἢ ὄχι. Οἱ «ἥρωες» δὲν προσφέρουν παρὰ ἕνα ὄνομα, ἕνα γεγονός, μία εὐκαιρία. Τὸ περιεχόμενο ποὺ δίδεται στὶς μορφὲς τους, καθορίζεται ἀπὸ τὶς ἑκάστοτε ἀνάγκες καὶ ἐπιδιώξεις τῶν ἐμπνευστῶν τῆς Προπαγάνδας. Ἔτσι, λ.χ., στὰ Ἑλληνόπουλα ποὺ ζοῦν στὸ Παραπέτασμα προβάλλεται συστηματικὰ τὸ «παράδειγμα» τοῦ Μπελογιάννη. Σχολές, ὑποτροφίες, διαγωνισμοί, ἀθλητικὲς ὁμάδες, φέρουν τὸ ὄνομά του. Παντοῦ φωτογραφίες του, ἀναγνώσματα γιὰ τὴν ζωή του, «ἀποφθέγματά» του. Κάθε τόσο γιορτὲς γιὰ ἐπετείους του. Καὶ ἀφοῦ καθιερωθῆ πιὰ στὴν παιδικὴ συνείδησι σὰν «ἥρωας», ἀρχίζει ἡ κυριώτερη φάσις τῆς Προπαγάνδας. Ὁ Μπελογιάννης εἶναι «μεγάλος» γιατὶ εἶχε ὡρισμένες ἰδιότητες. Ἦταν πιστὸς στὸ Κόμμα. Ἄρα νὰ εἶστε κι' ἐσεῖς πιστοὶ στὸ Κόμμα ἂν θέλετε νὰ σᾶς τιμοῦν μιὰ μέρα. Ὁ Μπελογιάννης ἀγωνίσθηκε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ γιὰ τὸν κομμουνισμό. Ἄρα καὶ ἐσεῖς νὰ ἀγωνισθῆτε σὲ ὅλη σας τὴν ζωὴ γιὰ τὸν κομμουνισμὸ ἂν θέλετε νὰ γίνετε «ἥρωες». Ὁ Μπελογιάννης πειθαρχοῦσε πάντα χωρὶς συζήτησι στὶς ὅποιες ἐντολὲς τοῦ ἔδινε ἡ κομματικὴ ἡγεσία. Ἄρα, πρέπει καὶ ἐσεῖς νὰ ὑπακοῦτε πάντα ἀδίστακτα στὶς οἱεσδήποτε ἐντολὲς τῆς κομματικῆς ἡγεσίας ἂν θέλετε νὰ τοῦ μοιάσετε. Ὁ Μπελογιάννης δὲν δίστασε νὰ δώσῃ καὶ τὴ ζωή του γιὰ τὸ Κόμμα ὅταν χρειάστηκε. Ἄρα καὶ ἐσεῖς νὰ κάνετε τὸ ἴδιο, ἂν θέλετε νὰ δοξασθῆτε. Ὁ Μπελογιάννης μελετοῦσε τὰ συγγράμματα τοῦ μαρξισμοῦ. Ἄρα καὶ ἐσεῖς νὰ κάνετε τὸ ἴδιο ἂν θέλετε νὰ μορφωθῆτε. Ἐκεῖνος ἀγαποῦσε πάνω ἀπ' ὅλα τὴν Σοβιετικὴ Ἕνωσι, τὴν «μάνα τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου» Ἄρα καὶ σεῖς πρέπει νὰ τὴν θεωρεῖται σὰν πατρίδα σας ἂν πραγματικὰ θέλετε νὰ γίνετε σπουδαῖοι κ.ο.κ.

β. Ὁ νέος.

Σχετικὰ μὲ τὴν νεανικὴ ἡλικία, ἡ Ψυχοπολιτικὴ κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ περίοδος τῆς ἥβης ἐπιφέρει ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καθαρὰ βιολογικὴ καὶ μία ψυχικὴ ἀναστάτωσι καὶ ἀστάθεια, Ἡ τελευταία μάλιστα, παρα-

τείνεται γιὰ ἕνα ἀξιόλογο χρονικὸ διάστημα καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν λῆξι τῆς καθαρῶς βιολογικῆς ἐφηβείας. Ψυχολογικῶς, ἡ ἐφηβεία, διαρκεῖ περισσότερο ἀπὸ ὅσο φυσικῶς. Ἡ περίοδός της καλύπτει τὴν ζωὴ ἀπὸ τὰ 15 ὡς τὰ 25 χρόνια της μὲ διαφορὲς ἀνάλογα μὲ τὸ ἄτομο.

Ἡ περίοδος αὐτή, προσφέρεται ἰδιαιτέρως γιὰ τὸν ψυχολογικὸ ἐπηρεασμό. Ἡ νοοτροπία καὶ ἡ ψυχοσύνθεσις τοῦ νέου δὲν ἔχουν ἀκόμη ἀποκτήση μιὰ στέρεη συγκρότησι. Ἔτσι, εἶναι εὔκολο νὰ διεισδύσουν μέσα τους, ἀπὸ ἔξω, διάφορες ἰδέες. Οἱ νέοι μὲ τὸν ρευστό, χωρὶς «παγωμένο» ἐξωτερικὸ φλοιὸ ψυχοπνευματικὸ κόσμο τους, εἶναι ἄριστοι «δέκτες» ἰδεῶν καὶ συναισθημάτων. Γι' αὐτό, ἡ Προπαγάνδα, μπορεῖ, μὲ σχετικὴ εὐκολία, νὰ εἰσαγάγη ἄφθονο «ὑλικό» στὸ ὑποσυνείδητό τους. Νὰ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον τὰ Κ.Κ. προτιμοῦν πάντοτε τοὺς νέους καὶ ἡ Προπαγάνδα τους γιὰ νὰ τοὺς προσελκύση χρησιμοποιεῖ ὅλα τὰ μέσα ποὺ ἀπευθύνονται εἰδικὰ σ' αὐτούς, ὅπως εἶναι ὁ ἀθλητισμός, οἱ γιορτές, τὰ φεστιβάλ, ἡ ψυχαγωγία, ὁ ἀντικονφορμισμὸς καὶ ἡ ἐπαναστατικότης ποὺ ἱκανοποιοῦν τὴν δίψα γιὰ χαρά, δράσι, περιπέτεια καὶ ἀνάδειξι, ποὺ βασανίζει τὸν νέο.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ψυχολογικὴ ἀστάθεια, τὴν ἰδεολογικὴ ρευστότητα καὶ τὴν μεγάλη «δεκτικότητα» τοῦ νέου, ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῆς ἡλικίας του, εἶναι ἡ ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ὴ δ ι ά θ ε σ ι ς. Καθὼς ἀρχίζει νὰ ἀποκτᾶ συναίσθησι τῆς προσωπικότητός του καὶ γιὰ νὰ πείση ἀκριβῶς τὸν ἑαυτό του ὅτι ἔχει πιὰ δικὴ του ἀνεξάρτητη ὀντότητα, ἐξεγείρεται ἐναντίον τῶν κηδεμόνων καὶ τῶν «δεσμῶν» (τρόπος ζωῆς, οἰκογενειακὲς ἀντιλήψεις κλπ) τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Θέλει νὰ ἀποτινάξη τὸν «ζυγὸ» τῶν «συμβατικοτήτων». Γι' αὐτό, μέσα σὲ κάθε νέο, βράζει μία ἐπανάστασις. Ὁ νέος εἶναι μαχητικὸς ἀντικονφορμιστής, ποὺ ἀπεχθάνεται τὸ «κατεστημένο» καὶ ἐξεγείρεται ἐναντίον του μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους, συχνὰ ἀντίθετους τρόπους (μπῆτνικς - τεντυμπόϋς - χούλλιγκανς - πολιτικὴ κλπ) Αὐτὸ τὸ ἐκμεταλλεύεται ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα γιὰ νὰ προσελκύση τοὺς νέους μὲ «ἐπαναστατικὰ» συνθήματα (ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἁπλῶς ἀνατρεπτικά) καὶ «ἀντικονφορμιστική» κριτική, ἡ ὁποία εἶναι τέτοια μόνον ἐναντίον τῶν ἄλλων συστημάτων ἐνῶ ἔναντι τοῦ κομμουνισμοῦ μετατρέπεται στὸν πιὸ ἀπόλυτο κονφορμισμὸ (τὸ Κ.Κ. καὶ ἡ ἡγεσία του ἔχουν παντοῦ καὶ πάντα δίκηο, ὁτιδήποτε διαπράττεται στὸν κομμουνιστικὸ κόσμο εἶναι πάντοτε δικαιολογημένο κ.ο.κ.).

Συναφὴς πρὸς τὴν ἐπαναστατικότητα τοῦ νέου καὶ ἡ τάσις του πρὸς τὸν ἐ ξ τ ρ ε μ ι σ μ ό. Ὁ νέος, κατὰ κανόνα εἶναι ἀ π ό λ υ τ ο ς. Διέπεται ἀπὸ ἀδιαλλαξία. Κλίνει πρὸς τὸν φανατισμό. Μισεῖ τὶς ἀποχρώσεις. Ἀπεχθάνεται τὶς μετριοπάθειες. Ἀποκρούει τοὺς συμβιβασμούς. Εἶναι ἀνένδοτος καὶ σκληρός. Γι' αὐτό, ἀγνὸς κυνηγὸς τῶν

ἀπολύτων οὐτοπιῶν ἕλκεται ἀπὸ τοὺς ὁλοκληρωτισμοὺς καὶ τὶς Προπαγάνδες των ποὺ τοῦ ὑπόσχονται τὸ ἀπόλυτο καὶ τοῦ προσφέρουν τὸ ἀκραῖο. Φυσικά, ὅσο ὡριμάζει, «βάζει νερὸ στὸ κρασὶ» του. Ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ἀλήθεια ὅπως καὶ ἡ ζωή, εἶναι καταστάσεις παλυσύνθετες. Διδάσκεται τὴν ἀνάγκη τοῦ διαλόγου καὶ κατανοεῖ τὴν ἀξία τῆς ἀνοχῆς. Βλέπει τὴν πολλαπλότητα σὰν νόμο τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πνεύματος. Γίνεται, ἔτσι, λιγότερο ἐστικτώδης καὶ συναισθηματικός, περισσότερο λογικός. Καὶ τότε, ἂν ἔχῃ γίνει κομμουνιστής, ἀποχωρεῖ. Τὸ φαινόμενο τῆς προσχωρήσεως τῶν ἀνωρίμων νέων στὰ Κ.Κ. καὶ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ὡριμαζόντων ἀπὸ αὐτὰ ἔχει τόση ἔκτασι, ὥστε τὰ Κ.Κ. μοιάζουν μὲ κέντρα διερχομένων ὅπου ἕνα τμῆμα τῆς νεολαίας κάνει ἐκεῖ τὴν «θητεία» του - θητεία ἀνωριμότητος. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ τὸ ἀπόφθεγμα: «Ὅποιος κάτω ἀπὸ τὰ 25 του δὲν εἶναι κουμμουνιστὴς δὲν ἔχει καρδιά. Ὅποιος πάνω ἀπὸ τὰ 25του μένει κουμμουνιστής, δὲν ἔχει μυαλό».

Ἄλλη τάσις χαρακτηριστικὴ τοῦ νέου (καὶ τῶν ἀνωρίμων πνευμάτων καθὼς καὶ τῶν ἡμιμαθῶν γενικῶς) εἶναι ἐπιθυμία τῆς ἀπολύτου γνώσεως. Θέλουν νὰ πιστεύουν ὅτι κατέχουν τὴν πλήρη ἀλήθεια. Γι᾿ αὐτὸ ἑλκύονται ἀπὸ τὰ Δόγματα. Ἰδιαίτερα ὁ μαρξισμὸς ποὺ μὲ 4 νόμους, 3 στάδια, 2 τάσεις καὶ 1 ἀρχὴ ἐξηγεῖ τὰ πάντα καὶ προσφέρει στὸ πιάτο ἕνα σύμπαν τακτοποιημένο σὲ ρυθμὸ 5ετοῦς προγράμματος, ἐμφανίζεται στοὺς νέους σὰν «ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθεια». Τοὺς θαμπώνει καὶ τοὺς τυφλώνει. Τὸ συναίσθημα ὅτι αὐτοὶ διαφέρουν ἀπὸ τοὺς «κοινοὺς» ἀνθρώπους γιατὶ κατέχουν τὴν μία, μοναδικὴ καὶ ἀπόλυτη ἀλήθεια τοὺς φέρνει ἴλιγγο, τοὺς μεθᾶ. Καὶ τοὺς παρασύρει. Ἂν δὲν ξεφύγουν ἀπὸ αὐτὴν τὴν μέθη μένουν παντοτινὰ ἀνώριμοι, ἡμιμαθεῖς, ὑπανάπτυκτοι, πνευματικῶς ἀνολοκλήρωτοι.

Στὴν δογματικὴ σκέψι παγιδεύει τὸν νέο καὶ ἡ ἀκατανίκητη ἐπιθυμία του νὰ ἔχῃ μία Πίστι. Ὁ νέος χρειάζεται τὰ Ἰδεώδη. Τοῦ εἶναι ἀνάγκη ζωτικὴ νὰ πιστεύῃ σὲ μιὰ ἰδεολογία. Μιὰ ἔντεχνη Προπαγάνδα, ποὺ ἐκμεταλλεύεται αὐτὴν τὴν τάσι, τοῦ προσφέρει ἀντὶ γιὰ Ἰδεώδη - δόγματα, ἀντὶ γιὰ Ἰδανικὰ - ἐπιστημονικοφανῆ ἀξιώματα, ἀντὶ γιὰ Πίστι - μερικὰ καλούπια. Ἔτσι, ὁ νέος καταντᾶ «μαρξιστής».

Τέλος, ὁ νέος διψᾶ γιὰ Δράσι. Γιὰ δρᾶσι ποὺ νὰ δικαιώνεται ἀπὸ μιὰ πίστι, νὰ τοῦ προσφέρῃ περιπέτεια, νὰ τοῦ ἐπιτρέπῃ νὰ ἀναδειχθῇ καὶ νὰ τὸν πείθῃ ὅτι μὲ αὐτὴν ἐξυπηρετεῖ τοὺς συνανθρώπους του. Ὁ κομμουνισμὸς καὶ ἄλλα ἀνατρεπτικὰ κινήματα προσφέρουν ἄφθονη δρᾶσι. Καὶ ἐνῶ θέτουν αὐτὴν τὴν δρᾶσι στὴν ὑπηρεσία ἀρνητικῶν ἐπιδιώξεων, ἡ Προπαγάνδα τους πείθει τὸν νέο ὅτι δῆθεν ὑπηρετεῖ ἀνώτερα (πανανθρώπινα κλπ) ἰδανικά.

γ. Ὁ Ὥριμος.

Στὴν μέση ἡλικία, ἐπικρατεῖ τὸ κίνητρο τῶν ἀναγκῶν. Εἶναι ἡ περίοδος τῆς συνέσεως καὶ τῆς φρονήσεως. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Προπαγάνδα ποὺ ἀπευθύνεται σὲ ἀνθρώπους τέτοιας ἡλικίας πρέπει νὰ εἶναι κυρίως Προπαγάνδα ρεαλιστική, προσαρμοσμένη στὰ πράγματα, στὶς ἀνάγκες καὶ στὰ «ὑλικὰ» προβλήματα τῶν ἀνθρώπων (συνδικαλιστική, οἰκονομικὴ Προπαγάνδα).

δ. Ὁ Γέρος

Στὴν γεροντικὴ ἡλικία παρουσιάζεται συχνότατα μία ὄξυνσις τοῦ κινήτρου τῆς στοργῆς. Πολλοὶ ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι παρουσιάζουν ἕνα σχεδὸν νοσηρὸ ἀνθρωπισμὸ καὶ μποροῦν εὔκολα νὰ πέσουν θύματα μιᾶς Προπαγάνδας ποὺ θὰ τοὺς πλησιάση μὲ ἀνθρωπιστικὰ καὶ εἰρηνιστικὰ συνθήματα.

Ἕνα ἄλλο γνώρισμα αὐτῆς τῆς ἡλικίας εἶναι ἕνα εἶδος πείσματος ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ παράλογη ἐμμονὴ σὲ ὡρισμένες ἰδέες ἢ τάσεις καὶ μὲ μὲ ἀδιαφορία γιὰ τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς ἐμμονῆς.

2. Οἱ νευροψυχικοὶ τύποι.

Στὶς μελέτες τους γιὰ τὰ ἐξηρτημένα ἀνακλαστικά, ὁ Παυλὼφ καὶ οἱ μαθηταὶ του, πρόσεξαν ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀντιδροῦν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Καὶ κυρίως, δὲν ἀντιδροῦν μὲ τὴν ἴδια ταχύτητα καὶ μὲ τὴν ἴδια ἔντασι στοὺς διαφόρους ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμούς. Μὲ βάσι λοιπὸν τὴν ἔκτασι, τὴν ἔντασι καὶ τὴν ταχύτητα τῆς ἀντιδράσεως των στοὺς διαφόρους ἐρεθισμοὺς τοῦ περιβάλλοντος, κατέταξαν τοὺς ἀνθρώπους ὕστερα ἀπὸ πολλὲς παρατηρήσεις σὲ τρεῖς βασικὲς κατηγορίες νευροψυχικῶν τύπων. Οἱ τύποι αὐτοί εἶναι:

α. Ὁ συγκινησιακὸς ἢ καλλιτεχνικός.

Σ' αὐτὸν ἐπικρατεῖ κυρίως τὸ συναίσθημα. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δρᾶ μὲ βάσι τὶς συγκινήσεις του, τὶς παρορμήσεις του, τὰ ἔνστικτά του καὶ συνήθως ἀκολουθεῖ καλλιτεχνικὴ σταδιοδρομία. «Αἰσθάνεται», δὲν σκέπτεται. Ἐκφράζεται, ὅπως λέμε μὲ τὴν καρδιὰ του καὶ ὄχι μὲ τὸ μυαλό του.

Ἡ Προπαγάνδα πρὸς αὐτὸν πρέπει νὰ εἶναι συγκινησιακή. Σὰν κύριο μέσο της ἔχει τὸ ἠχηρὸ ἀξίωμα. Χρησιμοποιεῖ μεγάλες λέξεις, ἰδεαλισμούς, παρελάσεις, ποιήματα, μουσικές, συνθήματα, δραματικὲς ἐκκλήσεις, καλλιτεχνικὲς παραστάσεις. Εἶναι μία κλῆσις πρὸς τὴν ψυχή.

β. Ὁ διανοητικὸς ἢ ἐπιστημονικός.

Εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο τοῦ καλλιτεχνικοῦ. Σ' αὐτὸν ὑπερέχει

τὸ λογικό, ἡ σκέψις. Εἶναι τύπος ὀρθολογικὸς καὶ συνήθως ἀκολουθεῖ ἐπιστημονικὴ σταδιοδρομία. Ἐπεξεργάζεται τὶς ἐντυπώσεις καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς τοῦ περιβάλλοντος του μὲ τρόπο ὄχι συναισθηματικό, ἀλλὰ λογικό, ἐγκεφαλικό. Αὐτὸς ὁ τύπος δὲν μπορεῖ νὰ προσεγγισθῆ μὲ συγκινήσεις. Μπορεῖ ὅμως νὰ προσεγγισθῆ μὲ λογικὰ ἐπιχειρήματα, μὲ συλλογισμούς, μὲ συγκεκριμένες ἀποδείξεις.

Ἡ Προπαγάνδα πρὸς αὐτὸν εἶναι τοῦ τύπου τῆς π ε ι θ ο ῦ ς . Χρησιμοποιεῖ σὰν βασικὸ μέσον της τό ἐπιχείρημα. Τροφοδοτεῖται μὲ στατιστικές, ντοκουμέντα καὶ κάθε λογῆς λογικὰ στοιχεῖα. Εἶναι μία κλῆσις πρὸς τὴν νόησι.

γ. Ὁ *μικτὸς ἢ κοινός*.

Μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ἀντιθέτων τύπων, ὑπάρχει ὁ ἐνδιάμεσος ποὺ εἶναι καὶ ὁ πιὸ διαδεδομένος. Σ' αὐτὸν δροῦν τόσο τὰ συναισθήματα, ὅσο καὶ ἡ λογική. Ἡ ἀναλογία τους ποικίλλει ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία του, τὸ φῦλο του καὶ μὲ τὶς ἑκάστοτε συνθῆκες. Ἐναπόκειται λοιπὸν στὸν προπαγανδιστή, μὲ βάσι καὶ τὶς ἄλλες διαπιστώσεις τῆς Ψυχοπολιτικῆς περὶ τῶν διαφόρων ἡλικιῶν καὶ περὶ τῶν κινήτρων, καθὼς καὶ μὲ βάσι τὶς γνώσεις ποὺ ἔχει ὁ ἴδιος γιὰ τὶς ἰδιαίτερες συνθῆκες τῆς ζωῆς καὶ τῶν προβλημάτων τοῦ συγκεκριμένου ἀνθρώπου, νὰ διαλέξη ποιὸ κέντρο του θὰ προσβάλη περισσότερο: τὸ συναισθηματικὸ ἢ τὸ ἐγκεφαλικό.

Ὁ Παυλὼφ μελέτησε τοὺς ἀνθρώπινους νευροψυχικοὺς τύπους γιὰ σκοποὺς ἰατρικούς. Διαπίστωσε ὅτι ὁ καλλιτεχνικὸς προσβάλλεται κυρίως ἀπὸ ὑ σ τ ε ρ ί α. Ὁ διανοητικὸς ἀπὸ ψ υ χ α σ θ έ ν ε ι α. Καὶ ὁ ἐνδιάμεσος τύπος, ἀπὸ ν ε υ ρ α σ θ έ ν ε ι α.

Αὐτὲς οἱ διαπιστώσεις, ἐπιτρέπουν στὸν εἰδικὸ νὰ ἐμβαθύνη περισσότερο τὴν μελέτη τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων τύπων. Οἱ ψυχικὲς ἀρρώστειες ἀπὸ τὶς ὁποῖες προσβάλλονται οἱ διάφοροι τύποι τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ καθορίση μὲ ἀρκετὴ ἀκρίβεια τὸ περιεχόμενο τοῦ ὑποσυνειδήτου τους. Ἐπισημάνει τὰ συμπλέγματα ποὺ τοὺς βασανίζουν, τὶς ἐνδόμυχες σκέψεις, τὶς ἀπωθημένες ἐπιθυμίες καὶ τὰ ἀπόκρυφα συναισθήματά τους. Ὅλα αὐτὰ ὅμως εἶναι πολύτιμα καὶ γιὰ τὴν Προπαγάνδα, ἡ ὁποία σὲ μεγάλο βαθμὸ στηρίζει τὸ ἔργο της στὶς ψυχώσεις, τὶς φοβίες καὶ «μανίες» ποὺ ἔχει ὁ κάθε ἄνθρωπος καὶ ὁ κάθε λαός. Γι' αὐτό, ἡ διάκρισις τῶν ἀνθρώπων σὲ διάφορους νευρικοὺς τύπους ἔχει τεράστια σημασία γιὰ τὴν Προπαγάνδα.

Μὲ βάσι τὴν διάκρισι αὐτή, μπορεῖ ἡ Προπαγάνδα νὰ χρησιμοποιήση κατάλληλα καὶ τὴν Παιδεία. Κατατάσσοντας τὰ παιδιὰ ἀπὸ μικρὴ ἡλικία στοὺς νευροψυχικοὺς τύπους στοὺς ὁποίους ἀνήκουν, ἡ Παιδεία τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν καθορίζει μὲ ποιὰ μέσα θὰ ἐπιδράση ἐπάνω τους,

ὥστε νὰ τὰ διαμορφώση ὅπως θέλει τὸ καθεστώς. Ἡ εἰδικὴ δηλαδὴ ἀνατροφὴ ποὺ θὰ δοθῆ στὸ κάθε παιδὶ τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου καθορίζεται μὲ βάσι τὰ ἐξαρτημένα ἀνακλαστικά του — τὸ νευροψυχικὸ τύπο στὸν ὁποῖο ἀνήκει. Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ παιδιοῦ ἐπεξεργάζεται τὶς νευρικὲς διεργασίες του, καὶ κάνει δυνατὴ τὴν διαμόρφωσί του, ὡς ἕνα βαθμό, κατὰ βούλησιν.

Στὰ σοβιετικὰ σχολεῖα, τὰ παιδιὰ τὰ ξεχωρίζουν κατὰ νευροψυχικοὺς τύπους. Καὶ τὸ «ψυχογράφημα» τοῦ κάθε παιδιοῦ συντελεῖ (μαζὶ καὶ μὲ ἄλλους παράγοντες) στὴν ἀπόφασι τοῦ Κράτους γιὰ τὸ μέλλον του. Τί εἴδους ἐπάγγελμα θὰ κάνη, ἂν καὶ τί θὰ σπουδάση, ἂν θὰ ἐνταχθῆ ἢ ὄχι στὸ κόμμα. Λ.χ. ὁ συναισθηματικὸς τύπος δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν κατάλληλος γιὰ κομματικὸ στέλεχος. Βέβαια ἐνθουσιάζεται εὔκολα ἀλλὰ καὶ «πέφτει» εὔκολα. Τὸ Κ.Κ. θα προτιμήση γιὰ τὴν σοβαρὴ δουλειά του τὸν λογικό, τὸν διανοητικὸ τύπο. Ἀλλά, θὰ τοῦ δώση τὴν μέθοδο καὶ τὸ εἶδος τῆς «διανοήσεως» ποὺ θέλει τὸ Κόμμα.

Ὑπάρχει λοιπόν, στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες, ἕνα εἶδος «ψυχολογικοῦ φακέλλου», ποὺ συνοδεύει τὸ κάθε μέλος τοῦ Κ.Κ. καὶ ἰδίως τὸ κάθε στέλεχος. Ἔτσι, ὅταν πρόκειται νὰ ἐπιλεγῆ γιὰ κάποια ἀποστολή, ἡ ἡγεσία βλέπει στὸν φάκελλό του ὄχι μόνο τὰ βιογραφικὰ καὶ κομματικὰ στοιχεῖα καὶ προσόντα του, ἀλλὰ καὶ τὶς ψυχικές του ἰδιότητες. Μελετᾶ τὸν ψυχολογικὸ «χάρτη» του. Καὶ ἀνάλογα, κρίνει ἂν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἢ ὄχι κατάλληλος λ.χ. γιὰ μιὰ παράνομη ἀποστολὴ ἢ γιὰ πολιτικὸς ἐπίτροπος στὸν στρατὸ κ.ο.κ.

Δ' ΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

Ι. ΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

1. Οἱ τρεῖς κλάδοι.

Ἡ Προπαγάνδα εἶναι μία διάδοσις ἰδεῶν. Ἰδέες ὅμως ἔχουμε διαφόρων εἰδῶν. Ἔτσι, ἔχουμε καὶ διαφόρων εἰδῶν Προπαγάνδες. Μὲ βάσι τὸ ἰδεολογικὸ περιεχόμενό της, ἡ Προπαγάνδα διακρίνεται σὲ τρεῖς κλάδους:

α) Ἡ Ἐμπορικὴ Προπαγάνδα ἢ διαφήμισις ὅπως τὴν λέμε συνήθως, διαδίδει ἰδέες ποὺ ἔχουν σχέσι μὲ κάποιο ἐμπορικὸ προϊόν. Σκοπός της εἶναι ἡ δημιουργία προτιμήσεων πρὸς τὰ διάφορα εἴδη τοῦ ἐμπορίου ἢ ἀκόμη καὶ ἡ δημιουργία ὑλικῶν ἀναγκῶν διὰ ψυχολογικῶν μέσων. Νὰ κατορθώση λ.χ. νὰ ἐμφυσήση στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἰδέα ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἀξίζει χωρὶς αὐτοκίνητο, συνεπῶς οἱ προσπάθειες τοῦ καθενὸς πρέπει νὰ ἀποβλέπουν στὴν ἀπόκτησι αὐτοκινήτου.

β) Ἡ Θρησκευτικὴ Προπαγάνδα, ἢ κατήχησις (προσηλυτισμός), διαδίδει ἰδέες ποὺ ἔχουν γιὰ σκοπὸ νὰ μᾶς διδάξουν ὡρισμένους κανόνες ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς. Τὸ περιεχόμενο αὐτῆς τῆς Προπαγάνδας εἶναι μία φιλοσοφία τῆς ὑπάρξεως. Προσπαθεῖ νὰ μᾶς διδάξη τί εἶναι Καλὸ καὶ Κακό, ποιὸ εἶναι τὸ Δίκαιο καὶ ποιὸ τὸ Ἄδικο, πῶς νὰ ἀκολουθήσουμε τὴν Ἀρετὴ καὶ νὰ ἀποφύγουμε τὴν Κακία.

γ) Ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα ἢ ἁπλῶς Προπαγάνδα ἔχει γιὰ σκοπό της τὸν καθοριμὸ τῆς στάσεως καὶ συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου.

2. Ἡ εὐρύτης τῆς Πολιτικῆς Προπαγάνδας.

Ἡ τροποποίησις τῆς πολιτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου συχνὰ τροποποιεῖ καὶ τὴν γενικότερη συμπεριφορά, τὸν χαρακτῆρα, τὸν ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ κόσμο, τὴν ἴδια τὴν ἰδιοσυστασία τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ἀποβλέπει δηλαδὴ ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα στὴ διάδοσι καθαρῶς πολιτικῶν ἀπόψεων καὶ μόνον. Πολλὲς φορές, ἔχει γιὰ σκοπό της, μαζὶ μὲ τὴν

διάδοσι μιᾶς ὡρισμένης πολιτικῆς ἰδεολογίας, καὶ πέρα ἀπὸ αὐτήν, τὴν ἀνατροπὴ μιᾶς θρησκευτικῆς πίστεως, (λ.χ. κομμουνιστικὸς ἀθεϊσμός), τὴν διάδοσι μιᾶς ὁλόκληρης φιλοσοφίας (λ.χ. μαρξισμὸς) τὴν δημιουργία δικῶν της κοινωνικῶν, ἠθικῶν καὶ βιοθεωρητικῶν ἀντιλήψεων. (λ.χ. λενινιστικὴ ἠθική) τὴν ἐπιβολὴ μιᾶς εἰδικῆς αἰσθητικῆς (λ.χ. «σοσιαλιστικὸς ρεαλισμός»).

Ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα, ἔχει λοιπὸν συχνὰ γιὰ στόχο της ὁλόκληρο τὸ «εἶναι» πνευματικό, ἠθικὸ καὶ ψυχικό, τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτό, δὲν ἀλλάζει μόνο τὴν πολιτική του συμπεριφορά, ἂν καὶ σ' αὐτὴν βεβαίως ἀποβλέπει κυρίως, ἀλλὰ ὁλόκληρη τὴν ἰδιοσυγκρασία του. Στόχος της εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος σὰν μέλος τῆς κοινωνίας. Συνεπῶς μία ἐπιτυχημένη Πολιτικὴ Προπαγάνδα μπορεῖ νὰ ἐπιρεάση τὴν ἴδια τὴν «οὐσία» τοῦ ἀνθρώπου. Παραδείγματα ἔχουμε πολλά. Ἡ ναζιστικὴ καὶ ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, μὲ τὴν δημιουργία φανατισμένων ψυχοπαθῶν ὀπαδῶν οἱ ὁποῖοι ἔχουν δικές τους ἀντιδράσεις, ἀκατανόητες γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ εἶναι διατεθειμένοι, σύμφωνα μὲ μία δική τους ἀντίληψι περὶ «ἠθικῆς», νὰ κάνουν ὁποιοδήποτε ἔγκλημα χάριν τοῦ σκοποῦ τους, ἀποτελοῦν τυπικὰ δείγματα τῶν γενικωτέρων ἀποτελεσμάτων τῆς Πολιτικῆς Προπαγάνδας.

Ἡ ναζιστικὴ Προπαγάνδα δὲν ἄλλαξε ἁπλῶς τὶς πολιτικὲς ἀντιλήψεις τῶν ὀπαδῶν της. Προχώρησε πολὺ βαθύτερα. Τοὺς δημιούργησε ἀντιλήψεις γιὰ τὶς σχέσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν, γιὰ τὸν ρόλο κάθε φυλῆς, γιὰ τὴν εὐγονική, τὴν Ἐκκλησία, τὴν Ἱστορία, κλπ.

Ἐπίσης ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, διδάσκει μιὰ νέα, δική της «ἠθικὴ» τὴν κομμουνιστικὴ ἢ λενινιστικὴ «ἠθική». Διδάσκει τὴν ἀθεΐα. Τὴν φιλοσοφία της — τὸν Διαλεκτικὸ Ὑλισμό. Τὴν δική της, ὑλιστικὴ ἀντίληψι καὶ ἑρμηνεία τῆς Ἱστορίας. Γενικά, διαδίδει ἕνα πλῆθος μὴ καθαρῶς πολιτικῶν ἰδεῶν. Σκοπός της εἶναι νὰ δημιουργήση ὄχι ἁπλῶς ἕνα πολιτικὸ ὀπαδό, ἀλλὰ ἕνα ἄνθρωπο ὁλοκληρωτικὸ κτῆμα τοῦ κομμουνισμοῦ, ἕνα ἄνθρωπο ριζικῶς διαφορετικοῦ τύπου. Σ' αὐτὸν τὸν σκοπὸ ὑπέταξε καὶ τὴν Τέχνη («σοσιαλιστικὸς ρεαλισμὸς») καὶ τὴν Παιδεία καὶ ὅλες τὶς ἀνθρώπινες ἐκδηλώσεις.

Ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα λοιπόν, εἶναι εὐρύτερη καὶ ἀπὸ τὴν Ἐμπορικὴ καὶ ἀπὸ τὴν Θρησκευτικὴ Προπαγάνδα. Τὰ ἀποτελέσματά της εἶναι βαθύτερα καὶ ἀγκαλιάζουν τὸν ἄνθρωπο στὸ σύνολό του.

3. Σχέσις Πολιτικῆς καὶ Ἐμπορικῆς Προπαγάνδας.

Ἡ Διαφήμησις καὶ ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα ἔχουν ἀσφαλῶς πολλὰ κοινὰ σημεῖα καὶ συχνὰ ἀλληλοεπηρεάζονται.

Ἡ Ἐμπορικὴ Προπαγάνδα χρησιμοποιεῖ τὴν ἐμπορικὴ πληρο-

φορία (λ.χ. ὅτι παράγεται τὸ τάδε προϊὸν σὲ τέτοιες ποσότητες, ὅτι ὑπάρχουν τόσοι καταναλωταὶ αὐτοῦ τοῦ προϊόντος, ὅτι τὰ συστατικὰ ποὺ τὸ ἀποτελοῦν εἶναι αὐτὰ ἢ ἐκεῖνα). Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα χρησιμοποιεῖ τὴν πολιτικὴ πληροφορία.

Ἡ πρώτη, δίνει ὑποσχέσεις λ.χ. πάρετε τὸ τάδε αὐτοκίνητο θὰ ἐνθουσιασθῆτε. Ἡ δεύτερη ἔχει τὸ πρόγραμμα μὲ τὸ ὁποῖο δίνει τὶς ὑποσχέσεις της.

Ἡ Ἐμπορικὴ Προπαγάνδα ἔχει τὴν «μάρκα». Ἡ πολιτικὴ ἔχει τὸ σύμβολο (σβάστικα, σφυροδρέπανα, φάτσιο).

Ἡ Ἐμπορικὴ Προπαγάνδα ἔχει τὸ διαφημιστικὸ σύνθημα, («πίνετε μπύρα τάδε»). Ἡ πολιτικὴ ἔχει τὸ πολιτικὸ σύνθημα («ψηφίζετε τὸν δεῖνα»).

Ἄλλωστε, πολὺ συχνὰ ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα δὲν εἶναι καὶ αὐτή, παρὰ μιὰ ἐμπορικὴ διαφήμησις ὡρισμένων προσώπων ἢ πραγμάτων. Μεγάλες προπαγανδιστικὲς ἐκστρατεῖες προσωπικῆς διαφημίσεως ἔκαναν λ.χ. ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ Καρλομάγνος, ὁ Λουδοβῖκος 14ος («ὁ Ἥλιος»), ὁ Ναπολέων, ὁ Μουσολίνι, ὁ Χίτλερ, ὁ Στάλιν, ὁ Μάο. Τὴν προσωπικὴ αὐτὴ διαφήμησι τὴν ἔκαναν διάφοροι ποιητές, χρονικογράφοι, ἱστορικοί, ζωγράφοι, γλύπτες, μουσικοσυνθέτες ποὺ τοὺς πλήρωναν πλουσιοπάροχα οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Τὴν ἔκαναν ὅμως καὶ οἱ ἴδιοι οἱ «μεγάλοι ἄνδρες» μὲ τὶς φροντισμένες στάσεις τους (Ναπολέων), μὲ τὴν μελετημένη συμπεριφορά τους (Λένιν) καὶ μὲ τὶς «ἱστορικὲς» φράσεις των, (Τσῶρτσιλ) μὲ τὸ προμελετημένο ντύσιμό τους (Μάο).

Πολὺ συχνά, ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα, χρησιμοποιεῖ καὶ τὴν καθαρῶς Ἐμπορικὴ Προπαγάνδα γιὰ νὰ ἐξυπηρετήση τοὺς πολιτικοὺς σκοπούς της. Ἔτσι λ.χ., ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις, χρησιμοποιεῖ σὲ εὐρύτατη κλίμακα, γιὰ τοὺς πολιτικούς της σκοποὺς τὶς οἰκονομικὲς καὶ ἐμπορικὲς σχέσεις, τὶς ἐμπορικὲς ἐκθέσεις, τὴν παροχὴ τεχνικῆς βοηθείας, τὴν ἀνταλλαγὴ ἐμπορευμάτων, τὴν σύναψι ἐμπορικῶν συμφωνιῶν, τὴν κατασκευὴ παραγωγικῶν ἔργων (λ.χ. Ἀσσουάν), τὴν διάδοσι τῶν κάθε εἴδους προϊόντων της, τὴν προβολὴ τῶν τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων της («σποῦτνικ»).

Συμπερασματικῶς, ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἐμπορικὴ κυρίως στὸν σκοπό. Δὲν ἐπιδιώκει στὴν ἐπιβολὴ ἐμπορευμάτων ἀλλὰ πολιτικο - ἰδεολογικῶν πεποιθήσεων. Ἔτσι, ἐνῶ χρησιμοποιεῖ τὰ ἴδια μέσα μὲ τὴν Ἐμπορικὴ Προπαγάνδα, ἀποκτᾶ πολὺ μεγαλύτερη εὐρύτητα στόχων.

4. Σχέσις Θρησκευτικῆς καὶ Πολιτικῆς Προπαγάνδας.

Ἡ Θρησκευτικὴ Προπαγάνδα, διδάσκει μία φιλοσοφία ὑπάρξεως καὶ ὁρίζει τοὺς κανόνες τῆς συγκεκριμένης ἠθικῆς συμπεριφορᾶς. Ἔτσι ὅμως,

ἔρχεται ἀναπόφευκτα σὲ σύγκρουσι μὲ τὴν «καθολικὴ» Πολιτικὴ Προπαγάνδα, δηλαδὴ μὲ τὴν Προπαγάνδα τῶν ὁλοκληρωτικῶν συστημάτων καὶ ἰδεολογιῶν ποὺ ἀπὸ τὴν φύσι τους δὲν ἀνέχονται κανένα ἄλλο Δόγμα καμμία ἄλλη Πίστι.

Ὅταν ἕνα κόμμα δὲν διαφημίζει ἁπλῶς τὶς πολιτικές του ἀντιλήψεις καὶ τὸ πολιτικό του πρόγραμμα ὅπως κάνουν τὰ συνήθη κόμματα, ἀλλὰ προπαγανδίζει ἕνα ὁλόκληρο οἰκονομικὸ, κοινωνικό, πολιτικὸ καὶ ἰδεολογικὸ σ ύ σ τ η μ α, ὅταν αὐτὸ τὸ πολιτικὸ κόμμα στηρίζεται σὲ μιὰ κ ο σ μ ο θ ε ω ρ ί α, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ Κ.Κ. τότε ἡ Προπαγάνδα του, διδάσκει καὶ μία δική του «ἠθικὴ» καὶ μία δική του φιλοσοφία ὑπάρξεως. Μοιραῖα λοιπὸν ἔρχεται σὲ σύγκρουσι μὲ τὴν Θρησκεία καὶ τὴν Προπαγάνδα. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ τὸ μῖσος τοῦ κομμουνισμοῦ κατὰ τῆς θρησκείας καὶ ἡ ἀντιθρησκευτικὴ Προπαγάνδα του.

Ἡ σχέσις ὅμως Θρησκευτικῆς καὶ Πολιτικῆς Προπαγάνδας δὲν εἶναι πάντοτε σχέσις συγκρούσεως. Πολλὲς φορές, ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα, προσπαθεῖ νὰ χρησιμοποιήση σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ μέσα της καὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἴδια τὴν Θρησκεία, ὑποδουλώνοντας την στὸ Κράτος. Παράδειγμα τέτοιας χρησιμοποιήσεως τῆς Θρησκείας ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους, μᾶς παρέχουν οἱ κομμουνιστικὲς χῶρες. Αὐτές, ἂν καὶ ἀθεϊστικές, ἐπιτρέπουν, μὲ περιορισμοὺς φυσικά, τὴν ὕπαρξι τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὴν ἔχουν θέσει κάτω ἀπὸ τὸν πλήρη ἰδεολογικοπνευματικό, πολιτικὸ καὶ ὀργανωτικὸ ἔλεγχο τοῦ μονοκομματικοῦ κράτους. Καὶ αὐτό, προσπαθεῖ, γιὰ τὸ διάστημα ποὺ θὰ τὴν ἀνέχεται σὰν «ἀναγκαῖο κακὸ» νὰ χρησιμοποιήση τὴν Ἐκκλησία γιὰ νὰ συμφιλιώση τοὺς πιστοὺς μὲ τὸ καθεστώς, νὰ τοὺς κινητοποιήση ὑπέρ του καὶ νὰ τοὺς ἀφομοιώση βαθμιαῖα. Ἐπίσης, χρησιμοποιεῖ τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴν διείσδυσι σὲ ἄλλους ὁμόθρησκους λαούς. Καὶ τέλος, τὴν χρησιμοποιεῖ ἐπίσης, γιὰ τὴν διεξαγωγὴ τῆς «ἀνθρωπιστικῆς» Προπαγάνδας του περὶ εἰρήνης, ὑφέσεως, ἀφοπλισμοῦ καὶ τὰ παρόμοια.

Ἐξ ἄλλου, ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα, πολλὲς φορές, εἶναι καὶ ἡ ἴδια «θρησκευτική». Παίρνει δηλαδὴ μεθόδους καὶ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς θρησκείας καὶ προσπαθεῖ νὰ τὰ μεταφυτεύση πρὸς πολιτικὲς κατευθύνσεις. Ἕνα παράδειγμα ἡ «θεοποίησις» τῶν ἡγετῶν, ἡ «ἁγιοποίησις» τῶν «μαρτύρων» καὶ ἡ «ἱεροποίησις» συμβόλων τοῦ κινήματος. Ὁ κομμουνισμός, ὅπως θὰ δοῦμε καὶ παρακάτω, ἔχει φροντίση νὰ πάρη ὅλα τὰ στοιχεῖα μιᾶς θρησκείας γιατὶ σκοπός του εἶναι νὰ γίνη μία νέου τύπου «θρησκεία», δηλαδὴ ἀντικείμενον ἀπολύτου πίστεως.

II. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

1. Τὰ διάφορα εἴδη.

Χρησιμοποιῶντας σὰν κριτήριο τὶς πηγές, τὸ κοινό, τοὺς στόχους ἢ τοὺς σκοποὺς τῆς Πολιτικῆς Προπαγάνδας, τὴν διακρίνουμε σὲ διάφορα εἴδη. Η πρώτη διαίρεσις εἶναι ἐκείνη ποὺ παίρνει σὰν κριτήριο τὴν προέλευσι (πηγὴ) καὶ τὸν τρόπο ἐμφανίσεως τῆς Προπαγάνδας. Τότε, τὴν διακρίνουμε σὲ λευκὴ - φαιὰ - μαύρη.

Ἂν κριτήριό μας εἶναι ὄχι ἡ προέλευσις τῆς Προπαγάνδας ἀλλὰ τὸ κοινὸ της, δηλ. ὄχι ποιὸς τὴν κάνει ἀλλὰ σὲ ποιὸν ἀπευθύνεται, τότε τὴν διακρίνουμε σὲ σταθεροποιητικὴ—μεταπειστικὴ—διαλυτικὴ καὶ εἰδική.

Ἄλλο κριτήριο εἶναι ὁ στόχος τῆς Προπαγάνδας, ὁπότε τὴν ξεχωρίζουμε σὲ στρατηγικὴ καὶ τακτική.

Τέλος, ὅταν σὰν κριτήριο χρησιμεύει ὁ σκοπὸς τῆς Προπαγάνδας, ἂν δηλ. ἀποβλέπη στὴν διάδοσι τῶν ἰδεῶν της ἢ στὴν καταπολέμησι τῶν ἰδεῶν τοῦ ἀντιπάλου, ἔχουμε δύο εἴδη: Προπαγάνδα καὶ Ἀντιπροπαγάνδα.

Ἀμέσως πιὸ κάτω ἐξετάζουμε ὅλα τὰ εἴδη Πολιτικῆς Προπαγάνδας.

2. Διάκρισις κατὰ προέλευσιν.

α) Λευκὴ Προπαγάνδα: Εἶναι ἐκείνη ποὺ διεξάγεται κατὰ τρόπο φανερὸ καὶ ἐπίσημο. Δηλώνει ἀπὸ ποῦ προέρχεται, σὲ ποιὸν ἀπευθύνεται, ἀπὸ ποῦ ἀντλεῖ τὶς πληροφορίες της καὶ τὰ στοιχεῖα της, καὶ ποῦ ἀποβλέπει. Εἶναι ἡ ἀνοιχτή, ἡ ἐνυπόγραφη, ἡ ἐπώνυμη Προπαγάνδα ποὺ κάνει λ.χ. μία κυβερνητικὴ ἢ κομματικὴ ἀνακοίνωσις, ἕνας ἐπίσημος ραδιοσταθμός, τὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο μιᾶς πολιτικῆς παρατάξεως ἢ ὁ κοινοβουλευτικὸς της ἐκπρόσωπος.

Ἡ Λευκὴ Προπαγάνδα, ἔχει ἕνα μεγάλο πλεονέκτημα. Εἶναι ἐνυπόγραφη καὶ ὑπεύθυνη. Γι' αὐτὸ ἔχει κῦρος.

Ἔχει ὅμως καὶ ἕνα μεγάλο μειονέκτημα. Ἡ ἀκτίνα ἐπιδράσεώς της εἶναι περιορισμένη. Ἐπειδὴ προέρχεται ἀπὸ μία παράταξι, δὲν γίνεται δεκτὴ ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἄλλης. Συχνὰ μάλιστα δὲν γίνεται κἂν γνωστὴ ἀπὸ αὐτοὺς γιατὶ δημοσιεύεται μόνο στὴν δική της ἐφημερίδα. Ἔτσι,

παρ' ὅλη τὴν «ἐγκυρότητά» της, δυσκολεύεται νὰ προσεγγίση ἄλλα στρώματα τῆς κοινῆς γνώμης.

β) Φαιὰ Προπαγάνδα: Εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία συγκαλύπτει τὶς πηγές, τὴν προέλευσι καὶ τοὺς σκοπούς της. Εἶναι ἡ Προπαγάνδα ποὺ δὲν ἔχει ἐπισήμως πατρότητα. Εἶναι ἀνώνυμη, ἀνυπόγραφη, ἔκθετη, ἀνεύθυνη. Εἶναι λ.χ. ἡ Προπαγάνδα ποὺ διεξάγεται μὲ τὶς διάφορες φῆμες καὶ τὶς διαδόσεις, ἡ λεγόμενη «προπαγάνδα τοῦ ψιθύρου».

Αὐτὴ μειονεκτεῖ ἔναντι τῆς Λευκῆς, ἀπὸ πλευρᾶς «ἐγκυρότητος». Πλεονεκτεῖ ὅμως ἀπὸ πλευρᾶς ἀκτίνος ἐπιδράσεως. Ἡ διάδοσις φθάνει σχεδὸν παντοῦ. Καὶ ἔτσι, κάτι ποὺ λέγεται μὲ τὴ Φαιὰ Προπαγάνδα (λ.χ. «ἀπὸ στόμα σὲ στόμα») φθάνει στοὺς ὀπαδοὺς ὅλων τῶν παρατάξεων καθὼς καὶ σὲ ἐκείνους ποὺ δὲν διαβάζουν ἐφημερίδες, δὲν ἀκοῦνε ραδιόφωνο, δὲν πηγαίνουν σὲ συγκεντρώσεις.

γ) Μαύρη Προπαγάνδα: Εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐμφανίζεται μὲ ψεύτικη πατρότητα, ἀποδίδεται σὲ πηγὴ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν πραγματική. Ἔχει ψεύτικη ὑπογραφή, εἶναι πλαστογραφημένη. Παρουσιάζεται συχνὰ σὰν νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἀντίπαλο, τὸν ὁποῖο θέλει νὰ πλήξη. Παρουσιάζει δῆθεν ὁμολογίες του, δῆθεν ντοκουμέντα του, καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι προέρχεται ἀπὸ αὐτόν. Ἡ Μαύρη Προπαγάνδα ἀποβλέπει κυρίως στὴν διάσπασι τοῦ ἀντιπάλου ἢ στὴν καλλιέργεια ἡττοπαθῶν, φυγοκέντρων καὶ ἄλλων ἀναλόγων τάσεων μέσα στὸ στρατόπεδό του.

Χαρακτηριστικὴ περίπτωσις Μαύρης Προπαγάνδας εἶναι ὁ «Ριζοσπάστης» ποὺ ἐξέδιδε ἐπὶ 4ης Αὐγούστου τὸ Ὑπουργεῖο Ἀσφαλείας. Ὁ τότε ὑπουργὸς Ἀσφαλείας Κ. Μανιαδάκης, χρησιμοποίησε διαφόρους πρώην κομμουνιστὰς ποὺ ἤξεραν καλὰ τὴν νοοτροπία καὶ τὴν ὁρολογία τοῦ κομμουνισμοῦ, γιὰ νὰ συντάσση καὶ νὰ κυκλοφορῆ δῆθεν παράνομα, τὴν ἐφημερίδα «Ριζοσπάστης», σὰν ὄργανο τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἡ πραγματική, παράνομη ἡγεσία τοῦ Κ.Κ.Ε., ἐξέδιδε τὸν δικό της, τὸν πραγματικὸ «Ριζοσπάστη». Ἀλλὰ ὁ ψεύτικος, κυκλοφοροῦσε πιὸ τακτικὰ καὶ πιὸ ἄνετα. Ἔτσι, ἔθεσε κάτω ἀπὸ τὴν δική του καθοδήγησι τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Κ.Κ.Ε. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τὸ ΚΚΕ ἔπαιρνε γραμμὴ ἀπὸ τὸν πλαστὸ «Ριζοσπάστη». Αὐτός, κατάγγειλε ὅλους τοὺς πραγματικοὺς κομματικοὺς ἡγέτας σὰν «πράχτορες τῆς Ἀσφάλειας» μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀπομονωθοῦν ἀπὸ τοὺς ὁμοϊδεάτας των, νὰ ἐξουδετερωθοῦν καὶ νὰ συλληφθοῦν ! Ὁ ἴδιος ὁ Ν. Ζαχαριάδης, γενικὸς γραμματεὺς τότε τοῦ Κ.Κ.Ε., γιὰ μία περίοδο, ἔπαιρνε «γραμμὴ» ἀπὸ τὸν ψεύτικο «Ριζοσπάστη» (*).

(*) Σ' αὐτὸ ὀφείλεται καὶ ἡ ἀρχικὴ στάσις του ὑπὲρ τοῦ «Ὄχι», τῆς 28ης Ὀκτωβρίου

3. Διάκρισις κατὰ τὸ κοινόν.

Μὲ κριτήριο τὸ κοινὸ πρὸς τὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται ἡ Προπαγάνδα διακρίνεται σὲ τέσσερα εἴδη: τὴν σταθεροποιητική, τὴν μεταπειστική, τὴν διασπαστικὴ καὶ τὴν εἰδική.

α) **Ἡ Σταθεροποιητικὴ Προπαγάνδα**: Ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς προπαγανδιζομένης ἰδέας καὶ ἀποβλέπει στὴν στερέωσι τῶν πεποιθήσεων των, στὴν διατήρησι τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς μαχητικότητος των, στὴν κατοχύρωσι τοῦ «πιστεύω» των. Εἶναι σφᾶλμα νὰ θεωρεῖται ὅτι μία παράταξις δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ κάνη Προπαγάνδα πρὸς τοὺς ὀπαδούς της. Ἡ Κοινὴ Γνώμη εἶναι ρευστή. Ἂν δὲν ἀνανεώνη καθημερινὰ τὴν πίστι τῶν ὀπαδῶν της, μία παράταξις μπορεῖ νὰ τοὺς χάση.

β) **Ἡ Μεταπειστικὴ Προπαγάνδα**: Ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς κυμαινομένους, τοὺς ταλαντευομένους, τοὺς ἰδεολογικῶς ἀμφιρρέποντας. Σκοπός της νὰ τοὺς προσελκύση καὶ νὰ ἐπιτύχη τὴν προσχώρησί τους στὴν Ἰδέα.

γ) **Ἡ Διασπαστικὴ ἢ Διαλυτικὴ Προπαγάνδα**: Ἀπευθύνεται στοὺς φανατικοὺς ἀντιπάλους, οἱ ὁποῖοι δὲν πρόκειται νὰ μεταπεισθοῦν. Ἀποβλέπει στὴν διάσπασί τους, στὴν καλλιέργεια διενέξεων καὶ αἱρέσεων μέσα στὸ δικό τους στρατόπεδο, στὴν ἀνάπτυξι κεντροφύγων τάσεων: Μέθοδοί της εἶναι: Ἡ διάσπασις ἡγεσίας καὶ ὀπαδῶν διὰ τῆς διαβολῆς τῆς πρώτης. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμοιβαίας δυσπιστίας καὶ καχυποψίας μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων. Ὁ κλονισμὸς τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ὀπαδῶν πρὸς τὴν ἡγεσία τους ἢ πρὸς τὴν ἔκβασι τῶν ἀγώνων τους. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν κάθε λογῆς δυσαρεσκειῶν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἐχθροῦ. Γενικά, ἡ Προπαγάνδα αὐτή, δὲν προσβάλλει ἀπ' εὐθείας τὶς ἰδέες τοῦ ἀντιπάλου ἀλλὰ ὑπονομεύει ἔντεχνα τὴν συνοχή του ἢ τὸ ἠθικό του. Συχνὰ εἶναι φαιά, συχνότερα μαύρη, σπανίως λευκή.

δ) **Εἰδικὴ Προπαγάνδα**: Ἐφαρμόζεται σὲ ἐντελῶς εἰδικὲς περιπτώσεις. Ἀπευθύνεται σὲ μονάδες ἢ σὲ σύνολα ποὺ βρίσκονται σὲ ἰδιάζουσα κατάστασι, σὲ εἰδικὴ θέσι. Τέτοια Προπαγάνδα εἶναι λ.χ. ἐκείνη ποὺ ἀπευθύνεται σήμερα τόσο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς πρὸς τοὺς ο ὐ δ ε τ έ ρ ο υ ς.

1940, τὸ ὁποῖο ἐνέκρινε μὲ τὴν πρώτη ἐπιστολή του, παρὰ τὴν ὕπαρξι τῆς σοβιετοχιτλερικῆς συμμαχίας. Μετά, κατάλαβε τὸ λάθος του καὶ ἔγραψε δύο ἄλλες ἐπιστολὲς μὲ τὶς ὁποῖες πῆρε θέσι ἐναντίον τοῦ «Ὄχι» καὶ ἐναρμονίσθηκε μὲ τὴν τότε φιλοαξονικὴ «γραμμὴ» τῆς Μόσχας καὶ τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ.

4. Διάκρισις κατὰ τὸν στόχον.

Μὲ κριτήριο τὸν στόχο της, ἡ Προπαγάνδα διακρίνεται σὲ δύο εἴδη: Στὴν Στρατηγικὴ καὶ τὴν Τακτική.

α) Στρατηγικὴ Προπαγάνδα: Ἔχει γιὰ στόχο της τὴν τελικὴ ἐπιδίωξι τοῦ κινήματος ποὺ ὑπηρετεῖ. Ἀποβλέπει δηλαδή, στὸν ἀπώτερο τελικὸ στρατηγικὸ σκοπό. Ἡ Προπαγάνδα αὐτή, εἶναι ὁ μόνιμος π υ ρ ή ν α ς κ ά θ ε Π ρ ο π α γ ά ν δ α ς. Ἀντιστοιχεῖ στὴν ἀμετακίνητη τελικὴ ἐπιδίωξι τοῦ κινήματος ἡ ὁποία δὲν μεταβάλλεται. Ἀποτελεῖται λοιπὸν ἀπὸ στοιχεῖα μόνιμα, στρατηγικῆς, ὄχι τακτικῆς φύσεως. Συνιστᾶ τὴν βαθύτερη οὐσία ἑνὸς «πιστεύω». Διαδίδει τὴν βασικὴ ἰδεολογία, τὶς θεμελιώδεις ἀναλλοίωτες ἀρχές της. Εἶναι μακρόπνοη. Σταθερή. Συνυφασμένη μὲ τὴν ἴδια τὴν ἰδεολογικὴ ὑπόστασι τῆς παρατάξεώς της.

β) Τακτικὴ Προπαγάνδα: Προβάλλει τοὺς ἑκάστοτε ἄ μ ε σ ο υ ς στόχους. Εἶναι μία Προπαγάνδα ἑ λ ι σ σ ο μ έ ν η, τακτικῆς φύσεως. Δὲν στηρίζεται σὲ μόνιμες ἀρχές, ἀλλὰ ἀπεναντίας, διακρίνεται γιὰ τὴν ἀπεριόριστη εὐελιξία της καὶ τὴν διαρκῆ προσαρμογή της στὶς ὁλοένα μεταβαλλόμενες συνθῆκες. Διαδίδει ὄχι «αἰώνιες» ἰδέες ἀλλὰ εὐκαιριακὰ συνθήματα. Ὑπηρετεῖ ὄχι τὸν μακρυνὸ τελικὸ σκοπὸ τὸν ὁποῖο μάλιστα συχνὰ ἀποσιωπᾶ ἢ κρύβει ἢ ἀκόμη καὶ ἀρνεῖται, ἀλλὰ τὴν ἑκάστοτε τρέχουσα πολιτικὴ «γραμμὴ» ποὺ προωθεῖ συγκεκριμένες, ἄμεσες, ἐφικτὲς ἐπιδιώξεις.

5. Διάκρισις κατὰ τὸ περιεχόμενον.

Μὲ κριτήριο τὸ περιεχόμενο τῶν ἰδεῶν τὶς ὁποίες διαδίδει, ἡ Προπαγάνδα διακρίνεται σὲ δύο εἴδη: τὴν Ἁπλῆ Προπαγάνδα καὶ τὴν Ἀντιπροπαγάνδα.

α) Ἡ ἁπλῆ Προπαγάνδα: Διαδίδει τὶς ἰδέες μιᾶς παρατάξεως. Προσπαθεῖ εἴτε νὰ ἀνανεώση καὶ νὰ ἐνισχύση τὴν πίστι τῶν ὀπαδῶν της, εἴτε νὰ προσελκύση ἄλλους, νέους ὀπαδοὺς σ' αὐτὲς τὶς ἰδέες.

β) Ἡ Ἀντιπροπαγάνδα: Ἀποβλέπει στὴν καταπολέμησι τῆς Προπαγάνδας τοῦ ἀντιπάλου ὁ ὁποῖος ἐπίσης πραγματοποιεῖ διάδοσι τῶν ἰδεῶν του. Σκοπὸς της εἶναι ἡ καταπολέμησις τῶν ἰδεῶν ποὺ διαδίδει ὁ ἀντίπαλος. Θέλει νὰ προφυλάξη τοὺς ὀπαδοὺς τῆς παρατάξεώς της ἀπὸ τὶς ἰδέες τοῦ ἐχθροῦ γιὰ νὰ τοὺς συγκρατήση στὶς δικές της. Ἐπίσης, προσπαθεῖ νὰ ματαιώση τὶς ἐνέργειες τοῦ ἐχθροῦ πρὸς διάσπασιν τῶν ὀπαδῶν της. Τέλος, ἀντιμετωπίζει καὶ τὴν μεταπειστικὴ Προπαγάνδα τοῦ ἐχθροῦ πρὸς τοὺς ἐνδιαμέσους καθὼς καὶ τὴν σταθεροποιητικὴ προπαγάνδα πρὸς τοὺς δικούς του ὀπαδούς.

III. ΟΙ ΔΥΟ ΤΥΠΟΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

1. Προπαγάνδα καὶ 'Αγκιτάτσια.

'Αναφέραμε πολλὲς διακρίσεις τῆς Προπαγάνδας ποὺ ἡ κάθε μιά τους στηρίζεται καὶ σὲ διαφορετικὴ βάσι. Παίρνει δηλαδὴ γιὰ κριτήριο κάθε φορὰ ἕνα ἀπὸ τοὺς παράγοντας τῆς Προπαγάνδας. Πότε τὴν πηγή, πότε τὸ κοινό, πότε τὸ στόχο καὶ πότε τὸ περιεχόμενό της. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως ἔκαναν μία διάκρισι τῆς Προπαγάνδας ἡ ὁποία βασίζεται ὄχι σὲ ἕνα μόνο ἀπὸ τὰ στοιχεῖα της, ἀλλὰ στὸ σ ύ ν ο λ ο τῶν βασικῶν στοιχείων ποὺ ὑπάρχουν σὲ κάθε Προπαγάνδα. Εἶναι μία διάκρισις πιὸ ὁλοκληρωμένη καὶ πιὸ ἐπιστημονικὴ ἀπὸ τὶς προηγούμενες.

Σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψί τους, οἱ κομμουνισταί, διακρίνουν τὴν Προπαγάνδα σὲ δύο τύπους, σὲ δύο κύρια εἴδη.

Τὸ πρῶτο εἶδος τὸ ὀνομάζουν «Προπαγάνδα πρώτου τύπου» ἢ «κυρίως Προπαγάνδα» ἢ ἁπλῶς Π ρ ο π α γ ά ν δ α. Τὸ δεύτερο εἶδος τὸ ὀνομάζουν «Προπαγάνδα δευτέρου τύπου» ἢ κοινῶς 'Α γ κ ι τ ά τ σ ι α (δηλ. ζύμωσι, ἐσωτερικὸ βρασμό, διέγερσι). Γιὰ πρώτη φορὰ ἡ διάκρισις αὐτὴ ἔγινε ἀπὸ τὸν «πατέρα τοῦ ρωσικοῦ μαρξισμοῦ» καὶ δάσκαλο τοῦ Λένιν, Γ. Πλεχάνωφ. Αὐτὸς ἀνέφερε ὅτι ὑπάρχει ἡ Προπαγάνδα, ἡ ὁποία διαδίδει ἕνα σύνολο ἰδεῶν, δ η λ. π ο λ λ ὲ ς ἰ δ έ ε ς, σ ὲ ἕ ν α ἢ σ ὲ λ ί γ α ἄ τ ο μ α καὶ ἡ 'Αγκιτάτσια ποὺ κάνει διάδοσι μ ι ᾶ ς μ ό ν ο ν ἰ δ έ α ς σ ὲ π ο λ λ ὰ ἄ τ ο μ α, σὲ πλῆθος.

'Ο Λένιν υἱοθέτησε τὴν διάκρισι καὶ τὴν τελειοποίησε προσθέτοντας ὅτι στὴν πρώτη περίπτωσι, στὴν Προπαγάνδα, χρησιμοποιεῖται κυρίως ὁ γ ρ α π τ ὸ ς λ ό γ ο ς ἐνῶ στὴν δεύτερη, στὴν 'Αγκιτάτσια, χρησιμοποιεῖται κυρίως, ὡς μέσον ὁ π ρ ο φ ο ρ ι κ ὸ ς λ ό γ ο ς. Σήμερα ἡ Ψυχοπολιτικὴ ἔχει ὁλοκληρώσει ἀκόμη περισσότερο αὐτὴν τὴν διάκρισι.

2. 'Η κυρίως Προπαγάνδα.

Προπαγάνδα πρώτου τύπου ἢ κυρίως Προπαγάνδα, εἶναι ἡ διάδοσις ἑνὸς σ υ ν ό λ ο υ ἰδεῶν, μὲ σκοπὸ τὸν ἰδεολογικὸ π ρ ο σ η λ υ τ ι σ μ ό.

Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι, τὸ κοινὸ εἶναι συνήθως τ ὸ ἄ τ ο μ ο καὶ κατ' ἀρχήν, τὸ κάπως μορφωμένο ἄτομο, γιατὶ αὐτὸ ἐνδιαφέρεται γιὰ ἰδεολογίες.

Στόχος εἶναι τὸ λογικὸ τοῦ ἀτόμου.

Ἡ Προπαγάνδα τοῦ ἰδεολογικοῦ προσηλυτισμοῦ προσπαθεῖ νὰ πείση τὸ ἄτομο νὰ προσχωρήση στὶς ἰδέες της. Μέθοδός της εἶναι ἡ πειθώ.

Καὶ φυσικά, τὸ μέσο ποὺ μεταχειρίζεται σ' αὐτὴν τὴν μέθοδο, εἶναι τὸ ἐπιχείρημα.

3. Ἡ Ἀγκιτάτσια.

Ἀντίθετα, στὴν περίπτωσι τῆς Ἀγκιτάτσιας, (ἤ Προπαγάνδας δευτέρου τύπου) σκοπὸς δὲν εἶναι ὁ ἰδεολογικὸς προσηλυτισμός, ἀλλὰ ἡ κινητοποίησις ἑνὸς πλήθους ἀνθρώπων γιὰ ἀμέσους πρακτικοὺς σκοπούς. Σκοπὸς δὲν εἶναι νὰ προσχωρήσουν σὲ ἕνα σύστημα ἰδεῶν, ἀλλὰ νὰ ὠθηθοῦν στὴν ἀνάπτυξι μιᾶς πρακτικῆς δράσεως. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, τὸ κοινὸ δὲν εἶναι πιὰ τὸ ἄτομο ἀλλὰ ἡ μάζα.

Στόχος συνεπῶς, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ λογικὸ ἀλλὰ τὸ συναίσθημα, οἱ παρορμήσεις καὶ τὰ ἔνστικτα τῆς Μάζας.

Ἑπομένως, σὰν μέθοδος δὲν χρησιμοποιεῖται ἡ πειθώ, ἀλλὰ ἡ ὑποβολή.

Καὶ φυσικά, τὸ μέσο ποὺ χρησιμοποιεῖται σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, δὲν εἶναι τὸ λογικὸ ἐπιχείρημα, ἀλλὰ τὰ ἀναπόδεικτο ἀξίωμα, τὸ σύνθημα, ἡ κοφτή, ἐπιτακτική, ἐπιγραμματική, παρορμητικὴ φράσις.

4. Ἡ χρῆσις τῶν δύο «τύπων».

Ὁ πρῶτος τύπος Προπαγάνδας, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ συνήθως λέμε «πολιτικὴ μόρφωσις» ἢ κατάρτισις. Εἶναι ἡ πιὸ συνηθισμένη μορφὴ Προπαγάνδας στὶς δημοκρατικὲς χῶρες. Αὐτὴ ποὺ διεξάγεται ἀπὸ τὰ βιβλία, στὶς ἐλεύθερες σοβαρὲς συζητήσεις καὶ στὶς σχετικὰ ἤρεμες πολιτικὲς συγκεντρώσεις ποὺ ὀργανώνουν τὰ δημοκρατικὰ κόμματα γιὰ νὰ ἀναπτύξουν λ.χ. τὸ ἐκλογικό τους πρόγραμμα ἢ τὸ ἰδεολογικό τους «πιστεύω».

Οἱ κομμουνισταί, χρησιμοποιοῦν καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς Προπαγάνδας, κυρίως γιὰ νὰ κατακτήσουν τοὺς διανοουμένους, τοὺς φοιτητὰς καὶ ἄλλες χρήσιμες προσωπικότητες. Ἐπίσης, γιὰ νὰ καταρτίσουν τὰ πιστὰ στὸ κίνημα στελέχη τους, ὥστε νὰ προσχωρήσουν στὴν κομμουνιστικὴ ἰδεολογία ἐνσυνείδητα καὶ νὰ γίνουν οἱ προπαγανδισταί της.

Κυρίως ὅμως, οἱ κομμουνισταί, χρησιμοποιοῦν τὸν δεύτερο τύπο τῆς Προπαγάνδας, τὴν Ἀγκιτάτσια, ποὺ εἶναι σχετικῶς σπάνια στὰ δημοκρατικὰ κινήματα. Τὰ Κ.Κ. ἔχουν γιὰ σκοπό τους τὴν βίαιη ἀνατροπὴ ἑνὸς καθεστῶτος καὶ τὴν ἐπιβολὴ ἑνὸς ἄλλου, μὲ τὴν ἐξόντωσι τῶν ἀντιπάλων τους. Γιὰ τὴν πραγματοποίησι αὐτῶν τῶν ἐπιδιώξεών τους, ἐκεῖνο ποὺ τοὺς χρειάζεται εἶναι οἱ μάζες καὶ ὄχι τὰ ἄτομα. Οἱ μάζες ὅμως ὅπως ἤδη

ἀναπτύξαμε, διέπονται ἀπὸ τὶς συγκινήσεις καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ λογικό. Εἶναι πάρα πολὺ δύσκολο καὶ συνήθως μάταιο νὰ ἀπολουθηθῆ γι' αὐτὲς ἡ διαδικασία τῆς πειθοῦς. 'Ενῶ εἶναι εὔκολο νὰ τὶς κινήση κανείς, ἀπευθυνόμενος στὰ συναισθήματα καὶ στὰ ἔνστικτά τους. Ἕνας πεπειραμένος «ἀ γ κ ι τ ά τ ο ρ α ς» (δημαγωγός, δημεγέρτης), μπορεῖ τὰ ἔνστικτα τῶν μαζῶν νὰ τὰ φέρη στὴν ἐπιφάνεια. Μπορεῖ δηλ. νὰ φέρη στὴν ἐπιφάνεια κρυμμένες βιολογικὲς δυνάμεις καὶ νὰ τὶς ἐκμεταλλευθῆ γιὰ τοὺς σκοπούς του. Ὁ ἀγκιτάτορας, ἐξαπολύει τὶς καταστρεπτικὲς τάσεις ποὺ περικλείονται στὸ ἀνθρώπινο ὑποσυνείδητο. Καὶ τὶς χρησιμοποιεῖ ὅπως ἀκριβῶς ἕνας εἰδικὸς χρησιμοποιεῖ τὶς ἐκρηκτικὲς ὕλες.

5. Ἡ κομμουνιστικὴ Ἀγκιτάτσια.

Ὁ Μ ά ρ ξ ποὺ ἔγραφε ὀγκώδη ἔργα ὅπου ἐξέθετε τὶς ἰδέες του ἔκανε Προπαγάνδα πρώτου τύπου. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Ἔ γ κ ε λ ς. Γενικὰ οἱ ἡγέτες τῆς Α' καὶ τῆς Β' Διεθνοῦς ἔκαναν Προπαγάνδα πρώτου τύπου.

Ἀντίθετα, ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκυ, ποὺ φλόγιζαν τὶς μάζες τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν μουζίκων τῆς Ρωσίας καὶ τὶς ξεσήκωναν μὲ τὸ ὅραμα μιᾶς καλύτερης ζωῆς, ἔκαναν Ἀγκιτάτσια.

Ὁ Μάρξ καὶ ὁ Ἔγκελς προσπαθοῦσαν νὰ διαδόσουν μία ἰδεολογία. Ἁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκυ προσπαθοῦσαν νὰ πάρουν τὴν ἐξουσία κάνοντας τὴν ἐπανάστασι.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες, διάδοχοι τοῦ Μάρξ, διέδιδαν συστηματικὰ τὶς ἰδέες τους καὶ ἐπλούτισαν τὴν τεχνικὴ τῆς (κυρίως) Προπαγάνδας. Ὁ Λένιν ὅμως, ἤθελε τὶς μάζες ποὺ εὑρίσκοντο κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ ἑνὸς εἰρηνικοῦ σοσιαλισμοῦ νὰ τὶς δυναμικοποιήση. Δὲν ἤθελε τὴν Προπαγάνδα σὰν μέσο γιὰ τὴν διάδοσι ἰδεῶν, ἀλλὰ σὰν ὅπλο τῆς ἐπαναστάσεως. Ἔτσι, μετέτρεψε τὴν Προπαγάνδα σὲ Ἀγκιτάτσια. Γι' αὐτό, στὴν προπαγανδιστικὴ δραστηριότητα τῶν μπολσεβίκων ὑπερέχει ἡ παραστατικὴ εἰκόνα ἀντὶ γιὰ τὴ σκέψι, τὸ βίαιο αἴσθημα ἀντὶ γιὰ τὸ ἐπιχείρημα, ἡ δυνατὴ συγκίνησις ἀντὶ γιὰ τὸ λογικό.

Πολὺ χαρακτηριστικά, ὁ Μ. Γκόρκυ, ἔγραφε στὴν ἐφημερίδα του «Νόβαγια Ζἰζν» στὶς 23 Νοεμβρίου 1917:

«Ὁ Λένιν, δὲν ξέρει τὶς λαϊκὲς μάζες. Δὲν ἔζησε μαζί τους.

Ἔμαθε ὅμως ἀπὸ τὰ βιβλία, πῶς μπορεῖ νὰ ἀφηνιάζη αὐτὲς τὶς μάζες καὶ νὰ ἀποχαλινώνη τὰ ἔνστικτά τους. Γιὰ τοὺς λενινιστές, ἡ ἐργατικὴ τάξις εἶναι ὅτι τὸ μέταλλο γιὰ τοὺς μεταλλουργούς. Ὁ Λένιν δουλεύει ὅπως ἕνας χημικὸς στὸ ἐργαστήριό του. Μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι ἀντὶ γιὰ ἄψυχη ὕλη, χρησιμοποιεῖ ζωές. Καὶ ἀντὶ νὰ παράγη πράγματα χρήσιμα γιὰ τὴν ζωή, τὴν ὁδηγεῖ πρὸς τὴν καταστροφή της».

Καὶ ὁ Ζ. Μονερώ, γράφει σχετικά:

«Οἱ καταστρεπτικὲς δυνάμεις ποὺ περικλείονται μέσα στὰ αἰσθήματα καὶ στὰ συναισθήματα τῶν ἀνθρώπων, μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπὸ εἰδικοὺς ποὺ θὰ τὰ χειρισθοῦν ὅπως ἀκριβῶς χρησιμοποιοῦνται τὰ καθαρῶς ὑλικὰ ἐκρηκτικά».

Ὁ κομμουνισμός, σὲ σχέσι μὲ τὶς προηγούμενες Προπαγάνδες καὶ ἰδίως σὲ σχέσι μὲ τὴν Προπαγάνδα τῆς Α' καὶ τῆς Β' Διεθνοῦς, ἔφερε μία ριζικὴ ἀλλαγὴ στὰ μέσα διαδόσεως τῶν ἰδεῶν. Ἐνῶ παλαιότερα ἐχρησιμοποιοῦντο τὸ βιβλίο, ἡ διάλεξις, ἡ μελέτη, ἡ συζήτησις καὶ οἱ καλὲς τέχνες, ὁ κομμουνισμὸς ἄρχισε νὰ χρησιμοποιῆ σὲ μεγάλη κλίμακα πρὸ πάντων τὴν ἐφημερίδα, τὸ φυλλάδιο (μπροσοῦρα), τὴν προκήρυξι καὶ τὸ σύνθημα.

Ὁ Ζ. Ντομενὰκ παρατηρεῖ:

«Ἡ Προπαγάνδα τοῦ μπολσεβίκικου τύπου μπορεῖ νὰ ἀναχθῆ σὲ δύο βασικὰ ἐκφραστικὰ μέσα: Τὴν πολιτικὴ ἀποκάλυψι (καταγγελία) καὶ τὸ σύνθημα».

Ὁ φασισμὸς χρησιμοποίησε καὶ αὐτὸς σὰν βασικὴ προπαγανδιστικὴ του μέθοδο, τὴν Ἀγκιτάτσια.

Ὁ Χίτλερ, ὑπῆρξε ταυτόχρονα καὶ προπαγανδιστὴς καὶ ἀγκιτάτορας. Ἤξερε νὰ συνδυάζη καὶ τοὺς δύο τύπους τῆς Προπαγάνδας. Πάντως μέσα του ὑπερεῖχε ὁ ἀγκιτάτορας. Ἀντίθετα, ὁ Μουσολίνι ὑπῆρξε σχεδὸν πάντοτε ἕνας ἀγκιτάτορας χωρὶς νὰ μπορέση νὰ ξεπεράση αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο καὶ νὰ φθάση σ' ἐκεῖνο τοῦ προπαγανδιστοῦ.

6. Ἐφαρμογὴ τῶν δύο τύπων.

Γιὰ νὰ γίνη πιὸ κατανοητὴ ἡ διάκρισις ἀνάμεσα στοὺς δύο τύπους Προπαγάνδας ἂς πάρουμε ἕνα παράδειγμα. Ἔχουμε ἕνα γεγονὸς τὸ ὁποῖο προσφέρεται γιὰ προπαγανδιστικὴ ἐκμετάλλευσι. Λ.χ. τὴν ἐξαπόλυσι ἑνὸς νέου σοβιετικοῦ πυραύλου. Ὁ κομμουνισμός, ἀσφαλῶς θὰ τὸ χρησιμοποιήση γιὰ νὰ κάνη Προπαγάνδα καὶ πρώτου καὶ δευτέρου τύπου.

Στὴν πρώτη περίπτωσι, ὁ προπαγανδιστής, θὰ χρησιμοποιήση τὴν σοβιετικὴ ἐπιτυχία γιὰ νὰ προσηλυτίση ἰδεολογικῶς τὸν συνομιλητή του νὰ τὸν κάνη δηλαδὴ κομμουνιστή. Ξεκινώντας ἀπὸ τὸ γεγονός, θὰ φέρη διάφορα ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ «ἀποδείξη» ὅτι αὐτό, ἐκφράζει τὴν συνολικὴ «ὑπεροχὴ» τῆς σοβιετικῆς ἔναντι τῆς δυτικῆς ἐπιστήμης καὶ τεχνολογίας. Ἀλλά, θὰ προσθέση, μία κοινωνία ποὺ διαθέτει ἀνώτερη ἐπιστήμη, ἀνώτερη τεχνολογία καὶ μεγαλύτερες δυνατότητες ἐπιτεύξεως μεγαλοπνόων σχεδίων καὶ ἐπιδιώξεων, εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὶς ἄλλες. Καὶ μὲ

βάσι τέτοιους συλλογισμοὺς θὰ προχωρήση γιὰ νὰ «ἀποδείξη» τὴν κατ' αὐτὸν «ἀνωτερότητα» τοῦ κομμουνιστικοῦ κοινωνικοπολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ συστήματος, ἔναντι τοῦ δυτικοῦ. Θὰ φέρη διάφορα ἐπιχειρήματα, ὥστε νὰ πείση τὸ λογικὸ τοῦ συνομιλητοῦ του ὅτι ὁ κομμουνισμὸς εἶναι καλύτερος ἀπὸ τὴν δημοκρατία καὶ ἔτσι νὰ τὸν προσελκύση ἰδεολογικῶς πρὸς τὴν κομμουνιστικὴ ἰδέα.

Στὴν δεύτερη περίπτωσι, ὁ ἀγκιτάτορας, θὰ ξεκινήση ἀπὸ τὸ ἴδιο γεγονός, ὄχι γιὰ νὰ κάνη καὶ ἄλλους κομμουνιστάς, ἀλλὰ γιὰ νὰ κινητοποιήση ἔμπρακτα ὡρισμένο κόσμο μὲ σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτησι συγκεκριμένων, ἀμέσων ἐπιδιώξεων τοῦ κόμματος. Μία τέτοια ἐπιδίωξις λ.χ. στὴν Ἑλλάδα, εἶναι νὰ ματαιωθῆ ἡ ἐγκατάστασις πυραυλικῶν βάσεων. Ὁ ἀγκιτάτορας, λοιπόν, θὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι ἡ ρωσικὴ ἐπιτυχία ἀποδεικνύει τὴν «τρομακτικὴ ἰσχὺ» τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τὴν ὁποία θὰ παρουσιάση μὲ ἔντονα ἐντυπωσιακὰ χρώματα. Θὰ προσπαθήση ἔτσι νὰ ἀφυπνήση τὸ ἔνστικτο αὐτοσυντηρήσεως τῶν μαζῶν καὶ νὰ τοὺς ὑποβάλη τὴν ἰδέα ὅτι κάθε ἐναντίωσις πρὸς τὴν Ρωσία καὶ ἰδίως μία «πρόκλησις» ὅπως ἡ ἐγκατάστασις πυραυλικῶν βάσεων, θὰ ἔχη σὰν συνέπεια νὰ ἐπισύρη συντριπτικὰ ἀντίποινα ἀπὸ μέρους της, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐκμηδενισθῆ ἡ χώρα καὶ νὰ ἐξοντωθοῦν ὅλοι οἱ κάτοικοί της. Συνεπῶς, θὰ πῆ, ἂν θέλουμε νὰ σωθοῦμε, ὅλοι μας, ἀριστεροί, κεντρῷοι καὶ δεξιοί, πρέπει νὰ ἐμποδίσουμε τὴν ἄφιξι πυραύλων στὸν τόπο μας. «Σηκωθῆτε! Φωνάξτε! Ὑπογρᾶψτε ἐκκλήσεις! Ἐγκρίνατε ψηφίσματα! Πιέστε τοὺς βουλευτάς, ὥστε μὲ κανένα τρόπο νὰ μὴν ἔρθουν ἐδῶ οἱ πύραυλοι! Γιατί, τότε πάει «χαθήκαμε ὅλοι μας!».

Εἶναι σαφὴς ἡ διαφορὰ σκοποῦ, κοινοῦ, στόχου, μέσων καὶ ἀποτελεσμάτων στὶς δύο περιπτώσεις. Καὶ τοῦτο, παρ' ὅλο ποὺ καὶ οἱ δύο τύποι Προπαγάνδας ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ ἴδιο γεγονὸς καὶ αὐτὸ ἐκμεταλλεύονται. Στὴν πρώτη περίπτωσι, γιὰ νὰ δημιουργήσουν νέους κομμουνιστάς. Στὴν δεύτερη, γιὰ νὰ ξεσηκώσουν ὡρισμένες μάζες κομμουνιστικὲς ἢ μή, ἀδιάφορο, γιὰ συγκεκριμένους πρακτικοὺς σκοποὺς τοῦ κόμματος.

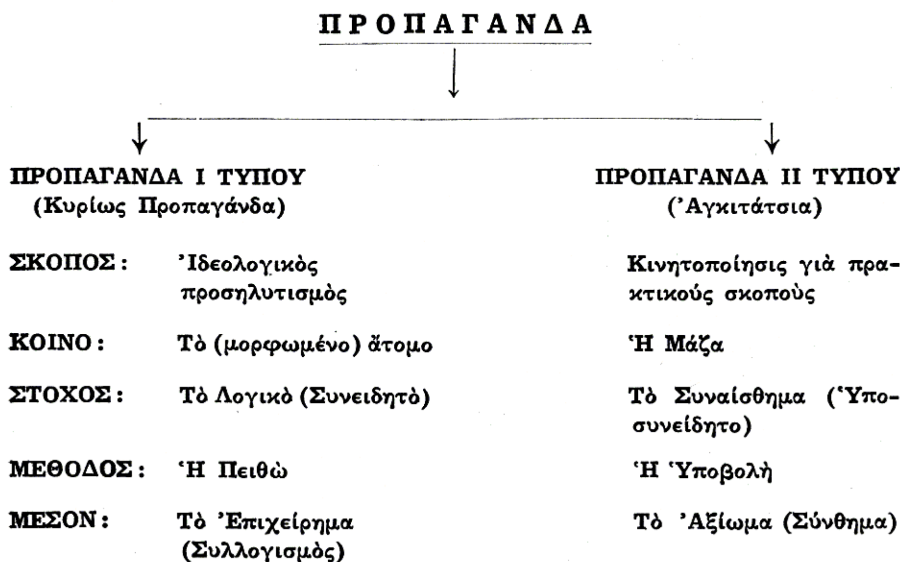
Ἡ Προπαγάνδα, εἶναι μία μάχη ἰδεῶν. Ἡ Ἀγκιτάτσια μία μάχη συναισθημάτων. Στὸ παράδειγμά μας, ὁ ἀγκιτάτορας προχώρησε σὲ δύο στάδια πρὸς τὴν διέγερσι καὶ ἐκμετάλλευσι τοῦ ἐνστίκτου αὐτοσυντηρήσεως. Στὸ πρῶτο στάδιο, προκάλεσε τὸν τρόμο. Στὸ δεύτερο, ὑπέδειξε μία διέξοδο σωτηρίας διὰ τῆς κινητοποιήσεως.

Στὴν Προπαγάνδα, ἡ πορεία εἶναι: Πρόκλησις ἀμφιβολίας - Ἀπόρριψις παλαιῶν ἰδεῶν - Γνωριμία μὲ τὶς νέες ἰδέες - Προσχώρησις στὶς νέες ἰδέες.

Στὴν Ἀγκιτάτσια, ἡ πορεία εἶναι: Πρόκλησις δυσφορίας - Μετατροπὴ

της σὲ Δυσαρέσκεια - «'Ανέβασμά» της σὲ 'Αγανάκτησι - 'Αξιοποίησίς της διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ της σὲ 'Οργή.

Στὸ σχεδιάγραμμα ποὺ ἀκολουθεῖ, δίνουμε μία πλήρη συνοπτικὴ εἰκόνα τῆς διακρίσεως τῆς Προπαγάνδας στοὺς δύο τύπους της:

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

	ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ Ι ΤΥΠΟΥ (Κυρίως Προπαγάνδα)	ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΙΙ ΤΥΠΟΥ ('Αγκιτάτσια)
ΣΚΟΠΟΣ:	'Ιδεολογικὸς προσηλυτισμὸς	Κινητοποίησις γιὰ πρακτικούς σκοποὺς
ΚΟΙΝΟ:	Τὸ (μορφωμένο) ἄτομο	'Η Μάζα
ΣΤΟΧΟΣ:	Τὸ Λογικὸ (Συνειδητὸ)	Τὸ Συναίσθημα ('Υποσυνείδητο)
ΜΕΘΟΔΟΣ:	'Η Πειθὼ	'Η 'Υποβολὴ
ΜΕΣΟΝ:	Τὸ 'Επιχείρημα (Συλλογισμὸς)	Τὸ 'Αξίωμα (Σύνθημα)

7. Συνδυασμὸς τῶν δύο τύπων.

Οἱ δύο τύποι τῆς Προπαγάνδας ποὺ ἐξετάσαμε, δὲν χωρίζονται μεταξύ τους μὲ σινικὰ τείχη. Δὲν εἶναι δύο διαδικασίες ἀπόλυτα διαφορετικές, χωρισμένες μεταξύ τους μὲ στεγανὰ τοιχώματα. Στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἐφαρμόζονται ταυτόχρονα. 'Η Προπαγάνδα ποὺ συναντοῦμε στὴν καθημερινὴ ζωή, εἶναι συνήθως, ἕνας σ υ ν δ υ α σ μ ὸ ς κυρίως Προπαγάνδας καὶ 'Αγκιτάτσιας. Εἶναι ἕνας ἐνδιάμεσος, μικτὸς τύπος ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν σύνθεσι τῶν δύο «καθαρῶν» τύπων Προπαγάνδας.

'Η Προπαγάνδα πρώτου τύπου, δηλαδὴ ἡ προσπάθεια προσελκύσεως σὲ ἕνα σύνολο ἰδεῶν, πολλὲς φορὲς δὲν ἀπευθύνεται μόνο στὸ λογικὸ καὶ δὲν φέρνει μόνον ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ προσπαθεῖ ἐπίσης νὰ μιλήση καὶ στὴν καρδιά τοῦ κοινοῦ της, νὰ τὸ συγκινήση. 'Εκτὸς ἀπὸ τὸ λογικὸ ἀπευθύνεται καὶ στὸν ἀνθρωπισμό του, στὸ ἔνστικτο αὐτοσυντηρήσεώς του, στὸν ψυχικό του κόσμο. Χρησιμοποιεῖ δηλαδὴ καὶ μέσα τοῦ δευτέρου τύπου τῆς Προπαγάνδας, μέσα 'Αγκιτάτσιας.

Καὶ τὸ ἀντίστροφο. 'Η 'Αγκιτάτσια δὲν χρησιμοποιεῖ παντοῦ καὶ πάντοτε ἀποκλειστικὰ τὸ ἀξίωμα. Πολλὲς φορὲς φέρνει καὶ ἕνα ἐπιχείρημα,

κάνει καὶ ἕνα συλλογισμό, στρέφεται καὶ πρὸς τὸ λογικό. Δὲν πρόκειται λοιπὸν στὴν πράξι νὰ συναντήσουμε ἀπολύτως «καθαροὺς» τοὺς δύο τύπους τῆς Προπαγάνδας. Οἱ δύο τύποι συνεχῶς συνδυάζονται καὶ ἐφαρμόζονται ταυτοχρόνως. Ἀπὸ τὴν ἱκανότητα, τὴν πεῖρα καὶ τὸ ταλέντο τοῦ προπαγανδιστοῦ ἐξαρτᾶται νὰ κρίνη σὲ κάθε περίπτωσι ποιὸν ἀπὸ τοὺς δύο θὰ ἐφαρμόση περισσότερο, μὲ βάσι τὸ κοινὸ πρὸς τὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται καὶ τὶς συνθῆκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες διεξάγει τὴν συγκεκριμένη Προπαγάνδα του.

8. Κοινότης ἀποτελέσματος.

Δὲν πρέπει νὰ νομίζουμε ὅτι ἡ Ἀγκιτάτσια, ἐπειδὴ ἀποβλέπει τὴν κινητοποίησι μαζῶν γιὰ πρακτικοὺς σκοπούς, εἶναι ἀδιάφορη γιὰ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν ἰδεολογική τους τοποθέτησι. Ἡ συνεχὴς κινητοποίησις ὡρισμένων μαζῶν ἀπὸ τὸ ἴδιο πάντοτε κόμμα, στὸ τέλος, μὲ τὴν συνεχῆ ἐπαφὴ καὶ τὴν διαρκῆ ἐπανάληψι ὁδηγεῖ τὶς μάζες καὶ ἰδεολογικὰ σ' αὐτό. Καταλήγει δηλαδὴ ἡ Ἀγκιτάτσια τελικὰ καὶ στὸν ἰδεολογικὸ προσηλυτισμὸ τῶν μαζῶν.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ θ' ἀκολουθήσουν τὸ Κ.Κ. σήμερα σὲ μία ἀπεργία, αὔριο σὲ μιὰ ἐκδήλωσι κατὰ τῶν πυραυλικῶν βάσεων, μεθαύριο σὲ μία ἐκστρατεία γιὰ τὴν ἀμνηστεία, τὴν ἄλλη μέρα σὲ ἕνα ἀγώνα γιὰ τὴν αὔξησι τῶν μισθῶν, μετὰ σὲ μία «πορεία εἰρήνης», σιγὰ - σιγὰ θὰ ἀφομοιωθοῦν ἀπὸ αὐτό, θὰ γίνουν καὶ ἐνσυνειδήτως - ἰδεολογικῶς ὀπαδοί του.

Ἄμεσος σκοπὸς λοιπὸν τῆς Ἀγκιτάτσιας εἶναι ἡ κινητοποίησις γιὰ πρακτικοὺς σκοπούς. Ἀλλά, διὰ μέσου αὐτῆς τῆς κινητοποιήσεως, ἐπαναλαμβανομένης συνεχῶς, ὁδηγεῖ βαθμιαῖα καὶ στὸν ἰδεολογικὸ προσηλυτισμὸ τῶν κινητοποιουμένων μαζῶν.

Καὶ ἀντίστροφα. Ἡ κυρίως Προπαγάνδα, μὲ τὸ νὰ προσηλυτίζη ἰδεολογικῶς ὡρισμένα ἄτομα, τελικῶς τὰ ὁδηγεῖ καὶ στὴν πρακτικὴ δράσι ὑπὲρ αὐτῆς τῆς «ἰδεολογίας». Γιατὶ ἀσφαλῶς, ὅποιος προσχωρήση σὲ μία Ἰδέα, ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἐργασθῆ καὶ πρακτικῶς γι' αὐτήν.

Ἔτσι, καὶ οἱ δύο τύποι Προπαγάνδας, ἀπὸ διαφορετικοὺς δρόμους, ὁδηγοῦν τελικὰ στὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα. Ὑπάρχει ταυτότης ἀποτελέσματος Προπαγάνδας καὶ Ἀγκιτάτσιας.

Ἀναφέραμε ἤδη ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσα στοὺς δύο τύπους Προπαγάνδας ἀπόλυτος διαχωρισμός. Αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ ὅλους τοὺς κανόνες τῆς προπαγανδιστικῆς τεχνικῆς. Ποτὲ στὴν Προπαγάνδα ἡ ἰσχὺς ἑνὸς κανόνος δὲν εἶναι ἀπόλυτη. Καὶ ποτέ, ἕνας κανόνας, δὲν πρέπει νὰ λαμβάνεται μεμονωμένος, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἀνάμεσα στοὺς κανόνες ποὺ συνθέτουν αὐτὸ ποὺ λέμε «ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ τῆς διαδόσεως ἰδεῶν»,

ὑπάρχει συνεχὴς ἀλληλεξάρτησις. Ὁ συνδυασμός τους εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη.

Τὸ ποιὸς κανόνας θὰ ἐφαρμοσθῆ λιγότερο ἢ περισσότερο, ποιός τώρα καὶ ποιὸς ὕστερα, ποιὸς σήμερα καὶ ποιὸς αὔριο ἢ ποιὸς στὴν ἀρχὴ καὶ ποιὸς στὸ τέλος, αὐτὸ καθορίζεται κάθε φορὰ ἀπὸ τὸν προπαγανδιστή. Αὐτός, πρέπει νὰ πάρη ὑπ' ὄψι του ὅλους τοὺς παράγοντες ποὺ ἀσκοῦν καθοριστικὸ ρόλο στὴν ἐξέλιξι μιᾶς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι:

α) Ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός.

β) Τὸ θέμα μὲ τὸ ὁποῖο ὑπηρετεῖ τὸν σκοπό.

γ) Τὸ εἶδος τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται.

δ) Ὁ τόπος, στὸν ὁποῖο διεξάγεται ἡ Προπαγάνδα (χῶρος) καὶ

ε) Ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖο διεξάγεται (κοινωνικές, πολιτικές, ψυχολογικὲς συνθῆκες).

Γενικά, ἀρχὴ τῆς Προπαγάνδας μὲ ἀπόλυτη ἰσχύ, εἶναι μόνον μία: ἡ σχετικότης.

Ε' ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

I. Η ΦΥΣΙΣ ΤΗΣ

Δὲν θέλουμε θεωρητικὰ συγγράμματα ἀλλὰ φλογερά, ζωντανά, ἐπιθετικὰ κείμενα ποὺ εἶναι χίλιες φορὲς πιὸ ἱκανὰ νὰ κινητοποιοῦν τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' ὅ,τι οἱ θεωρητικὲς φλυαρίες».

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

1. Εἶναι 'Αγκιτάτσια.

'Αναφέραμε ἤδη ὅτι οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποιοῦν καὶ τοὺς δύο τύπους Προπαγάνδας ἀνάλογα μὲ τὸ κοινὸ πρὸς τὸ ὁποῖο ἀπευθύνονται καὶ μὲ τὶς ἑκάστοτε ἐπιδιώξεις τους. Γενικὰ ὅμως, μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι οἱ κομμουνισταί, διεξάγουν κυρίως, Προπαγάνδα δευτέρου τύπου: «'Αγκιτάτσια». Τὸ ἀγκιτατορικὸ στοιχεῖο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ὑπερέχει γενικὰ στὴν Προπαγάνδα τους. Καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ φυσικό. Γιατί, οἱ κομμουνισταί, ἀποβλέπουν στὴν πρόκλησι τῆς ἐξεγέρσεως, στὴν βίαιη ἀνατροπὴ ἑνὸς καθεστῶτος, στὴν ἀντικατάστασι του ἀπὸ ἕνα ἄλλο κοινωνικοπολιτικὸ καθεστὼς μὲ μεθόδους βίας. Ὅλα αὐτά, εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνουν ἀπὸ λίγα ἄτομα καὶ ἰδίως ἀπὸ σκεπτόμενα πρόσωπα. Γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν, χρειάζονται σχετικὰ πλατειὲς καὶ ἰδίως φανατισμένες μάζες, ποὺ νὰ μισοῦν καὶ νὰ μάχονται. Καὶ αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα μόνον τῆς 'Αγκιτάτσιας.

Οἱ κομμουνισταί, ἀπευθύνθηκαν, λοιπὸν στὶς μάζες καὶ σ' αὐτὲς ἐξακολουθοῦν νὰ ἀπευθύνονται. Αὐτὲς εἶναι ὁ στόχος τους — τὸ ὄργανο ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτρέψη νὰ πάρουν τὴν ἐξουσία.

Στὶς μάζες ὅμως, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀπευθυνθῆ μὲ ἕνα σύνολο ἰδεῶν, μὲ μία συστηματοποιημένη ἰδεολογία. Εἶναι πολὺ πιὸ ἁπλό, πιὸ εὔκολο καὶ πιὸ ἀποτελεσματικὸ νὰ ἀπευθυνθῆ σ' αὐτὲς ἐκμεταλλευόμενος τὶς ἀνάγκες τους, τὰ συναισθήματά τους, τὶς ἐπιθυμίες τους, τὶς ἀπωθημένες τάσεις τους, τοὺς καταπιεζομένους πόθους των.

Γι' αὐτό, σύμφωνα καὶ μὲ τὴ συμβουλὴ τοῦ Λένιν, τὸ Κ.Κ. ἐκμεταλλεύεται ὅλες τὶς «παροδικὲς εὐκαιρίες συγκινήσεως» ποὺ τοῦ δίνονται καὶ ὠθεῖ τὶς μάζες σὲ διάφορες μαχητικὲς ἐνέργειες. Ἔτσι, βαθμιαῖα, αὐτές, συνηθίζουν

νὰ τὸ ἀκολουθοῦν. Καὶ ἔρχεται ἡ ὥρα ποὺ τὶς ὁδηγεῖ, χωρὶς καλὰ - καλὰ νὰ τὸ ἐννοήσουν, μέσα ἀπὸ ἕνα παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀπὸ μία ὑστερικὴ ἀποχαλίνωσι τοῦ πολεμικοῦ τους ἐνστίκτου, στὴν «ἐπανάστασι» - ἀνατροπή. Ἐξαπολύει δηλαδὴ ἀπὸ μέσα τους τὶς ἐκρηκτικὲς καταστρεπτικὲς δυνάμεις ποὺ περικλείονται στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ καὶ ἰδίως στὴν μαζοψυχή. Αὐτὸ λ.χ. ἔγινε καὶ στὴ χώρα μας τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1944.

Γιὰ νὰ πραγματοποιήση αὐτὲς τὶς ἐπιδιώξεις του, τὸ Κ.Κ. εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ βρῆ μία «εἰδικὴ γλῶσσα» μὲ τὴν ὁποία νὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὶς μάζες. Αὐτή, δὲν εἶναι ἡ γλώσσα τοῦ ἰδεολογικοῦ προσηλυτισμοῦ. Εἶναι ἡ γλώσσα τῆ ἀναταραχῆς καὶ τῆς ζυμώσεως. Ἡ γλώσσα τῆς Ἀγκιτάτσιας. Δηλαδὴ τῆς Προπαγάνδας ποὺ δὲν ἀπευθύνεται στὸ λογικὸ ἀλλὰ στὰ συναισθήματα καὶ στὰ ἔνστικτα, ποὺ δὲν γυρεύει νὰ διαφωτίση ἀλλὰ νὰ συνεγείρη, νὰ ξεσηκώση.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι λοιπὸν *μία ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν ἐνστίκτων καὶ τῶν συναισθημάτων τῶν μαζῶν*. Μία ἐκμετάλλευσις τῶν ἰδιοτήτων τῆς Μαζοψυχῆς μὲ σκοπὸ τὴν ἐπίτευξι πρακτικῶν πολιτικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, εἶναι *μία ἐπιστήμη ποὺ μετατρέπει τὶς ἰδέες σὲ διάθεσι τῶν μαζῶν γιὰ δρᾶσι.*

2. Ἱστορικὰ στοιχεῖα.

Μὲ τὴν ἀγκιτατορικὴ ἰδιοφυΐα τους, ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκυ, ἐξαπέλυσαν τὸ 1917 τὰ συνθήματά τους ποὺ ρύθμιζαν τὰ στάδια μὲ τὰ ὁποῖα προχώρησαν πρὸς τὴν κατάληψι τῆς ἐξουσίας καὶ στὴν στερέωσί τους σ' αὐτήν. Οἱ δύο ἀρχηγοὶ τῶν μπολσεβίκων καθοδήγησαν μία Ἀγκιτάτσια σὲ ἔκτασι πρωτοφανῆ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ἱστορία. Ἡ Ἀγκιτάτσιά τους διεξαγόταν κυρίως μέσα στὴν ἐργατικὴ τάξι, στοὺς ἀγρότες καὶ στοὺς στρατιῶτες. Ἡ Ρωσία πλημμύρισε τότε ἀπὸ ἐργοστασιακὲς ἐφημερίδες, ἀπὸ ρήτορες τῶν πεζοδρομίων, τῶν πάρκων, καὶ τῶν πλατειῶν, ἀπὸ «διαφωτιστὲς» τοῦ στρατοῦ, ἀπὸ προκηρύξεις καὶ ἀφίσεις, ἀπὸ κόκκινα λάβαρα καὶ ὑψωμένες γροθιές.

Ὅταν οἱ μπολσεβίκοι ἐπεκράτησαν, δὲν διέλυσαν τὸν κολοσσιαῖο ἀγκιτατορικὸ μηχανισμὸ ποὺ εἶχαν δημιουργήσει. Δὲν σταμάτησαν τὴν Ἀγκιτάτσιά τους. Ἀπεναντίας, ἔθεσαν στὴ διάθεσί της ὅλα τὰ μέσα ποὺ τοὺς παρεῖχε ἡ ἐξουσία μὲ σκοπὸ νὰ ἐπεκτείνουν, νὰ ὁλοκληρώσουν καὶ νὰ στερεώσουν τὴν δικτατορία τους. Δημιουργήθηκε ὁ θεσμὸς τῶν «πολιτικῶν ἐπιτρόπων» ποὺ στάλθηκαν στὶς στρατιωτικὲς μονάδες μὲ ἀποστολὴ νὰ μετατρέπουν τὶς σχολαστικὲς καὶ τυπικὲς στρατιωτικὲς ἐγκυκλίους καὶ διαταγές, σὲ μαχητικὴ διάθεσι τῶν στρατιωτῶν γιὰ δρᾶσι, σὲ γνήσιο πολεμικὸ μένος. Περιοδεύουσες ὁμάδες διαφωτιστῶν ἀπὸ νεαροὺς κομμουνιστὰς

γύριζαν ἀπὸ μονάδα σὲ μονάδα, ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, ἀπὸ ἐργοστάσιο σὲ ἐργοστάσιο, γιὰ νὰ κάνουν ᾿Αγκιτάτσια μὲ τὰ θεατρικά τους ἔργα, τοὺς χορούς τους, τὰ τραγούδια τους καὶ τὶς ὁμιλίες τους. Ἔτσι δημιουργήθηκε ἕνα τεράστιο δίκτυο « ἀ γ κ ι τ α τ ό ρ ω ν » ποὺ μὲ χίλιους δύο ἀγωγούς : τύπο, ραδιόφωνο, θέατρο, κινηματογράφο, προκηρύξεις, ἐφημερίδες τοίχου, ἐφημερίδες ἐργοστασίων, τοπικὲς ἐφημεριδοῦλες, διασκέψεις, συγκεντρώσεις, γιορτές, πανηγύρια, ἔφθανε ὡς τὸν κάθε ἄνθρωπο, ὡς τὴν πιὸ ἀπομακρυσμένη γωνιὰ τῆς χώρας. Ἡ καθοδήγησις αὐτοῦ τοῦ τεράστιου καὶ πολύμορφου ἔργου ἀνατέθηκε σὲ ἕνα κεντρικὸ ἐπιτελεῖο ποὺ ἀργότερα ὀνομάσθηκε «᾿Αγκὶτ-Πρόπ», ἀπὸ συντόμευσι τῶν λέξεων ᾿Αγκιτάτσια - Προπαγάνδα. Καὶ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ λέξις ᾿Αγκιτάτσια προηγήθηκε ἀπὸ τὴν λέξι Προπαγάνδα, δείχνει ποιά εἶναι ἡ βασική, ἡ κυρία φύσις τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας.

Τὸ «᾿Αγκὶτ-Πρόπ», ὑπάρχει σήμερα σὲ κάθε Κ.Κ. καὶ ἀποτελεῖ συστατικὸ στοιχεῖο κάθε Κεντρικῆς ᾿Επιτροπῆς του.

Οἱ ἀντίπαλοι τῶν μπολσεβίκων, οἱ λευκορῶσοι, κατανόησαν τότε ἐπίσης τὴν σημασία τῆς Προπαγάνδας ὡς «πολεμικοῦ ὅπλου» καὶ ἐδημιούργησαν καὶ αὐτοὶ τὸν προπαγανδιστικό τους ὀργανισμὸ ποὺ ὀνομάσθηκε «Ὄσβαγκ». Τὸ «Ὄσβαγκ» ἦταν ἕνας ἀξιόλογος προπαγανδιστικὸς μηχανισμὸς μὲ ἀρκετὰ μέσα στὴ διάθεσί του καὶ μὲ ἐπικεφαλῆς του σημαντικοὺς ἐπιστήμονες τῆς ψυχολογίας τῶν μαζῶν. Τὸ «Ὄσβαγκ» ὅμως χρησιμοποίησε κυρίως ὡς μέθοδό του τὴν πειθώ. Ἔκανε δηλαδὴ «κυρίως Προπαγάνδα» (διαφώτισι). Προσπαθοῦσε νὰ προσηλυτίση ἰδεολογικὰ τὸ κοινό του, ἐνῶ οἱ μπολσεβῖκοι ἔκαναν ᾿Αγκιτάτσια, ἀπευθύνονταν στὶς μάζες, μὲ λίγα χτυπητὰ ἐντυπωσιακὰ συνθήματα ποὺ μιλοῦσαν στὰ ἔνστικτά τους, στὶς ἔμφυτες ροπὲς καὶ στὶς ἐπιθυμίες τους.

Ἔτσι, ἐνῶ οἱ μπολσεβῖκοι κατόρθωναν νὰ κινητοποιοῦν ἄμεσα τὶς μάζες, οἱ λευκορῶσοι προσπαθοῦσαν νὰ τὶς κατηχήσουν ἰδεολογικά. Ὁ τότε διευθυντὴς τοῦ Ὄσβαγκ, Σ. Τσαχότιν γράφει :

«Ἡ δραστηριότης τοῦ Ὄσβαγκ ἂν καὶ χρησιμοποιοῦσε καὶ μορφὲς συγκινήσεως ἦταν περισσότερο προσανατολισμένη πρὸς τὴν Προπαγάνδα τὴν βασισμένη στὸν συλλογισμὸ καὶ τὴν πειθώ. Γι' αὐτό, ἐνῶ εἶχε ἐπίδρασι στοὺς διανοουμένους δὲν κατόρθωνε νὰ ἐπηρεάση ἰσχυρὰ τὶς λαϊκὲς μάζες καὶ κατὰ συνέπεια ἀπέτυχε».

᾿Απὸ αὐτὴν τὴν πρώτη σύγκρουσι ᾿Αγκιτάτσιας καὶ Προπαγάνδας. νικήτρια βγῆκε ἡ πρώτη. ᾿Απὸ τότε, παρέμεινε σταθερὴ ἡ προτίμησις τῶν κομμουνιστῶν πρὸς τὴν Ζύμωσι, τὴν ᾿Αγκιτάτσια. Σὲ ὅλες τὶς κομμουνιστικὲς ἐπαναστάσεις ποὺ ἀκολούθησαν τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1917, τὸ κυριώτερο ὅπλο ὑπῆρξε ἡ ᾿Αγκιτάτσια. Αὐτὸ ἔγινε καὶ στὴν Κίνα καὶ στὴν Γιουγκοσλαβία καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Στὴν Κίνα καὶ στὴν Γιουγκοσλαβία, κατὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, οἱ ἀγκιτάτορες ἀποτελοῦσαν βασικὸ στοιχεῖο κάθε κομμουνιστικῆς στρατιωτικῆς μονάδος. Τὴν ἀγκιτατορικὴ μέθοδο χρησιμοποιοῦν καὶ ὅλα τὰ Κ.Κ. σὲ ὅλες τὶς χῶρες. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα λοιπόν, ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν φύσι τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ κομμουνισμοῦ, εἶναι δευτέρου τύπου : Ζύμωσις - Ἀγκιτάτσια.

3. Ἀγκιτάτσια εἰδικοῦ τύπου.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν εἶναι οὔτε οἱ πρῶτοι, οὔτε οἱ μόνοι ποὺ χρησιμοποίησαν καὶ χρησιμοποιοῦν τὴν Ἀγκιτάτσια. Ἀλλὰ ἡ κομμουνιστικὴ Ἀγκιτάτσια ἔχει ὡρισμένα ἰδιαίτερα, δικά της χαρακτηριστικὰ ποὺ δὲν τὰ βρίσκουμε στὶς ἄλλες Ἀγκιτάτσιες τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος. Αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά, καθιστοῦν τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα Ἀγκιτάτσια εἰδικοῦ τύπου καὶ καθορίζουν τὴ δική της, τὴν ξεχωριστὴ φύσι, τὴν διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν Ἀγκιτάτσια ποὺ χρησιμοποίησαν ἄλλα κινήματα τοῦ παρελθόντος ὅπως λ.χ. ὁ μωαμεθανισμός, οἱ σταυροφορίες ἢ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις.

Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κομμουνιστικῆς Ἀγκιτάτσιας τὰ εἶχε σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ ἡ Ἀγκιτάτσια τοῦ φασισμοῦ (Μουσολίνι — Χίτλερ). Ἀλλά, ἡ φασιστικὴ Ἀγκιτάτσια ἐξέλειπε, ἐνῶ ἡ κομμουνιστικὴ ἀπεναντίας, ὅλο καὶ διευρύνεται σὲ ἔκτασι καὶ σὲ βάθος.

Τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῆς κομμουνιστικῆς Ἀγκιτάτσιας εἶναι τέσσερα :

Ἡ μονιμότης, ἡ καθολικότης, ὁ ἀντιατομισμὸς καὶ ἡ μονοπώλησις. Τὰ ἐξετάζουμε πιὸ κάτω ἕνα πρὸς ἕνα.

ΙΙ. Η ΜΟΝΙΜΟΤΗΣ

«Στὴν Προπαγάνδα δὲν ὑπάρχουν ἡμέρες ἀργίας»

1. «Παντοῦ καὶ πάντα».

Ὁ μαρξισμὸς διδάσκει ὅτι στὴν κοινωνία διεξάγεται ἕνας ἀδιάκοπος ἀδυσώπητος καὶ προαιώνιος πόλεμος: «ἡ πάλη τῶν τάξεων». Κάθε ἄνθρωπος, εἴτε τὸ θέλει, εἴτε ὄχι, ἀνήκει σὲ μία τάξι. Καὶ κάθε τάξις, εἴτε τὸ θέλει εἴτε ὄχι, βρίσκεται σὲ διαρκῆ πόλεμο ἐναντίον τῶν ἄλλων τάξεων. Ἔτσι, κάθε ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἀνήκει σὲ μία τάξι, ἀντικειμενικά, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ δὲν τὸ ἔχει κατανοήσει ὑποκειμενικά, βρίσκεται σὲ πόλεμο μὲ τὶς ἄλλες κοινωνικὲς τάξεις δηλ. σὲ ἀγώνα ἀλληλοεξοντώσεως πρὸς τοὺς συνανθρώπους του. Μία ἔκφρασις αὐτοῦ τοῦ πολέμου τῶν τάξεων κατὰ τοὺς μαρξιστὰς εἶναι καὶ ἡ Πολιτική.

Αὐτή, γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς δὲν εἶναι ἀντιπαράθεσις διαφορετικῶν λύσεων γιὰ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει ἕνα ἔθνος, οὔτε μία ἐπιλογὴ ἀπὸ μέρους τοῦ λαοῦ ἐκείνων ποὺ νομίζει ὅτι εἶναι ἱκανοὶ νὰ τὸν κυβερνήσουν. Εἶναι ἕνας πόλεμος ἐξοντώσεως μεταξὺ ἀντιπάλων τάξεων.

Κύριο ὅπλο αὐτοῦ τοῦ πολέμου εἶναι ἡ Προπαγάνδα. Κάθε ἄνθρωπος, κατὰ τὸν μαρξισμό, μετέχει στὸν ταξικὸ πόλεμο. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ μὴ δρᾶ πολιτικῶς, γιατὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀνθρώπινη πρᾶξις ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ καὶ πολιτικὴ σημασία.

Ἀφοῦ λοιπόν, κάθε πρᾶξις μας ἔχει ὁπωσδήποτε καὶ πολιτικὴ σημασία, αὐτὸ θὰ πῆ κατὰ τοὺς κομμουνιστάς, ὅτι κάθε πρᾶξις μας ἔχει καὶ προπαγανδιστικὴ σημασία. Μὲ τὰ λόγια μας, μὲ τὴν ἐργασία μας, μὲ τὴν δημόσια ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἰδιωτική μας ζωή, κάνουμε πολιτική, κάνουμε Προπαγάνδα, γιατὶ ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειές μας, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, ἐντάσσονται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ «κοινωνικοῦ πολέμου», τῆς «πάλης τῶν τάξεων».

Ἀφοῦ ὁ πόλεμος τῶν τάξεων εἶναι μόνιμος, καὶ ἡ κυριώτερη ἐκδήλωσίς του, ἡ Προπαγάνδα, εἶναι ἐπίσης ἕνα μόνιμο φαινόμενο τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας. Ὅποιος λοιπὸν δὲν ἀσκεῖ τὴν Προπαγάνδα παρὰ μόνον εὐκαιριακά, σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἀφίνει τὸν ἐχθρό του νὰ τὸν βάλλῃ χωρὶς νὰ ἀπαντᾶ στὰ πυρά του. Ἄρα, χάνῃ τὴν μάχη. Κάθε πα-

ράταξις, κάθε τάξις, κάθε κόμμα, κάθε όργάνωσις καί κάθε ἄνθρωπος πού ἐντάσσεται σέ ἕνα κίνημα, ὀφείλουν νά διεξαγάγουν τήν Προπαγάνδα ὄχι εὐκαιριακά, ἀλλά μονίμως. «Στήν Προπαγάνδα δέν ὑπάρχουν ἡμέρες ἀργίας» διδάσκουν στίς σχολές Προπαγάνδας τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν. Ἡ Προπαγάνδα δέν ξέρει οὔτε διακοπές, οὔτε ἑορτές, οὔτε Κυριακές. Γίνεται παντοῦ καί πάντα. 24 ὧρες τό 24ωρο, 7 ἡμέρες τήν ἑβδομάδα. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι ἕνας μόνιμος θεσμός τοῦ κομμουνισμοῦ. Πρίν ἀπό αὐτόν διεξαγόταν εὐκαιριακά. Μέ τόν κομμουνισμό, γιά πρώτη φορά στήν Ἱστορία, ἡ Προπαγάνδα ἔγινε ἕνας σταθερός, μόνιμος θεσμός, ἕνα συστατικό στοιχεῖο τῆς κοινωνίας.

Τό παράδειγμα τοῦ κομμουνισμοῦ, τό μιμήθηκε καί ὁ φασισμός.

2. Ὁ τύπος τοῦ κομμουνιστοῦ.

Ὁ κομμουνιστής εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἔχη πάντα ὑπ' ὄψι του τήν «πολιτική» δηλ. τήν προπαγανδιστική πλευρά κάθε πράξεώς του. Καί ὀφείλει νά προσέχη, ὥστε οἱ πράξεις του νά εἶναι τέτοιες πού νά ὠφελοῦν προπαγανδιστικά τό κόμμα του. «Μή ξεχνᾶς ποτέ σου ὅτι εἶσαι κομμουνιστής». Αὐτό τό σύνθημα εἶναι μία βασική ἐντολή κάθε Κ.Κ. πρός τά μέλη του. Ἡ ἐντολή σημαίνει γιά τόν κομμουνιστή ὅτι παντοῦ καί πάντα, στή δουλειά, στό καφενεῖο, στό λεωφορεῖο, στήν ἐκδρομή, στόν κινηματογράφο, ὅταν ἐργάζεται, ὅταν διασκεδάζη, ὅταν κουβεντιάζη, ὀφείλει, εἴτε μέ τά λόγια εἴτε μέ τά ἔργα του, γενικά μέ τήν ὅλη συμπεριφορά του, νά κάνη Προπαγάνδα γιά τό κόμμα του. Ἀπό αὐτήν τήν σκοπιά πρέπει νά βλέπει καί νά καθορίζη τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἐργάζεται, ντύνεται, διασκεδάζει καί γενικά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ζεῖ.

Ἔτσι, ὁ κομμουνιστής, δέν μπορεῖ λ.χ. νά ντύνεται σύμφωνα μέ τήν δυτική μόδα, νά πηγαίνη στήν ἐκκλησία, νά χορεύη ἀμερικάνικους χορούς, νά λατρεύη τήν τζάζ, νά διαβάζη ἀστυνομικά μυθιστορήματα ἤ νά παντρευτῆ μία ἀστή, διότι οἱ τέτοιες ἐνέργειες, ἀσυμβίβαστες πρός ἐκεῖνα πού διδάσκει καί πρός τόν τρόπο ζωῆς πού θέλει νά ἐπιβάλη τό κόμμα του, θά εἶχαν ἕνα προπαγανδιστικό ἀποτέλεσμα δυσμενές γι' αὐτό.

Ἄλλωστε, ὁ κομμουνιστής, ἀπό τήν ὥρα πού γίνεται πραγματικά τέτοιος, παύει νά ἀνήκη στόν ἑαυτό του. Δέν εἶναι πιά ἕνας ἰδιώτης. Εἶναι ἕνας στρατιώτης πού ὑπηρετεῖ τό κόμμα του. Σ' αὐτό ἀνήκει. Ἡ θητεία του κρατᾶ ὅσο καί ἡ ζωή του - ἐκτός ἄν παύση νά εἶναι κομμουνιστής. Δέν δικαιοῦται νά ἔχη ἀτομική ζωή, ὀντότητα, σκέψι, ὕπαρξι. Ὅλα του τά δικαιώματα τά παραδίδει ἐν λευκῷ στό κόμμα. Κάνει μία ὁλική καί

ὁριστικὴ ἀπολλοτρίωσι δικαιωμάτων καὶ προσωπικότητος, πρὸς ὄφελος τοῦ κόμματός του. Δὲν δικαιοῦται λ.χ. νὰ διαλέξη τὸν τόπο τῆς διαμονῆς του. Θὰ ζήση ἐκεῖ ὅπου τὸν χρειάζεται τὸ κόμμα. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀλλάξη δουλειά. Θὰ ἐργάζεται ἐκεῖ ὅπου τὸν θέλει ἡ κομματικὴ ὀργάνωσις. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παντρευθῆ χωρὶς τὸ κόμμα νὰ τοῦ δώση τὴν σχετικὴ ἄδεια. Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαλέξη τὴν σύζυγό του, ἂν δὲν τὴν ἐγκρίνη τὸ κόμμα.

Ὁ κομμουνιστὴς βρίσκεται π α ν τ ο ῦ κ α ὶ π ά ν τ α σὲ ὑπηρεσία. Ποτὲ του δὲν ἔχει ἄδεια. Ὅπου κι᾿ ἂν εἶναι, ὅτι κι ἂν κάνη, ὑποχρεοῦται νὰ ἐργάζεται γιὰ τὸν κομμουνισμό.

Ἡ γνῶσις αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἀποτελεῖ στοιχεῖο ἀπαραίτητο γιὰ τὴν κατανόησι τοῦ κομμουνισμοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι μόνο ἕνα κίνημα, μία ἰδεολογία ἢ ἕνα σύστημα, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἴσως περισσότερο ἀπὸ ὁτιδήποτε ἄλλο, μιὰ εἰδικὴ νοοτροπία, μία ἰδιάζουσα ψυχολογία. Ὁ κομμουνιστής, δὲν εἶναι ἁπλῶς ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἔχει ἄλλες ἀπόψεις καὶ πιστεύει σὲ ἄλλες ἰδέες. Εἶναι πρὸ πάντων ἕνας ἄνθρωπος μὲ ριζικὰ διαφορετικὴ νοοτροπία, μὲ ἄλλο τρόπο σκέψεως, μὲ δικὴ του ψυχοσύνθεσι. Γι᾿ αὐτό, πολλὲς φορές, οἱ ἀντιδράσεις του εἶναι ἀντίθετες ἀπὸ ἐκεῖνες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ εἶναι σφᾶλμα νὰ προβλέπουμε τὶς ἐνέργειες τῶν κομμουνιστῶν μὲ βάσι τὸ τὶ θὰ κάναμε ἐμεῖς στὴν θέσι τους. Ὁ κομμουνιστὴς θὰ κάνη ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ἐπιβάλλει ἡ δικὴ του ψυχοσύνθεσις. Γιὰ νὰ μποροῦμε λοιπὸν νὰ προβλέψουμε σωστὰ τὶς ἐνέργειες καὶ τὶς ἀντιδράσεις του, γιὰ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουμε μὲ τὸν ὀρθὸ τρόπο, πρέπει νὰ μελετήσουμε τὴν ψυχολογία του καὶ νὰ διεισδύσουμε ὅσο γίνεται πιὸ βαθειὰ στὸν τόσο ξένο καὶ παράδοξο γιὰ ἕνα ἐλεύθερο ἄνθρωπο ψυχικὸ κόσμο τοῦ ἐθελόδουλου.

Ἡ ἀρχὴ «παντοῦ καὶ πάντα» εἶναι βασικὴ γιὰ τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα. Ἡ σημασία ποὺ τῆς δίνουν εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε συχνά, οἱ κομμουνισταὶ φθάνουν στὸ σημεῖο νὰ λένε ὅτι «ὁ ἄ ν θ ρ ω π ο ς ε ἶ ν α ι ζ ῶ ο π ο ὺ κ ά ν ε ι Π ρ ο π α γ ά ν δ α ». Φυσικὰ αὐτὸς ὁ ὁρισμὸς εἶναι ὑπερβολικός, ἀλλὰ δείχνει τὴν σημασία ποὺ ἀποδίδουν οἱ κομμουνισταὶ στὴν Προπαγάνδα, σὲ σημεῖο ποὺ μποροῦμε νὰ ποῦμε, χωρὶς ὑπερβολή, ὅτι ὁ κ ο μ μ ο υ ν ι σ τ ὴ ς ε ἶ ν α ι ἕ ν α ς ἄ ν θ ρ ω π ο ς π ο ὺ κ ά ν ε ι Π ρ ο π α γ ά ν δ α:

3. Ἡ κάλυψις τῆς Ἀγκιτάτσιας.

Πολλὲς φορὲς ἡ μονίμως διεξαγομένη κομμουνιστικὴ Ἀγκιτάτσια δὲν γίνεται ἄμεσα ἀντιληπτὴ ἀπὸ τοὺς πολλούς, γιατὶ συχνότατα, δὲν εἶναι ἄμεση, ἀλλὰ ἔμμεση. Ἄλλωστε ἡ Ἀγκιτάτσια, ὅπως ἀναφέραμε, δὲν ἀποβλέπει ἄμεσα στὸν ἰδεολογικὸ προσηλυτισμό, ἀλλὰ στὴν ζύμωσι.

Κατὰ συνέπεια, ἡ Προπαγάνδα τῶν κομμουνιστῶν δὲν παίρνει πάντοτε τὴ μορφὴ τοῦ ἀνοικτοῦ προσηλυτισμοῦ στὶς ἰδέες τους. Συνήθως ἔχει τὴ μορφὴ τῆς ἐκδηλώσεως μιᾶς γενικῆς δυσαρεσκείας ἢ τῆς διεκδικήσεως ἑνὸς κοινοῦ αἰτήματος. Ἔτσι, συμβιβάζεται καὶ ἐναρμονίζεται μὲ τὸ «κοινὸ» αἴσθημα», συμβαδίζει μαζὶ του. Γι' αὐτό, δὲν δίνει τὴν ἐντύπωσι τῆς Προπαγάνδας, ἀφοῦ παίρνει τὴν μορφὴ τῆς ἐκφράσεως ἑνὸς γενικοῦ αἰσθήματος. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, μὲ λόγια, μεταμφιέζεται σὲ μία ἔκφρασι τῆς Κοινῆς Γνώμης. Ἕνα παράδειγμα:

Πολὺς κόσμος εἶναι μαζεμένος στὴ στάσι τοῦ λεωφορείου. Κάνει πολὺ ζέστη ἢ βρέχει. Τὸ λεωφορεῖο ἀργεῖ νἀρθῇ ἢ περνᾶ γεμᾶτο χωρὶς νὰ σταθῇ. Μαζὶ μὲ τὸν ἄλλο κόσμο περιμένει καὶ ἕνας κομμουνιστής. Ὅλοι, ὅσοι περιμένουν, εἶναι δυσαρεστημένοι, ἐκνευρισμένοι. Σὲ μία στιγμή, ὁ κομμουνιστὴς ἀρχίζει νὰ διαμαρτύρεται ὑψηλόφωνα γιὰ τὴν ἀπαράδεκτη αὐτὴ κατάστασι, νὰ ἐκφράζῃ τὴν γενικὴ δυσφορία, τὴν ὁποία ἐντέχνως, στρέφει ἐναντίον τοῦ ἀστικοῦ κράτους χωρὶς νὰ ἐκδηλώσῃ ἀνοικτὰ τὰ φρονήματά του. Ὁ κόσμος ποὺ τὸν ἀκούει συμφωνεῖ μαζὶ του. Ἔτσι, δὲν ἔχει τὸ συναίσθημα ὅτι εἶναι στόχος Προπαγάνδας. Ἐὰν ὁ κομμουνιστὴς ἀγκιτάτορας κρίνῃ ὅτι τὸ περιβάλλον τὸ ἐπιτρέπει, μπορεῖ νὰ προχωρήσῃ καὶ περισσότερο «πολιτικοποιώντας» τὸ θέμα του.

Ἄπειρες εἶναι οἱ εὐκαιρίες ποὺ προσφέρονται ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ στὸν κομμουνιστὴ γιὰ νὰ κάνῃ τὴν Ἀγκιτάτσιά του. Φυσικά, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι κάθε ἔκφρασις δυσαρεσκείας ἢ κριτικῆς ἀποτελεῖ καὶ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα. Μία τέτοια σκέψις θὰ ἀποτελοῦσε τραγικὴ παρεξήγησι καὶ θὰ ἐνίσχυε τὸν κομμουνισμό.

4. Συμπέρασμα.

Σήμερα ἡ Προπαγάνδα διεξάγεται μονίμως. Παντοῦ καὶ πάντοτε. Πρὸς κάθε κατεύθυνσι. Ὅλοι μας εἴμεθα μόνιμοι στόχοι τῆς Προπαγάνδας. Αὐτή, ἀποτελεῖ πιὰ ἕνα συστατικὸ στοιχεῖο τῆς σύγχρονης ζωῆς, ἕνα σταθερὸ θεσμό της. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι ἕνα μόνιμο φαινόμενο ὅλων τῶν κοινωνιῶν τοῦ αἰώνα μας.

Ἡ πιὸ μόνιμη ἀπὸ ὅλες τὶς Προπαγάνδες εἶναι ἡ κομμουνιστική, ἡ πρώτη ἄλλωστε ποὺ πραγματικὰ ἔγινε μόνιμος θεσμὸς ἑνὸς κινήματος καὶ ἑνὸς τρόπου ζωῆς. Τὸ πρῶτο γνώρισμα τῆς κομμουνιστικῆς Ἀγκιτάτσιας εἶναι ἡ μονιμότης της. Διεξάγεται παντοῦ καὶ πάντα. Μὲ ὅλα τὰ μέσα. Σὲ ὅλους τοὺς χρόνους. Σὲ ὅλους τοὺς χώρους. Πρὸς κάθε κατεύθυνσι. Ἀκολουθεῖ τὸν πολίτη ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ θὰ γεννηθῇ ὡς τὸν θάνατό του. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι μία Ἀγκιτάτσια μονίμως διεξαγομένη.

III. Η ΚΑΘΟΛΙΚΟΤΗΣ

«Ἡ Προπαγάνδα εἶναι γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς ὅ,τι ἦταν ἡ Φιλοσοφία γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες. Ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν ποὺ διαπερνᾶ ὅλες τὶς κοινωνικὲς καὶ θετικὲς ἐπιστῆμες»

1. Ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικότητος.

Ἡ ἀρχὴ τῆς μονιμότητος, ὁδηγεῖ καὶ σὲ μιὰν ἄλλη ἀρχή : τῆς «καθολικότητος». Ἀφοῦ ὁ κομμουνισμὸς κάνει παντοῦ καὶ πάντα Προπαγάνδα, εἶναι φυσικὸ ὅτι γιὰ τὴν διεξαγωγή της χρησιμοποιεῖ κάθε μέσο, κάθε ἀνθρώπινη ἐκδήλωσι.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, διεξάγεται συνεπῶς μὲ ἕνα τρόπο «καθολικό». Δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει καμμία κοινωνικὴ ἐκδήλωσις, κανένα μέσο ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, κανένας τρόπος ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθημάτων τους ποὺ νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ αὐτὴν γιὰ τοὺς σκοπούς της.

Εἶναι γεγονός, ὅτι κάθε τρόπος, μέσο ἢ μορφὴ ἀνταλλαγῆς σκέψεων, ἰδεῶν, ἀκόμη καὶ πραγμάτων ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, μπορεῖ καὶ γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ γιὰ προπαγανδιστικοὺς σκοπούς. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, δὲν ἀρκοῦνται στὸ νὰ χρησιμοποιοῦν ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Προπαγάνδας τους. Προχωροῦν καὶ πάρα πέρα. Προσπαθοῦν νὰ τὶς ὑποτάξουν στὴν προπαγανδιστικὴ σκοπιμότητα.

Πρόκειται γιὰ ἕνα εἶδος «ἰμπεριαλισμοῦ » ἀπὸ μέρους τῆς Προπαγάνδας σὲ βάρος ὅλων τῶν μορφῶν τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Οἱ κομμουνισταὶ πιστεύουν ὅτι ὅλα ὀφείλουν νὰ ὑπηρετοῦν τὴν Προπαγάνδα. Ἡ Παιδεία, ἡ λογοτεχνία, ἡ ψυχαγωγία, ὁ ἀθλητισμός, ἡ Ἐκκλησία, ὁ τύπος, τὸ ραδιόφωνο, ὁ κινηματογράφος, ἡ μόδα, τὸ θέατρο, τὰ πάντα πρέπει νὰ ὑποτάσσονται σ' αὐτὴν τὴν παντοδύναμη θεά.

Ἡ Προπαγάνδα εἶναι γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς ὅτι ἡ φιλοσοφία γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες : «ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν». Διαπερνᾶ ὅλες

τὶς φυσικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιστῆμες καὶ τοὺς δίνει γραμμή, καθοδήγησι, περιεχόμενο, κατεύθυνσι, σκοπό. Εἶναι ἡ ἐπιστήμη ποὺ ἔχει γιὰ προορισμὸ της, νὰ ὑποτάξη τὴν δραστηριότητα ὁλόκληρης τῆς κοινωνίας στὶς ἐπιδιώξεις τοῦ Κ.Κ.

2. Ἡ Παιδεία.

Στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες τὰ πάντα ἔχουν γίνει Προπαγάνδα. Καὶ τὸ σχολεῖο καὶ τὸ οἰκονομικὸ σχέδιο καὶ οἱ ἐκλογὲς καὶ ἡ ἀθλητικὴ συνάντησι. Εἰδικὰ γιὰ τὴν Παιδεία ὁ Λένιν ἔλεγε: *«Ἡ ἀπολίτικη παιδεία εἶναι μία ἀστικὴ ὑποκρισία»*. Καὶ ὁ Ζηνόβιεφ (ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν μπολσεβίκων καὶ πρόεδρος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ποὺ ἀργότερα τουφεκίσθηκε ἀπὸ τὸ Στάλιν) διακήρυττε:

«Ἡ Ἀγκιτάτσια καὶ ἡ Προπαγάνδα μας στηρίζονται στὴν Παιδεία. Γιὰ μᾶς Ἀγκιτάτσια, Προπαγάνδα καὶ Παιδεία, ἀποτελοῦν ἕνα ἀδιαίρετο σύνολο».

Τὸ Κ.Κ. θέλει νὰ διαπαιδαγωγήση κομμουνιστικὰ τὴ νέα γενεά. Διατύπωσε λοιπὸν τὴν ἀρχὴ ὅτι τὸ παιδὶ δὲν ἀνήκει στοὺς γονεῖς του, ἀλλὰ στὴν «ὁλότητα» ποὺ τὴν ἐκπροσωπεῖ τὸ κομμουνιστικὸ κράτος.

Αὐτό, παραλαμβάνει τὸν ἄνθρωπο ἀμέσως μόλις γεννηθῆ μὲ τοὺς «βρεφικοὺς σταθμοὺς» καὶ σὲ συνέχεια μὲ τοὺς «παιδικοὺς κήπους». Ἐκεῖ μαθαίνει νὰ ζῆ πειθαρχημένα καὶ ὁμαδικά. Τὸ ἔργο τοῦ βρεφικοῦ σταθμοῦ καὶ τοῦ «παιδικοῦ κήπου» τὸ συνεχίζουν τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ὕστερα τὰ σχολεῖα, ποὺ συμπληρώνονται καὶ ἀπὸ τὶς διάφορες ἐξωσχολικὲς ὀργανώσεις - παρακλάδια τοῦ Κ.Κ. Ἀπὸ τὶς πρῶτες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, τὸ παιδί, μαζὶ μὲ τὸ γλωσσικὸ ἀλφαβητάριο, διδάσκεται καὶ τὸ «πολιτικὸ ἀλφαβητάριο», μὲ βάσι τὰ εἰδικὰ βιβλία ποὺ λέγονται «Πολὶτ Γκραμμότα» («Πολιτικὰ Γράμματα»).

Ὅπου πῆραν τὴν ἐξουσία, τὰ Κ.Κ., πραγματοποίησαν ἀμέσως μία σχεδὸν πλήρη ἐκκαθάρισι τῶν ἐκπαιδευτικῶν. Δὲν ἄφισαν παρὰ μικρὸ ποσοστὸ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἐκπαιδευτικούς. Στὶς θέσεις τῶν ὑπολοίπων τοποθετήθηκαν νεαρὰ κομματικὰ στελέχη, ἁπλοὶ ἀπόφητοι (κάποτε καὶ ἁπλοὶ μαθηταὶ) γυμνασίων ποὺ πέρασαν στὰ γρήγορα ἀπὸ διάφορα «παιδαγωγικὰ φροντιστήρια» καὶ ἀμέσως διορίσθηκαν δάσκαλοι, καθηγηταὶ καὶ γυμνασιάρχαι (Αὐτοὶ οἱ νέοι μπορεῖ βέβαια νὰ μὴ διέθεταν προσόντα ἐκπαιδευτικῶν, διὲθεταν ὅμως πίστι πρὸς τὸ κόμμα καὶ ἰδεολογικὸ φανατισμό.

Ἦσαν δηλαδὴ οἱ κατάλληλοι προπαγανδισταὶ τῆς νέας γενεᾶς. Καὶ γιὰ τὸν κομμουνισμό, ἐκεῖνο ποὺ προέχει στὴν πρώτη φάσι τῆς ἑδραιώσεως

του στὴν ἐξουσία, δὲν εἶναι ἡ καλὴ Παιδεία, ἀλλὰ ἡ καλὴ Προπαγάνδα.

3. Ἡ Τέχνη.

Ἡ Τέχνη γιὰ τὸν κομμουνισμὸ εἶναι μία ειδικὴ μορφὴ τῆς Προπαγάνδας. Εἶναι Προπαγάνδα μὲ αἰσθητικὰ (καλλιτεχνικὰ) μέσα.

Κατὰ τὴν κομμουνιστικὴ ἄποψι, κάθε λογοτεχνικὸ ἢ καλλιτεχνικὸ ἔργο πρέπει νὰ ἔχη καὶ «πολιτικὴ θέσι». Μὲ ἄλλα λόγια, νὰ κάνη Προπαγάνδα ὑπὲρ τοῦ κομμουνισμοῦ. Γι' αὐτὸ τὸν σκοπὸ κατασκευάσθηκε καὶ μιὰ ὁλόκληρη θεωρία γιὰ τὴν Τέχνη, ἡ θεωρία τοῦ περιβόητου «σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ». Κάθε λογοτέχνης, ποιητής, μουσικοσυνθέτης ἢ καλλιτέχνης ποὺ ζεῖ σὲ κομμουνιστικὴ χώρα, ὀφείλει νὰ ὑποτάσση τὴν δημιουργία του στὶς ἀρχὲς αὐτοῦ τοῦ «ἰδιότυπου ρεαλισμοῦ». Ὁ «σοσιαλιστικὸς ρεαλισμὸς» εἶναι μαρξισμὸς ἐπὶ τῆς Τέχνης καὶ ἀποτελεῖ ἕνα πλήρη κώδικα τῶν κανόνων τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς δημιουργίας. Ὁρίζει λεπτομερειακὰ ὄχι μόνο τί δὲν πρέπει νὰ κάνη ὁ πνευματικὸς - καλλιτεχνικὸς δημιουργός, ἀλλὰ καὶ τί ὀφείλει νὰ κάνη ἀκόμη καὶ πῶς νὰ τὸ κάνη, πρᾶγμα ποὺ δὲν ἔχει ξανασυμβεῖ στὴν ἀνθρώπινη Ἱστορία ἀπὸ κανένα προηγούμενο ὁλοκληρωτισμό.

Τὸ καταστατικὸ τῆς «Ἑνώσεως Σοβιετικῶν Συγγραφέων» ὑποχρεώνει τὰ μέλη της νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς «νόμους» τοῦ «σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ». Ὅποιος τοὺς ἀρνεῖται ἢ τοὺς παραβιάζει, δὲν γίνεται μέλος τῆς Ἑνώσεως ἢ διαγράφεται ἀπὸ αὐτήν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ἐκδίδη τὰ ἔργα του. Δηλαδὴ ὅτι τοῦ ἀπαγορεύεται ἡ ἄσκησις τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ συγγραφέως !

Ὁ πρῶτος καὶ πιὸ βασικὸς ἀπὸ τοὺς «νόμους τοῦ σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ» εἶναι ὅπως εἶπε στὸ 2ο συνέδριο τῶν σοβιετικῶν συγγραφέων ὁ πολὺς Σιμόνωφ ὅτι *«παραδέχεται καὶ ὑποστηρίζει μία μόνο ἀλήθεια τὴν κομμουνιστική»*.

Ἀπὸ αὐτὸν τὸν βασικὸ κανόνα, προέρχεται, ἕνα πλῆθος ἀπὸ μικρότερους κανόνες ποὺ ὁρίζουν στοὺς συγγραφεῖς καὶ στοὺς καλλιτέχνες, ὅτι ἀπαγορεύονται : Ἡ «ἀστικὴ ἀντικειμενικότητα καὶ ἀμεροληψία». Ἡ ἀπαισιοδοξία καὶ ἡ θλῖψις. Ἡ ἐσωτερικὴ ψυχολογικὴ ἀνάλυσις τῶν ἡρώων. Ἡ προβολὴ «ἀρνητικῶν» ἡρώων. Ἡ προβολὴ ἀτομικῶν προβλημάτων, περιπτώσεων καὶ ἡρώων. Ἡ «παρακμή».

Ἐπίσης οἱ κανόνες τοῦ «σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ» ὁρίζουν ὅτι οἱ συγγραφεῖς ὑποχρεώνονται στὰ ἔργα τους. Νὰ προβάλλουν τὴν σαπίλα τοῦ ἀστικοῦ καὶ τὴν «ἀνωτερότητα» τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος. Νὰ καλλιεργοῦν τὴν πίστι στὸ Κ.Κ., τὴν αἰσιοδοξία γιὰ τὴν τελικὴ νίκη τῶν

κομμουνιστῶν, τὸ «ἡρωϊκὸ πνεῦμα» γιὰ θυσίες ὑπὲρ τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἀκόμη νὰ χτυποῦν τὶς «ἀστικὲς ἐπιβιώσεις» ὅπως εἶναι ἡ τάσις πρὸς τὴν ἰδιοκτησία, τὴν οἰκογένεια, τὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ ἢ τὴν θρησκεία. Νὰ κινοῦν στὰ ἔργα τους ὄχι ἄτομα, ἀλλὰ μᾶζες, κ.ο.κ.

Πέρα ἀπ' αὐτά, ἀπαγορεύεται στοὺς συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνες, νὰ χρησιμοποιοῦν δύσκολες μορφὲς ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν καὶ συναισθημάτων τους γιατὶ τὰ ἔργα τους, γιὰ νὰ ἔχουν προπαγανδιστικὴ ἀξία, πρέπει νὰ γίνονται εὔκολα ἀντιληπτὰ ἀπὸ τὶς μάζες. Γι' αὐτὸ ἀπαγορεύεται ἡ ἀφηρημένη ζωγραφική, τὸ ἀντιμυθιστόρημα, ἡ σουρρεαλιστικὴ ποίησις, ἡ δύσκολη μουσικὴ σύνθεσις, τὸ θέατρο τοῦ παράλογου. Μὲ ἄλλα λόγια ὁ κομμουνισμός, ὁρίζει ὄχι μόνο τὸ περιεχόμενο ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδια τὴν μ ο ρ φ ὴ τῶν ἔργων Τέχνης !

Πάμπολλοι συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνες στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες, ἐκκαθαρίσθηκαν μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ θέλησαν νὰ ἐκφρασθοῦν ὅπως αὐτοὶ ἔνοιωθαν καὶ ὄχι ὅπως τοὺς ὅριζε τὸ Κ.Κ. μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς Προπαγάνδας του. Εἶναι γνωστὲς λ.χ. οἱ ὑποθέσεις Πάστερνακ, Ταρσίς, Συνιάφσκυ, Ντάνιελ, Βόλπιν, Ἰβίνσκαγια κ.ἄ. Εἶναι ἐπίσης γνωστὴ ἡ ὑπόθεσις τοῦ διωγμοῦ τῶν σοβιετικῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν (Ἀχμάτοβας, κ.ἄ.) ποὺ ἐξαπέλυσε τὸ 1947 ὁ τότε ἀρχηγὸς τῆς σοβιετικῆς Προπαγάνδας, Ἀντρέϊ Ζντάνωφ.

Πολλοὶ λογοτέχνες καὶ καλλιτέχνες, ἀκόμη καὶ ἐξέχοντες κομμουνισταί, ἐκκαθαρίσθηκαν γιατὶ ἀρνήθηκαν νὰ θέσουν τὸ ταλέντο τους στὴν ὑπηρεσία τῆς κομματικῆς γραμμῆς καὶ ἡγεσίας. Ἄλλοι αὐτοκτόνησαν. Ἄλλοι τουφεκίσθησαν. Ἄλλοι χάθηκαν στὴν Σιβηρία. Καὶ ἄλλοι σιώπησαν (Γιέσενιν, Μαγυακόφσκι, κ.ἄ.)

Ἐξ ἄλλου ἐπεκρίθησαν ἐπανειλημμένα, ὁ Σοστάκοβιτς καὶ ὁ Προκόβιεφ ὅταν συνέθεσαν μουσικὰ ἔργα δυσνόητα καὶ ἀπαγορεύθηκαν ὄπερές τους γιὰ τὸν ἴδιο λόγο («Λαίδη Μάκβεθ).

Ὁ κομμουνιστικὸς κινηματογράφος ἔχει γιὰ μοναδικὸ σκοπὸ ὑπάρξεώς τους τὴν Προπαγάνδα. Τὸ ἴδιο καὶ τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλεόρασις, ὁ τύπος, τὸ θέατρο μιᾶς κομμουνιστικῆς χώρας.

Ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι περίεργο γιατὶ ὁ πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Σοβιετικῶν Συγγραφέων, Φαντέγιεφ αὐτοκτονώντας τὸ 1956 ἄφισε ἕνα γράμμα ὅπου ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἔλεγε :

«Ἀφιέρωσα τὸ ταλέντο μου σὲ ψεύτικα εἴδωλα. Ἀλλὰ οὔτε αὐτὴ ἡ θυσία μου κρίθηκε ἀρκετή. Μοῦ ἀρνήθηκαν τὸ δικαίωμα ὄχι μόνο νὰ λέγω τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ νὰ ψεύδομαι μὲ τὸν τρόπο ποὺ θὰ διάλεγα ἐγώ».

Ἔτσι, ὁ κομμουνιστικὸς κόσμος ἔχει πολλοὺς σπουδαίους ἐκτελεστὲς (χορευτές, μουσικοὺς) ἀλλὰ ἐλάχιστους ἢ σχεδὸν καθόλου δημιουργούς.

Γιατὶ ἡ ἐκτέλεσις μιᾶς μουσικῆς συνθέσεως εἶναι δύσκολο νὰ χωρισθῆ σὲ «ἀστικὴ» καὶ κομμουνιστική». Ἡ ἔμπνευσις καὶ δημιουργία ὅμως τῆς συνθέσεως, δυστυχῶς χωρίζεται εὐκολώτερα.

4. Ὑποταγὴ τῆς ἀλήθειας.

Ὁ «ἰμπεριαλισμὸς» τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας δὲν γνωρίζει ἐμπόδια στὸ δρόμο του πρὸς τὴν καθυπόταξι ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς. Ὅλα εἶναι Προπαγάνδα. Καὶ τίποτα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐμποδίζη τὴν Προπαγάνδα.

Ὁ Χίτλερ ἔλεγε:

«Ἡ Προπαγάνδα δὲν πρέπει νὰ ἐρευνᾶ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια. Ἡ Προπαγάνδα ἔχει πάρει διαζύγιο καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια καὶ ἀπὸ τὴν Ἠθική».

Ὁ κομμουνισμὸς προχωρεῖ πολὺ περισσότερο. Καταργεῖ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια ὑποτάσσοντάς την ὁλότελα στὶς ἑκάστοτε ἀνάγκες τῆς Προπαγάνδας!

Οἱ πιὸ ἀντικειμενικὲς μορφὲς ἀντανακλάσεως τῆς Ἀλήθειας εἶναι δύο: Ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Πληροφορία. Ἡ πρώτη, ἀνακαλύπτει τοὺς νόμους, ποὺ διέπουν τὰ πράγματα ἢ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μᾶς διδάσκει αὐτὴν τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια ποὺ ὑπάρχει ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ὑποκείμενο καὶ τὴν θέλησί μας.

Ἡ δεύτερη, στὴν σωστὴ της μορφή, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ μᾶς γνωστοποιῆ ἕνα ἀντικειμενικὸ γεγονὸς ποὺ εἶναι τέτοιο εἴτε μᾶς ἀρέσει, εἴτε ὄχι. (Ἐνημέρωσις).

Συνεπῶς, ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Πληροφορία ἀπὸ τὴν ἴδια τους φύσι δὲν περιέχουν ὑποκειμενικὰ ἀλλὰ μόνον ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα. Καὶ ὅμως. Ὁ κομμουνισμὸς ἐπιμένει ὅτι ἡ Ἐπιστήμη πρέπει νὰ εἶναι «κομματικὴ» καὶ ἡ Πληροφορία μέσον Ἀγκιτάτσιας.

5. Ἡ Ἐπιστήμη.

α. Γενικά.

Ὁ Χίτλερ, θέλοντας νὰ ἄρη τὰ ἐμπόδια καὶ νὰ ἀφίση ἐντελῶς ἐλεύθερα τὰ χέρια τῶν προπαγανδιστῶν του, τοὺς ἔλεγε ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιορίζονται ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια. Ἔγραφε:

«Ἡ Προπαγάνδα, ἀπευθύνεται στὶς ἀμόρφωτες μάζες καὶ ὄχι στοὺς διανοουμένους. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἐρευνᾶ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια. Ἡ σχέσις της μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια εἶναι ὅση καὶ ἡ σχέσις τῆς διαφημιστικῆς ἀφίσας μὲ τὴν τέχνη τῆς ζωγραφικῆς».

῾Ο κομμουνισμὸς ὅμως, δὲν ἀρκεῖται σ᾽ αὐτὴν τὴν ἀπόσπασι τῆς Προπαγάνδας ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ᾽Επιστήμης καὶ τῆς ᾽Αλήθειας. Προχωρεῖ πολὺ περισσότερο, ὑποτάσσοντας τὴν ᾽Επιστήμη στὴν Προπαγάνδα.

Σὲ ἕνα συνέδριο κομμουνιστῶν ἐπιστημόνων ποὺ συνῆλθε τὸ 1952 στὴν Πράγα, ὁ τότε ὑπεύθυνος Προπαγάνδας τῆς Τσεχοσλοβακίας, Κοπέτσκυ εἶπε :

«Σκοπός μας εἶναι ἡ καταπολέμησις τοῦ ἀντικειμενισμοῦ στὴν ᾽Επιστήμη καὶ ἡ διακήρυξις τῶν πλεονεκτημάτων τῆς μπολσεβίκικης μεροληψίας σ᾽ αὐτήν».

Μιλώντας στὸ ἴδιο συνέδριο ὁ Στόλ, πρόεδρος τῆς ᾽Ακαδημίας Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν ᾽Επιστημῶν τῆς Πράγας εἶπε : *«῾Η ᾽Επιστήμη δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀντικειμενικὴ ἀλλὰ μεροληπτική, κομματική».*

β. Οἱ δεσμεύσεις.

Στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες, ὁ ἐπιστήμονας ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται στὸ Κ.Κ. καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμη του νὰ ὑπηρετῆ τὶς ἐπιδιώξεις του :

Πρῶτα - πρῶτα, εἶναι ὑποχρεωμένος, σὲ ὅποιο κλάδο καὶ ἂν ἐργάζεται, νὰ ξεκινᾶ ἀπὸ μία ἀναγκαστική, κοινὴ γιὰ ὅλους ἀφετηρία, τὸ μαρξικὸ Δόγμα. Δὲν δικαιοῦται οὔτε νὰ ξεκινήση στὸ ἔργο του ἀπὸ μία ὅποια ἄλλη κοσμοαντίληψι, οὔτε νὰ μὴ υἱοθετήση ἐξ ἀρχῆς, à priori, καμμία κοσμοθεωρία. Προκαθορισμένο, ἀπὸ τὸ Κ.Κ. πάντοτε, εἶναι καὶ τὸ τέρμα τῆς ἐργασίας του. Τὰ πορίσματά του, πρέπει ὁπωσδήποτε, παντοῦ καὶ πάντα, νὰ «ἐπαληθεύουν» τὸν μαρξισμό. ῏Αν αὐτὸ δὲν συμβαίνη, τοῦ ἐπιβάλλεται σιωπή. Γιατὶ τὸ Δόγμα δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη λάθος. Τὸ λάθος εἶναι δικό του. Καὶ τὸ λάθος, στὸν κομμουνισμὸ εἶναι «ἐκτὸς νόμου», ἀποτελεῖ ἔγκλημα !

῎Ετσι, στὸν κομμουνισμό, οἱ ἐπιστήμονες ἀντιμετωπίζουν τὸν διαρκῆ κίνδυνο νὰ δοῦν τὶς ἀνακαλύψεις τους νὰ βλάπτουν τὸ Δόγμα. Κάθε ἐρευνητὴς σταματᾶ μπροστὰ στὸν κίνδυνο τῆς «αἱρέσεως». ᾽Εκεῖ, ἡ «αἷρεσις» ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινῇ ἐκκαθαρίσεως. Καὶ ὅμως. Κατὰ βάθος, κάθε νέα μεγάλη ἀνακάλυψις, εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς «αἱρέσεως», δηλ. μιᾶς ἀλλαγῆς στὴν θεώρησι τοῦ κόσμου, καὶ τροποποιεῖ τὴν εἰκόνα ποὺ ἔχουμε γι᾽ αὐτόν. ῎Αρα, ὁ κομμουνισμός, παρ᾽ ὅλο ποὺ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήση τὶς ἀνάγκες του ἐνθαρρύνει καὶ προωθεῖ τὴν τεχνικὴ πρόοδο, ἰδίως σὲ ὡρισμένους τομεῖς, γενικὰ θέτει ὑπὸ διωγμὸν τὴν πρωτότυπη ἐρευνητικὴ σκέψι, παραλύει κάθε ἀναζήτησι ποὺ ἀπαιτεῖ ἐρευνητικὴ ἀνησυχία καὶ προσωπικὴ πρωτοβουλία καὶ ἀναγκάζει τοὺς ἐπιστήμονες νὰ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμο τοῦ συμβιβασμοῦ, τοῦ κονφορμισμοῦ καὶ τῆς καιροσκοπίας.

῾Ο ἐπιστήμονας τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου ἔχει καὶ ἄλλη μία δέσμευσι. ᾽Οφείλει νὰ ἀναγνωρίζη μία γενικὴ καὶ ἀδιαφιλονίκητη «αὐθεν-

τία» δηλ. μία ἀντιεπιστημονική, ἀντιορθολογική ἔννοια. Ἡ «αὐθεντία» αὐτή, πού τὰ ξέρει ὅλα καὶ ἀποκλείεται νὰ σφάλλη ποτέ, θεωρητικὰ εἶναι τὸ Κ.Κ. Στὴν πρᾶξι εἶναι ἡ ἑκάστοτε ἡγεσία του. Ἔτσι ὁ Στάλιν, ἦταν ἐκεῖνος πού «ἔλυνε» τὶς διενέξεις τῶν βιολόγων (1948), τὺν φιλοσόφων (1949) τῶν γλωσσολόγων (1952), τῶν οἰκονομολόγων (1951) «δικαιώνοντας» τὴν μία ἄποψι καὶ «καταδικάζοντας» τὴν ἄλλη μὲ τὸ κῦρος τῆς ὑπερτάτης «αὐθεντίας» του. Ὁ ἴδιος ἔκρινε λογοτεχνικὲς τάσεις, κινηματογραφικὰ ἔργα, μουσικὲς συνθέσεις, ποιήματα, οἰκονομολογικὲς ἢ κοινωνιολογικὲς θεωρίες.

Ἦταν ὁ πανεπιστήμων, ἡ μεγάλη Αὐθεντία γιὰ τὰ πάντα.

Τὴν παράδοσι συνέχισαν ὁ Χρουστσώφ, ὁ Μάο μὲ τὴν «πάνσοφη» σκέψι του σὲ μικρότερη κλίμακα (τοπικὴ) οἱ ἄλλοι ἡγέτες κομμουνιστικῶν κομμάτων.

Ἀκόμη καὶ στὰ «ἀντιπροσωπολατρικὰ» κομμουνιστικὰ καθεστῶτα, ἡ «αὐθεντία» ὑπάρχει. Μόνο πού ἀντὶ νὰ εἶναι ὁ ἕνας ἀρχηγὸς εἶναι ἡ ὁμάδα τῶν ἀτόμων πού ἀποτελεῖ τὴν ἀλάθητη «συλλογικὴ ἡγεσία».

Τέλος, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ χειρότερο ἀπὸ ὅλα, ὁ ἐπιστήμονας, στὸν κομμουνισμὸ ἐξαναγκάζεται, νὰ «στηρίζη» μὲ τὸ ἔργο του τὴν ἑκάστοτε «γραμμὴ» τοῦ Κ. Κ. Τὸ Δόγμα εἶναι τουλάχιστον ἀμετακίνητο. Ἡ «γραμμὴ» ὅμως μεταβάλλεται διαρκῶς. Καὶ ἀνάλογα, ὀφείλει νὰ μεταβάλλη καὶ τὶς ἀπόψεις του ὁ ἐπιστήμονας! Διαφορετικά, δὲν ὑπηρετεῖ τὴν Προπαγάνδα τοῦ καθεστῶτος. Ὁπότε, ἐκκαθαρίζεται!

Πιὸ κάτω, ἀναφέρουμε σχετικὰ μερικὲς χαρακτηριστικὲς περιπτώσεις.

γ. Περίπτωσις Ἀλεξανδρώφ.

Ὁ Γκεόργκι Ἀλεξανδρώφ ἐθεωρεῖτο γιὰ πολλὰ χρόνια ὡς μέγιστος τῶν σοβιετικῶν φιλοσόφων. Ἦταν πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, πρύτανις τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, Ὑπουργὸς τῶν πολιτιστικῶν ὑποθέσεων. Τὸ 1945, ἔγραψε ἕνα ἔργο γιὰ τὴν δυτικὴ φιλοσοφία καὶ ἀναγνώριζε σ' αὐτὴν πολλὰ θετικὰ στοιχεῖα, ἀφοῦ ἡ Δύσις ἦταν τότε σύμμαχος τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ὁ Ἀλεξανδρώφ, γιὰ τὸ ἔργο του αὐτό, ἐπαινέθηκε σὲ ὅλους τοὺς τόνους καὶ πῆρε τὸ βραβεῖο Στάλιν. Τὸ βιβλίο του, ἐξεδόθη ἀπὸ ὅλα τὰ Κ.Κ. καὶ καθιερώθηκε στὶς κομματικὲς σχολές.

Ἄρχισε ὅμως ὁ «ψυχρὸς πόλεμος». Οἱ σχέσεις μὲ τὴν Δύσι ὀξύνθηκαν. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα υἱοθέτησε νέα, καθολικὰ ἀρνητικὴ στάσι ἀπέναντι στὴν Δύσι. Καί, τὸ 1947, ὁ Ἀλεξανδρὼφ κατηγορεῖται γιὰ «δουλοπρέπεια ἔναντι τῆς ἀστικῆς Δύσεως» ἐπειδὴ εἶχε γράψει ἐπαινετικὰ γιὰ τὴν φιλοσοφία της. Τιμωρεῖται λοιπὸν γιὰ τὸ ἴδιο τὸ ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο εἶχε βραβευθῆ τὸ 1945. Καὶ χάνει ὅλα του τὰ ἀξιώματα!

Γιὰ νὰ ἀποκατασταθῆ, ἔπρεπε νὰ ἐναρμονισθῆ μὲ τὴν νέα γραμμὴ

τοῦ κόμματος. Καὶ τὸ ἔκανε. Σὲ λίγο, παρουσίασε ἕνα νέο βιβλίο γιὰ τὴν «παρακμὴ τῆς Δύσεως» μὲ θέμα του τὴν σάπια δυτικὴ φιλοσοφία ! Ἔτσι, τὸ 1951, κατώρθωσε νὰ ξαναγίνη Ὑπουργὸς καὶ νὰ προβληθῆ καὶ πάλι στὸ προσκήνιο τῆς σοβιετικῆς φιλοσοφίας.

Τὸ 1953, ὅμως, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Στάλιν, οἱ διάδοχοί του ἄρχισαν τὴν πολιτικὴ τῆς «συνυπάρξεως». Ὁ Μαλένκωφ μάλιστα ἔρριξε τὸ σύνθημα : *«Νὰ διδαχθοῦμε ἀπὸ τὴ Δύσι»!* Καὶ ὁ Ἀλεξανδρώφ, καθαιρεῖται καὶ πάλι, κατηγορούμενος αὐτὴ τὴ φορὰ ὄχι γιὰ τὸ πρῶτο του βιβλίο ἀλλὰ γιὰ τὸ δεύτερο, τὸ ἀντιδυτικὸ καὶ συγκεκριμένα γιὰ «μηδενισμὸ ἔναντι τῆς Δύσεως» !

δ. Περίπτωσις Βάργκα.

Ἀνάλογη εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ μεγάλου σοβιετικοῦ οἰκονομολόγου Εὐγενίου Βάργκα. Στὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ χρόνια ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα πρόλεγε σὰν ἐπερχόμενη μία μεγάλη οἰκονομικὴ κρίσι ποὺ θὰ κατέστρεφε τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα. Τὸ 1949, ὁ Βάργκα διαπίστωσε ὅτι οἱ προβλέψεις αὐτὲς δὲν ἦσαν σωστὲς καὶ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κρίσις ποὺ ἤλπιζε ὁ κομμουνισμὸς δὲν θὰ ἔρθη. Εἶχε ὅμως τὴν ἀπερισκεψία, νὰ διατυπώση αὐτὰ τὰ συμπεράσματά του, ποὺ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἂν ἦσαν ὀρθὰ ἐπιστημονικῶς, ἔβλαπταν τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας του. Καὶ ὁ Βάργκα ἐξηφανίσθη γιὰ πολλὰ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ ζωή.

Ἕνας ἄλλος οἰκονομολόγος, τελείως ἄγνωστος, ὁ Κάτζ, σκέφθηκε τότε νὰ ἐπωφεληθῆ ἀπὸ τὴν περίστασι. Ἔγραψε λοιπὸν ἕνα ἔργο μὲ ἐντελῶς ἀντίθετο περιεχόμενο ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ Βάργκα. Ὑποστήριξε ὅτι κάθε τεχνικὴ πρόοδος καὶ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις ἔχει ἤδη σταματήση στὸν καπιταλισμὸ ὁ ὁποῖος «ἔχει βελτιώσει τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις». Ὅτι ὁ καπιταλισμὸς περνᾶ μιὰ μόνιμη οἰκονομικὴ κρίσι ποὺ διαρκῶς θὰ ὀξύνεται. Καὶ ὅτι ἐπέρχεται ὁλοταχῶς ἡ κατάρρευσίς του.

Κατὰ δυστυχία του ὅμως, ἡ ἔκδοσις τοῦ βιβλίου του, ἔγινε λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Στάλιν. Τιμήθηκε καὶ δοξάσθηκε ἀλλὰ γιὰ πολὺ λίγο χρόνο. Στὴν περίοδο τοῦ Μαλενκωφισμοῦ ποὺ ἀκολούθησε, ρίχθηκε τὸ σύνθημα γιὰ ἀνάπτυξι τῶν σχέσεων μὲ τὴν Δύσι καὶ γιὰ μελέτη καὶ ἐφαρμογὴ τῶν θαυμαστῶν ἐπιτευγμάτων της ἀπὸ τοὺς σοβιετικούς. Ἔτσι, ὁ Κάτζ, ἀντὶ νὰ πάρη τὸ βραβεῖο ποὺ περίμενε τιμωρήθηκε μὲ ἐκκαθάρισι. Ἡ «γραμμὴ» εἶχε ἀλλάξει !

ε. Περίπτωσις Λυσένκο.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ περίπτωσις τῆς σοβιετικῆς βιολογίας. Στὴν περίοδο 1947-49 ὁ ἀγροβιολόγος Τροφὶμ Λυσένκο παρουσίασε μία

θεωρία, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία, ἡ κληρονομικότης δὲν παίζει κανένα ρόλο στοὺς ζωντανοὺς ὀργανισμοὺς ποὺ καθορίζονται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἀπὸ τὶς συνθῆκες τοῦ περιβάλλοντος μέσα στὸ ὁποῖο ζοῦν καὶ ἀναπτύσσονται. Κατὰ συνέπεια, ἀλλάζοντας τοὺς ὅρους τοῦ περιβάλλοντος, μποροῦμε νὰ μεταβάλλουμε τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ὀργανισμῶν καὶ στὸ τέλος, νὰ δημιουργοῦμε κατὰ βούλησιν διάφορα εἴδη ζώων ἢ φυτῶν, ἀκόμη καὶ ἀνθρώπων !

Ἡ θεωρία αὐτή, ποὺ διατυπώθηκε μὲ βάσι ὡρισμένες πρακτικὲς ἐπιτεύξεις καὶ πειράματα τοῦ γεωπόνου Μιτσούριν, χαρακτηρίσθηκε τόσο ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς σοβιετικοὺς βιολόγους σὰν καθαρὸς τσαρλατανισμὸς καὶ κοινὴ ἀγυρτία. Παρὰ τὴν ἐπιστημονικὴ καταδίκη της ὅμως, ἡ θεωρία τοῦ Λυσένκο, ἐξυπηρετοῦσε τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἡ ὁποία ἔρριχνε τὸ σύνθημα τῆς δημιουργίας ἑνὸς νέου τύπου ἀνθρώπου, τοῦ λεγομένου «σοβιετικοῦ ἀνθρώπου». Ἄλλωστε, ἡ θεωρία τοῦ Λυσένκο, ἐναρμονίζεται πλήρως πρὸς τὸν ὑλισμὸ τοῦ μαρξισμοῦ ὁ ὁποῖος τὰ ἀνάγει ὅλα στοὺς ὑλικοὺς παράγοντες τῆς ζωῆς καὶ ἀρνεῖται τὴν ὕπαρξι μιᾶς αἰωνίας ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Λυσένκο ἐπιστημονικὰ νικήθηκε καὶ ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν ἐπιστημόνων τῆς Μόσχας τάχθηκε ἐναντίον του, ἐπενέβη ὁ Στάλιν καὶ τοῦ ἔδωσε δίκηο ! Οἱ σοβιετικοὶ βιολόγοι ποὺ ἀρνήθηκαν νὰ ὑποταχθοῦν στὸν «ἀγύρτη» ὅπως ὀνόμαζαν τὸ Λυσένκο ἐκκαθαρίσθησαν. Τὸ ἴδιο ἔπαθε καὶ ὁλόκληρη ἡ σύνταξις τοῦ περιοδικοῦ «Ζητήματα Φιλοσοφίας» ποὺ κατέκρινε τὶς θεωρίες του. Καὶ αὐτός, ἀφοῦ ἀνεκηρύχθη «μέγας» κατάλαβε τὴν θέσι τοῦ δικτάτορα ἐπὶ τῆς γενετικῆς, τῆς βιολογίας, τῆς γεωπονίας καὶ τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Τὸ 1953, οἱ διάδοχοι τοῦ Στάλιν, θέλοντας νὰ βροῦν ἕνα ἐξιλαστήριο θῦμα γιὰ τὶς ἐπισιτιστικὲς δυσχέρειες καὶ τὸ χαμηλὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο, εἶπαν στὸν σοβιετικὸ λαό : «Αἰτία τῆς ἐλλείψεως τροφίμων εἶναι ὁ ἀγύρτης Λυσένκο ποὺ μὲ τὶς λανθασμένες θεωρίες του ὁδήγησε σὲ ἀδιέξοδο τὴ σοβιετικὴ γεωργία καὶ κτηνοτροφία» ! Ὁ Λυσένκο λοιπὸν καθηρέθη καὶ οἱ ἐπιστήμονες βιολόγοι ἐπανῆλθαν στὶς θέσεις τους ! Τὸ 1955 ὅμως, ὁ Χρουστσώφ, ἔρριξε τὸ πυροτέχνημα τῆς «ἀξιοποιήσεως τῶν χέρσων ἐδαφῶν» μὲ τὴν ὁποία ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἔλυνε ἐπιτέλους τὸ πρόβλημα διατροφῆς τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ. Ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ «ἀτοὺ» ποὺ χρησιμοποίησε στὸν ἀγώνα γιὰ ἐπικράτησι ἔναντι τῶν ἀνταγωνιστῶν του. Ὁ μηχανισμὸς τῆς σοβιετικῆς Προπαγάνδας κινητοποιήθηκε. Ἡ ἐκστρατεία ὅμως, ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ καὶ ἐπιστημονικὰ γιατὶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Χρουστσώφ χαρακτήριζαν τὸ ἐγχείρημα σὰν τυχοδιωκτικό. Ὁ Χρουστσώφ λοιπόν, θυμήθηκε τὸ Λυσένκο. Τὸν ἀνέσυρε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς ὅπου εἶχε σταλεῖ νὰ ἐργασθῇ σὲ κάποιο ἀγρόκτημα, τὸν ἐπανέφερε στὴ

Μόσχα καὶ ἐπέβαλε ξανὰ τὶς θεωρίες του, κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ ἄγονες στέππες τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας ἦταν δυνατὸν νὰ ἀξιοποιηθοῦν καὶ νὰ φέρουν τὴν περιπόθητη ἀφθονία τροφίμων. Τὸ 1959 μάλιστα καθαιρέθηκε ξανὰ ὁλόκληρη ἡ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ φιλοσοφικοῦ περιοδικοῦ «Βαπρόσι Φιλόζοφι» («Προβλήματα Φιλοσοφίας») ἐπειδὴ ἀντιτάχθηκε καὶ πάλι στὶς θεωρίες τοῦ Λυσένκο. Ἡ ἐξόρμησις γιὰ τὴν ἀξιοποίησι τῶν χέρσων περιοχῶν ἔγινε καὶ ἀπέτυχε. Οἱ ἐπίγονοι τοῦ Χρουστσὼφ διακήρυξαν τὴν παταγώδη ἀποτυχία καὶ ξανάστειλαν τὸν Λυσένκο στὸ ἀγρόκτημα !

Τὰ λίγα αὐτὰ παραδείγματα εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ δείξουν ὅτι στὸν κομμουνισμὸ ἡ Ἐπιστήμη ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται στὴν Προπαγάνδα. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια ἐπιτρέπεται μόνον ὅταν δὲν ἔρχεται σὲ σύγκρουσι μὲ τοὺς ἰσχυρισμούς της (*).

(*) Ἂν κάποιος ἀντιτάξη στὶς πιὸ πάνω διαπιστώσεις μας τὴν «πρόοδο» τῆς σοβιετικῆς ἐπιστήμης, ἡ ἀπάντησις εἶναι ἁπλῆ. Τὸ σοβιετικὸ κράτος, ἀπόλυτος ἰδιοκτήτης κάθε πλουτοπαραγωγικῆς πηγῆς, ἀνεξέλεγκτος διαχειριστὴς τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ μόχθου τῶν ἐργαζομένων, κύριος καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, ἔχει, περισσότερο ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο ὁλοκληρωτικὸ καθεστὼς τῆς Ἱστορίας μία ἀδιανόητη γιὰ τὶς ἐλεύθερες κοινωνίες δυνατότητα: Νὰ συγκεντρώνη ἐντελῶς πρόωρα, δυσανάλογα μεγάλη προσπάθεια σὲ χρῆμα καὶ ἐργασία, σὲ ὡρισμένους τομεῖς ποὺ τὸ ἐνδιαφέρουν καὶ ἔτσι, νὰ παρουσιάζη ἐκεῖ ἐντυπωσιακὰ ἐπιτεύγματα. Πρόκειται ὅμως γιὰ μεμονωμένες ἐπιτυχίες ποὺ δὲν ἐκφράζουν μία γενικὴ ἄνθησι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνικῆς. Ἔτσι λ.χ. οἱ σοβιετικοὶ ἀπέκτησαν πυραύλους πρὶν νὰ ἀποκτήσουν ἀρκετὸ σιτάρι γιὰ νὰ τραφοῦν καὶ διαστημόπλοια πρὶν ἀπὸ τὸ νάϋλον. Αὐτὲς οἱ μεμονωμένες ἐντυπωσιακὲς ἐπιτυχίες τῶν ὁλοκληρωτικῶν συστημάτων σὲ ἕνα κλάδο δὲν ἐκφράζουν μιὰ γενικὴ ἄνθησι καὶ ἀκόμη λιγώτερο «ἀνωτερότητα». Οἱ φαραὼ ἔκαναν τὶς πυραμίδες, τὴν διώρυγα Νείλου - Ἐρυθρᾶς, τὸν περίπλου τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ Ἴνκας εἶχαν τὸ καταπληκτικώτερο ὁδικὸ δίκτυο. Καὶ ὁ Χίτλερ ἐξαίρετους ἐπιστήμονες καὶ ἱπτάμενες βολίδες. Τὸ γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι καμμία ἀνακάλυψις ἢ ἐφεύρεσις δὲν μᾶς ἦλθε ἀπὸ τὸν κομμουνιστικὸ κόσμο. Ὅλες οἱ πραγματικὰ νέες κατακτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐπάνω στὶς ὁποῖες στηρίζεται ἡ σύγχρονη ζωή, γεννήθηκαν στὴν «σάπια καὶ παρηκμασμένη Δύσι»: Διάσπασις τοῦ ἀτόμου, πύραυλοι, τηλεκατεύθυνσις, ραντάρ, τηλεόρασις, σινεμασκόπ, ἀντιβιοτικά, ὀρροί, βιταμίνες, τεχνητὴ φωτοσύνθεσις, τὰ πάντα!

Καὶ ἐπίσης, γεγονὸς εἶναι, ὅτι ἰδιαίτερα οἱ θεωρητικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιστῆμες, ποὺ ἐπηρεάζονται εἰδικὰ ἀπὸ τὴν πολιτικοποίησι, φυτοζωοῦν καὶ παρακμάζουν στὸν κομμουνιστικὸ κόσμο. Τὸ 20ὸ συνέδριο τοῦ Κ.Κ.Ε. (1956) ὡμολόγησε ἐπίσημα ὅτι στὴν ΕΣΣΔ, ἡ νομικὴ ἐπιστήμη εἶναι ἀνύπαρκτη, ὅτι δὲν ὑπάρχει φιλοσοφικὴ ἔρευνα, ὅτι γιὰ 30 χρόνια δὲν ἐγράφη οὔτε μιὰ ἀξιόλογη οἰκονομολογικὴ μελέτη, ὅτι ἡ ἱστοριογραφία ἔχει μετατραπεῖ σὲ συρραφὴ καὶ παράθεσι τσιτάτων ἀπὸ «αὐθεντίες», ὅτι δὲν ἔχει ἐκδοθῆ ἔγκυρη ἱστορία οὔτε αὐτοῦ τοῦ Κ.Κ., ὅτι λογοκρίνονται καὶ πλαστογραφοῦνται ἀκόμη καὶ τὰ ἴδια τὰ κείμενα τοῦ Λένιν ὥστε νὰ συμφωνοῦν μὲ τὴν ἑκάστοτε γραμμή, ὅτι μέχρι τὸ 1953 οἱ σοβιετικοὶ ἐπιστήμονες ἀγνοοῦσαν τὶς θεωρίες τοῦ Ἀϊνστάϊν κ.ο.κ.! Αὐτὰ τὰ εἶπαν ὁ Μικογιάν, ἡ Φούρτσεβα, ἡ Παγκράτοβα, ὁ ἴδιος ὁ Χρουτσώφ. Ὁ Μπουλγκάνιν πρόσθεσε ὅτι καὶ οἱ θετικὲς ἐπιστῆμες, ἀκόμη καὶ ἡ καθαρὴ τεχνολογία, δὲν πᾶνε καλύτερα. «Τὰ περισσότερα ἐργοστάσιά μας, εἶπε, στὴν Ἀμερικὴ θὰ ἐθεωροῦντο παλησίδερα».

6. Ἡ Πληροφορία.

Ὁ σοβιετικὸς Κουζμίτσεφ, στὸ βιβλίο του «Προβλήματα τῆς Δημοσιογραφίας» γράφει:

«Σκοπὸς τῆς Πληροφορίας εἶναι ἡ ὀ ρ γ ά ν ω σ ι ς τῶν ἐργαζομένων κάτω ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴ ἡγεσία τοῦ Κ.Κ. Κατὰ συνέπεια, ἡ «ἐλευθερία» καὶ ἡ «ἀντικειμενικότητα» τοῦ τύπου εἶναι παραισθήσεις. Ἡ πληροφορία εἶναι μέσον τ α ξ ι κ ῆ ς π ά λ η ς καὶ ὄχι ἀντικατοπτρισμὸς ἀντικειμενικῶν γεγονότων».

Ἡ Πληροφορία, κατὰ τοὺς κομμουνιστὰς δὲν ἔχει γιὰ προορισμό της νὰ ἀντικατοπτρίζῃ τὰ ἀντικειμενικὰ γεγονότα καὶ νὰ κατατοπίζῃ τὸ κοινό, ἀλλὰ νὰ διεξαγάγῃ Προπαγάνδα.

Γι' αὐτό, ἡ Κοινὴ Γνώμη, κατὰ τοὺς κομμουνιστάς, πρέπει νὰ πληροφορεῖται μόνον ἐκεῖνα τὰ γεγονότα ποὺ συμφέρουν στὸ Κόμμα. Καὶ ἂν δὲν εἶναι δυνατὸν ἕνα γεγονὸς νὰ ἀποσιωπηθῇ, τότε ἡ κατ' ἀνάγκην παρουσίασίς του, νὰ γίνεται μὲ τρόπο ποὺ νὰ ἐξυπηρετῇ ἢ τοὐλάχιστον νὰ βλάπτῃ ὅσο τὸ δυνατὸν λιγότερο τὶς ἐπιδιώξεις τῆς Προπαγάνδας.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ ΤΑΣ, Ν. Παλγκούνωφ στὸ βιβλίο του «Τὸ ΤΑΣ καὶ ὁ ρόλος του» (Μόσχα τὸ 1955) γράφει σχετικά:

«Σκοπὸς τοῦ ΤΑΣ εἶναι νὰ δίνῃ μία ἀνάλυσι τῶν γεγονότων μὲ βάσι τὸν μαρξισμὸ-λενινισμό. Μία ἀνάλυσι ποὺ νὰ βοηθᾷ τὸν ἀναγνώστη νὰ διεισδύσῃ στὴν βαθύτερη πραγματικότητα τῶν γεγονότων. Αὐτὴ ἡ Π ρ ο π α γ ά ν δ α ἢ Ἀ γ κ ι τ ά τ σ ι α μ ὲ μ έ σ ο τ ὰ γ ε γ ο ν ό τ α, κ α θ ο ρ ί ζ ε ι τὸν θετικὸ χαρακτῆρα τῶν τηλεγραφημάτων καὶ τῶν ρεπορτὰζ ποὺ μεταδίδει τὸ ΤΑΣ».

Ἔτσι, τὸ γεγονὸς ποὺ δὲν συμφέρει ἀλλὰ δὲν μπορεῖ καὶ νὰ ἀποσιωπηθῇ, μεταδίδεται σ χ ο λ ι α σ μ έ ν ο κατάλληλα, κατὰ παραμορφωτικὸ συχνὰ τρόπο. Ἐπίσης λαμβάνεται πρόνοια, νὰ π ε ρ ι β ά λ λ ε τ α ι ἀπὸ ἀντίρροπες εἰδήσεις ποὺ θὰ ἐξουδετερώνουν ἢ θὰ μειώνουν τὴν δυσμενῆ ἐπίπτωσί του στὴν κοινὴ γνώμη. Γι' αὐτό, ἡ σύνταξις ἑνὸς δελτίου εἰδήσεων, εἶναι μία ἀπὸ τὶς σοβαρότερες προπαγανδιστικὲς ἐργασίες. Ἡ ἐ π ι λ ο γ ὴ τῶν εἰδήσεων ποὺ θὰ περιληφθοῦν στὸ δελτίο, ἡ σ ε ι ρ ὰ τῆς παρουσιάσεώς των, ὁ ἔντεχνος σ χ ο λ ι α σ μ ό ς των, ἡ μ ο ρ φ ὴ τῆς ἐμφανίσεώς των, ἡ ἔ κ τ α σ ι ς καὶ ἡ σ η μ α σ ί α ποὺ θὰ δοθῇ σὲ κάθε εἴδησι, ὅλα αὐτά, παρέχουν τὴν δυνατότητα νὰ ἐπηρεασθῇ ἀποφασιστικὰ ἡ Κοινὴ Γνώμη διὰ μέσου τῶν εἰδήσεων καὶ νὰ τῆς δημιουργηθοῦν ἔμμεσα οἱ ἐπιθυμητὲς ἐντυπώσεις. Τὸ σπουδαιότερο εἶναι, ὅτι ἡ Προπαγάνδα διὰ τῶν εἰδήσεων, ἀποδείχθηκε πιὸ ἀποτελεσματική, γιατὶ δὲν φαίνεται — εἶναι ἔμμεση, καλυμμένη, ἔντεχνη. Τὸ κοινό, ἀκούει ἢ διαβάζει

τὴν εἴδησι, χωρὶς τὴν προκατάληψι ποὺ ἔχει γιὰ τὸ σχόλιο, τὸ ἄρθρο ἢ τὴν ὁμιλία. Δὲν βλέπει τὴν εἴδησι σὰν Προπαγάνδα. Τὴν θεωρεῖ «γεγονός». Τὴν δέχεται εὐκολώτερα. Γι' αὐτὸ ἕνας ραδιοσταθμὸς λ.χ. μπορεῖ νὰ ἀσκήση πολὺ πιὸ ἀποδοτικὴ Προπαγάνδα μὲ τὰ δελτία εἰδήσεων ποὺ μεταδίδει παρὰ μὲ τὰ σχόλια καὶ τὶς ὁμιλίες του.

7. Καθολικότης τῶν στόχων.

Ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικότητος, δὲν ἀφορᾶ μόνο τὰ μέσα τῆς Προπαγάνδας. Ἀφορᾶ καὶ τοὺς στόχους της. Ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μας καὶ ὅλοι ἐμεῖς σὰν σύνολο, ἀλλὰ καὶ σὰν ξεχωριστὸ ἄτομο ὁ καθένας μας, ἀποτελοῦμε στόχους τῆς Προπαγάνδας. Στὸ ἔργο του «Ὁ Ἀριστερισμὸς παιδικὴ ἀρρώστεια τοῦ κομμουνισμοῦ», ὁ Λένιν γράφει:

«Οἱ κομμουνισταὶ στὴν Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερική, πρέπει νὰ πᾶνε στὶς ταβέρνες, νὰ διεισδύσουν στὰ σωματεῖα, στοὺς συλλόγους καὶ στὶς συγκεντρώσεις, νὰ εἶναι παντοῦ ὅπου πηγαίνει ὁ κοινὸς ἄνθρωπος καὶ νὰ μιλοῦν στὸ λαό. Πρέπει νὰ ἀγωνίζονται γιὰ νὰ ξυπνοῦν τὶς σκέψεις τῶν μαζῶν καὶ νὰ τὶς ὁδηγοῦν στὸν ἀγώνα. Ὀφείλουν νὰ διεξάγουν προπαγανδιστική,ἀγκιτατορικὴ καὶ ὀργανωτικὴ δουλειὰ μέσα στὶς Ἔνοπλες Δυνάμεις. Πρέπει νὰ δουλέψουμε ἀκόμη καὶ στὶς πιὸ μουχλιασμένες καὶ τὶς φαινομενικὰ πιὸ ἀπρόσιτες περιοχὲς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς».

8. Καθολικότης στὸν χρόνο.

Ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικότητος ἐφαρμόζεται καὶ στὸν χρόνο. Ἡ Προπαγάνδα δὲν διεξάγεται ὡρισμένες ἡμέρες καὶ ὧρες. Δὲν ἔχει εἰδικὰ «ὡράρια». Γίνεται σὲ κάθε χρόνο, ὅπως ἀκριβῶς καὶ σὲ κάθε χῶρο, μὲ κάθε μέσο καὶ πρὸς κάθε στόχο. Τὸ κάθε τί εἶναι εὐκαιρία, πρόφασις καὶ κάλυμμα γιὰ τὴν διάδοσι τῆς Ἰδέας. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι δρᾶσις συνεχὴς καὶ ἀπόλυτος. Εἶναι ὁ καθολικός, ὁ ἀπόλυτος, ὁ χωρὶς ἀνακωχὴ πόλεμος.

9. Προπαγάνδα καὶ ἐξουσία.

Εἶναι φανερὸ ὅτι γιὰ νὰ μπορέση ἡ Προπαγάνδα νὰ χρησιμοποιήση κάθε ἐκδήλωσι τῆς κοινωνίας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησι τῶν σκοπῶν της πρέπει νὰ συνοδεύεται καὶ ἀπὸ ἐξουσία. Ἡ Προπαγάνδα δὲν εἶναι μόνο λόγια ὅπως κακῶς νομίζουν οἱ ἀνίδεοι. Εἶναι καὶ πράξεις καὶ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐπίσης ἔχουν ψυχολογικὴ ἀπήχησι. Ἀλλὰ εἶναι καὶ κάτι παραπάνω: Εἶναι καὶ ἐξουσία. Ὁ προπαγανδιστὴς πρέπει νὰ ἔχη εὐρεῖες ἁρμοδιότητες καὶ ἀξιόλογες ἐξουσίες. Στὴν χιτλερικὴ Γερμανία πρὶν ληφθῆ ὁποιοδήποτε μέτρο γιὰ ὁποιοδήποτε ζήτημα ἔπρεπε νὰ ἐρωτηθῆ ὁ Γκαῖμ-

πελς τὸ Ὑπουργεῖο Προπαγάνδας. Αὐτὸ ὑπεδείκνυε τὸν χρόνο καὶ τὸν τρόπο τῆς ἀνακοινώσεως κάθε μέτρου. Ἀκόμη, μποροῦσε νὰ τὸ ματαιώση ἢ τουλάχιστον νὰ τὸ τροποποιήση μὲ τὶς εἰσηγήσεις του σχετικὰ μὲ τὸν ψυχολογικὸ ἀντίκτυπο ποὺ θὰ εἶχε στὴν Κοινὴ Γνώμη.

Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα, ὅπου τὸ σύνολο τῆς κυβερνητικῆς δραστηριότητος στηρίζεται στὶς εἰσηγήσεις τῆς πανίσχυρης Ὑπηρεσίας Ἀγκιτάτσιας - Προπαγάνδας (Ἀγκὶτ - Πρὸπ) καὶ προσαρμόζεται σ' αὐτὲς τὶς εἰσηγήσεις.

10. Συμπέρασμα.

Ἄλλοτε, τὴν Προπαγάνδα τὴν ἀσκοῦσαν μὲ τὶς διάφορες «τέχνες». Τὴν Ρητορική, τὴν Ποίησι, τὴν Μουσική, τὴν Γλυπτική, τὸ Θέατρο.

Σήμερα, τὰ πράγματα ἄλλαξαν καὶ σ' αὐτὸν τὸν τομέα. Ἡ Προπαγάνδα διεξάγεται μὲ ὅλα τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐκφράζουν τὶς ἰδέες ἢ τὰ συναισθήματά τους καὶ ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους.

Εἶναι μία ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ ποὺ χρησιμοποιεῖ συντονισμένα, συστηματικά, μὲ βάσι ἕνα ὁλοκληρωμένο σχέδιο καὶ κατὰ τρόπο μόνιμο καὶ καθολικὸ ὅλα τὰ μέσα ἐκφράσεως τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, γιὰ νὰ ἐπιρεάση τὶς μάζες. Γι' αὐτό, στὴν ἐποχή μας, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπομονώση κανεὶς τὸν τομέα δράσεως. Προπαγάνδας καὶ νὰ τὸν καθορίση χαράσσοντας μὲ ἀκρίβεια τὰ ὅριά του. Σήμερα καὶ ἡ Παιδεία καὶ ὁ Ἀθλητισμὸς καὶ ἡ Εἴδησις καὶ ἡ Λογοτεχνία καὶ οἱ Καλὲς Τέχνες καὶ τὸ Ἐμπόριο καὶ ἡ Ψυχαγωγία καὶ ἡ Μόδα, ὁλόκληρη ἡ δρᾶσις τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦν ἔδαφος καὶ τομεῖς τῆς μονίμου προπαγανδιστικῆς δραστηριότητος. Σήμερα, κανένας, τομέας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς δὲν ἐμπορεῖ νὰ μείνη ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα. Στὴν ἐποχή μας, ἰσχύει ἡ καθολικότης τῶν μέσων στὴν Προπαγάνδα. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἰσχύει καὶ ἡ καθολικότης τῶν στόχων τῆς Προπαγάνδας καθὼς καὶ ἡ καθολικότης τοῦ χρόνου διεξαγωγῆς της.

Ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικότητος ἔχει τὴν εὐρύτερη δυνατὴ ἔννοια. Καὶ τὴν πιὸ ἀπόλυτη ἐφαρμογή της τὴν βρίσκει στὰ Κ.Κ. καὶ στὶς κομμουνιστικὲς κοινωνίες. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι μία Ἀγκιτάτσια διεξαγομένη μονίμως καὶ καθολικῶς.

IV. Ο ΑΝΤΙΑΤΟΜΙΣΜΟΣ

1. Ἡ σύγκρουσις βουλήσεων.

«Ἤδη συντρίβουμε τοὺς τρόπους τοῦ σκέπτεσθαι, ὅσους ἀπόμειναν ἀπὸ τὴν προεπαναστατικὴ ἐποχή».

ΤΖ. ΟΡΓΟΥΕΛ

Ἡ προπαγανδιστικὴ διαδικασία εἶναι μία προσπάθεια ἐπιβολῆς τῆς βουλήσεως τοῦ προπαγανδιστοῦ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ του. Ἐπιτυχημένη Προπαγάνδα εἶναι ἀκριβῶς, ἡ ἐπιβολὴ αὐτῆς τῆς βουλήσεως.

Ἀλλά, κάθε ὄν, ὑπακούοντας στὸ ἔνστικτο αὐτοσυντηρήσεως μὲ τὸν μηχανισμὸ αὐτοαμύνης ποὺ διαθέτει, προβάλλει αὐτόματα, μία ἀντίστασι σὲ κάθε ξένη ἐπίδρασι - σωματικὴ ἢ ψυχική. Ἔτσι κάθε ἄνθρωπος καὶ κάθε κοινό, ἀκόμη καὶ τὸ πιὸ φιλικό, ὑποσυνείδητα ἔστω, προβάλλει κάποια ἀντίστασι στὴν Προπαγάνδα, ποὺ ὅπως καὶ νὰ εἶναι, συνιστᾶ μία ἀπόπειρα διεισδύσεως ξένης ἐξωτερικῆς βουλήσεως στὸν ψυχικὸ καὶ βουλητικό του κόσμο. Γι' αὐτό, ἀπὸ μία ἄποψι, ἡ Προπαγάνδα εἶναι σύγκρουσις, ἀνάμεσα σὲ δύο βουλήσεις: στὴν βούλησι τοῦ προπαγανδιστοῦ καὶ στὴν βούλησι τοῦ κοινοῦ. Ὁ προπαγανδιστὴς λοιπόν, πρέπει νὰ κατανικήσῃ τὴν ἀντίστασι τοῦ κοινοῦ. Ἡ θέλησίς του, πρέπει νὰ ἀποδειχθῇ ἰσχυρότερη ἀπὸ τὴν θέλησι τοῦ κοινοῦ, ὥστε ἡ δεύτερη νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ ὑποταγῇ.

2. Ἀτομικὴ καὶ ὁμαδικὴ βούλησις.

Ὅσο πιὸ συγκροτημένη καὶ πιὸ ὁλοκληρωμένη εἶναι ἡ προσωπικότης ἐκείνου πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ προπαγανδιστής, τόσο μεγαλύτερη θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀντίστασις ποὺ θὰ βρῇ. Τὸ ἄτομο σκέπτεται, κρίνει καὶ προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀνεξαρτησία του. Γι' αὐτό, ἡ Προπαγάνδα πρὸς τὰ ἄτομα, δηλ. πρὸς σκεπτόμενα ὄντα, συναντᾶ μεγάλες δυσκολίες.

Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει ὅταν ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ τὴν ἀπρόσωπη Μάζα. Τὰ ἄτομα ποὺ τὴν ἀποτελοῦν, ἔχουν χάσει τὴν ἱκανότητα νὰ σκέ-

πτονται ὑ π ε ύ θ υ ν α καὶ ἀ ν ε ξ ά ρ τ η τ α. Ἔχουν «διαλυθεῖ» μέσα στὴν ἑνιαία συλλογικὴ Μαζοψυχὴ ποὺ ὅπως εἴδαμε κατευθύνεται κυρίως ἀπὸ σ υ ν α ι σ θ ή μ α τ α, π ά θ η, ἔ ν σ τ ι κ τ α, καὶ ὁ ρ μ έ μ φ υ τ α, χωρὶς ἱκανότητα νὰ συγκρίνη καὶ νὰ κρίνη, νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἀποφασίζη (*).

Ἡ Μάζα, ἀντιδρώντας σὰν π α ι δ ί, μὲ βάσι τὸ σ υ ν α ί σ θ η μ α, ἐ λ έ γ χ ε τ α ι ε ὔ κ ο λ α ἀπὸ ἕνα ἱκανὸ προπαγανδιστή. Στὸ βάθος κάθε ἀνθρώπου ἐξακολουθεῖ πάντα νὰ βρίσκεται ἕνα παιδί. Αὐτό, βγαίνει στὴν ἐπιφάνεια κάθε φορὰ ποὺ μειώνεται ὁ ἔλεγχος τοῦ συνειδητοῦ. Τέτοιες περιπτώσεις εἶναι οἱ στιγμὲς τῆς μεγάλης συγκινήσεως, λύπης, χαρᾶς ἢ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀκόμη περισσότερο τῆς ὑ σ τ ε ρ ί α ς ἢ τοῦ π α ρ α λ η ρ ή μ α τ ο ς. Αὐτὲς ἀκριβῶς τὶς καταστάσεις ζεῖ συνήθως ἡ Μάζα. Γι' αὐτό, ὅπως ἕνα παιδί, ἔτσι καὶ αὐτὴ γυρεύει ἀγωνιωδῶς τὸν προστάτη, «πατέρα» καὶ «ἀρχηγό» της. Τέτοιος γίνεται ἐκεῖνος ποὺ πιάνοντας τὸν ἐσωτερικὸ παλμό της θὰ κατορθώση νὰ ἐκφράση καλύτερα τὰ συναισθήματά της, Τότε, ἐνσαρκώνοντας τὸ συλλογικό της ὑποσυνείδητο τῆς ἐπιβάλλεται. Εἶναι ὁ ἀγκιτάτορας - ἀρχηγὸς ποὺ ἀποκρυσταλλώνει καὶ διατυπώνει (κατὰ τὸν τρόπο ποὺ αὐτὸς θέλει) τὶς ἀόριστες καὶ συγκεχυμένες τάσεις, τὴν ρευστή, ἐνστικτώδη θέλησι τῆς Μάζας. Αὐτὸς ἐπιβάλλει τὴ θέλησί του καὶ τὴν καθοδηγεῖ α ὐ τ α ρ χ ι κ ά. Ἡ ἄρτια κατοχὴ αὐτῆς τῆς τεχνικῆς ὑπῆρξε ἡ μεγαλύτερη ἀξία τοῦ Λ έ ν ι ν καὶ τοῦ Χ ί τ λ ε ρ.

3. Στόχος ἡ Μάζα.

Γιὰ νὰ μπορέση νὰ «ἐργασθῆ» κατὰ τὸν τρόπο ποὺ περιγράψαμε ὁ ἀγκιτάτορας πρέπει νὰ ἔχη ἀπέναντί του ὄχι σ κ ε π τ ό μ ε ν α ἄ τ ο μ α ἀλλὰ μία ἄ μ ο ρ φ η ἀ π ρ ό σ ω π η Μ ά ζ α. Τὸ ὑλικό του πρέπει νὰ εἶναι ἡ Μ α ζ ο ψ υ χ ή.

Σκοπὸς τῆς Προπαγάνδας εἶναι νὰ βγάλη στὴν ἐπιφάνεια καὶ νὰ χρησιμοποιήση τὴν ἐ ν έ ρ γ ε ι α ποὺ περικλείει μέσα του ὁ ἄνθρωπος. Φο-

(*) Ὅσα ἀναφέραμε γιὰ τὴν Μάζα δὲν ἰσχύουν μόνον γιὰ τὶς μάζες τῶν καθυστερημένων λαῶν. Ἡ Ψυχοπολιτικὴ ἔχει διαπιστώσει πειραματικὰ καὶ ἡ Ἱστορία μᾶς ἔχει δείξει ἔμπρακτα, ὅτι τὸ ἴδιο ἀκριβῶς ἰσχύει καὶ γιὰ τὶς μάζες ἐξαιρετικὰ πολιτισμένων καὶ «ψυχρῶν» λαῶν.

Ὁ Π ρ ο ὺ λ γράφει: «Ἡ νοοτροπία τοῦ πολιτισμένου, ὅταν μετέχει σὲ μία Μάζα γίνεται ὅμοια μὲ ἐκείνην τοῦ πρωτόγονου ἢ τοῦ παιδιοῦ».

Ὁ Χ ί τ λ ε ρ λέγει: «Στὴν μεγάλη πλειοψηφία της ἡ Μάζα κατέχεται ἀπὸ μία διάθεσι καὶ ἀπὸ μία νοοτροπία τόσο «θηλυκὴ» ὥστε οἱ γνῶμες της καὶ οἱ πράξεις της καθορίζονται περισσότερο ἀπὸ τὶς ἄμεσες ἐντυπώσεις ποὺ προκαλοῦνται ἐπάνω στὶς αἰσθήσεις της. Οἱ μάζες εἶναι «θηλυκές».

ρεὺς τῆς ἐνεργείας ποὺ ἐνδιαφέρει τὴν Προπαγάνδα εἶναι κυρίως ἡ Μάζα. Ἡ ἐνέργεια ποὺ ἐνδιαφέρει τὴν Προπαγάνδα ἐκλύεται ἀπὸ τὴν «διάλυσι» τοῦ ἀτόμου μέσα στὴ Μάζα, ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἐνέργεια ποὺ ἐνδιαφέρει τὴν φυσικὴ ἐκλύεται ἀπὸ τὴν διάσπασι τοῦ ἀτόμου. Γι' αὐτὸ ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα προσπαθεῖ νὰ δημιουργήση τὴν Μαζοψυχὴ καὶ νὰ διαλύση μέσα της τὰ ξεχωριστὰ ἄτομα. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχη πρέπει νὰ δώση στὸ πλῆθος μία ψυχικὴ ὁμοιογένεια. Νὰ δημιουργήση τὴν ὁμοιομορφία ψυχικῶν καταστάσεων καὶ ἀντιδράσεων. Προσπαθεῖ λοιπὸν νὰ ἐξαλείψη ὅλες τὶς ἀτομικὲς ἀντιθέσεις, διαφορὲς καὶ ἀποχρώσεις, νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὸ μιμητικὸ ἔνστικτο τοῦ ἀνθρώπου, νὰ συντρίψη κάθε τάσι ἀνεξαρτησίας καὶ ἔτσι, νὰ μετατρέψη τὸ ψυχικῶς ἑτερογενὲς ἄθροισμα τῶν ξεχωριστῶν ἀτόμων, σὲ μία Μάζα ψυχικῶς ὁμοιόμορφη καὶ μὲ κοινὲς ἀντιδράσεις, ἐκεῖνες ποὺ ἐπιθυμεῖ τὸ Κ.Κ.

Ὁ κομμουνισμὸς προσπαθεῖ νὰ ἐξαφανίση ὁλότελα τὸ ἀνεξάρτητο ὑπεύθυνο, ἐπιφυλακτικὸ καὶ δύστροπο ἄτομο, διαλύοντάς το μέσα στὴν εὐκολομεταχείριστη Μάζα. Ἄλλωστε καὶ ὡς κοσμοθεωρητικὸ - κοινωνικὸ - πολιτικὸ - οἰκονομικὸ σύστημα ὁ κομμουνισμὸς εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖο καὶ καταστρέφει.

4. Τὸ ἄτομο στὸν Κομμουνισμό.

Στὸν κομμουνισμό, τὸ Κράτος παραλαμβάνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ θὰ γεννηθῆ καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν ἔχη στὰ χέρια του ὡς τὴν ὥρα ποὺ θὰ πεθάνη. Τὸ ἔργο ἀρχίζει μὲ τὸν βρεφικὸ σταθμό, ὅπου ἡ ἐργαζομένη μητέρα εἶναι οὐσιαστικὰ ὑποχρεωμένη ἀπὸ τὸν τρόπο ζωῆς καὶ ἐργασίας νὰ ἀφίση τὸ βρέφος της. Μετὰ τὸν βρεφικὸ σταθμό, ἔρχεται ὁ παιδικὸς κῆπος καὶ τὸ νηπιαγωγεῖο. Στὰ ἱδρύματα αὐτὰ τὸ παιδὶ δὲν εἶναι πιὰ τὸ ἐπίκεντρο τῆς προσοχῆς τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ τὸ νούμερο 5 ἢ 12, ποὺ δικαιοῦται τὸ 1/40 ἢ τὸ 1/50 τῆς προσοχῆς ποὺ δίδει ἡ βρεφοκόμος στὴν ὁμάδα. Ἔτσι, ἀπὸ τὰ πρῶτα του βήματα ὁ ἄνθρωπος ὑποβάλλεται στὴ συνεχῆ ἐπίδρασι τοῦ Κ. Κ. ποὺ τὸν μαθαίνει νὰ ζῆ σὰν μέλος μιᾶς Μάζας, σὰν ἐξάρτημα ἑνὸς τεραστίου μηχανισμοῦ, σὰν μόριο ἑνὸς παμμεγίστου ὀργανισμοῦ.

Τὸ ἔργο τῆς μαζοποιήσεως συνεχίζεται μετὰ τὸ σχολεῖο, μὲ τὶς ὀργανώσεις τῆς νεολαίας, μὲ τὶς πολλὲς καὶ διάφορες εἰδικὲς ὀργανώσεις καὶ φυσικὰ μὲ τὸ Κ. Κ.(*).

(*) Χαρακτηριστικὴ γιὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς Προπαγάνδας εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ ἀνήλικου «πιονέρου» Πάβελ Μορόζωφ ὁ ὁποῖος κατέδωσε τοὺς ἀγρότες

Στὸ κομμουνιστικὸ κράτος ὁ ἄνθρωπος δὲν μένει ποτὲ μόνος του. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ μὴν ἀνήκη κάπου. Ὅλοι εἶναι ἐντεταγμένοι σὲ κάποια ὀργάνωσι ποὺ ἐλέγχεται ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ κράτος. Στὴν Κομσομὸλ ἢ στὴν ὀργάνωσι τῶν γυναικῶν, στὸ κολχὸζ ἢ στὴν ὀργάνωσι τῆς γειτονιᾶς ἢ καὶ τῆς πολυκατοικίας στὴν ὁποία μένει, στὸ Κόμμα ἢ σὲ κάποιο «σύνδεσμο». Ἐξ ἄλλου, τὸ κράτος, ὁρίζει στὸν κάθενα τὸ ἐπάγγελμα ποὺ θὰ κάνη, τὸν ἐκπαιδεύει ἀνάλογα καὶ μετὰ τοῦ δίνει δουλειά, ὁρίζοντάς του τὸν τόπο, τὸ εἶδος, τὶς συνθῆκες καὶ τὴν ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας του.

Τὸ ὁλοκληρωτικὸ κομμουνιστικὸ κράτος, καθορίζει στὸν κάθε πολίτη τί θὰ διαβάση, τί θὰ δῆ στὸν κινηματογράφο καὶ στὸ θέατρο, τί θὰ ἀκούση ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο, μὲ τί εἴδους μουσικὴ θὰ χορέψη. Γιατί, αὐτό, εἶναι ὁ μοναδικὸς ἰδιοκτήτης βιβλιοπωλείων, ἐκδοτικῶν οἴκων, κινηματογραφικῶν στούντιο, αἰθουσῶν προβολῆς καὶ παραστάσεων, ραδιοφωνικῶν σταθμῶν, κέντρων διασκεδάσεως. Καὶ ἐπὶ πλέον, αὐτὸ εἶναι καὶ ὁ γενικὸς λογοκριτής! Εἶναι ὁμοναδικὸς ἐκδότης, βιβλιοπώλης, κινηματογραφικὸς παραγωγός, θιασάρχης. Τὸ Κράτος, καθορίζει στὸν πολίτη ἀκόμη καὶ τὴν μόδα σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία θὰ ντυθῆ γιατὶ αὐτὸ καὶ μόνον αὐτὸ παράγει ὅλα τὰ εἴδη τουχισμοῦ καὶ ὑποδήσεως καὶ εἶναι ἰδιοκτήτης ὅλων τῶν καταστημάτων. Εἶναι ὁ μοναδικὸς ἔμπορος, ράφτης, ὑποδηματοποιός, ἡ μοναδικὴ μοδίστα, ὁ ἰδιοκτήτης ὅλων τῶν κουρείων καὶ κομμωτηρίων. Τὸ Κράτος εἶναι ἀκόμη ἐκεῖνο ποὺ θὰ πῆ στὸν πολίτη ἂν θὰ ταξιδέψη, ποῦ, πότε, γιὰ πόσο, μὲ ποιὸ τρόπο.

Ἔτσι, ὁ κομμουνισμός, ἔχοντας δημιουργήσει τὸ Ὑπερκράτος ποὺ ἐλέγχει τὰ πάντα, ἐλπίζει ὅτι ἐπιδρώντας διαρκῶς ἐπάνω στὴ σκέψι τοῦ ἀτόμου καὶ καθορίζοντας παντοῦ καὶ πάντα τὴν συμπεριφορά του, σιγὰ - σιγὰ θὰ τὸ ἐξαλείψη ὁλοκληρωτικά.

γονεῖς του ἐπειδὴ εἶχαν κρύψει λίγο ἀπὸ τὸν καρπὸ τοῦ μόχθου τους γιὰ νὰ τὸν σώσουν ἀπὸ τὸ Κράτος γιὰ χάρι τῶν παιδιῶν τους. Ὁ Μορόζωφ εἶχε μάθει ὅτι πραγματικοὶ γονεῖς του δὲν εἶναι οἱ φυσικοὶ καὶ «συμπτωματικοὶ» ἀλλὰ τὸ Κράτος καὶ τὸ Κ.Κ. Ἔτσι κατέδωσε τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του. Ἀποτέλεσμα νὰ καταδικαστοῦν σὲ 10ετῆ καταναγκαστικὴ ἐργασία στὴν Σιβηρία ἀπὸ ὅπου δὲν ξαναγύρισαν. Ἀγανακτησμένο τὸ χωριό, λυντσάρισε τὸν Πάβελ. Ἀλλὰ τὸ καθεστὼς τὸν τιμᾶ. Τὸ καλύτερο παιδικὸ πάρκο τῆς Μόσχας, ἔχει τὸ ὄνομά του καὶ τὸν ἀνδριάντα του. Στὸ Λένινγκραντ τοῦ ἔχει μουσεῖο. Τοῦ ἀφιέρωσε γραμματόσημο. Καὶ μὲ τὸ σχολικὰ βιβλία τὸν προβάλλει σ' ὅλα τὰ παιδιὰ σὰν παράδειγμα γιὰ μίμησι. Ἡ ἱστορία ἐπανελήφθη τελευταῖα. Τό 1966, μία 11ετὴς κάτοικος τῆς ἀνατ. Γερμανίας, ἡ Γιούτα Μπάουμ παρασημοφορήθηκε ἀπὸ τὸ καθεστὼς ἐπειδὴ κατέδωσε τρεῖς συγγενεῖς της ποὺ σχεδίαζαν νὰ δραπετεύσουν ἀπὸ τὸ «τεῖχος τῆς καταισχύνης».

6. Ὁ Μαζάνθρωπος.

Μὲ τὰ μέτρα καὶ μὲ τὶς ἀρχὲς ποὺ ἀναφέραμε ὁ κομμουνισμὸς πάει νὰ μαζοποιήση ὁριστικά, μόνιμα, καὶ ἀμετάβλητα τὸν ἄνθρωπο. Ὄνειρό του νὰ δημιουργήση τὸν «νέο τύπο» ἀνθρώπου, τὸν «μαζάνθρωπο».

Μὲ ὅλα τὰ μέσα, ἀπὸ τὴ λογοτεχνία ὡς τὸ «στρατόπεδο ἀναμορφώσεως» καὶ ἀπὸ τὸν κινηματογράφο ὡς τὸ ὑποχρεωτικὸ γιὰ κάθε κάτοικο κομμουνιστικῆς χώρας μάθημα μαρξισμοῦ, προσπαθεῖ νὰ δημιουργήση ἕνα «νέο τύπο ἀνθρώπου» ποὺ σκέπτεται καὶ δρᾶ ὄχι μὲ δική του βούλησι ἀλλὰ κατ' ἐπιταγὴν τῆς ἀφηρημένης βουλήσεως τοῦ «συνόλου» ποὺ ἐκπρόσωπός του ὑποτίθεται ὅτι εἶναι τὸ Κράτος.

Βρεφικοὶ καὶ παιδοκομικοὶ σταθμοί, νηπιαγωγεῖα, σχολεῖα, παραστρατιωτικὲς ὀργανώσεις τῆς νεολαίας, ἀθλητισμὸς, γιγαντιαῖες παρελάσεις, μαζικὲς ἑορτές, κομματικὲς τελετές, καλλιέργεια τοῦ πνεύματος τῆς ἀπολύτου πειθαρχίας καὶ θυσίας στὸ ὄνομα τοῦ Κράτους, τυφλὴ πίστις στὸ «ἱερὸ» Δόγμα, λατρεία τῶν συμβόλων του, ὅλα αὐτὰ σὲ ἕνα ἀποβλέπουν:

Στὴν ἀντικατάστασι τοῦ ἀνθρώπου — προσωπικότητα ἀπὸ τὸν «ὁμαδισμένο ἄνθρωπο» τὸν ἄνθρωπο νέου τύπου, τὸν μαζάνθρωπο.

Στὴ δημιουργία αὐτοῦ τοῦ «μαζανθρώπου» ἀποβλέπει καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις ποὺ ἔγινε κατ' εἰσήγησιν τοῦ Χρούτσωφ τὸ 1959 στὸν ΕΣΣΔ. Μὰ αὐτὴν καταργήθηκαν οὐσιαστικὰ ἡ μέση ἐκπαίδευσις καὶ ἡ κλασσικὴ ἀνθρωπιστικὴ παιδεία, ὥστε νὰ περιορισθῆ ἡ «μόρφωσις» στὴν παροχὴ ὡρισμένων στοιχειωδῶν καὶ ἀπαραιτήτων γνώσεων καὶ μιᾶς μονόπλευρης τεχνικῆς καταρτίσεως.

Οὐσιαστικά, ὁ σοβιετικὸς ἄνθρωπος θὰ εἶναι ἕνα ὂν ποὺ θὰ ξέρη γραφή, ἀνάγνωσι καὶ ἕνα ἐπάγγελμα, δὲν θὰ ἔχη «κριτικὴ σκέψι» καὶ θὰ ἔχη ἀπεριόριστη διάθεσι ὑπακοῆς. Ἕνα ὂν ἀπαλλαγμένο ἀπὸ ἀνησυχίες, ἐρωτηματικά, ἀμφιβολίες ποὺ θὰ ἐκτελῆ πειθήνια ὅ,τι τοῦ παραγγέλλουν. Φυσικὰ σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε καὶ τὴν ἴδια τὴν φύσι τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος, μὲ τὴν κατάργησι τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τὴν ἐξασθένησι τῆς οἰκογενείας, τὴν μονοκομματικὴ δικτατορία καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους θεσμούς του, ποὺ συντρίβουν καὶ ἐκμηδενίζουν τὸ ἄτομο.

Τὸ ἰδεῶδες τοῦ κομμουνισμοῦ, εἶναι μία κοινωνία μυρμήγκων ἢ μελισσῶν, «τέλεια» ὀργανωμένη, χωρὶς τὶς διαταραχὲς ποὺ ἐπιφέρει ἡ ὕπαρξις νοητικῶν ὄντων. Μία κοινωνία «μαζανθρώπων».

6. Τὸ ἄτομο στὸ Κ.Κ.

Οἱ κομμουνισταὶ ὀργανώνονται μὲ στρατιωτικὸ τρόπο. Τὸ κόμμα

τους εἶναι ἕνας συνδυασμὸς μοναχικοῦ τάγματος τοῦ μεσαίωνος καὶ στρατιωτικῆς μονάδος κρούσεως. Στηρίζεται ἐπάνω σὲ δύο βασικὲς ἀρχές: Τὴν «μονολιθικότητα» καὶ τὸν «συγκεντρωτισμό».

Ἡ πρώτη, σημαίνει ὅτι τὸ κόμμα πρέπει νὰ εἶναι ἀπολύτως ἑνωμένο, ὥστε νὰ μοιάζη μὲ ἕνα «μονολιθικὸ» τεῖχος ποὺ δὲν παρουσιάζει τὴν παραμικρὴ ρωγμή. Σὲ μιὰ στρατιωτικὴ μονάδα, τὴν ὥρα τῆς μάχης, δὲν ἐπιτρέπονται συζητήσεις καὶ διαφωνίες. Καὶ τὸ Κ.Κ. δὲν εἶναι παρὰ μιὰ στρατιωτικὴ μονάδα ποὺ βρίσκεται διαρκῶς σὲ ἐμπόλεμη κατάστασι. Γι' αὐτό, μέσα στὸ κόμμα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπάρχη καμμία ἄλλη ἄποψις ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνην τῆς ἡγεσίας. Ὅποιος δὲν ὑποτάσσεται τυφλὰ στὶς ἐπιταγὲς τῶν ἡγετῶν, ὅποιος δὲν ἀφομοιώνεται ἀπὸ τὴν κομματικὴ ὁμάδα ἀλλὰ θέλει νὰ διατηρῆ τὶς δικές του προσωπικὲς ἀντιλήψεις, αὐτὸς εἶναι ἕνας «διασπαστής», ἕνας κίνδυνος ποὺ χτυπιέται ἀλύπητα καὶ ἐξοντώνεται». Ὅποιο κεφάλι ἐξέχει θὰ πρέπει νὰ κόβεται.

Δὲν ἐπιτρέπεται στὸ μέλος τοῦ κόμματος νὰ ἔχη προσωπικὲς ἀντιλήψεις πάνω σὲ ὁποιοδήποτε ζήτημα, ἔστω καὶ ἂν γενικὰ παραμένει πιστὸ στὸν κομμουνισμό. Οἱ διαφωνοῦντες κηρύσσονται «αἱρετικοὶ» σὰν τὸν Τίτο ἢ τὸ Μάο. Καὶ ὅταν ὑπάρχη ἡ δυνατότης, ἐξοντώνονται σὰν «προδότες», ὅπως συνέβη μὲ τὸν Λ. Τρότσκυ, τὸν κομμουνιστὴ οὖγγρο πρωθυπουργὸ Ι. Νάγκυ καὶ τόσους ἄλλους.

Στὸ ἔργο του «ἐναντίον τοῦ φιλελευθερισμοῦ» ὁ Μάο-Τσὲ-Τοὺγκ γράφει.

«Σὲ ἕνα κόμμα πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν ὁ φιλελευθερισμὸς εἶναι πολὺ ἐπιζήμιος. Εἶναι ἕνα εἶδος διαλυτικῆς οὐσίας ποὺ διασπᾶ τὴν ἑνότητα, ἐξασθενεῖ τὸ ὁμαδικὸ πνεῦμα, ὁδηγεῖ στὴν παθητικότητα καὶ στὴν ἰδεολογικὴ σύγχισι, ἐξαφανίζει τὴν ἀγωνιστικὴ στερεότητα καὶ πειθαρχία, ἐκμηδενίζει τὴν δυνατότητα ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς γραμμῆς μὲ τὸ πνεῦμα τῆς συνεχείας.

Ὁ φιλελευθερισμὸς εἶναι μία ἐκδήλωσις ὀππορτουνισμοῦ, βρίσκεται σὲ πλήρη ἀντίθεσι πρὸς τὸν μαρξισμὸ καὶ βοηθεῖ τὸν ἐχθρό. ***Γι' αὐτό, δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη θέσις γιὰ τὸν φιλελευθερισμὸ μέσα στὶς γραμμὲς τῶν ἀγωνιστῶν».***

«Συγκεντρωτισμός», σημαίνει ὅτι ἀπὸ ὀργανωτικὴ ἄποψι, τὰ πάντα πρέπει νὰ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν ἀπόλυτο ἔλεγχο τῆς ἡγεσίας. Αὐτὴ τὰ διευθύνει ὅλα. Ἐνεργεῖ ὅπως θέλει. Διορίζει σ' ὁποιαδήποτε θέσι ὅποιον τῆς ἀρέσει. Καὶ δίνει λογαριασμὸ στοὺς ὀπαδοὺς καὶ στὰ μέλη, μόνο ἂν καὶ ὅταν τὸ θεωρῆ σκόπιμο. Χάριν τοῦ ὑποτιθεμένου τελικοῦ σκοποῦ ἡ ἡγεσία πρέπει νὰ θεωρεῖται πάνσοφη καὶ ἀλάθητη. Νὰ εἶναι πανίσχυρη, διατηρώντας δικαίωμα ζωῆς ἢ θανάτου ἀπάνω στὰ κομματικὰ μέλη. Ὅποιος μπαίνει στὸ Κ.Κ. παύει νὰ εἶναι ἄνθρωπος. Γίνεται στρατιώτης τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως. Δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη πιὰ

δικές του ἀντιλήψεις γιὰ ὁτιδήποτε. Τὰ προσωπικὰ αἰσθήματα, οἱ ἀτομικὲς προτιμήσεις, τὸ συναίσθημα τῆς προσωπικῆς εὐθύνης, ἡ ἀνεξαρτησία τῆς σκέψεως, εἶναι ὄχι μόνο περιττὲς ἀλλὰ καὶ ἄκρως ἐπικίνδυνες πολυτέλειες — θανάσιμα ἁμαρτήματα. Ὅποιος μπῆ στὸ κόμμα δὲν εἶναι πιὰ οὔτε πολίτης, οὔτε ἄνδρας, οὔτε γυναίκα, οὔτε γυιός, οὔτε πατέρας, οὔτε σύζυγος. Εἶναι κομμουνιστής. Δὲν ἀνήκει οὔτε στὸ ἔθνος του, οὔτε στὴν οἰκογένειά του, οὔτε στὸν ἑαυτό του. Ἀνήκει στὸ Κόμμα — δηλαδὴ στὴν ἡγεσία του.

7. Τὸ ἐφιαλτικὸ μέλλον.

Ἕνας βαθυστόχαστος ἀντικομμουνιστὴς συγγραφέας, ὁ Τζῶρτζ Ὄργουελ στὸ ἐφιαλτικὸ βιβλίο του «1984» περιέγραψε ὡς ἑξῆς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν μεθόδων:

«Στὸν κόσμο μας δὲν θὰ ὑπάρχουν ἄλλες συγκινήσεις παρὰ μόνο ὁ φόβος, ἡ λύσσα, ὁ θρίαμβος καὶ ὁ αὐτοεξευτελισμός. Ὅλα τὰ ἄλλα θὰ τὰ καταστρέψουμε. Ὅλα. Ἤδη συντρίβουμε τοὺς τρόπους τοῦ σκέπτεσθαι, ὅσους ἀπόμειναν ἀπὸ τὴν προεπαναστατικὴ ἐποχή. Συντρίψαμε πιὰ τοὺς δεσμοὺς τῆς πατρικῆς, μητρικῆς καὶ υἱικῆς στοργῆς, τῆς φιλίας καὶ τοῦ ἔρωτα. Κανεὶς δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ἐμπιστευθῆ τὸ παιδί του, τὸν φίλο του, τὴν γυναίκα του. Τὰ παιδιὰ ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὶς γυναῖκες ἀμέσως μόλις γεννιοῦνται, ὅπως τ' αὐγὰ ἀπὸ τὶς κόττες. Δὲν θὰ ὑπάρχη ἄλλη πίστις ἀπὸ τὴν πίστι πρὸς τὸ Κόμμα. Οὔτε γέλοιο ἄλλο ἀπὸ τὸν καγχασμό μας ποὺ θὰ συνοδεύη κάθε ἡττημένο ἐχθρό. Δὲν θὰ ὑπάρχουν οὔτε Τέχνη, οὔτε Λογοτεχνία, οὔτε Ἐπιστήμη. Δὲν θὰ ὑπάρχη ἄσχημο καὶ ὡραῖο. Ἂν θέλετε μιὰ εἰκόνα τῆς ζωῆς, φαντασθῆτε ἕνα τεράστιο πέλμα ποὺ θὰ συντρίβη τὴν μορφὴ τοῦ ἀνθρώπου — γιὰ πάντα».

8. Τὸ ψεύτικο δίλημμα.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως τὸ ἄτομο δὲν ἐξαφανίζεται. Ἐξ ἄλλου, στὶς δυτικὲς χῶρες, τὸ Κ.Κ., δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐφαρμόση ὅλα τὰ μέσα ποὺ

(*) Καὶ ὅμως. Ἡ διαστρεβλωτικὴ Προπαγάνδα τοῦ κομμουνισμοῦ ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ παρουσιάση αὐτὸν τὸν μαχητικὰ ἀντικομμουνιστὴ συγγραφέα, ποὺ ὁλόκληρο τὸ ἔργο του εἶναι ἕνας ὑψηλῆς πνοῆς ἀντικομμουνισμός, σὰν σύμμαχό της, σὰν δῆθεν κατήγορο τοῦ ...«ἀμερικανικοῦ τρόπου ζωῆς»!! Τὸ 1959 λ.χ. ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» «κατατόπιζε» τὴν σοβιετικὴ νεολαία περὶ Τζ. Ὄργουελ παρουσιάζοντας τὸν ἴδιο σὰν ἀμερικανὸ (ἐνῶ ἦταν Ἰρλανδὸς) καὶ τὸ «1984» σὰν ἀναφερόμενο στὶς ΗΠΑ!! Ἔγραφε: «Μερικοὶ ἀμερικανοὶ συγγραφεῖς, κάνουν σχέδια γιὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας τους... Ἔτσι, ὁ Τζ. Ὄργουελ, ἔγραψε ἕνα μυθιστόρημα ὅπου περιγράφει τὴν Ἀμερικὴ τοῦ 1984». Φυσικὰ τὰ ἔργα τοῦ Ὄργουελ, ἀπαγορευμένα στὴν ΕΣΣΔ, εἶναι ἄγνωστα στὸ σοβιετικὸ κοινὸ καὶ ἔτσι οἱ ἀναγνῶστες τῆς «Κ.Π.», δὲν μποροῦν νὰ φρίξουν μὲ τὰ ψεύδη της.

ἀναφέραμε παραπάνω. Γι' αὐτό, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἀναγκάσθηκε νὰ ἐπεξεργασθῆ καὶ μία σειρὰ τεχνασμάτων ὥστε ὅταν δὲν ἐξαφανίζεται τὸ ἄτομο, νὰ τὸ ἐξαναγκάζη τουλάχιστον νὰ ὑποτάσσεται καὶ νὰ σωπαίνη.

Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχη βασίζεται στὸ ἔνστικο τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Μία ἐκδήλωσί του, εἶναι ἡ τάσις κάθε μονάδος, νὰ ἀποφεύγη τὴ σύγκρουσι μὲ τὴν ὁλότητα, μὲ τὸ σύνολο. Μία τέτοια σύγκρουσις, εἶναι ἄνιση καὶ συνήθως συνεπάγεται τὴν ἧττα τοῦ ἐξεγερμένου ἀτόμου. Γι' αὐτό, τὸ αἴσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως τοῦ ἐπιβάλλει τὴν «φρόνησι», δηλ. τὸν συμβιβασμὸ καὶ τὴν σιωπή. Λίγοι εἶναι ὅσοι τολμοῦν νὰ ἔχουν ἀπόψεις ποὺ ἔρχονται σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὰ κρατοῦντα στὴν κοινωνία ἢ στὸ περιβάλλον τους. Καὶ πάλι, γιὰ νὰ τὶς διακηρύξουν ἀνοιχτὰ καὶ νὰ ἀγωνισθοῦν ὣς τὸ τέλος γι' αὐτές, πρέπει νὰ κατανικήσουν προηγουμένως μέσα τους τὴν τάσι τῆς συνέσεως, τὴν φωνὴ τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως, ποὺ τοὺς συμβουλεύει νὰ ἀποφύγουν τὴν σύγκρουσι μὲ τοὺς πολλοὺς ποὺ εἶναι καὶ οἱ ἰσχυρότεροι.

Αὐτὴν τὴν τάσι, ποὺ ὑπάρχει μέσα στὸν καθένα μας, ἐκμεταλλεύεται ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα γιὰ νὰ ἐπιβληθῆ στὸ ἄτομο. Τὸ τέχνασμά της συνίσταται στὸ νὰ φέρνη τὰ ἄτομα σὲ μιὰ ἔστω καὶ τεχνητὴ ἀντίθεσι πρὸς τὸ σύνολο. Ἡ ἀντίθεσις, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι ὑπαρκτή. Πολλὲς φορὲς πρόκειται μόνο γιὰ μιὰ ἐντύπωσι δημιουργημένη ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἐντύπωσι ποὺ προσπαθεῖ νὰ θέση τὸ ἄτομο μπροστὰ σὲ ἕνα, συχνὰ ψεύτικο, δίλημμα: «Ἢ σωπᾶς καὶ σώζεσαι ἢ συγκρούεσαι μὲ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ συντρίβεσαι».

Ἕνα τέχνασμα, πολὺ συνηθισμένο, εἶναι αὐτὸ ποὺ γίνεται μὲ τὰ ψηφίσματα τῶν κομμουνιστικῶν συγκεντρώσεων καὶ τῶν συνοδοιποριακῶν ὀργανώσεων. Μαζεύονται σ' ἕνα θέατρο 500 κάτοικοι τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐγκρίνουν ἕνα ψήφισμα ποὺ λέει: «Σύσσωμος ὁ λαὸς τοῦ Πειραιῶς ἀπαιτεῖ κ.λ.π.» Ἢ 30-40 κάτοικοι ἑνὸς συνοικισμοῦ ὑπογράφουν κάποιο ὑπόμνημα γιὰ τὴν ἀπύραυλη ζώνη γιὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸ καὶ τὴν ἄλλη μέρα ἀναγγέλλεται θριαμβευτικὰ μὲ μεγάλους τίτλους: «Ὁ λαὸς τῆς Δάφνης ἐναντίον τῶν πυραυλικῶν βάσεων» ἢ «οἱ κατοικοι τοῦ Αἰγάλεω ὑπὲρ τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ».

Ἀνάλογο τέχνασμα εἶναι καὶ ἡ Προπαγάνδα τῆς δυνάμεως. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα δὲν κουράζεται λ.χ. νὰ ἐπαναλαμβάνη κατὰ κόρον ὅτι τὸ «σοσιαλιστικὸ στρατόπεδο» ἀποτελεῖται ἀπὸ 1.000 ἑκατομμύρια ἀνθρώπους. Ἐπίσης δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις ποὺ νὰ ἀνέφερε τὴν κομμουνιστικὴ Κίνα χωρὶς νὰ προσθέτη πλάϊ καὶ τὰ 700 ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων της. Ἔτσι κόβει τὴ διάθεσι τοῦ ἀτόμου νὰ διαφωνήση

πρὸς 1.000 ἢ πρὸς 700 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Φυσικὰ ἀποσιωπᾶ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ 1.000 ἑκατομμύρια ποὺ ζοῦν κάτω ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ καθεστὼς δὲν εἶναι καὶ ὀπαδοί του.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς ὅτι «ἡ Μεγάλη Σοβιετικὴ Ἕνωσις» εἶναι τὸ 1/5 τῆς γῆς» χωρὶς βέβαια νὰ διευκρινίζη ὅτι τὸ μεγαλύτερο μέρος αὐτοῦ τοῦ 1/5 τῆς γῆς εἶναι παγωμένες τοῦντρες, ἄγονες στέππες, ἀκατοίκητες ταϊγκὰ καὶ ἄγονοι ἔρημοι.

Σκοπὸς τῆς Προπαγάνδας δυνάμεως εἶναι νὰ δείξη στὸ διστακτικὸ ἢ στὸ ἀντίπαλο ἄτομο, ὅτι οἱ πολλοὶ ἢ οἱ ἰσχυροί, εἶναι ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά. Ἄρα, συμφέρον του εἶναι νὰ ἀκολουθήση τὴ φωνὴ τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως του καὶ νὰ προσχωρήση σ' αὐτοὺς ὥστε νὰ βρεθῆ μὲ τοὺς νικητάς, ὄχι μὲ τοὺς ἡττημένους.

Τὸν ἴδιο σκοπὸ ἐξυπηρετεῖ καὶ ἡ προαναφερθεῖσα ἀρχὴ τῆς μονολιθικότητος. Μὲ αὐτήν, τὸ Κ.Κ. ἐμφανίζεται σὰν ἕνας ἑνιαῖος, μονολιθικός, ἀδιάσπαστος στρατός. Δημιουργεῖται συνεπῶς ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὅποιος τὰ βάλη μαζί του, θὰ συντριβῆ.

9. Ἐσωτερικὴ ὑπονόμευσις τοῦ ἀτόμου.

Μέθοδος μὲ τὴν ὁποία ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα προσπαθεῖ νὰ ὑποτάξη τὸ ἄτομο εἶναι καὶ ἡ ὑπόσκαψις τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀτόμου στὶς δυνάμεις του, ἡ συστηματικὴ ὑπονόμευσις τῆς αὐτοπεποιθήσεώς του.

Ὁ κομμουνισμὸς διδάσκει ὅτι μέσα σὲ κάθε ἄτομο, ἔστω κι' ἂν αὐτὸ ἔχει προσχωρήση ὁλόψυχα στὸ κομμουνιστικὸ κίνημα, ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν «μικροαστικὲς ἀδυναμίες» ἢ «μικροαστικὰ ὑπολείμματα». Κάθε Κ.Κ., καλεῖ τὰ μέλη του νὰ κάνουν ἀδιάκοπη πάλη μὲ τὸν ἑαυτό τους καὶ νὰ καταπολεμοῦν τὶς τάσεις, ἐπιθυμίες ἢ ἐκδηλώσεις τους ποὺ ἔχουν μικροαστικὴ προέλευσι. Τὸ μέλος τοῦ Κ.Κ., πρέπει νὰ βρίσκεται σὲ κατάστασι διαρκοῦς καχυποψίας καὶ ἐπαγρυπνήσεως ἐναντίον τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του. Δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστεύεται στὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ στὸ Κόμμα δηλ. στὴν ἡγεσία του.

Πολὺ χαρακτηριστικὰ περιγράφει τὴν νοοτροπία ποὺ θέλει νὰ καλλιεργήση τὸ κόμμα στὰ μέλη του ὁ Ἄρθουρ Κέστλερ, ποὺ ἐπὶ πολλὰ χρόνια ὑπῆρξε κομμουνιστής. Στὸ ἔργο του «Τὸ μηδὲν καὶ τὸ ἄπειρο», ἕνα ἀνώτατο κομμουνιστικὸ στέλεχος λέγει σ' ἕνα καθοδηγούμενο ποὺ ἀρχίζει νὰ ἔχη ἀμφιβολίες:

«Ἐσὺ κι' ἐγὼ σύντροφε μποροῦμε νὰ πλανόμεθα. Τὸ Κόμμα ὅμως δὲν κάνει ποτὲ λάθος. Τὸ Κόμμα σύντροφε, εἶναι τὸ ἀπείρως πιὸ μεγάλο ἀπὸ ἐσένα

καὶ ἀπὸ ἐμένα, καὶ ἀπὸ χίλιους ἄλλους σὰν ἐμᾶς τοὺς δυό. Τὸ Κόμμα εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἐπαναστατικῆς ἰδέας διὰ μέσου τῆς Ἱστορίας. Καὶ ἡ Ἱστορία δὲν γνωρίζει οὔτε τύψεις, οὔτε δισταγμούς. Ἀπαθὴς καὶ ἀλάθητη κυλᾶ πρὸς τοὺς σκοπούς της. Σὲ κάθε καμπὴ τοῦ κυλίσματός της, ἀποθέτει τὴν λάσπη ποὺ παρασύρει τὸ ρεῦμα της καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν καὶ τὰ πτώματα τῶν πνιγμένων. Ἡ Ἱστορία ξέρει τὸν δρόμο της. Δὲν περιμένει νὰ τὸν μάθη ἀπὸ ἐσένα ἢ ἀπὸ ἐμένα. Δὲν κάνει λάθη. Ὅποιος δὲν ἔχει ἀπόλυτη πεποίθησι στὴν Ἱστορία, δὲν ἔχει θέσι στὶς τάξεις τοῦ Κόμματος...

Ἡ γραμμὴ τοῦ Κόμματος εἶναι πάντοτε χαραγμένη μὲ ἀπόλυτη ἀκρίβεια σὰν τὸ στενὸ μονοπάτι τοῦ βουνοῦ. Τὸ ἐλάχιστο παραπάτημα πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἢ πρὸς τὰ δεξιά, θὰ σὲ ρίξη στὴν ἄβυσσο. Μὴν ἀφίνης ποτὲ τὸν ἑαυτό σου νὰ ξεχάση ὅτι ἀκολουθῶντας τὴν γραμμὴ τοῦ Κόμματος, βαδίζεις στὸ μοναδικὸ μονοπάτι, στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Ἂν κάνης πὼς ζαλίζεσαι καὶ παραπατᾶς χάθηκες. Θὰ τσακιστῆς στοὺς γκρεμούς».

Ἡ μέθοδος αὐτή, βρίσκει μεγάλη ἀπήχησι εἰδικὰ μεταξὺ τῶν κομμουνιστῶν. Αὐτὸ εἶναι ἑπόμενο. Γιατί, ὁ κομμουνισμὸς εἶναι μία βιοθεωρία ποὺ ἀρνεῖται κάθε εὐθύνη καὶ κάθε ρόλο στὸ ἄτομο. Ἔτσι, ὅσοι προσχωροῦν στὸν κομμουνισμό, εἶναι σὲ σημαντικὸ βαθμὸ ἕτοιμοι νὰ μαζοποιηθοῦν. Τὸ Κ.Κ. εἶναι ἕνα καταφύγιο γιὰ ἐκείνους ποὺ αἰσθάνονται τὶς ἀτομικὲς εὐθύνες τους σὰν βάρος ἀβάσταχτο καὶ ζητοῦν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ αὐτὲς προσχωρώντας σὲ μιὰ ἰδεολογία ἀντιατομιστική, σ' ἕνα κίνημα μαζοποιητικό. Μπαίνοντας στὸ Κ.Κ., ποὺ ἀντιπροσωπεύει αὐτόματα τὴν συλλογικὴ θέλησι καὶ συνείδησι, λυτρώνονται ἀπὸ τὴν προσωπική τους εὐθύνη. Ὅπως ἐπίσης, οἱ δειλοί, προσχωροῦν στὸν κομμουνισμὸ γιατὶ στὴν μαζοποίησι βρίσκουν ἕνα ἀντίδοτο στὴν δειλία τους, ἕνα ὑποκατάστατο δυνάμεως. Γι' αὐτό, ὀρθῶς ὁ ψυχολόγος Ρ. Λίντνερ, διαπιστώνει: *«Τὸ Κ.Κ. εἶναι στὴν πραγματικότητα, ἕνα καλὰ ὀργανωμένο ἀμυντικὸ συγκρότημα γιὰ νευρωτικούς»*.

Ὁ Χίτλερ ὁ ὁποῖος ἐμιμήθη σὲ ὅλα τοὺς κομμουνιστὰς ἀντικατέστησε τὸν «μικροαστό», ἐνσάρκωσι τοῦ Κακοῦ γιὰ τὸν κομμουνισμό, μὲ τὸν «ἑβραῖο» ἐνσάρκωσι τοῦ Κακοῦ γιὰ τοὺς ναζιστάς. Καὶ διεκήρυττε: «Κάθε ἄνθρωπος κρύβει μέσα του καὶ ἕνα ἑβραῖο». Καλοῦσε ἔτσι καὶ αὐτὸς τοὺς ὀπαδούς του νὰ δυσπιστοῦν καὶ νὰ μάχονται ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ των, ὥστε νὰ πιστεύουν μόνο στὸ κόμμα καὶ στὸν «ἀλάθητο» ἀρχηγό του.

10. Συμπέρασμα.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, εἶναι ἐχθρικὴ πρὸς τὸ ἄτομο. Τὸ πολεμᾶ μὲ σύστημα καὶ προσπαθεῖ μὲ ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους νὰ τὸ ἐξαφανίση μέσα σὲ μιὰ ψυχολογικῶς ὁμοιογενῆ Μάζα. Ἀγωνίζεται νὰ

ἐξαφανίση τὶς διαφορὲς καὶ τὶς ἀποχρώσεις μεταξὺ τῶν ἀτόμων καὶ νὰ δώση στὸ πλῆθος μιὰ μόνιμη καὶ σταθερὴ ὁμοιογένεια.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιχειροῦν νὰ μετατρέψουν τὴν Μάζα ἀπὸ προσωρινό, σὲ μόνιμο φαινόμενο. Γι' αὐτὸ ἡ Προπαγάνδα τους προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχη τὴν ἀτροφία τοῦ κριτικοῦ πνεύματος, ἀντικαθιστώντας το ἀπὸ τὴν τυφλὴ καὶ φανατικὴ πίστι. Καὶ ταυτόχρονα ἐκμεταλλεύεται τὴν τάσι προσχωρήσεως πρὸς τὴν Μάζα ποὺ ἔχει κάθε ἄτομο καὶ ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται μὲ τὸ μιμητικὸ ἔνστικτο, ποὺ ἐξομοιώνει τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγε ὅτι «μίμησις σύμφυτος τοῖς ἀνθρώποις ἐκ παίδων». Ἡ κομμουνιστικὴ Ψυχοπολιτικὴ μελέτησε ἐντατικὰ αὐτὴν τὴν ἔμφυτη τάσι τοῦ ἀνθρώπου τὴν «τάσιν ὁμοιώσεως», γιὰ νὰ δώση στὴν Προπαγάνδα τὴν τεχνικὴ τῆς δημιουργίας ὁμοιογενῶν μαζῶν.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι μία Ἀγκιτάτσια διεξαγομένη μονίμως, καθολικῶς καὶ ἀντιατομιστικῶς.

V. ΤΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΝ

«Θεμελιώδης ὅρος ἐπιτυχίας μιᾶς Προπαγάνδας εἶναι μία συστηματικῶς μονόπλευρη στάσις ἀπέναντι σὲ κάθε πρόβλημα».

Α. ΧΙΤΛΕΡ

1. Ὁ κομμουνισμὸς ὡς ἄρνησις τοῦ Διαλόγου.

Ὁ κομμουνισμὸς εἶναι:

α) Ὁλοκληρωτικὴ ἀπόρριψις τῆς ὑφισταμένης τάξεως: Δὲν ἀρνεῖται ὡρισμένες πλευρὲς τοῦ καθεστῶτος. Τὸ ἀπορρίπτει ὁλόκληρο. Δὲν ἀρνεῖται τὰ μειονεκτήματα τοῦ συστήματος. Τὸ ἀπορρίπτει συνολικά, μαζὶ μὲ τὰ πλεονεκτήματά του. Δὲν θέλει τὴν βελτίωσί του. Θέλει τὴν καταστροφή του.

β) Ὁλοκληρωτικὴ ὀργάνωσις τῶν ἀνθρώπων. Ἕνα μόνο κόμμα καὶ αὐτὸ μονολιθικό, συγκεντρωτικό, στρατοκρατικοῦ καὶ θεοκρατικοῦ τύπου.

γ) Ὁλοκληρωτικὴ ὀργάνωσις τῶν ἰδεῶν: Δέχεται καὶ ἐπιτρέπει μία μόνον «ἀλήθεια» ἕνα μοναδικὸ καὶ ἀπόλυτο Δόγμα. Ἀπορρίπτει κάθε ἀνοχὴ πρὸς τὶς ἰδέες ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτό.

δ) Ὁλοκληρωτικὴ δημαγωγία. Θεοποιεῖ τὴν Προπαγάνδα καὶ ὑποτάσει τὰ πάντα σ' αὐτήν.

Οἱ κινητήριες ἀρχὲς τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος εἶναι λοιπὸν τέτοιες, ὥστε τοῦ ἀπαγορεύουν κάθε καλὴ πίστι, κάθε ἀνοχή, κάθε Διάλογο.

Ὡς καθεστώς, ὁ κομμουνισμὸς εἶναι τὸ ὁλοκληρωτικότερο τῆς Ἱστορίας. Εἶναι πολιτικός, οἰκονομικός, κοινωνικὸς καὶ πνευματικὸς καταναγκασμός. Οὐσία του, ἡ ἄρνησις τῆς «δεύτερης γνώμης». Ἐκδήλωσίς της, ἡ μονοκομματικὴ δικτατορία καὶ ἡ ἐσωκομματικὴ μονολιθικότης.

Ἡ ἄρνησις τῆς δεύτερης γνώμης συνεπάγεται καὶ τὴν ἄρνησι τῆς προσωπικότητος, τῆς ἀνεξαρτήτου συνειδήσεως, τῆς κριτικῆς σκέψεως, τῆς ὑπευθύνου στάσεως ἔναντι τῶν γεγονότων. Ἔτσι, στὸ τέλος, ὁ κομμουνισμὸς φθάνει στὴν ἄρνησι τοῦ «ἄλλου ἀνθρώπου». Γιὰ τὸ μαρξιστικὸ Δόγμα δὲν ὑπάρχουν ἄτομα. Ὑπάρχουν κοινωνικὲς τάξεις, δηλ. μᾶζες

ἀνώνυμες, ἄμορφες, ἰσοπεδωμένες, μὲ μία φανταστικὴ ἑνιαία, κοινὴ «ταξική» βούλησι, συνείδησι καὶ σκέψι. Αὐτὲς τὶς μᾶζες, ἡ «πρωτοπορεία», δηλ. τὸ Κ.Κ., τὶς μεταχειρίζεται ἀδίστακτα σὰν «πρώτη ὕλη» τῆς Ἱστορίας.

Ἐφαρμόζοντες ἔμπρακτα αὐτὲς τὶς ἀντιλήψεις, τὸ κομμουνιστικὸ σύστημα, ἐπιβάλλει τὸν συλλογικὸ («κολλεκτιβιστικό») τρόπο παραγωγῆς, ζωῆς καὶ δημιουργίας. Στὴν θέσι τοῦ ἀγρότη - ἰδιοκτήτη - παραγωγοῦ, ὁ ἐργάτης γῆς τοῦ κοχλὸζ ἢ τοῦ σοβχόζ. Στὴν θέσι τοῦ ἀνεξάρτητου ἐπιχειρηματία, ἐπαγγελματία, βιοτέχνη, ἐπιστήμονα, ὁ ὑπάλληλος τοῦ Κράτους - ἐργοδότη. Στὴν θέσι τῶν πολλῶν κομμάτων, τὸ ἕνα κόμμα. Στὴ θέσι τῆς ποικιλίας, ἡ ὁμοιομορφία. Πουθενὰ ἀτομικὲς ἀξίες. Παντοῦ «συλλογικὲς» δηλ. μαζικὲς «ἀξίες». Τὸ ἄτομο καταπιέζεται καὶ συμπιέζεται ἐξοντωτικά, κάτω ἀπὸ ἕνα ἀδιαπέραστο σύνολο δεσμεύσεων, ἀρνήσεων, ἀπαγορεύσεων, ἀπαλλοτριώσεων καὶ καταναγκασμῶν. Χάνεται μέσα σὲ σκοτεινούς, ἀπρόσωπους ὄγκους μαζῶν ποὺ προσκυνοῦν ἕνα Δόγμα καὶ ἀναγνωρίζουν μία Αὐθεντία - τῶν ἑκάστοτε οἱωνδήποτε ἡγετῶν.

Γι᾽ αὐτό, δὲν ὑπάρχει στὰ Κ.Κ. καὶ στὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα ὁ Ἀντίλογος. Ἡ πραγματικὴ κριτικὴ δὲν ὑφίστατται στὸ «γίγνεσθαι». Μόνον ὕστερα, ἀργότερα, ὅταν τὸ πῆ ἡ νέα «Αὐθεντία» καὶ τὸ ἐπιβάλη ἡ νέα ἐπίσημη ἐκ τῶν ἄνω ἑρμηνεία τοῦ αἰωνίως ἀλαθήτου Δόγματος, μόνον τότε, ὅλοι μαζί, ὁμόφωνα, σὰν ἀγέλη, κατακρίνουν τὰ παλαιὰ «λάθη» ποὺ ὅλοι μαζί, ἀπελπιστικὰ ὁμαδιασμένοι, χθὲς ἀκόμη, ἀνακήρυσσαν σὲ «μεγαλειώδεις ἀλήθειες».

Γιὰ τὸν κομμουνισμὸ ὑπάρχουν μόνον, ὁ κομμουνισμὸς καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἑκάστοτε «ὀρθοδοξίας» του. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ἐχθροὶ ποὺ πρέπει νὰ ἐξοντωθοῦν. Ἡ φωνὴ τους, εἶναι «ἡ φωνὴ τοῦ ἐχθροῦ». Καὶ ὁ καλὸς κομμουνιστὴς ὀφείλει νὰ εἶναι κουφὸς στὸ ἄκουσμά της. Αὐτός, γιὰ νὰ εἶναι «γνήσιος», ἀπαλλοτριώνεται γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ δικαίωμα τῆς σκέψεως καὶ ἀναθέτει στοὺς ἡγέτες του νὰ σκέπτωνται γιὰ λογαριασμό του.

Ἔτσι, τὴν συζήτησι τὴν ὑποκαθιστᾶ ὁ δογματισμός. Τὸ μονοπώλιο τοῦ λόγου, ὅπως καὶ τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἀλήθειας ἀνήκει στὸ Κ.Κ. - στοὺς ἀρχηγοὺς του. Ὅλα ἀποφασίζονται «ὁμόφωνα». Μόνον ὅσοι ὁμοφωνοῦν ἔχουν δίκηο. Οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ ἀφανισθοῦν. Ἔτσι, ἕνα τεῖχος δογματικῶν προκαταλήψεων καὶ μιὰ πρακτικὴ ἀμείλικτου πνευματικοῦ ἰσοπεδωτισμοῦ ματαιώνουν ὁριστικὰ κάθε Διάλογο.

2. Ἀποτελέσματα τοῦ Μονολόγου.

Πίσω ἀπὸ τὶς παρωπίδες τοῦ φανατικοῦ μονόλογου ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἕνα νοσηρὸ πιόνι τοῦ κόμματος. Ὁ πολίτης ἐξαφανί-

ζεται. Ὁ στοχασμὸς ἀκρωτηριάζεται. Τὸ χρέος γιὰ διαρκῆ αὐτόματη συγκατάθεσι, ἐνθουσιώδη, ἐπευφημία, καὶ τυφλὴ πειθαρχία, γίνεται σιγὰ - σιγὰ μόνιμη ἀνακλαστικὴ ἀντίδρασις ποὺ μετατρέπει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ ἐνεργὸ στοιχεῖο τῆς Ἱστορίας σὲ ἁπλὸ καὶ ἀπρόσωπο ἐνεργούμενο τῶν δῆθεν φορέων τῆς θελήσεώς της. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, μεταβάλλεται σιγὰ - σιγὰ ἡ ἴδια ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου. Γίνεται ὁμαδισμένος ἄνθρωπος, «μαζάνθρωπος». Καὶ γινόμενος ἀγελαῖος, χάνει ὅλες τὶς ἰδιότητες ποὺ συνιστοῦν τὴν ξεχωριστή, τὴν ἀνθρώπινη ὑπόστασί του.

Αὐτὸς ὅμως ὁ μονόλογος, ὁδηγεῖ μοιραῖα, στὸν ἐκφυλισμὸ καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ συστήματος Ὁδηγεῖ σιγὰ- - σιγά, τοὺς κυβερνῶντες, στὴν αὐθαιρεσία, στὴν κατάχρησι τῆς ἐξουσίας, στὸ ἔγκλημα. Καὶ τοῦτο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἀρχικές τους προθέσεις ποὺ ἴσως κάποτε νὰ ἦσαν καὶ καλές.

Ὁ κομμουνιστικὸς κόσμος (σ' αὐτὸν συμπεριλαμβάνονται καὶ ὅλα τὰ Κ.Κ.) κυριαρχεῖται ἀπὸ ἔμμονες φοβίες, παθολογικὰ πλέγματα καὶ πρωτόγονες πολιτικὲς δεισιδαιμονίες. Μέσα του συσσωρεύεται ἐκρηκτικὰ τὸ πλῆθος τῶν φιμωμένων ἀντιρρήσεων. Εἶναι ἕνας ἄρρωστος ποὺ μονολογεῖ στὴν διαπασῶν ἐνῷ βασανίζεται ἐφιαλτικὰ ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς ἄλλης ἐκφράσεως. Γι' αὐτὸ παρατηρεῖται στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες ἡ ἔντασις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ ἡ σχεδὸν ὑστερικὴ μανία μιμήσεως τοῦ «δυτικοῦ» τρόπου ζωῆς. Γι' αὐτό, κάνουν θραῦσι ὁ ἀλκοολισμός, ἡ ἀλητεία, (χουλλιγκανισμὸς), τὰ ναρκωτικὰ καὶ ὀργιάζουν οἱ θρησκευτικὲς καὶ πολιτικὲς αἱρέσεις. Στὸ ἄγχος τῆς ἐκφράσεως ὀφείλεται καὶ τὸ πάθος ἀθλητισμοῦ ὅπως καὶ ἡ κρυφὴ λογοτεχνία.

3. Ἐσωτερικὸς Διάλογος

Ἡ ἀπαγόρευσις ἀκόμη καὶ τοῦ «ἐσωτερικοῦ» διαλόγου (ἐνδοκομματικοῦ) εἶναι χαρακτηριστικὴ γιὰ τὸ μῖσος τοῦ κομμουνισμοῦ πρὸς κάθε μὴ ὀρθόδοξη δική του φωνή. (Παραδείγματα: Ἡ «Δημοκρατικὴ Ἀλλαγή», ἀρνήθηκε τὸν Αὔγουστο τοῦ 1964 ἀκόμη καὶ νὰ διαφημίση ἐπὶ πληρωμῇ τὴν ἔκδοσι τῶν κινεζοφίλων «ἡ λαϊκὴ Κίνα γιὰ τὴν Κύπρο»! Ὁ Χρουστσὼφ καθηρέθη ἀναπολόγητος. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κ.Κ. Κίνας πρὸς τὸ ΚΚΣΕ 1963 δὲν δημοσιεύθηκε στὴν Ρωσία. Ἡ μυστικὴ ἔκθεσις τοῦ Χρουστσὼφ πρὸς τὸ 20ὸ συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ (1956) ἔμεινε ἄγνωστη στοὺς λαοὺς Ρωσίας - ἀν. Εὐρώπης. Οἱ ἀπόψεις τοῦ Ν. Ζαχαριάδη δὲν ἔγιναν γνωστὲς στὸ κόμμα του μετὰ τὴν καθαίρεσί του 1956). Θέλοντας νὰ δικαιολογήση αὐτὴν τὴν μεθοδολογία, ὁ Μάριο Σπινέλα, τοῦ Κ.Κ. Ἰταλίας, γράφει στὴν «Ρινασιτὰ» τοῦ Αὐγούστου 1964:

«Πρέπει νὰ ὑπογραμμιστῇ πὼς τὰ ἐργατικὰ ἐπαναστατικὰ κόμματα

εἶναι ὀργανώσεις ἀγώνα καὶ μάχης, μὲ ὅλες τὶς συνέπειες ποὺ αὐτὸ ἔχει. Καὶ ἕνας ταξικὸς πόλεμος δὲν εἶναι διόλου λιγότερο τραχὺς ἀπὸ τοὺς ἄλλους πολέμους ἔστω καὶ ἂν σ' αὐτὸν χρησιμοποιοῦνται διαφορετικὰ ὅπλα. Σὲ περιόδους μεγαλυτέρας ἐντάσεως ἡ ἀνάγκη τῆς ἑνότητος, ἀλλὰ καὶ τῆς «σιδηρᾶς» πειθαρχίας, ἀναγκαστικὰ δεσπόζει. Καὶ οὔτε πάντα ὑπάρχει καιρὸς καὶ τρόπος νὰ γίνῃ διαλεκτικὰ ὁ διάλογος!»

Τὸ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα μιᾶς τέτοιας «πολεμικῆς» ἀντιλήψεως εἶναι ἡ γενικὴ στρατιωτικοποίησις τῆς σκέψεως. Καὶ παράγωγά της εἶναι ὁ φανατισμός, ἡ μισαλλοδοξία, ἡ ἀμάθεια, ἡ καχυποψία, ἡ πρόληψις. Ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος, ὅπως γράφει ὁ Πρίσλεϋ, *«εἶναι πάντα ἕτοιμος νὰ λυντσάρῃ οἱονδήποτε γιὰ ὁτιδήποτε».*

4. Ἡ θεωρία τοῦ Μονόλογου.

Ἡ δικαιολογία τῶν κομμουνιστῶν γιὰ τὴν ἀπαγόρευσι τῆς ἀντιφωνίας στὸ ὄνομα τοῦ «ἰδεολογικοῦ ἀγῶνος», εἶναι καθαρὸ σόφισμα. Γιατὶ ἴσα - ἴσα, ὁ ἰδεολογικὸς ἀγώνας δὲν γίνεται μὲ τὸν μονόλογο, ἀλλὰ μὲ τὸν διάλογο, μὲ τὴν ἐλεύθερη ἰσότιμη διαπάλη τῶν ἰδεῶν. Ὁ μονόλογος εἶναι βαθύτατα ἀντιδιαλεκτικὴ πρᾶξις ποὺ ἀπαγορεύοντας τὴν «ἀντίθεσι» ματαιώνει τὴν «σύνθεσι» δηλ. τὴν ἴδια τὴν πρόοδο. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος ὁ φιλοκομμουνιστὴς ὁ Ζ.Π. Σάρτρ («Κριτικὴ στὸ φίλμ τὰ παιδικὰ χρόνια τοῦ Ἰβάν», 1964), ἀναγκάζεται νὰ παραδεχθῆ ὅτι:

«Στρατιωτικοποίησις τοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι ὁ ἰδεολογικὸς ἀγώνας, ἀλλὰ ἀντίθετα, ὁ διαχωρισμός, ἡ ἄρνησις ἐπαφῆς μὲ τὶς ἄλλες ἰδέες. Ἔτσι ὁ ἀγώνας τῶν ἰδεῶν ποὺ πρέπει συνεχῶς νὰ ἀναπτύσσεται μὲ τὶς ἐπαφές, τὶς ἀνακαλύψεις, τὰ βιβλία, τὴν Τέχνη, τὴν συζήτησι, μένει μπλοκαρισμένος».

Καὶ συμβουλεύει τοὺς κομμουνιστὰς φίλους του:

«Πρέπει, δίχως ἄλλο, ὁ μαρξισμός, νὰ πάψῃ νὰ ἀρνιέται συστηματικὰ τὴν δυτικὴ κοινωνιολογία, τὴν κυβερνητική, τὴν ψυχανάλυσι, τὰ μεγάλα ἔργα τῆς ἀστικῆς λογοτεχνίας καὶ Τέχνης, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ εἶναι προϊόντα τῆς ἄλλης περιοχῆς καὶ νὰ βλέπῃ σ' αὐτά, πράγματα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ τὸν δηλητηριάσουν».

Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ Σάρτρ, ἠχεῖ ἐπὶ ματαίῳ. Γιατὶ ὁ κομμουνισμός, ἀποδεχόμενος πραγματικὰ τὸ Διάλογο- θὰ ἔπαυε νὰ εἶναι κομμουνισμός. Θὰ αὐτοκτονοῦσε. Ὁ κομμουνισμός, εἶναι καταδικασμένος ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴν φύσι, νὰ μονολογῆ. Νὰ μὴν ἔχῃ ἀνοχὴ γιὰ κανένα. Ταυτόχρονα ὅμως, ἀπαιτεῖ νὰ ἔχουν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀνοχή, καὶ μάλιστα ἀπεριόριστη, ἀπέναντί του.

Ὁ κομμουνισμός, πάσχει ἀπὸ ὀργανικὴ ἀδυναμία νὰ

ἀκούση γνώμη ἄλλη,ἐκτὸς τῆς «γραμμῆς». Τὸ ἄκουσμα τῆς ἄλλης φωνῆς θὰ ἦταν γι' αὐτὸν ὅτι τὰ σαλπίσματα κάτω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Ἱεριχοῦς: ἡ κατάρρευσίς του. Γι' αὐτό, ἐνῶ ἐπικαλεῖται ὅλα τὰ ἀνθρώπινα καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα γιὰ νὰ ἐξασφαλίζη τὴν ἀνοχὴ τῶν ἄλλων, ὁ ἴδιος αὐτοπεριζώνεται μὲ τείχη ἀδιαπέραστα, μονολιθικά, ἀπομονωτικά.

5. Οἱ πελάται τοῦ Μονόλογου.

Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι εἶναι πλασμένοι ἀπὸ τὴν ὕλη τοῦ «ὀπαδοῦ». Ἀκολουθοῦν, δὲν προηγοῦνται. «Συνυπάρ-χουν» μὲ ἄλλους ἢ «ἐνυπάρχουν» μέσα σὲ κάτι εὐρύτερο, δὲν «ὑπάρχουν» αὐτόνομα. Ἔχουν ἕτοιμη μέσα τους τὴν συγκατάθεσι. Καὶ τὴν τοποθετοῦν στὰ τόσο βολικὰ σχήματα ποὺ τοὺς προσφέρει ἡ ἁπλουστευτικὴ Προπαγάνδα τῆς μαζοποιήσεως. Ἐδῶ, δὲν μιλοῦμε βέβαια γιὰ τὸν φωτισμένο ὀπαδὸ ποὺ «συμφωνεῖ» ἐλεύθερα, ἀφοῦ κρίνη καὶ διαλέξη. Αὐτὸς μπορεῖ νὰ ἀποσύρη τὴν συγκατάθεσί του ὅποτε τὸ θεωρήση ἀναγκαῖο ἢ ὀρθό, γιατὶ παραμένει κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῆς σκέψεώς του. Προσχωρῶντας, δὲν ἔχει ἀπαλλοτριώση τὸ δικαίωμά του νὰ σκέπτεται. Δὲν ἔγινε ἐθελόδουλος. Μιλοῦμε γιὰ τὸν τυφλὸ ὀπαδὸ ποὺ βολεύεται μέσα στὸ ὁμαδικὸ καλούπι, αἰσθάνεται ἄνετα λυτρωμένος ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἀτομικῆς του εὐθύνης καὶ ὑπάρξεως καὶ ἡδονίζεται μὲ τὴν μετάθεσι τοῦ φορτίου τῆς προσωπικότητός του στὴν ἀγέλη.

Οἱ Προπαγάνδες τοῦ μονόλογου, «πιάνουν» γιατὶ ἀπευθύνονται σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν μποροῦν νὰ σηκώσουν τὸ βάρος τῆς ὑπεύθυνης ὑπάρξεως. Καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλες, στὴν ἐποχή μας, «πιάνει» ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα τοῦ μαζοποιητικοῦ μονόλογου ποὺ προσφέρει «ἀλήθειες» εὔκολες, μονοκόμματες, χοντρές, ἁπλές. «Πιάνει» γιατὶ προσφέρει στοὺς «ἀγελαίους», μιὰ ἀφάνταστα ἁπλουστευμένη εἰκόνα τοῦ κόσμου καὶ τοὺς ὑπόσχεται πέρα ἀπὸ κάθε λογική, δελεαστικοὺς ὑλικοὺς παραδείσους («ὁ καθένας θὰ δίνη ἀνάλογα μὲ τὶς ἱκανότητές του καὶ θὰ παίρνη ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες του»)

Ὁ πραγματικὸς ἄνθρωπος ὅμως, ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματός του, ὑποφέρει στὸν κομμουνισμὸ καὶ στὸν κάθε μονόλογο. Αἰσθάνεται ἀνάπηρος μὲ τὴν ἔλλειψι τοῦ δικαιώματός του νὰ ἀμφιβάλλη, νὰ ἀναζητᾶ, νὰ διαφωνῆ, νὰ λέγη «ὄχι» στὸν οἱονδήποτε. Καὶ ἐξανίσταται, γιατὶ καὶ ἂν ἀκόμη τὸ θέλη, δὲν μπορεῖ νὰ κάνη διαφορετικά. Τοῦ τὸ ἐπιτάσσει ἡ ἴδια ἡ ἡ ἀνθρώπινη ὑφή του.

6. Ὁ φόβος τοῦ Διαλόγου.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι μία ἀξιοθαύμαστη ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ οἰκειοποιήσεως τῆς κοινῆς γνώμης. Ἔχει ὅμως καὶ αὐτὴ τὴν Ἀχίλ-

λεια φτέρνα της - καλύπτει μία κοσμοθεωρία ἡ ὁποία διαψεύθηκε καὶ ἕνα σύστημα ποὺ ἀποδείχθηκε ἀπάνθρωπο. Γι' αὐτό, ὁ κομμουνισμὸς τρέμει τὴν Προπαγάνδα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ κάνουν οἱ ἀντίπαλοί του.

'Αρκεῖ νὰ παρακολουθήση κανεὶς κάπως συστηματικὰ τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ κομμουνισμοῦ γιὰ νὰ διαπιστώση ὅτι αὐτὸς κατέχεται κυριολεκτικὰ ἀπὸ ἕνα σύμπλεγμα φόβου στὸ ἄκουσμα κάθε φωνῆς ποὺ δὲν εἶναι δική του. Οἱ κομμουνισταὶ βασανίζονται ἀπὸ ἕνα μόνιμο ἄγχος: μὴ τυχὸν καὶ ἀκούσουν οἱ μᾶζες τὶς ἀπόψεις τῶν ἀντιπάλων τους. Ὅσο θέλουν νὰ διαδίδουν τὶς δικές τους ἰδέες, ἄλλο τόσο τρέμουν μὴ τοὺς μιμηθοῦν οἱ ἀντίπαλοί τους καὶ διαδώσουν καὶ αὐτοὶ τὶς δικές τους, ποὺ ἀπὸ τὴν φύσι τους εἶναι ἀνώτερες τῶν κομμουνιστικῶν. Γι' αὐτό, ὁ κομμουνισμός, προσπαθεῖ μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα νὰ στραγγαλίση καὶ νὰ πνίξη κάθε ἄλλη φωνή. Τὴν Προπαγάνδα τὴν θέλει δικό του μονοπώλιο.

Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ βασικὲς ἀρχὲς τοῦ κομμουνισμοῦ, εἶναι ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ μονοπώλησις τοῦ δικαιώματος τῆς Προπαγάνδας, δηλαδὴ τοῦ δικαιώματος γιὰ ἐλεύθερη διάδοσι ἰδεῶν, πληροφοριῶν καὶ ἀπόψεων. Ὅπου τὸ ἐπιτρέπουν οἱ συνθῆκες, ἐκεῖ, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα συμβαδίζει καὶ μὲ τὸν ὑλικὸ καταναγκασμό.

Ὅπου οἱ κομμουνισταὶ παίρνουν τὴν ἐξουσία, τελειοποιοῦν καὶ ἀναπτύσουν τὴν Προπαγάνδα τους, ἀλλὰ ταυτόχρονα, φιμώνουν τοὺς ἀντιπάλους των.

7. Ἡ κατάργησις τοῦ Διαλόγου.

Μία ἀπὸ τὶς πρῶτες πράξεις τῶν μπολσεβίκων μόλις πῆραν τὴν ἐξουσία στὴν Ρωσία τὸ 1917, ἦταν νὰ κρατικοποιήσουν τὸν τύπο, καταργώντας πλήρως τὴν ἐλευθεροτυπία. Τὴν πρᾶξι τους τὴν κατοχύρωσαν καὶ μὲ τὸ ἄρθρο 14 τοῦ πρώτου σοβιετικοῦ συντάγματος τοῦ 1918.

Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ διατηρήθηκε καὶ διευρύνθηκε μὲ τὸ νέο σύνταγμα τῆς Ἑνώσεως Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν (ΕΣΣΔ) ποὺ ἡ ἐφαρμογή του ἄρχισε τὸ 1936 καὶ ποὺ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ἰσχύη. Στὸ ἄρθρο 125, αὐτοῦ τοῦ Συντάγματος ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς :

«Σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων καὶ γιὰ τὴν ἐνίσχυσι τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος, ὁ νόμος ἐξασφαλίζει στοὺς πολίτες τῆς ΕΣΣΔ τὴν ἐλευθερία τοῦ λόγου, τοῦ τύπου, τῶν συνελεύσεων καὶ τῶν διαδηλώσεων».

Στὸν ἀνίδεο στὰ τεχνάσματα τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας καὶ στὰ μυστήρια τῆς κομμουνιστικῆς ὁρολογίας, τὸ ἄρθρο αὐτό, δημιουργεῖ

τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερία λόγου καὶ ἐκφράσεως τῶν σοβιετικῶν πολιτῶν. Στὴν πραγματικότητα ὅμως συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Τὸ ἄρθρο καταργεῖ κάθε ἐλευθερία ἐκφράσεως γιατὶ ὁρίζει ὅτι ὁ καθένας μπορεῖ νὰ ἐκφράση «ἐλεύθερα» τὴν γνώμη του, ἀλλὰ μόνον ὅταν αὐτή, ἐξυπηρετεῖ τὴν «ἐνίσχυσι τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος!»

Γιὰ νὰ μὴ μείνη ἡ παραμικρὴ ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνεία αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, ἡ «Πράβντα», στὸ φύλλο της τῆς 22ας Ἰουνίου τοῦ 1936, ἔδωσε μία πλήρη ἐξήγησι τοῦ νοήματος τῆς συνταγματικῆς διατάξεως:

«Ὅποιος θέλει νὰ κλονίση τὸ σοσιαλιστικὸ καθεστώς, γράφει ἡ «Πράβντα», εἶναι ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ βρῆ οὔτε ἕνα φύλλο χαρτιοῦ καὶ δὲν θὰ μπορέση νὰ δρασκελίση οὔτε τὸ κατώφλι ἑνὸς τυπογραφείου γιὰ νὰ θέση σὲ ἐφαρμογὴ τὰ αἰσχρά του σχέδια. Δὲν θὰ βρῆ οὔτε μία αἴθουσα, οὔτε ἕνα δωμάτιο, οὔτε μία γωνία δωματίου γιὰ νὰ χύση ἀπὸ ἐκεῖ τὸ δηλητήριο τοῦ λόγου του».

Ἄλλωστε, πλάϊ στὸ ἄρθρο 125, ὑπάρχει καὶ τὸ ἄρθρο 126 τοῦ σοβιετικοῦ συντάγματος, ποὺ ὁρίζει ὅτι οἱ σοβιετικοὶ πολίτες ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ συγκροτοῦν κάθε εἴδους ὀργανώσεις, ἀλλά, μὲ τὸν ὅρο ὅτι, θὰ τὶς θέτουν *«κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὸν ἡγετικὸ πυρῆνα ὅλων τῶν ὀργανώσεων, εἴτε κρατικές, εἴτε κοινωνικὲς εἶναι αὐτές».*

Ἔτσι, οἱ κομμουνισταί, ὅπου μποροῦν, ἀφαιροῦν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους των τὸ δικαίωμα νὰ κάνουν καὶ αὐτοὶ Προπαγάνδα. Μόλις πάρουν τὴν ἐξουσία, καταργοῦν ἀμέσως κάθε δυνατότητα γιὰ ἐλεύθερη ἔκφρασι τῆς σκέψεως, γιατὶ ὅλα τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν ἕνας ἄνθρωπος νὰ ἐκφρασθῆ, γίνονται ἰδιοκτησία τοῦ Κράτους, ποὺ σὰν δικτατορικὸ τὰ διαχειρίζεται κατὰ τρόπο ἀνεξέλεγκτο.

Γιὰ νὰ μὴν ἐπιτρέψη τὸν Διάλογο, ὁ κομμουνισμὸς ἀρνήθηκε νὰ υἱοθετήση τὴν Διακήρυξι τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ποὺ ἐψήφισε στὶς 10 Δεκεμβρίου 1948 καὶ συνεπλήρωσε στὶς 5 Φεβρουαρίου 1952, ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Ο.Η.Ε. Οἱ μόνες χῶρες ποὺ ἀρνήθηκαν νὰ δεχθοῦν τὴν Διακήρυξι εἶναι Σαουδαραβία (λόγω δουλείας), ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἕνωσις (λόγω τῶν φυλετικῶν διακρίσεων) καὶ τὰ κομμουνιστικὰ κράτη. Δικαιολογώντας τὴν ἄρνησι τῶν τελευταίων, ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς ΕΣΣΔ, Α. Βυσίνσκυ, εἶπε:

«Ἡ Διακήρυξις ἀναφέρει: «κάθε ἄτομο ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τῆς γνώμης καὶ τῆς ἐκφράσεως». Τὸ δικαίωμα αὐτό, ὅπως διευκρινίζεται στὸ κείμενο, συνεπάγεται τὸ «νὰ μὴ ἐνοχλεῖται κανεὶς γιὰ τὶς γνῶμες του καὶ νὰ μπορῆ νὰ λαμβάνη καὶ νὰ διαδίδη χωρὶς περιορισμοὺς κάθε πληροφορία καὶ

ἰδέα μὲ ὁποιοδήποτε μέσο ἐκφράσεως». Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, δὲν μπορεῖ νὰ δεχθῆ αὐτὸ τὸ ἄρθρο γιατὶ διακηρύσσει μία ἐλευθερία κατὰ τὸν πιὸ γενικὸ τρόπο, δηλαδὴ τὴν ἐλευθερία τῆς διαδόσεως οἱωνδήποτε γνωμῶν, ἰδεῶν καὶ πληροφοριῶν. Καὶ ἐρωτῶ : Ποιές εἶναι οἱ ἰδέες ποὺ μποροῦν νὰ διαδίδωνται ἐλεύθερα καὶ ἀνεμπόδιστα ;».

Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ τοῦ ἐδόθη ἡ ἀπάντησις ὅτι πρόκειται γιὰ ὅλες ἀνεξαιρέτως τὶς ἰδέες. Τότε ἐκεῖνος ἀπάντησε :

«Ἡ ΕΣΣΔ εἶναι τῆς γνώμης ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ διαδίδονται ἐλεύθερα καὶ ἀνεμπόδιστα ὅλες οἱ ἰδέες καὶ γιὰ τοῦτο δὲν θὰ ψηφίση τὸ ἐν λόγω κείμενο».

Στὸ κλείσιμο τῆς συζητήσεως, ὁ Α. Βυσίνσκυ διευκρίνησε ἐπίσης ὅτι ἡ χώρα του δὲν δέχεται τὴν Διακήρυξι ἐπειδὴ αὐτὴ ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα τῶν πολιτῶν νὰ συγκροτοῦν διάφορα πολιτικὰ κόμματα. Εἶπε :

«Στὴ χώρα μας, ποιοί εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ θὰ ἤθελαν νὰ ἱδρύσουν ἕνα ἄλλο κόμμα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Κομμουνιστικό ; Μόνον οἱ πράκτορες τῶν ἰμπεριαλιστῶν ! Σ' αὐτοὺς ὅμως, ἐμεῖς, δὲν πρόκειται νὰ ἀναγνωρίσουμε τέτοιο δικαίωμα»

Ἰσχυρίσθηκε ἐπίσης ὅτι μόνον «προδότες» καὶ «πράκτορες» εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν στὴν χώρα του ἰδέες διαφορετικὲς ἀπὸ ἐκεῖνες τοῦ καθεστῶτος !

8. Ἡ Λογοκρισία.

Ἐφαρμόζοντας τὸ μονοπώλιο τῆς Προπαγάνδας, οἱ κομμουνισταί, ἐπιβάλλουν πάντοτε, ἐκεῖ ὅπου μποροῦν, τὴν Λογοκρισία. Αὐτὴ εἶναι δύο εἰδῶν. Ἡ ἄμεση ἢ ἀπαγορευτικὴ καὶ ἡ ἔμμεση ἢ παρεμποδιστική.

Ἡ πρώτη, ἰσχύει σὲ κάθε κομμουνιστικὴ χώρα καὶ ἐπιβάλλεται μὲ τὴν ὠμὴ ἀστυνομικὴ βία. Στὴν ΕΣΣΔ ἡ ὑπηρεσία λογοκρισίας λέγεται «Γκλάβλιτ», λειτουργεῖ ἐπίσημα καὶ λογοκρίνει τὰ πάντα, ἀπὸ τὰ ποιήματα μέχρι τὰ σχολικὰ βιβλία καὶ ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς δίσκους ὡς τὶς ὄπερες, τὰ σενάρια καὶ τὰ θεατρικὰ ἔργα.

Ἡ παρεμποδιστικὴ λογοκρισία, ἐξ ἄλλου, ἀσκεῖται μὲ πολλὲς μορφές : Μία πολὺ γνωστὴ μορφὴ λ.χ. εἶναι ἡ παρεμβολὴ παρασίτων στὶς ραδιοφωνικὲς ἐκπομπὲς τῆς Δύσεως ποὺ ἀπευθύνονται πρὸς τὶς κομμουνιστικὲς χῶρες. Σύμφωνα μὲ ἐξακριβωμένα στοιχεῖα, τὸ 1959 λειτουργοῦσαν 2.300 κομμουνιστικοὶ ραδιοσταθμοὶ παρεμβολῆς παρασίτων ἀπὸ ὁποίους οἱ 1.500 στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωσι καὶ οἱ 800 στὶς ἄλλες κομμουνιστικὲς χῶρες. Οἱ ραδιοσταθμοὶ αὐτοὶ γιὰ μοναδικὸ σκοπό τους εἶχαν νὰ ἐκπέμπουν παράσιτα καὶ ἡ λειτουργία τους στοίχιζε περίπου 130 ἑκατομμύρια δολλάρια τὸ χρόνο.

Ἄλλη μορφὴ ἔμμεσης λογοκρισίας εἶναι ἡ πλήρης ἀποσιώ-

πησις ἑνὸς γεγονότος. Οἱ ἀναγνῶσται τοῦ κομμουνιστικοῦ τύπου καὶ οἱ ἀκροαταὶ τῶν κομμουνιστικῶν ραδιοσταθμῶν δὲν πληροφοροῦνται ἀπὸ ὅσα γίνονται στὸν κόσμο, παρὰ μόνον ἐκεῖνα ποὺ τὸ Κ.Κ. νομίζει ὅτι μπορεῖ ἢ πρέπει νὰ κάνη γνωστά. Ἀπὸ τὸ 1945 ὡς τὸ 1950 λ.χ. οἱ κάτοικοι τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν ἐλάχιστα ἐγνώριζαν γιὰ τὸ ἀτομικὸ ὅπλο τὸ ὁποῖο δὲν κατεῖχε τότε ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις. Ἡ εἴδησις γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Χιροσίμα ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ βόμβα δημοσιεύθηκε στὰ «ψιλὰ» τῶν ἐφημερίδων, ἐνῶ ἡ εἴδησις γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ Ναγκασάκι ἀποσιωπήθηκε ἐντελῶς.

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῶν ΗΠΑ, Νῖξον, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς περιοδείας του στὴν Σοβιετικὴ Ἕνωσι, τὸ 1959, διαπίστωσε ὅτι οἱ σοβιετικοὶ πολίτες δὲν εἶχαν ἰδέα γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἀμερικὴ εἶχε ἐνισχύσει τὴν Σοβ. Ἕνωσι κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου μὲ τεράστιες ποσότητες ὑλικοῦ ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἕνα μέρος τῆς ἐχάρισε ἐνῶ γιὰ τὸ ὑπόλοιπο ἡ ΕΣΣΔ ἐξακο λουθεῖ νὰ ὀφείλει 11 δισεκατομμύρια δολλάρια. Σ' ἕνα ἐργοστάσιο τοῦ Στάλινγκραντ (τώρα Βόλγκαγκραντ) εἶδε ἀμερικανικὰ μηχανήματα ποὺ τὸ προσωπικὸ τὰ θεωροῦσε ρωσικὰ ἢ ἰαπωνικά.

9. Ἡ Αὐτολογοκρισία.

Μία εἰδικὴ μορφὴ λογοκρισίας εἶναι καὶ ἡ «αὐτολογοκρισία» Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, προσπαθεῖ νὰ δημιουργήση στοὺς πιστοὺς της τέτοια ψύχωσι, τόση μισαλλοδοξία, τέτοιο φανατισμὸ καὶ τόσο τυφλὸ μῖσος γιὰ τὸν ἀντίπαλο, ὥστε νὰ φθάσουν στὸ σημεῖο νὰ «λογοκρίνουν», οἱ ἴδιοι τὰ αὐτιά τους καὶ τὰ μάτια τους. Τότε, ἀρνοῦνται κάθε οὐσιαστικὴ συζήτησι μὲ ὅσους πρεσβεύουν ἀντίθετες ἰδέες ἀπὸ τὶς δικές τους. Θεωροῦν αὐτομάτως σὰν ψέμματα κάθε πληροφορία ποὺ δὲν συμβιβάζεται μὲ ἐκεῖνα ποὺ τοὺς εἶπαν οἱ ἡγέτες τους. Δὲν διαβάζουν μὴ κομμουνιστικὲς ἐφημερίδες ἢ μὴ κομμουνιστὰς συγγραφεῖς, δὲν ἀκοῦν ξένα ραδιόφωνα.

Τὴν μέθοδο τῆς αὐτολογοκρισίας διὰ τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς ψυχώσεως τὴν ἐφαρμόζουν γιὰ τὰ μέλη τους καὶ τὰ Κ.Κ. τῆς Δύσεως. Γιὰ τοὺς φανατικοὺς καὶ ὀργανωμένους κομμουνιστὰς ἰσχύει ἐκεῖνο ποὺ εἶπε ὁ Χρουστσὼφ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του στὴν Ἀμερικὴ ὅταν συζήτησε μὲ τοὺς ἀμερικανοὺς συνδικαλιστάς. «Οὐ μὲ πείσης κἂν μὲ πείσης».

Μία μορφὴ ἀσκήσεως τῆς αὐτολογοκρισίας εἶναι συχνὰ καὶ ἡ λεγομένη «αὐτοκριτικὴ» ποὺ ἐφαρμόζεται συστηματικὰ στὰ μέλη τῶν Κ.Κ· Μὲ αὐτήν, τὸ κομματικὸ μέλος ὑποχρεώνεται νὰ ὁμολογῆ δημοσίως διάφορα «λάθη» καὶ «ἐγκλήματα» ποὺ διέπραξε ἢ σκέφθηκε νὰ διαπράξη, αὐτοταπεινώνεται, αὐτοεξευτελίζεται καὶ ἀναγνωρίζη μπροστὰ σὲ ὅλους

ὅτι δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ σκέπτεται, νὰ κρίνῃ καὶ νὰ δρᾷ παρὰ μόνον ὅταν ἀκολουθῇ αὐστηρότατα τὴν «γραμμὴ» τοῦ κόμματος. Ἄρα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀκούῃ ποτὲ κανέναν ἄλλον ἐκτὸς ἀπὸ αὐτό. Οὔτε καὶ τὸν ἑαυτό του.

10. Συμπέρασμα.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἔχει μονοπωλιακὲς τάσεις. Δὲν ἀνέχεται τὴν ἀντίθετη Προπαγάνδα. Θέλει νὰ εἶναι μονόλογος. Μισεῖ καὶ ὅταν τὸ μπορεῖ, ἀπαγορεύει τὸν Διάλογο.

Συνοψίζοντας ὅσα ἀναφέραμε γιὰ τὴν φύσι τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας, μποροῦμε νὰ δώσουμε τὸ πλήρη ὁρισμό της:

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, εἶναι βασικά, μία Ἀγκιτάτσια, ἡ ὁποία στρέφεται κατὰ τοῦ σκεπτομένου ἀτόμου καὶ διεξάγεται μονίμως, καθολικῶς καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν μονοπωλιακῶς.

ΣΤ' Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ
(Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΟΥ)

«... ὅταν οἱ ἄνθρωποι θέλουν τὸ κακὸ
τοῦ δίνουν ὄψη ν' ἀρέσει,
τοῦ δίνουν λόγια χρυσά, ποὺ νικοῦν
μὲ τὴν πειθώ, μὲ τὸ ψέμα,
Ὅταν οἱ ἄνθρωποι διαφιλονικοῦν
τὴ σάρκα σου καὶ τὸ αἷμα...»
(«Ὑποθῆκαι» ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ)

Ι. ΑΡΧΗ 1η: «ΤΟΥ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ»
(«Η ΣΥΝΕΠΗΣ ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ»)

1. Στρατηγικὴ καὶ τακτική.

Στὴν Προπαγάνδα συνυπάρχουν δύο στοιχεῖα: Τῆς σταθερότητος καὶ τῆς μεταβολῆς. Τὸ πρῶτο, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν στρατηγική, τὸ δεύτερο πρὸς τὴν τακτική.

Τελικὸς σκοπὸς τοῦ κομμουνισμοῦ λ.χ. εἶναι ἡ ἀνατροπὴ τῶν ἄλλων καθεστώτων, ἡ ἐγκαθίδρυσις τῆς δικτατορίας τοῦ Κ.Κ., ἡ παγκόσμια ἐπικράτησις τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος.

Αὐτὲς εἶναι οἱ μόνιμες, σταθερὲς ἐπιδιώξεις του.

Ἄρα καὶ ἡ Προπαγάνδα του πρέπει ἀκατάπαυστα νὰ καταδικάζη τὰ ἄλλα καθεστῶτα, νὰ ἐκθειάζη τὸ σοβιετικό, νὰ προσηλυτίζη νέες κοινωνικὲς δυνάμεις στὸν κομμουνισμό, νὰ προπαρασκευάζη συστηματικὰ τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς κομμουνιστικῆς κοσμοκρατορίας. Αὐτὸ εἶναι τὸ σταθερό, τὸ ἀμετάβλητο στοιχεῖο της.

Γιὰ νὰ φθάση ὅμως στὴν πραγματοποίησι τῶν τελικῶν του σκοπῶν, ὁ κομμουνισμός, ἔχει νὰ διανύση ἕνα δρόμο ποὺ εἶναι πολὺ μακρύς. Γιὰ εὐκολία του λοιπόν, τὸν χωρίζει σὲ στάδια. Στὸ τέρμα κάθε σταδίου βρίσκεται καὶ ἀπὸ ἕνας στόχος ὁλοένα καὶ πιὸ σημαντικός, ἀλλὰ πάντοτε ἐφικτός. Ἔτσι, προχωρώντας ἀπὸ τὸ πιὸ εὔκολο πρὸς τὸ πιὸ δύσκολο, ὁ κομμουνισμός, φθάνει κάποτε ἐμπρὸς στὸν μεγάλο, τὸν τελικὸ στόχο. Τότε, ἐξαπολύει τὴν τελευταία, τὴν γενικὴ ἔφοδο γιὰ τὴν κατάληψί του.

Ὁ δρόμος ποὺ ἀκολουθεῖ γιὰ νὰ φθάση σ' αὐτὸ τὸ ὕστατο στάδιο δὲν εἶναι ὁμαλός. Εἶναι δαιδαλώδης, ὅλο στροφὲς καὶ ἑλιγμούς. Γι' αὐτό, τόσο ὁ κομμουνισμός, ὅσο καὶ ἡ Προπαγάνδα του, ἐφαρμόζουν μία ρεαλιστική, εὐέλικτη, τακτική, ποὺ δείχνει ἐκπληκτικὴ ἱκανότητα προσαρμογῆς στὶς ἑκάστοτε συνθῆκες.

Αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερο, τὸ μεταβλητὸ στοιχεῖο τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας, ποὺ ἐξυπηρετεῖ τὸ κάθε φορὰ συγκεκριμένο στάδιο τῆς πορείας πρὸς τὸν τελικὸ σκοπό, τὴν προέλασι πρὸς τὸν ἄμεσο στόχο.

Ἔχουμε λοιπὸν μία ἀρχὴ τῆς τεχνικῆς τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας ποὺ μποροῦμε νὰ τὴν συνοψίσουμε ἔτσι:

«Συνέπεια στὶς ἐπιδιώξεις, ἀσυνέπεια στὶς μεθόδους». Πρόκειται γιὰ ἕνα καταπληκτικὸ συνδυασμὸ συνέπειας καὶ ἀσυνέπειας, ποὺ ὅμοιός του δὲν ἔχει ξαναπαρουσιαστῆ στὴν Ἱστορία.

2. Ἕνα κλασσικὸ παράδειγμα.

Κλασσικὸ παράδειγμα ἐφαρμογῆς αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς «συνεποῦς ἀσυνεπείας» εἶναι ἡ στάσις τῆς σοβιετικῆς Προπαγάνδας στὴν δεκαετία 1935 - 45.

Τὸ 1935, ἡ σοβιετικὴ πολιτικὴ εἶναι ἀντιαστικὴ - ἀντιδημοκρατική· Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, σύμφωνα καὶ μὲ τὶς ὀρθόδοξες ἀρχὲς τοῦ μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ, θεωρεῖ τὴν «ἀστικὴ» δημοκρατία σὰν «δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξεως», σὰν ἀπάτη καὶ ὑποκρισία, καὶ διαδίδει τὴν ἰδέα τῆς ἀνατροπῆς καὶ καταστροφῆς της στὸ ὄνομα τῆς ἀντικαταστάσεώς της ἀπὸ τὴν «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου».

Τὸ 1936 ὅμως, ἡ ΕΣΣΔ, φοβισμένη ἀπὸ τὴν γενικὴ ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ, ὑποπτεύεται ἕνα ἀντισοβιετικὸ πόλεμο τοῦ Ἄξονα μὲ ἀνοχὴ τῶν δυτικῶν δημοκρατιῶν. Βάζει λοιπὸν σὰν σκοπό της, τὴν ματαίωσι τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ φασισμοῦ στὴν Εὐρώπη. Ἡ Προπαγάνδα της, ἐγκαταλείπει τὰ ἀντιαστικὰ - ἀντιδημοκρατικὰ συνθήματά της καὶ τὰ ἀντικαθιστᾶ μὲ ἀντιφασιστικά. Τὰ ἀστικὰ κόμματα, ἀπὸ «ὄργανα τῆς μπουρζουαζίας» γίνονται «δημοκρατικά». Ἀντὶ ὅπως ἄλλοτε νὰ καταγγέλλεται «ἡ ὑποκρισία τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας», κηρύσσεται ἡ σταυροφορία τῶν «Λαϊκῶν Μετώπων» γιὰ τὴν διάσωσί της. Ὁ Στάλιν γίνεται «ἐνσαρκωτὴς τοῦ ἀντιφασιστικοῦ πνεύματος τῶν λαῶν». Καὶ οἱ κομμουνισταί, τρέχουν νὰ πολεμήσουν στὴν Ἱσπανία («διεθνεῖς ταξιαρχίες») γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν νίκη τοῦ φασισμοῦ.

Τὸ 1939, τὰ πράγματα ἀλλάζουν καὶ πάλι. Ἡ ΕΣΣΔ διαπιστώνει ὅτι ὁ φασισμὸς δὲν στρέφεται τόσο ἐναντίον της, ὅσο ἐναντίον τῶν δυτικῶν δημοκρατιῶν. Ἕνας τέτοιος «ἐνδοκαπιταλιστικὸς» πόλεμος, ἐξυπηρετεῖ θαυμάσια τὰ σχέδιά της γιὰ κοσμοκρατορία. Ἀποφασίζει λοιπὸν νὰ

ἐνθαρρύνη τὸν φασισμὸ στὴν ἐξαπόλυσί του καὶ συμμαχεῖ μαζί του. (Σοβιετοχιτλερικὸ σύμφωνο 23ης Αὐγούστου 1939). Ὁ Στάλιν, ὁ «ἐνσαρκωτὴς τοῦ ἀντιφασιστικοῦ πνεύματος τῶν λαῶν», κάνει προπόσεις πρὸς τιμὴν τοῦ Χίτλερ, γιατὶ ὅπως λέγει, «ἡ ἐ ρ γ α τ ι κ ὴ τ ά ξ ι ς τ ῆ ς Γ ε ρ μ α ν ί α ς ἀ γ α π ᾶ τ ὸ ν Φ ύ ρ ε ρ τ η ς». Καὶ ἐνῶ ὡς τότε, κατὰ τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα φασισμὸς ἐσήμαινε πόλεμος, τώρα τὸν πόλεμο τὸν ἑτοιμάζουν «οἱ ἀγγλογάλλοι ἰμπεριαλιστές !

Μόλις κηρύσσεται ὁ πόλεμος, οἱ γάλλοι κομμουνισταὶ ρίχνουν τὸ σύνθημα «πουρκουά; πουρκί;» (γιατί ; γιὰ ποιὸν νὰ πολεμήσουμε ;) ποὺ διέλυσε τὸ δυτικὸ μέτωπο. Ὁ ἀρχηγός τους, ὁ Μ. Τορέζ, λιποτακτεῖ ἀπὸ τὸν γαλλικὸ στρατὸ γιὰ νὰ μὴ πολεμήση τοὺς συμμάχους τῆς Μόσχας, καὶ ἀπὸ τοὺς ραδιοσταθμοὺς ποὺ ἐγκατέστησε τὸ κόμμα του στὴν ναζιστικὴ Γερμανία καλεῖ τοὺς γάλλους νὰ μὴ πολεμήσουν. Στήν Ἀγγλία, τὸ Κ. Κ. καλεῖ τὸν λαὸ νὰ σαμποτάρη τὴν ἀεράμυνα καὶ ὀργανώνει «ἀντιπολεμικὰ» συνέδρια. Ἡ Γερμανία καὶ ἡ ΕΣΣΔ διαμελίζουν μαζὶ τὴν Πολωνία, καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτό, ἐκδίδουν στὶς 20 Σεπτεμβρίου 1939 κοινὴ ἀνακοίνωσι μὲ τὴν ὁποία κατηγοροῦν τὶς δυτικὲς Δημοκρατίες σὰν ὑπεύθυνες γιὰ τὴν συνέχισι τοῦ πολέμου ! Τὶς ἴδιες κατηγορίες ἐπαναλαμβάνει ὅλος ὁ κομμουνιστικὸς τύπος. Τὸ περιοδικὸ «Μπολσεβὶκ» (τεῦχος 19 τοῦ 1939) γράφει :

«Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις καταπνίγει μὲ τὴν βία κάθε διαμαρτυρία ἐναντίον τοῦ ἄδικου κατακτητικοῦ πολέμου. Τρομοκρατημένοι καὶ κατάπληκτοι οἱ ἐργαζόμενοι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας ρωτοῦν «Γιὰ τίνος τὸ συμφέρον πρέπει νὰ πᾶμε στὰ χαρακώματα ;»

Ὁ ἴδιος ὁ Στάλιν σὲ συνέντευξί του πρὸς τὴν «Πράβντα», στὶς 30 Σεπτεμβρίου 1939 δηλώνει :

«Δὲν ἐπετέθη ἡ Γερμανία ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας ἀλλὰ αὐτὲς ἐναντίον τῆς Γερμανίας».

Τὴν ἴδια φιλοφασιστικὴ τακτικὴ ἀκολούθησε ὅπως εἶναι γνωστὸ καὶ τὸ Κ.Κ.Ε., ποὺ ἐτάχθη ἐναντίον τοῦ «Ὄχι» τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940.

Τὸ 1941 ὅμως, τὰ πράγματα ἀλλάζουν γιὰ ἄλλη μιὰ φορά. Ἡ Γερμανία ἐπιτίθεται κατὰ τῆς ΕΣΣΔ. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ξαναβαφτίζει τοὺς «ἰμπεριαλιστὰς» σὲ «δημοκρατικὲς δυνάμεις» καὶ σὲ «συμμάχους». Ξαναρρίχνει τὸ σύνθημα τῶν «ἀντιφασιστικῶν μετώπων». Ὁ λιποτάκτης. Μ. Τορὲζ καλεῖ ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο τῆς Μόσχας τώρα, τοὺς συμπατριῶτες του νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοῦ Χίτλερ, τοῦ πρώην «ἀγαπημένου τῶν ἐργατῶν». Ὁ κομμουνισμός, γίνεται «ἐθνικὸς» καὶ «ἀντιφασιστικός». Διαλύεται ἡ Κόμιντερν. Ξεχνιέται ὁ ἀντιαστισμός. Καταργεῖται ἡ «Διεθνὴς». Συγκροτοῦνται τὰ διάφορα Ε.Α.Μ.

Τὸ 1944 νέα στροφή. Ἡ Γερμανία ἔχει νικηθῆ. Ἡ ΕΣΣΔ πρέπει νὰ ἐπωφεληθῆ ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο ἀπὸ τὶς νέες δυνατότητες ποὺ τῆς προσφέρονται. Ἡ Προπαγάνδα της ξαναρρίχνει λοιπὸν ἀντιαστικὰ συνθήματα. Οἱ δυτικοὶ «σύμμαχοι» ξαναγίνονται «ἰμπεριαλιστές». Καὶ ἡ Ἑλλάδα ζεῖ τὰ Δεκεμβριανά.

Ἔτσι, μέσα σὲ 10 χρόνια, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα πέρασε ἀπὸ τὰ ἑξῆς «ἀντιφατικὰ» στάδια:

α) Ἀστιαστικὸ καὶ ἀντιφασιστικὸ (1935)

β) Φιλοαστικὸ - ἀντιφασιστικὸ (1936 - 1939)

γ) Ἀντιαστικὸ - φιλοφασιστικὸ (1939 - 1941)

δ) Φιλοαστικὸ - ἀντιφασιστικὸ (1941 - 1944)

ε) Ἀντιαστικὸ καὶ ἀντιφασιστικὸ (1944)

Ὅμως σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, μία ἐπιδίωξι εἶχε πάντοτε. Τὴν κομμουνιστικὴ κοσμοκρατορία. Αὐτὴ ἐξυπηρετήθηκε ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις ἀπὸ μία διαφορετική, εὐέλικτη, ὁλοένα μεταβαλλόμενη τ α κ τ ι κ ή.

Ὁ κύκλος ἔκλεισε. Μέσα σὲ μία δεκαετία σημειώθηκαν πέντε «στροφές». Ὅλες «ριζικὲς» καὶ ἀντίθετες μεταξύ τους. Καὶ ὅμως. Μέσα ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπιφανειακὰ ἀντίθετες «στροφές», περνᾶ σὰν κόκκινο νῆμα τῆς Ἀριάδνης, ὁ ἀμετάβλητος τελικὸς στρατηγικὸς σκοπὸς τοῦ κομμουνισμοῦ. Καὶ αὐτὸς ἐξυπηρετήθηκε ἀπόλυτα, ἀφοῦ τελικά, ὄχι μόνο διασώθηκε ἡ ΕΣΣΔ, ἀλλὰ καὶ ἐπεκράτησε ὁ κομμουνισμὸς στὴν ἀνατ. Εὐρώπη καὶ σὲ ἕνα μεγάλο τμῆμα τῆς Ἀσίας.

Ἡ «ἀσυνέπεια» τῶν «στροφῶν» τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι ὁλότελα ἐξωτερική, ἐπιφανειακή. Πίσω της κρύβεται μία ἀπόλυτη συνέπεια πρὸς τὸν τελικό του σκοπό.

3. Ἡ κομμουνιστικὴ «ἠθική».

Ἡ τακτικὴ εὐελιξία τῆς κομμουνιστικῆς πολιτικῆς καὶ Προπαγάνδας εἶναι ἀπεριόριστη γιατὶ δὲν δεσμεύεται ἀπὸ ἐπιφυλάξεις καὶ δισταγμοὺς ἠθικῆς φύσεως. Οἱ κομμουνισταὶ πιστεύουν καὶ ἐφαρμόζουν τὴν ἰδιότυπη κομμουνιστικὴ «ἠθικὴ» ποὺ εἶναι ὁλότελα διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ ἢ «ἀστικὴ» ἢ «παλαιὰ» ἠθική.

Βάσις τῆς «ἠθικῆς» τῶν κομμουνιστῶν εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ Λένιν:

«Ἠθικὸ εἶναι ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὸ κόμμα»».

Ὅταν τὸ 1958 ἀνακοινώθηκε ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Ι. Ν ά γ κ υ, (τοῦ τραγικοῦ Οὔγγρου πρωθυπουργοῦ τοῦ 1956) οἱ ξένοι δημοσιογράφοι ρώτησαν τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ Κ.Κ. Πολωνίας (ποὺ διαφωνοῦσε πρὸς τὴν ἐκτέλεσι) ἂν αὐτὸ εἶναι ἔγκλημα. Καὶ ἐκεῖνος ἀπάντησε:

«Εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἔγκλημα, εἶναι λάθος».

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐκφράζει τὴν κομμουνιστικὴ ἀντίληψι περὶ «ἠθικῆς». Τὸ ἔγκλημα, ἂν καὶ ἐφ' ὅσον ἐξυπηρετῆ τὸ κόμμα, ὄχι μόνον ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται «ἠθικῶς». Ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται, οὔτε συγχωρεῖται εἶναι τὸ λάθος, γιατὶ κάνει ζημιὰ στὸ κόμμα. Συνεπῶς «ἔγκλημα» κατὰ τὴν κομμουνιστικὴ «ἠθική», εἶναι τὸ λάθος !

Ξεκινώντας ἀπὸ μία τέτοια «ἠθική», ἡ Προπαγάνδα τῶν κομμουνιστῶν εἶναι ἀδίστακτη. Κάθε ψεῦδος, κάθε διαστρέβλωσις, κάθε ἐξαπάτησις, κάθε «στροφὴ» ἀποτελοῦν ὅπλα «ἠθικὰ» ἂν ἐξυπηρετοῦν τοὺς σκοποὺς τοῦ κόμματος. Τοῦτο ἐξηγεῖ τὶς πολλὲς στροφὲς ποὺ τόσο συχνὰ καὶ μὲ τόση κυνικὴ ἄνεσι πραγματοποιεῖ ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα. Εἶναι ἡ ἄνεσις ποὺ παρέχει ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἔλλειψις ἠθικῶν φραγμῶν. Ἀποκηρύττει ἀδίστακτα ἐκεῖνο ποὺ ἐκήρυττε χθές, καὶ υἱοθετεῖ μὲ θέρμη ἐκεῖνο ποὺ πρὶν λίγο στιγμάτιζε μὲ ὅλη της τὴν δύναμι.

Ὁ Γκαῖμπελς συμφωνοῦσε μὲ τοὺς κομμουνιστὰς στὴν τῆς ἀπεριόριστης εὐελιξίας τῆς Προπαγάνδας. ἀνάγκη Ἔλεγε :

«Ἡ Προπαγάνδα δὲν γνωρίζει περιορισμοὺς στὴν ἱκανότητα προσαρμογῆς της».

4. Ἡ τεχνικὴ τῶν «στροφῶν».

Ὅταν ἀλλάζη συνθήματα, εἴδωλα, στόχους, γραμμή, γενικὰ ὅταν «κάνει στροφή», ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα θορυβεῖ ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο. Διαδίδει τὰ νέα συνθήματα μὲ μεγαλύτερη ἔντασι, προβάλλει ὑστερικὰ τὰ νέα εἴδωλα, βάλλει ἀπὸ κάθε πλευρὰ ἐναντίον τοῦ νέου στόχου. Ἔτσι, ἀποσπᾶ πρὸς τὰ ἐκεῖ τὴν προσοχὴ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ δὲν τῆς ἀφήνει τὸν καιρὸ νὰ δῆ τὴν ἀντίθεσι, νὰ συνειδητοποιήση πλήρως τὴν «ἀσυνέπεια» ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν παλαιὰ καὶ στὴν νέα «γραμμὴ» καὶ νὰ βγάλη τὰ ἀνάλογα συμπεράσματα. Ἡ τυμπανοκρουσία εἶναι τόσο θορυβωδέστερη ὅσο ριζικότερη καὶ ἡ «στροφὴ» καὶ ὅσο λιγότερο πρέπει νὰ σκεφθῆ τὸ κοινό. (Παράδειγμα ὁ «ἀποσταλινισμός», ἡ συμφιλίωσις μὲ τὸν «προδότη» καὶ «φασίστα» Τίτο κ.ο.κ.).

5. Συμπέρασμα.

Δὲν πρέπει κανεὶς ποτὲ νὰ παρασύρεται ἀπὸ τὶς συχνὲς «στροφὲς» τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας καὶ νὰ ξεχνᾶ ὅτι τὸ οὐσιαστικὸ στὴν ὑπόθεσι δὲν εἶναι οἱ ἐναλλαγὲς τῆς τακτικῆς, ἀλλὰ οἱ τελικοὶ στόχοι τοῦ κομμουνισμοῦ οἱ ὁποῖοι παραμένουν ἀμετακινήτως ἀμετάβλητοι. Μὲ σταλινισμὸ ἢ ἀποσταλινισμό, μὲ ἀντιφασισμὸ ἢ φιλοφασισμό, ὁ σκοπὸς τοῦ κομμουνισμοῦ μένει πάντοτε ἕνας: Ἡ παγκόσμια ἐπικράτησις. Στὸ βάθος, ἡ ἐπιφανειακὴ ἀσυνέπεια τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας κρύβει μία τρομακτικὴ συνέπεια. Πρόκειται γιὰ «ἀσυνέπεια» μεθόδων χάριν ἀκριβῶς τῆς «συνέπειας» στὸν σκοπό.

II. ΑΡΧΗ 2η : ΤΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΜΕΝΩΝ ΠΥΡΩΝ

1. Ὁ καθορισμὸς τοῦ στόχου.

Ὅπως ἀναφέραμε στὴν πρώτη ἀρχή, ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ καθορίζη σὲ κάθε φάσι τῆς διαδικασίας της ἕνα συγκεκριμένο, πρακτικὸ καὶ ἐφικτὸ στόχο.

Γιὰ τὴν ἐκλογὴ αὐτοῦ τοῦ στόχου, οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμόζουν τὴν λεγομένη «τακτικὴ τοῦ βασικοῦ κρίκου». Διαλέγουν δηλαδὴ τὸ βασικότερο θέμα τῆς στιγμῆς, τὸ πιὸ φλέγον ἀπὸ τὰ ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὴν κοινὴ γνώμη, αὐτὸ ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτρέψη νὰ ἀποσπάσουν τὴν προσοχή της καὶ νὰ κερδίσουν τὸ ἐνδιαφέρον της. Ὁ προπαγανδιστής, ὀφείλει νὰ πιάνη κάθε φορὰ τὸν «παλμὸ» τῆς μάζας γιὰ νὰ τὴν κάνη νὰ τὸν ἀκούη. Ἡ τέχνη του εἶναι νὰ ἐπισημαίνη ποιὸς εἶναι ὁ «βασικὸς κρίκος ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέψη, ἂν τὸν τραβήξη γερά, νὰ σύρη πρὸς τὸ μέρος του ὅλους τοὺς ὑπολοίπους κρίκους τῆς ἁλυσσίδας ποὺ λέγεται κοινὴ γνώμη.

Ἀλλά, ἡ τακτικὴ τοῦ «βασικοῦ κρίκου» δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει νὰ συμπληρώνεται μὲ τὴν τακτικὴ τοῦ «ἀσθενοῦς κρίκου». Δηλαδή, κατὰ κανόνα, σὰν στόχος, ἐπιλέγεται τὸ ἀσθενέστερο ἀπὸ τὰ σημεῖα τοῦ ἐχθροῦ. Ἢ τοὐλάχιστον, ἕνα ἀπὸ τὰ ἀσθενῆ καὶ πάντως ὁπωσδήποτε ὄχι τὸ ἰσχυρότερο ἀπὸ αὐτά. Ὁ ἐχθρός, πρέπει νὰ πλήττεται στὰ ἀσθενέστερα σημεῖα του. Καὶ ὅσο πιὸ τρωτὸ εἶναι τὸ σημεῖο ποὺ κτυποῦμε, τόσο δυνατότερο πρέπει νὰ εἶναι τὸ πλῆγμα ποὺ τοῦ καταφέρουμε.

Ἔτσι, μὲ τὸν συνδυασμὸ τῆς τακτικῆς τοῦ βασικοῦ καὶ τοῦ ἀσθενοῦς κρίκου, ἐπιλέγεται ὁ προπαγανδιστικὸς στόχος. Μὲ ἄλλα λόγια, αὐτός, εἶναι τὸ θέμα ποὺ συνδυάζει τὴν ἐπικαιρότητα καὶ τὴν φλέγουσα σημασία, μὲ τὴν τρωτότητα τοῦ ἀντιπάλου.

2. Ἡ προσβολὴ τοῦ στόχου.

Ἀφοῦ καθορισθῆ ὁ ἑκάστοτε τακτικὸς στόχος, ἀρχίζει ἡ δρᾶσις ἐναντίον του. Βασικὸς κανόνας σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι εἶναι ὅτι κάθε φορὰ πρέπει νὰ βάλλεται μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα μέσα μόνον ἕνας κύριος στόχος.

Αὐτὴ ἡ μέθοδος παρουσιάζει πολλὰ πλεονεκτήματα :

α) Ἀποτρέπει τὴν διασπορὰ καὶ τὴν σπατάλη τῶν δυνάμεων. Ἔτσι, ἐπιτυγχάνεται τὸ μέγιστο δυνατὸ ἀποτέλεσμα μὲ τὴν καταβολὴ μόνον τῆς ἀπαραίτητης ἐνέργειας καὶ μὲ τὶς ὀλιγώτερες δυνατὲς «ἀπώλειες» σὲ μέσα, χρόνο, ἐπιχειρήματα καὶ κόπο.

β) Δυσκολεύει τὴν ἐχθρικὴ ἄμυνα, ποὺ πιέζεται βίαια σὲ ἕνα σημεῖο πού κατὰ κανόνα εἶναι καὶ τὸ ἀσθενέστερο της.

γ) Διευκολύνει τὸ ἔργο τῆς Προπαγάνδας ποὺ ἔχει κάθε φορὰ νὰ διοχετεύση στὶς μάζες ὄχι πολλὲς ἄσχετες μεταξύ των ἰδέες ἀλλὰ μόνον μία ἰδέα ἢ ἕνα ἑνιαῖο σύνολο συγγενῶν ἰδεῶν.

3. Ἡ μέθοδος τῶν «σταθμῶν».

Ἡ τακτικὴ τῶν συγκεντρωμένων πυρῶν συνεπάγεται καὶ τὴν λεγομένη «μέθοδο τῶν σταθμῶν». Σύμφωνα μὲ αὐτήν, προσφέρονται συστηματικὰ στὴν κοινὴ γνώμη ὡρισμένα «γεγονότα - σταθμοί». Πρόκειται γιὰ γεγονότα ποὺ μὲ μία ἐπίμονη προβολή, ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰ ἄλλα καὶ προσελκύουν ἰδιαίτερα τὴν κοινὴ γνώμη. Τέτοιοι «σταθμοὶ» εἶναι ἐθνικὲς ἑορτές, ἐπέτειοι, συνέδρια τοῦ κόμματος, καταθέσεις νομοσχεδίων ζωτικῆς σημασίας, ἔναρξις ἐφαρμογῆς ἑνὸς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἄλλα παρόμοια. Μὲ τὴν ἔντονη προβολὴ αὐτῶν τῶν «σταθμῶν» ἐπιτυγχάνεται ἡ στροφὴ ὁλόκληρης τῆς κοινῆς γνώμης πρὸς τὸ σημεῖο ποὺ σκόπιμα ἔχει ἐπιλεγῆ. Ἔτσι, πραγματοποιεῖται, χωρὶς νὰ φαίνεται, ὁ ἔλεγχός της. Προσφέροντας στὴν κοινὴ γνώμη «σταθμούς», ἡ Προπαγάνδα γνωρίζει κάθε στιγμή, πρὸς ποιὸ σημεῖο εἶναι στραμμένα ὅλα τὰ βλέμματα. Τότε, στὴν «ὀθόνη» ποὺ ἡ ἴδια ἐδημιούργησε, μπορεῖ νὰ προβάλλη ὅ,τι θέλει καὶ νὰ τὸ δοῦν ὅλοι. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ προγραμματισμένη Προπαγάνδα, τροφοδοτεῖ τὴν κοινὴ γνώμη, καθορίζει τὰ ἐνδιαφέροντά της, τὴν προσανατολίζει. Δὲν τὴν ἀφίνει ἀκαθοδήγητη νὰ περισπᾶται πρὸς ἀσύμφορες κατευθύνσεις.

Ἡ προβολὴ τῶν γεγονότων ποὺ ἐπιλέγονται γιὰ νὰ μετατραποῦν σὲ «σταθμούς», γίνεται κατὰ τρόπο αὐστηρὰ προγραμματισμένο. Οἱ διάφορες προπαγανδιστικὲς ἐκδηλώσεις ποὺ θὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ κλιμακώνονται κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε ὅσο πλησιάζουμε πρὸς τὸ γεγονός, νὰ πληθαίνουν σὲ ἀριθμὸ καὶ νὰ μεγαλώνουν σὲ σημασία. Κάποτε, ἡ ἐκστρατεία μπορεῖ νὰ κρατήση καὶ μῆνες ὁλόκληρους. Σκοπὸς εἶναι νὰ φθάσουμε στὸ σημεῖο ὥστε μέγα μέρος τῆς κοινῆς γνώμης νὰ περιμένη μὲ ἀνυπομονησία τὸ γεγονός. Ὅλοι νὰ τὸ ξέρουν. Νὰ μιλοῦν γι' αὐτό. Νὰ τὸ ἀναμένουν. Αὐτὸ νὰ τροφοδοτῆ τὶς συζητήσεις, τὸν τύπο, τὸ ραδιόφωνο, τὶς ἐκδόσεις, τὰ θεάματα. Νὰ εἶναι τὸ μοτίβο διαλέξεων, ὁμιλιῶν, συγκεντρώσεων, τελετῶν. Τὸ θέμα διαγωνισμῶν καὶ βραβείων.

Νὰ καταστῆ ἂν εἶναι δυνατόν, ὁ κεντρικὸς ἄξονας ὁλόκληρου τοῦ ἐθνικοῦ βίου. Τὸ «ρεφραὶν» ὅλης τῆς προπαγανδιστικῆς δράσεως.

Τέλος, τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἐκστρατείας, θὰ πρέπει νὰ εἶναι μία θεαματικὴ ἀποθέωσις, ἕνα ἐντυπωσιακὸ ἐπιστέγασμα μὲ τὶς πιὸ πυροτεχνηματικὲς ἐκδηλώσεις.

Μία τέτοια ἐκστρατεία, προκειμένου γιὰ τὴν χώρα μας θὰ μποροῦσε λ.χ. νὰ γίνη ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο μὲ θέμα τὴν 25η Μαρτίου. Μετά, θὰ ἀκολουθοῦσαν ἐκστρατεῖες γιὰ τὴν Πρωτομαγιά, τὴν 29η Αὐγούστου, τὴν 28η Ὀκτωβρίου.

Διαρκῶς ἡ κοινὴ γνώμη, πρέπει νὰ ἔχη ἐμπρός της ἕνα προσανατολισμό, κἄτι ποὺ νὰ ἀναμένη, πρὸς τὸ ὁποῖο νὰ βαδίζη καὶ νὰ προσβλέπη. Τότε, ἡ Προπαγάνδα μπορεῖ νὰ ἐλέγχη τὴν κοινὴ γνώμη, νὰ γνωρίζη πρὸς ποιὰ κατεύθυνσι πορεύεται, τί τὴν ἀπασχολεῖ, ποιὰ τὰ ἐνδιαφέροντά της, ἀκόμη καὶ νὰ τὴν διοχετεύη ἔντεχνα πρὸς τὴν ἐπιθυμητὴ κοίτη.

4. Συμπέρασμα.

Ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ καθορίζη τὸν ἑκάστοτε μερικώτερο στόχο της μὲ κριτήριο τὴν ζωτικὴ σημασία αὐτοῦ τοῦ στόχου καὶ τὴν τρωτότητα τοῦ ἀντιπάλου. Μετά, νὰ συγκεντρώνη ἐκεῖ ὅλες της τὶς προσπάθειες. Καὶ ἀφοῦ τελειώση μὲ αὐτόν, τότε καὶ μόνον νὰ ἀρχίζη ἐπίθεσι ἐναντίον ἄλλου στόχου. Νὰ μὴ ἐπιδιώκη νὰ τὰ ἐπιτύχη ὅλα μαζί, ἀλλὰ ἕνα - ἕνα καὶ σιγά - σιγά.

Αὐτὸ ἄλλωστε ἰσχύει καὶ σὲ ἕνα ἄρθρο, σὲ ἕνα σχόλιο, σὲ μιὰ ὁμιλία καὶ γενικὰ σὲ κάθε μορφὴ ποὺ χρησιμοποιοῦμε γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσουμε μὲ τὴν κοινὴ γνώμη. Νὰ μὴ θέλουμε ποτὲ νὰ τὰ ποῦμε ὅλα σὲ μιὰ δόσι. Νὰ ἀρκούμεθα κάθε φορὰ σὲ ἕνα μόνο θέμα. Ἂς μείνουν ἀπ' ἔξω ἰδέες, θέσεις, στοιχεῖα, ἐπιχειρήματα. Θὰ τὰ χρησιμοποιήσουμε σὲ ἄλλη εὐκαιρία. Διαφορετικά, ἂν τὰ ποῦμε ὅλα μὲ μιᾶς, θὰ ἐπιφέρουμε σύγχυσι στὸ κοινὸ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι κατώτερο ἀπὸ τὸ ἀναμενόμενο.

III. ΑΡΧΗ 3η : ΤΗΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ

Ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ ποικίλλη καὶ νὰ διαφοροποιεῖται ἀνάλογα μὲ τὸν ἑκάστοτε στόχο καὶ μὲ τὸ κοινὸ πρὸς τὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται. Ἡ ἴδια βασικὴ ἰδέα, πρέπει νὰ παρουσιασθῆ μὲ διαφορετικοὺς τρόπους γιὰ νὰ προσελκύση τοὺς ἀγρότες τῆς Θράκης, τοὺς δικηγόρους τῆς Ἀθήνας, τοὺς καπνεργάτες τῆς Καβάλας, τοὺς βιοτέχνες τῆς Πάτρας ἢ τοὺς σπουδαστὲς τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὁ κομμουνισμός, θέλει νὰ διεισδύση σὲ ὅλες τὶς τάξεις, σὲ ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα, σὲ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα. Ὁ Λένιν ἔγραφε:

«Πρέπει νὰ πᾶμε σ' ὅλες τὶς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ σὰν προπαγανδιστές, σὰν ἀγκιτάτορες σὰν ὀργανωτές».

Ἄρα πρέπει νὰ μιλήσουν σὲ κάθε κοινωνικὸ στρῶμα στὴν γλῶσσα του, νὰ θίξουν τὶς χορδὲς τῆς εἰδικῆς του εὐαισθησίας νὰ δημιουργήσουν ἰδιαίτερα σημεῖα ἐπαφῆς μαζί του. Χρειάζεται λοιπὸν μία «ἐξειδίκευσις», μία ἀποκέντρωσις τῆς Προπαγάνδας.

Στοὺς Ἄραβες λ.χ. ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι ἀντισημιτική, ἀντιαποικιακή, καὶ φιλομουσουλμανική. Στοὺς Ἕλληνες ἀντιαγγλική, ἀντιτουρκικὴ καὶ φιλοορθόδοξη. Στοὺς Τούρκους ἀνθελληνική. Στοὺς Ἑβραίους καὶ στοὺς ἐγχρώμους ἀντιρατσιστική.

Ἡ Προπαγάνδα γενικά, καὶ ἰδιαίτερα ἡ κομμουνιστική, ἀξιοποιεῖ τὶς παραδόσεις, τὴν ἱστορία, τὶς φοβίες καὶ τὶς ψυχώσεις κάθε λαοῦ (στοὺς γάλλους, λ.χ. τὸν γερμανικὸ κίνδυνο, στοὺς ἕλληνες τὴν ἀντιτουρκισμό, στοὺς ἀφρικανοὺς τὸν ἀντιευρωπαϊσμό). Καὶ φυσικὰ σὲ ὅλους, παρέχει ἄφθονες ὑποσχέσεις, ποὺ πολλὲς φορὲς ἀντιφάσκουν μεταξύ τους. Στοὺς ἀγρότες ὑπόσχεται ὑψηλὲς τιμὲς συγκεντρώσεως καὶ στοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, φθηνὰ ἀγροτικὰ προϊόντα. Στοὺς βιοτέχνες, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς φόρους καὶ στοὺς ἐργάτες ἐθνικοποίησι ὅλων τῶν ἐπιχειρήσεων. Στοὺς ἐργαζομένους μεγαλύτερους μισθοὺς καὶ στοὺς ἐργοδότες περισσότερα κέρδη. Στὸν καθένα μιλᾶ στὴν «γλῶσσα» του, θίγει τὶς εὐαίσθητες χορδές του. Ὁ Χίτλερ ὑποσχόταν «σὲ κάθε γερμανίδα καὶ ἕνα σύζυγο !»

Αὐτὴ ἡ ἐξειδίκευσις ἢ ἀποκέντρωσις τῆς Προπαγάνδας, πρέπει νὰ γίνεται με βάσιμία ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ λεπτομεριακὴ γνῶσι τῶν τοπικῶν προβλημάτων καθὼς καὶ τῶν ἰδιαιτέρων συμφερόντων καὶ ἐνδιαφερόντων κάθε

κοινωνικοῦ στρώματος καὶ τῆς ψυχολογίας κάθε λαοῦ καὶ ἐπαγγέλματος.

Ἔτσι λ.χ. ὁ Λένιν χώρισε τοὺς ἀγρότες σὲ τρεῖς κατηγορίες: .Τοὺς φτωχούς, τοὺς μεσαίους καὶ τοὺς πλουσίους, καὶ καθόριζε ἐντελῶς διαφορετικὰ συνθήματα καὶ διαφορετικὴ στάσι, ἀπάναντι στὴν κάθε κατηγορία.

Τὸ Κ.Κ. τῆς Γερμανίας, προπολεμικά, εἶχε χωρίσει τὴν χώρα σὲ τρεῖς ζῶνες. Τὴν δυτική, τὴν βορειοανατολικὴ καὶ τὴν νοτιοανατολική. Στὴν πρώτη ὑπῆρχε δημοκρατικὴ παράδοσις καὶ σοσιαλιστικὸ κίνημα. Γι' αὐτό, τὸ Κ. Κ., ἔβαλε στὸ κέντρο τῆς Προπαγάνδας του τὸ σύνθημα τῆς ὑπερασπίσεως τῆς δημοκρατίας καὶ ἀνέπτυξε νόμιμη δραστηριότητα. Στὴν δεύτερη ζώνη, κυριαρχοῦσαν οἱ Πρῶσοι γαιοκτήμονες καὶ μιλιταριστές. Γι' αὐτό, τὸ κόμμα, διάλεξε σὰν τακτική του τὴν τρομοκρατία καὶ τὸν συνωμοτισμὸ καὶ σὰν Προπαγάνδα τὸν «ψίθυρο». Στὴν τρίτη τέλος ζώνη, τὸ κόμμα ἦταν ἰσχυρό, καὶ γι' αὐτό, υἱοθέτησε ξεκάθαρα ἐπιθετικὴ - ἐπαναστατικὴ τακτικὴ καὶ σὰν Προπαγάνδα του τὴν ἀνατρεπτικὴ ζύμωσι. Ὑπενθυμίζουμε, ὅτι ὁ Τρότσκυ ἦταν ἐκεῖνος ποὺ στὴν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, συστηματοποίησε τὴν μέθοδο τῶν γαιοψυχικῶν χαρτῶν ποὺ παρουσίαζαν τὶς διαθέσεις τῆς κοινῆς γνώμης στὶς διάφορες περιοχὲς τῆς χώρας καὶ τὶς ἀλλαγὲς ποὺ ἐπήρχοντο σ' αὐτὲς τὶς διαθέσεις ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα. Μὲ βάσι αὐτοὺς τοὺς χάρτες, ὁ Τρότσκυ ὅριζε ποιὰ γραμμὴ θὰ ἀκολουθοῦσε ἡ Προπαγάνδα τοῦ κόμματος στὴν μία ἢ στὴν ἄλλη περιοχή, «γραμμὴ» ποὺ πολλὲς φορὲς παρουσίαζε τεράστιες διαφορὲς ἀπὸ τὴν μιὰ ὡς τὴν ἄλλη ἐπαρχία.

Σήμερα, στὴν ΕΣΣΔ, μὲ βάσι τὴν ἀρχὴ τῆς ἀποκεντρώσεως ὑπάρχει διαφορετικὸ ὄργανο Προπαγάνδας γιὰ τὸ κάθε κοινωνικὸ στρῶμα, γιὰ τὸ κάθε ἐπάγγελμα, ἀκόμη καὶ γιὰ τὸ κάθε ἐργοστάσιο, συνοικία, σχολεῖο καὶ πολυκατοικία (λ.χ. ἐφημερίδες τοῦ τοίχου, τοπικὰ στούντιο ποὺ μεταδίδουν προγράμματα ἀπὸ μεγάφωνα κ.λ.π.). Ἔτσι ἡ «Πράβντα» ἀπευθύνεται στὰ κομματικὰ μέλη. Ἡ «Ἰσβέστια» στοὺς κρατικοὺς ὑπαλλήλους. Ἡ «Τρούντ» στοὺς ἐργάτες. Ἡ «Κρεστιάνσκαγια Πράβντα» στοὺς ἀγρότες. Ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» στοὺς νέους. Ἡ Λιττερατούρναγια Γκαζέττα» στοὺς διανοουμένους κ.ο.κ. Φυσικὰ ὑπάρχουν καὶ εἰδικὲς ἐκδόσεις γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ καθὼς καὶ τμῆμα τοῦ «Ἀγκὶτ-Πρὸπ» γιὰ τὴν «προπαγάνδα σὲ ξένες γλῶσσες».

Τὸ ἴδιο, στὴν κλίμακα ποὺ εἶναι δυνατόν, γίνεται ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα καὶ στὴ χώρα μας.

IV. ΑΡΧΗ 4η: ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΣΜΟΥ

Ἡ ἀποκέντρωσις τῆς Προπαγάνδας εἶναι μόνον φαινομενική. Δὲν πρόκειται γιὰ πραγματικὴ ἀποκέντρωσι. Εἶναι ἁπλῶς ἐξειδίκευσις καὶ τακτικῆς φύσεως προσαρμογὴ τῆς ἑνιαίας κεντρικῆς γραμμῆς ποὺ πρέπει πιστὰ νὰ ἀκολουθεῖται παντοῦ καὶ πάντα. Ἡ ἀποκέντρωσις εἶναι τὸ ἐξωτερικὸ πολύχρωμο περικάλυμμα ἑνὸς μοναδικοῦ μονόχρωμου πυρήνα.

Ἡ Προπαγάνδα, πρέπει νὰ ποικίλλη στὸν ἀνώτατο δυνατὸ βαθμὸ τὶς μορφὲς ποὺ προσλαμβάνει καὶ τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν διάδοσι τῶν ἰδεῶν της προσαρμοζόμενη στὸ κοινό, στὸν τόπο καὶ στὸν χρόνο τῆς διεξαγωγῆς της. Ταυτόχρονα ὅμως, πρέπει καὶ νὰ βρίσκεται πάντοτε, σταθερά, κάτω ἀπὸ μία στὸν ἀνώτατο βαθμὸ αὐστηρὰ συγκεντρωτικὴ κεντρικὴ καθοδήγησι. Αὐτὴ καθορίζει τοὺς σκοπούς, τὴν γραμμὴ καὶ τὸ βασικὸ περιεχόμενο τῆς Προπαγάνδας. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι πόλεμος ἰδεῶν καὶ συναισθημάτων. Καὶ ἕνας πόλεμος ἀπαιτεῖ πάντοτε σχέδιο, πειθαρχία, ἑνότητα δράσεως. Ὅπως στὸν πόλεμο τῶν στρατῶν, ἔτσι καὶ στὸν πόλεμο τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθημάτων, αὐτὰ τὰ ἐξασφαλίζει ἡ ἑνιαία κεντρικὴ καθοδήγησις. Αὐτὴ ἡ καθοδήγησις, στὸν στρατιωτικὸ πόλεμο, λέγεται Γενικὸ Ἐπιτελεῖο. Στὸν ἰδεολογικὸ πόλεμο τῶν κομμουνιστῶν, λέγεται «Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀγκιτάτσιας - Προπαγάνδας». Αὐτὴ λειτουργεῖ πλάϊ στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ κάθε Κ.Κ. καὶ διευθύνει ὅλο τὸ προπαγανδιστικό του ἔργο.

Τὸ «Ἀγκὶτ - Πρόπ», ὅπως λέγεται συντομευμένα, ἀπαρτίζεται ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἐπαγγελματίες εἰδικοὺς τῆς Προπαγάνδας καὶ ἔχει εὐρύτατη δικαιοδοσία. Αὐτό, μὲ βάσι τὶς πολιτικὲς ἐπιδιώξεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ὁρίζει τοὺς στρατηγικοὺς καὶ τακτικοὺς στόχους τῆς Προπαγάνδας, τὴν τακτικὴ ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῆ, τὴν διάθεσι τῶν δυνάμεων καὶ τῶν πόρων, τὰ σημεῖα συγκεντρώσεως τῶν πυρῶν καὶ χαράσσει τὰ γενικὰ πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ κινηθῆ ὁ εὐέλικτος ἐκτελεστικὸς «ἀποκεντρωτρωμένος» μηχανισμός. Τὸ «Ἀγκὶτ - Πρὸπ» ἐπιβλέπει τὴν ὅλη διεξαγωγὴ τῆς προπαγανδιστικῆς ἐκστρατείας, ἐλέγχει τὴν πορεία της, συγκεντρώνει καὶ ἐπεξεργάζεται τὶς πληροφορίες γιὰ τὰ ἀποτελέσματά της.

Ἔτσι, παρὰ τὴν ὕπαρξι στὴν ΕΣΣΔ τῶν τόσων ποικίλων δημοσιογραφικῶν ὀργάνων ποὺ ἀναφέραμε, τὰ δημοσιεύματά τους, οὐσιαστικά, εἶναι τὰ ἴδια. Κάθε ἡμέρα, ὅλες οἱ τοπικὲς ἐφημερίδες τοῦ κόμματος ἀναδημοσιεύουν τὸ κύριο ἄρθρο τοῦ κεντρικοῦ κομματικοῦ δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου, δηλαδὴ τῆς «Πράβντα», τὸ ὁποῖο μεταδίδεται τὴν νύκτα μὲ τὸ τηλέτυπο. Οἱ ἄλλες ἐφημερίδες, ἀναδημοσιεύουν τὸ κύριο ἄρθρο τῆς «Ἰσβέστια», ποὺ εἶναι τὸ κεντρικὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο τῆς κυβερνήσεως. Οἱ εἰδήσεις καὶ τὰ σχετικὰ σχόλια εἶναι ταὐτόσημα γιὰ ὅλες τὶς ἐφημερίδες καὶ τοὺς ραδιοσταθμοὺς τῆς ΕΣΣΔ, γιατὶ δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο μία μοναδικὴ πηγὴ τέτοιου ὑλικοῦ, τὸ κρατικὸ εἰδησεογραφικὸ πρακτορεῖο ΤΑΣ.

Ὑπάρχει λοιπὸν μία κλιμάκωσις τῆς Προπαγάνδας. Ὁ «μικρὸς τύπος» (νιζόβαγια πέτσατ) καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸν «κεντρικὸ τύπο» ποὺ βρίσκεται ἄμεσα στὰ χέρια τοῦ «Ἀγκὶτ - Πρόπ». Ἡ «ἀποκέντρωσις», γίνεται ἀπὸ τὸν «μικρὸ τύπο», ποὺ προσαρμόζει τὴν γενικὴ γραμμὴ στὶς εἰδικὲς συνθῆκες τοῦ κοινοῦ, τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου. Ἂς ὑποθέσουμε λ.χ. ὅτι ἡ «Πράβντα» τονίζει ὅτι βασικὸ καθῆκον εἶναι ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς χυτοσιδήρου. Τότε, ἡ τοπικὴ ἐφημερίδα τοῦ κόμματος στὸ Βλαδιβοστὸκ ἢ στὴν Τασκένδη, θὰ ἐπαναλάβη τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ θὰ τοῦ δώση πιὸ συγκεκριμένη μορφὴ καὶ ἐξειδικευμένη πρακτικὴ ἀξία, καθορίζοντας λεπτομερειακὰ τὶ ὀφείλουν νὰ κάνουν οἱ ἐργάτες τοῦ τοπικοῦ ἐργοστασίου μεταλλουργίας γιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν στὸ γενικὸ σύνθημα τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ποὺ ἔρριξε τὸ «Ἀγκὶτ - Πρόπ».

Ἔτσι, ἡ ἀποκέντρωσις καὶ ἐξειδίκευσις τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας, δὲν σημαίνουν καθόλου ὅτι αὐτὴ παύει ἔστω καὶ γιὰ μιὰ μόνο στιγμὴ νὰ εἶναι αὐστηρὰ σχεδιασμένη, συστηματικὰ ὀργανωμένη καὶ συγκεντρωτικὰ διευθυνομένη, οὔτε τὸ ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ ὑπάρξουν σ' αὐτὴν διασπορὰ δυνάμεων καὶ ἔλλειψις συντονισμοῦ.

Ἡ ἀρχὴ τῆς συγκεντρωτικῆς καθοδηγήσεως, δὲν ἰσχύει μόνον σὲ ἐθνικὴ κλίμακα, ἀλλὰ καὶ σὲ διεθνῆ. Ὁ κομμουνισμός, ἐπιδιώκει νὰ εἶναι κάτι ἑνιαῖο, σὰν σκοπὸς καὶ σὰν οὐσία. Τὰ κατὰ χῶρες τοπικὰ «ἐθνικὰ» Κ.Κ., δὲν εἶναι παρὰ ἡ «εἰδίκευσις», ἡ «ἀποκέντρωσις» τοῦ ἑνιαίου Δόγματος, μὲ σκοπὸ τὴν τακτικῆς φύσεως προσαρμογή του στὶς ἰδιομορφίες κάθε ἐθνικοῦ κοινοῦ καὶ χώρου. Ἡ προσαρμογὴ ὅμως αὐτή, πρέπει νὰ εἶναι ἀποκλειστικὰ «τεχνικὴ» καὶ ἐπιτρέπεται νὰ γίνεται μόνον γιὰ πρακτικοὺς σκοπούς. Στὴν πραγματικότητα, ἡ γραμμή, πρέπει νὰ εἶναι μία καὶ μόνη. Αὐτὴ ποὺ τὴν ἐπεξεργάζεται τὸ καθοδηγητικὸ κέντρο τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ. Ὅποιο Κ.Κ. δὲν ὑποτάσσεται καὶ ἀρνεῖται νὰ προσαρμοσθῆ πλήρως στὶς ἐντολὲς αὐτοῦ τοῦ κέντρου, κηρύσσεται «αἱρετικό». Ὅποιος δίνει στὴν «ἀποκέντρωσι» οὐσιαστικὸ περιεχόμενο (λ.χ. «ἐθνικὸς κομμου-

νισμός»), κατηγορεῖται γιὰ «προδοσία». Τὸ καθοδηγητικὸ κέντρο, προκειμένου νὰ διασφαλίσῃ τὴν διευθυντικὴ του θέσι, δὲν διστάζει νὰ χρησιμοποιήσῃ καὶ τὴν πιὸ ἀπροκάλυπτη βία ἐναντίον ἄλλων κομμουνιστῶν. Ὅπου τοῦ εἶναι δυνατόν, προσφεύγει ἀκόμη καὶ στὴν ἀνοικτὴ δολοφονία τους, ὅπως ἔκανε μὲ τὸν κομμουνιστὴ ἀλλὰ καὶ ἐθνιστὴ πρωθυπουργὸ τῆς Οὐγγαρίας Ἴμρε Νάγκυ (1958).

Χαρακτηριστικὴ περίπτωσις ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς ἀποκεντρώσεως καὶ τοῦ συγκεντρωτισμοῦ ἀποτελεῖ ἡ ἐκ μέρους τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας ἐκμετάλλευσις τοῦ κυπριακοῦ.

Στὴν Ἑλλάδα, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἐξαπέλυσε ἐκστρατεία ἐναντίον τοῦ ΝΑΤΟ, τῶν ἀμερικανῶν καὶ τῶν δυτικῶν ἐπειδὴ «δὲν δίνουν τὴν Κύπρο» στοὺς Ἕλληνες.

Στὴν Τουρκία, ἐξαπέλυσε ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν ἰδίων στόχων, ἐπειδὴ δὲν δίνουν τὴν Κύπρο στοὺς . . . Τούρκους !

Στὴν Κύπρο, ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς τοπικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς νήσου. Στὴν Ἑλλάδα ἐπιφανειακῶς καὶ ὅταν ἐξαναγκάζεται, εἶναι ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως. Στὴν Τουρκία, εἶναι ὑπὲρ τῆς διχοτομήσεως. Στὸν ΟΗΕ, ὑπὲρ τῆς ὁμοσπονδοποιήσεως. Στὴν Ἀγγλία, ὑπὲρ τῆς παραμονῆς τῆς Κύπρου στὴν Κοινοπολιτεία. Στοὺς Ἄραβες παρουσιάζεται νὰ θέλῃ μία ἀδέσμευτη οὐδέτερη καὶ ἄοπλη Κύπρο. Στοὺς κομμουνιστὰς ὅμως προβάλλει τὸ ὅραμα μιᾶς πάνοπλης καὶ καθόλου οὐδέτερης «Κούβας τῆς Μεσογείου».

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ὑπογραφῆς τῶν συνθηκῶν Ζυρίχης - Λονδίνου γιὰ τὴν Κύπρο (1958 - 59), ὁ ραδιοσταθμὸς τοῦ Κ.Κ.Ε., «Φωνὴ τῆς Ἀλήθειας», κατηγοροῦσε στὴν διαπασῶν τὴν τότε ἑλληνικὴ κυβέρνησι γιὰ προδοσία ἐπειδὴ «παράδωσε τὴν Κύπρο στοὺς τούρκους». Ταὐτόχρονα, ὁ ραδιοσταθμὸς τοῦ Κ.Κ. Τουρκίας, «Μπιζίμ» κατηγοροῦσε ἐξ ἴσου ἔντονα τὴν τότε τουρκικὴ κυβέρνησι ἐπίσης γιὰ προδοσία, ἐπειδὴ «παράδωσε τὴν Κύπρο στοὺς Ἕλληνες !»

Καὶ ὅμως. Δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἀντίθεσι μεταξὺ δύο Κ.Κ. γιὰ λόγους ἐθνικούς, ἀφοῦ καὶ τῶν δύο οἱ ἡγεσίες ἑδρεύουν στὴν ἀνατολ. Εὐρώπη ὅπου λειτουργοῦν καὶ οἱ ραδιοσταθμοί τους, χρησιμοποιώντας τὶς ἴδιες ἐγκαταστάσεις καὶ χρηματοδοτούμενοι ἀπὸ τὴν ἴδια πηγή ! Δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἀντίθεσι. Ἐπρόκειτο γιὰ ἐκμετάλλευσι τοῦ ἰδίου θέματος (στὴν προκειμένη περίπτωσι τοῦ κυπριακοῦ) μὲ διαφορετικὲς μορφές, ἀνάλογα μὲ τὸ κοινό, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἴδιο ἑνιαῖο σκοπό : τὴν καταστροφὴ τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας, τὴν περιπλοκὴ καὶ διαιώνισι τοῦ ζητήματος, τὴν καλλιέργεια δυσφορίας καὶ ἀντιδυτικου πνεύματος στὴν Ἑλλάδα, στὴν Κύπρο καὶ στὴν Τουρκία, τὴν προσέλευσι καὶ τῶν τριῶν μὲ παράλληλα παζαρέματα πρὸς τὴν Ἀνατολὴ καὶ τὴν διάλυσι τῆς νοτιοανατολικῆς πτέρυγος τοῦ ΝΑΤΟ.

V. ΑΡΧΗ 5η : ΤΗΣ ΕΠΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΟΣ

1. Ἡ Ἐπαγωγή.

Ἡ ἀφηρημένη Ἰδέα εἶναι προϊὸν ἀνώτερης λογικῆς ποὺ δὲν τὴν διαθέτει ἡ Μαζοψυχή. Ἀντίθετα, τὸ συγκεκριμένο γεγονός, τὸ κατανοητὸ καὶ χειροπιαστό, μιλᾶ ἄμεσα στὴν Μάζα μὲ τὶς αὐθόρμητες ἀνακλαστικὲς ἀντιδράσεις της.

Ἄρα, μία Προπαγάνδα ἀγκιτατορικοῦ τύπου ὅπως εἶναι ἡ κομμουνιστική, ποὺ ἐπιδιώκει τὴν ἔμπρακτη κινητοποίησι τῶν μαζῶν, γιὰ νὰ προσεγγίση τὰ πλήθη, ὀφείλει νὰ ξεκινᾶ ὄχι ἀπὸ ἰδέες ἀλλὰ ἀπὸ γεγονότα. Καὶ μάλιστα, ἀπὸ γεγονότα φλέγοντα, ἐπίκαιρα, ζωντανά, γιὰ τὰ ὁποῖα συζητοῦν ὅλοι. Ἀπὸ γεγονότα ποὺ συγκινοῦν καὶ ἐνδιαφέρουν ὅλο τὸν κόσμο σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ εἶναι δυνατὸ νὰ τὸν ξεσηκώσουν. Ἀπὸ τέτοια γεγονότα ξεκινᾶ πάντα στὴ δουλειά του ὁ κομμουνιστὴς ἀγκιτάτορας καὶ ὄχι ἀπὸ ἀφηρημένες γενικὲς θεωρητικὲς ἀρχές. Πιάνει ἕνα ἐπίκαιρο, ἕνα φλέγον ζήτημα καὶ ἔτσι προσελκύει τὴν προσοχὴ τοῦ κοινοῦ του καὶ ξυπνᾶ τὸ ἐνδιαφέρον του. Μετά, σιγὰ - σιγά, μὲ τὴ μέθοδο τῆς ἐπαγωγῆς, προχωρεῖ πρὸς ὅλο καὶ γενικώτερα συμπεράσματα, φθάνοντας ὡς τὸ σημεῖο ποὺ ἐπιτρέπει ἡ δεκτικότης τοῦ ἑκάστοτε ἀκροατηρίου του.

Ἂς πάρουμε ἕνα παράδειγμα. Βρισκόμαστε σὲ προεκλογικὴ περίοδο, σὲ μιὰ μικροαστικὴ συνοικία, ὅπου κατοικοῦν κυρίως ἐπαγγελματίες καὶ βιοτέχνες, ἄνθρωποι τῶν μεσαίων στρωμάτων. Ὁ κομμουνιστὴς ἀγκιτάτορας θέλει νὰ τοὺς κάνη νὰ ψηφίσουν κομμουνισμό. Δὲν μπορεῖ ὅμως αὐτὸ νὰ τὸ πετύχη μὲ τὰ ἴδια ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ συνάδελφός του τῆς ἐργατικῆς συνοικίας. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀποκεντρώσεως, πρέπει νὰ βρῆ τὴν «εἰδική» γλῶσσα μὲ τὴν ὁποία θὰ μιλήση στὸ συγκεκριμένο κοινό του. Πυρήνας αὐτῆς τῆς «γλώσσας» εἶναι ἡ μαρξικὴ θεωρία γιὰ τὴν δῆθεν ἀναπότρεπτη καταστροφὴ τῶν μεσαίων στρωμάτων στὴν ἀστικὴ κοινωνία. Κατὰ τὸν Μάρξ, στὸ ἀστικὸ σύστημα, «νομοτελειακά», τὸ κεφάλαιο συγκεντρώνεται σὲ ὅλο καὶ λιγότερα χέρια, πρᾶγμα ποὺ γίνεται μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν μικρῶν καὶ μεσαίων ἐπιχειρήσεων, τὴν ἀπορ-

ρόφησί τους ἀπὸ τὶς μεγάλες καὶ τὴν ὁλικὴ «προλεταριοποίησι» τῶν μεσαίων τάξεων. Ἡ θεωρία αὐτή, διαψεύσθηκε ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξι. Ὁ κομμουνισμὸς ὅμως, ἐξακολουθεῖ νὰ τὴν διατηρῇ σὲ ἰσχὺ γιὰ λόγους Προπαγάνδας. Πρέπει λοιπὸν σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς «ἀποκεντρώσεως», νὰ τήν ἀναπτύξη στοὺς μικροαστοὺς ψηφοφόρους ὁ κομμουνιστὴς ἀγκιτάτορας γιὰ νὰ τοὺς ὑποβάλη τὴν ἰδέα ὅτι δῆθεν βαδίζουν πρὸς σίγουρη ἐξαφάνισι καὶ ὅτι μοναδικὴ πρᾶξις ποὺ τοὺς ὑπαγορεύει τὸ ἴδιο τὸ ἔνστικτο τῆς (ταξικῆς) αὐτοσυντηρήσεώς τους, εἶναι νὰ ψηφίσουν κομμουνισμό !

Αὐτὴ εἶναι ἡ γραμμή. Ποιὰ τεχνικὴ ὅμως θὰ ἀκολουθήση ὁ ἀγκιτάτορας ; Τοῦ τὴν δείχνει ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπαγωγῆς. Σύμφωνα μὲ αὐτήν, δὲν θὰ ἀρχίση νὰ ἀναπτύσση στὸ μικροαστικὸ ἀκροατήριό του τὶς περίπλοκες οἰκονομικὲς θεωρίες τοῦ Μὰρξ καὶ νὰ τοῦ ἐξηγῇ τὶς ἐξισώσεις του περὶ ἀναπαραγωγῆς καὶ συγκεντρώσεως τοῦ κεφαλαίου. Θὰ ἀφίση στὴν ἄκρη αὐτὲς τὶς ἀφηρημένες, δυσπρόσιτες ἰδέες. Καὶ θὰ ἀρχίση τὴν ὁμιλία του ἀπὸ ἕνα χειροπιαστὸ καὶ γνωστὸ στὸ κοινό του γεγονός. Λ.χ. ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ κάποιας νέας, ἀντιδημοτικῆς φορολογίας. Ἢ ἀπὸ τὴν περικοπὴ τῶν πιστώσεων ποὺ χορηγοῦνται στοὺς ἐπαγγελματοβιοτέχνες. Ἤ, ἀκόμη καλύτερα, ἀπὸ τὴν θεαματικὴ χρεωκοπία κάποιου γνωστοῦ καταστήματος τῆς συνοικίας.

«Τὴν περασμένη ἑβδομάδα», θὰ ἀρχίση ὁ ἀγκιτάτορας, «ἕνα ἀκόμη μαγαζί, τῆς γειτονιᾶς μας, τὸ πασίγνωστο ραφτάδικο τοῦ κυρ - Βαγγέλη, ἔκλεισε τὶς πόρτες του. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἦταν ἡ σειρὰ τῆς οἰκογένειας τοῦ κυρ - Βαγγέλη ποὺ ἄσπρισε σ' αὐτὴ τὴ δουλειά, νὰ πεινάση. Αὔριο, ὅμως, θὰ εἶναι ἡ δική σου ἡ σειρὰ κὺρ - Κώστα. Μεθαύριο ἡ δική σου κύριε Νικόλαε. Καὶ σιγὰ - σιγὰ θὰ ἔρθη ἡ σειρὰ ὅλων μας. Ὅλοι μας θὰ κλείσουμε τὰ μαγαζάκια μας, τὰ ἐργαστήριά μας, τὶς ἐπιχειρήσεις μας ποὺ μὲ τόσο μόχθο στήσαμε. Καὶ θὰ μείνουμε στοὺς δρόμους. Οἱ κόποι μιᾶς ζωῆς θὰ σκορπίσουν στοὺς πέντε ἀνέμους. Κι' ἐμεῖς θὰ πᾶμε νὰ κάνουμε οὐρὲς ἔξω ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τῶν μεγαλοκαρχαριῶν, αὐτῶν ποὺ μᾶς κατάστρεψαν μὲ τὸν ἀμείλικτο ἀνταγωνισμό τους, καὶ θὰ τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς λυπηθοῦν καὶ νὰ μᾶς πάρουν γιὰ μεροκαματιάρηδες ἐργάτες τους. Γιατί, ὅπως πᾶμε, κανεὶς μας δὲν θὰ γλυτώση. Τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Κι ἐμεῖς εἴμαστε μικροί, κλπ. κλπ.».

Ἔτσι, θὰ ἔχη συγκινήσει τὸ κοινό του, χτυπώντας το ἐκεῖ ποὺ τὸ πονᾶ περισσότερο. Μετά, γενικεύοντας σιγὰ - σιγὰ τὴν περίπτωσι τοῦ κὺρ Βαγγέλη τοῦ ράφτη καὶ παίζοντας μὲ τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντηρήσεως τοῦ κοινοῦ του, θὰ τοῦ ὑποβάλη τὴν ἰδέα ὅτι στὸ ἀστικὸ καθεστώς, γιὰ τὰ μεσαῖα στρώματα, ἡ ἐξαφάνισις εἶναι μοιραία καὶ ἀναπότρεπτη καὶ ὅτι μοναδικὴ διέξοδος, τοὺς ἀπομένει ἡ ψήφισις τοῦ Κ.Κ.

2. Ἡ Ἐπικαιρότης.

Ὅπως βλέπουμε, ἀπὸ τὴν μέθοδο τῆς Ἐπαγωγῆς ποὺ ὑποχρεωτικὰ ἀκολουθεῖ ἡ Ἀγκιτάτσια, ἰσχύει ἀπολύτως ὁ ὁρισμὸς τοῦ Λένιν: *«Ἀγκιτάτσια εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις μιᾶς παροδικῆς εὐκαιρίας συγκινήσεως».* Δηλαδή, ἡ Ἀγκιτάτσια, γίνεται μὲ τὴν ἐκμετάλλευσι γεγονότων ποὺ δημιουργοῦν π α ρ ο δ ι κ ὲ ς σ υ γ κ ι ν ή σ ε ι ς, ὅπως εἶναι ἡ χρεωκοπία γνωστῆς ἐπιχειρήσεως, ἡ ἐπιβολὴ ἐπαχθοῦς φορολογίας, μία δραματικὴ αὐτοκτονία, ἕνα συγκλονιστικὸ δυστύχημα. Εἶναι φανερό, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐκμετάλλευσις, πρέπει νὰ γίνεται γρήγορα, πρὶν περάση ἡ εὐκαιρία τῆς συγκινήσεως, πρὶν παληώσει τὸ γεγονός. Γι' αὐτό, ἡ Προπαγάνδα, πρέπει νὰ εἶναι πάντα ἐ π ί κ α ι ρ η. Νὰ συνδέεται στενὰ μὲ τὰ γεγονότα. Νὰ διατηρῆ σταθερή, ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ ζωή.

Ξεκινώντας ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάγκη, ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε τὴν ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη ἕνα καλὸ δ ί κ τ υ ο π λ η ρ ο φ ο ρ ι ῶ ν, ὥστε νὰ προλαμβάνεται ὁ ἀντίπαλος. *«Πρέπει, ἔγραφε, νὰ ἔχουμε τοὺς ἀνθρώπους μας παντοῦ καὶ πάντοτε σὲ ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα καὶ σὲ ὅλες τὶς θέσεις. Τὰ αὐτιὰ καὶ τὰ μάτια τοῦ Κόμματος πρέπει νὰ εἶναι παντοῦ».*

Ἡ Ψυχοπολιτική, διαπίστωσε ὅτι ἡ πρόληψις τοῦ ἀντιπάλου στὴν μετάδοσι τῶν εἰδήσεων πρὸς τὸ κοινὸ ἔχει ζωτικὴ σημασία, γιατὶ ἡ π ρ ώ τ η ἐ ν τ ύ π ω σ ι ς ε ἶ ν α ι ἡ ἰ σ χ υ ρ ό τ ε ρ η. Ἕνα γεγονὸς συνδέεται μέσα μας συνειρμικὰ μὲ τὴν πρώτη ἑρμηνεία ποὺ θὰ μᾶς παρασχεθῆ σχετικὰ μὲ αὐτό. Καὶ ὅποτε ξαναθυμόμαστε τὸ γεγονός, αὐτόματα θὰ παρουσιάζεται στὸ μυαλό μας, βγαλμένη ἀπὸ τὸ ὑποσυνείδητό μας καὶ ἡ πρώτη ἑρμηνεία του, ἔστω καὶ ἂν μετὰ διαβάσουμε καὶ ἄλλες ἑρμηνεῖες, πιὸ ἔγκυρες καὶ πιὸ σωστές.

Ἔτσι, ὅποιος προλάβη νὰ δώση π ρ ῶ τ ο ς τὴν ἑρμηνεία ἑνὸς γεγονότος, ἔχει περισσότερες πιθανότητες νὰ ἐπηρεάση τὴν κοινὴ γνώμη ἔστω καὶ ἂν τὸ γεγονὸς αὐτὸ στρέφεται ἐναντίον του ἢ ἂν ἡ ἑρμηνεία του ἀργότερα ἀποδειχθῆ ἐσφαλμένη. Οἱ ἑρμηνεῖες ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν μετά, ὅσο σοφὲς καὶ ἂν εἶναι, ἢ δὲν θὰ φθάσουν ποτὲ στὸ κοινό, ποὺ ἤδη ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ γεγονός, ἢ θὰ φθάσουν, ἀλλὰ εἴτε δὲν θὰ γίνουν πιστευτὲς εἴτε καὶ ἂν γίνουν, πάλι δὲν θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ σβύσουν ὁλότελα τὴν ἐντύπωσι τῆς πρώτης ἑρμηνείας.

Γι' αὐτό, ἡ κ α λ ὴ ἐ ν η μ έ ρ ω σ ι ς εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεσις τῆς καλῆς Προπαγάνδας ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ἐπίκαιρη καὶ πιὸ γρήγορη ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα τοῦ ἀντιπάλου στὴν ἐκμετάλλευσι τῶν γεγονότων. Πρωταρχικὴ λοιπόν, εἶναι ἡ σημασία τῆς δημιουργίας ἑνὸς καλοῦ δικτύου πληροφοριῶν ποὺ θὰ κατατοπίζη ἀμέσως τὸν μηχανισμὸ τῆς Προπαγάνδας. Τὸ δίκτυο πληροφοριῶν εἶναι τὸ θεμέλιο, ἡ προϋπό-

θεσις τῆς Προπαγάνδας. Αὐτὸ θὰ τῆς δώση τὴν «πρώτη ὕλη», ποὺ ἐκείνη θὰ ἐπεξεργασθῆ κατάλληλα γιὰ νὰ ἐπηρεάση τὴν Κοινὴ Γνώμη. Τὸ ἔργο γιὰ τὴν συγκρότησι ἑνὸς καλοῦ προπαγανδιστικοῦ μηχανισμοῦ, πρέπει νὰ ἀρχίζη μὲ τὴν δημιουργία ἑνὸς καλοῦ δικτύου πληροφοριῶν.

3. Ἡ ταχύτης.

Ἀπὸ ὅσα ἀναπτύξαμε, βγαίνει καθαρὰ τὸ συμπέρασμα ὅτι στὸν πόλεμο τῶν ἰδεῶν, ἔχει μεγάλη σημασία ἡ ταχύτης.

Ὅποιος πρῶτος προλάβει νὰ δώση στὴν Κοινὴ Γνώμη τὸ ἐντυπωσιακὸ γεγονὸς καὶ νὰ τὸ συνδέση μὲ τὴν δική του ἑρμηνεία, ἔχει κερδίσει αὐτομάτως ἕνα σοβαρὸ πλεονέκτημα ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου του.

Οἱ κομμουνισταὶ γνωρίζουν τὴν σημασία τῆς προπορεύσεως στὴν ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινὸ καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀνταποκριθοῦν σ' αὐτὴν τὴν ἀνάγκη. Δὲν τὸ ἐπιτυγχάνουν ὅμως πάντοτε. Αἰτία εἶναι, ὅτι ὑπάρχει σ' αὐτοὺς ἕνας ὑπερβολικὰ αὐστηρὸς συγκεντρωτισμὸς καὶ κυριαρχεῖ ἡ εὐθυνοφοβία, ὁ τρόμος τοῦ λάθους καὶ τῆς παρεκκλίσεως. Ἡ ἐφημερίδα τοῦ τοπικοῦ Κ.Κ. δὲν τολμᾶ νὰ δώση ἑρμηνεία γιὰ ἕνα σοβαρὸ διεθνὲς γεγονὸς ἂν δὲν πάρη ὁδηγίες ἀπὸ τὸ κέντρο ἢ τοὐλάχιστον ἂν δὲν πληροφορηθῆ τὴν θέσι ποὺ αὐτὸ υἱοθετεῖ. Γιὰ τοῦτο, συνήθως, οἱ κομμουνισταί, δὲν προλαμβάνουν νὰ ἔρθουν πρῶτοι, στὴν κοινὴ γνώμη. Ἡ Προπαγάνδα τους, βραδυπορεῖ.

Ἀναπληρώνουν ὅμως αὐτὴν τὴν ἀδυναμία τους μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἑρμηνεία ποὺ δίνουν εἶναι μ ί α. Ὅλος ὁ κομμουνιστικὸς τύπος, θὰ δώση μία ἑρμηνεία γιὰ τὸ αὐτὸ γεγονὸς λ.χ. γιὰ τὴν ἀποτυχία τῆς διασκέψεως κορυφῆς φταῖνε ὁπωσδήποτε οἱ ἀμερικανοὶ καὶ μόνον αὐτοί. Ἀντίθετα, ἐμεῖς, θὰ δώσουμε διάφορες ἑρμηνεῖες, ὁ καθένας τὴν δική του. Ἄλλη θὰ δώση ἡ α', ἄλλη ἡ β', ἄλλη ἡ γ' ἐφημερίδα, ἄλλη τὸ α', ἄλλη τὸ β' κόμμα. Γιὰ τὸ κάθε γεγονός, καθένας μας ἔχει τὴν ἄποψί του. Καὶ φυσικά, ἐκθέτει τὴν δική του ἑρμηνεία.

Ἡ κ ο ι ν ὴ γ ν ώ μ η ὅ μ ω ς, ε ἶ ν α ι ν ω θ ρ ή. Δ ὲ ν θ έ λ ε ι π ο λ λ ὲ ς ἑ ρ μ η ν ε ῖ ε ς. Οὔτε τῆς ἀρέσει νὰ κρίνη, νὰ συγκρίνη καὶ νὰ βγάζη κοπιαστικά, δικά της, ἀτομικά, ὑπεύθυνα συμπεράσματα. Προτιμᾶ τὶς ἕτοιμες ἑρμηνεῖες ποὺ τῆς παρέχουν κονσερβαρισμένες, προμαγειρευμένες, εὐκολοφάγωτες.

Ἐπὶ πλέον, οἱ κομμουνισταί, δὲν δίνουν ἁπλῶς μία καὶ μόνη ἑρμηνεία. Κάνουν καὶ κάτι ἄλλο. Τὴν ἐπαναλαμβάνουν συνεχῶς. Καὶ εἶναι πιὸ εὔκολο πάντα γιὰ ἕνα ἁπλὸ ἄνθρωπο νὰ προτιμήση τὴν μία ἑρμηνεία, ποὺ τὴν ἀκούει 20 φορές, ἀντὶ νὰ διαλέξη μόνος του μία ἀπὸ τὶς 20 ἑρμηνεῖες ποὺ τὴν κάθε μία τους ἀκούει καὶ ἀπὸ μία φορά.

4. Ἡ ἔννοια τῆς προπαγανδιστικῆς ἐπικαιρότητος.

Τὸ δίκτυο πληροφοριῶν πρέπει νὰ κατατοπίζη τὸν μηχανισμὸ τῆς Προπαγάνδας ὄχι μόνο γιὰ τὰ ἀντικειμενικὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἴδιας Προπαγάνδας, καὶ γιὰ τὶς διαθέσεις τοῦ λαοῦ. Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο, γιατὶ ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ εἶναι ἐπίκαιρη ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ θέματος ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τρόπου τῆς διεξαγωγῆς της.

Ἡ Προπαγάνδα, δὲν εἶναι αὐτοσκοπός. Εἶναι μέσον γιὰ τὴν ἐπίτευξι ὡρισμένων πολιτικῶν ἐπιδιώξεων. Ἂν λοιπὸν ὑπάρχη ἕνα γεγονὸς ποὺ ἀντικειμενικὰ εἶναι ἐκμεταλλεύσιμο, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῶν διαθέσεων τοῦ κοινοῦ ἡ ἐκμετάλλευσίς του δὲν πρόκειται νὰ ὠφελήση στὴν ἐπίτευξι τῶν ἐπιδιωκομένων πολιτικῶν σκοπῶν, τότε, τὸ σωστὸ εἶναι νὰ ἀφεθῆ γιὰ ἀργότερα ἢ καὶ νὰ ἐγκαταλειφθῆ ὁλότελα κάθε εἴδους χρησιμοποίησίς του.

Ὅταν λέμε λοιπὸν ὅτι ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ εἶναι ἐπίκαιρη δὲν ἐννοοῦμε μόνο ὅτι πρέπει νὰ πιάνη τὸ γεγονὸς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας πρέπει νὰ διαλέγη ἐκεῖνο ποὺ συγκινεῖ τὶς μᾶζες καὶ ἐξυπηρετεῖ τοὺς σκοπούς της. Καὶ ἀκόμη, ὅτι θὰ τὸ προβάλη μὲ τρόπο ἐναρμονισμένο πρὸς τὸ κοινὸ αἴσθημα ἐκείνης τῆς στιγμῆς. Ἔτσι, ἡ ἔννοια τῆς ἐπικαιρότητος δὲν ἔχει ἁπλῶς χρονικὸ περιεχόμενο, ἀλλὰ γενικώτερο.

Στὴν Προπαγάνδα, ὁ «παράγων χρόνος» δὲν νοεῖται μόνο μὲ τὴν αὐστηρὴ ἑρμηνεία τῆς λέξεως «χρόνος», ἀλλὰ σὰν ἕνα εὐρύτερο σύνολο συνθηκῶν ποὺ καθορίζουν μία κατάστασι. Συνεπῶς, ἕνα γεγονὸς ποὺ ἔγινε σήμερα καὶ τυπικὰ εἶναι «ἐπίκαιρο», γιὰ τὴν Προπαγάνδα μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἀνεπίκαιρο. Τότε, δὲν θὰ ἀσχοληθῆ μὲ αὐτό, εἴτε διότι δὲν τὴν συμφέρει, εἴτε γιατὶ θέλει νὰ τὸ ἀνακοινώση αὔριο ποὺ θὰ τῆς συμφέρη καλύτερα ἡ ἀνακοίνωσίς του (λ.χ. ἐπειδὴ θὰ ἔχη λήξη ἡ σύνοδος τῆς βουλῆς ἢ θὰ ἔχη προετοιμασθῆ ὁ κόσμος νὰ δικαιώση μία ἐνέργεια κλπ.). Ἡ προπαγανδιστικὴ ἐπικαιρότης, λοιπόν, εἶναι μία ἔννοια γενικώτερη. «Ἐπίκαιρο» θεωρεῖ ἡ Προπαγάνδα κάτι τὸ πρόσφατο χρονικῶς ἀλλὰ καὶ ποὺ συνάμα ἀνταποκρίνεται καὶ στὴν σημερινὴ γραμμή της καὶ ἐξυπηρετεῖ τὶς ἐπιδιώξεις της.

Ἔτσι λ.χ. τὸ σύνθημα ποὺ ἔρριξε τὸ Κ.Κ.Ε. στὴν περίοδο 1946 - 49 «ὅλοι στ' ἅρματα, ὅλα γιὰ τὴ νίκη» ἦταν ἐσφαλμένο. Γιατί, ἐνῶ διεξῆγε ἔνοπλο ἀγῶνα καὶ ἄρα ἀπὸ αὐτὴν τὴν σκοπιὰ ἦταν σκόπιμο, οἱ διαθέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ποὺ ἤθελε εἰρήνη καὶ ὁμαλότητα, τὸ καθιστοῦσαν ψυχολογικῶς ἀνεπίκαιρο. Θὰ ἔπρεπε ἀπὸ πλευρᾶς Προπαγάνδας νὰ προετοιμάση βαθμιαῖα τὸ κοινὸ γιὰ νὰ μὴ αὐτοαμυνθῆ.

VI. ΑΡΧΗ 6η : ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ

1. Τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἐπιθέσεως.

«*Ἡ ἄμυνα εἶναι θάνατος*», ἔλεγε ὁ Λένιν, ὑπογραμμίζοντας συνεχῶς τὴν ἀπόλυτη ἀνάγκη διατηρήσεως τῆς ἐπιθετικῆς πρωτοβουλίας ὄχι μόνο στὸν ἔνοπλο, ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερο, στὸν «πολιτικὸ πόλεμο». Στὴν Προπαγάνδα, ὁ ἐπιτιθέμενος ἐξασφαλίζει πολλὰ πλεονεκτήματα :

α) Ὅποιος ἐπιτίθεται, ἔχει τὴν πρωτοβουλία. Γι' αὐτό, μπορεῖ νὰ καθορίζη ὁ ἴδιος τὰ θέματα στὰ ὁποῖα θὰ δοθοῦν οἱ μάχες γιὰ τὴν κατάκτησι τοῦ ἐλέγχου τῆς Κοινῆς Γνώμης. Ἔτσι, ἀποφεύγει ἐκεῖνα ὅπου αἰσθάνεται νὰ ὑστερῆ. Καὶ διαλέγει, ἐκεῖνα ποὺ προσφέρονται περισσότερο γιὰ νὰ πληγῆ ὁ ἀντίπαλος.

β) Ὅποιος ἔχει τὴν ἐπίθεσι καὶ ἄρα τὴν πρωτοβουλία, ἀποσπᾶ αὐτομάτως τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τὴν προσοχὴ τῆς Κοινῆς Γνώμης. Ἀφοῦ αὐτὸς τὴν τροφοδοτεῖ μὲ τὸ «νέο», εἶναι φυσικὸ νὰ προσελκύη τὸ ἐνδιαφέρον της. Καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν κάνει νὰ ἔχη τὰ βλέμματά της στραμμένα πρὸς αὐτόν. Ἄρα, μεγαλώνει ἡ ἀπήχησις τῆς δικῆς του Προπαγάνδας καὶ μειώνεται ἀντίστοιχα ἡ τοῦ ἀντιπάλου.

γ) Ὁ ἐπιτιθέμενος, ἀπ' αὐτὸν καὶ μόνο τὸν λόγο, παρουσιάζεται σὰν ἰσχυρότερος. Ἐνῶ ὁ ἀντίπαλος, ἀμυνόμενος, παρουσιάζεται στὴν Κοινὴ Γνώμη σὰν ἀπολογούμενος. Ἄρα, θεωρεῖται σὰν ἔνοχος ἢ ἀκόμη χειρότερα σὰν ἀσθενέστερος, ἢ καὶ τὰ δύο. Οἱ μᾶζες ὅμως πηγαίνουν συνήθως μὲ τὸν ἰσχυρότερο.

δ) Μὲ τὴν ἐπίθεσι καὶ μάλιστα τὴν βιαίως ὁρμητική, πολλὲς φορές, κατορθώνει ἐκεῖνος ποὺ τὴν ἐξαπολύει, ἂν εἶναι μία μικρὴ μειοψηφία, ὅπως λ.χ. οἱ κομμουνισταί, νὰ ἀναπληρώνη τὴν ἔλλειψι ὄγκου μὲ τὴν περίσσεια δυναμικότητος. Οἱ πόλοι ποὺ ἕλκουν τὶς μᾶζες εἶναι δύο: Ὁ ὄγκος (ἐκεῖ ὅπου εἶναι οἱ πολλοὶ) καὶ ἡ ἰσχὺς (μὲ τὸν αὔριανὸ νικητή). Ἡ ἐπιθετικότης, ὑποκατάστατο τῆς δυνάμεως, δημιουργεῖ συχνὰ τὴν ἐντύπωσι τῆς ἰσχύος καὶ ἔτσι ἕλκει τὶς μᾶζες.

Γι' αὐτό, μία Προπαγάνδα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κάνη κατάχρησι στὴν προβολὴ τῆς σκληρότητος, τῆς ἀγριότητος καὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ ἀντιπάλου. Ἡ παρουσίασίς των πρέπει νὰ γίνεται μόνον ὡς τὸ σημεῖο ποὺ διεγείρει τὴν ἀγανάκτησι. Διαφορετικά, ἂν μὲ τὴν κατάχρησι τοῦ θέματος ξεπερασθῆ τὸ κρίσιμο σημεῖο, τότε, στὴν μάζα, προκαλεῖται φόβος, ὁ ὁποῖος τὴν παραλύει, ὅπως τὸ πουλὶ ποὺ καθηλώνεται ἀπὸ τὸ φίδι. Ὁ ὑπερβολικὸς φόβος γιὰ τὸν ἐχθρό, ὑπονομεύει τὴν διάθεσι ἀντιστάσεως, καὶ δημιουργεῖ τὴν διάθεσι ἐξευμενισμοῦ του («ἂς μὴ τὰ βάλουμε μαζί του» «ἂς κρατήσουμε πισινή», «ἂς μὴ ἐκτεθοῦμε» κ.ο.κ.).

Ἐξ ἄλλου, ὅπως ἔχουμε ἀναφέρει, ἡ Προπαγάνδα, ἰδίως ἡ κομμουνιστική, ἀποβλέπει στὴν ἀφύπνησι καὶ ἐκμετάλλευσι τοῦ πολεμικοῦ κινήτρου τῶν μαζῶν. Καὶ ὁ καλύτερος τρόπος γι' αὐτὴν τὴν ἀφύπνησι, εἶναι ἡ καλλιέργεια ἐπιθετικοῦ πνεύματος. Ἰσχύει δηλαδή, καὶ στὸν «πολιτικὸ πόλεμο» τὸ παλαιὸ ἀξίωμα: *«ἐπιτίθεσθαι ἐστὶ νικᾶν»*.

2. Ἡ τεχνικὴ τῆς ἐπιθέσεως.

α) Ἡ συγκεντρωτικὴ ἔφοδος.

Ὅπως στὸν στρατιωτικὸ πόλεμο, ἔτσι καὶ στὸν πολιτικό, ὁ ἐπιτιθέμενος προτιμᾶ νὰ πλήττη μὲ συγκεντρωτικὰ πυρὰ τὸ ἀσθενέστερο σημεῖο τοῦ ἐχθροῦ, δηλ., στὴν προκειμένη περίπτωσι, τὰ πιὸ ἀδύνατα σημεῖα τῆς ἀντίπαλης Ἰδεολογίας καὶ Προπαγάνδας, τοὺς ψυχολογικῶς ἀσθενεστέρους κρίκους.

Ἔτσι, λ.χ., στὸν α' παγκόσμιο πόλεμο ἡ στρατιωτικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχολογικὴ ἐπίθεσις τῶν γερμανῶν ἐστράφη κατὰ τῆς Ρωσίας, ὅπου καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀνατροπὴ τοῦ τσαρισμοῦ καὶ σὲ συνέχεια τῆς δυτικόφιλης δημοκρατίας καὶ τὴν ἄνοδο στὴν ἀρχὴ τῶν κηρυγμένων ὑπὲρ τῆς χωριστῆς εἰρήνης μὲ τὴν Γερμανία μπολσεβίκων. Στὴν ἴδια περίοδο, ἡ στρατιωτικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἐπίθεσις τῶν δυτικῶν ἐστράφη κατὰ τῆς Αὐστροουγγαρίας ὅπου ἡ Προπαγάνδα τους ἐπεδόθη στὴν ἐκμετάλλευσι τῶν ἐθνικῶν ἀντιθέσεων.

Κατὰ τὸν β' παγκόσμιο πόλεμο, οἱ δυτικοὶ συγκέντρωσαν τὰ ἐπιθετικὰ τους πυρὰ (στρατιωτικὰ καὶ ψυχολογικὰ) κατὰ τῆς Ἰταλίας, τὸν ἀσθενέστερο κρῖκο τοῦ Ἄξονος, καὶ τὸν συνέτριψαν.

Μεταπολεμικά, ὁ κομμουνισμὸς ἔστρεψε τὴν ἐπίθεσί του κατὰ τῶν «ἀσθενῶν κρίκων» τοῦ «καπιταλισμοῦ», ὅπως εἶναι ἡ Ἑλλάς, τὸ Βερολῖνο καὶ ἡ Ἀσία. Ἡ ἐπίθεσις πρέπει νὰ εἶναι τόσο πιὸ βίαιη ὅσο πιὸ ἀσθενὲς εἶναι τὸ προσβαλλόμενο σημεῖο.

β) Ἡ ἀπομόνωσις τοῦ στόχου.

Κατὰ τὴν ἐπίθεσι πρέπει οἱ ἀξίες τοῦ ἀντιπάλου καὶ οἱ «θέσεις» τῆς Προπαγάνδας του νὰ ἀ π ο μ ο ν ώ ν ο ν τ α ι. Καὶ ἀφοῦ ἀποσπασθοῦν ἀπὸ τὸ ἑνιαῖο σύνολο στὸ ὁποῖο ἀνήκουν, τότε νὰ πλήττονται χωριστὰ καὶ καταστρέφονται μία - μία.

γ) Ἡ γελοιοποίησις τοῦ ἀντιπάλου.

Καλὸ εἶναι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐπιθετικῆς προπαγανδιντικῆς ἐνέργειας νὰ γελοιοποιοῦνται τόσο ὁ ἴδιος ὁ ἀντίπαλος ὅσο καὶ οἱ ἐνέργειές του καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Προπαγάνδας του. Ἡ γελοιοποίησις ὅμως πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται μ ὲ μ έ τ ρ ο γ ι α τ ὶ διαφορετικὰ ὁδηγεῖ στὴν πλήρη ὑποτίμησι τῆς ἀπειλῆς ποὺ ἀντιπροσωπεύει ὁ ἐχθρός, καθησυχάζει τοὺς ὀπαδοὺς καὶ χαλαρώνει τὴν προσπάθεια τοῦ ἐπιτιθέμενου.

δ) Ὁ ἀντιπερισπασμός.

Βασικὸς κανὼν τῆς ἐπιθέσεως εἶναι ὁ ἀντιπερισπασμός. Ὅταν ὁ ἐχθρὸς σὲ στριμώχνει πλήττοντας τὰ ἀσθενῆ σου σημεῖα, τότε, γιὰ νὰ μὴ χάσης τὴν πρωτοβουλία καὶ περιέλθης σὲ στατικὴ ἄμυνα, ἐνεργῆς ἐπίθεσι σὲ ἄ λ λ ο σ η μ ε ῖ ο, μεταφέρεις τὴν συζήτησι σὲ ἄ λ λ ο θ έ μ α, στρέφεις ἀ λ λ ο ῦ τὴν προσοχὴ τῆς κοινῆς γνώμης.

Τὸ 1937, ὅταν οἱ ἄγγλοι ἔκαναν ἔντονη Προπαγάνδα γιὰ τοὺς διωγμοὺς κατὰ τῶν ἑβραίων στὴν ναζιστικὴ Γερμανία, ὁ Γκαῖμπελς ἀπάντησε, ὄχι ἀπολογούμενος ἀλλὰ ὀργανώνοντας μία θορυβωδέστερη ἐκστρατεία γιὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν ἰρλανδῶν ἀπὸ τοὺς ἄγγλους. Ἔτσι, ἀπὸ κατηγορούμενος, βρέθηκε νὰ εἶναι κατήγορος καὶ μάλιστα ἀπὸ θέσεως ἰσχύος ἀφοῦ στὸ κάτω - κάτω οἱ ἰρλανδοὶ ἐδιώκοντο μέσα στὴν ἴδια τους τὴν χώρα καὶ ἦσαν ὁμόθρησκοι (χριστιανοὶ) καὶ ὁμόγλωσσοι τῶν ἄγγλων.

Τὸ ἴδιο τέχνασμα ἐπανέλαβε τὸ 1957, ὁ Μπουλγκάνιν, πρωθυπουργὸς τότε τῆς ΕΣΣΔ, ὅταν ἔστειλε μία ἐπιστολὴ στὸν ἄγγλο πρωθυπουργὸ Μὰκ- - Μίλλαν ὅπου οὐσιαστικὰ τοῦ ἔλεγε:

«Ἂν ἐξακολουθήσετε νὰ μιλᾶτε γιὰ τὴν Οὐγγαρία, θὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν Κύπρο. Σωπᾶστε νὰ σωπάσουμε».

Τὴν τακτικὴ τοῦ ἀντιπερισπασμοῦ τὴν ἐφαρμόζει καὶ ἡ Προπαγάνδα τοῦ ἐγχωρίου κομμουνισμοῦ. Ὅταν λ.χ. τὸ 1958 ἔγινε θόρυβος γιὰ τὴν συνάφεια τῆς ΕΔΑ μὲ τὸ Κ.Κ.Ε., ἡ πρώτη ἀπάντησε ὄχι ἀπολογούμενη γιὰ τὶς σχέσεις της, μὲ τὸ ἐκτὸς νόμου ΚΚΕ, ἀλλὰ ὀργανώνοντας μία μεγάλη ἐκστρατεία ὑπὲρ τῆς νομιμοποιήσεως του. Καὶ ἐνῶ ἡ συζήτησις εἶχε ἀρχίσει, μὲ τὸ ἐρώτημα ἐὰν πρέπει νὰ τεθῆ ἐκτὸς νόμου ἡ ΕΔΑ, ἔληξε μὲ τὸ ἐρώτημα ἐὰν καὶ γιατὶ πρέπει νὰ νομιμοποιηθῆ ἢ ὄχι, τὸ ΚΚΕ'.

ε) Ἡ ἀπογύμνωσις τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ ἐπιθετικὴ τακτικὴ πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται ἐπίμονα καὶ συστηματικά. Τόσο, ὥστε νὰ ἀποσπῶνται ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ ἀκόμη καὶ οἱ ἰδέες του, τὰ ἰδανικά του, τὰ συνθήματά του. Ὁ ἐπιτιθέμενος πρέπει νὰ ἁρπάζη ἀπὸ τὸν ἐχθρό του τὰ πάντα. Νὰ τοῦ ἀφαιρῆ ὅλο τὸν ἰδεολογικό - προπαγανδιστικὸ ἐξοπλισμό του. Καὶ νὰ τὸν ἀφίνη ὅσο γίνεται πιὸ γυμνὸ καὶ ἄοπλο. Ἂν ὁ ἐχθρὸς χρησιμοποιεῖ ἕνα σύνθημα ποὺ βρίσκει ἀπήχησι στὶς μᾶζες, ὁ ἐπιτιθέμενος τὸ ἁρπάζει καὶ τὸ χρησιμοποιεῖ περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνον ὥστε νὰ ταυτισθῆ μὲ αὐτόν, νὰ γίνη δικό του. Ἔτσι ὁ ἐχθρὸς ἀφοπλίζεται.

Ἰδιαίτερα, αὐτό, ἰσχύει γιὰ τὶς λεγόμενες «μαγικὲς λέξεις» δηλ. γιὰ τοὺς ὅρους μὲ εἰδικὴ μαγνητικὴ ἕλξι ἐπάνω στὴν κοινὴ γνώμη: Ἐλευθερία - Ἰσότης - Ἀδελφότης - Πατρὶς - Δημοκρατία - Εἰρήνη - Πρόοδος - Κοινωνικὴ Δημοκρατία κ.λ.π. Αὐτὲς τὶς λέξεις - συνθήματα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὶς «ἐκχωρεῖς» στὸν ἐχθρό. Πρέπει νὰ τοῦ τὶς ἀποσπᾷς. Ἂν αὐτὸς τὶς ἐκμεταλλεύεται, μὴ τὶς θεωρήσης «μολυσμένες» καὶ τοῦ τὶς παραδώσης. Ἀντίθετα, νὰ τὶς προβάλης περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνον, νὰ πείσης τὸν κοινὸ ὅτι εἶναι δικά σου ἰδεώδη, ὅτι ταυτίζονται μὲ ἐσένα καὶ ὅτι ἐσὺ τὰ ἐνσαρκώνεις.

Ἔτσι, οἱ κομμουνισταί, καταλυταὶ τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐχθροὶ τῆς Εἰρήνης, κατορθώνουν συχνὰ νὰ ἐμφανίζονται σὰν ὑπερασπισταί τους. Βαθύτατα ἀντιδραστικοί, ὀπαδοὶ ἑνὸς συγχρόνου δουλοκτητικοῦ συστήματος, κατάφεραν νὰ πάρουν τὸ ἐπίθετο τῶν «προοδευτικῶν». Ἐπωφελούμενοι ἀπὸ τὴν στενοκεφαλιὰ τῶν ἀντιπάλων τους ἅρπαξαν ἕνα πλῆθος ἰδεῶν, ἀξιῶν καὶ συνθημάτων ποὺ δὲν τοὺς ἀνήκουν καὶ ἐνίσχυσαν ἔτσι τὸ ὁπλοστάσιο τῆς Προπαγάνδας των.

στ) Δύο βήματα ἐμπρός, ἕνα πίσω.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπεξεργάσθησαν καὶ ἐφαρμόζουν συστηματικὰ μία εἰδικὴ ἐπιθετικὴ τακτική. Τὴν ὀνόμασαν οἱ ἴδιοι «δύο βήματα ἐμπρός, ἕνα βῆμα πίσω». Συνίσταται στὶς ἑξῆς φάσεις:

I) Καθησυχάζουν καὶ ἀποκοιμίζουν τὸν ἀντίπαλο μὲ διακηρύξεις περὶ εἰρήνης, προτάσεις συνεργασίας καὶ δηλώσεις πίστεως στὸ «status quo».

II) Ἐντελῶς ξαφνικὰ καὶ ἀπροειδοποίητα, αἰφνιδιάζοντας τὸν ἀντίπαλο, ἐξαπολύουν τὴν ἐπιθετική τους ἐνέργεια - στρατιωτική, πολιτικὴ ἢ ψυχολογική. Πρὶν ὁ ἀντίπαλος ἀντιληφθῆ τὴν ἀπότομη μεταβολὴ τῆς καταστάσεως ἔχουν κάνει «δύο βήματα» πρὸς τὰ ἐμπρός.

III) Ὁ ἀντίπαλος ἔχει ἀφυπνισθῆ. Σημαίνει συναγερμό. Κινητοποιεῖται. Ἑτοιμάζεται νὰ ἀντεπιτεθῆ. Τότε, οἱ κομμουνισταὶ ἀνακόπτουν τὴν

προέλασί τους. Ἀναστέλλουν τὴν ἐπίθεσί τους. Καὶ ἀρχίζουν τὶς ἐκκλήσεις γιὰ ψυχραιμία, συνεννόησι, διαπραγματεύσεις καὶ εἰρήνη.

Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ἡ τακτικὴ ποικίλλει ἀνάλογα μὲ τὶς ἀντιδράσεις τοῦ ἀντιπάλου.

I) Ἂν αὐτὸς πέση στὴν παγίδα τῶν διαπραγματεύσεων, οἱ κομμουνισταὶ τὶς διαιωνίζουν καὶ τοὺς μένει τὸ κέρδος τῶν δύο βημάτων ποὺ ἔκαναν.

II) Ἂν ὁ ἀντίπαλος ἐπιμείνη, τότε οἱ κομμουνισταὶ δέχονται νὰ ὑποχωρήσουν ἕνα βῆμα καὶ τοῦ ζητοῦν νὰ κάμη καὶ αὐτὸς τὴν ἴδια παραχώρησι. Ἂν δεχθῆ, ἔχουν πάλι κέρδος δύο βημάτων. Ἂν ἀρνηθῆ ἀλλὰ ἀκινητήση, τοὺς μένει τὸ κέρδος τοῦ ἑνὸς βήματος. Καὶ ἂν δείξη σπάνια ἀδιαλλαξία, θυσιάζουν καὶ τὸ ἄλλο βῆμα ποὺ κέρδισαν. Πάντως, τελικὰ δὲν χάνουν τίποτα. Συνήθως κερδίζουν. Καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποχωρήσουν ὄχι κατὰ ἕνα ἀλλὰ κατὰ δύο βήματα, ἀπευθύνονται πρὸς τὴν κοινὴ γνώμη καὶ τῆς λένε: «Βλέπεις; Ἐγὼ εἶμαι ὁ εἰρηνόφιλος, ὁ ὑποχωρητικός. Ὁ ἄλλος εἶναι ἀδιάλλακτος. Χάρις σ' ἐμένα σώθηκε ἡ εἰρήνη»!

Αὐτὴν τὴν τακτικὴ ἀκολούθησαν οἱ κομμουνισταὶ στὴν Κούβα μὲ τὴν ἐγκατάστασι τῶν πυραύλων τους τὸ 1961, στὸ Βερολῖνο μὲ τὰ τελεσίγραφα καὶ τοὺς ἀποκλεισμούς των, στὸ Λάος καὶ ἀλλοῦ.

3. Ὁ πόλεμος τῶν νεύρων.

α. Ἡ θεωρητικὴ βάσις του.

Ὁ «πόλεμος τῶν νεύρων», ἐντάσσεται στὴν ἐπίθεσι. Ἡ θεωρητικὴ του βάσις εἶναι ἡ ἀκόλουθη.

Τὸ νευροψυχικὸ μας σύστημα ἔχει δύο «πόλους». Ἕνα «θετικὸ» καὶ ἕνα «ἀρνητικό». Στὸν πρῶτο ἀντιστοιχοῦν τὰ «θετικὰ συναισθήματα» ὅπως ἡ χαρά, ἡ αἰσιοδοξία, ἡ αὐτοπεποίθησις, ἡ ἱκανοποίησις, ἡ διάθεσις γιὰ δρᾶσι. Στὸν δεύτερο, τὰ «ἀρνητικὰ» ὅπως ἡ λύπη, ἡ ἀπαισιοδοξία, ἡ κατάπτωσις, ἡ ἀπογοήτευσις, ἡ ἀπελπισία. Μεταξὺ τους ὑπάρχει ἕνα εἶδος νοητοῦ «ἄξονος» ποὺ τοὺς συνδέει. Καὶ ἐπίσης, μὲ τὴν φυσιολογικὴ συνύπαρξι θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν συναισθημάτων, ὑπάρχει καὶ μία ἀμοιβαία ἐξισορρόπησις τῆς βαρύτητος καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν δύο πόλων. Τότε ἔχουμε ἕνα «ἰσορροπημένο» νευροψυχικὸ σύστημα.

Αὐτὴ ἡ ἐξισορρόπησις, μπορεῖ νὰ ἀνατραπῆ μὲ μία αἰφνίδια καὶ ὑπέρμετρη ὑπερφόρτωσι τοῦ ἑνὸς πόλου, ἢ ἀκόμη χειρότερα, μὲ μία διαδοχική, γοργὰ ἐναλλασσομένη ὑπερφόρτωσι πότε τοῦ ἑνὸς καὶ πότε τοῦ ἄλλου πόλου. Τότε, ὁ ἰδεατὸς ἄξονας τοῦ νευροψυχικοῦ συστήματος σπάζει. Οἱ πόλοι ἀποσυνδέονται. Καὶ ἀρχίζουν νὰ δροῦν ἀνεξάρτητα ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο. Ὁλόκληρο τὸ νευροψυχικὸ σύστημα καταρρέει.

Αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα μπορεῖ νὰ συμβῆ τυχαῖα, ἀπὸ συμπτωματικὲς θετικὲς ἢ ἀρνητικὲς συγκινήσεις. Μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ προκληθῆ τεχνητά, μὲ μεθοδικὰ ἰσχυρὰ πλήγματα ποὺ θὰ καταφέρονται διαδοχικὰ στὸν ἕνα καὶ ὕστερα στὸν ἄλλο πόλο, ξανὰ στὸν πρῶτο καὶ πάλι στὸν δεύτερο. Αὐτὸς εἶναι ὁ «πόλεμος τῶν νεύρων».

Δηλαδή, μὲ τὸν «πόλεμο τῶν νεύρων», ἐπιδιώκεται τὸ «σπάσιμο», ἡ κατάρρευσις τοῦ νευροψυχικοῦ συστήματος τοῦ ἀντιπάλου καὶ ἡ ἀναστολὴ τῶν φυσιολογικῶν ἀνακλαστικῶν του, ὥστε νὰ περιέλθη σὲ ἀδυναμία ἀντιστάσεως. Τότε, ἢ θὰ ὑποκύψη ἀμαχητὶ ἢ θὰ προδεχθῆ ψυχολογικῶς τὴν ἧττα του καὶ θὰ συντριβῆ μὲ τὸ πρῶτο κτύπημα.

β. Ἡ τεχνική του.

Ἡ τεχνικὴ τοῦ «πολέμου τῶν νεύρων» στηρίζεται σὲ μεγάλο βαθμὸ στὸν ἐκφοβισμό. Μὲ συνεχεῖς ἀπειλές, ἐπιδείξεις δυνάμεως καὶ δημιουργία «κλίματος ἰσχύος» ἐπιδιώκεται ἡ διατήρησις τοῦ ὑποψηφίου θύματος σὲ κατάστασι μόνιμης ἀνησυχίας καὶ ἀδιάπτωτου ἐκνευρισμοῦ. Ἡ κατάστασις αὐτὴ ὑπονομεύει τὴν ψυχική του ἀντοχή, ἀνατρέπει τὴν νευρική του ἰσορροπία, τὸ κουράζει καὶ τὸ ἐξαντλεῖ. Στὸ τέλος, ἐγκαταλείπει κάθε διάθεσι ἀντιστάσεως καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξευμενίση τὸν ἐπιτιθέμενο γιὰ νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς συνεχοῦς ἐπιφυλακῆς. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς τακτικῆς ἀποτελεῖ τὸ ἡττοπαθὲς σύνθημα τοῦ Μπ. Ράσσελ *«καλύτερα ἐρυθροὶ παρὰ νεκροί»* ἢ τὸ ἀξίωμα μερικῶν ὀπαδῶν τῆς ὑποχωρητικότητος ἔναντι τοῦ κομμουνιστικοῦ ἐπεκτατισμοῦ: «ἂς δώσουμε χῶρο γιὰ νὰ κερδίζουμε χρόνο».

Ἀκόμη περισσότερο ὅμως, ὁ «πόλεμος τῶν νεύρων» στηρίζεται στὴν μέθοδο τῆς συνεχοῦς ἐναλλαγῆς τῆς ἀπειλῆς μὲ τὸ χαμόγελο. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, ὁ ἀντίπαλος ὁδηγεῖται τεχνητὰ σὲ συνεχεῖς μεταπτώσεις ἀπὸ τὸ ἕνα ἀκραῖο συναίσθημα στὸ ἄλλο. Τὴν ἀνησυχία, διαδέχεται ἡ ἀνακούφισις. Τὸν συναγερμό, ἡ χαλάρωσις. Τὴν ἑτοιμότητα, ἡ ἐφησύχασις.

Ὅταν αὐτὴ ἡ ἐναλλαγὴ παραταθῆ γιὰ πολύ, ἀρχίζει ἡ κούρασις τοῦ ἀντιπάλου. Ἡ μεταπήδησις ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο στὸ ἄλλο γίνεται ὑποκειμενικῶς ὁλοένα καὶ πιὸ δύσκολα, λιγότερο πρόθυμα, μὲ περισσότερη βραδύτητα. Σιγὰ - σιγά, οἱ ἀντιδράσεις του ἀτονοῦν. Τὰ ἀνακλαστικὰ του ἀναστέλλονται. Ἡ συνείδησίς του «μουδιάζει» ὅπως στὸ σκυλὶ τοῦ Παυλώφ ποὺ στὸ τέλος ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ κρέας. Καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους, ὕστερα ἀπὸ τόση ἀναμονὴ καταφερθῆ ἐναντίον του τὸ πραγματικὸ πλῆγμα, δὲν ἀντιδρᾶ ἢ δὲν ἀντιδρᾶ ἀμέσως καὶ σωστά. Ἔτσι χάνει τοὐλάχιστον τὴν πρώτη μάχη.

Σοβαρὸ πλεονέκτημα αὐτῆς τῆς τακτικῆς τῶν ἐναλλασσομένων πυρῶν εἶναι ὅτι τὸ θῦμα δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῆ ποιὲς εἶναι οἱ πραγματικὲς προθέσεις τοῦ ἐπιτιθεμένου. Ἡ γραμμὴ τοῦ τελευταίου, εἶναι σκοπίμως ἀσαφής. Τὸ θῦμα δὲν κατορθώνει νὰ βγάλη ἕνα ὁριστικὸ συμπέρασμα καὶ ἄρα ἀδυνατεῖ νὰ χαράξη μιὰ γραμμὴ συνεποῦς δράσεως.

Ἔτσι λ.χ. ὁ κομμουνισμὸς ἄλλοτε ἀπειλεῖ καὶ ἄλλοτε ὑποχωρεῖ. Στέλνει τελεσίγραφα καὶ ὕστερα τὰ ἀποσύρει (Βερολῖνο). Προτείνει διασκέψεις κορυφῆς καὶ τὶς τορπιλλίζει (1960). Στέλνει τοὺς ἡγέτες του στὸν ΟΗΕ καὶ ἀμέσως μετά, ἐνῶ ἔχει καλλιεργήση τὶς ὡραιότερες ἐλπίδες, τὶς καταστρέφει μὲ ἀσύλληπτη ὠμότητα (Χρουττσώφ). Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ Δύσις νὰ μὴ συλλαμβάνη τὸ βαθύτερο νόημα αὐτῆς τῆς ἐπιφανειακὰ ἀντιφατικῆς τακτικῆς καὶ ἄρα νὰ μὴ ἐπεξεργάζεται ἀντίστοιχα μιὰ δική της γραμμὴ γιὰ τὴν ἀντιμετώπισί της. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀσάφειας διευκολύνει πολὺ τὸν ἐπιτιθέμενο.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἄγνοια τῶν πραγματικῶν προθέσεων τοῦ ἐπιτιθεμένου, διασπᾶ τοὺς ἀντιπάλους του. Ὁ καθένας τους, ἑρμηνεύει διαφορετικὰ τὴν ἐξωτερικῶς «ἀλλοπρόσαλλη» πολιτική του. Ἐκτιμᾶ τὰ πράγμαα ἀπὸ τὸ δικό του πρῖσμα καὶ παίρνει ὑπ' ὄψιν του τὴν μία ἢ τὴν ἄλλη κατηγορία ἐνεργειῶν τοῦ ἐπιτιθεμένου, νομίζοντας ὅτι αὐτὴ ἐκφράζει τὶς ἀληθινὲς προθέσεις του. Λ.χ. διαφορετικὰ ἑρμηνεύουν τὶς προθέσεις τῆς Μόσχας ἡ Γαλλία, ἡ Δυτ. Γερμανία, οἱ ΗΠΑ, οἱ σκανδιναυοὶ καὶ οἱ ἀδέσμευτοι. Στὴν πραγματικότητα ὅμως οἱ δῆθεν ἀντίθετες μεταξύ των ἐνέργειες τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς ἀποτελοῦν τὶς σκόπιμα διαφορετικὲς ὄψεις τῆς ἴδιας, ἑνιαίας, μίας καὶ μόνης πολιτικῆς γραμμῆς.

γ. Ἐφαρμογή.

Ἡ μέθοδος αὐτὴ δὲν ἐφαρμόζεται μόνο σὲ ἄτομα («πλῦσις ἐγκεφάλου»). Ἐφαρμόζεται ἐπίσης καὶ στὸ σύνολο τῆς κοινῆς γνώμης μιᾶς χώρας, πολλῶν χωρῶν ἢ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Τὸ ἔκανε ὁ Γκαῖμπελς στὴν περίπτωσι τῆς Αὐστρίας. Ἐπὶ 5 σχεδὸν χρόνια ἡ χιτλερικὴ Γερμανία ἀπειλοῦσε μὲ εἰσβολὴ καὶ προσάρτησι τῆς Αὐστρίας. Τελεσίγραφα, ἀπειλές, συγκεντρώσεις στρατευμάτων, μεθοριακὰ ἐπεισόδια. Στὴν παγκόσμια κοινὴ γνώμη σήμαινε συναγερμός. Οἱ αὐστριακοὶ ἑτοιμάζονταν νὰ ἀντισταθοῦν. Οἱ Δυτικοὶ νὰ διαμαρτυρηθοῦν. Ὁ Μουσολίνι νὰ ἐπέμβη. Ἡ Κ.Τ.Ε. νὰ δράση. Ἡ εἰσβολὴ ὅμως δὲν ἐρχόταν. Ἀντίθετα, χαμόγελα, «ἐξηγήσεις», προσφορὲς εἰρήνης, διεδέχοντο τὶς ἀπειλές. Γενικὴ χαλάρωσις καὶ λυτρωτικὴ ἀνακούφισις. Λῆξις τοῦ συναγερμοῦ. Ὁ κίνδυνος εἶχε παρέλθει. Καὶ τότε, ξαφνικά, νέες ἀπειλές, νέος συναγερμός.

Ἡ μέθοδος αὐτὴ ἐφαρμόσθηκε ἐπὶ 5 χρόνια. Οἱ ἐναλλαγὲς ἐγίνοντο ὅλο καὶ πιὸ πυκνές. Οἱ μεταπτώσεις (συναγερμὸς - ἐφησύχασις) κρατοῦ-

σαν ὅλο καὶ λιγότερο. Στὸ τέλος, ἡ εἰσβολὴ ἔγινε. Καὶ κανεὶς δὲν ἀντέδρασε. Ἡ παγκόσμια κοινὴ γνώμη καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἡγέτες της, εἶχαν περιέλθει στὴν κατάστασι τοῦ σκυλιοῦ τοῦ Παυλώφ ! Ἡ συνείδησίς των εἶχε «μουδιάσει». Ὅταν συνῆλθε, ἦταν ἤδη ἀργά ! Τὸ «Ἄνσλους» εἶχε πραγματοποιηθῆ !

Ἡ ἴδια τακτικὴ ἐφαρμόσθηκε λίγο ἀργότερα, σὲ πολὺ μικρότερο χρονικὸ διάστημα ἀλλὰ μὲ πολὺ ταχύτερες καὶ ριζικότερες μεταπτώσεις, πάλι ἀπὸ χιτλερικούς, στὴν περίπτωσι τῆς Τσεχοσλοβακίας. Καὶ ὁδήγησε στὸ Μόναχο !

Αὐτὴ εἶναι ἡ μέθοδος ποὺ ἐφαρμόζει ὁ κομμουνισμὸς ἐδῶ καὶ ἀρκετὰ χρόνια στὸ Βερολῖνο. Στέλνει τελεσίγραφα καὶ τὰ ἀποσύρει. Θέτει προθεσμίες καὶ τὶς ἀναιρεῖ. Ἀποκλείει καὶ λύει τὸν ἀποκλεισμό. Ἐλπίζει ὅτι κάποτε, ὅταν διαπιστώση τὸ «μούδιασμα» τῆς δυτικῆς συνειδήσεως θὰ μπορέση νὰ κτυπήση μὲ ἐπιτυχία.

VII. ΑΡΧΗ 7η: ΤΗΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΣ

Ἡ Προπαγάνδα (τὰ λόγια) πρέπει νὰ φαίνεται ὅτι ἐπαληθεύεται ἀπὸ τὴν Πρᾶξι (τὰ ἔργα). Ἔτσι οἱ ἰσχυρισμοὶ της ἀποκτοῦν τὴν ἰσχὺ τοῦ «ἀποδεδειγμένου», γίνονται «ἀξιώματα».

Ὁ Χίτλερ, ἐφάρμοσε μὲ ἐπιτυχία τὴν ἑξῆς μέθοδο. Προετοίμαζε καλὰ μιὰ νίκη καὶ ὅταν ἦταν ἀπολύτως βέβαιος γι' αὐτὴν τὴν... «προφήτευε». «Σὲ τόσες ἡμέρες θὰ καταλάβουμε τὴν Πολωνία». Καὶ τὴν καταλάμβανε. Ἔτσι ἡ κοινὴ γνώμη πίστευε στὸ «ἀλάθητο», στὸ ἀναπότρεπτο τῶν προβλέψεων τῆς ναζιστικῆς Προπαγάνδας.

Πολλὲς φορὲς ἐξ ἄλλου, οἱ ναζὶ δὲν ἀνακοίνωναν μιὰ νίκη τους. Τὴν κρατοῦσαν μυστικὴ καὶ εἰδοποιοῦσαν ὅτι δῆθεν θὰ πραγματοποιηθῆ τὴν τάδε ἡμερομηνία, ὁπότε καὶ τὴν ἀνακοίνωναν πραγματικά.

Κάτι ἀνάλογο κάνουν οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὰ οἰκονομικά τους σχέδια. Προαναγγέλλουν ὅτι οἱ δεῖκτες κάθε τομέως τῆς παραγωγῆς θὰ αὐξηθοῦν κατὰ τόσα τοῖς ἑκατὸ καὶ στὸ τέλος τακτικῶν χρονικῶν ὁρίων, ἀνακοινώνουν τὴν πραγματοποίησι τῶν προβλέψεων τους, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ἔτσι, τὸ 1953, ὅταν ἔγιναν ἀλλαγὲς στὴν ἡγεσία του, τὸ Κ.Κ. τῆς Οὐγγαρίας παραδέχθηκε ὅτι ἀπὸ 1949 ὡς τὸ 1953, στὸ τέλος κάθε τριμήνου καὶ κάθε χρόνου, ἀνακοίνωνε ψεύτικα στατιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν δῆθεν ὑπερεκπλήρωσι τῶν οἰκονομικῶν σχεδίων, ποὺ στὴν πραγματικότητα ἔμεναν στὸ χαρτί ! Τὸ ἴδιο πρᾶγμα ἀπεκαλύφθη στὴν Πολωνία μὲ τὴν «μεταπολίτευσι» τοῦ 1956—ὅλες οἱ ὡς τότε στατιστικὲς ἀνακοινώσεις, ἀποκάλυψε ὁ Γκομοῦλκα, ἦσαν ψεύτικες ! Τὸ ἴδιο ἀπεκαλύφθη πολλὲς φορὲς καὶ στὴν ΕΣΣΔ. Τὸ 1956, τὸ 1958 καὶ τὸ 1962, ὁ Χρουστσὼφ ἀποκάλυψε ὅτι ἐνῶ ὁ Στάλιν ἀνήγγελλε θριαμβευτικὰ τὴν ὁριστικὴ ἐπίλυσι τοῦ προβλήματος τῶν δημητριακῶν γιὰ τὴν ΕΣΣΔ, ἡ παραγωγή της ἔπεφτε συνεχῶς καὶ τὸ πρόβλημα μεγάλωνε. Καὶ ὅτι τὴν ὥρα ποὺ ὁ Στάλιν προανήγγελλε τὸ... δωρεὰν ψωμὶ γιὰ τὸ ἄμεσο μέλλον, ὁλόκληρες περιοχὲς τῆς χώρας δὲν εἶχαν οὔτε μπομπότα. «Ὁ Στάλιν ἐψεύδετο», ἀπεκάλυψε ὁ Χρουστσώφ. Τὸ ἴδιο ὅμως ἀπεκάλυψε καὶ ὁ Μπρεζνιὲφ γι' αὐτὸν τὸ 1965. Ὅλες οἱ θριαμβολογικὲς χρουστσωφικὲς ἀνακοινώσεις γιὰ τὴν δῆθεν ἐπιτυχία τῆς ἐκστρατείας ἀξιοποιήσεως τῶν παρθένων γαιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας ἦταν ἀπάτη. Στὴν πρα-

γματικότητα ἡ ἐκστρατεία εἶχε παταγώδη ἀποτυχία. Τὸ ἴδιο συνέβη στὴν Κίνα, ὅπου τὸ 1960, ὕστερα ἀπὸ ἀπειράριθμες ἀνακοινώσεις γιὰ ἐπιτυχῆ ὑπερεκτέλεσι τοῦ «μεγάλου ἅλματος» ὁμολογήθηκε ἡ πλήρης ἀποτυχία τοῦ ἐγχειρήματος.

Ἡ «ἐπαλήθευσις» γίνεται καὶ μὲ ἄλλους τρόπους. Λ.χ. μὲ πρότυπα κολχόζ, ὑποδειγματικὰ ἐργοστάσια καὶ κοινόβια - βιτρίνες ποὺ καταπλήσσουν τοὺς ἀφελεῖς ξένους ἐπισκέπτες καὶ «ἐπαληθεύουν» ἐμπράκτως, τὸν ἰσχυρισμὸ γιὰ «ἀνωτερότητα» τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος.

Ἡ «ἐπαλήθευσις» γίνεται καὶ μὲ τὰ παραδείγματα τῶν «ἡρώων» ποὺ θυσιάζονται γιὰ τὴν Ἰδέα «ἀποδεικνύοντας» ἔτσι τὴν «ὑπεροχή» της. Τὰ «πρότυπα» ποὺ προσφέρονται στὶς μᾶζες σὰν ὑποδείγματα ἐργατικότητος, συμπεριφορᾶς ἢ ἀγωνιστικότητος, «ἐπαληθεύουν» τὶς θεωρίες τοῦ Κ.Κ.

Μεγάλη προπαγανδιστικὴ τυμπανοκρουσία συνοδεύει τὴν προσχώρησι «προσωπικοτήτων» στὸ κίνημα, γιατὶ αὐτὴ ἀποτελεῖ γιὰ τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους μία ἐντυπωσιακὴ «ἐπαλήθευσι» τῆς ἀνωτερότητος τοῦ κινήματος, τῆς διαρκοῦς «ἀνόδου» του καὶ τῆς συνεχοῦς «διευρύνσεώς» του, μία ἔνδειξι γιὰ τὸ ὅτι ἡ νίκη θὰ εἶναι δική του.

Οἱ ἴδιοι οἱ «ἀγῶνες» τῶν Κ.Κ. συχνὰ εἶναι ἁπλῶς μία προπαγανδιστικὴ «ἐπαλήθευσις» τῶν διακηρύξεών τους. Λ.χ. οἱ «πορεῖες εἰρήνης», ἀποτελοῦν μία ἔμπρακτη «ἐπαλήθευσι» τῆς διακηρυσσομένης «εἰρηνοφιλίας» τῶν κομμουνιστῶν. Φυσικά, ἡ «πορεία» εἰρήνης μπορεῖ νὰ συμπίπτη καὶ μὲ μιὰ ἔνοπλη ἐπίθεσι τους ἐναντίον κάποιας ἄλλης χώρας (λ.χ. τοῦ νότιου Βιετνὰμ) ἢ μὲ ἄλλες φιλοπόλεμες ἐνέργειές τους. Αὐτὸ δὲν ἔχει σημασία. Οἱ «πορευόμενοι» ὑπὲρ τῆς εἰρήνης πείθονται γιὰ τὴν εἰλικρίνεια τοῦ «φιλειρηνισμοῦ» τῶν κομμουνιστῶν καὶ ρίχνουν τὸ βάρος γιὰ τὸν διεξαγόμενο πόλεμο στοὺς ἄλλους, τοὺς... μὴ πορευομένους.

Ὁ ἀντισημιτισμὸς τῶν ναζὶ καὶ οἱ ἄγριοι διωγμοὶ τῶν ἑβραίων, ἦσαν μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα καὶ μιὰ ἔμπρακτη «ἐπαλήθευσις» τῶν ρατσιστικῶν θεωριῶν τοῦ χιτλερικοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ.

Ὁ Γκαῖμπελς, στὸ «ἡμερολόγιό» του, ἀναφέρει μὲ κατάπληξι ἕνα γεγονὸς σχετικὸ μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς Ἐπαληθεύσεως. Γράφει ὅτι οἱ σοβιετικοί, προανήγγελλαν τὶς ἐπιθέσεις των στὸ ἀνατολικὸ μέτωπο. Ἀρχικά, οἱ γερμανοί, θεώρησαν αὐτὲς τὶς προαγγελίες σὰν ἀνόητες ἀπόπειρες ἐξαπατήσεώς των. Καὶ ὅμως, «ἐπαλήθευαν». Στὸ τέλος, διαπίστωσαν ὅτι πραγματικὰ οἱ ρῶσοι τοὺς εἰδοποιοῦσαν θορυβωδῶς γιὰ τὶς προσεχεῖς ἐπιθέσεις των. Φυσικά, ἔτσι, ἔχαναν τὸ πλεονέκτημα τοῦ αἰφνιδιασμοῦ καὶ εἶχαν πολὺ μεγαλύτερες ἀρχικὲς ἀπώλειες. Ἀλλά, εἶχαν τὸ τεράστιο ψυχολογικὸ πλεονέκτημα ὅτι ἀμέσως, μὲ τὴν ἔναρξι τῆς ἐπιθέσεως, οἱ ἀντίπαλοι ἦσαν ἤδη, ψυχολογικῶς ὥριμοι γιὰ νέα ὑποχώρησι

(ἦταν ἡ περίοδος ποὺ οἱ γερμανοὶ ὑποχωροῦσαν). Ὁ Γκαῖμπελς γράφει σχετικά:

«Στὸ κεντρικὸ μέτωπο, οἱ μπολσεβῖκοι ἐπεδόθησαν μὲ τὰ μεγάφωνα σὲ μιὰ Προπαγάνδα ἀπὸ τὶς πιὸ παράδοξες. Ἀναγγέλουν ὅτι θὰ ἐπιτεθοῦν σὲ τέσσερις ἡμέρες. Ὁ ἐχθρὸς ἔχει ἤδη ἀποκαλύψη μία φορὰ τὶς παρόμοιες προθέσεις του καὶ μετά, πραγματικὰ ἐπετέθη τὴν ὡρισμένη ἡμέρα. Μένει κανεὶς ἀμήχανος, μπροστὰ σ' αὐτὴν τὴν περίεργη ἀντίληψι τῆς Προπαγάνδας, γιατὶ ἐνεργώντας ἔτσι, ὁ ἐχθρὸς δὲν κάνει παρὰ νὰ αὐξάνη κατὰ πολὺ τὶς ἀπώλειές του».

Ἡ τακτικὴ αὐτὴ ὅμως εἶχε ἐφαρμοσθῆ παλαιότερα ἀπὸ τὸν Λένιν καὶ τὸν Τρότσκυ στὴν περίοδο 1917 - 22. Ὁ Λ. Νωντὼ γράφει ὅτι τότε, οἱ μπολσεβῖκοι, *«ἐνεργοῦσαν ἀνοιχτά, φανερά, μὲ θράσος, χωρὶς νὰ μασοῦν τὰ λόγια τους, χωρὶς νὰ κρύβουν τὶς προθέσεις των. Ἡ Προπαγάνδα τους ἔφθανε ὡς τὸ σημεῖο νὰ ὁρίζη ἀπὸ πρῶτα τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ ἅρπαζαν τὰ ὅπλα, τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ ἔπαιρναν τὴν ἐξουσία».*

«Τὸ νὰ προλέγη κανεὶς τί θὰ κάνη καὶ νὰ τὸ κάνη πραγματικά», παρατηρεῖ ὁ Ζ. Ντομενὰκ στὸ ἔργο του «Ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα», *«ἀποπνέει μία ἐντύπωσι σιγουριᾶς καὶ ἀκατανικήτου δυνάμεως ποὺ παραλύει τὸν ἀντίπαλο».*

Ἄλλωστε καὶ ὁ Χίτλερ στὸ βιβλίο του «Ὁ Ἀγών μου», δὲν δίστασε νὰ ἀποκαλύψη τὰ σχέδιά του καὶ μετὰ νὰ τὰ ἐφαρμόση ἀκολουθώντας τὴν ἴδια μέθοδο—τῆς «ἐπαληθεύσεως».

Ὁ κόσμος ἀπεχθάνεται αὐτὸ ποὺ θεωρεῖ «Προπαγάνδα». Θέλει «γεγονότα». Γι' αὐτὸ ἑλκύεται ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα τῶν πράξεων, δηλ. τῆς «ἐπαληθεύσεως». Καὶ ἀντίθετα, μία παταγώδης διάψευσις τῶν ἰσχυρισμῶν τῆς Προπαγάνδας μπορεῖ νὰ τῆς καταφέρη δεινὸ πλῆγμα. Γι' αὐτό, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐκτίθεται κανεὶς μὲ ρητὲς διαβεβαιώσεις ποὺ γρήγορα θὰ διαψευσθοῦν ἀπὸ «γεγονότα». Αὐτὸ ἔπαθε τὸ ΚΚΕ ὅταν ἀποπειράθηκε νὰ κάνη κἄτι ἀνάλογο μὲ τοὺς ναζί, «προβλέποντας» καὶ διακηρύσσοντας ὅτι τὸ 1949 θὰ εἶναι «ὁ χρόνος τῆς νίκης».

Πολλὲς φορὲς οἱ κομμουνισταὶ ἀγκιτάτορες ἐφαρμόζουν μία ἄλλη μέθοδο. Ὅταν συμβῆ πιὰ ἕνα γεγονός, ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ εἶχαν προβλέψει. «Δὲν σᾶς τὸ λέγαμε ἐμεῖς ἀπὸ τὸ... 1957 ;» Ποιὸς θὰ πάη νὰ ψάξη τὶς ἐφημερίδες τοῦ 1957 νὰ ἐξακριβώση τὴν ἀλήθεια τῶν ἰσχυρισμῶν τους; (*)

(*) Παραθέτουμε ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ κύριο ἄρθρο τῆς «Αὐγῆς» (31 Ὀκτωβρίου 1959) μὲ τὸν τίτλο «Τὸ δυστύχημα» ποὺ ἀναφέρεται στὴν πτῶσι ἑνὸς ἀεροπλάνου τῆς «Ὀλυμπιακῆς».

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ βλέπουμε τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν:

α) Τῆς ἐπικαιρότητος (ἐπίκαιρο θέμα).

β) Τῆς ἐπαγωγῆς (γενικεύει βαθμιαῖα τὸ θέμα τόσο, ὥστε ἀπὸ ἀφορμὴ τὸ δυστύχημα νὰ θέτη πολιτικὸ ζήτημα).

γ) Τῆς ἐπαληθεύσεως (μὲ τὸν διαρκῶς ἐπαναλαμβανόμενο σάν «ρεφραὶν» ἰσχυρισμὸ ὅτι ἡ ΕΔΑ «εἶχε προβλέψει» τὸ... δυστύχημα).

Ἰδοὺ τὸ κείμενο:

«Ἡ σύμβασις μὲ τὸν κ. Ὠνάση δὲν ἐξασφάλιζε τὴν ἀσφάλεια καὶ τὴν ζωὴ τοῦ κοινοῦ. Ἐξασφάλιζε μόνο τὰ συμφέροντα τοῦ μεγάλου ἐφοπλιστοῦ. Ὁ κύριος αὐτός, ἐμφανίσθηκε ὡς ἀνακαινιστὴς τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Μὲ τὸν τεράστιο πλοῦτο του ἔκανε τὴν ρεκλάμα τοῦ ἀφιλοκερδοῦς σωτῆρος. Ὁ Ὠνάσης ; Τώρα θὰ δῆτε ἀεροπορικὲς συγκοινωνίες. Τώρα θὰ δῆτε καινούργια ἀεροπλάνα, νέα δρομολόγια, ὑποδειγματικὴ ὀργάνωσι. Ἦταν ἀλήθεια αὐτά ; Ὄχι! Ἦταν ψέμματα. Καὶ ἡ ΕΔΑ, αὐτὴ ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀληθείας τὸ εἶπε στὴ Βουλή: «Ἡ σύμβασις εἶναι χαριστική», εἶπε ἡ ΕΔΑ. «Πρέπει νὰ ἀντικατασταθοῦν τὰ παληὰ ἀεροπλάνα», εἶπε ἡ ΕΔΑ. «Θὰ ἔχουμε δυστυχήματα ἂν δὲν γίνη αὐτό», εἶπε ἡ ΕΔΑ. Ἀλλὰ τὴν φωνὴ τῆς ἀληθείας δὲν τὴν ἄκουσε κανείς. Οὔτε ἡ κυβέρνησις οὔτε ὁ κύριος Ὠνάσης.

Ἡ «Ὀλυμπιακὴ» δὲν ἀπέσυρε τὰ σαράβαλά της. Τὰ ἔστελνε στοὺς αἰθέρες μὲ τὸ πολύτιμο ἀνθρώπινο φορτίο. Ὥσπου ἡ τραγωδία ἐφώτισε μὲ τὰ καιόμενα πτώματα τὶς κορυφὲς καὶ τὶς πλαγιὲς τῆς Πάρνηθας. Ὑπάρχει τύχη ἐδῶ ; Ὑπάρχει τὸ ἀνέφικτο τῆς ἀνθρωπίνης προβλέψεως ; Ὑπάρχει τὸ ἀναπόφευκτο δυστύχημα μπροστὰ στὸ ὁποῖο στεκόμεθα ἀνίσχυροι ; Ὄχι! Ἐδῶ ὑπάρχει ἡ κολοσσιαία εὐθύνη τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἀναδόχου! Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς αἰσθάνεται φρίκη ἀπὸ τὸ τραγικὸ γεγονός. Νοιώθει ἀγανάκτησι γιὰ ὅσα ἦλθαν ἤδη στὸ φῶς καὶ γιὰ ὅσα ἄλλα διαισθάνεται ὅτι συνέβησαν. Καὶ ἀξιώνει :

Πρῶτον, τὴν ἀμείλικτη τιμωρία τῶν ὑπευθύνων.

Δεύτερον, τὴν ἄμεση ἀπόσυρση ἀπὸ τὴν κυκλοφορία τῶν ἀραμπάδων τῆς «Ὀλυμπιακῆς».

Καὶ τρίτον, τὴν κατάργηση τοῦ μονοπωλίου τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν ἀπὸ τὸν κ. Ὠνάση καὶ τὴν ἀνάληψη ἀπὸ τὸ κράτος τῆς εὐθύνης τῶν συγκοινωνιῶν αὐτῶν».

VIII. ΑΡΧΗ 8η: ΤΗΣ ΜΙΣΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Τὸ ψεῦδος δὲν ἀποδίδει. Διότι ἀποκαλύπτεται καὶ τότε ζημιώνει ἢ καὶ καταστρέφει ὁλόκληρο τὸ οἰκοδόμημα τῆς Προπαγάνδας. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποφεύγεται. Διότι εἶναι ἀσύμφορο. Μία καλὴ Προπαγάνδα ὀφείλει νὰ στηρίζεται στὴν ἀλήθεια. Εἶναι λάθος νὰ νομίζουμε ὅτι Προπαγάνδα σημαίνει ψεῦδος. Σημαίνει ἁπλῶς κατάλληλη χρησιμοποίησις καὶ ἔντεχνη παρουσίασις τῆς ἀλήθειας. Καὶ ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα «ἀλήθειες» ἔχει γιὰ ὑλικό της. Ἀλλὰ «ἀλήθειες» ποὺ τὶς διαλέγει προσεκτικὰ καὶ ποὺ τὶς χρησιμοποιεῖ μὲ ἐξαιρετικὴ πονηρία.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀνακάλυψαν τὴν ἀρχὴ τῆς «μισῆς ἀλήθειας». Καὶ τὴν ἐφαρμόζουν τόσο πλατειά, ὥστε συχνὰ νὰ ὁρίζουν τὴν Προπαγάνδα σὰν «ἐπιστήμη τῆς μισῆς ἀλήθειας». Ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τοὺς ἐπιτρέπει νὰ κτυποῦν τὸν ἀντίπαλό τους χωρὶς νὰ διατρέχουν τὸν κίνδυνο νὰ ἀποκαλυφθοῦν ψευδόμενοι, ἀφοῦ τυπικὰ δὲν λένε ψέμματα. Ἐκεῖνο ποὺ κάνουν εἶναι νὰ λένε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ ὄχι ὁλόκληρη. Διαδίδουν μὲ κάθε δυνατὸ μέσο, τὸ τμῆμα τῆς ἀλήθειας ποὺ τοὺς συμφέρει καὶ ἀποσιωποῦν τελείως ἐκεῖνο τὸ τμῆμα της ποὺ στρέφεται ἐναντίον τους.

Παράδειγμα: Ἀσφαλῶς στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν καὶ φτωχοὶ καὶ ἕνα σωρὸ ἄλυτα ἀκόμη κοινωνικὰ προβλήματα. Αὐτὸ εἶναι ὁπωσδήποτε ἕνα μέρος τῆς ἀλήθειας. Τὸ ὑπόλοιπο μέρος της, εἶναι ὅτι ὑπάρχουν καὶ πλατειὰ στρώματα ποὺ εὐημεροῦν, ὅτι μεταπολεμικὰ ἐπετελέσθη μεγάλη πρόοδος, ὅτι πολλὰ προβλήματα ἐπιλύονται καὶ ὅτι ἡ γενικὴ αὐτὴ ἀνάπτυξις, θὰ ἦταν πολὺ μεγαλύτερη, ἂν δὲν εἶχε μεσολαβήση ἡ κομμουνιστικὴ ἀνταρσία ποὺ ὄχι μόνο καθυστέρησε τὴν ἔναρξι τῆς ἀνοικοδομήσεως κατὰ πέντε χρόνια (1945-49) ἀλλὰ καὶ ἐπεσσώρευσε πολλὰ νέα ἐρείπια καὶ προβλήματα. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, ἀσχολεῖται μόνο μὲ τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἀλήθειας καὶ παρουσιάζει ἔντεχνα τὴν Ἑλλάδα σὰν πραγματικὴ κόλασι. Τὸ δεύτερο μέρος, δηλαδὴ τὴν πρόοδο ποὺ ἐπιτελεῖται καὶ τὶς εὐθύνες τῶν κομμουνιστῶν γιὰ τὴν ὅλη κατάστασι, τὸ ἀποσιωπᾶ.

Ἄλλο παράδειγμα: Ὅταν κατετέθη ὁ Ἑλληνικὸς προϋπολογισμὸς τοῦ 1958, τὸ Γιουγκοσλαβικὸ πρακτορεῖο «Τανγιούγκ», μετέδωσε μία περίληψί του. Σ' αὐτὴν ἀνέφερε ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς εἶναι ἰσοσκελισμένος,

ὅτι προβλέπει μεγάλες ἐπενδύσεις γιὰ παραγωγικὰ ἔργα καὶ γενικῶς ὅτι περιέχει πολλὰ θετικὰ στοιχεῖα ποὺ ἀποδείχνουν τὴν πρόοδο τῆς Ἑλλάδας. Τὸ Γιουγκοσλαβικὸ Πρακτορεῖο ἀνέφερε καὶ σὰν ἀρνητικὸ στοιχεῖο τὸ παθητικὸ ἐμπορικὸ ἰσοζύγιο τῆς χώρας μας, ἐξηγώντας ὅμως, ὅτι αὐτὸ εἶναι μόνιμο φαινόμενο τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, καὶ ὅτι τὰ ἐλλείμματα καλύπτονται ἀπὸ τοὺς «ἄδηλους πόρους».

Ὁ ραδιοσταθμὸς τοῦ ΚΚΕ μετέδωσε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὴν ἀκόλουθη εἴδησι.

«Ἀθήνα. Τὸ Γιουγκοσλαβικὸ πρακτορεῖο Τανγιοὺγκ μεταδίδει ὅτι κατετέθη ὁ νέος ἑλληνικὸς προϋπολογισμός. Κατ' αὐτόν, προβλέπεται παθητικὸ τόσων ἑκατομμυρίων δολλαρίων στὸ ἐμπορικὸ ἰσοζύγιο».

Ἔτσι, ὁ κομμουνιστικὸς ραδιοσταθμός, εἶπε γιὰ τὴ χώρα μας μόνο ἐκεῖνο τὸ ἐλαχιστότατο τμῆμα τῆς ἀλήθειας ποὺ τὸν συνέφερε. Ἐπὶ πλέον, ἐδημιούργησε καὶ τὴν ἐντύπωσι τῆς «ἀμεροληψίας» ἀναφέροντας ὅτι αὐτὰ τὰ λέει, τὸ Τανγιούγκ, πρακτορεῖο χώρας οὐδέτερης, γειτονικῆς καὶ φιλικῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ ρῶσοι ἀφηγοῦνται ἕνα ἀνέκδοτο πολὺ χαρακτηριστικὸ γιὰ τὶς δυνατότητες καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς «μισῆς ἀλήθειας». Ὅταν ὁ Χρουστσὼφ πῆγε στὶς ΗΠΑ (1960) μιὰ ἡμέρα, βγῆκε περίπατο μαζὶ μὲ τὸν Ἀϊζενχάουερ. Στὴν ἐξοχή, τοὺς ἦρθε ἡ ἐπιθυμία νὰ τρέξουν. Συναγωνίσθηκαν καὶ πρῶτος τερμάτισε ὁ Ἀϊζενχάουερ. Ἰδοὺ τώρα πὼς μετέδωσε τὴν εἴδησι ἡ «Πράβντα» («Ἀλήθεια») στοὺς σοβιετικοὺς ἀνθρώπους.

«Οὐάσιγκτων: (τοῦ ἀνταποκριτῆ μας). Χθές, στὴν ἀμερικάνικη πρωτεύουσα ἔγιναν διεθνεῖς ἀγῶνες δρόμου μεταξὺ πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ὁ α' γραμματεὺς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ καὶ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς ΕΣΣΔ, σ. Νικήτας Χρουστσὼφ ἦρθε δεύτερος. Ὁ πρόεδρος τῶν ΗΠΑ κ. Ἀϊνζεχάουερ τερμάτισε προτελευταῖος».

Ἡ «Πράβντα» λέγει τρεῖς «ἀλήθειες».

α) Πράγματι οἱ ἀγῶνες ἦταν «διεθνεῖς».

β) Ὁ Χρουστσὼφ ἦρθε «δεύτερος» (ἐλλείψει τρίτου), καὶ

γ) Ὁ Ἀϊζενχάουερ τερμάτισε «προτελευταῖος» (ἀλλὰ πρῶτος, μὲ δεύτερο, ἀλλὰ τελευταῖο τὸν Χρουστσώφ).

Τὸ συμπέρασμα ὅμως, ἀπὸ αὐτὲς τὶς τρεῖς «μισὲς ἀλήθειες», εἶναι ἕνα πελώριο ψεῦδος.

Μὲ τὴν «μισὴ ἀλήθεια» λοιπόν, λέγει κανεὶς τὰ χειρότερα ψέμματα χωρὶς νὰ «ψεύδεται». Αὐτὴ εἶναι ἡ χειρότερη καὶ πιὸ ἀποτελεσματικὴ μορφὴ τοῦ ψεύδους.

IX. ΑΡΧΗ 9η: ΤΗΣ ΑΝΑΜΙΞΕΩΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΥΣ

Ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, ἡ Προπαγάνδα εἶναι, ἡ «ἐπιστήμη τῆς μισῆς ἀλήθειας». Προτιμᾶ πάντοτε τὴν ἀλήθεια, ὄχι γιὰ λόγους ἠθικῆς, ἀλλὰ γιὰ λόγους συμφέροντος. Παρ' ὅλα αὐτά ὑπάρχουν καὶ περιπτώσεις ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένη ἀπὸ κάποια ἀδήριτη ἀνάγκη νὰ προσφύγη στὸ ψεῦδος. Τὸ κάνει βέβαια, μόνον ὅταν εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο, ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ κάνη διαφορετικὰ χωρὶς νὰ ὑποστῆ καταστρεπτικὴ ζημιά. Τότε ὅμως, τὸ χρησιμοποιεῖ ἀδίστακτα, γιατὶ ὑπέρτατος νόμος κάθε πολέμου εἶναι ἡ νίκη. Καὶ ἡ Προπαγάνδα εἶναι πόλεμος. Ἕνας πόλεμος πιὸ ὁλοκληρωτικός, πιὸ συνεχής, πιὸ σκληρὸς ἀπὸ τὸν στρατιωτικὸ πόλεμο.

Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, οἱ προπαγανδισταὶ φροντίζουν νὰ ἀναμίξουν τὸ ψεῦδος ποὺ χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὲς καὶ γνωστὲς ἢ εὔκολα ἀποδεικνυόμενες ἀλήθειες. Γίνεται μιὰ τέτοια ἀνάμιξις ψεύδους καὶ ἀλήθειας, ὥστε τὸ πρῶτο νὰ στηρίζεται στὴν δεύτερη καὶ νὰ περιβάλλεται ἀπὸ αὐτήν. Ἂν ὁ προπαγανδιστὴς πῆ ἕνα ψεῦδος, φροντίζει στὸ ἴδιο κείμενό του νὰ πῆ καὶ δέκα ἀλήθειες. Καὶ μάλιστα πασίγνωστες ἢ ἀμέσως ἀποδεικνυόμενες. Ὁπότε, τὸ κοινό, γνωρίζοντας ἢ ἐξακριβώνοντας εὔκολα τὴν ἀλήθεια τῶν 10 ἰσχυρισμῶν του, παραδέχεται καὶ τὸν 11ο. Καὶ ἂν πάλι ἀποκαλυφθῆ τὸ ψεῦδος του, ἔχει ἕτοιμη τὴν δικαιολογία. «Εἶπα 11 πράγματα καὶ ἔκανα λάθος στὸ 1. Γιατὶ φωνάζετε ἀπομονώνοντας αὐτὸ τὸ μοναδικὸ ἐσφαλμένο στοιχεῖο; Εἶσθε κακόπιστοι».

Διαδεδομένη σὲ ὅλες τὶς Προπαγάνδες εἶναι κυρίως ἡ χρῆσις τῆς ψευδοῦς εἰδήσεως (πληροφορία, ἀποκάλυψις, καταγγελία κλπ). Ἡ ψευδὴς εἴδησις ξεκινᾶ συνήθως ἀπὸ ἕνα πραγματικὸ γεγονὸς τὸ ὁποῖο παραμορφώνεται σκοπίμως, συνδέεται μὲ ἄσχετα γεγονότα καὶ παίρνει διαφορετικὴ σημασία ἀπὸ ἐκείνην ποὺ ἔχει. Κάποτε βέβαια, ἡ ψεύτικη εἴδησις, εἶναι καὶ ἐντελῶς χαλκευμένη, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι σπανιώτερο. Ἡ χιτλερικὴ καὶ ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα διέπρεψαν ἰδιαίτερα σ' αὐτὸν τὸν τομέα. Ψευδεῖς εἰδήσεις ὅμως κατασκευάζονται καὶ ἀπὸ τὸν ἀστικὸ τύπο. Βεβαίως, συχνά, ἐπακολουθεῖ ἡ διάψευσις. Ἀλλὰ αὐτὴ συνήθως μένει χωρὶς ἀποτέλεσμα γιὰ δύο λόγους:

α) Ὁ διαψεύδων μοιάζει μὲ «κατηγορούμενο» ποὺ «ἀπολογεῖται» καὶ ἄρα δὲν γίνεται πιστευτός.

β) Ἕως ὅτου δημοσιευθῇ ἡ διάψευσις τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ ἔχει ἐξατμισθῇ καὶ τὸ ψεῦδος ἔκανε ἤδη τὴν δουλειά του.

Ἔχει διαπιστωθῇ, ὅτι ὅσο πιὸ χοντρὸ εἶναι τὸ ἐξαπολυόμενο ψέμμα τόσο περισσότερο «πιάνει». Αἰτία αὐτοῦ τοῦ φαινομένου εἶναι ὅτι τὸ ἀφελὲς κοινὸ «σκέπτεται»: «Δὲν θὰ τολμοῦσαν νὰ ποῦν ἕνα τέτοιο βαρὺ πρᾶγμα ἂν δὲν ἦταν ἀλήθεια». Ἢ «καπνὸς χωρὶς φωτιὰ δὲν γίνεται». Ἄλλωστε, ὅπως ἤδη ἔχουμε ἀναφέρη, σημασία γιὰ τὴν Προπαγάνδα ἔχει κυρίως ἡ πρώτη ἐντύπωσις ποὺ δημιουργεῖται. Καὶ αὐτὴν δὲν τὴν ἐξαλείφει ὁριστικὰ καμμία κατοπινὴ διάψευσις.

Ὁ Χίτλερ ἔγραφε:

«Τὸ πιὸ ξεδιάντροπο ψέμμα ἀφίνει πάντοτε ἴχνη, ἀκόμη καὶ ἂν ἐκμηδενισθῇ. Πρόκειται γιὰ μία ἀλήθεια γνωστὴ σὲ ὅλους ἐκείνους ποὺ θεωροῦνται εἰδικοὶ στὴν τέχνη τοῦ ψεύδεσθαι καὶ ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐργάζονται γιὰ τὴν τελειοποίησί της».

Γιὰ τοὺς πιὸ πάνω λόγους, κάτω ἀπὸ ὡρισμένες προϋποθέσεις, τὸ ψεῦδος μπορεῖ νὰ σημειώση τέτοια ἐπιτυχία, ὥστε ἕνας ὁλόκληρος λαὸς νὰ χάση κάθε ἐπαφὴ μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν πραγματικότητα καὶ νὰ ζῇ μέσα σὲ μιὰ δική του «μυθολογικὴ» ἀτμόσφαιρα. Αὐτὸ λ.χ. πέτυχε ἡ χιτλερικὴ Προπαγάνδα μὲ τὸν γερμανικὸ καὶ ἡ κομμουνιστικὴ μὲ τὸν κινεζικὸ λαό.

Χ. ΑΡΧΗ 10η : ΤΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΟΤΗΤΟΣ

Ὅπως ἀναφέραμε, τὸ πολεμικὸ κίνητρο εἶναι τὸ πιὸ σημαντικὸ γιὰ τὴν Προπαγάνδα, ἡ ὁποία καὶ ἀποβλέπει πρωτίστως στὴν ἐκμετάλλευσί του, ὥστε νὰ κινήση τὰ πλήθη πρὸς τὶς ἐπιθυμητὲς κατευθύνσεις. Γι' αὐτό, οἱ διάφορες Προπαγάνδες, προσπαθοῦν νὰ εἶναι μαχητικὲς καὶ διεγερτικές. Δίνουν στὸ περιεχόμενό τους «πολεμικότητα» ἐμφανίζοντας τὶς ἰδέες τους μὲ τρόπο ποὺ νὰ θίγη τὸ πολεμικὸ ἔνστικτο τῶν μαζῶν καὶ νὰ τὸ θέτη σὲ ἐνέργεια.

Οἱ κομμουνισταί, θεωροῦν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι μία κατ' ἐξοχὴν «πολεμικὴ» ἰδεολογία γιατὶ στηρίζεται σὲ ἕνα διαρκῆ πόλεμο. Τὸν πόλεμο μεταξὺ Κακοῦ καὶ Καλοῦ, Θεοῦ καὶ Διαβόλου, Πειρασμοῦ καὶ Ἀρετῆς, Ἁμαρτίας καὶ Ἀγαθοῦ. Τὰ ἱερὰ κείμενα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, μᾶς διδάσκουν, ὅτι πρὶν ἀκόμη ὑπάρξη ὁ ἄνθρωπος, ὑπῆρχε ἤδη ἡ πάλη μεταξὺ Καλοῦ καὶ Κακοῦ. Ὑπῆρχε ὁ Σατανᾶς, ὁ ὁποῖος ἔκανε τὴν ἐπανάστασι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἡττήθηκε καὶ «τιμωρήθηκε». Ἀλλά, ὁ ἀγώνας συνεχίζεται πάντοτε σκληρὸς καὶ ἀδυσώπητος μέσα στοὺς αἰῶνες. Φυσικά, ὁ «πόλεμος» τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἐσωτερικός. Διεξάγεται ἐπὶ καθαρῶς ἠθικοῦ πεδίου. Δὲν ἀποτελεῖ σύγκρουσι μεταξὺ ἀνθρώπων.

Ἡ κομμουνιστικὴ θεωρία, εἶναι «πολεμικὴ» κατὰ ἐντελῶς διαφορετικὸ τρόπο. Διδάσκει τὴν «πάλη τῶν τάξεων». *«Ἡ βία εἶναι ἡ μαμμὴ τῆς Ἱστορίας»* λέγει ὁ Μάρξ. Ὁ κομμουνισμὸς εἶναι ὀπαδὸς τῆς βίας τὴν ὁποία θεοποιεῖ. Διακηρύττει ὅτι ἀποτελεῖ «ἐπαναστατικὸ κίνημα». Καὶ προφητεύει ὅτι θὰ καταστρέψη τοὺς ἐχθρούς του μὲ μία μεγαλειώδη καὶ τρομερὴ ἐπανάστασι. Οἱ ἐχθροί του ἀποτελοῦν «ἀντεπανάστασι», εἶναι «ἀντεπαναστάτες».

Ἔτσι, ἡ Προπαγάνδα του, διοχετεύει ἰδέες καὶ συνθήματα γεμᾶτα δυναμισμό. Διεγείρει τὸ πολεμικὸ κίνητρο. Τὸ κρατᾶ διαρκῶς σὲ συναγερμό. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ὁ ὀργανωτικὸς μηχανισμὸς τοῦ Κ.Κ., μπορεῖ νὰ ἀξιοποιῇ τὴν πολεμικὴ διέγερσι τῶν μαζῶν, τὴν μαχητική τους διάθεσι καὶ νὰ τὴν μετατρέπη σὲ ἀγωνιστικὲς κινητοποιήσεις διαφόρων τύπων. Φθάνει σὲ τέτοιο σημεῖο ἡ «πολεμικότης» τοῦ κομμουνισμοῦ ὥστε νὰ πείθη τοὺς ὀπαδούς του ὅτι ἔχουν τὸν ἐχθρὸ ὄχι μόνον ἀπέναντί τους, στὴν ἄλλη

τάξι (τὴν «ἀστική»), ἀλλὰ καὶ μέσα τους στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους. Εἶναι τὰ «μικροαστικὰ ὑπολείμματα» ἢ «ὁ ἐσωτερικὸς ἑβραῖος» τοῦ Χίτλερ.

Ὑπέροχο δεῖγμα «πολεμικῆς» θεωρίας εἶναι ἡ «διαρκὴς ἐπανάστασις» τοῦ Λ. Τρόσκυ.

Στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες, ὁ λαὸς καλεῖται διαρκῶς σὲ «διάφορες» μάχες: τοῦ «σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας», τῆς σοδειᾶς, τοῦ ἀτσαλιοῦ, τῆς ἐκβιομηχανίσεως, τῆς πραγματώσεως τοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου, τῆς «πολιτιστικῆς ἐπαναστάσεως» κλπ.

Πάντοτε πρέπει νὰ ὑπάρχη ἕνας ἐχθρὸς γιὰ νὰ κατανικηθῆ: ὁ ἀστός, ὁ κουλάκος, ὁ μικροαστός, οἱ ἰμπεριαλιστές, οἱ καιρικὲς συνθῆκες. οἱ ἐλλλείψεις, οἱ ἐπιβιώσεις τοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ, οἱ «πράκτορες», οἱ «αἱρετικοί».

Ἀλλὰ ταυτόχρονα, πάντα πρέπει νὰ καλλιεργῆται καὶ ἡ πίστις στὴν ἀναπότρεπτη τελικὴ νίκη. Ἡ παγκόσμια ἐπικράτησις τοῦ κομμουνισμοῦ θὰ ἔλθη ἀφεύκτως, διακηρύσσουν οἱ κομμουνισταί. *«Δὲν ὑπάρχουν ἄπαρτα κάστρα γιὰ τοὺς μπολσεβίκους»* (Στάλιν). Καὶ ὁ Μουσολίνι τελείωνε τοὺς λόγους του, ὅπως τοὺς τελειώνει καὶ ὁ Φ. Κάστρο, μὲ τὴν περίφημη ἐπωδὸ «Θὰ νι- κήσουμε».

Ζ' Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΑΛΑΜΙΟΥ

«Θέσαμε σὲ ἐφαρμογὴ τὴν μέθοδο ποὺ ἐφαρμόζει ὁ μπακάλης ὅταν κόβει φέτα - φέτα τὸ σαλάμι... Ἔτσι ἐγκαθιδρύσαμε τὴν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στὴ χώρα μας».

Μ. ΡΑΚΟΣΙ

(«Ὁ δρόμος τῆς λαϊκῆς δημοκρατίας μας»)

1. Εἰσαγωγή.

Ἡ ἀρχὴ τῶν συγκεντρωμένων πυρῶν, ἐφαρμόζεται ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸ καὶ στὴν γενικώτερη πολιτική του δραστηριότητα. Εἶναι ἡ βασικὴ μέθοδος μὲ τὴν ὁποία διεξάγουν τὸν «πολιτικὸ πόλεμό» τους. Ἐκεῖνος ποὺ τὴν ἀπεκάλεσε ἔτσι, εἶναι ὁ Μ. Ράκοσι (κομμουνιστὴς δικτάτωρ τῆς Οὐγγαρίας ὡς τὸ 1956). Καὶ ἐννοεῖ ὅτι, ὅπως δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ καταβροχθίση μὲ μιᾶς ὁλόκληρο τὸ σαλάμι ἀλλὰ τὸ κόβει φέτα - φέτα, ἔτσι ἀκριβῶς πρέπει νὰ βαδίζη πρὸς τοὺς σκοπούς του βαθμιαῖα, βῆμα πρὸς βῆμα καὶ νὰ ἐξοντώνη τοὺς ἐχθρούς του σιγὰ - σιγά, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλο.

Ἡ «τακτικὴ τοῦ σαλαμιοῦ», εἶναι δηλαδὴ ἡ μέθοδος τῆς βαθμιαίας διεισδύσεως, διαβρώσεως καὶ ὑπονομεύσεως. Κάθε φορά, τὰ πυρὰ συγκεντρώνονται ἐναντίον ἑνὸς μόνον ἐχθροῦ. Κάθε φορά, ὅλες οἱ προσπάθειες συγκλύνουν πρὸς ἕνα καὶ μόνο στόχο. Ἔτσι, βῆμα πρὸς βῆμα, ἁπαλά, οἱ κομμουνισταὶ σπρώχνουν τὴν χώρα σὲ ἕνα ἀνεπαίσθητο ἀλλὰ συνεχὲς γλύστρημα πρὸς ἀριστερὰ ποὺ ἀρχίζει διακριτικὰ καὶ προχωρεῖ προσεκτικά, γιὰ νὰ καταλήξη στὴν δικτατορία τοῦ Κ.Κ. Πρόκειται γιὰ μία προεία κατὰ στάδια, καθόλου ἐντυπωσιακή, ἀλλὰ σοφὰ σχεδιασμένη καὶ σταθερή. Τὸ ἀστικὸ κράτος καταλύεται θεσμὸ πρὸς θεσμό, βῆμα πρὸς βῆμα, στόχο πρὸς στόχο, «φέτα πρὸς φέτα».

Τὴν «τακτικὴ τοῦ σαλαμιοῦ», δὲν τὴν ἐφάρμοσε μόνον ὁ Ράκοσι. Αὐτὸς ὅμως ὑπῆρξε ὁ θεωρητικὸς της διατυπώντας τὶς ἀρχές της, στὸ πολύκροτο ἔργο του «ὁ δρόμος τῆς λαϊκῆς μας δημοκρατίας» (1952). Ἔτσι ὁ ὅρος τοῦ Ράκοσι καθιερώθηκε παγκοσμίως.

2. Τὸ πείραμα τῆς Οὐγγαρίας.

α. Τὸ πρῶτο βῆμα.

Τὸ 1944, ὅταν τὰ ρωσικὰ στρατεύματα μπῆκαν στὴν Οὐγγαρία τὸ Κ.Κ. εἶχε μόνο 2.000 μέλη. Παρ' ὅλα] αὐτά, συμμετέσχε στὴν κυβέρνησι ἐθνικοῦ συνασπισμοῦ ποὺ σχηματίσθηκε στὶς 20 Δεκεμβρίου. Τοῦτο ἔγινε καὶ γιὰ νὰ ἱκανοποιηθοῦν οἱ ρῶσοι, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ τὰ ἀστικὰ κόμματα δὲν ἔβλεπαν καμμία ἀπειλὴ ἀπὸ τὰ ἀριστερά. Ἄλλωστε, τὸ Κ.Κ, μετριοπαθέστατο, ἀρκέσθηκε σὲ τρία δευτερεύοντα ὑπουργεῖα.

Ἡ κυβέρνησις ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τὰ κόμματα τῶν μικροϊδιοκτητῶν, σοσιαλδημοκρατῶν, ἀγροτικῶν καὶ κομμουνιστῶν. Ἡ Δεξιὰ δὲν μετέσχε. Τὸ Κ.Κ. τὴν ὅρισε σὰν πρῶτο στόχο καὶ πρότεινε σὲ ὅλα τὰ κυβερνητικὰ κόμματα κοινὸ μέτωπο ἐναντίον της. Ἐκεῖνα δέχθηκαν καὶ συγκρότησαν τὸ «Μέτωπο τῆς Οὐγγρικῆς Ἀνεξαρτησίας». Αὐτό, κάτω ἀπὸ τὴν πίεσι κομμουνιστῶν, συνοδοιπόρων καὶ ρώσων, ἀλλὰ καὶ γιὰ λόγους μικροκομματικῶν συμφερόντων καὶ μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ «ἐκδημοκρατισμοῦ», ἐξαπέλυσε ἄγριο διωγμὸ ἐναντίον ὄχι μόνον τῆς δεξιᾶς ἀλλὰ καὶ κάθε «συνεποῦς ἀντικομμουνιστοῦ. Ὁ «ἐκδημοκρατισμὸς» ἁπλώθηκε σιγὰ - σιγὰ καὶ στὸν κρατικὸ μηχανισμό, στὰ σώματα ἀσφαλείας καὶ στὸν στρατό. Παντοῦ, διώκονται τὰ ἀντικομμουνιστικὰ στοιχεῖα καὶ τὴν θέσι τους παίρνουν κομμουνιστικὰ ἢ συνοδοιποριακά.

Ταυτόχρονα, οἱ κομμουνισταί, βγαίνοντας ἀπὸ τὴν παλαιὰ ἀπομόνωσί τους, ἀρχίζουν νὰ ἀποκτοῦν κάποια μαζικὴ βάσι. Πανταχοῦ παρόντες, ἐργάζονται μὲ προθυμία γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῶν συγκοινωνιῶν, τὴν ἐκκαθάρισι τῶν ἐρειπίων, τὴν ἀνοικοδόμησι. Ὁ κόσμος ἀρχίζει νὰ τοὺς γνωρίζη καὶ νὰ τοὺς ἐκτιμᾶ.

Ἐξ ἄλλου, τὸ Κ.Κ., φροντίζει νὰ παρουσιάζη σὰν ὀφειλόμενα σὲ δική του πρωτοβουλία ὅλα τὰ θετικὰ μέτρα τῆς κυβερνήσεως συνασπισμοῦ. Αὐτὸ ἔγινε λ.χ. μὲ τὸν νόμο περὶ ἀγροτικῆς μεταρρυθμίσεως ποὺ ψηφίσθηκε στὶς 18 Μαρτίου 1945. Ἡ μεταρρύθμισις, ζωτικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴν χώρα, ἦταν ἀνέκαθεν μέσα στὸ πρόγραμμα τοῦ κόμματος τῶν μικροϊδιοκτητῶν ποὺ εἶχε μικροαστικὴ καὶ ἀγροτικὴ βάσι. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, κατόρθωσαν νὰ πάρουν ἔγκαιρα τὴν συγκεκριμένη πρωτοβουλία καὶ νὰ παρουσιάσουν τὴν μεταρρύθμισι σὰν δικό τους ἔργο.

β. Ὑπονόμευσις τοῦ Κέντρου.

Στὶς 4 Νοεμβρίου τοῦ 1945 ἔγιναν ἐκλογές. Τὸ κόμμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν πῆρε 56% τῶν ψήφων καὶ 245 ἕδρες σὲ σύνολο 409.

Τὸ Κ.Κ καὶ τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα, πῆραν ἀπὸ 17% καὶ οἱ ἀγροτικοὶ 8%. Τὸ κεντρῶο κόμμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν διαθέτει τὴν ἀπόλυτη πλειοψηφία, ἀλλὰ διατηρεῖ τὴν κυβέρνησι συνασπισμοῦ.

Τὸ Κ.Κ. ὁρίζει τώρα, σὰν στόχο του, τοὺς μικροϊδιοκτῆτες. Ἀναζητώντας συμμάχους ἐναντίον τους, πείθει τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ καὶ τὸ ἀγροτικὸ κόμμα νὰ συμπήξουν μαζὶ μὲ τὸ Κ.Κ τὴν«Ἀριστερὴ Συμμαχία». Φανερὸς σκοπὸς τῆς «συμμαχίας», ἦταν ἡ ἄσκησις πιέσεως γιὰ ὁλοένα καὶ μεγαλύτερο «ἄνοιγμα πρὸς τὰ ἀριστερά». Κρυφὸς σκοπός, ὁ ἀφανισμὸς τοῦ Κέντρου.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀπέφυγαν ὅμως καὶ πάλι νὰ στραφοῦν ἐναντίον ὁλοκλήρου τοῦ Κέντρου. Ὅπως ἀποκαλύπτει ὁ Ράκοσι στὸ βιβλίο του, ἐπεσήμαναν τὰ δυναμικώτερα στελέχη τῶν μικροϊδιοκτητῶν καὶ ἄρχισαν τὴν βαθμιαία ἐξόντωσί τους. Στὴν διαδικασία αὐτήν, ἐκμεταλλεύθηκαν ὅλες τὶς προσωπικὲς ἀντιζηλίες καὶ τὶς μικροκομματικὲς ἀντιθέσεις μεταξὺ τῶν μικροϊδιοκτητῶν. Ἔτσι, συνήθως, ἔβρισκαν συμμάχους καὶ μέσα στὸ ἴδιο τὸ κόμμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν, ποὺ τοὺς βοηθοῦσαν νὰ ἐξουδετερώσουν κάποιο δυναμικώτερο ὁμοϊδεάτη τους.

Ἄρχισαν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς «δεξιᾶς πτέρυγος» τοῦ Κέντρου, προχώρησαν βαθμιαῖα πρὸς τὴν κεντρώα καὶ ὕστερα πρὸς τὴν «ἀριστερή» πτέρυγα. Ἄλλωστε, μέσα στὸ κόμμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν, τοῦ ὁποίου ἤδη εἶχε ἀρχίσει ἡ διάβρωσις, δροῦσε μία φιλοκομμουνιστικὴ ὁμάδα, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Ι. Ντόμπυ καὶ Λ. Ντίνιγιες.

Γιὰ τὴν ἐξόντωσι τῶν κεντρώων στελεχῶν, τὸ Κ.Κ χρησιμοποίησε ποικιλία μεθόδων : Ἀποκάλυψι πραγματικῶν ἢ φανταστικῶν σκανδάλων, συστηματικὴ δυσφήμησι, ἐκτόξευσι ἀπιθάνων κατηγοριῶν, ὑποβολὴ μηνύσεων, ἐκβιασμούς, σκευωρίες, δολοφονίες. Στὴν ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῶν μεθόδων τοὺς διευκόλυνε καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι στὴν μετεκλογικὴ κυβέρνησι κατώρθωσαν νὰ πάρουν στὰ χέρια τους, τὸ ὑπουργεῖο Ἀσφαλείας μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Π. Γκάμπορ, μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου.

Ἡ πιὸ συνηθισμένη μέθοδος τῶν κομμουνιστῶν ἦταν νὰ διατυπώνουν μία ὁποιαδήποτε κατηγορία ἐναντίον τοῦ θύματός των καὶ νὰ ξεσηκώνουν ἕνα φοβερὸ θόρυβο ἐναντίον του, ζητώντας τὴν ἀπομάκρυνσί του ἀπὸ τὸν δημόσιο βίο, εἴτε ὁριστικῶς εἴτε προσωρινῶς, ἕως ὅτου ἐκκαθαρισθῆ δῆθεν ἡ ὑπόθεσις. Κατὰ κανόνα, τὸ Κέντρο ὑπέκυπτε, ἐλπίζοντας ὅτι κάποτε θὰ ἱκανοποιοῦσε τὴν «Ἀριστερὴ Συμμαχία» καὶ θὰ τὴν ἀφόπλιζε. Μετά, ἐρχόταν ἡ σειρὰ ἄλλου στελέχους. Ἔτσι, τὸ κόμμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν, μὲ τὴν ἀνοχὴ τοῦ συμβιβαστικοῦ προθυπουργοῦ Φ. Νάγκυ κοβόταν «φέτα - φέτα».

Τὸν Μάρτιο τοῦ 1946, ὁ Φ. Νάγκυ διέγραψε ἀπὸ τὸ κόμμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν 21 «δεξιὰ» στελέχη του. Τὸ συνέδριο τοῦ κόμματος, ἐξέφρασε ἔντονη ἀνησυχία, ἀλλὰ ὁ Νάγκυ τὸ διαβεβαίωσε, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἱκανοποιήθησαν ὁλοκληρωτικὰ καὶ στὸ ἑξῆς δὲν θὰ προβάλουν νέες ἀπαιτήσεις.

Τὸν Ἰούνιο ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ ζήτησαν τὴν διάλυσι διαφόρων δεξιῶν καὶ κεντρώων ὀργανώσεων ποὺ τὶς χαρακτήρισαν σὰν «φασιστικές». Ἀνάμεσα σ' αὐτές, ἦταν καὶ ἡ ἴδια ἡ ὀργάνωσις τῆς νεολαίας τῶν μικροϊδιοκτητῶν καθὼς καὶ ἡ ὀργάνωσις τῶν προσκόπων. Ἡ «Ἀριστερὴ Συμμαχία» κινητοποίησε τὶς δυνάμεις της καὶ ὁ Φ, Νάγκυ ὑπέκυψε γιὰ μία ἀκόμη φορά. Ἀκολούθησε ἕνα νέο κῦμα διωγμοῦ ἐναντίον κάθε ἀντικομμουνισιτκοῦ στοιχείου.

Μὲ τὴν ἔναρξι τοῦ 1947, τὸ ὑπὸ κομμουνιστικὸν ἔλεγχον ὑπουργεῖο ἀσφαλείας ἄρχισε νὰ ἀνακαλύπτη δῆθεν «συνωμοσίες», γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς δημοκρατίας. Σ' αὐτές, ἐνέπλεξε ὅλα τὰ ἐναπομένοντα δυναμικὰ στελέχη τοῦ Κέντρου καὶ στὸ τέλος καὶ τὸν ἴδιο τὸν συναρχηγὸ τοῦ κόμματος τῶν μικροϊδιοκτητῶν Μπ. Κόβατς ποὺ συνελήφθη στὶς 25 Φεβρουαρίου γιὰ νὰ δικασθῆ, ἀλλὰ ἐξαφανίσθηκε χωρὶς ποτὲ νὰ γίνη ἡ δίκη του. Ὁ Φ. Νάγκυ, δὲν ὑποστήριξε τὸν συναρχηγό του, ποὺ τὸν θεωροῦσε προσωπικό του ἀντίζηλο. Ἀλλὰ δὲν ἄργησε νὰ πληρώση. Τὸν Μάϊο τοῦ 1947, ἐνῶ βρισκόταν στὴν Ἑλβετία, οἱ κομμουνισταὶ ἀνακοίνωσαν μία δῆθεν «ὁμολογία» τοῦ Κόβατς, κατὰ τὴν ὁποία, στὴν «συνωμοσία» μετεῖχε καὶ ὁ πρωθυπουργός. Ὁ Φ. Νάγκυ θέλησε νὰ ἐπιστρέψη στὴν Οὐγγαρία γιὰ νὰ ἀντιμετωπίση τοὺς κομμουνιστάς. Αὐτοὶ ὅμως ἀπήγαγαν τὸ ἀνήλικο παιδί του καὶ τοῦ τὸ ἐπέστρεψαν μόνον ὅταν δέχθηκε νὰ παραιτηθῆ καὶ νὰ ζήση στὸ ἐξωτερικὸ (30 Μαΐου 1947)

Ἀκολούθησε ἡ ὁριστικὴ συντριβὴ τοῦ κόμματος τῶν μικροϊδιοκτητῶν. Ὁ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Φ. Νάγκυ, Κάποτς, συνελήφθη ὡς «συνωμότης». Ὁ πρόεδρος τῆς βουλῆς, Μπ. Βάργκα, δραπέτευσε στὴν Αὐστρία. Ὁ ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν Γ. Γκιόνγκιοσι, παραιτήθηκε «γιὰ λόγους ὑγείας». Ἔτσι, τὸ κόμμα ἔπεσε στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τοῦ κομμουνισμοῦ, Ι. Ντόμπυ καὶ Λ. Ντίνιγιες οἱ ὁποῖοι τὸ μετέτρεψαν σὲ καθαρῶς συνοδοιποριακὴ ὀργάνωσι. Ἡ πρωθυπουργία ἀνετέθη στὸν Ντίνιγιες, ὁ ὁποῖος σχημάτισε μία συνοδοιποριακὴ κυβέρνησι. Μέσα σὲ ἐνάμισυ χρόνο, τὸ κόμμα τοῦ 56% ἔσβυσε ἄδοξα χάρις στὴν «τακτική τοῦ σαλαμιοῦ» καὶ στὴν δική του παθητικὴ στάσι.

γ. Ἡ ἐξόντωσις τῶν σοσιαλιστῶν.

Θέλοντας νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν κατάρρευσι τῶν μικροϊδιοκτητῶν, οἱ κομμουνισταὶ ζήτησαν καὶ ἐπέβαλαν ἄμεσες ἐκλογὲς μὲ «ἐκκαθάρισι τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων ἀπὸ τὰ φασιστικὰ στοιχεῖα». Οἱ ἐκλογὲς ἔγιναν στὶς 31 Αὐγούστου 1947, μέσα σὲ κλῖμα φοβίας σὲ βάρος τοῦ Κέντρου. Τὸ Κ.Κ., ἔχοντας στὰ χέρια του τὸ ὑπουργεῖο ἐσωτερικῶν, ὀργάνωσε ἐκτεταμένη νοθεία. Παρ' ὅλα αὐτὰ συγκέντρωσε τὸ 22% τῶν ψήφων καὶ 100 ἕδρες σὲ σύνολο 411. Ἡ νέα κυβέρνησις, εἶχε σὰν πρόεδρό της τὸν «μικροϊδιο-

κτήτη» Ντίνιγιες καὶ ἀντιπροέδρους τὸν Μ. Ράκοσι, ἀρχηγὸ τοῦ Κ.Κ. καὶ τὸν φιλοκομμουνιστὴ σοσιαλδημοκράτη Σάκαζιτς.

Εἶχε σημάνει πιὰ ἡ ὥρα νὰ κοπῆ ἡ σοσιαλιστικὴ «φέτα». Τὸ Κ.Κ. πρότεινε στοὺς σοσιαλιστάς, ἀμοιβαία διάλυσι τῶν δύο κομμάτων καὶ συγχώνευσί τους σὲ ἑνιαῖο πολιτικὸ ὀργανισμό. Ἡ πρότασις, προκάλεσε ὀξεία διαμάχη στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. 14 «δεξιοὶ» σοσιαλισταὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Κ. Πέγιαρ κατηγορήθηκαν σὰν «πράκτορες» καὶ καταδικάσθηκαν σὲ βαρειὲς ποινές. Μετὰ ἀπὸ αὐτό, ἄρχισαν νὰ ἐπικρατοῦν μέσα στὸ κόμμα οἱ φιλοκομμουνισταὶ Μάροζαν καὶ Σάκαζιτς, οἱ ὁποῖοι διέγραψαν 33 ἡγετικὰ στελέχη τοῦ κόμματος. Στὶς 5 Μαρτίου 1948, συνῆλθε τὸ συνέδριο τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Τὴν ἴδια ἡμέρα, δύο σοσιαλδημοκράται ὑφυπουργοί, ὁ Σάρκανι καὶ ὁ Κέλεμαν, καταδικάσθηκαν σὲ ἰσόβια δεσμὰ γιὰ «κατασκοπεία». Στὸ συνέδριο ἐπεκράτησαν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἑνώσεως μὲ τοὺς κομμουνιστὰς .

Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1948, τὸ Κ.Κ. καὶ τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα, συγχωνεύθηκαν στὸ «Κόμμα τῶν Οὔγγρων Ἐργαζομένων». Τὸ Μάρτιο τοῦ 1949, ἔγινε «ἀνακαταγραφὴ» τῶν μελῶν τοῦ νέου κόμματος. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ διαγραφοῦν ὅλοι οἱ σοσιαλισταὶ γιατὶ οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν διατηρήση στὴν πραγματικότητα τὴν ὀργάνωσί τους καὶ ἔτσι ἐπέβαλαν τὶς ἀπόψεις των στὶς κομματικὲς ὀργανώσεις. Τὸ «Κόμμα τῶν Οὔγγρων Ἐργαζομένων» ἦταν τὸ ἴδιο τὸ Κ.Κ., μὲ ἄλλο τίτλο.

δ. Ἡ τελευταία φέτα.

Δὲν ἀπέμενε πιὰ παρὰ ἡ ὁλοκληρωτικὴ κομμουνιστικοποίησις τῆς χώρας. Πρόεδρος τῆς δημοκρατίας παρέμενε ὁ μικροϊδιοκτήτης Ζ. Τίλντυ. Οἱ κομμουνισταί, τουφέκισαν τὸν γαμπρό του, πρεσβευτὴ στὸ Κάϊρο, Β. Τσόρνοκι γιὰ «κατασκοπεία». Ἔτσι, ἀναγκάσαν τὸν Τίλντυ νὰ παραιτηθῆ. Τὸν ἀντικατάστησε ὁ φίλος τους «σοσιαλιστὴς» Σάκαζιτς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἔμεινε γιὰ πολύ. Τὴν Πρωτομαγιὰ τοῦ 1950, ἐνῶ ἦταν πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ρίχθηκε στὶς φυλακές! Ἐκεῖ τὸν ἀκολούθησε καὶ ὁ ἄλλος φιλοκομμουνιστὴς σοσιαλιστὴς ὁ Μάροζαν.

Ἡ κομμουνιστικοποίησις τῆς χώρας εἶχε λήξη. Καὶ πραγματοποιήθηκε χωρὶς ἔνοπλη ἐξέγερσι ἢ ἐκλογικὴ ἐπικράτησι τοῦ Κ.Κ., ἀλλὰ μόνο μὲ τὴν «τακτικὴ τοῦ σαλαμιοῦ».

3. Ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη.

Ἡ ἴδια τακτικὴ ἐφαρμόσθηκε ἀπὸ τὰ Κ.Κ. σὲ ὅλη τὴν ἀνατ. Εὐρώπη.

α. Ἡ Τσεχοσλοβακία.

Οἱ κομμονισταὶ ἔδρασαν πίσω ἀπὸ τὴν δημοκρατικὴ βιτρίνα τοῦ προέδρου Μπένες καὶ τῆς κυβερνήσεως συνασπισμοῦ. Ἐπὶ τρία χρόνια διέ-

βρωναν τὸν κρατικὸ καὶ ἐθνικὸ ὀργανισμό. Τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1948, ἡ κυβέρνησις δοκίμασε νὰ ἀντιδράση καὶ νὰ ἀκυρώση ὡρισμένα μέτρα τοῦ κομμουνιστοῦ ὑπουργοῦ ἀσφαλείας Νόζεκ. Τὸ Κ.Κ., ἀρνήθηκε νὰ ὑποκύψη. Ἀκινητοποίησε τὴν ἀστυνομία, κήρυξε γενικὴ ἀπεργία, ἔβγαλε στοὺς δρόμους τὴν «ἐργατικὴ πολιτοφυλακὴ» καὶ ἔθεσε τὴν χώρα κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν «ἐπιτροπῶν δημοκρατικῆς δράσεως». Στὶς 23 Φεβρουαρίου, ἡ ὑπὸ κομμουνιστικὸν ἔλεγχον ἀστυνομία κατέλαβε τὰ γραφεῖα τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος καὶ συνέλαβε δημοκρατικοὺς ἡγέτες. Οἱ φοιτηταὶ θέλησαν νὰ ἀντιδράσουν μὲ διαδήλωσι. Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς πυροβόλησαν καὶ τοὺς διέλυσαν. Στὶς 25 Φεβρουαρίου, ὁ Μπένες ὑπέκυψε. Ἀνέθεσε τὴν κυβέρνησι στὸν κομμουνιστὴ Γκόττβαλντ, ὁ ὁποῖος σχημάτισε κυβέρνησι ἐξαρτημένη ἀπὸ τὸ Κ.Κ. Μόνος ἀξιόλογος μὴ κομμουνιστὴς ὑπουργὸς ἀπέμεινε ὁ Γιὰν Μάζαρικ (ἐξωτερικῶν).

Ἡ νέα κυβέρνησις ἄρχισε τὴν ἐκκαθάρισι τῶν μὴ κομμουνιστῶν. Ὁ πρόεδρος Μπένες μεταβλήθηκε σὲ αἰχμάλωτο. Κάθε ἐπικοινωνία του μὲ τὸ κοινὸ σταμάτησε. Οἱ δημόσιες ἐμφανίσεις του ἔπαψαν. Κλείστηκε στὴν ἰδιωτικὴ κατοικία του. Στὶς 10 Μαρτίου, ἀνακοινώθηκε ὅτι ὁ Μάζαρικ «αὐτοκτόνησε» πηδώντας ἀπὸ τὸ τρίτο πάτωμα τοῦ ὑπουργείου του. Κανεὶς δὲν εἶδε τὸ πτῶμα του. Οὔτε ὁ προσωπικός του ἰατρός. Δὲν ἄφησε κανένα σημείωμα.

Στὶς 30 Ἀπριλίου 1948 οἱ κομμουνισταὶ ἔκαναν «ἐκλογές». Τὸν Μπένες διαδέχθηκε ὁ Γκόττβαλντ. Στὶς 3 Σεπτεμβρίου ἀνακοινώθηκε ὁ θάνατος τοῦ Μπένες. Ἡ ἐλευθερία τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶχε ἤδη πεθάνη.

β. Ρουμανία.

Τὸ Κ.Κ. ἔφθασε ὡς τὸ σημεῖο νὰ διατηρήση τὸν βασιλέα Μιχαὴλ καὶ κάτω ἀπὸ τὸ κάλυμμά του νὰ καταλαμβάνη βαθμιαῖα τὸν ἐθνικὸ ὀργανισμό. Μὲ τὸ πρόσχημα τῆς «συνωμοσίας» οἱ κομουνισταὶ διέλυσαν τὸν Ἰούλιο τοῦ 1947 τὸ μεγαλύτερο κόμμα τῆς χώρας τὸ Ἐθνικὸ Ἀγροτικό. Στὶς 24 Δεκεμβρίου, κατώρθωσαν νὰ πάρουν τὸ ὑπουργεῖο ἀμύνης. Ἕξη ἡμέρες ἀργότερα ὑποχρέωσαν τὸν Βασιλέα νὰ παραιτηθῆ. Ἀκολούθησαν μαζικὲς ἐκκαθαρίσεις καὶ ἐπισφράγισις τῆς κομμουνιστικοποιήσεως μὲ τὶς «ἐκλογὲς» τῆς 28ης Μαρτίου 1948.

γ. Βουλγαρία.

Ἐπὶ δύο ὁλόκληρα χρόνια τὸ Κ.Κ. προωθοῦσε τὶς θέσεις του μὲ τὴν «τακτικὴ τοῦ σαλαμιοῦ». Ὅταν τὰ πράγματα ὡρίμασαν, κατέλυσε τὴν βασιλεία στὶς 9 Σεπτεμβρίου 1946. Ἀκολούθησε ἡ ἀμείλικτη ἐξόντωσις ὅλου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας μὲ ἀποκορύφωμα τὴν ἐκτέλεσι τοῦ ἀγροτικοῦ Μ. Πετκὼφ τὸν Αὔγουστο τοῦ 1947.

4. Ὁ Στάλιν.

Τὴν ἴδια ἀκριβῶς τακτικὴ εἶχε ἐφαρμόσει παλαιότερα καὶ ὁ Στάλιν. Στὴν ἀρχὴ συμμάχησε μὲ τοὺς λεγομένους «δεξιοὺς κομμουνιστὰς» (Μπουχάριν, Ζηνόβιεφ κ.ἄ.) γιὰ νὰ ἐξοντώση τοὺς «ἀριστερούς», δηλ. τοὺς τροτσκιστάς. Μετά, στράφηκε ἐναντίον τῶν συμμάχων του, καὶ τοὺς ἐξόντωσε καὶ αὐτούς.

5. Ἡ Κίνα.

Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ στὴν Κίνα. Οἱ κομμουνισταὶ συνεργάσθηκαν μὲ τὸ κόμμα τοῦ Κουόμινταγκ ἐναντίον τῆς Δεξιᾶς. Μετὰ στράφηκαν ἐναντίον του καὶ ὅταν νικήθηκαν, ζήτησαν «λήθη» καὶ «ἑνότητα» ἐναντίον τοῦ «κοινοῦ ἐχθροῦ», δηλ. τῶν Ἰαπώνων. Τὸ Κουόμινταγκ δέχθηκε. Ὅταν ἡ ἰαπωνικὴ ἀπειλὴ πέρασε, οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν δυναμώσει. Ξαναεπετέθησαν. Καὶ στὸ τέλος κατέλαβαν τὴν Κίνα.

6. Ἡ Κούβα.

Στὴν Κούβα, ἡ ἐπανάστασις ποὺ ἀνέτρεψε τὸν Μπατίστα, δὲν ἦταν κομμουνιστική. Ἦταν δημοκρατικὴ καὶ ἀγροτική. Οἱ κομμουνισταί, δὲν πῆραν μέρος, σ' αὐτὴν καὶ σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις τὴν καταπολέμησαν. Μόνον ὅταν ἡ ἐπανάστασις νίκησε δηλ. τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1958, προσχώρησαν σ' αὐτὴν καὶ τῆς πρόσφεραν «ἀνιδιοτελῶς» τὴν ὑποστήριξί τους.

Οἱ ἐπαναστάτες ἦσαν καλοὶ πατριῶτες, ἁγνοὶ δημοκράτες, παλληκάρια. Δὲν εἶχαν ὅμως καμμιὰ πολιτικὴ κατάρτισι καὶ πεῖρα. Διάλυσαν τὸν κρατικὸ μηχανισμό, τὶς ἔνοπλες δυνάμεις καὶ τὰ σώματα ἀσφαλείας τοῦ μπατιστικοῦ καθεστῶτος ἀλλὰ δὲν ἤξεραν νὰ συγκροτήσουν καινούργια. Ἤθελαν νὰ κάνουν μεταρρυθμίσεις, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἰδέα πῶς γίνονται. Τὸ χάος βασίλευε παντοῦ.

Καὶ τότε, οἱ ὀλιγάριθμοι κομμουνιστὲς ξεπρόβαλαν σὰν ἡ μόνη ὀργανωμένη δύναμις. Ἔδωσαν στὸ νέο καθεστὼς ἐπιχειρήματα, ὀργάνωσι, ἐφημερίδες, στελέχη. Καὶ ἄρχισαν τὴν ἀργὴ ἀλλὰ σταθερὴ διάβρωσί του. Οἱ κομμουνισταὶ καὶ οἱ ἄνθρωποί τους ἄρχισαν νὰ διεισδύουν παντοῦ καὶ νὰ ἐκτοπίζουν τὸν ἕνα ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄλλο τοὺς δημοκρατικούς.

Στὴν πορεία τους αὐτήν, ἐκμεταλλεύθηκαν καὶ τὸν ἔξαλλο ἀντιαμερικανισμὸ τῶν νέων ἡγετῶν καὶ τὰ λάθη τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν σοβιετικὴ ὑποστήριξι καὶ βοήθεια. Κυρίως ὅμως, ἐκμεταλλεύθηκαὶ τὴν ἄμετρη ματαιοδοξία τοῦ Κάστρο καὶ τὶς δικτατορικές του τάσεις ποὺ τὸν ἔφεραν σὲ σύγκρουσι μὲ ὅλους σχεδὸν τοὺς παλαιοὺς συναγωνιστάς του. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐνθάρρυναν, τὸν κολάκευαν καὶ τὸν ἐξώθησαν στὴν ἐξόντωσι τῶν συνεργατῶν του.

Ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον ἄρχισαν νὰ πέφτουν ὅλοι οἱ πρωταγωνισταὶ τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ ἐπαναστατικοῦ καθεστῶτος δρ. Μ. Καρντόνα (ὁ Κάστρο ἦταν μόνο ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν) ἀναγκάσθηκε νὰ παραιτηθῆ καὶ νὰ αὐτοεξορισθῆ στὸ ἐξωτερικό. Ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας, δρ. Μ. Οὐρούτια, ἥρωας τῆς ἐπαναστάσεως, ὑποχρεώθηκε ἐπίσης νὰ παραιτηθῆ καὶ σήμερα εἶναι φυλακισμένος στὴν Κούβα. Ἀπὸ τοὺς 19 ὑπουργοὺς τῆς πρώτης ἐπαναστατικῆς κυβερνήσεως οἱ 12 βρίσκονται σήμερα στὴν φυλακὴ ἢ στὴν ἐξορία. Ἥρωες τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγῶνος βρίσκονται στὴν ἐξορία, σὰν τὸ Ριβέρο ἢ στὴν φυλακὴ ἢ καταδικάσθηκαν ἐπὶ «συνωμοσία» σὰν τὸν Μάτος. Ὁ δημοκρατικὸς ἀριστερὸς Σαλβατόρ, ἡγέτης τῶν συνδικάτων, θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ Μπατίστα, βρίσκεται στὶς φυλακές. Ὁ ὑπαρχηγὸς τοῦ Κάστρο, ὁ περίφημος Καμίλλο Τσιενφουέγκος δολοφονήθηκε. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀεροπορίας Π. Ντιάζ, εἶναι στὴ φυλακή. Ὁ διαβόητος «φίλος τῶν ἀγροτῶν» Χ. Μαρὶν, παλαιὸς ἀντάρτης καὶ ὑπουργὸς γεωργίας τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ ὁποῖος καὶ πραγματοποίησε τὴν ἀγροτικὴ μεταρρύθμισι, πολεμᾶ στὰ βουνά, ἐναντίον τοῦ Κάστρο.

Στὰ κενὰ ποὺ ἄνοιξαν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐπροωθοῦντο συνήθως, κομμουνισταὶ ἢ συνοδοιπόροι. Καὶ τελικά, ἡ χώρα ἔπεσε στὰ χέρια τους.

7. Τὸ Ἰράκ.

Στὶς 14 Ἰουλίου 1958, ἕνα στρατιωτικὸ πραξικόπημα μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Κάσσεμ, ἀνέτρεψε τὸ καθεστὼς τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Ὁ νεαρὸς βασιλῆας Φαϋζὰλ καὶ ὁ δυτικόφιλος πρωθυπουργὸς Νουρῆ Σαΐντ σκοτώθηκαν.

Ὁ Κάσσεμ δὲν ἦταν κομμουνιστής. Γιὰ σκοπό του εἶχε μία «ἐθνικὴ προοδευτικὴ ἀλλαγή». Διάφορες ἐνέργειές του ὅμως, τὸν ἔφεραν σὲ σύγκρουσι πρὸς τοὺς δυτικοὺς καὶ πρὸς τὸν Νάσερ. Ἐστράφη τότε πρὸς τὴν Μόσχα ἡ ὁποία τοῦ ἔδωσε πιστώσεις, εἰδικοὺς καὶ ὅπλα. Σὰ ἀντάλλαγμα, ὁ Κάσσεμ υἱοθέτησε τακτικὴ ἀνοχῆς ἔναντι τοῦ ἐγχωρίου κομμουνισμοῦ. Ὁ τελευταῖος ἄλλωστε, τὸν κολάκευε καὶ τὸν βοηθοῦσε στοὺς διωγμοὺς ἐναντίον τῶν «μοναρχικῶν, ἀντιδραστικῶν καὶ ἀντεπαναστατῶν». Ἐπωφελούμενοι ἀπὸ τὴν ἀνοχὴ τοῦ Κάσσεμ, οἱ κομμουνισταὶ κατώρθωναν νὰ προωθοῦν βαθμιαῖα τὶς θέσεις των, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ καλοκαίρι τοῦ 1959 νὰ ἀπαιτήσουν καὶ συμμετοχὴ στὴν κυβέρνησι. Ὁ Κάσσεμ ἀρνήθηκε. Τὴν ἑπομένη, 14 Ἰουλίου τὸ Κ.Κ. ἄρχισε ἔνοπλη ἐξέγερσι. Χύθηκε πολὺ αἷμα ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ νικήθηκαν. Τότε ἔκαναν «στροφή». Καταδίκασαν τὶς «ὑπερβολές» των (δηλ. τὶς μαζικὲς σφαγὲς τῶν ἀντιπάλων των) προέβησαν σὲ «αὐτοκριτική» καὶ διακήρυξαν τὴν πίστι τους στὸ καθεστώς. Ἔκαναν ἔτσι μιά προσωρινὴ ὑποχώρησι γιὰ νὰ διαφυλάξουν τὶς δυνάμεις των.

᾿Ακολούθησε μία ἀντικομμουνιστικὴ περίοδος. Κατὰ τὴν διάρκεια της ὅμως, τὸ ᾿Ιρὰκ συνέχισε τὴν προσέγγισί του πρὸς τὸν ἀνατολικὸ συνασπισμό. Παράλληλα, ἐνῶ τὸ ἐπίσημο Κ.Κ. φαινόταν νὰ περιορίζεται, ἄρχισε νὰ κομμουνιστικοποιεῖται τὸ ἴδιο τὸ Κασσεμικὸ κίνημα. Καὶ ἦρθε ἡ ὥρα ποὺ ὁ κομμουνισμὸς ξαναχτύπησε.

Τὸ πενταετὲς πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεώς ποὺ κατὰ συμβουλὴν τῶν σοβιετικῶν ἀκολούθησε ὁ Κάσσεμ, ἀπέτυχε. Ξέσπασε οἰκονομικὴ κρίσις. Γιὰ νά ξεφύγη ἀπὸ αὐτήν, ὁ Κάσσεμ θέλησε νὰ ἁρπάξη τὸ πλούσιο πετρελαιοφόρο κρατίδιο τοῦ Κουβέϊτ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ἀπιδεινωθῆ ἡ διένεξίς του μὲ τοὺς δυτικοὺς καὶ μὲ ὅλες τὶς ᾿Αραβικὲς χῶρες. Ταυτόχρονα, ἄρχισαν ἀνταρσία ὑποκινούμενη ἀπὸ τὴν Μόσχα, οἱ Κοῦρδοι μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν κομμουνιστὴ Μπαρζάνι ποὺ στάλθηκε ἐπίτηδες ἀπὸ τὴν Ρωσία. ῾Υποκινώντας τὴν ἐξέγερσι τῶν Κούρδων, ἡ Μόσχα, ἤθελε νὰ μεγαλώση τὸ ἀδιέξοδο τοῦ Κάσσεμ ὥστε νὰ τὸν ἐξαναγκάση νὰ ὑποκύψη ἀκόμη περισσότερο στοὺς ἐκβιασμούς της. Καὶ τὸ πέτυχε.

᾿Απομονωμένος, ἀντιμετωπίζοντας παντοῦ ἐχθρούς, ὁ Κάσσεμ εἶδε σὰν σανίδα σωτηρίας τὴν ὑποστήριξι ποὺ τοῦ πρόσφεραν οἱ κομμουνισταί. Αὐτοὶ παράστησαν τοὺς ὑποταγμένους στὸν «μέγα ἐθνικὸ ἡγέτη» καὶ προσποιήθηκαν ὅτι μεταμορφώνονται σὲ ἀκίνδυνη «οὐρά» του. Σὲ ἀντάλλαγμα, πῆραν τὴν νομιμότητα. Δημιούργασαν δική τους πολιτοφυλακὴ μὲ τὴν ἐπωνυμία «Λαϊκὴ ᾿Αντίστασις». Προώθησαν τοὺς ἀνθρώπους των στὸ περιβάλλον τοῦ Κάσσεμ. «Νεοκομμουνσταὶ» ἀξιωματικοὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Τάχερ καὶ Μαντάουϊ κατέλαβαν ἐπίκαιρες θέσεις καὶ ἄρχισαν τὴν ἐκκαθάρισι τῶν ἐθνικοφρόνων ἀξιωματικῶν.

Στὰ τέλη τοῦ 1962, οἱ κομμουνισταὶ παρουσίασαν στὸν Κάσσεμ ἕνα πρόγραμμα καὶ ἀπαίτησαν τὴν ἐφαρμογή του. Αὐτός, ἀφοῦ ταλαντεύθηκε, ὑπέκυψε. Τὸ ᾿Ιρὰκ βάδιζε ὁλοταχῶς πρὸς τὸν κομμουνισμό.

Στὶς 8 Φεβρουαρίου 1963, οἱ ἐθνικόφρονες ἀξιωματικοὶ σκότωσαν τὸν Κάσσεμ καὶ ἀνέτρεψαν τὸ καθεστὼς του. Οἱ κομμουνισταί, δοκίμασαν νὰ ἀντιταχθοῦν ἐνόπλως, ἀλλὰ συνετρίβησαν. Τὰ τὰνκς κυρίευσαν τὶς συνοικίες τῆς Βαγδάτης Σεΐχ-᾿Ομὰρ καὶ Κασμία ποὺ εἶχαν μετατραπῆ σὲ φρούρια τῶν κομμουνιστῶν. Τὸ ᾿Ιρὰκ σώθηκε τὴν τελευταία ὥρα ἀλλὰ μὲ ἀρκετὴ αἱματοχυσία.

8. ῾Η Ζανζιβάρη.

῾Η χώρα κηρύχθηκε ἀνεξάρτητη τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1963 μὲ συνταγματικὸ ἄρχοντα τὸν πρώην σουλτάνο της. Τὸ ὀξύτερο πρόβλημα ποὺ ἀντιμετώπιζε ἦταν ἡ ἀντίθεσις ἀνάμεσα στοὺς ἀφρικανοὺς Σιράζι καὶ σὲ μία μειοψηφία ᾿Αράβων ποὺ ἤλεγχε τὴν οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ζωή.

Στὴν Ζανζιβάρη ὑπῆρχαν τρία κόμματα : Τὸ ἐθνικό, τὸ λαϊκὸ καὶ τὸ

ἀφροσιράζι. Τὸ πρῶτο, μὲ ἔντονο ἐθνικιστικὸ χαρακτῆρα, ἐλεγχόταν ἀπὸ τοὺς Ἄραβες καὶ εἶχε στὰ χέρια του τὴν κυβέρνησι. Τὸ δεύτερο, μεσοαστικό, συνεργαζόταν μὲ τὸ πρῶτο. Τὸ τρίτο, συγκέντρωνε τὸ λαϊκὸ ἰθαγενὲς στοιχεῖο καὶ ζητοῦσε ριζικὲς μεταρρυθμίσεις.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν εἶχαν δικό τους κόμμα. Δροῦσαν ὅμως μέσα στὰ ἄλλα κόμματα καὶ στὶς ὀργανώσεις. Ἀνέπτυσσαν ἔντονη διαβρωτικὴ δραστηριότητα. Καὶ χωρὶς νὰ εἶναι πολλοί, εἶχαν ἀξιόλογη ἐπιρροὴ στοὺς διανοουμένους καὶ στὴν νεολαία ὅπου ἐπικρατοῦσε ἕνας ἀκαταστάλακτος ἀριστερισμός.

Ἐφαρμόζοντας τὴν ἑνιαιομετωπικὴ τακτική, οἱ κομμουνισταί, προωθοῦσαν τὶς θέσεις των ὄχι μόνο στὶς σπουδαστικὲς καὶ συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις καὶ στὸν τύπο, ἀλλὰ καὶ στὸν ὑπὸ δημιουργίαν κρατικὸ μηχανισμό. Τὸ σπουδαιότερο ὅμως εἶναι ὅτι κατώρθωσαν νὰ κατακτήσουν ἐπίκαιρες θέσεις καὶ στὰ τρία κόμματα τῆς χώρας. Ἕνας κομμουνιστής, ἀπόφοιτος τοῦ πανεπιστημίου Λουμούμπα τῆς Μόσχας, ὁ Χάγκα, ἔγινε μέλος τῆς ἡγεσίας τοῦ κυβερνῶντος κόμματος. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1963, σὲ παραμονὲς ἐκλογῶν, οἱ κομμουνισταὶ ἵδρυσαν καὶ δικό τους κόμμα ποὺ τὸ ὀνόμασαν «Οὔμμα», (Λαός) καὶ τὸ παρουσίασαν σὰν δῆθεν «δημοκρατικὸ» καὶ «ἀντιιμπεριαλιστικό». Τὸ Οὔμμα, μὲ ἀρχηγὸ τὸν Μπαμποῦ, συνέπηξε ἑνιαῖο μέτωπο μὲ τὸ κόμμα τῶν ἀφροσιράζι ποὺ πῆρε 13 ἕδρες στὴ βουλή, ἔναντι 18 ποὺ πῆραν τὰ δύο ἄλλα κόμματα.

Στὶς 22 Δεκεμβρίου 1963, οἱ κομμουνισταὶ ἀποπειράθηκαν νὰ ἁρπάξουν βιαίως τὴν ἐξουσία. Ἀπέτυχαν. Ὁ Μπαμποῦ δραπέτευσε στὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὸ κόμμα του κηρύχθηκε ἐκτὸς νόμου. Τὸ κράτος ὅμως, διαβρωμένο ἀπὸ τοὺς συνοδοιπόρους, δὲν πῆρε κανένα μέτρο γιὰ τὴν ἐκκαθάρισι τοῦ μηχανισμοῦ του ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

Στὶς 12 Ἰανουαρίου 1964, ὁ στρατηγὸς Ὀκέλλο ἔκανε κίνημα. Ἀνέτρεψε τὴν κυβέρνησι καὶ ἔβαλε πρωθυπουργὸ τὸν ἀφρικανὸ ἐθνικιστὴ Καροῦμε. Οἱ κομμουνισταὶ ὑποστήριξαν τὸ νέο καθεστὼς καὶ σὲ ἀντάλλαγμα νομιμοποιήθηκαν καὶ πῆραν 4 ὑπουργεῖα. Ἐπηκολούθησε ἄγρια σφαγὴ καὶ ἐξόντωσις τῶν Ἀράβων.

Μὲ τὸν Χάγκα καὶ τὸν Μπαμποῦ ὑπουργούς, ἡ Ζανζιβάρη ἄρχισε νὰ γλυστρᾶ πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἐξαπελύθη ἄγριος διωγμὸς ἐναντίον ὅλων τῶν ἀντικομμουνιστικῶν στοιχείων. Ὁ ἴδιος ὁ Ὀκέλλο ποὺ ἦταν σοσιαλιστὴς καὶ οὐδετερόφιλος ἀλλὰ ὄχι κομμουνιστής, ἐξορίσθηκε κατ' ἀπαίτησιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ παρὰ τὴν ἀντίδρασι τοῦ προέδρου Καροῦμε. Εἰδικοὶ ἀπὸ τὶς κομμουνιστικὲς χῶρες κατέκλυσαν τὴν χώρα. Τὸν Μάρτιο τοῦ 1964, κρατικοποιήθηκε ἡ γῆ. Τὸν Ἀπρίλιο, οἱ κομμουνισταὶ πῆραν τὸ ὑπουργεῖο. Ἀμύνης καὶ αὔξησαν τὶς θέσεις των στὴν κυβέρνησι σὲ 6.

Ἐπηκολούθησε ἡ ἀνακήρυξις τῆς Ζανζιβάρης σὲ «λαϊκὴ δημοκρατία»

Τὴν τελευταία στιγμή, ὁ Καροῦμε, μὴ βλέποντας ἄλλο τρόπο σωτηρίας δέχθηκε νὰ ἑνώση τὴν χώρα του μὲ τὴν γειτονικὴ Ταγκανίκα. Ἔτσι ἡ νῆσος τῶν μοσχοκάρυων θυσίασε τὴν αὐτοτέλειά της γιὰ νὰ ἀποφύγη τὸν κομμουνισμό.

9. Ἡ Βραζιλία.

Τὸ 1960 ἐξελέγη πρόεδρος ὁ Κουαντρὸς ὁ ὁποῖος ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ τὸ Κέντρο καὶ τὴν Ἀριστερά. Ὁ νέος πρόεδρος δοκίμασε νὰ ἐφαρμόση μία ἔντονα ἀριστερὴ μεταρρύθμισι μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προκαλέση ἀντιδράσεις καὶ νὰ παραιτηθῆ. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1961, τὸν διαδέχθηκε ὁ ἀντιπρόεδρος Ζοάο Γκουλάρ.

Αὐτός, δέχθηκε τροποποίησι τοῦ συντάγματος μὲ τὴν ὁποία περιορίσθηκαν τὰ δικαιώματα τοῦ προόδρου ὥστε οὐσιαστικὰ τὸ καθεστὼς τῆς προεδρικῆς δημοκρατίας ἀντικατάστάθηκε ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς κοινοβουλευτικῆς.

Ὁ Γκουλάρ, ὅμως, δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ σεβαστῆ τὸ νέο σύνταγμα. Στηριζόμενος ὅλο καὶ περισσότερο στὴν ἀριστερὴ πτέρυγα τοῦ Κέντρου καὶ στοὺς κομμουνιστάς, ἄρχισε τὴν μεθοδικὴ ἐκκαθάρισι τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀπὸ κάθε μὴ ἀριστερὸ στοιχεῖο. Ταυτόχρονα, ἄρχισε συστηματικὴ προσέγγισι πρὸς τὸν κομμουνιστικὸ συνασπισμό. Ὁ ἐγχώριος κομμουνισμὸς ἐκπόρθησε τὰ ἐργατικὰ συνδικᾶτα καὶ τὰ ἀγροτικὰ σωματεῖα καὶ εἰσέδυσε παντοῦ.

Στηριζόμενος στοὺς κομμουνιστὰς ὁ Γκουλάρ, πραγματοποίησε ξαφνικὰ ἕνα πραξικοπηματικὸ δημοψήφισμα τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1963, καὶ μὲ πλειοψηφία 80% ἄλλαξε τὸ σύνταγμα καὶ μεταβλήθηκε σὲ πανίσχυρο πρόεδρο.

Μετὰ ἀπ' αὐτό, ὁ Γκουλὰρ ἐγκατέλειψε τὰ προσχήματα καὶ ἄρχισε μὲ ταχεῖς ρυθμοὺς τὴν μετατροπὴ τῆς Βραζιλίας σὲ γιγαντιαία Κούβα.

Ἡ ἐξέλιξις αὐτὴ ὅμως, ἀφύπνησε τοὺς ἐθνικόφρονας οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν νὰ ὀργανώνουν τὸν ἀγώνα τους.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς ἡγέτες αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος ὁ Κ. Λασέρντα εἶπε:

«Ὁ Γκουλὰρ ἦταν ἁπλῶς ἡ βιτρίνα ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ κομμουνισταὶ γιὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ἀνατρεπτική τους δραστηριότητα. Δὲν εἶχε συναίσθησι τῶν εὐθυνῶν του. Ἤθελε τὴν ἐξουσία μόνο γιὰ τὶς ἱκανοποιήσεις ποὺ τοῦ ἔδινε. Στὰ τρία χρόνια ποὺ κυβέρνησε τὸν τόπο δὲν μπόρεσε οὔτε κὰν νὰ καθορίση τὶς μεταρρυθμίσεις ποὺ ὑποσχόταν. Τὸ δῆθεν δημοκρατικὸ καθεστώς του μᾶς ὁδηγοῦσε πρὸς τὴν χειρότερη μορφὴ δικτατορίας, τὸν κομμουνισμό».

Στὶς 13 Μαρτίου 1964, ὁ Γκουλάρ, ἀρχίζοντας μία νέα ἀπὸ τὶς δημαγωγικὲς ἐκστρατεῖες του, συγκάλεσε λαϊκὴ συγκέντρωσι στὸ Ρίο Ἰανέϊρο καὶ ἐξήγγειλε διάφορες μεταρρυθμίσεις ποὺ ἀπέβλεπαν στὴν ἐγκαθίδρυσι

τῆς προσωπικῆς δικτατορίας του. Μετὰ τὸν Γκουλὰρ μίλησε ὁ γυναικάδελφός του βουλευτὴς Μπριζόλα, μέγας θεωρητικὸς τῆς συνεργασίας μὲ τοὺς κομμουνιστὰς ἐναντίον τῶν «ἀντιδραστικῶν» καὶ φανατικὸς διώκτης τῶν ἀντικομμουνιστῶν ἐν ἐνόματι τῆς «προόδου» καὶ τῆς «δημοκρατίας». Ὁ Μπριζόλα, κατήγγειλε τὴν Βουλὴ καὶ τὴν Γερουσία ἐπειδὴ ἀντιδροῦσαν στὴν πολιτικὴ τοῦ Γκουλὰρ καὶ ζήτησε τὴν ἀντικατάστασί τους ἀπὸ ἕνα «κογκρέσσο ἀγροτῶν, ἐργατῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ δημοκρατικῶν ἀξιωματικῶν». Τὸ Κ.Κ., ποὺ ὡς τότε τυπικὰ ἦταν παράνομο, ἔσπευσε νὰ δεχθῆ τὰ σχέδια Γκουλὰρ - Μπριζόλα καὶ νὰ τοὺς ὑποσχεθῆ «τὴν ἀμέριστη ὑποστήριξι τῶν πιὸ συνειδητῶν ἐργατικῶν μαζῶν». Σὲ ἀνταπόδοσι, ὁ Γκουλὰρ κατάθεσε νομοσχέδιο γιὰ τὴν νομιμοποίησι τοῦ Κ.Κ.

Ὁ Γκουλὰρ ὅμως, φοβόταν ὅτι ὁ στρατὸς θὰ ἀντιδροῦσε στὰ σχέδιά του. Γι' αὐτό, μαζὶ μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ἄρχισε νὰ ἐργάζεται πυρετωδῶς γιὰ νὰ ὀργανώση τοὺς ὑπαξιωματικοὺς σὲ συνδικᾶτα καὶ νὰ τοὺς στρέψη ἐναντίον τῶν ἀξιωματικῶν. Οἱ κομμουνισταί, ὀργάνωσαν σωματεῖα λοχιῶν καὶ ὑπολοχαγῶν καὶ ἔβαλαν λοχίες νὰ στιγματίζουν σὲ δημόσιες συγκεντρώσεις τοὺς στρατηγούς 3.000. ναῦτες καὶ πεζοναῦτες στασίασαν καὶ ἐπέβαλαν τὴν ἀντικατάστασι τοῦ ὑπουργοῦ ναυτικῶν ἀπὸ τὸν Ροντρίγκες, γνωστὸ σὰν «κόκκινο ναύαρχο». Ἕνας λοχίας, ὁ Φίλτο, ζήτησε δημοσίως τὴν ἐκκαθάρισι τοῦ ὑπουργοῦ στρατιωτικῶν.

Στρατιωτικὸς σύμβουλος τοῦ Γκουλὰρ ἔγινε ὁ γνωστὸς ἀριστερὸς στρατηγὸς Μπραζίλ. Πολιτικός του σύμβουλος ὁ πασίγνωστος συνοδοιπόρος Ρομπέϊρο. Γραμματεὺς τύπου, ὁ κομμουνιστὴς Ρίφφ, ὁ ὁποῖος ἔθεσε κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχό του ὅλες τὶς ὑπηρεσίες πληροφοριῶν καὶ προπαγάνδας. Ἀριστεροὶ διηύθυναν τὸ κρατικὸ μονοπώλιο πετρελαίου «Πετρομπράς», διοχετεύοντας κολοσσιαῖα ποσὰ ἀπὸ τὰ ἔσοδά του γιὰ τοὺς πολιτικοὺς των σκοπούς. Βαθειὰ ἦταν ἡ διείσδυσις τῶν κομμουνιστῶν καὶ στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ποὺ χρηματοδοτοῦσε τὴν μετωπικὴ «Ἐθνικὴ Φοιτητικὴ Ἕνωσι» γιὰ νὰ στέλνη μέλη της νὰ μετεκπαιδευθοῦν στὴν Κούβα.

Ψυχὴ τῆς ὅλης διαβρωτικῆς ἐκστρατείας ἦταν ὁ «δημοκράτης» δημαγωγὸς Μπριζόλα ποὺ ἐκφωνοῦσε πύρινους λόγους ἐναντίον τῶν ἀντικομμουνιστῶν τοὺς ὁποίους παρουσίαζε συλλήβδην σὰν «φασίστες», ὄργανα τῶν ἀμερικανῶν, «κερδοσκόπους» κ.λ.π.

Ὁ Γκουλάρ, δέσμιος τῶν δυνάμεων ποὺ ἐξαπέλυσε καὶ τῶν καταστάσεων ποὺ ἐδημιούργησε, ὠθούμενος ἀπὸ τὸ πάθος του γιὰ ἐξουσία, ἤλπιζε καιροσκοπικὰ ὅτι θὰ «ξεγελοῦσε» τοὺς κομμουνιστὰς νὰ τὸν βοηθήσουν στὴν ἐπιβολὴ τῆς «ἐργατοαγροτικῆς δημοκρατίας» του δηλ. τῆς ἀπεριόριστης προσωπικῆς του ἐξουσίας. Ἀλλά, ἀντὶ νὰ τοὺς «ξεγελάση», ἔγινε αἰχμάλωτός τους καὶ σερνόταν πρὸς τὴν δική τους κατεύθυνσι.

Δὲν ἦταν κομμουνιστής. Οὔτε κἂν φϊλοκρμμουνιστής. Μέγας φεουδάρχης μὲ ἀπέραντα κτήματα, πρώην συνεργάτης τοῦ φασίστα δικτάτορα Βάργκα, κατεχόταν ἁπλῶς ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἐξουσίας. Γιὰ νὰ γίνη δικτάτωρ τῆς Βραζιλίας ὁ Γκουλὰρ θέλησε νὰ στηριχθῆ στὶς ἐξαθλιωμένες μάζες τῶν «ντεσκαμισάτος». Ἀλλὰ ὁ ὄχλος αὐτός, ἐκαθοδηγεῖτο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, οἱ ὁποῖοι ζητοῦσαν ὅλο καὶ νέες παραχωρήσεις. Ἡ Βραζιλία εἶχε σχεδὸν χαθεῖ...

Ἡ ἀντικομμουνιστικὴ ἐπανάστασις ξέσπασε τὴν 1η Ἀπριλίου 1964. Ὁ στρατὸς καὶ τὰ σώματα ἀσφαλείας προσχώρησαν ἀμέσως. Σὲ δύο ἡμέρες ἡ ἐπανάστασις εἶχε ἐπικρατήση ἀναιμάκτως σὲ ὅλη τὴν χώρα. Ὁ Γκουλὰρ δραπέτευσε στὴν Οὐρουγουάη. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΓΕΣ, στρατάρχης Μπράνκο, ἀνέλαβε τὴν προεδρία. Ἡ Βραζιλία σώθηκε στὶς 12 παρὰ 1'.

10 Ἡ τακτικκὴ τοῦ σαλαμιοῦ στὴν χώρα μας.

Ἡ τακτικὴ τοῦ σαλαμιοῦ εἶναι ἡ σημερινὴ μορφὴ τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἐγχώριος κομμουνισμὸς δὲν ἐπιδιώκει νὰ ἐπικρατήση τόσο μὲ τὴν ἔνοπλη ἐξέγερσι, τὴν ὁποία βεβαίως δὲν ἀποκλείει ὁριστικῶς, ὅσο μὲ τὴν ἁπλῆ διάβρωσι, τὴν βαθμιαία διείσδυσι καὶ τὴν συστηματικὴ ὑπονόμευσι. Θέλει νὰ ἐξοντώση τοὺς ἐχθρούς του σταδιακὰ καὶ νὰ κατακτήση τὸν τόπο βῆμα πρὸς βῆμα. Ἔτσι, ἐλπίζει ὅτι δὲν θὰ δώση στοὺς ἀντιπάλους του τὴν εὐκαιρία μιᾶς ἀποφασιστικῆς ἀναμετρήσεως καὶ ὅτι θὰ τοὺς καταφάγη ἕνα - ἕνα, χωρὶς νὰ τοὺς παράσχη τὴν δυνατότητα τοῦ γενικοῦ συναγερμοῦ καὶ τῆς ἑνιαίας κινητοποιήσεως.

Ἡ κομμουνιστικὴ τακτική, χωρίζεται στὶς παρακάτω τρεῖς μεγάλες φάσεις :

α) Ἡ «δημοκρατικὴ στροφή». Πρόκειται γιὰ μία σχετικὰ περιορισμένη ἀλλαγὴ στὴν ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας. Εἶναι μία ἀλλαγὴ ἡ ὁποία ἐμφανίζεται ὡς «δημοκρατικὴ» καὶ δὲν θίγει τὰ θεμέλια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος. Γι' αὐτό, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη δεκτὴ ἀπὸ οἱονδήποτε ἀστὸ καὶ δημοκράτη. Μὲ αὐτὴ τὴν πρώτη «ἀλλαγή», δὲν καταργεῖται ἡ δημοκρατία. Ἀντιθέτως, δίδεται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἐπιδιώκεται ἡ καλύτερη λειτουργία καὶ ἡ πληρέστερη ἐφαρμογή της. Ὅτι ἀποσκοπεῖται ἡ ἐξυγίανσις καὶ ὁλοκλήρωσίς της. Στὴν πραγματικότητα βεβαίως, σκοπὸς τῶν κομμουνιστῶν δὲν εἶναι ἡ βελτίωσις τοῦ ἐθνικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος ἀλλὰ ἡ καταστροφή του. Τὴν δημοκρατικὴ στροφή, τὴν ἀντιλαμβάνονται ὄχι σὰν αὐτοσκοπό, ἀλλὰ σὰν μέσον, σὰν ἀφετηρία μιᾶς μεγάλης ἐργασίας ποὺ θὰ ὁδηγήση ὄχι στὴν τελειότερη δημοκρατία ἀλλὰ στὸν κομμουνιστικὸ ὁλοκληρωτισμό.

Συστατικὰ στοιχεῖα τῆς δημοκρατικῆς στροφῆς εἶναι: Ἡ δημιουργία ἀγεφυρώτου χάσματος μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν κομμάτων. Ἡ φθορὰ ὅλων τῶν ἀξιῶν καὶ θεσμῶν τοῦ συστήματος. Ἡ πρόκλησις ἐθνικοῦ διχασμοῦ. Ἡ κατάργησις κάθε ἀντικομμουνισμοῦ. Ἡ ἐξουδετέρωσις ὅλων τῶν ἀντικομμουνιστῶν. Ἡ παροχὴ ἀπεριορίστων δυνατοτήτων δράσεως καὶ διεισδύσεως τῶν κομμουνιστῶν εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς. Ἡ ἔναρξις ἐκκαθαρίσεως τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τῶν σωμάτων ἀσφαλείας καὶ ἡ βαθμιαία κατάκτησίς των ἀπὸ συνοδοιπόρους. Ἡ καλλιέργεια ἀντιαμερινανικοῦ, ἀντιδυτικοῦ καὶ ἀντινατοϊκοῦ πνεύματος. Ἡ προσέγγισις πρὸς τὴν Ἀνατολή.

β) Ἡ «ἐθνικὴ δημοκρατικὴ ἀλλαγή». Ἀφοῦ συντελεσθῆ ἡ «δημοκρατικὴ στροφή», θὰ ἀρχίση σιγὰ - σιγὰ ἡ ὤθησις τῆς χώρας πρὸς μία εὐρύτερη ἀλλαγή. Καὶ μὲ αὐτὴν δὲν θὰ θιγοῦν ἄμεσα οἱ θεμελιώδεις βάσεις τοῦ καθεστῶτος. Θὰ πραγματοποιηθοῦν ὅμως οὐσιώδεις μεταβολὲς μὲ τὶς ὁποῖες θὰ ὡριμάση ἡ κομμουνιστικὴ ἀλλαγή. Συγκεκριμμένως: Θὰ δοθοῦν γενικὴ ἀμνηστεία, ἐπαναπατρισμὸς καὶ νομιμοποίησις στὸ Κ.Κ.Ε. θὰ ἀναγνωρισθῆ ὁ κομμουνισμὸς ὡς «ἐθνικὴ ἀντίστασις». Θὰ μειωθῆ ἡ ἀμυντικὴ ἱκανότης τῆς χώρας. Θὰ χαλαρωθοῦν οἱ δεσμοὶ μὲ τὸ ΝΑΤΟ καὶ τελικῶς θὰ διακοποῦν πλήρως. Θέ ἀποσυνδεθῆ ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τὴν ΕΟΚ. Θὰ ληφθοῦν ὡρισμένα «σοσιαλιστικὰ» μέτρα στὴν οἰκονομία, χωρὶς ἀκόμη νὰ θιγῆ ἡ μικρομεσαία ἰδιοκτησία καὶ ἐπιχείρησις. Θὰ διαμορφωθῆ μία κυβερνητικὴ παράταξις ἑαμικοῦ τύπου ποὺ θὰ ἐφαρμόση μία νεοεαμικὴ πολιτική.

Γενικά, ἡ φάσις αὐτή, θὰ εἶναι ἡ γέφυρα ποὺ θὰ μᾶς ὁδηγήση ἀπὸ τὴν Δύσι στὴν Ἀνατολή. Εἶναι ὁ δρόμος μεταβάσεως ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ στὸ Σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας, διὰ τῆς οὐδετερότητος. Εἶναι ἡ πύλη ποὺ φέρνει ἀπὸ τὴν δημοκρατία στὸν κομμουνισμό.

γ) Ἡ κομμουνιστικὴ ἐπανάστασις. Μὲ τὰ δύο στάδια ποὺ ἀναφέραμε πιὸ πάνω, θὰ ὡριμάσουν οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν πραγμάτωσι τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐκεῖ πιὰ θὰ λήξη καὶ ὁ «ἱστορικὸς ρόλος» τῶν ὑποκαταστάτων καὶ θὰ δοθῆ ὁ λόγος ἀπευθείας στὸ ΚΚΕ ποὺ στὸ μεταξὺ θὰ ἔχη νομιμοποιηθῆ. Στὸ ρολόϊ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, θὰ σημάνη ἡ ὥρα τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ὅταν λέμε «κομμουνιστικὴ ἐπανάστασις» δὲν ἐννοοῦμε κατ' ἀνάγκην μία ἔνοπλη κατάληψι τῆς ἐξουσίας. Δὲν ἀποκλείεται, ἂν ἐπιτραπῆ νὰ συντελεσθοῦν ὅσα ἀναφέραμε πιὸ πάνω, νὰ μπορέση ὁ κομμουνισμὸς νὰ φθάση καὶ εἰρηνικὰ ὡς τὴν ἐξουσία. Ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν περίπτωσι, πάλι θὰ πρόκειται γιὰ ἐ π α ν ά σ τ α σ ι μὲ τὴν ἔννοια ὅτι οἱ κομμουνισταὶ θὰ πάρουν «ἐπαναστατικὰ» μέτρα γιὰ τὸ ὁλοκληρωτικὸ «σπάσιμο» τοῦ ἀστικοῦ κράτους καὶ τὴν καταστροφὴ τοῦ καθεστῶτος στὸ σύνολό του.

Μὲ ὅλα τὰ ἐπίσημα ντοκουμέντα τους δὲν παύουν νὰ διακηρύσσουν ὅτι μετὰ καὶ ἀπὸ τὴν εἰρηνικὴ ἔστω κατάληψι τῆς ἐξουσίας, θὰ ἐπιβάλουν ὁπωσδήποτε τὴν δικτατορία τους. Θὰ κρατικοποιήσουν κάθε ἰδιοκτησία. Θὰ καταργήσουν κάθε εἶδους δημοκρατία. Θὰ ἐξοντώσουν ἀμείλικτα ὅλους τοὺς ἀντιπάλους των ἀλλὰ καὶ τοὺς πρώην φίλους, συμμάχους καὶ συνοδοιπόρους των. Θὰ καταστρέψουν ὅλους τοὺς θεσμούς, ὅλες τὶς ἀξίες καὶ τὶς παραδόσεις τοῦ ἐθνικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος.

11. Ἡ ἀνάγκη ἐπαγρυπνήσεως.

Ὅπως ἤδη ἀναφέραμε ἡ «τακτικὴ τοῦ σαλαμιοῦ» δὲν ἀπέδωσε, πάντοτε. Ὅπου σκόνταψε στὴν ἐπαγρύπνησι, στὴν ἐνεργητικὴ ἀντίστασι καὶ στὴν ἀποφασιστικότητα τῶν ἐθνικῶν ἢ τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων, ἀπέτυχε. Ἀρκεῖ ἡ ἀντίδρασις νὰ ἦταν ἔγκαιρη. Γιατὶ βέβαια ὅταν οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν φθάσει στὴν καρδιὰ τῆς ἀγκινάρας, τότε, εἶναι ἀργά. Καὶ ὅσο πιὸ ἔγκαιρα ἐκδηλώνεται ἡ ἀντίδρασις, τόσο λιγότερες εἶναι οἱ ζημίες καὶ γιὰ τὸ ἔθνος καὶ τὴν δημοκρατία. Γιατί, ἡ δικτατορία, εἶναι ἡ τιμωρία ποὺ μοιραῖα ὑφίστανται οἱ δημοκρατίες ποὺ ἔδειξαν ὄχι μεγάλη αὐστηρότητα, ἀλλὰ ἀπεναντίας, μεγάλη ἀνοχὴ καὶ παθητικότητα στὴν κομμουνιστικὴ ἀπειλή. Ἕνα δημοκρατικὸ κράτος ποὺ κλείνει τὰ μάτια του μπροστὰ στὸν κομμουνιστικὸ κίνδυνο, ποὺ παρακολουθεῖ μὲ σταυρωμένα χέρια τὴν διάβρωσί του ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ποὺ ἀρνεῖται νὰ αὐτοαμυνθῆ καὶ νὰ ἀγωνισθῆ γιὰ τὴν ἐπιβίωσί του ἀφίνοντας τὸν κομμουνισμὸ νὰ κατατρώγη βαθμιαῖα τὸν ὀργανισμό του, θὰ φθάση κάποτε ἀναπόφευκτα μπροστὰ στὸ δίλημμα : κομμουνισμὸς ἢ δικτατορία.

Στὴν Γερμανία, ὁ Χίτλερ πῆρε τὴν ἐξουσία ὅταν ὁ κομμουνισμὸς ἦταν ἕτοιμος νὰ καταβροχθίση τὴν ἀσταθῆ, χαώδη καὶ ἀναποφάσιστη Δημοκρατία τῆς Βεϊμάρης. Τὸ ἴδιο συνέβη στὴν Ἱσπανία μὲ τὸν Φράνκο κλπ.

Ὁ μακκαρθισμὸς εἶναι ἤδη ἕνας ἀργοπορημένος ἀντικομμουνισμός. Ἂν λοιπὸν θέλη μία κοινωνία νὰ ἀποφύγη τὸ δίλημμα φασισμὸς (ἢ ἔστω ἁπλῆ δικτατορία ποὺ φυσικὰ εἶναι κάτι πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ τὸν φασισμὸ) ἢ κομμουνισμὸς πρέπει ἔγκαιρα νὰ ἀντιμετωπίση τὴν κομμουνιστικὴ ἐπίθεσι. Ἡ πάλη κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ δὲν ὁδηγεῖ στὸν φασισμό. Ὁδηγεῖ στὴν ἀφύπνισι τῆς Δημοκρατίας, στὴν κινητοποίησι τῶν δυνάμεών της, στὴν ἀξιοποίησι τῶν δυνατοτήτων της, στὴν μεταμόρφωσί της ἀπὸ παθητικὴ σὲ Μαχομένη Δημοκρατία. Ὁ φασισμὸς δὲν εἶναι γέννημα τοῦ ἀντικομμουνισμοῦ ἀλλὰ τῆς ὑπερβολικῆς ἀνοχῆς πρὸς τὸν κομμουνισμό. Ἡ διαρκὴς ἐπαγρύπνησις εἶναι τὸ τίμημα τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἀλήθεια τῶν ἀνωτέρω ἀποδεικνύεται καὶ μὲ τὰ παραδείγματα ποὺ ἀναφέραμε. Οἱ Μπένες - Μάζαρυκ ἀντέδρασαν πάρα πολὺ ἀργά. Καὶ παρὰ τὴν προσωπική τους θυσία, δὲν μπόρεσαν νὰ σώσουν τὴν χώρα

τους ἀπό τὸν κομμουνισμό. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Φ. Νάγκυ ἢ ὁ Βασιλεὺς Μιχαήλ. Στὴν Κούβα, οἱ δημοκρατικοὶ ἄργησαν νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν κατολίσθησι τῆς χώρας τους καὶ τῆς ἐπαναστάσεώς των πρὸς τὸν κομμουνισμό. Καὶ πέθαναν, φυλακίσθηκαν ἢ ἐξορίσθηκαν χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ σώσουν οὔτε τὸν τόπο τους οὔτε τὴν ἐπανάστασί τους.

Στὸ Ἰρὰκ καὶ στὴν Ἰνδονησία ἡ ἀντίδρασις στὴν βαθμιαία κομμουνιστικοποίησι ἦρθε ἀργά, ἀλλὰ ὄχι τόσο, ὥστε νὰ ἀποτύχη. Ἐκδηλώθηκε τὴν ὕστατη ὥρα. Καὶ οἱ χῶρες ἀπέφυγαν τὴν κομμουνιστικοποίησι, ἀλλὰ μὲ ποταμοὺς αἱμάτων, τεράστιες θυσίες σὲ ἀνθρώπινες ζωὲς καὶ μὲ καταστροφὴ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Στὴν Ζανζιβάρη, ἡ ἀντίδρασις ἐπίσης ἐξεδηλώθη ἀρκετὰ ἀργά, ὥστε νὰ μὴ ἀποφευχθῆ ὁ κομμουνισμὸς χωρὶς βαρύτατα ἀνταλλάγματα σὲ βάρος τῆς ἐθνικῆς αὐτοτελείας τῆς χώρας.

Στὴν Βραζιλία ἡ ἐπισήμανσις τοῦ κινδύνου ἔγινε πολὺ πιὸ ἔγκαιρα. Ἡ ἀντίστασις ἄρχισε ἀμέσως, σχεδὸν μαζὶ μὲ τὴν κατολίσθησι. Καὶ ἡ χώρα σώθηκε χωρὶς μεγάλες ταλαιπωρίες καὶ χωρὶς νὰ χρειασθῆ νὰ θυσιάση τὸ δημοκρατικό της καθεστώς.

Ἀκόμη πιὸ εὔγλωττο, εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς Αὐστρίας ποὺ ἀναφέρουμε διεξοδικότερα ἀμέσως πιὸ κάτω.

12. Τὸ παράδειγμα τῆς Αὐστρίας.

Τὰ ρωσικὰ στρατεύματα μπῆκαν στὴν Αὐστρία τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1945. Ἀντίθετα ὅμως πρὸς ὅ,τι συνέβη στὴν ἄλλη ἀνατολ. Εὐρώπη, δὲν κατέλαβαν ὅλη τὴ χώρα. Οἱ κομμουνισταὶ ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ ἐφαρμόσουν τὴν «τακτικὴ τοῦ σαλαμιοῦ» μὲ μεγαλύτερη πονηριά. Οἱ ρῶσοι πρότειναν τὴν πρωθυπουργία στὸν γηραιὸ σοσιαλιστὴ Κὰρλ Ρέϋνερ, πρῶτο πρόεδρο τῆς Αὐστριακῆς Δημοκρατίας τὸ 1918-19.

Ὁ Ρέϋνερ σχημάτισε κυβέρνησι συνασπισμοῦ, παραχωρώντας κάτω ἀπὸ τὴν σοβιετικὴ πίεσι τὰ ὑπουργεῖα ἐσωτερικῶν καὶ παιδείας στοὺς κομμουνιστάς. Ἀλλὰ δὲν εἶχε καμμία πρόθεσι νὰ τοὺς ἀφίση νὰ κυριαρχήσουν. Ἤθελε νὰ κερδίση χρόνο ὡς ποὺ νὰ φθάσουν τὰ δυτικὰ στρατεύματα καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ στὴν Βιέννη ἡ διασυμμαχικὴ ἐπιτροπὴ ἐλέγχου, πρᾶγμα ποὺ ἔγινε στὶς 20 Ὀκτωβρίου 1945. Ἀμέσως, κήρυξε ἐκλογὲς γιὰ τὶς 25 Νοεμβρίου. Σ' αὐτές, σὲ σύνολο 165 ἑδρῶν οἱ λαϊκοὶ πῆραν 85 ἕδρες, οἱ σοσιαλισταὶ 76 καὶ οἱ κομμουνισταὶ 4. Στὸ μεταξὺ ἡ κυβέρνησις Ρέϋνερ εἶχε ἀποκρούσει τὶς σοβιετικὲς «προτάσεις» γιὰ ἵδρυσι μικτῶν ἑταιριῶν καὶ εἶχε ἀντισταθεῖ μὲ ἀρκετὴ ἐπιτυχία στὶς προσπάθειες τῶν κομμουνιστῶν νὰ καταλάβουν ζωτικὲς θέσεις.

Μετὰ τὶς ἐκλογές, οἱ κομμουνισταὶ ἔμειναν στὴν κυβέρνησι ἀλλὰ ἐκτοπίσθηκαν ἀπὸ τὸ ζωτικὸ ὑπουργεῖο ἐσωτερικῶν ποὺ τὸ ἀνέλαβε ὁ μαχη-

τικὸς ἀντικομμουνιστής, σοσιαλιστής, Ὄσκαρ Χέλμερ. Ὁ Χέλμερ βρῆκε μιὰ ἀστυνομία διαβρωμένη ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἄρχισε ἕνα ἀγώνα ἐκκαθαρίσεώς της μὲ τὴν «μέθοδο τῆς ἀγκινάρας». Κύριος ἀντίπαλός του ἦταν ὁ διευθυντὴς Ἀσφαλείας, κομμουνιστὴς Ντιρμέγιερ, ὁ ὁποῖος σκηνοθετοῦσε διαρκῶς «φασιστικὲς συνωμοσίες» γιὰ νὰ δίνη ἀφορμὴ σὲ ρωσικὲς ἐπεμβάσεις καὶ νὰ ἐπιβάλλη τὴν ἀπομάκρυνσι ἀντικομμουνιστικῶν στοιχείων.

Ἡ μονομαχία Χέλμερ - Ντιρμέγιερ κράτησε ὡς τὸ 1947, ὅταν ὁ ὑπουργὸς κατώρθωσε νὰ ἀποκαλύψη μὲ στοιχεῖα τὸν ἀρχηγὸ τῆς Ἀσφαλείας σὰν σκευωρὸ καὶ καθοδηγητὴ τῶν δῆθεν «συνωμοτῶν». Ἀμέσως ζήτησε τὴν καθαίρεσι τοῦ Ντιρμέγιερ καὶ παρὰ τὴν ἔλλειψι κάθε ὑποστηρίξεως ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς καὶ τὴν ἔντονη σοβιετικὴ ἀντίδρασι, τὴν ἐπέβαλε διὰ τοῦ Γενικοῦ Εἰσαγγελέως. Ὁ Χέλμερ ἐξεβίασε μάλιστα τοὺς ρώσους καὶ τοὺς ἀνάγκασε νὰ ἐγκαταλείψουν τελικὰ τὸν ἄνθρωπό τους γιὰ νὰ μὴ ἀποκαλύψη τὴν συμμετοχή τους στὶς δῆθεν «συνωμοσίες» του.

Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ οἱ κομμουνισταί, βλέποντας νὰ ἐκτοπίζονται ἀπὸ παντοῦ, ἄρχισαν νὰ ἑτοιμάζουν ἄλλου εἴδους ἔφοδο. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1950, κήρυξαν γενικὴ ἀπεργία καὶ μὲ «ὁμάδες κρούσεως» ποὺ εἶχαν ὀργανωθῆ στὰ ἐργοστάσια τῆς ρωσικῆς διοικήσεως, ἐξαπέλυσαν ταραχές. Οἱ κομμουνισταὶ ἀξιωματικοὶ τῆς ἀστυνομίας τὴν ἐμπόδισαν νὰ ἐπέμβη. Οἱ ὁμάδες κρούσεως ἄρχισαν νὰ καταλαμβάνουν ἀστυνομικὰ τμήματα καὶ δημαρχεῖα. Ὁ Χέλμερ, παίζοντάς τα ὅλα γιὰ ὅλα, ἔστειλε δυνάμεις χωροφυλακῆς καὶ τὰ ἀνακατέλαβαν βιαίως. Οἱ σοβιετικὲς ἀρχὲς κατοχῆς ἀπαίτησαν τότε τελεσιγραφικά, τὴν ἄμεση ἀποχώρησι τῆς χωροφυλακῆς ἀπὸ τὴν Βιέννη καὶ τὴν περιοχή της. Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις ζήτησε τὴν συμπαράστασι τῶν δυτικῶν δυνάμεων κατοχῆς ἀλλὰ αὐτὲς τὴν ἀρνήθηκαν. Τότε καὶ αὐτὴ ἔκανε ἐπίσημα μία δραματικὴ ἔκκλησι στὴν παγκόσμια συνείδησι. Διαμαρτυρήθηκε στὸ διασυμμαχικὸ συμβούλιο καὶ στὶς κυβερνήσεις τῶν 4 Μ. Δυνάμεων. Ταυτόχρονα, παραμερίζοντας τοὺς κομμουνιστὰς ἀξιωματικούς της, ἡ βιεννέζικη ἀστυνομία ἀνέλαβε δρᾶσι ἐναντίον τῶν ὁδοφραγμάτων. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν. Ἡ Αὐστρία εἶχε σωθῆ μόνη της, χάρις στοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐχειρίζοντο τὶς τύχες της καὶ ἀποδείχθηκαν ἄξιοι τῆς πατρίδος των.

Η΄. Η ΠΛΥΣΙΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ

«Ἡ φυσικὴ βάσανος εἶναι πολὺ λιγότερο ἀποτελεσματικὴ ἀπὸ τὴν πλῦσι τοῦ ἐγκεφάλου».
Δρ. Α. KENNENTY

1. Ἡ θεωρητικὴ βάσις.

Κατὰ τὰ πειράματά του γιὰ τὶς διευθυνόμενες ἀνακλαστικὲς ἀντιδράσεις, ὁ Παυλὼφ παρατήρησε ὅτι τὰ πειραματόζωα ποὺ ὑπεβάλλοντο σὲ παρατεταμένη φυσικὴ καὶ ψυχικὴ ἔντασι, παρουσίαζαν συμπτώματα βαθείας νευρικῆς καταπτώσεως. Ὁ ἐγκέφαλός τους καὶ τὸ «ψυχικό τους εἶναι» δὲν μποροῦσαν νὰ ἀντιμετωπίσουν πέρα ἀπὸ ἕνα χρονικὸ ὅριο μία ἀφόρητη κατάστασι. Καὶ στὸ τέλος ἐκήρυτταν «ἀπεργίας». Ἔπαυαν νὰ λειτουργοῦν.

Τότε, τὰ πειραματόζωα «ἔχαναν» τὴν συνείδησί τους καὶ ἐφέροντο κατὰ τρόπο ἀσυνάρτητο. Ἡ βούλησίς των ἐξεμηδενίζετο. Ἡ προσωπικότης των ἀνεστέλλετο. Ἀπεχαυνώνοντο. Γρηγορότερα κατέρρεαν τὰ πειραματόζωα μὲ «ἰσχυρῶς ἐρεθιζομένην» ἰδιοσυστασία. Ἀκολουθοῦσαν ἐκεῖνα μὲ τὴν ἁπλῶς «ζωηρὴ» ἰδιοσυστασία. Μετά, τὰ «ἠλαττωμένης ἐνεργητικότητος». Καὶ τελευταῖα, κατέρρεαν οἱ «ἀδιατάρακτες ἠρεμίες». Πάντως, κανένα ὁμαλὸ πειραματόζωο δὲν ἄντεχε ἐπ' ἄπειρον. Ὁποιοδήποτε φυσιολογικὸ ψυχολογικὸ ὂν ὑποβληθῆ σὲ μιὰ νευροψυχικὴ ἔντασι ἀρκετὰ πιεστικὴ καὶ παρατεταμένη, στὸ τέλος, δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ καταρρεύση. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεωρητικὴ βάσις γιὰ τὴν «πλῦσι τοῦ ἐγκεφάλου» ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ εἰδικὴ προέκτασι τοῦ «πολέμου τῶν νεύρων».

2. Ἡ ἔμπρακτη ἐπαλήθευσις.

Οἱ θεωρίες τοῦ Παυλὼφ ἐπαλήθευσαν, προκειμένου γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, στὴν διάρκεια τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων. Τὰ ἔντονα «σόκ» τοῦ πολέμου, προκάλεσαν περίεργα ψυχοφυσικὰ συμπτώματα σὲ πολλοὺς στρατιῶτες, θύματα ψυχικῶν τραυματισμῶν: Ἄκρο ἐκνευρισμό, ἀπώλεια τῆς συνειδήσεως τοῦ χρόνου, λήθαργο, ἀποχαύνωσι, ἀβλεψία, παράλυσι, ἀσυνάρτητες ἀντιδράσεις ἄσχετες πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμούς, ριζικὲς μεταβολὲς στὶς συνήθειες μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς.

Αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ καὶ τεχνητῶς μὲ τὴν τερατώδη τεχνικὴ τῆς «πλύσεως τοῦ ἐγκεφάλου». Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τελικὰ καταρρέουν ἂν ὑποβληθοῦν σὲ προγραμματισμένες δόσεις νευρικῆς ἐντάσεως στὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ νὰ περιέλθουν σὲ νέκρωσι τοῦ ἐγκεφάλου των. Ὅλων τὸ κεντρικὸ νευρικὸ σύστημα θὰ σπάση ἂν ὑποστοῦν εἴτε ἕνα ἐφ' ἅπαξ ἰσχυρότατο αἰφνίδιο ψυχικὸ κλονισμό, εἴτε μία μεθοδικὴ σειρὰ ἐπαναλαμβανομένων ψυχικῶν πληγμάτων. Ἁπλῶς, κάθε ἀνθρώπινο ἄτομο, ἔχει τὸ δικό του «σημεῖο διασπάσεως», τὸ δικό του ὅριο ἀντοχῆς. Οἱ εὐαίσθητοι ἀντέχουν ὡς 15 ἡμέρες. Οἱ συνηθισμένοι ἄνθρωποι ὡς 30. Οἱ πιὸ σκληροὶ ὡς 50. Στὸ τέλος ὅμως, ὁ καθένας θὰ καταρρεύση.

Καὶ ὅταν καταρρεύση, ὅταν ἡ προσωπικότης του ἀποχαυνωθῆ καὶ ἡ βούλησίς του ἀνασταλῆ, τότε, ἡ συνείδησίς του εἶναι σὰν τὸ λευκὸ χαρτὶ ὅπου μπορεῖ νὰ γραφῆ ὁ,τιδήποτε. Εἶναι μία ταινία μαγνητοφώνου ποὺ καταγράφει τὴν θέλησι τοῦ ἄλλου.

Τὸ θῦμα «ὁμολογεῖ» ὅ,τιδήποτε διαταχθῆ, φθάνει ὡς τὸ σημεῖο νὰ «ἀπαιτῆ» ἀκόμη καὶ τὴν θανατική του καταδίκη! (σοβιετικὲς δίκες τοῦ 1937 - 39).

Ἀλλά, σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, ὅταν δηλ. ἔχει ἐπέλθη ἡ πλήρης κατάρρευσις, τὸ θῦμα εἶναι πιὰ ἕνας ψυχασθενής, ἕνας ἀθεράπευτος νευροπαθής, ἢ ἕνας μελλοθάνατος ἕτοιμος γιὰ ἐκτέλεσι. Ἡ Προπαγάνδα, ὅμως προτιμᾶ νὰ ἀποκτήση φανατικοὺς πιστοὺς ποὺ θὰ ἐργασθοῦν γι' αὐτήν. Ἀκολουθεῖ λοιπὸν ἄλλη τακτική. Τὸ θῦμα, δὲν πρέπει νὰ καταρρεύση ἐντελῶς. Ὁ «κατηχητὴς» του ὀφείλει νὰ ἐπισημάνη πότε πλησιάζει στὸ σημεῖο τῆς νευρικῆς του διασπάσεως. Εἶναι ἡ στιγμὴ ποὺ τὸ θῦμα γίνεται ἐξαιρετικὰ πρόσφορο γιὰ ὑποβολή. Σ' αὐτὴ τὴ φάσι, μπορεῖ νὰ ἀντικαταστήση τὰ παλαιὰ ἀνακλαστικά του μὲ νέα, ποὺ θὰ τοῦ ὑποβληθοῦν. Μπορεῖ νὰ υἱοθετήση νέους τρόπους συμπεριφορᾶς, καινούργιες ἀντιδράσεις, νέες ἰδέες. Εἶναι ἡ στιγμὴ ποὺ θὰ πιστέψη ὅ,τι τοῦ διδάξουν. Εἶναι σὰν γιὰ πρώτη φορὰ νὰ μαθαίνη νὰ σκέπτεται. Καὶ αὐτὸ ποὺ θὰ μάθη, μπορεῖ νὰ γίνη γιὰ πάντα ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ «εἶναι» του.

Ἔτσι, στὴν πρᾶξι, ὁ καθένας μπορεῖ νὰ κατηχηθῆ σὲ ὁ,τιδήποτε. γιατί, ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς Προπαγάνδας αὐτοῦ τοῦ εἴδους δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της - τὴν ἀλήθεια τῶν ἰδεῶν της. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μέθοδο ποὺ χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν ἐπιβολὴ αὐτοῦ τοῦ οἱουδήποτε περιεχομένου.

3. Ἡ μέθοδος

«Πλῦσις ἐγκεφάλου» ἐγίνετο ἀνέκαθεν. Ἀλλὰ ὄχι μὲ τρόπο ἐπιστημονικό. Σὰν κύρια μέσα γιὰ τὴν ψυχικὴ συντριβὴ τοῦ θύματος ἐχρησι-

μοποιοῦντο τὰ σωματικὰ βασανιστήρια, οἱ ἀπειλές, οἱ ἐκβιασμοί. Σήμερα, χρησιμοποιοῦνται μέσα λιγότερο «ὠμὰ» ἀλλὰ ὄχι λιγότερο ἀπάνθρωπα. Χρησιμοποιεῖται ὁ ψυχικὸς βιασμός, ὁ ὁποῖος διενεργεῖται μὲ μέσα ἐπιστημονικά, ψυχολογικά. Καὶ αὐτὰ εἶναι:

I) Ἡ ἀποστολὴ ὑπερμέτρως ἐντόνων ἐξωτερικῶν «σημάτων» καὶ ἐρεθισμῶν πρὸς τὸ ὑποκείμενο. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο γίνεται μία ὑπερφόρτωσις τοῦ «δέκτη», ποὺ κάμπτεται.

II) Ἡ ἀνώμαλη παράστασις τοῦ χρόνου ποὺ μεσολαβεῖ ἀνάμεσα στὸ «σῆμα» καὶ στὸν ἐρεθισμὸ ποὺ πρέπει κανονικὰ νὰ τὸ συνοδεύη. Τότε, τὸ ὑποκείμενο παραμένει σὲ ἀγωνιώδη ἀβεβαιότητα ποὺ ὑπονομεύει τὴν ψυχική του ἰσορροπία.

III) Ἡ ἀποστολὴ ἐρεθισμῶν ἀντιθέτων πρὸς τὸ «σῆμα» ποὺ προηγήθηκε. Τότε, ὁ «δέκτης», ποὺ ἀντιμετωπίζει ἐρεθισμοὺς διαφορετικοὺς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ συνήθισε νὰ περιμένη, σαστίζει. Κλονίζεται ἡ αὐτοπεποίθησίς του. Χάνει τὴν ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ μυαλό του. Ἀμφιβάλλει γιὰ τὴν διανοητική του κατάστασι. Τὸ ἠθικό του σπάζει.

IV) Ἡ ἀποστολὴ μπερδεμένων ἐρεθισμῶν καὶ «σημάτων» χωρὶς κανένα νόημα γιὰ τὸ σύστημα ἀνακλαστικῶν τοῦ θύματος. Τότε ὁ ἐγκέφαλός του ἐκτροχιάζεται.

Μὲ αὐτὰ τὰ μέσα, προκαλοῦνται στὸ θῦμα συναισθήματα ἀρνητικά: ἀνησυχία, ὑπερευαισθησία, νευρικότης, ἀγωνία, θυμός, φόβος, ἀμφιβολία.

Ἡ εὐπάθεια τοῦ θύματος πολλαπλασιάζεται, φθάνει στὴν διαπασῶν. Ὅταν αὐτὸς ὁ συγκινησιακὸς παροξυσμὸς διατηρηθῆ γιὰ πολύ, ὁ ἐγκέφαλος «ἀπεργεῖ». Ἡ ὥρα τῆς ὑποβολῆς νέων ἰδεῶν καὶ τρόπων συμπεριφορᾶς ἔχει φθάσει.

Ἡ ὅλη διαδικασία διευκολύνεται ἂν τὸ θῦμα εἶναι κουρασμένο, ἄρρωστο, ἄϋπνο, συγκινημένο, καταβεβλημένο. Γι' αὐτό, στὸν κομμουνιστικὸ κόσμο, στὰ νοσοκομεῖα, κάτω ἀπὸ τὰ μαξιλάρια, ὑπάρχουν μεγάφωνα ἀπὸ ὅπου ξεχύνεται συνεχὴς Προπαγάνδα. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀσθενοῦς «ἁλιεύεται» εὐκολώτερα ἀπὸ ἐκείνην τοῦ ὑγιοῦς.

Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ὁ Χίτλερ προτιμοῦσε νὰ κάνη τὶς μαζικὲς συγκεντρώσεις του τὴν ὥρα ποὺ τὸ λυκόφως αὐξάνει τὴν συγκινησιακὴ εὐπάθεια. Ἔγραψε σχετικά: *«Τὴν ἡμέρα, ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου ἐξεγείρεται ἐνεργητικὰ ἐναντίον κάθε προσπαθείας ὑποταγῆς της σὲ ἄλλη θέλησι. Τὸ βράδυ ὅμως, ὑποκύπτει πολὺ εὐχερέστερα στὴν κυριαρχικὴ δύναμι μιᾶς ἰσχυροτέρας θελήσεως».*

Γιὰ τὸν ἴδιο τέλος λόγο, οἱ ἀμερικανικὲς φίρμες πληρώνουν τεράστια ποσὰ γιὰ νὰ τοὺς παραχωρηθοῦν βραδυνὲς (συναισθηματικότης) ἢ νυκτερινὲς (κούρασις) ὧρες διαφημίσεως ἀπὸ τὴν τηλεόρασι ἢ ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο.

Φυσικά, στὴν «πλῦσι ἐγκεφάλου», ἡ κούρασις, ἡ ἀϋπνία, ἡ συγκινησιακὴ εὐπάθεια, ἡ ἀσθένεια, ὅλες οἱ καταστάσεις οἱ βοηθητικὲς γιὰ μία ἐπιτυχημένη ὑποβολή, προκαλοῦνται τεχνητὰ καὶ διευκολύνουν τὸ ἔργο τοῦ «κατηχητοῦ». Κλασσικὴ περίπτωσις ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς «πλύσεως ἐγκεφάλου» ἀποτελεῖ ἡ μεταχείρισις τῶν πολιτικῶν κρατουμένων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

Τὸ θῦμα, ὑποβάλλεται σὲ μία ἀπέραντη ποικιλία πιέσεων: Ἀπομόνωσις. Κακὴ μεταχείρισις. Βιασμὸς τῆς ἀξιοπρεπείας του. Ἀθλία διατροφή. Ἐλάχιστος ὕπνος. Ἀπειλές. Ἀόριστες ἀλλὰ φοβερὲς κατηγορίες. Ἐξαντλητικὲς «ἀνακρίσεις». Γενικά, διατηρεῖται σὲ μία κατάστασι αὐξανομένης ἀγωνίας, φοβίας καὶ ἀγχώδους ἀναμονῆς. Οἱ «ἀνακριταὶ» τρομοκρατοῦν τὸν κρατούμενο. Τοῦ προκαλοῦν σύγχυσι, διανοητικὸ καὶ ψυχικὸ ἐκτροχιασμό.

Σιγὰ - σιγά, τὰ ἀνακλαστικὰ του γίνονται ἄρρυθμα, ἡ προσωπικότης του ἀναστέλλεται, ἡ θέλησίς του ἐξουδετερώνεται. Καὶ «ὁμολογεῖ» ὅτι θέλουν οἱ «ἀνακριταὶ» του. Ἂν τελικὸς σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ ἐκτέλεσις ἀλλὰ ἡ «ἰδεολογικὴ ἀναμόρφωσίς» του, τοῦ προσφέρουν μία σανίδα σωτηρίας γιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη: τὴν προσχώρησι στὴν νέα πίστι. Τότε θὰ «σωθῆ»!

4. Ἡ προπαρασκευὴ τοῦ θύματος.

Προκαταρτικὴ φάσις, στὴν «πλῦσι ἐγκεφάλου» εἶναι ἡ κατάλληλη προπαρασκευὴ τοῦ θύματος.

Μόλις συλληφθῆ (ἢ αἰχμαλωτισθῆ), ρίχνεται στὴν ἀ π ο μ ό ν ω σ ι. Κανεὶς δὲν φαίνεται νὰ ἐνδιαφέρεται γι' αὐτό. Οὔτε οἱ συγγενεῖς, οὔτε οἱ φίλοι, οὔτε κἂν οἱ κατήγοροι. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος δείχνει νὰ τὸ ἔχη λησμονήση. Ἔχει χάσει κάθε ἐπαφὴ μὲ τὴν ζωὴ καὶ μὲ τὸ παρελθόν. Αὐτὸ τὸ συναίσθημα φθείρει τὸ ψυχικὸ εἶναι τοῦ κρατουμένου καὶ ὑπονομεύει τὴν διάθεσί του γιὰ ἀντίστασι. Ἀπὸ τὴν ἀ γ ω ν ι ω δ ῶ ς π α ρ α τ ε ι ν ο μ έ ν η ἀ ν α μ ο ν ή, ἀρχίζει νὰ προτιμᾶ ὁτιδήποτε. Μία κατηγορία, μία ἀνάκρισι, μία καταδίκη. Καὶ ὅταν κάποτε τὸ καλέση ὁ ἀνακριτής, τὸ θῦμα βαδίζει πρὸς τὸ πεπρωμένο του μὲ ἀνακούφισι, ὅπως πρὸς μία ἔξοδο ἀπὸ τὴν ἀποπνικτικὴ μόνωσι ποὺ ἤδη τοῦ ἔχη γίνη ἀβάσταχτη.

Ταυτόχρονα, φροντίζουν νὰ κάνουν τὸν κρατούμενο νὰ χάση τὸ α ἴ σ θ η μ α τ ο ῦ χ ρ ό ν ο υ, ποὺ παίζει σοβαρὸ ρόλο στὴν διατήρησι τῆς πνευματικῆς ἰσορροπίας. Τοῦ ἀφαιροῦν κάθε μέσο μετρήσεως τοῦ χρόνου καὶ ὕστερα τοῦ ἀνατρέπουν τελείως κάθε σχετικὴ ἀντίληψι προσφέροντάς του γεύματα σὲ ἄτακτα διαστήματα καὶ ἐπιφέροντας ἀπότομες μεταβολὲς στὶς συνήθειες διαβιώσεώς του.

Παράλληλα, ἀνακαλύπτουν ποιὸς εἶναι ὁ ἐρεθισμὸς ποὺ τὸ νευρικὸ του σύστημα ἀδυνατεῖ νὰ ὑποφέρη: ἕνας ὀξὺς ἦχος, ἡ θέα ἑνὸς ἀποκρουστικοῦ ζωηφίου, μία ἀηδιαστικὴ τροφή, κάποια γλοιώδης ἐπαφὴ καὶ τοῦ τὸν «ἐκπέμπουν» διαρκῶς.

Πρέπει ἐπίσης νὰ πέφτη ἀδιάκοπα ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο στὸ ἄλλο. Μόλις συνηθίση νὰ ζῆ μὲ ἐκτυφλωτικὸ φωτισμό, ἔρχεται τὸ ἀπόλυτο σκοτάδι. Τὸν ὑπερσιτισμό, ἀκολουθεῖ ἡ πείνα. Τὴν ἐλπίδα, ὁ φόβος. Τὴν κακὴ μεταχείρισι, ἡ καλή. Τὴν ἀδιαφορία, ἡ ἀτελείωτη ἀνάκρίσις.

Τέλος, τὸ θῦμα, πρέπει νὰ ἀρχίση νὰ ἀμφιβάλλη γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ μυαλοῦ του. Ὅταν κοιμᾶται, τοῦ διοχετεύουν διοξείδιο τοῦ ἄνθρακος γιὰ νὰ βλέπη ἐφιάλτες καὶ νὰ ὑποφέρη ἀπὸ πονοκεφάλους. Ἀκούει ἤχους ἢ φωνὲς ποὺ σταματοῦν μόλις ξυπνήση. Βλέπει «ὁράματα» (ἀπὸ κρυφὲς φωτιστικὲς συσκευὲς) ποὺ χάνονται μόλις τὰ πλησιάση. Τὸ τριγυρίζουν πρόσωπα ποὺ ἐξαφανίζονται καὶ ποὺ ὁ δεσμοφύλακας βεβαιώνει ὅτι δὲν ὑπῆρξαν ποτέ. Ἀκούει θορύβους ἀπὸ κρυφοὺς μηχανισμοὺς ἠχοδοτήσεως, ποὺ σταματοῦν ἀπότομα.

Ἡ ἰσορροπία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κάτι τὸ πολὺ λεπτὸ ποὺ ἀνατρέπεται σχετικὰ εὔκολα. Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1959, στὸ πανεπιστήμιο Μανιτόμπα τῶν ΗΠΑ ἔγινε ἕνα πείραμα γιὰ τὰ διαστημικὰ ταξίδια. Οἱ ἐθελονταὶ κλείστηκαν σὲ «θαλάμους σιωπῆς» ἀπὸ ἐλαστικό, μέσα σὲ ἀπόλυτο σκότος. Εἶχαν ὅλες τὶς ἀνέσεις καὶ ἐτρέφοντα κανονικά. Ὑφίσταντο μόνο τὴν σιωπὴ καὶ τὸ σκοτάδι. Ἰδοὺ τὰ ἀποτελέσματα:

Ὁ διευθυντὴς τοῦ πειράματος δρ. Ζοῦμπεκ, κατώρθωσε νὰ μείνη στὸν θάλαμο 10 ἡμέρες, ἀλλὰ γρήγορα εἶχε παρακρούσεις, ἔβλεπε ὁράματα καὶ σημείωνε κενὰ στὴν μνήμη του.

Ὁ δεύτερος, βγῆκε μετὰ 3ωρο, κάτωχρος, τρέμοντας, μὲ ὀξὺ πονοκέφαλο καὶ δυσχέρεια στὴν ἀναπνοή.

Οἱ τέσσερις ἑπόμενοι ἄντεξαν ἀπὸ 2 ὡς 5 ἡμέρες. Μετά, ἔχαναν τὴν ἱκανότητα κρίσεως καὶ μνήμης καὶ ἔβλεπαν ὁράματα. Ὅλοι ἔμεναν διαρκῶς ξαπλωμένοι γιατὶ ὄρθιοι ἐζαλίζοντο.

Μόνον ὁ 7ος κατὰ σειράν, μία γυναίκα, ἡ Βίλμα Σάντερς, 28 ἐτῶν, ἔμεινε ἐπὶ 7ήμερον χωρὶς νὰ ὑποστῆ κανένα σοβαρὸ κλονισμό!

Ἄρα καὶ μόνον ἡ ἀπομόνωσις, ἡ σιωπή, τὸ σκότος, ἡ πλῆξις, ἀρκοῦν γιὰ τὴν κατάρρευσι τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ὁδηγοῦνται στὴν ἀπώλεια τῆς ἐννοίας τῆς προσωπικότητος. Ἐνῶ τὸ θῦμα τῆς «πλύσεως ἐγκεφάλου», ὑφίσταται πολὺ περισσότερα.. Ἔτσι, σιγὰ σιγά, «ὡριμάζει» γιὰ τὴν «ἀνάκρισι»'.

5. Ἡ «ἀνάκρισις».

Ξαφνικά, ὁ κρατούμενος ἐπαναφέρεται σὲ κάποια «ὁμαλότητα» συνθηκῶν. Αὐτὴ ἡ αἰφνίδια μεταβολὴ ἐπιδεινώνει τὴν σύγχυσί του. Καὶ τότε, ἀρχίζει ἡ «ἀνάκρισις». Οὐσία της εἶναι τὸ συνεχὲς διαδοχικὸ σφυροκόπημα τῶν δύο ἀντιθέτων «πόλων» τοῦ νευροψυχικοῦ συστήματος. Προσβάλλονται μὲ ὁλοένα καὶ δυνατώτερα πλήγματα, πότε ὁ «θετικὸς» καὶ πότε «ἀρνητικὸς» πόλος.

Ὁ ρυθμὸς προσβολῆς συνεχῶς ἐπιταχύνεται. Ὁ μεσόχρονος μεταξὺ τῶν δύο πληγμάτων ὅλο καὶ μικραίνει. Ὁ ρυθμὸς γίνεται ἀσθματικός, ξέφρενος, ἰλιγγιώδης ἕως ὅτου τὸ θῦμα κατάκοπο, ἐξαντλημένο, ἐξουθενωθῆ καὶ πάψει νὰ ἀντιστέκεται.

Κατὰ τὸ «κλασσικὸ» σύστημα, (ποὺ δὲν ἀκολουθεῖται ἀπαραιτήτως πάντοτε) οἱ «ἀνακριταὶ» εἶναι δύο : ὁ «καλὸς» καὶ ὁ «κακός». Ὁ πρῶτος,, προσφέρει καλὴ μεταχείρισι καὶ ἐλπίδα. Ὁ δεύτερος, κακὴ μεταχείρισι καὶ ἀπόγνωσι. Καὶ ὁ ἕνας διαδέχεται τὸν ἄλλο.....

Τὸ ἀνακριτικὸ γραφεῖο ἔχει ἕνα περιβάλλον μελητημένο. Ἔπιπλα, χρώματα, ἀντικείμενα, ὅλα διαλέγονται ὥστε ἀνάλογα μὲ τὴν περίστασι νὰ προκαλοῦν πράϋνσι ἢ ἔντασι στὸ θῦμα.

Ὁ «ἀνακρινόμενος», ὑποχρεώνεται νὰ ἐξιστορῆ συνεχῶς τὴν ζωή του μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Ἔτσι, βγαίνει στὴν ἐπιφάνεια τὸ ὑλικὸ τοῦ ὑποσυνειδήτου του. Μὲ μειωμένο τὸν αὐτοέλεγχό του, τὸ θῦμα αὐτοαποκαλύπτεται. Ὁ «ἀνακριτής», προσπαθεῖ κυρίως νὰ ἐπισημάνη κάποιο «πλέγμα ἐνοχῆς» καὶ νὰ τὸ ἀξιοποιήση κατάλληλα, ὥστε τὸ θῦμα του νὰ πεισθῆ ὅτι εἶναι «ἔνοχο». Τότε πιστεύει ὅτι δικαίως τιμωρεῖται καὶ ὅτι ὀφείλει νὰ βοηθήση στὴν «ἐξιλέωσί» του, γιὰ νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὸ ἄγχος τοῦ ἐνόχου.

Τὸ «πλέγμα ἐνοχῆς», ἀνακαλύπτει ὁ «ἀνακριτής», διὰ μέσου τῶν συνειρμῶν τοῦ θύματος καὶ ἰδίως τῶν αὐτομάτων συνειρμῶν, ποὺ ἀποκαλύπτουν τὸ περιεχόμενο τοῦ ὑποσυνειδήτου. Γι' αὐτό, ὁ «ἀνακριτὴς» παραμονεύει διαρκῶς τοὺς συνειρμικοὺς αὐτοματισμοὺς τοῦ θύματός του, ἐκείνους ποὺ διαφεύγουν ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ λογικοῦ του καὶ φανερώνουν τὸ κρυφὸ πρόσωπό του.

Ὑπάρχουν ἀσφαλῶς περιπτώσεις ἀνθρώπων ποὺ ἀντέστησαν νικηφόρα στὴν «πλῦσι ἐγκεφάλου». Ἡ δρ. Ἔντιθ Μπράουν λ.χ. ποὺ ὑποβλήθηκε σὲ τέτοια «πλῦσι» στὶς φυλακὲς τῆς κομμουνιστικῆς Οὐγγαρίας, διατήρησε τὴν αὐτοσυνείδησί της ἀπαγγέλλοντας ποιήματα, ἀπαριθμώντας τὶς γνώσεις της καὶ λύνοντας μαθηματικὰ προβλήματα. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀνατρέπει τὴν θεωρία ὅτι ὅλα τὰ ὄντα καταρρέουν ἂν ὑποστοῦν τὴν πίεσι ποὺ πρέπει. Ἀποδεικνύει ἁπλῶς ὅτι οἱ συγκεκριμένοι ἄνθρωποι κατανίκησαν τὸν συγκεκριμένο «ἀνακριτὴ» τους.

Κάποτε, ἕνας ἀνακριτής ἀνακάλυψε τὸν ἔνοχο μιᾶς κλοπῆς μὲ ἕνα παιχνίδι. Ἔδινε στὴν ὁμάδα τῶν ὑπόπτων μιὰ λέξι καὶ ὁ καθένας ἔπρεπε ἀμέσως, δίχως νὰ σκεφθῆ, νὰ πῆ μιὰ ἄλλη. Ἀφοῦ ἔδωσε ἀρκετὲς λέξεις, εἶπε τὴν λέξι «κηροπήγιο». Ἕνας ἀπάντησε «καθρέφτης». Ἦταν ὁ ἔνοχος. Γιατὶ ὁ κλέφτης στὸ σπίτι ποὺ διέρρηξε, εἶχε ἀναποδογυρίσει ἕνα κηροπήγιο ποὺ ἔσπασε κάποιο καθρέφτη!

Ἐπίσης, ὁ «ἀνακριτής» ἐπισημαίνει ποιὸ εἶναι τὸ κίνητρο ποὺ κυριαρχεῖ στὸ θῦμα του καὶ τὸ ἐκμεταλλεύεται ἀνάλογα.

Ἐπειδὴ λείπουν οἱ ἐξωτερικοὶ ἐρεθισμοί, τὸ θῦμα, ποὺ βρίσκεται σὲ κάποια κατάστασι παραισθήσεων καὶ παραληρήματος, ἀρχίζει νὰ συγχέη τὶς σκέψεις τοῦ «ἀνακριτοῦ» μὲ τὶς δικὲς του. Ἐκλαμβάνει σὰν δικές του, ἰδέες ποὺ τοῦ ὑπέβαλε ὁ «ἀνακριτὴς» καὶ «πληροφορίες» ποὺ τοῦ μετέδωσε.

Μία μέθοδος ποὺ χρησιμοποιεῖται σ' αὐτὴν τὴν φάσι εἶναι καὶ ἡ παρεμπόδισις ἢ ὁ ἐπηρεασμὸς τῶν ὀνείρων τοῦ θύματος. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι βλέπουν ὄνειρα. Εἶναι μία ἀναγκαία ψυχικὴ λειτουργία, μία αὐτόματη ἀποτοξίνωσις τοῦ Ὑποσυνειδήτου ποὺ ἀποβάλλει ἔτσι ἕνα μέρος τοῦ ὑλικοῦ του, ἐκφράζεται καὶ ἀνακουφίζεται. Δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ δὲν ὀνειρεύονται. Αὐτοὶ ἁπλῶς δὲν θυμοῦνται τὰ ὄνειρά τους. Συνήθως θυμᾶται κανεὶς μόνο τὸ ὄνειρο ποὺ εἶδε λίγα λεπτὰ πρὶν ξυπνήση.

Ἕνας ἐκπαιδευμένος παρατηρητής, μπορεῖ νὰ καταλάβη πότε ὁ κοιμώμενος ὀνειρεύεται γιατὶ παρουσιάζει διάφορα συμπτώματα, ὅπως ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ σφυγμοῦ, μία κίνησις τῶν βλεφάρων κ.ο.κ. Μόλις διαπιστωθῆ ὅτι ὁ κρατούμενος ὀνειρεύεται, τὸν ξυπνοῦν. Ἔτσι παρεμποδίζεται ἡ διαδικασία τοῦ ὀνείρου. Ὁ δρ. Οὐΐλλιαμ Ντῆμεντ, διαπίστωσε πειραματικῶς ὅτι αὐτὴ ἡ παρεμπόδσσις ἐπιφέρει ὀξεία ἀγωνία, ἐρεθισμό, ἀνικανότητα συγκεντρώσεως καὶ στὸ τέλος σοβαρότατες διαταραχὲς μέσα σὲ πέντε ἡμέρες! Τὰ ἀποτελέσματα αὐτά, δὲν ὀφείλονται στὴν ἀϋπνία γιατὶ οἱ μετέχοντες στὸ πείραμα ἀφυπνίσθηκαν ἰσάριθμες φορὲς ἀλλὰ ὄχι κατὰ τὴν διάρκεια ὀνείρου, χωρὶς νὰ παρουσιάσουν διαταραχὴ τοῦ νευροψυχικοῦ των συστήματος.

Ἄλλοτε πάλι χρησιμοποιεῖται ὡς μέθοδος ὁ ἐπηρεασμὸς τοῦ περιεχομένου τῶν ὀνείρων τοῦ θύματος. Ὁ «ἀνακριτὴς» τοῦ διοχετεύει ὡρισμένες ἰδέες τὴν ὥρα ποὺ κοντεύει νὰ ἀποκοιμηθῆ καὶ ἔτσι τοῦ προκαλεῖ συγκεκριμένα ὄνειρα. Ἐξ ἄλλου, ὁ δρ. Οὖγκο Μπάϊγκελ, ἀπέδειξε ὅτι μὲ ὡρισμένα «σήματα» (ἄρωμα, φῶς, ἀνεμιστήρας, σφύριγμα κλπ.) προκαλοῦνται ἀνάλογα ὄνειρα. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, ὁ «ἀνακριτὴς» ἐμφανίζεται στὸ θῦμα ὡς γνώστης καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ὀνείρων του καὶ φαντάζει μπροστὰ του σὰν παντοδύναμος.

6. Ἡ τελικὴ φάσις

Τελικά, κατὰ κανόνα, τὸ θῦμα, ποὺ φυσικὰ διατηρεῖται σὲ συνεχῆ φοβία καὶ ἀβεβαιότητα καταλήγει στὸ «πραϋντικὸ» γραφεῖο, μὲ τὸν «καλὸ» ἀνακριτή». Αὐτὸς, υἱοθετεῖ ἕνα συγκεκριμένο ρόλο. Δίνει δῆθεν τὴν μάχη ὄχι ἐναντίον τοῦ θύματος, ἀλλὰ μαζί του, ἐναντίον μιᾶς ἐντελῶς δυσμενοῦς γιὰ τὸν κρατούμενο πραγματικότητος.

Καλεῖ τὸν κρατούμενο (ἢ αἰχμάλωτο) νὰ ἀγωνισθοῦν «μαζὶ» γιὰ τὴν «σωτηρία» του. Αὐτός, ἀγκιστρώνεται στὸν «σωτήρα» του. Γίνονται συμπάσχοντες, «συμπολεμισταί». Γιὰ νὰ «σωθῆ» ὅμως, ὁ κρατούμενος, πρέπει νὰ δεχθῆ νὰ προσχωρήση σὲ ὡρισμένες ἀπόψεις τοῦ «προστάτη» του. Νὰ παραδεχθῆ ἕνα ποσοστὸ δικῶν του «σφαλμάτων». Νὰ ἀρχίση νὰ «συνεργάζεται» στὴν «ἀναμορφωσί του». Πρέπει νὰ ἀναγνωρίση τὸν «ἀνακριτὴ» του, σὰν ἐκπρόσωπο τῆς κοινωνίας, τοῦ νόμου, τοῦ ὀρθοῦ. Νὰ αὐτοδεσμευθῆ σὲ μία διαδικασία. Αὐτὸ θὰ γίνη σιγὰ - σιγά, βῆμα πρὸς βῆμα. Μοναδικὸ μέσο νὰ σταματήση σ' αὐτὸν τὸν κατήφορο, γιὰ τὸ θῦμα, εἶναι ἡ διακοπὴ τοῦ διαλόγου, ἡ ἄρνησις τῆς συνεργασίας, ἡ ἐπιστροφὴ στὸν ἐφιάλτη τῆς μονώσεως καὶ τῆς σιωπῆς. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνη. Ὁλόκληρο τὸ «εἶναι» του ἐπαναστατεῖ ἐναντίον μιᾶς τέτοιας ἐπανόδου στὴν κόλασι τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐλλείψεως ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων καὶ κάθε ἐπαφῆς μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Συνεχίζει λοιπὸν τὴν «συζήτησι». Καὶ μάλιστα ἀγκιστρώνεται περισσότερο σ' αὐτὴν ὅταν ὁ ἀνακριτὴς προσποιεῖται ἔλλειψι ἐνδιαφέροντος καὶ δείχνει σὰν νὰ τείνη νὰ τὴν διακόψη. Ἡ διακοπὴ τῆς ἀνακρίσεως καταντᾶ ἀπειλή! Καὶ ὁ ἀνακρινόμενος, σοφίζεται τεχνάσματα γιὰ νὰ τὴν παρατείνη. Γίνεται ὁμιλητικός, ἀποκαλυπτικός, κάνει ἐκμυστηρεύσεις γιὰ νὰ πείση τὸν «ἀνακριτὴ» νὰ μὴ ἀποσύρη τὴν «συμπάθειά» του, νὰ μὴ χάση τὸ ἐνδιαφέρον του.

Σ' αὐτὴν τὴν ἰδιότυπη μονομαχία ψυχοδιανοητικοῦ δυναμισμοῦ, ὅλα τὰ πλεονεκτήματα εἶναι μὲ τὸν «ἀνακριτή». Ἔτσι, ἐπέρχεται κλιμακωτὰ ἡ ὑπαγωγὴ τῆς συνειδήσεως τοῦ θύματος στὶς ἀντιλήψεις ποὺ ἐνσαρκώνει ὁ «ἀνακριτής». Αὐτὸς εἶναι ὁ βέβαιος νικητής. Ἐφ' ὅσον τὸ θῦμα δεχθῆ τὸν διάλογο (καὶ πρακτικὰ δὲν μπορεῖ νὰ μὴ τὸν δεχθῆ) τὰ ὑπόλοιπα εἶναι ζήτημα χρόνου καὶ τακτικῆς. Τὸ θῦμα, βαθμιαῖα, θὰ παραδώση ὅλες τὶς «θέσεις» του. Κάθε φορὰ θὰ δέχεται τὸ μικρότερο γιὰ νὰ ἀποφύγη τὸ μεγαλύτερο καὶ νὰ πείση τὸν «ἀνακριτὴ» νὰ μὴ ἀποσύρη τὴν «συμπάθειά» του. Τὸ μικρότερο ὅμως θὰ εἶναι κάθε ἡμέρα καὶ κάπως μεγαλύτερο. Ἔτσι, βῆμα πρὸς βῆμα, θὰ δεχθῆ τελικὰ τὸ μέγιστο. Θὰ «ἀναμορφωθῆ». Καὶ θὰ γίνη αὐτὸ ποὺ θέλει ὁ «ἀνακριτής» του.

7. Ἡ ὁμολογία.

Ὅταν τὸ θῦμα συμφωνήση νὰ «ὁμολογήση» ἢ νὰ «ἀναμορφωθῆ», ἀρχίζει ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν «ἀνακριτή», τὴν σύνταξι τῆς «ὁμολογίας» ἢ τῆς «δηλώσεως πίστεως».

Τὸ πρῶτο μέρος της, συνήθως, εἶναι μία αὐτοβιογραφία. Κάθε ἀντίφασις ποὺ παρουσιάζεται ἀνάμεσα στὶς ἀπειράριθμες ἀφηγήσεις ποὺ ἀναγκάσθηκε νὰ κάνη τὸ θῦμα χαρακτηρίζεται σὰν ψεῦδος ἀπὸ τὸν «ἀνακριτή», ὁ ὁποῖος διακηρύσσει τὴν ἀπελπισία του γιὰ τὴν μὴ εἰλικρινῆ συνεργασία τοῦ θύματός του. Τὸ τελευταῖο, σπεύδει νὰ ἀποδείξη τὴν εἰλικρίνειά του υἱοθετώντας σὲ ὅλα τὰ σημεῖα τὴν ἐκδοχὴ τοῦ «ἀνακριτοῦ». Ἔτσι τελικά, συγγράφει τὴν ἱστορία τῆς ζωῆς του κατὰ τὸν τρόπο ποὺ τὴν θέλει ἡ «ἀνάκρισις».

Τὸ δεύτερο μέρος, εἶναι ἡ διατύπωσις κατηγοριῶν, μὲ βάσι τὰ δεδομένα τῆς ἴδιας τῆς αὐτοβιογραφίας του. Ὁ «ἀνακριτής, διευκρινίζει ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διατυπώση αὐτὲς τὶς κατηγορίες ἀφοῦ τὸ ἴδιο τὸ θῦμα «ὡμολόγησε» τὴν διάπραξι τῶν συναφῶν ἐγκλημάτων. Ὅποτε ὁ κρατούμενος τολμᾶ νὰ ἀρνηθῆ κάποια κατηγορία, ὁ «ἀνακριτὴς» ἀπειλεῖ νὰ ἀποσύρη τὴν «βοήθειά» του καὶ νὰ τὸν ἀφίση νὰ καταστραφῆ. Ὁ «ἀνακριτὴς» βιάζεται. Θέλει νὰ τελειώνη. Διατυπώνει τὶς κατηγορίες ὄρθιος, ἕτοιμος νὰ ἀναχωρήση καὶ καλεῖ τὸν κρατούμενο νὰ μὴ φέρνη δυσκολίες γιὰ νὰ ξεμπερδεύουν.

Τὸ τρίτο μέρος, εἶναι ἡ ἀπὸ κοινοῦ κατάστρωσις τῆς ἀπολογίας, μὲ βάσι τὴν ἀναγνώρισι ὅλων τῶν ἐγκλημάτων γιὰ τὰ ὁποῖα κατηγορεῖται τὸ θῦμα, τὴν «αὐτοκριτική» του καὶ τὴν ἐκδήλωσι τῆς προθυμίας του νὰ «ἐξιλεωθῆ» μὲ τὴν ἀποδοχὴ εἴτε τῆς ποινῆς εἴτε τῆς ἀναμορφώσεώς του.

Τὸ δρᾶμα ἔληξε. Τὸ θῦμα αἰσθάνεται ἀνακούφισι. Ὑποχρεώνεται νὰ ἐπαναλάβη θεατρικὰ τὴν ὁμολογία του καὶ μετά, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσι νὰ βαδίση «ἐθελοντικὰ» εἴτε πρὸς τὸν θάνατο εἴτε πρὸς τὴν «νέα ζωή».

8. Τὰ στάδια.

Τὰ στάδια τῆς «πλύσεως ἐγκεφάλου» κατὰ τὴν κλασσικὴ μέθοδο εἶναι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ «ἀνακριτοῦ» τὰ ἑξῆς:

I) 1 - 3η ἡμέρα: Ἀπομόνωσις. Καμμία ἐπαφὴ τοῦ θύματος μὲ τὸν ἔξω κόσμο.

II) 4 - 10η ἡμέρα: Συστηματικὴ προετοιμασία τοῦ «ἐδάφους». Κλονισμὸς τῆς σωματικῆς καὶ ψυχονευρικῆς ὑγείας τοῦ θύματος.

III) 11 - 20ή ἡμέρα: Ἐπίθεσις. Ἀνάκρισις.

IY) 20 - 40ή ἡμέρα: Κατάρρευσις. Ὑποταγὴ τοῦ θύματος.

Υ) 40 - 60ὴ ἡμέρα : «᾿Αναμόρφωσις» τοῦ θύματος. Ὑποβολὴ τοῦ νέου «πιστεύω». Ὁμολογίες.

᾿Απὸ τὴν πλευρὰ τοῦ θύματος, τὰ ἀντίστοιχα στάδια εἶναι :

Ι) Νευρικότης, ἀγωνία.

ΙΙ) Ἄγχος. Κόπωσις. Ἐφιάλτες. Μελαγχολία. Παραισθήσεις. ᾿Αναμνήσεις. Νοσταλγία. Νωθρότης. Ὑπνηλία.

ΙΙΙ) Πανικός. Ὑστερικὲς ἐκδηλώσεις. Ταπείνωσις.

ΙΥ) ᾿Απελπισία. Παραληρήματα.

Υ) ᾿Ακατανίκητη ἀνάγκη ἐπαφῆς μὲ ἄλλους ἀνθρώπους, ὁμιλίας, ἐξομολογήσεως. Ὑπακοή. Ἁρπαγὴ ἀπὸ κάθε προσφερόμενη «βοήθεια». Παραισθήσεις. Μεταφορὰ σὲ ἕνα φανταστικὸ κόσμο (*).

9. Ἡ Κορέα.

Ἡ «πλῦσις ἐγκεφάλου» ἐφαρμόσθηκε σὲ μεγάλη ἔκτασι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, στοὺς δυτικοὺς αἰχμαλώτους τοῦ κορεατικοῦ πολέμου. Στά στρατόπεδά τους, οἱ αἰχμάλωτοι, ὑποβλήθηκαν σὲ συστηματικὴ ἔντασι νεύρων. Γιὰ τὴν παραμικρὴ πραγματικὴ ἢ φανταστικὴ παράβασι, οἱ «ἔνοχοι» ἀνεκρίνοντο, ἐβασανίζοντο, ἐξηυτελίζοντο δημοσίως. Ἕνα συνεχὲς σφυροκόπημα δημιουργοῦσε στοὺς αἰχμαλώτους διαρκῆ ἀγωνία. Οἱ αἰχμάλωτοι ὑπεχρεώνοντο νὰ γράφουν ἀμέτρητες φορές, ἐκθέσεις γιὰ τὶς «ἔνοχες» πράξεις ἢ σκέψεις των καὶ γιὰ τὰ «σφάλματά» τους. Οἱ ἐκθέσεις ἔπρεπε νὰ περιλαμβάνουν ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ἀπόκρυφες αὐτοβιογραφικὲς λεπτομέρειες. Μετά, ὅσοι «ὁμολογοῦσαν» τὰ δικά τους «ἁμαρτήματα» ἔπρεπε νὰ ἀναφέρουν καὶ τὰ «ἁμαρτήματα» τῶν συναδέλφων τους.

Ἔτσι, ἡ ζωὴ στὸ στρατόπεδο γινόταν ἐφιαλτική. Ὁ ἕνας κατασκόπευε καὶ κατέδιδε τὸν ἄλλον. Μία γενικὴ ἀτμόσφαιρα «ἐνοχῆς», ἕνα κλῖμα καχυποψίας, δυσπιστίας καὶ ἀμφιβολίας ἐπικρατοῦσαν. Οἱ ἐγκέφαλοι τῶν αἰχμαλώτων ἐγίνοντο ἀνωμάλως δεκτικοὶ γιὰ ὑποβολή. Καὶ τότε, ἄρχιζε ὁ βομβαρδισμὸς τους μὲ ἰσχυρὲς δόσεις κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας.

Ἡ μέθοδος ἀπέδωσε ἀξιόλογα ἀποτελέσματα. Σύμφωνα μὲ τὶς στατιστικὲς τῶν ἁρμοδίων ἀμερικανικῶν ἀρχῶν ὁ ἕνας ἀμερικανὸς αἰχμάλωτος στοὺς ἑπτὰ βρέθηκε ἔνοχος σοβαρῶν συνεννοήσεων μὲ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ὁ ἕνας στοὺς τρεῖς ἔνοχος ἡμισυνεργασίας.

10. Μαζικὴ πλῦσις ἐγκεφάλου.

«Πλῦσις ἐγκεφάλου» δὲν γίνεται μόνον στοὺς φυλακισμένους καὶ στοὺς αἰχμαλώτους. Δὲν γίνεται μόνον στοὺς ἐχθροὺς καὶ στοὺς ὑπόπτους. Ὁ

(*) (Μελέτες Λῶρενς Χίνκλη, Χάρολντ Βὸλφ κ.ἄ.).

κομμουνισμὸς τὴν ἐφαρμόζει καὶ στοὺς ὀπαδοὺς καὶ φίλους του. Τὴν ἐφαρμόζει στὶς μᾶζες ποὺ τὸν ἀκολουθοῦν καὶ στοὺς λαοὺς ποὺ κυβερνᾶ. Ἡ μαζικὴ «πλῦσις ἐγκεφάλου», γνωστὴ στὴν Ρωσία τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Στάλιν καθὼς καὶ στὴν Γερμανία τοῦ Χίτλερ, ἐφαρμόζεται σήμερα κυρίως στὴν Κίνα, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνη ὅτι ἔπαψε νὰ ἐφαρμόζεται στὶς ἄλλες κομμουνιστικὲς χῶρες.

Τὸ Κ.Κ. Κίνας, ὑποβάλλει τεράστιες ἀνθρώπινες μᾶζες σὲ ὁμαδικὴ «πλῦσι ἐγκεφάλου» γιὰ νὰ μετατρέψη ὁμαλοὺς ἀνθρώπους σὲ ἔξαλλους φανατικούς. «Ἀκατέργαστο ἀνθρώπινο ὑλικὸ» ἐξαποστέλλεται κατὰ μᾶζες σὲ κοινόβια, στρατόπεδα, νέες περιοχὲς καὶ στρατῶνες, καθὼς καὶ σὲ μεγάλα ἔργα ὑπὸ κατασκευήν.

Ἐκεῖ, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἀποσπασμένοι ξαφνικὰ ἀπὸ τὸ φυσικὸ περιβάλλον τους, βλέπουν νὰ σπάζη κάθε δεσμὸς μὲ τὴν προηγούμενη ζωή τους. Χάνουν τὴν ἐπαφὴ μὲ τοὺς συγγενεῖς, τοὺς φίλους, τὶς οἰκογένειες, τοὺς γνωστοὺς καὶ τὶς ἰδιαίτερες πατρίδες τους. Διακόπτεται κάθε ἐπιρροὴ ποὺ ἄλλοτε ἐπιδροῦσε ἐπάνω τους. Βρίσκονται μόνοι, χαμένοι σὲ μία ἀνθρωποθάλασσα, ἀσήμαντα, ἄγνωστα, ἀνάξια λόγου μόρια ἑνὸς ὠκεανοῦ, ἀπὸ παρόμοια, ἀλλὰ ξένα ὄντα. Ἐκεῖ βλέπουν, ἀκοῦνε, μαθαίνουν, διαβάζουν, μόνον ἐκεῖνα ποὺ θέλουν οἱ «ἀναμορφωταί» των.

Στὸ νέο περιβάλλον, τοὺς ὑποβάλλουν σὲ ὑπερεντατική, ἐξαντλητικὴ ἐργασία. Τοὺς τρέφουν ἄσχημα. Τοὺς κακομεταχειρίζονται. Τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ ζοῦν πάντα ὁμαδικά. Ἐργάζονται, τρῶνε, κοιμοῦνται, πλένονται, ἀναπαύονται, ὅλοι μαζί. Ποτέ, σὲ καμμία περίπτωσι δὲν μένει κανεὶς μόνος μὲ τὸν ἑαυτό του. Ὁ ἕνας κατασκοπεύει τὸν ἄλλο. Ὅλοι ὑποχρεώνονται νὰ ἀναφέρουν διαρκῶς γιὰ τὸν ἑαυτό τους καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὅποιος δὲν διαπιστώνει «σφάλματα» τῶν συναδέλφων του, τιμωρεῖται. Ἂν δὲν ὑπάρχουν πρέπει νὰ τὰ ἐφεύρη.

Σὲ εἰδικὲς συγκεντρώσεις, τὰ βράδυα, μετὰ τὴν ξεθεωτικὴ δουλειὰ τῆς ἡμέρας, ὁρίζεται ἕνα θῦμα καὶ ὅλοι ἀναγκάζονται νὰ ἀπαγγείλουν τὸ «κατηγορῶ» ἐναντίον του («κριτική»). Τὸ ἴδιο τὸ θῦμα ἐξαναγκάζεται σὲ δημόσιο αὐτοεξευτελισμὸ («αὐτοκριτική»). Μιλᾶ ἐπὶ ὧρες γιὰ τὰ λάθη καὶ τὰ ἐλαττώματά του. Ἐξομολογεῖται μπροστὰ σὲ ὅλους τὶς ταπεινές του πράξεις, τὶς ἀπόκρυφες σκέψεις του. Ἐφευρίσκει, φαντάζεται, ὑπερβάλλει, ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του. Καὶ στὸ τέλος, ἀπαγγέλλεται ἡ τιμωρία, ποὺ γιὰ σκοπό της ἔχει «νὰ βοηθήση» τὸ θῦμα «νὰ διορθωθῆ»: περισσότερη ἐργασία, ἀποστήθησις κομμουνιστικῶν κειμένων, ἀλλαγὴ συμπεριφορᾶς, ξεπέρασμα τῶν «μικροαστικῶν» ἐπιβιώσεων στὴν συνείδησί του.

Ὅλοι, ἀναγκάζονται νὰ γράφουν καὶ ξαναγράφουν αὐτοβιογραφίες μὲ ἄφθονες αὐτοκαταγγελίες. Ζοῦν μέσα στὸν ἀδιάκοπο φόβο γιὰ ἐκεῖνο

πού μπορεῖ νὰ τοὺς συμβῆ λόγῳ τῶν ἴδιων τῶν «ὁμολογιῶν» τους ἢ τῶν ἀπιθάνων καταδόσεων πού ἔγιναν σὲ βάρος τους.

Ὅταν «ὡριμάσουν» ἀρκετά, ἀρχίζει ἡ κατήχησίς των στὸν κομμουνισμὸ μὲ μαθήματα μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ. Μία ἀποτυχία τους στὶς ἐξετάσεις πού περνοῦν, μπορεῖ νὰ ἔχη καταστρεπτικὲς συνέπειες: ποινές, ἀποστολὴ σὲ κάτεργα, ἐξευτελισμούς, φυσικὴ ἐκκαθάρισι.

Στὸ τέλος, τὸ «ἀνθρώπινο ὑλικὸ» καταρρέει. Τὰ συμπτώματα νευρώσεων, ὑστερίας καὶ ἡμιπαραφροσύνης πολλαπλασιάζονται. Μερικοὶ αὐτοκτονοῦν. Ἄλλοι τρελλαίνονται. Οἱ ὑπόλοιποι, ἀποκτοῦν νέες ἰδέες καὶ νέους τρόπους συμπεριφορᾶς. Αὐτοὺς πού θέλει τὸ Κ.Κ. Οἱ δεσμοί τους μὲ τὸ παρελθὸν συνετρίβησαν. Εἶναι πιὰ νέοι ἄνθρωποι, ἕτοιμοι νὰ λατρεύουν καὶ νὰ ὑπηρετοῦν τοὺς νέους θεούς: Τὸ Κ.Κ. καὶ τὴν ἡγεσία του.

Ἔτσι, οἱ ἄνθρωποι μετατρέπονται σὲ λεγεῶνες ψυχοπαθῶν φανατικῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς βγαίνουν τὰ μέλη καὶ τὰ στελέχη τῶν παρακομμουνιστικῶν ὀργανώσεων καὶ τοῦ Κ.Κ., οἱ ὑπηρέται τοῦ καθεστῶτος, οἱ «κόκκινοι φρουροί». Μὲ τὴν μαζικὴ «πλῦσι ἐγκεφάλου» δημιουργγεῖται ἕνας πελώριος στρατὸς ἀπὸ φανατικούς, ἀφοσιωμένους ὁλοκληρωτικὰ στὸν ἀδυσώπητο ἀγώνα γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ «παλαιοῦ ἀνθρώπου» καὶ τῆς Ἐλευθερίας.

Ἡ μαζικὴ «πλῦσις ἐγκεφάλου» δὲν ἀποτελεῖ μονοπώλιο τῆς Κίνας. Σὲ μικρότερη ἢ μεγαλύτερη ἔκτασι χρησιμοποιήθηκε καὶ χρησιμοποιεῖται πάντοτε σ' ὅλες τὶς κομμουνιστικὲς χῶρες καὶ σ' ὅλα τὰ Κ.Κ. Τὰ σχολεῖα, οἱ παιδικὲς καὶ νεολαιΐστικες ὀργανώσεις, οἱ κομμουνιστικὲς νεολαῖες, οἱ στρατοί, οἱ παραστρατιωτικὲς ὀργανώσεις, οἱ φυλακές, τὰ στρατόπεδα καταναγκαστικῆς ἐργασίας, τὰ σοβχόζ, τὰ «τάγματα ἐργασίας», τὰ κολχόζ, τὰ ἴδια τὰ Κ.Κ., εἶναι κέντρα ἐφαρμογῆς τῆς μαζικῆς «πλύσεως ἐγκεφάλου». Σὲ τέτοια «πλῦσι» ὑποβλήθηκαν καὶ οἱ αἰχμάλωτοι πολέμου στὴν Ρωσία, τὰ ἑλληνόπουλα θύματα τοῦ παιδομαζώματος καὶ οἱ Ἕλληνες στρατιωτικοὶ αἰχμάλωτοι τῶν κομμουνιστῶν πού κλείστηκαν στὰ στρατόπεδα τῆς Ἀλβανίας.

11. Τὰ φάρμακα.

Βέβαια ὑπάρχουν καὶ εἰδικὰ φάρμακα. Τὸ 1936, στὴν δίκη τῆς Λειψίας, εἶναι πιθανὸν ὅτι οἱ ναζισταὶ ἐχρησιμοποίησαν ἕνα ἀπὸ αὐτά, τὴν σκοπολαμίνη γιὰ νὰ ἀποσπάσουν τὶς «ὁμολογίες» τοῦ κατηγορούμενου Βὰν - ντέρ - Λοῦμπε.

Οἱ κομμουνισταί, σὲ ἕνα φυλλάδιό τους γιὰ τὴν δίκη τῆς Λειψίας, ἔγραφαν τότε:

«Ἀρκεῖ μισὸ γραμμάριο σκοπολαμίνης γιὰ νὰ περιπέση ἕνας ὑγιὴς ἄν-

θρωπος σὲ κατάστασι πλήρους ἀδιαφορίας καὶ ἀποκτηνώσεως. Ἡ βούλησις του παραλύει. Εἶναι ἀνίκανος νὰ κρίνη λογικά. Χάνει τὴν μνήμη του. Δὲν παρουσιάζει καμμία ἀνακλαστικὴ ἀντίδρασι. Καὶ δὲν ἀπαντᾶ παρὰ μὲ ἕνα ναὶ ἢ ὄχι. Ὑπόκειται στὸν ἐπηρεασμὸ ἀπὸ τὴν βούλησι ἄλλου ἀνθρώπου. Ὁ προστακτικὸς τόνος μιᾶς γνώριμης φωνῆς τὸν συγκλονίζει. Ἡ ἀδύνατη θέλησίς του μπαίνει κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῆς ἰσχυροτέρας θελήσεως».

Ἔκτοτε βρέθηκαν πολλὲς νέες οὐσίες. Οἱ κυριώτερες εἶναι:

α) Τὸ πεντοτάλ, ὁ γνωστὸς ὡς «ὀρρὸς τῆς ἀλήθειας». Φέρνει ὑπνηλία, ἐκμηδενίζει τὴν θέλησι καὶ ὁδηγεῖ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ ψυχαναλυτοῦ στὴν ἀποκάλυψι κάθε μυστικοῦ. Μετὰ τὸ πείραμα, τὸ θῦμα δὲν θυμᾶται τίποτα.

β) Ἡ Διαιθυλαμίνη τοῦ λυσεργικοῦ ὀξέος (χημικὸς τύπος LSD). Φέρνει κατάπτωσι τοῦ συνειδητοῦ καὶ κυριαρχία τοῦ ὑποσυνειδήτου. Ἔτσι, δημιουργεῖ καλοὺς δέκτες γιὰ ὑποβολή.

γ) Ἡ Χλωροπρομαζίνη (Λαργκατέν). Φέρνει ὑπνηλία καὶ δημιουργεῖ καλὸ ἔδαφος γιὰ ὑποβολή.

δ) Ἡ μεσκαλίνη. Ἐξάγεται ἀπὸ φυτὸ ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ ἰνδιάνοι στὶς θρησκευτικὲς τελετές τους. Ἀπὸ τὸ 1958 χρησιμοποιεῖται ἐπιστημονικῶς στὶς Η.Π.Α. γιὰ πειράματα μεταβιβάσεως τῆς σκέψεως. Τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ὁ δρ. Χάμφρεϋ Ὄσμοντ, ἀνακοίνωνε στὴν Ἐθνικὴ Ἀμερικανικὴ Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν στὴν Ν. Ὑόρκη, ὅτι διάφορα φάρμακα ποὺ προκαλοῦν παραισθήσεις καὶ ἰδίως ἡ μεσκαλίνη, διευκολίύνουν τὴν μεταβίβασι τῆς σκέψεως. (Ἡ τηλεπάθεια εἶναι βιοηλεκτρονικὴ λειτουργία). Ὁποιος πάρει μεσκαλίνη, γίνεται καλὸς «δέκτης» τῆς σκέψεως τοῦ ἄλλου. Περιέρχεται σὲ κατάστασι «συμπαθείας» πρὸς τὸ περιβάλλον του δηλ. συμπάσχει μὲ αὐτό. Πάντως, ἡ μεσκαλίνη προκαλεῖ διατάραξι τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου ποὺ ἐνεργεῖ κατὰ τρόπο διαφορετικὸ ἀπὸ τὸν κανονικό. Ἄλλωστε ὁ Οὖγκο Τεορές, (Νόμπελ Χημείας 1955), ἀπέδειξε ὅτι ἡ ὀλιγοφρένεια προέρχεται ἀπὸ ἀνατροπὴ τῆς χημικῆς ἰσορροπίας τοῦ ὀργανισμοῦ (ὑπερεκχείλησις κερουλοπλασμίνης). Στὶς 26 Αὐγούστου 1960, στὸ Ντάγκγουαιη τῆς Γιούτα (Η.Π.Α.) ἔγιναν πειράματα μὲ ἀέρια ποὺ προκάλεσαν παραισθήσεις, κρίσεις γέλωτος καὶ φοβία.

Ἀκόμη καὶ ὁ καφὲς διευκολύνει τὴν μεταβίβασι τῆς σκέψεως ἐνῶ ἡ ἀσπιρίνη τὴν ἐμποδίζει.

ε) Ἡ νεωτέρα οὐσία ποὺ βρέθηκε εἶναι ἡ τρικυανοαμινοπυρήνη (χημικὸς τύπος T.A.P.), ποὺ τροποποιεῖ τὰ κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ὅπως ἀνεφέρθη τὸ 1965 στὴν «διεθνῆ διάσκεψι ἐλέγχου τοῦ πνεύματος» στὸν Ἅγιο Φραγκῖσκο (ὠργανώθηκε ἀπὸ τὸ Ἰατρικὸ Κέντρο τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Καλλιφορνίας), αὐξάνει καταπληκτικὰ τὴν δεκτικότητα

τοῦ ἀνθρώπου. Ἂν λ.χ. ρίξουμε Τ.Α.Ρ. στὸ νερὸ ποὺ πίνουν οἱ κάτοικοι μιᾶς πόλεως καὶ μετὰ κάνουμε ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο ἢ τὸν τύπο της μία Προπαγάνδα, αὐτὴ θὰ γίνη γενικὰ δεκτή. Ἡ ὕπαρξις τοῦ Τ.Α.Ρ. ἀπεκαλύφθη ἀπὸ τὸν νευροβιολόγο δρ. Χόλγκερ Χοῦττον τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Γκαῖμποργκ τῆς Σουηδίας μπροστὰ σὲ 2.000 ἰατροὺς καὶ ἄλλους ἐπιστήμονες τῆς διασκέψεως τοῦ Ἁγ. Φραγκίσκου. Ὅπως εἶπε ὁ καθηγητὴς Χύντεν, ποὺ θεωρεῖται αὐθεντία στὴν ἱστολογία τοῦ ἐγκεφάλου, μὲ τὸ Τ.Α.Ρ. «μποροῦν νὰ ἐπιτευχθοῦν σαφεῖς μεταβολὲς τῶν λειτουργικῶς ἀναγκαίων ἱστῶν τοῦ ἐγκεφάλου ὥστε δι' αὐτῶν νὰ ἐπηρεάζεται ἕνας ὁλόκληρος λαὸς νὰ πιστεύη ὁτιδήποτε καὶ νὰ ἐνεργῆ ἀναλόγως».

Τὸ Τ.Α.Ρ., σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὶς ἄλλες οὐσίες, δὲν ἐπιταχύνει ἢ ἐπιβραδύνει τὸν μεταβολισμὸ τῶν 12 δισεκατομμυρίων κυττάρων ποὺ ἀποτελοῦν τὸν ἐγκέφαλο, ἀλλὰ ἐπενεργεῖ ἄμεσα στὸ ριβονοπυρηνικὸ ὀξὺ (ΑΡΝ) τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ ὀξὺ ποὺ ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ κλειδὶ γιὰ κάθε ἀνάπτυξι γιατὶ καθορίζει τὴν παραγωγὴ πρωτεϊνῶν. Τὸ ΤΑΡ αὐξάνει τὸ ΑΡΝ στὰ νευρικὰ κύτταρα καὶ τὸ μειώνει στὰ κύτταρα τῶν μεμβρανῶν ποὺ τὰ περιβάλλουν.

12. Δείγματα «ὁμολογιῶν».

Μὲ τὶς μεθόδους ποὺ περιγράψαμε ἀποσπῶνται «ὁμολογίες» σὰν αὐτὲς ποὺ ἐνδεικτικῶς παραθέτουμε :

«Προδώσαμε τὸ Κόμμα μας. Ὁμολογῶ τὴν ἐνοχή μου. Ὁ ἐλλειπὴς μπολσεβικισμός μου, μετετράπη σὲ ἀντιμπολσεβικισμὸ καὶ μέσῳ τοῦ τροτσκισμοῦ ἔγινα φασίστας !»

(Ζηνόβιεφ, 1936. Ἀπὸ τοὺς στενώτερους συνεργάτες τοῦ Λένιν, πρόεδρος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἐξετελέσθη).

«Συμφωνῶ ἀπολύτως μὲ τὸν σ. εἰσαγγελέα περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς δίκης αὐτῆς ἡ ὁποία ἀποκαλύπτει τὰ αἰσχρὰ μας ἐγκλήματα ποὺ διεπράχθησαν ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῆς ὁποίας ἤμουν ἀρχηγός, καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα διακηρύττω τὴν εὐθύνη μου . . . Ἡ δίκη αὐτή, ποὺ εἶναι τὸ κορύφωμα σειρᾶς ἄλλων δικῶν, ἀποκαλύπτει τὰ ἐγκλήματα, τὴν προδοτικὴ δρᾶσι, τὴν ἱστορικὴ σημασία καὶ τὶς ρίζες τοῦ ἀγώνα μας ἐναντίον τοῦ Κόμματος καὶ τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως. Πρέπει νὰ μοῦ ἐπιβληθῆ ἡ μεγίστη ποινὴ καὶ συμφωνῶ μὲ τὸν σ. εἰσαγγελέα ὁ ὁποῖος συχνὰ ἐπανέλαβε ὅτι βρίσκομαι στὸ κατώφλι τοῦ θανάτου».

(Μπουχάριν, 1937. Ἐκ τῶν ἡγετῶν τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε. καὶ μέγας θεωρητικὸς τοῦ μαρξισμοῦ. Ἐξετελέσθη).

«Πρ.: Δέχεσθε ὅτι εἶσθε ἔνοχος διὰ τὰ ἐγκλήματα διὰ τὰ ὁποῖα κατηγορεῖσθε ;

Ρ. Σλάνσκυ : Μάλιστα.
Πρ.: Διὰ τὸ πρῶτο ἔγκλημα τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ κατασκοπεία ;
Σλ.: Ναί.
Πρ.: Κατόπιν διὰ τὴν ἐσχάτην προδοσίαν ;
Σλ.: Ναί.
Πρ.: Διὰ σαμποτάζ ;
Σλ.: Ναί.
Πρ.: Διὰ στρατιωτικὴν προδοσίαν ;
Σλ.: Ναί».

(Ρ. Σλάνσκυ, 1950. Μέλος τοῦ Π.Γ. τοῦ Κ.Κ. Τσεχοσλοβακίας, ἀρχηγὸς ἀσφαλείας. Ἐξετελέσθη).

Ἀνάλογες «ὁμολογίες» ἔκαναν ὁ Οὖγγρος καρδινάλιος Μιντζέντυ, ὁ τσεχοσλοβάκος κομμουνιστὴς ἡγέτης Κλεμέντυ, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀσφαλείας στὴν κομμουνιστικὴ Οὐγγαρία, Ράϊκ κ.ἄ.

Θ΄ Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ

(Ὁ δεκάλογος γιὰ τὴν κατάκτησι τῆς ψυχῆς)

«Τὸ ἀσυνείδητο εἶναι ἡ οὐσία τοῦ κόσμου καὶ φανερώνεται σὰν συνείδησι στὸν ἄνθρωπο. Αὐτὴ φτιάχνει στὸ ἄτομο τὴν συνείδησι».

Ε. ΧΑΡΤΜΑΝ

«Ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀσύνειδου»

Ι. Η ΥΠΟΒΟΛΗ

1. Ἀναγκαιότης καὶ σημασία.

Δύο εἶναι οἱ δρόμοι οἱ ὁποῖοι ὁδηγοῦν τὶς ἰδέες μέσα στὰ μυαλὰ καὶ στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων.

α) Ὁ δρόμος ποὺ περνᾶ ἀπὸ τὸ λογικό, τὸ συνειδητό, τὴν νόησι. Ἀπὸ τὸ μυαλό μας.

β) Ὁ δρόμος ποὺ περνᾶ ἀπὸ τὸ ἔνστικτο, ἀπὸ τὸ ὑποσυνείδητο, ἀπὸ τὰ συναισθήματα. Ἀπὸ τὴν καρδιά μας.

Ὁ πρῶτος, ἐπιβάλλει τὴν μέθοδο τῆς πειθοῦς, τὸν πρῶτο τύπο Προπαγάνδας.

Ὁ δεύτερος, τὴν μέθοδο τῆς Ὑποβολῆς, ποὺ στηρίζεται στὶς ἑξῆς διαπιστώσεις :

α) Ἡ νοητικὴ ἱκανότης τῆς Μάζας εἶναι πολὺ χαμηλή.

β) Ἡ ἀφομοιωτικὴ ἱκανότης τῆς Μάζας εἶναι ἐπίσης πολὺ χαμηλή.

γ) Ἡ Μάζα ἀντιδρᾶ μὲ συναισθήματα, συγκινήσεις, ἔνστικτα, παρορμήσεις - μὲ τὸ ὑποσυνείδητο.

Ἡ Πειθὼ εἶναι μία ἐνέργεια λογικῆς. Ὁ κομμουνισμὸς ὅμως, ὅπως καὶ κάθε ἀνατρεπτικὸ καὶ μαζοποιητικὸ κίνημα θέλει νὰ ἐξαλείψη τὸ ἄτομο. Θέλει δημιουργήση μάζες μὲ παρορμητικὲς ἀντιδράσεις καὶ μετά, νὰ τὶς ὠθήση σὲ ἕνα παράφορο ξέσπασμα τῆς ζωτικότητός τους, τὸ ὁποῖο νὰ διοχετεύση πρὸς πράξεις βίας - δηλαδὴ παράλογες καὶ ἀντίθετες πρὸς κάθε ὑγιῆ κοινὸ νοῦ.

Ἡ Πειθώ, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς μακρόχρονης πνευματικῆς διεργα-

σίας. Ἡ πρόκλησις ὅμως κοινωνικῶν ταραχῶν ποὺ ἐπιδιώκει ὁ κομμουνισμός, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἄμεση ἐκμετάλλευσι τῶν σ υ ν α ι σ θ η μ ά - των ποὺ προκαλεῖ ἕνα γεγονός. Τὰ συναισθήματα αὐτά, δημιουργοῦν μία κατάστασι εὐσυγκινησίας καὶ ἐρεθισμοῦ, δηλαδὴ προσφέρουν μία σ τ ι - γ μ ι α ί α ε ὐ κ α ι ρ ί α δ ρ ά σ ε ω ς. Ἄν ὁ Λένιν ἔβαζε γιὰ σκοπό του νὰ πείση τὴν πλειοψηφία τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἀνάγκη ἐφαρμογῆς τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος, ἀκόμη θὰ συνέχιζόταν τὸ διαφωτιστικό του ἔργο. Γι' αὐτό, προτίμησε νὰ ἐπωφεληθῆ ἀπὸ μία εὐνοϊκὴ συγκυρία τῶν περιστάσεων ποὺ σὲ μία ἱστορικὴ στιγμὴ προκάλεσε ἕνα «κενὸ δυνάμεως» στὴ Ρωσία. Τότε, ἅρπαξε τὴν εὐκαιρία ὁ προπαγανδιστικὸς μηχανισμὸς τοῦ κόμματος καὶ ἐπεξεργάσθηκε ἐπαναστατικὰ τὶς πεινασμένες, ἐξαγριωμένες καὶ ἀκαθοδήγητες μᾶζες. Μετά, ὁ ὀργανωτικὸς μηχανισμὸς τὶς ὁδήγησε σὲ πράξεις βίας ποὺ ἀποκλήθηκαν «Μεγάλη Ὀκτωβαιανὴ Ἐπανάσταση».

Ἐξ' ἄλλου, ἡ ἀπόπειρα προσηλυτισμοῦ μὲ τὴν Πειθώ, προϋποθέτει τὴν κατοχὴ ἢ τουλάχιστον τὴν ἀπόλυτη πίστι γιὰ κατοχὴ τῆς ἀλήθειας. Ὅποιος θέλει νὰ πείση τοὺς ἄλλους. πρέπει νὰ ἔχη πεισθῆ ὁ ἴδιος, ὅτι πραγματικὰ κατέχει τὴν ἀλήθεια. Καὶ πρέπει ἀκόμη, αὐτὰ ποὺ θὰ πῆ, νὰ περιέχουν ὁπωσδήποτε ἕνα πυρῆνα ζωντανῆς ἀλήθειας, ἱκανὸν νὰ πείση.

Ὁ κομμουνισμὸς ὅμως δὲν κατέχει καὶ οἱ σύγχρονοι φορεῖς του οὔτε κἂν πιστεύουν ὅτι κατέχουν τὴν ἀλήθεια. Οἱ κοσμοθεωρητικὲς ἀπόψεις του εἶναι τελεσίδικα ξεπερασμένες ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρές. Οἱ ἱστορικὲς προβλέψεις του διαψεύσθηκαν. Τὰ κοινωνικά του πειράματα ἀπέτυχαν.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους, ὁ κομμουνισμὸς δὲν χρησιμοποιεῖ σὰν βασικὴ μορφὴ διαδόσεως τῶν ἰδεῶν του τὴν Πειθώ. Ἀπευθύνεται πρὸς τὶς μᾶζες. Καὶ προσπαθεῖ ὄχι νὰ τὶς πείση γιὰ τὴν ἀξία ὡρισμένων ἰδεῶν, ἀλλὰ νὰ τοὺς τὶς «ὑποβάλη».

Ὑποβολή, εἶναι ἡ διείσδυσις ὡρισμένων ἰδεῶν στὸ ὑποσυνείδητο. Τότε, θεωροῦνται σὰν α ὐ τ α π ό δ ε ι κ τ ε ς ἀ λ ή θ ε ι ε ς καὶ χωρὶς νὰ ἐλέγχονται, ὁδηγοῦν ἀσυναίσθητα, ἀσυνείδητα, αὐθόρμητα σὲ ὡρισμένες ἐνέργειες. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ μέθοδος προσφέρεται γιὰ τὸν ἐπηρεασμὸ τῶν μαζῶν. Ὁ Χίτλερ ἔλεγε:

«Ἡ Προπαγάνδα ἀπευθύνεται στὶς ἀμόρφωτες μᾶζες καὶ ὄχι στοὺς διανοουμένους. Σκοπός της εἶναι ὄχι νὰ διαφωτίση τὸ ἄτομο, ἀλλὰ ν ὰ ἐ π ι - β ά λ η τὸ θέμα της τόσο καθαρὰ καὶ τόσο ἔντονα στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, ὥστε νὰ δημιουργήση τὴν γενικὴ πεποίθησι, ὅτι ἕνα γεγονὸς εἶναι πραγματικό, ἀναγκαῖο ἢ δίκαιο. Ἡ πλειοψηφία τῆς μάζας εἶναι θηλυκή! Γι' αὐτὸ ἡ Προπαγάνδα ἀπευθύνεται ὄχι στὴν λογική, ἀλλὰ στὸ συναίσθημά της».

Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ κινήση τὶς μᾶζες, πρέπει νὰ ἀκολουθήση τὸν δρόμο τῆς Ὑποβολῆς. Δηλαδὴ νὰ ἐγκαθιστᾶ τὶς ἰδέες του ὄχι στὸ ἀνύ-

παρκτο «μυαλὸ» τους, ἀλλὰ στὸ ὑποσυνείδητό τους. Νὰ τὶς ἐναρμονίζη καὶ νὰ τὶς ταυτίζη μὲ τὰ ἔνστικτα, τὶς παρορμήσεις, τὶς ὑποσυνείδητες τάσεις τῶν μαζῶν.

Ὑποβολή, εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ «κάρφωμα», τῶν ἰδεῶν μέσα στὸ ὑποσυνείδητο τῶν ἀνθρώπων.

2. Ὁ Σίγκμοντ Φρόϋντ.

Τὴν ἔννοια τοῦ Ὑποσυνειδήτου συνέλαβε ὁ αὐστριακὸς νευρολόγος - ψυχίατρος Σ. Φρόϋντ.

Ὁ Σίγκμοντ Φρόϋντ πατέρας τῆς ψυχαναλύσεως, ἀνακάλυψε πρῶτος, ὅτι οἱ νευρώσεις δὲν ἔχουν ὀργανικά, ἀλλὰ ψυχικὰ αἴτια. Διαπίστωσε ὅτι ψυχικὲς συγκρούσεις καὶ κρυφὲς ἀντιδράσεις ποὺ καταστέλλονται, καταπνίγονται καὶ ἀπωθοῦνται, οἱ ὁποῖες διαφεύγουν ἀπὸ τὴν ἀντίληψι καὶ τὴν βούλησι τοῦ ἀρρώστου, δημιουργοῦν νευρωτικὰ συμπλέγματα. Πηγή τους, οἱ φόβοι, τὰ ἄγχη, οἱ καταπιεσμένες ἐπιθυμίες, οἱ προσβολές, τὰ ψυχικὰ τραύματα, οἱ ἀγωνίες. Ὅλα αὐτά, ἀπωθοῦνται στὸ Ὑποσυνείδητο. Ἀπὸ ἐκεῖ, ἐπηρεάζουν τὸν ἄνθρωπο καὶ μποροῦν νὰ τοῦ δημιουργήσουν, κάτω ἀπὸ ὡρισμένες προϋποθέσεις, μία νοσηρὴ στάσι ἀπέναντι στὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς.

Οἱ ἔρευνες τοῦ Φρόϋντ, ποὺ βασίσθηκαν πάντοτε στὴν παρατήρησι καὶ στὸ πείραμα, τὸν ὁδήγησαν στὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ Ἀσυνείδητο περικλείει ἕνα τεράστιο δυναμικό. Καὶ ἐπίσης, ὅτι μόνο μὲ τὴν ἐπαναφορὰ τῶν ἀπωθημένων ψυχικῶν στοιχείων στὴν ἐπιφάνεια τῆς Συνειδήσεως μπορεῖ ὁ ἄρρωστος νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὴν πίεσί τους καὶ νὰ ἀνακτήση τὴν ὁμαλὴ στάσι του ἀπέναντι στὴ ζωή. Φυσικὰ ἡ ἀνάδυσίς των στὴν ἐπιφάνεια δὲν σημαίνει ὅτι θὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθερα. Σημαίνει ἁπλῶς ὅτι ὁ ἄρρωστος θὰ συνειδητοποιήση τί συμβαίνει στὸ Ὑποσυνείδητό του. Ἔτσι, ἐπέρχεται μία «κάθαρσις» ὅπως λ.χ. μὲ τὴν ἐξομολόγησι, ποὺ ὀρθὰ πρόβλεψε ἡ Ἐκκλησία. Ἀποκτώντας τὴν γνῶσι τοῦ Ὑποσυνειδήτου του, ὁ ἄρρωστος προχωρεῖ, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ψυχαναλυτοῦ, σὲ μία σωστότερη ἀναπροσαρμογὴ τῆς στάσεώς του πρὸς τὸ περιβάλλον του. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεραπεία του.

Ὁ Φρόϋντ, κατέληξε ἐπίσης στὸ συμπέρασμα ὅτι στὴ βαθύτερη βάσι τῆς ψυχικῆς συγκροτήσεως τῶν ὄντων βρίσκεται τὸ «φυλετικὸ ἔνστικτο». Αὐτό, στὰ ζῶα περιορίζεται στὸ καθαρὰ ἀναπαραγωγικὸ στοιχεῖο. Στὸν ἄνθρωπο, διευρύνεται καὶ σὰν «ἔνστικτο τῆς ἡδονῆς» («λίμπιντο») ἐκφράζεται μὲ ὁλόκληρη τὴν δραστηριότητά του. Τὸ «λίμπιντο» κατὰ τὸν Φρόϋντ, ὤθησε τὸν ἄνθρωπο στὴν δημιουργία τοῦ πολιτισμοῦ καὶ στὴν κατάκτησι τῆς φύσεως. Αὐτὸ κυριαρχεῖ σ' ὅλες τὶς ὑλικές, ψυχικὲς καὶ πνευ-

ματικὲς ἐκδηλώσεις του, διαπερνᾶ καὶ διαποτίζει ὁλόκληρο τὸ «εἶναι» του. Οἱ θεωρίες τοῦ Φρόϋντ, καὶ ἰδίως τὸ γεγονὸς ὅτι ἔδινε σεξουαλικὴ βάσι στὴ «λίμπιντο», προκάλεσαν σάλο. Οἱ ὑπερβολὲς τοῦ ἰδιότυπου φροϋδικοῦ σεξουαλισμοῦ (στὴν πραγματικότητα ἡ «λίμπιντο» του κατὰ μέγα μέρος συμπίπτει μὲ τὸν πλατωνικὸ «ἔρωτα», πηγὴ τῶν πάντων) μοιραῖες σὲ κάθε μονιστικὴ ἀντίληψι τῆς ζωῆς, γέννησαν πλῆθος παρεξηγήσεων. Ὁ Φρόϋντ διώχθηκε ἀπὸ τὴν ἕδρα του στὸ πανεπιστήμιο, διασύρθηκε καὶ καταδικάσθηκε σὲ ἀπομόνωσι. Κατηγορήθηκε σὰν «ἀνήθικος», ἐνῶ ἔζησε μία αὐστηρὰ οἰκογενειακὴ καὶ ἀσκητικὴ ζωή, ἀφιερωμένος στὶς μελέτες του. Πιστεύθηκε ὅτι ζητοῦσε τὴν ἐλεύθερη ἱκανοποίησι τῶν ἐνστίκτων ὥστε νὰ μὴ προσβάλλουν τὸ Ὑποσυνείδητο καὶ νὰ μὴ δημιουργοῦν νοσηρὲς καταστάσεις, ἐνῶ οὐδέποτε ὑποστήριξε τέτοιες ἀπόψεις. Ὁ «φροϋδισμὸς» ταυτίσθηκε μὲ τὴν ἀσυδοσία τῶν ἐνστίκτων καὶ ἰδίως τοῦ σεξουαλικοῦ, ἐνῶ αὐτός, ἀντίθετα, διδάσκει τὴν ἀποκάλυψι τῶν νοσηρῶν πλευρῶν τους πρὸς θεραπείαν των.

Βεβαίως, ὁ Φρόϋντ, ἔπεσε σὲ ὑπερβολὲς μὲ τὴν «λίμπιντο» καὶ τὴν πανσεξουαλικότητά του. Πρόσφερε ὅμως στὴν ἀνθρωπότητα τὴν τεράστια ἀνακάλυψι τοῦ Ἀσυνείδητου. Τῆς ἔδειξε μὲ τόλμη, ὅτι μέσα της κρύβει ἀποθέματα ἐπιθετικά, τάσεις κακὲς καὶ ἐπιθυμίες καταστρεπτικές. Καὶ ὅτι ἂν δὲν θέλη αὐτὸ τὸ σκοτεινὸ ψυχικὸ δυναμικό της νὰ τὴν ὁδηγήση στὴν καταστροφή, ὀφείλει νὰ ἔχη τὸ «γνῶθι σαυτόν».

3. Φροϋδισμὸς καὶ Μαρξισμός.

Ὁ μαρξισμὸς πῆρε θέσι ἐναντίον τοῦ φροϋδισμοῦ, γιατὶ ὁ τελευταῖος, ἑρμηνεύει τὰ κοινωνικὰ καὶ ἱστορικὰ φαινόμενα μὲ τὰ ἔνστικτα ἀντὶ μὲ τὴν παραγωγή. Ὄργανό του γιὰ τὴν κατανόησι τῆς κοινωνίας, εἶναι ἡ Ψυχολογία καὶ ὄχι ὁ Ἱστορικὸς Ὑλισμός. Ὁ φροϋδισμὸς ἀνυψώνει τὰ ἔνστικτα καὶ τὴν ἀτομικὴ ψυχολογία σὲ προσδιοριστικὸ τῆς Ἱστορίας παράγοντα, ἐκτοπίζοντας τὴν οἰκονομία καὶ τὶς «ἱστορικὲς νομοτέλειες» τῶν μαρξιστῶν. Ἡ ψυχανάλυσις, ποὺ ἐξηγεῖ τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα διὰ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν συμπλεγμάτων, συγκρούεται μὲ τὸν ἱστορικὸ ὑλισμὸ ποὺ ἑρμηνεύει τὰ ἴδια φαινόμενα μὲ ἐξωατομικοὺς καὶ στυγνὰ «ὑλικοὺς» παράγοντες. Ὁ φροϋδισμὸς εἶναι στὴν οὐσία του «βιολογισμός», ἐνῶ ὁ μαρξισμὸς εἶναι «οἰκονομισμός». Ἡ φροϋδικὴ ψυχαναλυτικὴ κοινωνιολογία καὶ ἡ μαρξικὴ ὑλιστικοδιαλεκτικὴ κοινωνιολογία δὲν συμβιβάζονται. Γι' αὐτὸ οἱ κομμουνισταὶ ἀπορρίπτουν τὶς θεωρίες τοῦ Φρόϋντ.

Ἡ κομμουνιστικὴ ψυχολογία εἶναι ὑποχρεωμένη, ἀποδεχομένη τὸ μαρξικὸ δόγμα, νὰ δίνη πρωταρχικὴ σημασία ὄχι στὸν βιολογικό, ἀλλὰ στὸν οἰκονομικὸ ἄνθρωπο. Ὀφείλει νὰ βλέπη τὸν ἄνθρωπο βασικὰ σὰν «ζῶο ποὺ φτιάχνει ἐργαλεῖα», σὰν «παραγωγικὴ δύναμι».

Ἡ κομμουνιστικὴ ψυχολογία στηρίζεται στὶς θεωρίες τοῦ Παυλώφ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν Φυσιολογία. Ξεκινᾶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι *«δὲν εἶναι ἡ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου ποὺ καθορίζει τὴτ ὕπαρξί του ἀλλὰ ἀντίθετα, ἡ κοινωνική του ὕπαρξις καὶ ἰδίως ἡ παραγωγικὴ δραστηριότης του καθορίζει τὴν συνείδησί του. (Κ. Μάρξ)*. Ἔτσι, προσπαθεῖ νὰ ἑρμηνεύση τὴν συνείδησι καὶ τὸ πνεῦμα, ὅλες τὶς ψυχικὲς λειτουργίες, σὰν ἁπλὲς ἀντανακλάσεις τῆς ἐξωτερικῆς ὑλικῆς πραγματικότητος καὶ σὰν προϊόντα μηχανικῶν νευρικῶν λειτουργιῶν ! Ὁ Τεμπλὼφ γράφει : *«Ὁ ψυχισμὸς εἶναι μία ἰδιότητα τῆς κατὰ εἰδικὸ τρόπο ὀργανωμένης ὕλης. Στὰ ἀνώτερα ζῶα, φορέας ὅλων τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν εἶναι ὁ ἐγκέφαλος»*. Καὶ ὁ Σμυρνώφ: *«Οἱ λειτουργίες τοῦ ἐγκεφάλου δὲν εἶναι μόνον φυσιολογικὰ ἀλλὰ καὶ ψυχικὰ φαινόμενα»*. Δηλαδὴ ὁ ψυχισμὸς κατὰ τοὺς μαρξιστάς, εἶναι στὴν οὐσία του, φυσιολογία : νευρικὲς ἀντιδράσεις σὲ ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμοὺς σύμφωνα μὲ τοὺς Παυλωφικοὺς νόμους περὶ ἀνακλαστικῶν. Μὲ τὴν κατάλληλη χρησιμοποίησι αὐτῶν τῶν νόμων, κατὰ τοὺς κομμουνιστάς, μπορεῖ νὰ διαμορφώνεται κατὰ βούλησιν ἡ ψυχὴ καὶ νὰ ἐλέγχεται ἀπολύτως ὁ ψυχικὸς κόσμος. Ὅλα τὰ ψυχικὰ φαινόμενα εἶναι ἁπλῶς ἡ ἐπίδρασις φυσικῶν ἐρεθισμῶν στὸν ἀνθρώπινο ἐγκέφαλο διὰ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων.

Παρὰ τὴν ἐπίσημη θέσι τους ἐναντίον τοῦ φροϋδισμοῦ, οἱ κομμουνισταὶ δὲν παραλείπουν νὰ χρησιμοποιοῦν στὴν πρᾶξι τὶς ἀρχές του. Ἡ Προπαγάνδα τους ἀπευθύνεται βασικὰ πρὸς τὸ Ὑποσυνείδητο ποὺ ἀποτελεῖ φροϋδικὴ ἀνακάλυψι. Ἡ «πλῦσις ἐγκεφάλου», ποὺ αὐτοὶ τῆς ἔδωσαν «ἐπιστημονικὴ» ποιότητα καὶ μαζικὴ ἔκτασι, στηρίζεται κατὰ μέγα μέρος στὴν φροϋδικὴ ψυχανάλυσι. Ἀκόμη καὶ τὴν libido ἀξιοποιοῦν γιὰ τοὺς σκοπούς των. Ὁ κομμουνιστικὸς πουριτανισμὸς λ.χ., ἀποβλέπει στὴν διοχέτευσι τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστίκτου πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις. Τὸ ἀνικανοποίητο σεξουαλικὸ ἔνστικτο γεννᾶ μία τάσι ἀφοσιώσεως πρὸς ἕνα μὴ ἐρωτικὸ στόχο. Αὐτός, μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ «ἀνθρωπότης», τὸ κόμμα, ὁ ἀρχηγός. Καὶ ἡ ἐν λόγῳ ἀφοσίωσις, ἀποπροσανατολισμὸς τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστίκτου, συνοδεύεται ἀπὸ μία διάθεσι τυφλῆς («ἐρωτικῆς») ὑπακοῆς, τὴν ὁποία ἐκμεταλλεύεται πρὸς ὄφελός του τὸ Κ.Κ.

4. Τὸ Ὑποσυνείδητο.

Ἐργαζόμενος ὁ Σίγκμοντ Φρόϋντ σὲ ἕνα φρενοκομεῖο, διαπίστωσε ὅτι ὡρισμένοι ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς ἐθεραπεύοντο, εἴτε ὁριστικῶς εἴτε παροδικῶς, ὅταν ἐπανέφερναν στὴν μνήμη των τὰ παλαιὰ καὶ ἰδίως τὰ παιδικὰ χρόνια τους. Αὐτὴ ἡ διαπίστωσις, τὸν ὤθησε νὰ ἐρευνήση τὴν παιδικὴ ζωὴ τῶν ἀσθενῶν. Προσπάθησε νὰ τοὺς ὑποβοηθήση νὰ ἐπαναφέρουν στὴν μνήμη

τους τὴν περίοδο τῆς παιδικῆς των ἡλικίας. Μὲ αὐτὲς τὶς ἔρευνες, σιγὰ - σιγά, ἔφθασε στὴν «ἀνακάλυψι» τοῦ ὑποσυνειδήτου.

Ὁ ψυχικὸς κόσμος τοῦ ἀνθρώπου χωρίζεται σὲ δύο κύκλους: τὸν συνειδητὸ καὶ τὸν ὑποσυνείδητο.

Κάθε ἡμέρα καὶ κάθε στιγμή, εἰσέρχονται μέσα μας χιλιάδες ἐντυπώσεις. Βλέπουμε, ἀκοῦμε, παθαίνουμε. Ὅλα αὐτά, ἀντανακλῶνται στὸ μυαλὸ καὶ στὴν ψυχὴ μας. Εἶναι ὅμως ἀδύνατον, νὰ χωρέση ὁμαλὰ καὶ νὰ τακτοποιηθῆ κανονικὰ ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐντυπώσεων ποὺ συνεχῶς καταφθάνουν. Ἐξ ἄλλου, πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς δὲν τὶς θέλουμε ἐπειδὴ εἶναι δυσάρεστες, κακές, ἐνοχλητικὲς ἢ ἄχρηστες. Ἔχουμε λοιπὸν τάσι νὰ τὶς ἀπωθοῦμε ἐκτὸς τοῦ Συνειδητοῦ γιὰ νὰ μὴ τὶς ἐνθυμούμεθα λ.χ. τὸν θάνατο ἑνὸς ἀγαπημένου προσώπου ἢ τὴν ἀποτυχία μιᾶς ἐνεργείας μας. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὶς ἐπιθυμίες ποὺ ἀναγκαζόμεθα νὰ καταστέλλουμε λόγῳ ἠθικῆς ἀγωγῆς, θεσμῶν, νόμων, εἴτε ἐθελοντικὰ εἴτε ἀναγκαστικὰ ἀπὸ τὸν φόβο τῶν συνεπειῶν. Ἀποδιώκονται συνεπῶς αὐτὲς οἱ ἐντυπώσεις, τάσεις, ἐμπειρίες καὶ σκέψεις ἀπὸ τὸ Συνειδητό.

Δεδομένου ὅμως ὅτι σύμφωνα μὲ τὸν «νόμο τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης καὶ τῆς ἐνεργείας», ἡ σκέψις ποὺ κάναμε ἢ ἡ ἐντύπωσις ποὺ μᾶς δημιουργήθηκε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χαθῆ, κάπου πηγαίνει καὶ τοποθετεῖται. Ὅλο αὐτὸ τὸ ὑλικό, ἀπὸ δυσάρεστες ἀναμνήσεις, κατασταλεῖσες ἐπιθυμίες, διαψευθεῖσες φιλοδοξίες, ἀποτυχημένα ὄνειρα, πικρίες, ψυχικὲς πληγές, καταπιεσμένα ἔνστικτα, ἔνοχες σκέψεις, κακὰ συναισθήματα, ἐκδιώκεται ἀπὸ τὸ συνειδητὸ καὶ πέφτει σ' ἕνα βαθύτερο ὑπόστρωμα, σὰν ἕνα εἶδος κατακάθι τοῦ ψυχικοῦ κόσμου, θαμμένο σὲ μιὰ ὑπόγεια ἀποθήκη: αὐτὸ εἶναι τὸ Ὑποσυνείδητο. Ποικῖλο ψυχικὸ ὑλικό, ἀνεπιθύμητο ἢ περιττό, ἀπωθεῖται ἢ ἁπλῶς λησμονεῖται, σὲ ἕνα εἶδος σκοτεινῆς «ἀποθήκης» ποὺ λέγεται Ὑποσυνείδητο.

Ἔτσι, ὁ ψυχικὸς κόσμος ἔχει δύο στρώματα: Τὸ ἐπάνω, εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ μας προσωπικότης, ἡ φανερή, ἡ διαμορφωμένη σύμφωνα μὲ τοὺς θεσμούς, τὴν ἀγωγή, τὶς κοινωνικὲς ἀπαιτήσεις. Εἶναι μία κατασκευασμένη, τεχνητὴ προσωπικότης: Τὸ Συνειδητό. Αὐτό, εἶναι ρευστό, μεταβάλλεται συνεχῶς. Οἱ ἐντυπώσεις καὶ οἱ ἐπιδράσεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλη. Ἡ συνειδητὴ μας στάσις ρυθμίζεται ἀπὸ κοινωνικὲς ἐπιδράσεις καὶ λογικὲς σταθμίσεις.

Τὸ κάτω στρῶμα, εἶναι τὸ ἐσωτερικὸ μας πρόσωπο, τὸ κρυφό, ὅπου κυριαρχοῦν τὰ ἔνστικτα, τὰ πάθη, οἱ παρορμήσεις καὶ ὅπου συσσωρεύεται καὶ συμπιέζεται ἕνα σκοτεινὸ ψυχικὸ ὑλικό. Εἶναι τὸ ἀπόκρυφο, πρωτόγονο «εἶναι» μας: Τὸ Ὑποσυνείδητο. Ἡ ἐσωτερικὴ μας προσωπικότης εἶναι πολὺ πιὸ σταθερὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Εἶναι σχετικὰ ἀκίνητη.

Αὐτὸ τὸ φυλακισμένο στὰ ἔγκατα τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου ὑλικὸ δὲν

παύει νὰ ἀσκῆ μία ἐπίδρασι καὶ νὰ ἐπηρεάζη τὸ «Συνειδητό». Καὶ τὸ ἐπηρεάζει περισσότερο σὲ στιγμὲς ποὺ ἡ διαχωριστικὴ γραμμὴ ἀνάμεσα στοὺς δύο ψυχικοὺς μας κύκλους δὲν εἶναι σταθερὴ καὶ σαφής. Λ.χ. σὲ καταστάσεις ὕπνου, μέθης, ὑπνώσεως, ναρκώσεως, ὑστερίας, παραληρήματος. Τότε, εἶναι πιὸ εὔκολο, ὡρισμένο ὑλικὸ ἀπὸ τὸ Ὑποσυνείδητο, νὰ ἀνέλθη στὸ Συνειδητό. Εἶναι σὰν νὰ ἀποκοιμήθηκε ὁ φύλακας τοῦ διαχωριστικοῦ ὁρίου μεταξὺ Συνειδητοῦ - Ὑποσυνειδήτου. Τότε, βρίσκει τὴν εὐκαιρία τὸ δεύτερο, νὰ ἐξαποστείλη στὸν ἀπαγορευμένο χῶρο τοῦ πρώτου, μερικὰ ἀπὸ τὰ «κρυμμένα» τὰ ὁποῖα φύλαγε τόσον καιρό.

Ἔτσι, βλέπουμε τὰ ὄνειρα: Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὕπνου, ὁ ἔλεγχος τοῦ λογικοῦ εἶναι ἐξασθενημένος. Καὶ τότε, κατὰ τὴν ἑρμηνεία ποὺ ἔδωσε ὁ Φρόϋντ γιὰ τὰ ὄνειρα, τὸ ψυχικὸ εἶναι μας κατακλύζεται ἀπὸ τὰ προϊόντα τοῦ Ὑποσυνειδήτου. Τὰ ὄνειρά μας δὲν εἶναι δηλαδὴ τίποτα ἄλλο, παρὰ τάσεις ἀπωθημένες, φιλοδοξίες ἀποτυχημένες, ἐπιθυμίες ἔνοχες, παράλογες ἐλπίδες, φρικτοὶ φόβοι, ἔμμονες ἰδέες, ἐντυπώσεις τῆς ἡμέρας καὶ γενικῶς ἕνα ὑλικὸ ποὺ τὸ Λογικὸ ἀπώθησε καὶ στρίμωξε στὸ Ὑποσυνείδητο.

Αὐτὰ ὅλα, τὴν νύκτα, ὅταν τὸ Συνειδητὸ κοιμᾶται, ξεχειλίζουν στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἐμφανίζονται. Τὸ Συνειδητὸ ὅμως καὶ πάλι προβάλλει κάποια ἀντίδρασι ἔστω καὶ μικρή. Γιὰ τοῦτο, οἱ διεισδύσεις τοῦ Ὑποσυνειδήτου στὸν χῶρο του, παίρνουν μορφὲς διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς πραγματικές. «Μεταμφιέζονται», γιὰ νὰ ξεγελάσουν τὸν μισοκοιμισμένο φύλακα. Σ' αὐτὸ ὀφείλεται καὶ ἡ παραδοξότης τῶν ὀνείρων μας, ποὺ παρουσιάζουν στὸ Συνειδητὸ ἐκεῖνα ποὺ λένε. μὲ «συμβολικὲς» μορφές.

Ὑποσυνείδητο δὲν ἔχουν μόνο τὰ ἄτομα. Ἔχουν καὶ οἱ μᾶζες, οἱ λαοί, τὰ ἔθνη. Πέρα ἀπὸ τὸ ἀτομικό, ὑπάρχει καὶ τὸ συλλογικὸ ὑποσυνείδητο, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ κοινὰ στὸ ἀνθρώπινο εἶδος ἔνστικτα καὶ ὁρμέμφυτα καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς κληρονομικὰ μεταβιβαζόμενες τάσεις καὶ ἐμπειρίες τῶν φυλῶν καὶ ἐθνῶν.

Τὸ συλλογικὸ ὑποσυνείδητο εἶναι μία εὐρεία ἀποθήκη κοινῶν ἀρχετύπων τῆς ἀνθρώπινης πείρας καὶ τῶν συναισθημάτων. Καὶ ἐκφράζεται μὲ τὰ σύμβολα, τοὺς μύθους, τὶς δοξασίες τῶν διαφόρων φυλῶν (Κ.Γιούγκ).

Σ' αὐτὸ τὸ συλλογικὸ ὑποσυνείδητο ἀπευθύνεται ἡ Προπαγάνδα τῆς Ὑποβολῆς.

5. Ἡ ἐπαφὴ μὲ τὸ Ὑποσυνείδητο.

Ὁ Φρόϋντ ἔβαλε σὰν σκοπό του, τὴν μελέτη τοῦ Ὑποσυνειδήτου. Σκέφθηκε ὅτι, ἐφ' ὅσον αὐτὸ ἐπιδρᾶ ἐπὶ τοῦ Συνειδητοῦ, ἡ αἰτία τῆς ἀσθε-

νείας τοῦ δευτέρου θὰ βρίσκεται μέσα στὸ πρῶτο. Τελικά, βρῆκε τρεῖς δρόμους ποὺ ὁδηγοῦν στὴν σχετικὴ γνῶσι τοῦ Ὑποσυνειδήτου.

Πρῶτος δρόμος: Τὰ ὄνειρα. Κανονικὰ ὁδηγεῖ βεβαίως ἀπὸ τὸ Ὑποσυνείδητο πρὸς τὸ Συνειδητό. Ἀλλά, ὅταν μᾶς ἀφηγηθῆ ὁ ἀσθενὴς τί ὄνειρο εἶδε, μποροῦμε νὰ ἀκολουθήσουμε καὶ τὴν ἀντίστροφη πορεία καὶ νὰ διεισδύσουμε κάπως στὸ ὑποσυνείδητό του.

Δεύτερος δρόμος: Οἱ αὐτόματοι συνειρμοί. Συνειρμοὶ εἶναι συσχετισμοὶ μεταξὺ διαφόρων πραγμάτων ἢ ἐντυπώσεων (λ.χ. τὸ κουδοῦνι μὲ τὸ κρέας στὸ πείραμα τοῦ Παυλώφ). Οἱ αὐτόματοι ὅμως συνειρμοί, γίνονται μόνοι των, χωρὶς νὰ μᾶς τοὺς δημιουργήσουν ἄλλοι, οὔτε νὰ τοὺς ἀποκτήσουμε μὲ συνειδητὴ ἄσκησι. Παράδειγμα: Τοποθετοῦμε μερικὰ ἄτομα σὲ ἀναπαυτικὰ καθίσματα καὶ τοὺς λέμε εὐθὺς ὡς ἀκούσουν μία ἀπὸ τὶς ἀπαγγελλόμενες λέξεις νὰ ἀπαντήσουν μὲ ὅ,τιδήποτε τοὺς ἔλθει στὸ νοῦ. Τοὺς λέμε τὴν λέξι «οὐρανὸς». Ἀπαντοῦν «ἥλιος», ἢ «γαλανὸς», «σύννεφα» «σκοτάδι», «ἀστέρια», «ἀεροπλάνα» «διαστημόπλοια» «παράδεισος» ἢ ὅ,τι ἄλλο. Ἢ στὴ λέξι «μαχαίρι» ἀπαντοῦν «τραπέζι», «ψωμί», «φόνος», «πηροῦνι» κλπ. Ὁ καθένας ἀπαντᾶ διαφορετικά, λέγοντας ὅτι τοῦ ἔρθη ἀμέσως ἐκείνη τὴν στιγμή.

Ἢ παρουσιάζουμε μία θολὴ ζωγραφιὰ ἢ καὶ μουνζτούρα καὶ τοὺς λέμε νὰ τὴν ἑρμηνεύσουν. Ἄλλος βλέπει σύννεφο, ἄλλος λουλούδι, ἄλλος ἁπλῶς μιὰ μουντζούρα.

Οἱ αὐτόματες αὐτὲς ἀντιδράσεις, δείχνουν τί ὑπάρχει στὸ Ὑποσυνείδητο γιατὶ ἡ ἀπάντησις δίδεται χωρὶς τὴν μεσολάβησι τοῦ λογικοῦ. Ἔτσι διερευνᾶται κατὰ κάποιο τρόπο, ὁ ὑποσυνείδητος ψυχικὸς κόσμος Διαφορετικὸ ψυχικὸ κόσμο ἔχει τὸ ἄτομο τὸ ὁποῖο στὴν λέξι «μαχαίρι» ἀπαντᾶ «τραπέζι» ἢ «ψωμὶ» ἢ «κουτάλι» ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ μὲ τὴν ἴδια λέξι θὰ θυμηθῆ τὸ «αἷμα», τὴν «δολοφονία», τὸ «ἔγκλημα» κ.ο.κ.

Τρίτος δρόμος: Ἡ ψυχοπαθολογία τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος νὰ εἶναι «τέρας ὑγείας» δηλαδὴ νὰ ἔχη ἀπόλυτη ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ὑγεία. Ὅλοι μας καθὼς ζοῦμε ὑφιστάμεθα ὡρισμένες φθορὲς καὶ συνεπῶς ἔχουμε ὡρισμένες ἐκδηλώσεις, μικρὲς ἴσως, ἀλλὰ πραγματικὰ ὑφιστάμενες, ψυχοπαθολογίας. Ἐπειδὴ οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς δὲν συνιστοῦν ἀσθένεια, χαρακτηρὶζονται σὰν «μικροψυχοπαθολογία» ἢ «ψυχοπαθολογία τῆς καθημερινῆς ζωῆς» Λ.χ. ἕνα νευρικὸ τὶκ ποὺ ἐμφανίζεται σὲ εἰδικὲς περιπτώσεις, ἢ μία πρόληψις, μία δεισιδαιμονία, κλπ. Αὐτὰ ὅλα τὰ μικροπράγματα, ἔχουν αἴτια τὰ ὁποῖα βρίσκονται κρυμμένα στό Ὑποσυνείδητο.

Φυσικὰ καὶ μὲ αὐτὰ καὶ μὲ τὰ ἄλλα μέσα ποὺ ἔχουμε στὴν διάθεσί μας γιὰ τὴν διερεύνησι τοῦ Ὑποσυνειδήτου, δὲν ἀποκτοῦμε παρὰ πολὺ σχε-

τική γνῶσι του. Εἶναι προβολεῖς ποὺ φωτίζουν γιὰ λίγο ἕνα τμῆμα τοῦ ἀπέραντου σκοτεινοῦ βυθοῦ τῆς ψυχῆς μας.

6. Ἐφαρμογὲς τῆς Ὑποβολῆς.

Ἂν μελετήσουμε τὸ Ὑποσυνείδητο καὶ ἀποκτήσουμε τὴν γνῶσι τῶν τρόπων διεισδύσεως σ' αὐτό, μποροῦμε νὰ τὸ ἐπηρεάσουμε. Καὶ τότε, ἐπηρεάζουμε καὶ τὸ Συνειδητό, καλύτερα καὶ κυρίως μονιμότερα ἀπὸ ὅ,τι ἂν δοκιμάζαμε νὰ ἐπιδράσουμε κατ' εὐθεῖαν ἐπάνω του. Γιατί, ὅπως εἴπαμε, τὸ Συνειδητὸ εἶναι ἡ ἐπιφάνεια ἡ ὁποία ρέει καὶ μεταβάλλεται ἀνάλογα μὲ τὶς νέες ἐντυπώσεις, συνθῆκες, γνώσεις καὶ ἐμπειρίες. Ἐνῷ ἀντίθετα, τὸ Ὑποσυνείδητο δὲν ἀλλάζει εὔκολα. Ἂν τυχὸν «καρφωθῇ» ἐκεῖ μία τάσις, εἶναι χίλιες φορὲς ἰσχυρότερη ἀπὸ ὅσο ἂν τὴν εἴχαμε ἐπιβάλει διὰ τῆς ἀποδείξεως καὶ τῆς πειθοῦς στὸ Λογικό.

Ἡ Ὑποβολή, ὅπως λέγεται ἡ εἰσαγωγὴ μιᾶς «ἰδέας» στὸ Ὑποσυνείδητο, χρησιμοποιήθηκε γιὰ θεραπευτικοὺς ἀρχικῶς σκοπούς. Σήμερα, ἡ Ὑποβολὴ χρησιμοποιεῖται σὲ μεγάλη κλίμακα γιὰ τὴν θεραπεία ψυχικῶν ἢ ἀκόμη καὶ σωματικῶν παθήσεων, ἐφ' ὅσον βεβαίως αὐτὲς ὀφείλονται σὲ ψυχικὰ αἴτια. Λ.χ. στὸν ἀπαισιόδοξο ἄνθρωπο ἐγκαθιστοῦν κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι του ἕνα μαγνητόφωνο, ποὺ τοῦ λέγει τὴν ὥρα ποὺ κοιμᾶται διάφορες φράσεις, ὅπως «ὅλα πηγαίνουν καλά». Ἔτσι ὁ ἀσθενὴς ξυπνᾷ τὸ πρωῒ μὲ μιὰ αἰσιόδοξη διάθεσι. Ρωσικὰ πειράματα ἀπέδειξαν ἐπίσης ὅτι εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ διδάσκεται κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὕπνου του διὰ τῆς Ὑποβολῆς. Ὁ δρ. Ἀβραὰμ Σβιατός, ἐργαζόμενος στὴν Καραγκαντὰ τοῦ σοβιετικοῦ Καζακστάν, ἀπέδειξε ὅτι ὁ κοιμισμένος εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῇ ξένες γλῶσσες. Ἔτσι γεννήθηκε ἡ «Ὑπνοπαιδεία».

Ἐπίσης γιὰ ἀνάλογους σκοπούς, χρησιμοποιεῖται ὁ Ὑπνωτισμὸς ὥστε νὰ ναρκωθῇ τὸ Συνειδητὸ καὶ νὰ ἐπιρεασθῇ πιὸ εὔκολα στὸ Ὑποσυνειδητο διὰ τῆς Ὑποβολῆς.

Ἀργότερα, ἀντελήφθησαν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν Ὑποβολή, ὄχι μόνο γιὰ θεραπευτικοὺς ἀλλὰ καὶ γιὰ ἄλλους σκοποὺς - γιὰ σκοποὺς ἐπιρεασμοῦ τῆς πολιτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀτόμου καὶ ἰδίως τῶν μαζῶν.

7. Τὸ Ψυχόραμα.

Μεγάλη σημασία ἔχει ἕνα πείραμα ποὺ ἔγινε στὴν Ἀμερικὴ τὸ 1958 σχετικὰ μὲ τὴν εὐρύτερη χρῆσι τῆς Ὑποβολῆς πρὸς ἐπηρεασμὸν τῆς Κοινῆς Γνώμης. Στὸ Φὸρτ - Λὴ τῆς Νέας Ὑερσέης, γιὰ πρώτη φορὰ πειραματίσθηκαν τὸ λεγόμενο «Ψυχόραμα».

Ὅπως εἶναι γνωστό, στὸν κινηματογράφο, ἡ ταινία ἀποτελεῖται ἀπὸ

πολλὲς φωτογραφίες ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ κάθε μία ἀποτυπώνει στατικὰ τὶς διαδοχικὲς φάσεις μιᾶς κινήσεως. Προβαλλόμενες μὲ μεγάλη ταχύτητα, αὐτὲς οἱ στατικὲς ἀπεικονίσεις, μᾶς δίνουν τὴν συνολικὴ ἐντύπωσι τῆς πραγματικῆς κινήσεως. «Βλέπουμε» ὅτι ὁ ἄνθρωπος «κινεῖται», ἐνῶ στὴν πραγματικότητα, εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ποὺ «στέκεται» σὲ διάφορες φάσεις μιᾶς κινήσεως. Κάθε φωτογραφία, τὴν βλέπουμε γιὰ ἀπειροελάχιστο χρονικὸ διάστημα, ἀκολουθεῖ ἀμέσως ἡ ἑπομένη καὶ ἔτσι τὸ Συνειδητὸ δὲν κατορθώνει νὰ τὶς ξεχωρίση, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἔχη τὴν ἀπατηλὴ εἰκόνα τῆς κινήσεως.

Οἱ ἀμερικανοί, σκέφθηκαν ὅτι ἂν παρεμβάλουν μεταξὺ τῶν εἰκόνων, γιὰ ἕνα κλάσμα τοῦ δευτερολέπτου καὶ «κάτι ἄλλο», θὰ τὸ δοῦμε, ἀλλὰ δὲν θὰ προλάβουμε νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι τὸ εἴδαμε. Δὲν θὰ γνωρίζουμε ὅτι τὸ εἴδαμε, γιατὶ μόλις μπῆκε μέσα μας σὰν αἴσθημα, διὰ τῆς ὁράσεως, πρὶν γίνη ἡ ἐπεξεργασία του, δηλ. πρὶν τὸ Λογικὸ προλάβη νὰ συνειδητοποιήση τὸν ἐξωτερικὸ ἐρεθισμὸ ποὺ τοῦ διεβίβασαν τὰ μάτια, ἀκολούθησαν πάμπολες εἰκόνες, οἱ ὁποῖες μάλιστα ἀποτελοῦν τὴν φυσικὴ σειρά, τὴν συνέχεια τῆς ὑποθέσεως ποὺ παρακολουθοῦμε στὴν ὀθόνη καὶ ἔτσι ἐναρμονίζονται μὲ τὴν ἀναμενομένη κλίμακα τῶν συναισθημάτων μας. Αὐτές, ἐκτοπίζουν τὸ «ξένο», παρείσακτο αἴσθημα ποὺ παρεισέφρυσε,. Ἄλλωστε δὲν τὸ θέλουμε καὶ ἐμεῖς, διότι εἶναι ἄσχετο πρὸς ἐκεῖνο ποὺ βλέπουμε καὶ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει. Θὰ μείνη λοιπὸν γιὰ λίγο μετέωρο καὶ μετά, θὰ πέση στὸ Ὑποσυνείδητο. Ἀπὸ ἐκεῖ ὅμως, δίνει σταθερὰ τὸ «παρὸν» στὸ ψυχικό μας κόσμο καὶ μᾶς ἐπηρεάζη χωρὶς νὰ τὸ ξέρουμε!

Στὸ Φόρτ - Λῆ, πρόβαλαν τὴν ταινία «Πὶκ - Νὶκ» (μὲ τὴν Κὶμ Νόβακ). Ἀνάμεσα στὶς σκηνὲς τοῦ φὶλμ προεβλήθησαν δύο διαφημίσεις : «Πεινᾶτε ; τρῶτε πὸπ - κόρν». «Διψᾶτε ; πίνετε κόκα - κόλα». Οὐδεὶς ἀπὸ τοὺς θεατὰς ἀντελήφθη ὅτι εἶδε κάτι τέτοιο. Ὁ ἐρεθισμὸς ἔφθασε στὸ ὀπτικὸ νεῦρο, δὲν πρόφθασε ὅμως νὰ πάη στὸ μυαλὸ καὶ νὰ τακτοποιηθῆ ἐκεῖ σὲ μιὰ θέσι, ἀλλὰ ἀπωθήθηκε βιαίως στὴν «ἀποθήκη», στὸ Ὑποσυνείδητο.

Ἡ ταινία προεβλήθη ἀρκετὸ καιρὸ ὥστε νὰ τὴν δῆ ἡ πλειοψηφία τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ μετὰ ἔκαναν μία στατιστικὴ ἔρευνα. Μὲ αὐτήν, διαπίστωσαν ὅτι στὸ Φόρτ - Λῆ, ἡ κατανάλωσις τοῦ «πὸκ - κόρν» εἶχε αὐξηθῆ κατὰ 18% καὶ τῆς κόκα - κόλας κατὰ 30%! Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἔτρωγαν περισσότερο «πὸπ - κόρν» καὶ ἔπιναν περισσότερη κόκα - κόλα χωρὶς νὰ ξέρουν γιατί. Τοὺς τὸ εἶχαν «ὑποβάλει»!

Στὸ ραδιόφωνο ἔγινε ἕνα ἀνάλογο πείραμα. Ἔκαναν διαφήμησι ἑνὸς εἴδους μὲ τὸν «λογικὸ» τρόπο: Νὰ πλένεστε μὲ τὸ σαποῦνι τάδε, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ δεῖνα συστατικὰ ποὺ ὠφελοῦν τὸ δέρμα, τὰ μαλλιὰ κ.ο.κ. Παράλληλα, ἔκαναν διαφήμησι καὶ ἄλλου σαπουνιοῦ μὲ τὴν μέθοδο τῆς Ὑποβολῆς. Τὸ συνέδεσαν μὲ ἕνα μονοτονικὸ ἦχο καὶ ὕστερα τὸν

μετέδιδαν κατὰ τὶς βραδυνὲς ὥρες, χωρὶς νὰ λένε τίποτα γιὰ τὸ σαποῦνι. Τελικά, διαπίστωσαν, ὅτι ἡ κατανάλωσις τοῦ δεύτερου σαπουνιοῦ αὐξήθηκε περισσότερο ἀπὸ τοῦ πρώτου.

8. Τὸ σοβιετικὸ Ψυχόραμα.

Οἱ ρῶσοι, παρέλαβαν ἀμέσως τὴν ἀμερικανικὴ ἐφεύρεσι καὶ ἕνα χρόνο μετά, τὴν 17η Μαρτίου τοῦ 1959, μὲ τὴν καθοδήγησι τῶν Σεργκὼφ καὶ Σόνιν ἔγινε τὸ πρῶτο ρωσικὸ πείραμα «Ψυχοράματος». Μᾶς τὸ περιέγραψε σὲ ἄρθρο του ὁ Ἰβὰν Ἀλεξέϊ Μπόρρυ.

Σὲ ἕνα κινηματογράφο τῆς Μόσχας οἱ θεαταί, ὅταν ἔφευγαν, ρωτήθηκαν τί αἰσθάνθηκαν στὰ τελευταῖα 10 λεπτὰ τοῦ φίλμ. Τῶν περισσοτέρων ἡ ἀπάντησις ἦταν «μῖσος» ἢ «ἀπέχθεια» ἐναντίον τῶν χιτλερικῶν ἐγκλημάτων. Τὸ φίλμ ὅμως δὲν εἶχε κανένα χιτλερικὸ καὶ κανένα ἔγκλημα. Ἦταν ἐντελῶς ἄσχετο μὲ αὐτὰ τὰ θέματα.

Πῶς προεκλήθη λοιπὸν τὸ συγκεκριμένο συναίσθημα στοὺς θεατάς ;

Στὰ τελευταῖα 10 λεπτὰ τῆς ταινίας, εἶχαν προβληθῆ μεταξὺ τῶν σκηνῶν τῆς ταινίας, μὲ τὴν μέθοδο τοῦ Ψυχοράματος, φωτογραφίες ἀπὸ τὰ χιτλερικὰ στρατόπεδα. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς θεατὰς δὲν «ἐγνώριζε» ὅτι τὶς εἶδε. Τὸ συναίσθημα ὅμως ποὺ ἐπεδιώκετο τοῦ ἐδημιουργήθη. Φυσικά, ἂν προβάλλαμε ξανὰ τὴν ταινία, μὲ ἀργὸ ρυθμό, ὁ θεατὴς θὰ ἔβλεπε καὶ τὶς παρεμβολές. Ἀλλὰ μὲ τὴν ταχεῖα (τὴν κανονικὴ) προβολή, δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεται.

Μὲ τὰ παραπάνω παίρνουμε μία ἰδέα γιὰ τὸ τί εἶναι Ὑποβολὴ καὶ γιὰ τὸ πόσο τρομερὸ ὅπλο ἀποτελεῖ. Μὲ αὐτὴν μπορεῖ νὰ ἐπιβληθῆ σὲ ὁμάδες ἀνθρώπων, ποὺ δὲν ἀνήκουν ἐνσυνειδήτως σὲ μία παράταξι, νὰ φέρονται ὅπως αὐτὴ θέλει. Νὰ μισοῦν τὸ ἄλφα, νὰ ὑποστηρίζουν τὸ βῆτα κ.λ.π. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα : Ἡ ἀπέχθεια ποὺ αἰσθάνονται πρὸς τὸν φανερό, συνεπῆ, μαχητικὸ ἀντικομμουνισμὸ πάμπολλοι μὴ κομμουνισταὶ ἢ ἀκόμη καὶ ἀντικομμουνισταί. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα κατώρθωσε νὰ τοὺς ὑποβάλη μία αὐτόματη ἀνακλαστικὴ ἀντίδρασι ἀπεχθείας πρὸς ἐκεῖνο ποὺ στὴν πραγματικότητα θὰ ἔπρεπε νὰ τιμοῦν καὶ νὰ ὑποστηρίζουν !

ΙΙ. Ο ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΙΚΟΣ ΜΥΘΟΣ

«Ὁ Μῦθος ἔχει τὴν ἰδιαίτερη ἀξία ὅτι εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσία τῆς Νοήσεως».
ΡΟΖΕΝΜΠΕΡΓΚ
«Ὁ μῦθος τοῦ 20οῦ αἰώνα»

1. Τί εἶναι Μῦθος.

Πρώτη, ἀπαραίτητη προϋπόθεσις γιὰ τὴν ἐπίτευξι τῆς Ὑποβολῆς εἶναι ἡ ὕπαρξις ἑνὸς Μύθου. Κατὰ τὴν Ψυχοπολιτική, Μῦθος εἶναι ἡ Ἰδέα στὴν κοινωνικοποιημένη μορφή της. Δηλαδή, Μῦθος εἶναι ἡ οἱαδήποτε Ἰδέα, ποὺ γίνεται κτῆμα, ἀγωνιστικὴ πίστις, κινητήρια δύναμις μιᾶς ἐθνικῆς, ταξικῆς, θρησκευτικῆς ἢ ἄλλης κοινότητος. Ὁ Μῦθος συνεπῶς εἶναι ἡ μετατροπὴ μιᾶς κοσμοθεωρίας ἢ βιοθεωρίας, μιᾶς φιλοσοφικῆς ἀντιλήψεως ἢ ἐθνικῆς πολιτικῆς, ἑνὸς θρησκευτικοῦ συστήματος ἢ ἑνὸς πολιτικοῦ προγράμματος σὲ μαζικὴ ἀντίληψι, σὲ «κοινὴ πίστι».

Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ αὐτὴ ἡ μετατροπή, ἀπαιτεῖται ὁ μετασχηματισμὸς τῆς Ἰδέας σὲ μία σύλληψι προσιτὴ στὶς μάζες. Μόνο μ' αὐτὴν τὴν μεταμόρφωσι, ἡ Ἰδέα γίνεται κινητήρια δύναμις μιᾶς «κοινότητος πιστῶν», σημαία ἑνὸς κινήματος.

Ὅπως τόνιζε ὁ Μάρξ, ἡ Ἰδέα, γιὰ νὰ γίνη «δύναμις» πρέπει νὰ γίνη κτῆμα τῶν μαζῶν. Καὶ αὐτὸ γίνεται διὰ τοῦ Μύθου, δηλ. διὰ τῆς κοινωνικοποιήσεως τῆς Ἰδέας. Ὁ Χίτλερ, ἔγραφε: *«ἡ Ἰδέα δὲν ἔχει ἀξία παρὰ μόνον ὅταν μετατραπεῖ σὲ πολιτικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ πίστι, σαφῶς καθορισμένη, αὐστηρὰ ὀργανωμένη, ἐμψυχωμενη ἀπὸ ἕνα μοναδικὸ δόγμα καὶ ἀπὸ μία ἑνιαία θέλησι».*

Αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ μετασχηματισμὸς τῆς Ἰδέας σὲ μαζική, ἀγωνιστική, δογματικὴ πίστι ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸν Μῦθο.

2. Ἡ χρησιμότης τοῦ Μύθου.

Ὁ Μῦθος ἔχει τριπλῆ λειτουργία καὶ χρησιμότητα: ἀτομική, κοινωνικὴ καὶ πολιτική.

α) Τὸ ἄτομο, πεπερασμένο τὸ ἴδιο, εἶναι ἀνίκανο νὰ κατανοήση τὸν

ἄπειρο καὶ περίπλοκο κόσμο. Ἀδυνατεῖ νὰ κατασκευάση μία ἀκριβῆ ἀπεικόνισί του. Ἀδυνατεῖ νὰ δικαιώση καὶ τὴν ἴδια τὴν δική του ὕπαρξι. Γι' αὐτό, «φαντάζεται» καὶ κατασκευάζει «μύθους».

Ὁ Μῦθος εἶναι γιὰ τὸ ἄτομο μία σύναξις ἀρχῶν ποὺ ἐκφράζουν τὸν κόσμο καὶ διέπουν τὴν ζωή. Ὁ Μῦθος ἀποκρυσταλλώνεται σὲ κατανοητὲς διαβεβαιώσεις ἐν ὀνόματι τοῦ ἀκατανοήτου Ἀπολύτου. Ἔτσι, συγκεντρώνει ὅλα τὰ ἔνστικτα, τὶς τάσεις καὶ τὶς ἐλπίδες, κάτω ἀπὸ μία γενικὴ δογματικὴ διατύπωσι. Αὐτή, συνθέτει, στὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου, ὅλους τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ζεῖ καὶ ἐλπίζει.

Ὁ Μῦθος εἶναι λοιπὸν κλῆσις πρὸς τὸ συναίσθημα. Ἀνταποκρίνεται στὴν φυσικὴ καὶ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐκφράση τοὺς πόθους του μὲ τὴν μορφὴ φαντασμαγορικῶν συλλήψεων. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀτομικὴ λειτουργία τοῦ Μύθου.

β) Ἐξ ἄλλου, ὁ Μῦθος, ἐπιτρέπει στὸ ἄτομο νὰ δικαιολογῆ τὴν δική του συγκατάθεσι σὲ θυσίες ποὺ τοῦ ἐπιβάλλει ἡ κοινωνία. Χρησιμεύει δηλαδὴ στὴν ἐπικοινωνία τῶν πολιτῶν διὰ τῆς κοινῆς συγκαταθέσεως. Αὐτὴ εἶναι ἡ κοινωνικὴ λειτουργία τοῦ Μύθου.

γ) Σὰν συγκολλητικὴ οὐσία τῶν ἀτόμων, διὰ τῆς «κοινῆς πίστεως» ὁ Μῦθος δημιουργεῖ τὴν ὑπακοὴ καὶ τὴν ἐξουσία. Ἡ πίστις στὸν Μῦθο μετατρέπει τὴν ἐπιβαλλομένη ὑπακοὴ σὲ «ἐθελούσια». «Πείθει» τὸν λαὸ νὰ ὑποβληθῆ σὲ θυσίες. Κινεῖ τὶς μᾶζες πρὸς μεγάλα, ὁραματιστικὰ ἐγχειρήματα.

Γι' αὐτό, τὰ πιὸ στέρεα καθεστῶτα εἶναι ἐκεῖνα ποὺ στηρίζονται σ' ἕνα Μῦθο στὸν ὁποῖο πιστεύουν οἱ ὑπήκοοι τους. Γιατὶ τότε, αὐτοί, ἀποδεχόμενοι τὸν ἐπίσημο Μῦθο, προσφέρουν στὸ Κράτος τὴν βαθύτερη συγκατάθεσι τῶν συνειδήσεών τους.

Ἔτσι, ὅπως εἶναι φυσικό, ὅλα τὰ καθεστῶτα, ποὺ ἔχουν κάποια προοπτικὴ φροντίζουν νὰ καθιερώσουν τοὺς «Μύθους» των. Καὶ ὅλα, ἐδίωξαν ἐκείνους ποὺ ἀνέτρεπαν τὴν καθιερωμένη «κοινὴ πίστι». Οἱ ἀθηναῖοι θανάτωσαν τὸν Σωκράτη γιατὶ εἰσῆγε «καινὰ δαιμόνια». Ἡ Ρώμη ἐδίωξε τὸν Χριστιανισμό. Ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις τὶς αἱρέσεις. Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις ὅλες τὶς ἄλλες ἰδέες. Ὁ κομμουνισμὸς ἀρνεῖται ἀνένδοτα ὁποιοδήποτε ἄλλο σύστημα ἰδεῶν καὶ ἐξοντώνει τοὺς φορεῖς του. Ὁ Πιὲρ Ἀνρὶ Σιμόν, γράφει:

«Ἡ ἐξουσία δὲν κοιμᾶται ἥσυχη παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον αἰσθάνεται ὅλο τὸν λαὸ γονατισμένο μπροστὰ στοὺς ἴδιους θεούς».

Παντοῦ καὶ πάντα οἱ λαοὶ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ Μύθους. Γι' αὐτὸ σ' ὅλες τὶς ἐποχές, σ' ὅλες τὶς χῶρες, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν Μῦθοι ποὺ ἀποκρυσταλλώνουν τὰ αἰσθήματα τῶν λαῶν καὶ συγκεντρώνουν τὶς συλλογικές τους προσπάθειες.

῾Ο Μῦθος εἶναι ἕνας μοχλὸς ποὺ ἀνυψώνει τὰ ἔθνη ἢ τὰ πολιτικὰ κινήματα καὶ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ πραγματοποιοῦν «θαύματα». Κανένα μεγάλο κίνημα δὲν ὑπῆρξε ποτέ, χωρὶς «Μῦθο», δηλ. χωρὶς τὴν ἁπλοϊκή, καὶ συχνὰ ψευδαισθητικὴ κοινωνικοποίησι τῆς ᾿Αρχικῆς ᾿Ιδέας. Αὐτὴ συνενώνει τὶς μᾶζες σὲ μία «κοινὴ πίστι» καὶ τὶς θέτει στὴν ὑπηρεσία της. ῾Η καθαρὴ θεωρία εἶναι παθητική, ἀδρανής. Καὶ ἀπευθύνεται στοὺς ἐλαχίστους. ῾Ο Μῦθος ὅμως, τὴν μετατρέπει σὲ ἐνεργητικὴ καὶ δυναμική. Καὶ τὴν κάνει κτῆμα τῶν πολλῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ πολιτικὴ λειτουργία τοῦ Μύθου.

3. Εἴδη τοῦ Μύθου.

Οἱ Μῦθοι μποροῦν νὰ διακριθοῦν σὲ τρεῖς τύπους:

α) Μῦθοι τοῦ παρελθόντος. Μ' αὐτοὺς *«μιλᾶ ἡ βαθύτερη ψυχὴ τῶν περασμένων γενεῶν»* (Ρόζενμπεργκ). Κατὰ τὸν ἕνα ἢ κατὰ τὸν ἄλλο τρόπο ἐπιβιώνουν στὸ παρόν. Γι' αὐτὸ μποροῦν μὲ μιὰ ἔντεχνη Προπαγάνδα νὰ ἀφυπνισθοῦν καὶ νὰ ἀναγεννηθοῦν: ῾Ο Ναπολέων Γ' ἀφύπνησε τὸν ναπολεόντειο μῦθο γιὰ νὰ γίνη αὐτοκράτωρ τῶν γάλλων. ῾Ο Μουσολίνι δοκίμασε νὰ ἀναγεννήση τὸν μῦθο τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. ῾Ο Νάσερ ἀναθερμαίνει τὸν παναραβικὸ μῦθο («ἀπὸ τὸν ᾿Ατλαντικὸ ὡς τὸν Περσικό»). ῾Ο Στάλιν ἀναβίωσε τὸν μῦθο τοῦ πανσλαβισμοῦ.

β) Μῦθοι σταθεροὶ ποὺ ὑφίστανται στὸ παρόν. Λ.χ. οἱ διάφοροι ἐθνικοὶ «μῦθοι», ὁ «ἀμερικανικὸς τρόπος ζωῆς», οἱ τοπικοὶ ἐθνικισμοὶ κ.λ.π.

γ) Μῦθοι τοῦ μέλλοντος ποὺ μεταφέρουν ψυχολογικὰ τὶς μᾶζες σ' ἕνα ἰδεατὸ μελλοντικὸ κόσμο. *«Οἱ μᾶζες»*, γράφει ὁ Λὲ-Μπόν, *«ἔχουν μέσα τους τὴν φυσικὴ τάσι τῆς ὑπερβολῆς»*. Ἔτσι, εἶναι δυνατὸν νὰ μεταφερθοῦν συλλογικὰ στὸ μέλλον σὰν σὲ ἕνα εἶδος «ξύπνιου ὄνειρου». ῾Η πίστις σ' ἕνα Μῦθο τοῦ μέλλοντος φέρνει ἔκστασι, δημιουργεῖ παραληρητικὲς καταστάσεις, γεννᾶ μάρτυρες καὶ ἥρωες τῆς ᾿Ιδέας. Τέτοιος Μῦθος εἶναι ὁ κομμουνιστικός. Τέτοιος ὑπῆρξε καὶ τὸ χιτλερικὸ ὅραμα γιὰ χιλιόχρονη κυριαρχία τοῦ Γ' Ράϊχ. Τέτοιος εἶναι καὶ ὁ ἰουδαϊκὸς μῦθος γιὰ τὴν «γῆ τῆς ἐπαγγελίας».

4. ῾Η γέννησις τοῦ Μύθου.

῾Ο Μῦθος γεννήθηκε τότε ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἦταν πιὸ κοντὰ στὴν φύσι καὶ στὰ ἔνστικτά του. Γι' αὐτό, ἐκφράζει μία *«ἀσύνειδη νομοτέλεια»* (Ρόζενμπεργκ). ᾿Ελεύθερος ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς Λογικῆς, προσφέρει στὸν ἄνθρωπο τὴν λύτρωσι ἀπὸ τὸ ἄγχος τοῦ ἀγνώστου. Δημιουργήθηκε ἀπὸ δύο ἀκατανίκητες ψυχικὲς ἀνάγκες ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος:

α) Νὰ ἑρμηνεύση τὴν φύσι καὶ τὴν ζωή.

β) Νὰ ἐκφράσῃ τὴν στάσι του ἀπέναντι στὸν ἐξωτερικὸ κόσμο.

Ἡ ἑρμηνεία ὅμως ποὺ ἔδινε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γιὰ τὴν φύσι καὶ τὴν ζωὴ ἦταν ἁπλοϊκή, μυθολογική. Καὶ ἡ στάσις του ἀπέναντι στὸν κόσμο, δὲν ἦταν ἀποτέλεσμα λογικῆς κρίσεως καὶ ὑπευθύνου ἀποφάσεως. Ἦταν αὐτόματο ἀποτέλεσμα τῶν ἐσωτερικῶν ροπῶν του.

Συνεπῶς, ὁ Μῦθος δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ θεωρία Εἶναι συναισθηματικὴ στάσις, αὐθόρμητη καὶ ἐνστικτώδης.

5. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ Μύθου.

Στὴν ἀρχή, ὁ Μῦθος ἦταν μία συμβολικὴ ἀναπαράστασις τῆς Πραγματικότητος. Οἱ δύο ἔννοιες, Μῦθος - Πραγματικότης, ταυτισμένες σχεδὸν ἀποτελοῦσαν ἀδιαίρετο σύνολο. Ὁ πρῶτος ἦταν ἡ ἐξήγησις τῆς δεύτερης, ἡ ἑρμηνεία τῶν φυσικῶν φαινομένων.

Σιγὰ - σιγὰ ὅμως, ὁ Μῦθος ἄρχισε νὰ διευρύνεται. Προσέλαβε καὶ ἠθικό, κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ περιεχόμενο. Ἡ ἐξέλιξίς του μοιάζει μὲ τῆς γλώσσας. Ξεκίνησε μὲ τὶς συγκεκριμένες ἔννοιες καὶ προχώρησε στὶς ἀφηρημένες.

Ἔτσι, ὁ Μῦθος, ἔγινε ἡ ἔκφρασις τῆς καθολικῆς στάσεως τῆς ἁπλοϊκῆς ἀνθρώπινης μάζας ἀπέναντι στὸν φυσικὸ καὶ στὸν κοινωνικὸ κόσμο, στὰ φυσικὰ φαινόμενα καὶ στὰ ἠθικὰ προβλήματα.

Κάποτε, ἡ ἀνθρωπότης ἑρμήνευε τὰ πάντα μὲ Μύθους. Ἦταν ἡ «μυθικὴ φάσις» τῆς Ἱστορίας της. Ἀκολούθησε ἡ «ἐπιστημονικὴ φάσις». Ἀνάμεσα στὸν Μῦθο καὶ στὴν Πραγματικότητα ἄνοιξε χάσμα. Ὁ πρῶτος προσπαθεῖ νὰ τὸ γεφυρώσῃ μὲ δύο τρόπους:

α) Μετατοπίζοντας τὸ περιεχόμενό του. Ὁλοένα καὶ περισσότερο παύει νὰ εἶναι ἑρμηνεία τοῦ φυσικοῦ κόσμου καὶ παίρνει ἱστορικό, πολιτικό, ἠθικό, ἡρωικὸ ἢ προφητικὸ χαρακτῆρα. Ἔτσι ἀποφεύγει τὴν σύγκρουσι μὲ τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες.

β) Προσλαμβάνοντας μία ἐπιστημονικοφάνεια. Χρησιμοποιεῖ ἐπιστημονικὴ ὁρολογία, υἱοθετεῖ φρασεολογία ἐπιστημονικῆς προελεύσεως, προσφεύγει σὲ ἐπιστημονικὲς ἔννοιες. (Ἔτσι ὁ παλαιὸς «οὐτοπικὸς σοσιαλισμὸς» ἔγινε ὁ μαρξικὸς «ἐπιστημονικὸς σοσιαλισμός»).

Συστηματικὸ κατασκεύασμα αὐτῆς τῆς προσπάθειας εἶναι ὁ σύγχρονος κομμουνιστικὸς Μῦθος. Μὲ οὐσιαστικὰ πολιτικὸ περιεχόμενο, αὐτοπαρουσιάζεται σὰν «ἐπιστημονικὴ» ἀντίληψις τοῦ κόσμου, ἐνῶ δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἁπλῆ ἔκφρασι μερικῶν ἐνστικτωδῶν τάσεων τοῦ «βιολογικοῦ» ἀνθρώπου, ποὺ ἐκδηλώνονται ἀνέκαθεν μὲ τοὺς μύθους τῆς γενικῆς ἀφθονίας, τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης, τῆς μὴ ἐργασίας, τῆς πανελευθερίας, τῆς ἀθανασίας — στοιχεῖα ποὺ συγκροτοῦν καὶ τὸ κομμουνιστικὸ ὅραμα.

6. Ἡ αἰωνιότης τοῦ Μύθου.

Παρὰ τὰ φαινόμενα, ἡ «μυθικὴ φάσις» δὲν ἔληξε. Συνεχίζεται πάντοτε πέρα ἀπὸ τὴν Νόησι, στὸν κόσμο τοῦ Συναισθήματος. Ὁ Μῦθος ζεῖ στὸν κόσμο τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων, στὴν περιοχὴ τῶν μεγάλων μαζῶν. Ὁ Μῦθος θὰ ὑπάρχη ὅσο θὰ ὑπάρχουν μᾶζες, γιατὶ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ψυχή τους κατὰ τρόπο αὐτόματο. Εἶναι «αἰώνιος» ὅπως κι' αὐτές. Ἕνας κομμουνιστὴς ποιητής, ὁ Κ. Βάρναλης, γράφει χαρακτηριστικά:

«Δὲν ξαίρεις καημένε τὴ λαϊκὴ ψυχή. Οἱ λαοὶ πιστεύουνε πιότερο τ' αὐτιά τους παρὰ τὰ μάτια τους. Πιότερο τὸ Μῦθο παρὰ τὰ γεγονότα. Πιότερο τὴ φαντασία τους ἀπὸ τὴν κρίση τους».

(Κ. Βάρναλη: «Ὁ Μονόλογος τοῦ Μώμου»)

Ἐξ ἄλλου, οἱ Μῦθοι, στὴν βαθύτερη οὐσία τους εἶναι κοινοὶ σὲ ὅλους τοὺς λαούς. Ἔχουν κοινὰ ὅλα τὰ θεμελιώδη στοιχεῖα τους. Ἀπόδειξις ὅτι οἱ μᾶζες εἶναι παντοῦ οἱ ἴδιες καὶ ὅτι ὁ Μέγας Μῦθος εἶναι κοινὴ ἀνάγκη γιὰ ὅλες τους.

7. Ἀναγκαιότης τοῦ Μύθου.

Ὁ Μῦθος δὲν εἶναι γιὰ τὰ λιγοστὰ ἐκλεκτὰ πνεύματα, γιὰ τὶς συγκροτημένες προσωπικότητες, γιὰ τὰ κριτικὰ μυαλά. Ὁ Ε. Μουνιὲ στὴν μελέτη του «Ἡ Ἐπανάστασις ἐναντίον τῶν Μύθων» («Ἐσπρὶ», Μάρτιος 1934) γράφει:

«Ὁ Μῦθος εἶναι ἕνα σαγηνευτικὸ καταφύγιο ποὺ ἀντικαθιστᾶ τὸ πρὸς κατάκτησιν μεγαλεῖο ἀπὸ τὸ διακηρυσσόμενο καὶ τὴν ἐσωτερικὴ προσπάθεια ἀπὸ τὴν ἀναπαυτικὴ δουλεία».

Εἶναι ὅμως ὁ Μῦθος ἀπόλυτα ἀναγκαῖος γιὰ τοὺς πολλοὺς γιατὶ ἀποτελεῖ ἕνα σύνολο ἰδεῶν ποὺ δικαιώνουν τὴν ὕπαρξι καὶ ἐμπνέουν τὴν δρᾶσι μιᾶς κοινότητος ἀνθρώπων (ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς, πολιτικῆς). Οἱ Μῦθοι γοητεύουν τὰ πλήθη. Οἱ μᾶζες τοὺς ἔχουν ἀνάγκη. Τὰ ἔθνη ζοῦν μὲ τοὺς Μύθους των. Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ Μύθου εἶναι γεμάτη μυστηριακὴ ἕλξι γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχή.

8. Μῦθος καὶ Προπαγάνδα.

Ἡ Προπαγάνδα βρίσκει πάντα ἀπήχησι ὅταν εἶναι μία εἰδικὴ τελετουργία γιὰ εἰσαγωγὴ στὸν Μῦθο, στὴν ἀτμόσφαιρά του καὶ στὴν οὐσία του, μία ἔκκλησις γιὰ δρᾶσι ἐν ὀνόματί του.

Ἡ Προπαγάνδα, στηρίζεται στοὺς Μύθους. Ἀξιοποιεῖ τοὺς σταθεροὺς

Μύθους τοῦ παρόντος σὰν κινητήριες ἰδεολογίες. Ἀναζωπυρώνει τοὺς παλαιοὺς γιὰ νὰ συνδεθῇ μὲ τὴν παράδοσι. Καὶ δημιουργεῖ νέους, μὲ τὴν μαγνητικὴ ἕλξι τῆς Ὑποσχέσεως.

Γιὰ τὴν Προπαγάνδα, Μῦθος εἶναι τὸ σύνολο τῶν πρὸς διάδοσιν ἰδεῶν. Δὲν ἔχει σημασία ἂν οἱ ἰδέες εἶναι ὀρθὲς ἢ ὄχι. Ὁ ὅρος «Μῦθος» δὲν ὑποδηλώνει τὴν ἀναλήθεια τῶν ἰδεῶν ποὺ τὸν συγκροτοῦν. Μῦθος εἶναι κάθε συγκροτημένο σύνολο ἰδεῶν ποὺ διὰ τῆς Προπαγάνδας ἐπιδρᾶ στὸν ψυχικὸ κόσμο τῶν ἀνθρώπων.

9. Ὁ ὑποβλητικὸς Μῦθος.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ Ὑποβολὴ εἶναι ἀπαραίτητος ἕνας Μῦθος, ἕνα σύνολο ἰδεῶν ποὺ θὰ διαδοθοῦν διὰ τῆς Προπαγάνδας κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ διεισδύσουν βαθειά, μέσα στὸ Ὑποσυνείδητο τῶν μαζῶν.

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ἡ ὕπαρξις Μύθου. Χρειάζεται ὁ Μύθος νὰ ἔχῃ καὶ ὡρισμένα εἰδικὰ χαρακτηριστικά, ὡρισμένα συγκεκριμένα χαρίσματα. Μόνον τότε εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ μέσον Ὑποβολῆς. Γιὰ νὰ φθάσῃ εὔκολα ὁ Μῦθος στὸ συλλογικὸ Ὑποσυνείδητο καὶ νὰ ριζώσῃ ἐκεῖ, πρέπει νὰ ἔχῃ:

α) Ἑλκυστικότητα
β) Ἐσχατολογισμὸν
γ) Ὁλοκληρωτισμὸν
δ) Ἁπλότητα
ε) Θρησκευτικότητα.
στ) Πολεμικότητα.

Ἀμέσως πιὸ κάτω ἐξετάζουμε ἕνα πρὸς ἕνα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὑποβλητικοῦ Μύθου.

10. Ἡ Ἑλκυστικότης τοῦ Μύθου.

Ὁ Μῦθος - ὄργανο Ὑποβολῆς πρέπει νὰ εἶναι ἑλκυστικός. Πρέπει νὰ ἀρέσῃ στὰ πλήθη γιὰ νὰ τραβήξῃ τὸ ἐνδιαφέρον τους, νὰ τὰ γοητεύσῃ καὶ νὰ τὰ κάνῃ νὰ τὰ πιστέψουν.

Ὁ ναζιστικὸς μῦθος λ.χ. ἦταν ἀρεστὸς στοὺς γερμανοὺς γιατὶ τοὺς ἔδινε τὴν πίστι ὅτι εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅτι μποροῦν καὶ πρέπει νὰ κυβερνήσουν ὁλόκληρο τὸν κόσμο.

Ὁ Ἰουδαϊκὸς μῦθος ποὺ συντήρησε τοὺς Ἑβραίους, χιλιάδες χρόνια χωρὶς ἐδαφικὴ πατρίδα καὶ χωρὶς κοινὴ γλώσσα ἦταν ἐπίσης πολὺ ἑλκυστικός. Ἐμεῖς οἱ Ἑβραῖοι τοὺς ἔλεγε, εἴμεθα ὁ «περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου» καὶ θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ποὺ θὰ ἐπιστρέψουμε στὴν «Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας».

Ὁ κομμουνιστικὸς μῦθος εἶναι καὶ αὐτὸς ἑλκυστικὸς γιὰ τὶς μᾶζες ποὺ λαχταροῦν τὸ χαμήλωμα τῶν κορυφῶν, τὴν γενικὴ ἰσοπέδωσι, τὴν εὔκολη εὐτυχία. Ὑπόσχεται τὰ πάντα στοὺς πάντες. Θὰ σταματήσουν οἱ πόλεμοι. Θὰ ἔλθη ἡ αἰώνια εἰρήνη. Θὰ βασιλεύση ἡ ὑπεραφθονία. Θ' ἁπλώνης τὸ χέρι σου καὶ θὰ παίρνης ὅ,τι θέλεις — ὁ καθένας ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες του. Θὰ καταργηθῆ ἡ ἐκμετάλλευσις. Θὰ ἐξαλειφθοῦν οἱ τάξεις καὶ οἱ κάθε εἴδους διακρίσεις. Δὲν θὰ ἔχουμε πλούσιους καὶ φτωχούς, ἐργάτες καὶ διανοούμενους, ἔξυπνους καὶ βλάκες, ἐπιτυχημένους καὶ ἀποτυχημένους. Ὅλοι ἴσοι! Θὰ δουλεύουμε ἐλάχιστα καὶ θὰ ἔχουμε ὅ,τι θέλουμε. Ὅ,τι ἀρέσει στὸν πολὺ κόσμο περιέχεται στὸν κομμουνιστικὸ Μῦθο. Ἀκόμη καὶ τὸ Κράτος μὲ τοὺς ἐνοχλητικοὺς περιορισμούς του θὰ καταργηθῆ καὶ θὰ γίνουμε πανελεύθεροι. Κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἐξουσιάζη! Ἡ τέλεια μαζικὴ εὐτυχία, ἡ ὁμαδικὴ λύτρωσις..

Ἡ Μεγάλη Ἰδέα ἐπίσης ἥλκυσε τὸν Ἑλληνισμὸ μὲ τὴν ὑπόσχεσι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Γένους.

Καὶ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις ἦταν ἐξόχως ἑλκυστικὴ μὲ τὶς ὑποσχέσεις της, τὶς σκοπίμως τόσο γενικὲς καὶ ἀόριστες ὥστε νὰ ἀρέσουν σὲ ὅλους:

Ἐλευθερία - Ἰσότης - Ἀδελφότης.

11. Τὸ Ἐσχατολογικὸ τοῦ Μύθου.

Ὁ προπαγανδιστικὸς Μῦθος πρέπει νὰ εἶναι ἐσχατολογικός. Δηλ. νὰ εἶναι κατηγορηματικὰ ὁραματιστικός, «προφητικός». Νὰ λέγη ὅτι ἡ ἑλκυστικὴ ὑπόσχεσις ποὺ δίνει, θὰ ἔλθη «ὁπωσδήποτε». Ὄχι μπορεῖ νὰ ἔλθη μπορεῖ καὶ ὄχι. Θὰ ἔλθη «ἀφεύκτως». Ἡ «Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας» θὰ βρεθῆ. Ὁ Ἰεχωβᾶ τὸ ὑποσχέθηκε στὴν «περιούσιο λαό Του». Δὲν μπορεῖ νὰ ἀναιρέση τὴν ὑπόσχεσί του. Ὁ Θεὸς δὲν ἀναιρεῖ.

Ἡ ἑλκυστικὴ ὑπόσχεσις, ποὺ δίνει ὁ Μῦθος ἐκφράζεται λοιπὸν μὲ ἕνα εἶδος «ἐγκύρου» προφητείας. Ὁ μαρξισμὸς διδάσκει ὅτι ἡ νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι ἄφευκτη, μοιραία καὶ ἀναπόφευκτη. Ἡ κύρια διαφορὰ τοῦ Κ. Μὰρξ μὲ τοὺς πρὶν ἀπὸ αὐτὸν σοσιαλιστὰς βρίσκεται ἀκριβῶς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἐκεῖνοι, ζητοῦσαν τὸν σοσιαλισμὸ στὸ ὄνομα τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ὁ Μὰρξ τὰ χαρακτήρισε ὅλα αὐτὰ σὰν ρομαντικὲς ἀνοησίες ἰδεαλιστῶν. Καὶ διακήρυξε ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς δὲν θὰ ἐπικρατήση ἐπειδὴ εἶναι δικαιότερος ἢ ἀνθρωπιστικότερος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ ἐπικράτησίς του ἀποτελεῖ οἰκονομική, δηλ. ὑλικὴ ἀναγκαιότητα καὶ ἐπιταγὴ τῆς Ἱστορίας. Ὁ σοσιαλισμὸς θὰ ἔλθη ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν θέλησι τῶν ἀνθρώπων. Δὲν εἶναι αὐτοὶ ποὺ θὰ τὸν φέρουν. Εἶναι ὁ ἱστορικὸς νόμος.

Ὁλόκληρο τὸ ἔργο τοῦ Μὰρξ εἶναι ἡ δραματική, γεμάτη πάθος προσπάθεια μιᾶς ζωῆς, νὰ ἀποδείξη «ἐπιστημονικῶς» αὐτὴν τὴν πίστι του γιὰ

τὴν «νομοτελειακὴ» ἔλευσι τοῦ σοσιαλισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἀποκάλεσε τοὺς πρὶν ἀπὸ αὐτὸν σοσιαλιστὰς «οὐτοπιστὰς» καὶ τὸν δικό του σοσιαλισμὸ «ἐπιστημονικό». Ὁ κομμουνιστικὸς μῦθος λοιπὸν εἶναι «προφητεία». Ὑπόσχεται κάτι ποὺ ὁπωσδήποτε θὰ ἔλθη καὶ ποὺ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ ματαιώση τὴν ἔλευσί του. Εἶναι «θέλημα τῆς Ἱστορίας» — «νόμος» της! Οἱ ἡγέτες τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ δὲν χάνουν καμμιὰ εὐκαιρία γιὰ νὰ ἐπαναλάβουν ἀξιωματικὰ αὐτὴν τὴν «προφητεία» ποὺ τὴν περιβάλλουν μὲ τὸ κῦρος τῆς «ἱστορικῆς νομοτέλειας».

12. Ὁ Ὁλοκληρωτισμὸς τοῦ Μύθου.

Ὁ καλὸς προπαγανδιστικὸς Μῦθος πρέπει νὰ εἶναι «ὁ λ ο κ λ η ρ ω-τ ι κ ό ς». Ὁ ἁπλὸς ἄνθρωπος φοβᾶται τὸ ἄγνωστο. Τὸ μυστήριο τοῦ ἀνεξερεύνητου τοῦ προκαλεῖ δέος καὶ τὸν ἀπωθεῖ. Αὐτὸ ἰσχύει ἀκόμη περισσότερο γιὰ τὴν Μάζα. Ἂν λοιπὸν ἕνας Μῦθος θέλει νὰ τὴν πάρη μὲ τὸ μέρος του, πρέπει νὰ τῆς «λύση» ὅλα τὰ προβλήματα. Νὰ τῆς διώξη κάθε ἀγωνία. Νὰ μὴ τῆς ἀφήση καμμία ἀπορία.

Ἄλλοτε, ἡ θρησκεία ἦταν ἡ μοναδικὴ ἐπιστήμη. Ἡ Θεολογία ἐξηγοῦσε τὴν καταγωγὴ τοῦ κόσμου, τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς, τὸ μέλλον, τὰ πάντα. Ἡ Ἐκκλησία ἔκρινε τὶς ἐπιστημονικὲς θεωρίες καὶ τὰ ἔργα τέχνης. Σήμερα, ἡ Ἐκκλησία ἔχασε αὐτὸν τὸν «ὁλοκληρωτικὸ» χαρακτῆρα. Ἡ Θρησκεία παραμένει κυρίως σὰν μ ί α φ ι λ ο σ ο φ ί α τ ῆ ς ὑ π ά ρ ξ ε ω ς. Διδάσκει τὸ Καλὸ καὶ τὸ Κακὸ καὶ ἕνα ἠθικὸ τρόπο ζωῆς. Δὲν ἀσκεῖ τὸν γενικὸ ἔλεγχο τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἐκδηλώσεών της. Ἔτσι ὅμως, ὁ ἄνθρωπος ἔχασε τὴν παληὰ «σιγουριὰ» ποὺ τοῦ ἔδινε ἡ «ὁλοκληρωτικὴ» θεολογία. Ξεφύτρωσαν πάλι τὸ μυστήριο, ἡ ἀγωνία, τὸ ἄγνωστο. Καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀναζητεῖ ἐναγώνια τὸν ὁλοκληρωτικὸ Μῦθο ποὺ θὰ ἔρθη γιὰ νὰ τοῦ φέρη τὴν χαμένη σιγουριά, τὴν «ἀσφάλεια» τοῦ Ἀπόλυτου. Λαχταρᾶ τὸν Μῦθο ποὺ θὰ τοῦ πῆ: «Ἐγὼ τὰ ξέρω ὅλα, τὰ λύνω ὅλα, σοῦ προσφέρω τὰ πάντα».

Βγαίνοντας ἀπὸ τὴν παλαιὰ ἑνότητα τοῦ θεοκρατικοῦ συστήματος τοῦ Μεσαίωνος, ὁ ἄνθρωπος ἔμεινε μόνος. Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος ξανάγιναν τρομερά, ἀγχώδη μυστήρια. Ἡ πορεία τοῦ πολιτισμοῦ ἀποδείχθηκε μιὰ πορεία πρὸς τὴν μοναξιὰ ποὺ καταπιέζει καὶ ἐξουθενώνει. Μάταια ὁ ἄνθρωπος ψάχνει μὲ τὴν ἐπιστήμη νὰ λύση τὰ αἰώνια μυστήρια. *«Ὁ καθένας ἔχει τὸ δικό του θάνατο»* (Ρίλκε). Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἔπεσε στὴν ἐσωτερικὴ ἀνασφάλεια καὶ ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γιὰ προστασία. Ἡ Μυθολογία πέθανε. Ἦρθε ἡ Ἐπιστήμη. Οἱ Μῦθοι πέθαναν. Καὶ ἦρθε ἡ ἀνείπωτη ἀγωνία. Ἡ ἑνότητα πέθανε. Καὶ ἦρθε ἡ διάλυσις. Ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ ὑποφέρει. Ὁ μαρξισμὸς ἐπωφελεῖται. «Θεοκρατικὸς» ὁ ἴδιος σὰν σύστημα ἰδεῶν ἀπὸ τὴν γέννησί του, δογματοποιήθηκε συνειδητὰ

ἀπὸ τοὺς ἐπιγόνους τοῦ Μὰρξ καὶ ἐπιβιώνει ὄχι πιὰ σὰν ἐπιστήμη, ἀφοῦ ἀποδείχθηκε ἐσφαλμένος, ἀλλὰ σὰν τυφλὴ πίστις.

Ὁ κομμουνιστικὸς Μῦθος, προσπαθεῖ τώρα νὰ πληρώση τὸ κενό. Νὰ παίξη τὸν ρόλο τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ Μύθου. Καταλαμβάνει ὁλόκληρο τὸ χῶρο τῆς δραστηριότητος καὶ τῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ ἀνθρώπου. Καλύπτει πολιτικό, οἰκονομικό, κοινωνικό, φιλοσοφικό, ἠθικό, αἰσθητικὸ καὶ πνευματικὸ τομέα. Δὲν ἀφίνει τὸ παραμικρὸ περιθώριο γιὰ ἄλλες ἰδέες, γιὰ ἀναζητήσεις, γιὰ πρωτοτυπία. Παντοῦ ὁ ἄνθρωπος σκοντάφτει σὲ ἕνα τεῖχος. Στὸ τεῖχος τῶν μαρξικῶν «θέσεων» ποὺ θὰ τὶς βρῆ καὶ στὴν πολιτική, ἀλλὰ καὶ στὴν χημεία, στὴν οἰκονομολογία, ἀλλὰ καὶ στὴν ἀστρονομία, στὴν κοινωνιολογία, ἀλλὰ καὶ στὴν αἰσθητική! Γιὰ τὴν χημεία, γιὰ τὴν βιολογία, γιὰ τὸν κινηματογράφο, γιὰ τὴν καταγωγὴ τοῦ κόσμου, γιὰ τὸ Κράτος, γιὰ τὴν νομικὴ Ἐπιστήμη, γιὰ τὴν φιλοσοφία παντοῦ ὑπάρχουν οἱ μαρξικὲς ἀπόψεις. Σὲ κανένα σημεῖο δὲν ὑπάρχει ρωγμὴ ἢ κενό. Δὲν ὑπάρχει πιὰ πουθενὰ μυστήριο. Ὁ μαρξισμὸς τὰ λύνει ὅλα», δηλαδὴ ἰσχυρίζεται ὅτι τὰ λύνει. Πάντως παρουσιάζει «λύσεις» στὴν Μάζα. Ἔτσι, καταργεῖ τὴν θανάσιμη ἀμφιβολία, τὴν ἀγχώδη ἀναζήτησι, τὴν κουραστικὴ ἔρευνα, τὸν φόβο τοῦ ἀγνώστου. Φέρνει τὴν ἀναπαυτικὴ ἐφησύχασι, τὴν ἀσφάλεια τῆς «ἀπολύτου γνώσεως».

Ἡ ἀμφιβολία, ἡ ἀναζήτησις, ἡ ἔρευνα, ἡ ἀπορία καταργοῦνται. Καὶ οἱ φορεῖς των διώκονται μὲ ἀπίθανη συστηματικότητα. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἴδιοις τοὺς κομμουνιστὰς δὲν ἀποδέχονται ὅλες τὶς ἕτοιμες γιὰ κάθε ζήτημα «λύσεις», θεωροῦνται «αἱρετικοὶ» καὶ «ἀναθεωρητικοὶ» («ρεβιζιονισταὶ»). Ἡ ἀμείλικτη δίωξίς τους ἐξασφαλίζει τὴν ἐντύπωσι τῆς σταθερότητος τοῦ «αἰώνιου» Μύθου.

Ὁ κομμουνιστικὸς Μῦθος λοιπόν, εἶναι ὁ λ ο κ λ η ρ ω τ ι κ ό ς. Δίνει ἕτοιμες, εὔκολες, ἂν καὶ ψευδεῖς «λύσεις» σὲ ὅλα τὰ ἐρωτήματα, σὲ ὅλα τὰ προβλήματα.

Ἡ ἑνότης ὅμως ποὺ «ἀποκαθιστᾶ» εἶναι ὁλότελα πλαστή. Τὴν ἐπιβάλλει μὲ τὸ σκότος καὶ τὸν καταναγκασμό. Δὲν φέρνει τὴν σωτηρία στὸν ἄνθρωπο. Ἀντίθετα, τὸν ἐκμηδενίζει. Ὁ Μῦθος του εἶναι μονόπλευρος, στενός, ἀπάνθρωπος. Τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα, ἡ συνείδησις καὶ ἡ ἀγωνία, δὲν χωροῦν στὸν κομμουνιστικὸ Μῦθο. Γι' αὐτὸ ἡ ἐπιτυχία του εἶναι πρόσκαιρη, μερικὴ καὶ ἀσταθής.

13. Ἡ Ἁπλότης τοῦ Μύθου.

Οἱ «λύσεις» ποὺ προσφέρει ὁ ὁλοκληρωτικὸς Μῦθος, πρέπει νὰ εἶναι ἁπλές, κατανοητές, εὐκολοχώνευτες. Γι' αὐτό, ὁ Μῦθος, στὸ σύνολό του, πρέπει νὰ εἶναι ἁ π λ ό ς.

Χαρακτηριστικὸ τῆς κομμουνιστικῆς θεωρίας εἶναι ἡ ἄκρα ἁπλούστευ-

σίς της. Δὲν ἐνδιαφέρεται ἂν ἡ ἁπλοποίησις τῶν πάντων ἀλλοιώνει τὴν εἰκόνα τῆς πραγματικότητος. Δὲν τὴν πειράζει ἂν ἡ χονδροειδής, παραμορφωτικὴ ἁπλούστευσις τοῦ κόσμου τὴν καθιστᾶ ἀπαράδεκτη γιὰ τὸν σκεπτόμενο ἄνθρωπο. Αὐτή, ἀπευθύνεται στὶς μᾶζες. Αὐτὲς τὴν ἐνδιαφέρουν. Ἀπὸ αὐτὲς θέλει νὰ κατανοηθῆ. Καὶ ἐπειδὴ *«ἡ ἱκανότης κατανοήσεως τῶν μαζῶν εἶναι μηδαμινὴ»* (Χίτλερ), χρειάζεται ἡ ἄκρα ἁπλούστευσις ἔστω καὶ ὡς τὴν παραποίησι. Ἔτσι, οἱ μᾶζες, θὰ μποροῦν νὰ ἀφομοιώσουν τὸν Μῦθο, χωρὶς τὴν μεσολάβησι σοβαρῆς νοητικῆς προσπαθείας ποὺ θὰ εἶχε διαλυτικὴ ἐπίδρασι ἐπάνω τους, ἀφοῦ ἡ σκέψις τὶς διασπᾶ σὲ ἄτομα.

Ὁ κομμουνισμός, τὸ «βασίλειο τῆς ἀφθονίας» καὶ τῆς πανελευθερίας, εἶναι ἡ αὐτόματη λύσις ὅλων τῶν προβλημάτων. Ἄρα στὸ κάτω - κάτω, δὲν χρειάζεται ἰδιαίτερη συγκεκριμένη, λεπτομερειακὴ λύσις γιὰ κάθε χωριστὸ πρόβλημα.

Μὲ τὴν ἁπλότητα ἐπιτυγχάνεται ἄλλωστε καὶ ἡ δογματικὴ σαφήνεια τοῦ Μύθου.

Ὁ κομμουνισμὸς περιέχει «λύσεις» γιὰ ὅλα. Ἀλλὰ ἁπλές, χυδαῖες, κοινές, εὔκολες — «μυθικές». Μὲ 10 - 20 ἀξιώματα σοῦ δίδει τὴν «γνῶσι» ὅλου τοῦ κόσμου, τῶν πάντων. Αὐτὸ κάνουν ὁ μαρξικὸς διαλεκτικὸς καὶ ἱστορικὸς ὑλισμός.

Καὶ ἡ ἐπιδίωξις, ὁ τελικὸς σκοπός, τὸ Μέγα Ὅραμα, εἶναι κάτι πολὺ ἁπλό, πολὺ κατανοητό. «Ὁ καθένας θὰ δίνη ἀνάλογα μὲ τὶς ἱκανότητές του καὶ θὰ παίρνη ἐλεύθερα, ἀπεριόριστα, ὅ,τι καὶ ὅσο θέλει, ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες του»!

Ὁ ναζιστικὸς Μῦθος ἦταν ἐπίσης ἁπλούστατος. Ἡ Ἀρία φυλὴ εἶναι ἡ ἀνώτερη. Ἐμεῖς, οἱ γερμανοὶ εἴμεθα οἱ καλλίτεροι. Ἄριοι, ἄρα, οἱ ἀνώτεροι ἀπὸ ὅλους. Θὰ κάνουμε πόλεμο, θὰ νικήσουμε καὶ θὰ κυβερνήσουμε ὅλους τοὺς ἄλλους γιὰ χίλια τοὐλάχιστον χρόνια.

14. Ἡ Θρησκευτικότης τοῦ Μύθου.

Ἡ Ψυχοπολιτικὴ διαπίστωσε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἕνα θρησκευτικὸ ἔνστικτο (ἔνστικτο πίστεως). Πρόκειται γιὰ τὴν τάσι, τὴν ἐσώτερη ψυχικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου, νὰ πιστεύη σὲ κάτι. Νὰ ἔχη μία Πίστι.

Ἀπὸ τὴν τάσι αὐτή, ποὺ τὸ ἄτομο μπορεῖ κάποτε νὰ τὴν κατανικήση, ἡ Μάζα ὅμως ποτέ, γεννήθηκαν οἱ θρησκεῖες. Ἂν τὶς μελετήσουμε προσεκτικά, θὰ ἀνακαλύψουμε σὲ ὅλες, μερικὰ κοινὰ γνωρίσματα. Αὐτά ἐκφράζουν τὴν βαθύτερη οὐσία τοῦ «ἐνστίκτου τῆς πίστεως», τὸν ἀναλλοίωτο «αἰώνιο» πυρήνα του.

Ἂν λοιπὸν μία Ἰδεολογία θέλει νὰ «πιάση» στὶς μᾶζες πρέπει νὰ συγ-

κεντρώνη αὐτὰ τὰ γνωρίσματα. Αὐτὸ ἐπιχειρεῖ καὶ ὁ κομμουνισμός. Ὁ Μῦθος του θέλει νὰ εἶναι μία θρησκεία. Ἡ θρησκεία τῆς ἐποχῆς μας.

Ἄλλοτε, ἡ θρησκεία ἐκάλυπτε ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἐνδιαφέροντα. Τώρα, περιορίζεται κυρίως στὴν φιλοσοφία τῆς ὑπάρξεως. Διδάσκει ἕνα τρόπο ζωῆς στηριγμένον σὲ ἠθικὲς ἀρχές. Ἡ τάσις ὅμως γιὰ μία συνολικὴ ἔκφρασι καθολικῆς Πίστεως, δὲν ἔλειψε. Ἀντίθετα μάλιστα πρὸς τὰ φαινόμενα, *«ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἶναι σὲ καταπληκτικὸ βαθμὸ ἕτοιμος νὰ πιστέψῃ»* (Μουσολίνι). Ὁ κομμουνισμός, ἀπεφάσισε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸ «κενό». Καὶ παρουσιάσθηκε σὰν ἡ ν έ α θ ρ η σ κ ε ί α. Ἡ θρησκεία τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας. Φρόντισε νὰ διατηρήση ὅλα τὰ γνωρίσματα τῶν «προγενεστέρων θρησκειῶν» ποὺ ἐκφράζουν τὶς βαθύτερες ροπὲς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ταυτόχρονα, προσπάθησε νὰ τοὺς προσδώση μία σύγχρονη μορφὴ ποὺ νὰ ταιριάζη στὸ πνεῦμα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου.

Ἔτσι, ὁ Μῦθος τοῦ κομμουνισμοῦ, παρουσιάζεται σὰν μία ἰδεολογία «θρησκευτική», ὁλοκληρωτικὴ καὶ «ρεαλιστική», ποὺ φαίνεται σὰν νὰ δίνη λύσι σὲ κάθε πρόβλημα καὶ κυρίως, ὄχι τόσο στὸ μεταφυσικό, ὅσο στὸ τῆς ἐπιγείου ἐπιβιώσεως. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, μεταθέτει ὅλα τὰ παληά, τὰ μόνιμα χαρακτηριστικὰ τῶν θρησκειῶν σὲ πιὸ σύγχρονη, πιὸ «γήϊνη» σφαῖρα.

α. Θεὸς - Νομοτέλεια.

Οἱ «προκομμουνιστικὲς θρησκεῖες» ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν πίστι πρὸς μία ὑπέρτερη, ἐξωανθρώπινη δύναμι, πηγὴ τῶν πάντων, ποὺ καθορίζει τὶς τύχες τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ὁ Θεός, ὁ Ἰεχωβᾶ, ὁ Ἀλλὰχ — δὲν ἔχει σημασία τὸ ὄνομά του. Στὸν κομμουνισμό, διατηρεῖται αὐτὴ ἡ πίστις μὲ μόνη τὴν διαφορὰ ὅτι ὁ Θεὸς γίνεται «ἐπιστημονικός». Παίρνει τὸ ὄνομα «Νομοτέλεια». Ἔτσι, ἔρχεται πιὸ κοντὰ στὸν ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, ὁ ὁποῖος γυρεύει στὶς «νομοτέλειες» τὴν ἀσφάλεια ποὺ ἔχασε μὲ τὴν ἀπομάκρυνσί του ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἀνακαλύπτει μανιωδῶς ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ὅλο καὶ νέους, ὅλο καὶ περισσότερους «νόμους» νὰ διέπουν τὰ πάντα: Τὴν φύσι, τὴν κοινωνία, τὴν ἴδια τὴν ἐσωτερική του ζωή. Προσπαθεῖ ἔτσι, νὰ ἀνακτήση τὴν ἀπωλεσθεῖσα ἠρεμία του. Τὸ «κυνηγητὸ τῆς νομοτέλειας» ἐκφράζει τὸ δρᾶμα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ δρᾶμα ἐπωφελεῖται ὁ κομμουνιστικὸς Μῦθος καὶ τοῦ προσφέρει τὸν δικό του Θεό: τὴν «Νομοτέλεια».

Τί εἶναι «Νομοτέλεια»: Εἶναι ὅλοι οἱ φυσικοὶ καὶ κοινωνικοὶ Νόμοι τοὺς ὁποίους ὑποτίθεται ὅτι ἀνακάλυψε ὁ Μάρξ, ὁ Ἔγκελς, ὁ Λένιν καὶ οἱ ὁποῖοι διέπουν τὸ Σύμπαν καὶ τὴν Ἱστορία. Τίποτα δὲν γίνεται τυχαίως, λέγει ὁ μαρξισμός. Ὅλα εἶναι ἀποτέλεσμα ἑνὸς Νόμου, φυσικοῦ ἢ κοινωνικοῦ. Ὅλα εἶναι «νομοτελειακῶς» προκαθορισμένα: τὸ μέλλον τῆς ἀνθρω-

πότητος, ἡ τύχη τοῦ σύμπαντος, τὰ πάντα. Οὔτε ἕνα φύλλο δὲν πέφτει ἀπὸ τὸ δένδρο χωρὶς τὴν μεσολάβησι κάποιου ἀπὸ τοὺς νόμους. Αὐτοὶ διέπουν τὸ σύνολο τῆς ζωῆς. Καὶ εἶναι ἐξωανθρώπινες δυνάμεις. Δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος οὔτε νὰ τοὺς ἀλλάξη οὔτε νὰ τοὺς παρακούση. Μόνον νὰ τοὺς ἀνακαλύψη καὶ νὰ ἐναρμονίση τὴν δρᾶσι του μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τους(*). Ἀπὸ τὶς νομοτέλειες ἀπορρέουν τὰ πάντα. Αὐτὲς τὰ καθορίζουν ὅλα.

Ὁ μαρξικὸς Μῦθος ἀντικαθιστᾶ λοιπὸν τὴν λέξι «Θεὸς» μὲ τὴν λέξι «Νομοτέλεια». ποὺ ἠχεῖ περισσότερο «ἐπιστημονικῶς». Δίνει τὴν ἐντύπωσι ὅτι εἶναι ἔννοια ἐπιστημονική, ὄχι μεταφυσική, ὅπως τοῦ θεοῦ. Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα, ἂν ἀναλύσουμε τὸν μαρξικὸ ὅρο «Νομοτέλεια» στὶς ἰδιότητές του, καταλήγουμε περίπου στὴν ἴδια ἔννοια ποὺ ὀνομάζουμε «Θεό».

β. Τὸ Δόγμα.

Ὅπως καὶ στὶς «προκομμουνιστικὲς θρησκεῖες», ἔτσι καὶ στὸν κομμουνισμό, ὅλα πηγάζουν (ἤ δίδεται ἡ ἐντύπωσις ὅτι πηγάζουν) ἀπὸ τὸ Δ ό γ μ α. Γι' αὐτό ὅλα, ἐκκαθαρίσεις, ἐσωτερικὲς διενέξεις, ὁμαλὲς καὶ ἀνώμαλες ἐξελίξεις ποὺ συμβαίνουν στὸν κομμουνιστικὸ κόσμο, σκεπάζονται μὲ ἕνα ἰδεολογικὸ ἐπικάλυμμα καὶ οἱ πιστοὶ νομίζουν, ὅτι ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ Δόγμα. Ἔτσι ἡ διάστασις, Τίτο - Μόσχας, ἐνῶ ὀφείλετο σὲ ἀντιθέσεις κρατικῶν καὶ ἐθνικῶν συμφερόντων, θεωρήθηκε σὰν ὀφειλομένη σὲ δῆθεν «ἰδεολογικὲς διαφορὲς» οἱ ὁποῖες στὴν πραγματικότητα προέκυψαν μόνον ἀργότερα καὶ ἔπαιξαν τριτεύοντα ρόλο. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν σοβιετοκινεζικὴ διένεξι, τὶς ἐκκαθαρίσεις τῶν ἀντιπάλων τῆς ἑκάστοτε ἡγεσίας κ.λ.π.

γ. Δευτέρα Παρουσία - Ἐπανάστασις.

Σ' ὅλες τὶς θρησκεῖες βρίσκουμε τὴν ἰδέα τῆς ἀ ν τ α μ ο ι β ῆ ς τοῦ δικαίου καὶ τῆς τιμωρίας τοῦ ἀδίκου. Τὴν ἰδέα αὐτή, τὴν βρίσκουμε καὶ στὸν κομμουνισμό. Μὲ τὴν διαφορά, ὅτι τὴν ἐκπλήρωσι αὐτῆς τῆς φυσικῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀνθρώπου τὴν μεταφέρει ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς στὴν γῆ καὶ ἀπὸ τὴν Δευτέρα Παρουσία στὴν Ἐπανάστασι. Μ' αὐτὴν οἱ «προλετάριοι» (οἱ δίκαιοι θὰ θριαμβεύσουν καὶ οἱ «ἀστοί», οἱ ἄδικοι θὰ τιμωρηθοῦν.

(*) Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ ἑξῆς: Τὸ 1951 μία ὁμάδα σοβιετικῶν ἐπιστημόνων διατύπωσε τὴν ἄποψι, ὅτι στὸ ἀνώτερο στάδιο τοῦ κομμουνισμοῦ ὁ ἄνθρωπος θὰ κυριαρχήση στὶς νομοτέλειες, θὰ μπορῆ νὰ τὶς μεταβάλλη, θὰ γίνη «θεός». Τότε ἐπενέβη ὁ Στάλιν καὶ τοὺς κατακεραύνωσε διακηρύσσοντας ὅτι αὐτὸ δὲν θὰ συμβῆ ποτέ. Ἁπλῶς ὁ ἄνθρωπος θὰ γνωρίζη τὶς νομοτέλειες καὶ θὰ ὑποτάσσεται συνειδητὰ σ' αὐτές, ἐναρμονίζοντας τὴν δρᾶσι του πρὸς τὴν θέλησί του. Ἡ σταλινικὴ αὐτὴ θέσις ἰσχύει πάντοτε.

δ. Ἐδὲμ - Πρωτόγονος Κομμουνισμός.

Σὲ ὅλες τὶς θρησκεῖες ὑπάρχει ἡ ἀνάμνησις μιᾶς χαμένης στὰ βάθη τοῦ χρόνου καλῆς ἐποχῆς. Στὸν κομμουνιστικὸ μῦθο ἡ Ἐ δ ὲ μ τῶν πρωτοπλάστων ἔγινε «πρωτόγονος κομμουνισμός», δηλ. ἡ παλαιὰ «ἀταξικὴ» κοινωνία ποὺ στηριζόταν στὴν ἰσότητα τῶν μελῶν της ἀλλὰ καὶ στὴν κοινὴ φτώχεια καὶ γι' αὐτό, ἦταν κομμουνισμός, ἀλλὰ «πρωτόγονος».

ε. Ἁμάρτημα - Ἰδιοκτησία.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχασε αὐτὸν τὸν ἀταξικὸ παράδεισο τῆς ἰσότητος ἀπὸ ἕνα «προπατορικὸ ἁμάρτημα», ὅταν «δοκίμασε» τὸν ἀπαγορευμένο καρπὸ τῆς ἀ τ ο μ ι κ ῆ ς ἰ δ ι ο κ τ η σ ί α ς, ποὺ προκάλεσε τὸν διαχωρισμὸ τῆς κοινωνίας σὲ τάξεις. *«Ὅλα τὰ κακὰ ἄρχισαν ὅταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος χάραξε ἕνα κομμάτι γῆς καὶ εἶπε : Αὐτὸ εἶναι δικό μου» (Ἔγκελς).*

στ. Πλῆθος ὁμοιοτήτων.

Οἱ ὁμοιότητες τοῦ κομμουνιστικοῦ μύθου μὲ τὶς «παλαιότερες» θρησκεῖες εἶναι πολλὲς καὶ μποροῦμε νὰ δώσουμε τὸν ἀκόλουθο συνοπτικὸ πίνακά τους :

Θρησκεῖες	Κομμουνιστικὸς Μῦθος
Θεὸς	Νομοτέλεια
Ἀπωλεσθεὶς Παράδεισος (Ἐδὲμ)	Πρωτόγονος Κομμουνισμὸς
Προπατορικὸ ἁμάρτημα	Ἀτομικὴ ἰδιοκτησία
Σωτήρας (Μεσσίας, Προφήτης)	Μάρξ
Προάγγελοι τοῦ Σωτῆρος (Προφῆτες)	Οὐτοπισταὶ σοσιαλισταὶ
Ἀπόστολοι	Ἔγκελς, Λένιν, Στάλιν, Μάο
Ἅγιοι	Ἥρωες τοῦ κόμματος
Ἱερὰ κείμενα (Εὐαγγέλιο - Κοράνι - Γραφὴ)	Κείμενα τῶν «κλασσικῶν» τοῦ μαρξισμοῦ («Μανιφέστο»)
Αἱρέσεις	Παρεκκλίσεις (δεξιά, ἀριστερά, ἀναθεωρητισμός, ἐθνικὸς κομμουνισμός κ.λ.π.)
Δευτέρα Παρουσία (ἡμέρα τῆς κρίσεως)	Προλεταριακὴ ἐπανάστασις
Βασιλεία τοῦ Θεοῦ	Δικτατορία τοῦ προλεταριάτου
Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας	Κομμουνισμὸς (ἡ Ρωσία)
Περιούσιος λαὸς	Ὁ Ρωσικὸς (παλαιότερα τὸ προλεταριάτο)
Ἅγιοι Τόποι (Ἱερουσαλήμ, Μέκκα Μπεναρές, Βατικανὸ)	Μόσχα — Πεκῖνο

'Ανωτάτη 'Αρχὴ ἐκπροσωποῦσα τὸν Θεὸ (Μέγα 'Ιερατεῖο, Πατριάρχης, Δαλάϊ - Λάμα, Πάπας)	'Ηγεσία τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε. καὶ τοῦ Κ.Κ. Κίνας
'Ιερὸς Ναὸς (Πανάγιος Τάφος, Κααμπά, "Αγιος Πέτρος)	Μαυσωλεῖο τοῦ Λένιν
Θρησκευτικὴ τελετὴ	Κομματικὴ συνέλευσις
'Αφορισμὸς	Διαγραφὴ ἀπὸ τὸ Κ.Κ.

ζ. Μεταφυσική.

"Οπως εἴδαμε, ὁ κομμουνιστικὸς Μῦθος ἔχει σχεδὸν ὅλα τὰ βασικὰ στοιχεῖα μιᾶς θρησκείας. Τοῦτο, ὀφείλεται ἀρχικὰ στὴν θεοκρατικὴ - δογματικὴ σκέψι τοῦ Κ. Μὰρξ μὲ τὴν ἔντονα μεσσιανιστικὴ - μυστικιστικὴ πνευματικὴ δομή. Καὶ σὲ συνέχεια, στὴν συνειδητὴ προσπάθεια τῶν ἐπιγόνων του ποὺ ἐκμηδένισαν τὰ ὀρθολογικὰ στοιχεῖα τῶν θεωριῶν του καὶ προώθησαν τὰ θεοκρατικά. Θέλησαν ἔτσι νὰ περισώσουν τὸν μαρξισμό, ποὺ εἶχε ἀνατραπεῖ ἀπὸ τὴν 'Επιστήμη καὶ διαψευσθῆ ἀπὸ τὴν 'Ιστορία, μετατρέποντάς τον σὲ Θρησκεία. Σὰν θρησκεία, ἐπιβιώνει στὴν ἐποχή μας ἡ κενὴ ἀπὸ περιεχόμενο μαρξικὴ ὁρολογία. 'Η φρασεολογία της, τὰ σχήματά της, οἱ ὁραματισμοί της, εἶναι ἀντικείμενα ἀπολύτου πίστεως.

Γι' αὐτὸν τὸν λόγο οἱ κομμουνισταὶ διώκουν μὲ μῖσος κάθε θρησκεία : χριστιανική, μουσουλμανική, βουδδιστική. Γιατὶ θέλουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν δική τους. 'Ο ἀθεϊσμός τους εἶναι ἐπιφανειακός. Στὴν οὐσία εἶναι ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς τῆς μαρξικῆς Νομοτέλειας.

'Αλλά, οἱ κομμουνισταὶ θέλησαν τὴν «θρησκεία» τους ὑλιστική, ἐπίγεια, ἐπιστημονικοφανῆ. Πίστεψαν ὅτι αὐτὴν χρειάζεται ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος. "Οτι τέτοια πρέπει νὰ εἶναι ἡ θρησκεία τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας στὴν ἐποχὴ τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας καὶ τῶν διαπλανητικῶν ταξιδιῶν. Τὰ πράγματα δὲν δείχνουν νὰ τοὺς δικαιώνουν . "Οσο κι' ἂν εἶναι ἀκόμη ἐνωρὶς γιὰ νὰ βγάλουμε ἕνα ὁριστικὸ συμπέρασμα, φαίνεται ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ «θρησκεία» χάνει τὴν μάχη της ἐναντίον τῶν «παλαιῶν» θρησκειῶν. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀνεξήγητο. Γιατὶ μὲ τὸν ὑλισμό της διέπραξε ἕνα μέγα σφάλμα. "Εχασε κάθε μεταφυσικὸ χαρακτῆρα. 'Ο ἄνθρωπος ὅμως, αὐτὸ ἀκριβῶς γυρεύει ἀπὸ τὴν θρησκεία. Δὲν τῆς ζητᾶ ἐπιστημονικοφάνεια ἀλλὰ ψυχικὴ ἀνάτασι, πνευματικὴ παρηγοριά, ἠθικὴ ὑποστήριξι. Καὶ αὐτὰ δὲν τοῦ παρέχει ὁ κομμουνιστικὸς Μῦθος. "Εδιωξε τὴν Μεταφυσική. Καὶ αὐτὴ τὸν ἐκδικήθηκε.

15. 'Η Πολεμικότης τοῦ Μύθου.

Τέλος, ὁ καλὸς προπαγανδιστικὸς Μῦθος, πρέπει νὰ ἔχη καὶ μία ἄλλη ἰδιότητα. Νὰ εἶναι πολεμικός. Αὐτὸ εἶναι φυσικὸ ἀφοῦ ὅπως ανα-

πτύξαμε, ὁ Μῦθος πρέπει νὰ ἐκφράζη τὶς ἐνστικτώδεις τάσεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ ὁρμέμφυτά του. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τὸ ἔνστικτο τῆς μάχης. Τὸ πολεμικὸ κίνητρο εἶναι ἀπὸ τὰ βασικὰ κίνητρα τῆς «ἀνθρώπινης βάσεως», τὸ σπουδαιότερο γιὰ τὰ πολιτικὰ καὶ ἀκόμη περισσότερο γιὰ τὰ ἐπαναστατικὰ καὶ ἀνατρεπτικὰ κινήματα. Αὐτά, ἀφοῦ θέλουν νὰ ξεσηκώσουν τὶς μᾶζες πρέπει νὰ τοὺς προσφέρουν ἕνα πολεμικὸ Μῦθο.

Ὑπέροχο δεῖγμα τέτοιου μύθου εἶναι ἡ θεωρία τοῦ Τρότσκυ γιὰ τὴν «διαρκῆ ἐπανάστασι». Ὁ κομμουνισμὸς χρησιμοποιεῖ πολλὰ μέσα γιὰ νὰ διεγείρη τὸ ἔνστικτο μάχης τῶν πιστῶν του. Αὐτοαποκαλεῖται «ἐπαναστατικὸ» κίνημα. Προλέγει ὅτι θὰ ἐπικρατήση μὲ μία ἐπανάστασι, εὔκολη (νὰ μὴ τρομάζουν οἱ ὀπαδοὶ) ἀλλὰ καὶ τρομερὴ (πρόκλησις μαχητικότητος).

Ἔτσι, προσφέρει στὶς μάζες ἕνα Μῦθο γεμᾶτο δυναμισμό. Μὲ τὴν θεωρία γιὰ «πάλη τῶν τάξεων» ὁ μαρξισμὸς ἐμφανίζει τὴν ἀνθρώπινη ἱστορία σὰν ἕνα ἀνελέητο ἐμφύλιο σπαραγμό. Καὶ ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα εἶναι ὁλόκληρη μία συνεχὴς πρόσκλησις γιὰ μάχη : τῶν ἐκλογῶν ἢ τῆς εἰρήνης, τῆς ἐκβιομηχανίσεως ἢ τοῦ ψωμιοῦ, τῆς ἀνατροπῆς, ἢ τῆς ἀνοικοδομήσεως, τῶν ὁδοφραγμάτων ἢ τῆς «πολιτιστικῆς ἐπαναστάσεως».

III. ΤΟ ΑΞΙΩΜΑ

1. Ἡ Ἀνάλυσις τοῦ Μύθου.

Ἡ Προπαγάνδα δὲν ἀπευθύνεται στοὺς διανοουμένους ἀλλὰ στὴν ἀμόρφωτη μᾶζα. Καθορίζει συνεπῶς τὸ πνευματικό της ἐπίπεδο μὲ βάσι τὴν ἱκανότητα ἀφομοιώσεως τοῦ πιὸ περιωρισμένου ἀπὸ πνευματικὴ ἄποψι κοινοῦ της. Καὶ ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ Μάζα στὴν ὁποία ἀπευθυνόμαστε τόσο πιὸ χαμηλὸ εἶναι τὸ πνευματικό της ἐπίπεδο.

Γι' αὐτό, ὁ Μῦθος, γιὰ νὰ γίνη κατανοητὸς ἀπὸ τὴν Μάζα πρέπει ν ὰ ἀ ν α λ υ θ ῆ. Ἄλλωστε, πάντα, οἱ ἰδεολογίες, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ διεισδύσουν στὰ μεγάλα πλήθη ἔπρεπε νὰ «ἀναλυθοῦν» σὲ μικρὲς - μικρὲ ἰδέες, αὐθύπαρκτες, «αὐταπόδεικτες» καὶ κυρίως κατανοητές. Οἱ ἰδεολογίες προσηλυτίζουν τὴν Μάζα ἀναλυόμενες σὲ «ἀξιώματα». Χρειάζεται πάντοτε μία μορφολογικὴ ἀποκρυστάλλωσις τοῦ Μύθου, προσιτὴ στὸ πλῆθος.

Ἔτσι, ὁ Μωσαϊκὸς Ἠθικὸς Νόμος, μπόρεσε νὰ διεισδύση στοὺς Ἑβραίους καὶ νὰ καταστῆ ὁ ἀκατάλυτος συνεκτικὸς δεσμὸς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ χάρις στὴν ἔξυπνη ἀνάλυσί του σὲ δέκα ἰδέες σαφεῖς, αὐθύπαρκτες, ἀπόλυτες, κατανοητές, αὐταπόδεικτες καὶ προστακτικές, δηλαδὴ σὲ δέκα ἀξιώματα, τὶς περίφημες «Δέκα Ἐντολές».

Ὁ Χριστιανισμός, βρῆκε τὴν ἀξιωματική του διατύπωσι στὸ «Πιστεύω» ποὺ συνέταξε ἡ σύνοδος τῆς Νικαίας.

Τὸ ἰδεῶδες τῆς νεώτερης Δημοκρατίας, βρῆκε τὴν ἀξιωματικὴ διατύπωσί του μὲ τὴν περίφημη «Διακήρυξι τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου» καὶ τοῦ Πολίτου, τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως.

Τὸ ἰδεῶδες τῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας διατυπώθηκε ἀξιωματικὰ στὴν Διακήρυξι τῆς Ἀμερικανικῆς Ἐπαναστάσεως ἀπὸ τὸν Θωμᾶ Τζέφερσον.

Καὶ οἱ «Δέκα ἐντολές», καὶ τὸ «Πιστεύω» καὶ ἡ «Διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων» καὶ ἡ «Διακήρυξις τῆς Ἀνεξαρτησίας», εἶναι κείμενα σ υ μ π υ κ ν ω μ έ ν α, ποὺ διακρίνονται γιὰ τὴν θαυμαστὴ σαφήνειά τους. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ σ ύ ν τ ο μ ε ς, ρ υ θ μ ι κ ὲ ς φ ρ ά σ ε ι ς οἱ ὁποῖες εὔκολα ἀποστηθίζονται ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἕνα ἀγράμματο ποὺ τὶς ἀκούει.

Ἀνάλογα κείμενα εἶναι καὶ ὁ «Ἐπιτάφιος» τοῦ Περικλέους ὅπου ἁπλᾶ, καθαρὰ καὶ πειστικὰ ἐξηγοῦνται τὰ ἀγαθὰ τῆς Δημοκρατίας καὶ οἱ σκοποὶ

τοῦ πολέμου, ἡ «Μάγκνα Χάρτα», ὁ «Χάρτης τοῦ Ἀτλαντικοῦ», ἡ «Διακήρυξις Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων» τοῦ Ο.Η.Ε.

2. Ἡ μορφολογικὴ ἀποκρυστάλλωσις τοῦ κομμουνιστικοῦ Μύθου.

Ὁ παλαιὸς μαρξισμὸς ἐπεχείρησε τὴν ἀξιωματική του ἔκφρασι μὲ τὸ «Κομμουνι-στικὸ Μανιφέστο» ποὺ ἔγραψαν ὁ Μὰρξ καὶ ὁ Ἔγκελς. Ὁ σοβιετικὸς κομμουνισμὸς ὅμως, ἐπεχείρησε κάτι ποὺ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε στὸ παρελθόν. Οἱ «Δέκα Ἐντολὲς» δίνουν ὡρισμένες ὁδηγίες κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς συμπεριφορᾶς. Τὸ «Πιστεύω» ἀποτελεῖ μία ξεκάθαρη περίληψι τῆς οὐσίας μιᾶς θρησκευτικῆς πίστεως. Ἡ «Διακήρυξις» εἶναι ἕνας κατάλογος τῶν ἀπαραιτήτων στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο πολιτικῶν καὶ ἀστικῶν δικαιωμάτων. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ κείμενα μὲ συγκεκριμένο καὶ περιωρισμένο σκοπὸ ποὺ ἡ πυκνότητα τους δὲν προδίδει τὴν οὐσία τους. Ὁ σοβιετικὸς κομμουνισμὸς ὅμως κατασκεύασε μία καθολική, συνολικὴ ἑρμηνεία τοῦ Σύμπαντος μὲ ἀξιώματα.

Μὲ τὸν περιβόητο «Διαλεκτικὸ καὶ Ἱστορικὸ Ὑλισμὸ» του, ὁ Στάλιν, μέσα σὲ καμμιὰ δεκαριὰ σελίδες παραθέτει φράσεις—ἀξιώματα καὶ σχήματα—ἀξιώματα μὲ τὰ ὁποῖα δίνει «λύσι» στὰ πάντα. Τὸ μυστήριο τῆς ζωῆς, τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, ἡ πορεία τοῦ Σύμπαντος, ἡ ἐξέλιξις τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ κόσμου, οἱ «νόμοι» τῆς Φύσεως καὶ τῆς Ἱστορίας, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ μία «ἐπιστημονικὴ» σκιαγράφησις τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ἀνθρωπότητος, περιέχονται ἐκεῖ, καθαρὰ καὶ ἁπλᾶ. Ἔτσι, ὁ καθένας ποὺ ξέρει ἀνάγνωσι καὶ διαθέτει ἕνα κοινότατο νοῦ, ἔχει μάθει σὲ μία ὥρα τὰ πάντα ! Ἔχει γίνει ἕνας «σοφὸς» ποὺ τὰ ξαίρει ὅλα καὶ δὲν ἔχει πιὰ οὔτε μία ἀπορία ἢ ἀνησυχία. Φυσικά, ὁ «Διαλεκτικὸς καὶ Ἱστορικὸς Ὑλισμός», θὰ μείνη στὴν Ἱστορία σὰν ἡ κλασσικότερη ἀπόδειξις τῆς μεσαιωνικὰ σκοταδιστικῆς ὑφῆς τοῦ κομμουνισμοῦ, καὶ σὰν τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς χοντροκομμένης παραποιήσεως κάθε ἀληθείας. Θὰ μείνη σὰν τὸ χαρακτηριστικώτερο δεῖγμα πρωτογονισμοῦ στὴν σκέψι, ποὺ κατὰ τραγικὴ ὅσο καὶ χαρακτηριστικὴ σύμπτωσι μᾶς τὸ ἔδωσε ὁ «ὑπεραναπτυγμένος» 20ὸς αἰώνας. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ μετασταλινικὸς κομμουνισμός, ἀναγκάσθηκε νὰ ἀποσύρη αὐτὸ τὸ ἔργο καὶ νὰ δώση νέα κείμενα ὅπως λ.χ. τὸ «πρόγραμμα γιὰ τὴν οἰκοδόμησι τοῦ κομμουνισμοῦ» ποὺ ψηφίστηκε ἀπὸ τὸ 22ο συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ καὶ χαρακτηρίσθηκε σὰν τὸ «Κομμουνιστικὸ Μανιφέστο τοῦ 20οῦ αἰῶνος».

Ὅλα αὐτὰ ὅμως, δὲν ἀνατρέπουν τὴν σαγήνη ποὺ ἀσκεῖ μία κατὰ χυδαῖο τρόπο ἁπλουστεμένη καὶ γι' αὐτὸ προσιτὴ ψευδοφιλοσοφία, ἐπάνω στοὺς ἀνήσυχους ἀλλὰ πνευματικὰ ἀνώριμους νέους, στοὺς ἡμιμαθεῖς, καὶ στὶς ἀμόρφωτες μᾶζες. Φυσικὰ πλάϊ στὸν «Διαλεκτι-

κὸ καὶ Ἱστορικὸ Ὑλισμό», ὁ κομμουνισμὸς χρησιμοποιεῖ καὶ ἀκόμη πιὸ ἁπλὲς ἀναλύσεις τοῦ Μύθου του. Παντοῦ χρησιμοποιεῖ ὄχι τὸ ἀναλυτικὸ ἐπιχείρημα μὰ τὸ ἀναλυμένο ἀξίωμα.

Μὲ «Μανιφέστα», «Διακηρύξεις», «Ἐκκλήσεις» καὶ «Προγράμματα», κυρίως ὅμως μὲ συνθήματα, διαδίδει παντοῦ τὰ λίγα, ἠχηρὰ ἐντυπωσιακὰ καὶ εὐκολοχώνευτα ἀξιώματά του, ὅπως λ.χ. «Στὸν κομμουνισμὸ δὲν θὰ ὑπάρχουν πλούσιοι καὶ φτωχοί» ἢ «εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι ὁ κομμουνισμὸς θὰ νικήση ὁπωσδήποτε μιὰ μέρα» κ.λ.π.

3. Τὸ «σῆμα» τοῦ Μύθου.

Μετὰ τὸ ἀξίωμα ἔρχεται τὸ σύμβολο μία ἀκόμη πιὸ ἁπλουστευμένη καὶ καθαρὰ «ὑλικὴ» μορφὴ τοῦ Μύθου: τὸ σφυροδρέπανο, ἡ σβάστικα, ἡ ὑψωμένη γροθιά, ὁ φασιστικὸς χαιρετισμός, τὸ κόκκινο ἀστέρι, τὸ «φάτσιο», τὰ γράμματα Κ.Κ.Ε., Τὸ σύμβολο εἶναι τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀναλύσεως τοῦ Μύθου μὲ τὸν ὁποῖο διατηρεῖ μία πολὺ μακρυνὴ ἐπαφή. Ἔχει ὅμως τὴν «μαγικὴ» δύναμι νὰ τὸν ξαναφέρνη ἀμέσως στὴν μνήμη, μὲ βάσι τὴν ἀρχὴ τοῦ συνειρμοῦ τῶν παραστάσεων, ἀκριβῶς ὅπως ὁ ἦχος ξαναφέρνει τὸ κρέας στὴν μνήμη τοῦ σκύλου τοῦ Παυλώφ. Τὸ σύμβολο εἶναι τὸ «σῆμα» τοῦ Μύθου.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, ἀναλύοντας διαδοχικὰ τὸν Μῦθο της σὲ διακήρυξι ἀρχῶν, πρόγραμμα, σύνθημα καὶ σύμβολο, διαπερνᾶ σὰν δόρυ τὸ Συνειδητὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ σφηνώνεται στὸ Ὑποσυνείδητό του.

4. Ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀξιώματος.

Οἱ μᾶζες ἔχουν νωθρὸ μυαλὸ καὶ εἶναι ἀνίκανες γιὰ ἀνάπτυξι μεγάλης λογικῆς δραστηριότητος, ἐνῶ ταυτόχρονα ἡ ἀφομοιωτικὴ τους ἱκανότητα εἶναι μικρή. Γι' αὐτό, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι καὶ σήμερα προτιμοῦν τὶς ἠχηρές, σύντομες φράσεις ποὺ συνοψίζουν καὶ περιέχουν τὸν Μύθο σὲ ἁπλούστατη μορφή. Οἱ μᾶζες τρέφονται μὲ ἀφορισμούς, ἀποφθέγματα, παροιμίες, ἐντολές, ρητά, ἀξιώματα. Ὁ Χίτλερ, διαπιστώνοντας αὐτὴν τὴν ἀλήθεια, γράφει: *«Ὁλόκληρη ἡ Προπαγάνδα, πρέπει νὰ προσφέρεται μὲ ἐκλαϊκευμένη μορφὴ καὶ τὸ διανοητικό της ἐπίπεδο, νὰ μὴ ξεπερνᾶ τοὺς ἐγκεφάλους τῶν ὀλιγότερο διανοουμένων ἀπὸ τοὺς ἀποδέκτας της... Τὸ ἐπίπεδό της πρέπει νὰ εἶναι ὁ χαμηλότερος κοινὸς παρανομαστὴς τῆς διανοητικότητος τοῦ κοινοῦ στὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται... Ἡ ἱκανότης ἀφομοιώσεως καὶ ἡ μνήμη τῶν μαζῶν εἶναι μηδαμινή. Οἱ μᾶζες ξεχνοῦν εὔκολα. Γι' αὐτὸ ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ περιορίζεται σὲ ἐλάχιστα στοιχειώδη ἀξιώματα καὶ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνη συνεχῶς».*

IV. Η ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ

1. Ἡ ἀμνησία τῶν μαζῶν.

Ὁ Στάλιν, στηριζόμενος στὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τῶν εἰδικῶν, πλούτισε τὴν θεωρία τῆς Προπαγάνδας μὲ μιὰ νέα ἀρχή. Ὅτι «οἱ λαοὶ ξεχνοῦν». Ὁ Τρότσκυ ἦταν πολὺ μεγάλος προπαγανδιστής, ἦταν ὅμως ταυτόχρονα καὶ ἕνας ἰδεολόγος, ἕνας ρομαντικός, ποὺ πίστευε σὲ ὡρισμένες ἀρχὲς καὶ σὲ μιὰ ἰδιότυπη ἔστω, ἠθική. Γι' αὐτό, ὅταν ἡ ΕΣΣΔ παραβιάζοντας τὴν ἀπόφασι τῆς Κ.Τ.Ε. ἐφοδίαζε μὲ πετρέλαιο τὰ στρατεύματα τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας ποὺ κατακτοῦσαν τὴν Αἰθιοπία, καὶ συμμαχοῦσε μὲ τὸν ναζισμό, ὁ Τρότσκυ φώναζε μὲ σπαραγμό: *«Στὸν πόλεμο ποὺ ἔρχεται, καμμιὰ στρατιωτικὴ συμμαχία δὲν θὰ ἀποζημιώση τὴν Ε.Σ.Σ.Δ. γιὰ τὴν χαμένη ἐμπιστοσύνη τῶν ἀποικιακῶν λαῶν καὶ τῶν ἐργαζομένων μαζῶν».*

Ὁ Στάλιν δὲν ἦταν μεγαλοφυής. Δὲν ἔφθανε οὔτε στὸν ἀστράγαλο τοῦ Τρότσκυ. Ὅμως δὲν πίστευε σὲ καμμιὰ ἀρχή, σὲ καμμιὰ ἠθική. Συμμαχοῦσε μὲ τὸν φασισμὸ βέβαιος ὅτι «οἱ λαοὶ ξεχνοῦν». Ἀποδείχθηκε ὅτι εἶχε δίκηο. Λίγο ἀργότερα, χιλιάδες Ἕλληνες, πρώην πολεμιστὲς τῆς Ἀλβανίας, ἐντεταγμένοι στὸ ΕΑΜ, ἐκτελοῦσαν τὶς ἐντολὲς τῆς Μόσχας χωρὶς νὰ θυμοῦνται πὼς ὅταν αὐτοὶ πολεμοῦσαν τὸν Ἄξονα, ἡ Ρωσία ἦταν σύμμαχός του.

Ἡ ἐπαλήθευσις τῶν ἀπόψεων τοῦ Στάλιν σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, εἶναι ἀκόμη μία ἀπόδειξις ὅτι ἡ Προπαγάνδα δὲν εἶναι πιὰ τέχνη, (ὁ Τρότσκυ ἦταν ἀνυπέρβλητος σὰν προπαγανδιστικὸ ταλέντο) ἀλλὰ ἐπιστήμη. Μιὰ μετριότητα, σὰν τὸν Στάλιν, πρόβλεψε σωστότερα ἀπὸ τὸν Τρότσκυ γιατὶ στηριζόταν ὄχι σὲ ρομαντικὲς ἀπόψεις γιὰ τοὺς λαοὺς ἀλλὰ στὴν ψυχρὴ Ψυχοπολιτική.

Καὶ ἡ Ψυχοπολιτικὴ διδάσκει, ὅτι «οἱ μᾶζες δὲν ἔχουν μνήμη».

2. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπαναλήψεως.

Ἂν θέλουμε νὰ κάνουμε μιὰ Ἰδέα νὰ διεισδύση στὶς μᾶζες, πρέπει νὰ τὴν ἐπαναλαμβάνουμε συνεχῶς, παντοῦ καὶ πάντα.

«Κάνω Προπαγάνδα σημαίνει μιλῶ γιὰ τὴν Ἰδέα μου, παντοῦ, ἀκόμη καὶ μέσα στὸ τράμ». (Γκαῖμπελς).

Μὲ τὴν διαρκῆ ἐπανάληψί της ἡ Ἰδέα, παίρνει τὴν ἀξία μιᾶς ἀναμφισβήτητης, αὐτονόητης ἀλήθειας, Μεταβάλλεται δηλαδὴ ἀπὸ ἄποψι, σὲ ἀξίωμα.

Ἡ Ψυχοπολιτική, ἐξακρίβωσε, ὅτι οἱ πρῶτες ἐμφανίσεις τῆς ἐπαναλαμβανομένης ἰδέας - ἀξιώματος ἐπισύρουν τὴν προσοχὴ τοῦ κοινοῦ. Τὸ κάνουν νὰ ἐνδιαφερθῆ γιὰ τὴν Ἰδέα, νὰ τὴν προσέξη, νὰ τὴν συζητήση. Πρόκειται γιὰ τὸ στάδιο τῆς λογικῆς.

Ἡ συνεχὴς ὅμως ἐπανάληψις τοῦ ἀξιώματος ποὺ ἀρχίζει νὰ κυνηγᾶ τὸν ἄνθρωπο παντοῦ, προκαλεῖ τὴν μείωσι τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὴν κούρασι, τὴν δυσφορία. Ὁ ἄνθρωπος, αὐτομάτως προσπαθεῖ νὰ μὴ προσέχη, νὰ μὴ ἀκούση τὸ σύνθημα ποὺ τὸν καταδιώκει παντοῦ. Τὸ λογικό του ἀρχίζει νὰ «θωρακίζεται» ἀπὸ μία φυσικὴ τάσι ἀμύνης πρὸς τὸν «βιασμὸ» ποὺ τοῦ γίνεται. Ἀρχίζει νὰ ὑψώνη φραγμοὺς στὴν διείσδυσι τοῦ συναισθήματος ποὺ τὸν καταδιώκει. Ἔτσι ὅταν τὸ ἀξίωμα ἐμφανίζεται, τὸ ἀπωθεῖ πρὸς τὸ Ὑποσυνείδητο. Εἶναι τὸ δεύτερο στάδιο, τὸ ἡμισυνειδητό.

Καὶ στὸ τέλος, ἔρχεται τὸ τρίτο στάδιο, τὸ στάδιο, τοῦ ὑποσυνειδήτου. Ἔχει ἀκούσει, διαβάσει, διδαχθῆ, φωνάξει χιλιάδες φορὲς τὸ σύνθημα, «ἡ τελικὴ νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ σὲ ὅλο τὸν κόσμο εἶναι ἀναπόφευκτη», τότε, αὐτὴ ἡ ἰδέα, θὰ περάση στὸ ὑποσυνείδητό του, θὰ τὸν τοξινώση, θὰ τὸν διαποτίση. Ἔτσι, θὰ συμπεριφέρεται σὰν νὰ παραδέχεται αὐτὴν τὴν ἰδέα γιὰ ἀληθινή, ἔστω καὶ ἂν λογικὰ ἔχει ἀντιρρήσεις. Τὰ τρία λοιπὸν στάδια τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπαναλήψεως εἶναι:

α) Πρόκλησις ἐνδιαφέροντος.

β) Κούρασις - ἀντίδρασις.

γ) Ὑποσυνείδητη (συχνὰ καὶ συνειδητὴ) παραδοχή, τοῦ ἐπαναλαμβανομένου προπαγανδιστικοῦ ἰσχυρισμοῦ.

3. Ἡ ἀξία τῆς ἐπαναλήψεως.

Καὶ ἡ κομμουνιστικὴ καὶ ἡ φασιστικὴ Προπαγάνδα ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν ἴδια θεμελιώδη ἀντίληψι γιὰ τὴν τεράστια ἀξία τῆς ἐπαναλήψεως. Ὁ Γκαῖμπελς ἔδινε τὴν ἑξῆς συμβουλή : *«Ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ περιορίζεται σὲ ἕνα μικρὸ ἀριθμὸ ἰδεῶν καὶ νὰ τὶς ἐπαναλαμβάνη ἀκούραστα. Ἡ Μάζα δὲν θυμᾶται οὔτε τὶς πιὸ ἁπλὲς ἰδέες ἂν δὲν τὶς ἀκούση νὰ ἐπαναλαμβάνωνται ἑκατοντάδες φορές. Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία στέκεται ἀκόμη, γιατὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ ἴδιο πρᾶγμα ἐπὶ 2.000 χρόνια».*

Κλασσικὰ ἱστορικὰ παραδείγματα ἐπαναλήψεως μᾶς ἔδωσαν ὁ Κάτων μὲ τὸ περίφημό του «νὰ καταστραφῆ ἡ Καρχηδὼν» (Delenta Car-

thago», ὁ Κλεμανσὼ μὲ τὴνφράσι του «κάνω πόλεμο» (je fais ba guerre). Οἱ δύο αὐτὲς φράσεις δείχνουν καὶ τὴν ἀξία τοῦ μονότονα ἐπαναλαμβανομένου μοτίβου-ρεφραὶν ποὺ πρέπει νὰ περιέχεται πάντοτε, μὲ τὴν ἴδια μορφή, σὰν συμπέρασμα σὲ ὅλες τὶς ποικιλόμορφες προβολὲς τοῦ προπαγανδιστικοῦ θέματος.

4. Ἡ τεχνικὴ τῆς ἐπαναλήψεως.

Ἡ ἐπανάληψις σημαίνει ταυτότητα τῆς Ἰδέας. Δὲν σημαίνει ὅμως ἀναγκαστικὰ καὶ ταυτότητα τῆς μορφῆς μὲ τὴν ὁποία προβάλλεται ἡ Ἰδέα. Ἡ μορφὴ αὐτὴ πρέπει κατὰ τὸ δυνατὸν νὰ ποικίλλη. Δηλαδή, ἡ ἐπανάληψις πρέπει νὰ εἶναι ἕνας ἔξυπνος συνδυασμὸς τῆς μονιμότητος τοῦ θέματος καὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν μορφῶν του. Ἐπανάληψις στὴν Προπαγάνδα εἶναι ἡ ἀνομοιόμορφη συνεχὴς ἀναφορὰ ὁμοιομόρφων ἰδεῶν. Ἡ ἴδια ἡ Προπαγάνδα εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀνομοιόμορφη ἐπανάληψις μιᾶς βασικῆς Ἰδέας.

Πάντως σὲ τελευταία ἀνάλυσι *«μόνον ἕνα ρητορικὸ σχῆμα ὑπάρχει : Ἡ ἐπανάληψις» (Ναπολέων).*

«Καμμιὰ ποικιλία, γράφει ὁ Χίτλερ, δὲν ἐπιτρέπεται, σὲ καμμιὰ περίπτωσι, νὰ μεταβάλλη τὸ περιεχόμενο τῆς Προπαγάνδας. Πρέπει πάντα τελικὰ νὰ ξαναλέμε τὸ ἴδιο πράγμα... Τὸ σύνθημά μας μπορεῖ νὰ φωτίζεται ἀπὸ διάφορες πλευρές, ἀλλὰ ὁ σκοπὸς κάθε ἐπαφῆς μὲ τὸ κοινὸ πρέπει νὰ συνοψίζεται πάντα στὴν ἴδια φόρμουλα καὶ νὰ καταλήγη σ' αὐτήν. Μόνον ἔτσι ἡ Προπαγάνδα μπορεῖ νὰ δράση μὲ πνεῦμα ὀργανώσεως καὶ συνεχείας».

Ἡ ἐπανάληψις πρέπει νὰ εἶναι πυκνή, νὰ γίνεται συνεχῶς χωρὶς διαλείμματα οὕτως ὥστε τὸ κοινὸ νὰ μὴ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ ἀναπνεύση, νὰ σκεφθῆ, νὰ ἀμφιβάλλη καὶ νὰ ἐκλέγη. Τότε, ἡ «προσχώρησις» του σὲ μία πανταχοῦ παροῦσα «ἀλήθεια» ποὺ τὸ βρίσκει παντοῦ, γίνεται αὐτόματα, μὲ τρόπο ἐνστικτώδη.

5. Ἡ «ἀλήθεια» τῆς ἐπαναλήψεως.

Ἡ ἐπανάληψις, μετατρέπει σὲ «ἀλήθεια» ἀκόμη καὶ τὸ ψέμμα. Ἑκατομμύρια ἄνθρωποι πίστεψαν τὸ ψεῦδος ποὺ διακήρυσσε ἀκατάπαυστα ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα γιὰ δῆθεν, «μικροβιακὸ πόλεμο» τῶν ἀμερικανῶν στὴν Κορέα. Καὶ ὄχι μικρὲς ἀσιατικὲς μᾶζες πίστεψαν τὸ τερατῶδες κομμουνιστικὸ ψέμμα, ὅτι ὁ πόλεμος τῆς Κορέας ἔγινε γιὰ νὰ προμηθεύωνται οἱ ἀμερικανοὶ βιομήχανοι δέρματος ἀνθρώπινο δέρμα!!

Ἡ κοινὴ γνώμη παραδέχεται σὰν ἀλήθεια κάτι, ἐπειδὴ τὸ λέει ὅλος ὁ κόσμος» δηλ. ἁπλούστατα, ἐπειδὴ τὸ ἀκούει πολλὲς φορές.

6. Ὁ Μιθριδατισμός.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπίμονης ἐπαναλήψεως τῶν βασικῶν ἰδεῶν τῆς Προπαγάνδας εἶναι καὶ ἕνα περίεργο ψυχολογικὸ φαινόμενο ποὺ λέγεται «μιθριδατισμός».

Ὁ Μιθριδάτης ἦταν ἕνας βασιληᾶς τοῦ Πόντου ποὺ ἐπειδὴ ἀπὸ μικρὸς φοβόταν μήπως τὸν δηλητηριάσουν, ἔπαιρνε διάφορα δηλητήρια σὲ συνεχῶς αὐξανόμενες δόσεις. Ἔτσι ὁ ὀργανισμός του συνήθισε τόσο πολὺ στὰ δηλητήρια, ὥστε ὅταν κάποτε θέλησε νὰ αὐτοκτονήσῃ μὲ δηλητήριο δὲν τὸ κατώρθωσε.

Αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὶς μᾶζες ποὺ ἀκολουθοῦν τὸν κομμουνισμό. Μὲ τὴν ἐπανάληψι, παθαίνουν ἕνα εἶδος «ἀ ν ο σ ί α ς», ἀπέναντι σὲ ἄλλες ἰδέες καὶ ἐπιχειρήματα ἀκόμη καὶ ἀπέναντι στὴν πιὸ ὁλοφάνερη ἀλήθεια καὶ στὴν πιὸ στοιχειώδη λογική. Ἕνα παράδειγμα. Κανεὶς ὑγιὴς νοῦς δὲν μπορεῖ νὰ πιστέψῃ τὴν συνεχῆ ἀποκάλυψι «πρακτόρων» ποὺ ἀποτελεῖ ἕνα φαινόμενο συνδεδεμένο μὲ τὸν διεθνῆ κομμουνισμό. Καὶ οἱ 14 ἄνθρωποι ποὺ διετέλεσαν ὡς σήμερα ἀρχηγοὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. (Ὁ Κολιγιάννης εἶναι ὁ 15ος) χαρακτηρίσθηκαν ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ κόμμα τους «πράκτορες», «ὀππορτουνιστές», «τυχοδιῶκτες», «ὕποπτοι». Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ μὲ ὅλους τοὺς ὀργανωτικοὺς γραμματεῖς, τοὺς θεωρητικούς, μὲ ὅλα σχεδὸν τὰ ἀξιόλογα στελέχη του. Κανονικά, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπομείνῃ οὔτε ἕνας ὀπαδὸς σ' αὐτὸ τὸ κόμμα τῶν «χαφιέδων» καὶ τῶν «προδοτῶν». Ἡ ἀηδία, ἡ ὀργή, ἡ δυσπιστία, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν ἀπομακρύνει καὶ τὸν τελευταῖο ὀπαδὸ ἀπὸ τὶς γραμμές του. Ἂν αὐτὸ δὲν συνέβη στὸν βαθμὸ ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ συμβῆ, αἰτία εἶναι ὁ Μ ι θ ρ ι δ α τ ι σ μ ό ς. Τὰ κομματικὰ μέλη τοξινώνονται τόσο πολὺ μὲ τὴν ἰδέα τῶν «πρακτόρων» ποὺ δῆθεν ὑπάρχουν καὶ ἀνακαλύπτονται παντοῦ, ὥστε στὸ τέλος τοὺς φαίνεται πολὺ φυσικὴ αὐτὴ ἡ συνεχὴς ἀλληλοεξόντωσις τῶν ἡγετῶν τους. Ἔτσι, ἡ ἀνακοίνωσις γιὰ τὴν δῆθεν ἀποκάλυψι καὶ ἄλλου πρώην «ἥρωα» ὡς «πράκτορα» ἢ «ἐγκληματία» δὲν προκαλεῖ ἀπὸ μέρους τῶν κομμουνιστῶν τὶς φυσιολογικὲς ἀντιδράσεις, ἑνὸς ὁμαλοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ὑ π ο β ο λ ή, δ η μ ι ο υ ρ γ ε ῖ ἀ ν ώ μ α λ ο υ ς ἀ ν θ ρ ώ π ο υ ς, ψ υ χ ο π α θ ε ῖ ς φ α ν α τ ι κ ο ὺ ς π ο ὺ φ θ ά ν ο υ ν ὡ ς τ ὸ σ η μ ε ῖ ο ν ὰ θ υ σ ι α σ τ ο ῦ ν γ ι ὰ κ ά τ ι π ο ὺ δ ὲ ν ἔ χ ε ι σ χ έ σ ι μ ὲ κ α λ ῶ ς ἐ ν ν ο ο ύ μ ε ν ο ἰ δ α ν ι κ ό.

Αὐτοὶ οἱ «ἥρωες» εἶναι θύματα τῆς Ὑποβολῆς, μάρτυρες τῆς ὁμοψυχῆς.

V. ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΔΥΝΑΜΕΩΣ

1. Ἡ ἀναγκαιότης του.

Γιὰ νὰ ἀποδώση ἡ ἐπανάληψις, πρέπει νὰ διεξάγεται μέσα σὲ ἕνα εἰδικὸ ψυχολογικὸ κλῖμα: τὸ κλῖμα δυνάμεως.

Οἱ μᾶζες ἔχουν τὴν τάσι νὰ πηγαίνουν μὲ τὸ μέρος τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἡ ἰσχὺς ἀσκεῖ μία ἀκατανίκητη ἕλξι. Ἄλλωστε, γιὰ νὰ παρασυρθῆ ἡ μάζα στὴν δρᾶσι πρέπει νὰ πιστεύη στὴν νίκη. Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ τῆς ὑποβάλη μία ἰδέα, πρέπει προηγουμένως νὰ τῆς ὑποβάλη τὴν ἰδέα τῆς δυνάμεως του, νὰ τῆς δημιουργήση μία ἀκλόνητη πεποίθησι στὴν τελικὴ «ἀναπότρεπτη» νίκη του, νὰ τὴν πείση ὅτι τὸ κίνημα στὸ ὁποῖο καλεῖται νὰ προσχωρήση εἶναι πανίσχυρο, ἀήττητο, παντοδύναμο.

2. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἰσχύος.

Ἡ δημιουργία αὐτῆς τῆς ἐντυπώσεως εἶναι μία μόνιμη ἐπιδίωξις τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας, ἡ ὁποία λ.χ. δὲν παραλείπει ποτὲ εὐκαιρία νὰ μιλήση γιὰ τὰ «1000 ἑκατομμύρια τοῦ σοσιαλιστικοῦ στρατοπέδου» σὰν νὰ πρόκειται γιὰ μία συμπαγῆ μάζα ἑνωμένη ἰδεολογικῶς, πολιτικῶς καὶ κοινωνικῶς.

Ἐξ ἄλλου, μαζὶ μὲ τὴν ἐπίμονη Προπαγάνδα τους γιὰ εἰρήνη οἱ ἡγέτες τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. τονίζουν πάντα ὅτι ὁ σοβιετικὸς στρατὸς εἶναι ὁ «ἰσχυρότερος καὶ μεγαλύτερος τοῦ κόσμου». Εἶναι χαρακτηριριστικὸ ὅτι πολλοὶ σημαίνοντες κομμουνισταὶ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Γ. Μαλενκὼφ ἐπεκρίθησαν δριμύτατα ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Σ.Ε., τὸ 1955, γιατὶ ὑποστήριζαν ὅτι ὁ ἀτομικὸς πόλεμος θὰ ἐσήμαινε τὴν καταστροφὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι θὰ κατεστρέφετο μόνον ὁ ... καπιταλιστικὸς κόσμος !

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸ ὅτι ἡ Ε.Σ.Σ.Δ., ἀπέρριψε τὴν πρότασι ποὺ ἔγινε στὸν Ο.Η.Ε. γιὰ διεξαγωγὴ σὲ παγκόσμια κλίμακα μιᾶς ἐκστρατείας διαφωτίσεως γιὰ τὴν καταστρεπτικότητα τῶν ἀτομικῶν ὅπλων. Τὴν ἴδια ὥρα ποὺ στὴν Δύσι ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἐπέσειε συνεχῶς τὸν κίνδυνο τοῦ «ἀτομικοῦ ὀλέθρου», στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. ἡ κοινὴ γνώμη ἀγνοοῦσε τὴν καταστρεπτικότητα τῶν πυρηνικῶν ὅπλων. Ἡ εἴδησις γιὰ τὴν κατα-

στροφὴ τῆς Χιροσίμα ἐδημοσιεύθη στὰ «ψιλὰ» τοῦ σοβιετικοῦ τύπου ἐνῶ γιὰ τὸ Ναγκασάκι οὐδέποτε ἐδημοσιεύθη.

Καὶ ἐνῶ στὴν Δύσι οἱ κομμουνισταί, προκειμένου γιὰ ἕνα προσεχῆ πόλεμο, μιλοῦν γιὰ «ἐξαφάνισι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες μιλοῦν γιὰ «ἐξαφάνισι τοῦ καπιταλισμοῦ» ! Ἔτσι, ἐνῶ ὑποσκάπτουν τὴν θέλησι ἀντιστάσεως τῶν ἄλλων χωρῶν, σπέρνοντας τὸν παραλυτικὸ τρόμο καὶ τὴν ἡττοπάθεια προσπαθοῦν νὰ διατηρήσουν τὸ κλῖμα τῆς δυνάμεως στοὺς λαούς τους.

Ὁ Στάλιν, εἶναι σαφὴς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Γράφει:

«Οἱ πολεμικὲς ἱστορίες, πρέπει νὰ δημοσιεύονται μόνον ὕστερα ἀπὸ προσεκτικὴ ἐπιλογή. Στὴν ἀγορὰ κυκλοφοροῦν βιβλία ποὺ ἀπεικονίζουν τὴν «φρίκη» τοῦ πολέμου καὶ ποὺ προκαλοῦν μῖσος γιὰ κάθε πόλεμο ὄχι μόνο γιὰ τοὺς ἰμπεριαλιστικοὺς πολέμους ἀλλὰ γιὰ ὅλους. Αὐτὰ εἶναι ἀστικοειρηνιστικὰ παραμύθια χωρὶς ἀξία.

Ἐμεῖς χρειαζόμαστε ἱστορίες ποὺ θὰ ἀπομακρύνουν τοὺς ἀναγνῶστες ἀπὸ τὴν φρίκη τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κυβερνήσεων ποὺ ὀργανώνουν αὐτοὺς τοὺς πολέμους. Ἄλλωστε, ἐμεῖς δὲν εἴμαστε ἀντίθετοι πρὸς κάθε εἶδους πόλεμο. Εἴμαστε μόνον ἐναντίον τῶν ἀντεπαναστατικῶν πολέμων».

Καὶ ἂς μὴ νομίσουμε ὅτι αὐτὰ ἴσχυαν μόνον ἐπὶ Στάλιν. Τὸν Μάϊο τοῦ 1966, σὲ διάσκεψι ποὺ ὀργάνωσε στὴν Μόσχα ἡ Πολιτικὴ Διεύθυνσις τῶν Ἐν. Δυνάμεων τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., ὁ στρατηγὸς Ἐπίσεφ ὑπεστήριξε ἀκριβῶς τὶς ἴδιες θέσεις.

Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ ξεχνοῦμε ὅτι ἡ κυριώτερη ὑπηρεσία ποὺ πρόσφεραν οἱ Σποῦτνικ, τὰ διαστημόπλοια καὶ οἱ πύραυλοι στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἀποκατάστασις τοῦ «κλίματος δυνάμεως» ποὺ εἶχε κλονισθῆ σοβαρὰ μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Πολωνίας καὶ Οὐγγαρίας (1956).

3. Ἡ μονολιθικότης.

Στὴν δημιουργία καὶ διατήρησι τοῦ κλίματος δυνάμεως συμβάλλει πολὺ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς μονολιθικότητος τοῦ Κ.Κ. ποὺ παρουσιάζεται «μονολιθικό», σὰν γρανίτινο τεῖχος χωρὶς καμμιὰ ρωγμή, σὰν πειθαρχημένος στρατὸς καὶ δημιουργεῖ ἐντύπωσι ἐπιβλητικῆς δυνάμεως.

Πάντοτε οἱ εἰσηγήσεις τῶν κομμουνιστῶν στὰ συνέδρια καὶ στὶς διασκέψεις των, ἀρχίζουν μὲ μία ἐπισκόπησι τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ὅπου πάντοτε «διαπιστώνουν» ὅτι «οἱ δυνάμεις τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀνεβαίνουν» ἐνῶ «οἱ δυνάμεις τοῦ καπιταλισμοῦ», πέφτουν διαρκῶς ! Μετά, ἀφοῦ προηγουμένως δημιούργησαν τὸ κλῖμα δυνάμεως, προχωροῦν στὴν ἐξέτασι τῶν τοπικῶν θεμάτων καὶ τῶν καθηκόντων τους.

4. Τὰ «ἄσκοπα» ἐγκλήματα.

Ἡ ἐπιδίωξις γιὰ δημιουργία «κλίματος δυνάμεως» εἶναι συχνὰ καὶ ἡ μοναδικὴ ἐξήγησις γιὰ τὰ ἐκ πρώτης ὄψεως «ἄσκοπα» ἐγκλήματα ποὺ διαπράττουν οἱ κομμουνισταὶ (λ.χ. δεκεμβριανά, μαζικὲς ἐκκαθαρίσεις, θεαματικὲς «δίκες», «κόκκινη τρομοκρατία», «ἐρυθροὶ φρουροί»). Σκοπὸς εἶναι νὰ προκληθῆ στὸν ἀντίπαλο ὁ τρόμος ποὺ παραλύει καὶ ἐμποδίζει κάθε ἀντίδρασι. Καὶ πολλὲς φορὲς ἐπιτυγχάνουν νὰ ἐπιβάλλουν σὲ φύσει ἐχθροὺς των τὴν ἠλίθια θέσι τῆς «πίσω πόρτας», ποὺ οὐδέποτε σώζει.

Ὁ Λ. Τρότσκυ, ἐξιστορεῖ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς τσαρικῆς οἰκογενείας ἔγινε ἀκριβῶς γιὰ νὰ προκληθῆ τρόμος στοὺς λευκορώσους καὶ νὰ χάσουν τὸ σύμβολό τους (τὸν τσάρο).

Γράφει :

«Μιλώντας μὲ τὸν Σβερντλώφ, τὸν ρώτησα γιὰ μιὰ στιγμή, ἔτσι παρεπιμπτόντως, «τί ἔγινε ὁ τσάρος, ποῦ βρίσκεται ;» «Ξεμπερδέψαμε. Τὸν τουφέκισαν». «Καὶ ἡ οἰκογένειά του »; — «Καὶ τὴν οἰκογένεια μαζί του». «Ὅλους ;» ξαναρώτησα μὲ ἕνα τόνο καταπλήξεως. — «Ὅλους», ἀπάντησε ὁ Σβερντλώφ. «Καὶ τί μ' αὐτό ;» Περίμενε νὰ δῆ πῶς θὰ ἀντιδροῦσα. Ἐγὼ δὲν ἔβγαλα μιλιά. Ὕστερα ἀπὸ λίγο ρώτησα : «Καὶ ποιὸς πῆρε τὴν ἀπόφασι ;» «Ὁ Ἴλιτς πίστευε ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀφήσουμε στοὺς λευκοὺς μιὰ ζωντανὴ σημαία, ὑπὸ τὴν ὁποία, νὰ συσπειρωθοῦν, κατὰ τὶς δύσκολες τοτινὲς συνθῆκες».

5. Ἐφαρμογὴ ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Ε.

Ἐκστρατεῖες τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ κλίματος δυνάμεως γνωρίσαμε πολλὲς καὶ στὴν Ἑλλάδα. Στὶς παραμονὲς τῆς ἀνταρσίας, ὁ Ν. Ζαχαριάδης, ἐπανελάμβανε συνεχῶς ὅτι «ἂν φύγουν οἱ Ἄγγλοι ἐμεῖς θὰ λύσουμε τὸ Ἑλληνικὸ ζήτημα σὲ 24 ὧρες» καὶ διακήρυττε ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. ἔχει συντριπτικὴ ὑπεροχὴ στὸν συσχετισμὸ τῶν δυνάμεων.

Ἀργότερα, ὥρισε προκαταβολικὰ τὸ 1949 σὰν «χρόνο τῆς νίκης» καὶ ἡ «κυβέρνησις» τοῦ βουνοῦ ἀνακοίνωσε ἐπίσημα ποιοὺς θὰ ἐκτελέση, περιλαμβάνοντας στὸν μαῦρο κατάλογο ὅλους τοὺς ἕλληνες πολιτικούς !

6. Ἡ φασιστικὴ προπαγάνδα δυνάμεως.

Αὐτὴν τὴν τακτικὴ τῆς δημιουργίας κλίματος δυνάμεως ἐφάρμοσε καὶ ὁ φασισμός. Ὁ Μουσολίνι ἔδωσε στὴν Νεολαία του ἕνα ἔμβλημα ποὺ ἀπεικόνιζε ἕνα βιβλίο καὶ μιὰ καραμπίνα καὶ ἔλεγε :

«Τὸ ἐγχειρίδιο — νὰ ὁ καλύτερος φίλος μας».

Ὁ Χίτλερ μὲ τὴν σειρά του δήλωνε στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1938.
«Ἔχουμε ἕνα ἐξοπλισμὸ ποὺ ὅμοιό του δὲν ξαναεῖδε ὁ κόσμος».

Καὶ ὅταν ἔθετε στὶς μᾶζες τὸ ἐρώτημα «β ο ύ τ υ ρ ο ἢ κ α ν ό ν ι α ;» αὐτὲς μεθυσμένες ἀπὸ τὸ ἰλιγγιῶδες αἴσθημα τῆς δυνάμεως ἀπαντοῦσαν: «Κ α ν ό ν ι α ».

Μία θεαματικὴ ἐπίδειξις δυνάμεως ἦταν καὶ ἡ περιβόητη «πορεία πρὸς τὴν Ρώμη» μὲ τὴν ὁποία ὁ Μουσολίνι πῆρε ἀμαχητὶ τὴν ἐξουσία στὴν Ἰταλία. Αὐτὴν τὴν «πορεία» ἐπανέλαβαν οὐσιαστικὰ καὶ οἱ κομμουνιστα τῆς Τσεχοσλοβακίας τὸ 1948 μὲ τὴν ἔνοπλη διαδήλωσι—παρέλασί τους στοὺς δρόμους τῆς Πράγας μὲ στόχο τὸ προεδρικὸ μέγαρο.

Ἰδοὺ ἕνα δεῖγμα προπαγάνδας δυνάμεως ἀπὸ τὸν Μουσολίνι:

«Ἡ Ἰταλία ἔχει 8 ἑκατομμύρια λόγχες! Θὰ ἔχῃ τὸ πιὸ φοβερὸ ναυτικὸ τοῦ κόσμου. Καὶ μία ἀεροπορία τόσο ἰσχυρὴ ποὺ ὁ θόρυβος τῶν κινητήρων της θὰ καλύψῃ κάθε θόρυβο στὴν χερσόνησο καὶ τὰ φτερά της θὰ σκιάσουν τὸν ἥλιο».

Προπαγάνδα δυνάμεως ἦταν καὶ οἱ ὅροι «κεραυνοβόλος πόλεμος» καὶ «ὁλοκληρωτικὸς πόλεμος» ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ ναζί.

Δεῖγμα ὑποβλητικῆς προπαγάνδας δυνάμεως ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἡμερησία διαταγὴ τοῦ Χίτλερ τὴν 22α Ἰουνίου 1941, ὅταν ἐπετέθη κατὰ τῆς Ρωσίας:

«Νὰ εἶστε σκληροί. Γιατὶ ἔτσι θὰ νικήσουμε. Νὰ εἶστε ἀμείλικτοι. Γιατὶ ἔτσι δὲν θὰ ἐπιτρέψουμε νὰ ἀπειληθοῦν τὰ νῶτα μας. Νὰ εἶστε ὁρμητικοί. Γιατί, ἔτσι ἡ γερμανικὴ σημαία θὰ κυματίζῃ ὑπερήφανη ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὡς τὰ Οὐράλια».

7. Ἀποτελέσματα.

Κάποτε, ἡ προπαγάνδα δυνάμεως ἔχει συντριπτικὰ ἀποτελέσματα. Παράδειγμα ἡ παράδοσις τῆς Ἰαπωνίας μετὰ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς Χιροσίμα καὶ τοῦ Ναγκασάκι ποὺ στὴν οὐσία τους δὲν ἀποτελοῦσαν στρατιωτικὲς ἀλλὰ ψυχολογικὲς ἐνέργειες.

Ὁ Σέργιος Τσαχότιν, ἀναφέρει ἕνα πολὺ χαρακτηριστικὸ ἐπεισόδιο. Σὲ μιὰ φάσι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, μετὰ τὸ πραξικόπημα τῶν μπολσεβίκων, ὁ ὄχλος τῆς Πετρουπόλεως, ἐξαγριωμένος ἀπὸ τὴν ἔλλειψι τροφίμων, ξεσηκώθηκε. Ἄρχισαν οἱ λεηλασίες καταστημάτων, οἱ ἐμπρησμοί, ἡ ἀναρχία. Στὴν πόλι δὲν ὑπῆρχε παρὰ μόνον μία ἀριθμητικῶς ἀσήμαντη δύναμις ἐνόπλων ἐρυθρῶν. Οἱ ἄνδρες της ὅμως βγῆκαν στοὺς δρόμους φορώντας στολὲς κατὰ τοῦ ὑπερίτη καὶ ἀντιασφυξιογόνες προσωπίδες καὶ κρατώντας διάφορα ἀπίθανα ὅπλα. Ἔκαναν μία ἐντυπωσιακὴ ἐμφάνισι τεράτων ποὺ παρήλαυναν ἀργά, σιωπηλά, γεμᾶτα σκοτεινὴ ἀπειλὴ σὲ ἀραιότατη διάταξι. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε ἄμεσο. Πανικοβλημένος ὁ ὄχλος, διαλύθηκε. Ἡ τάξις ἀπεκατεστάθη. Τὸ καθεστὼς διεσώθη.

VI. Η ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

1. Ἀναγκαιότης.

Ἡ Ψυχοπολιτικὴ ἔχει διαπιστώσει ὅτι κάθε ἄνθρωπος καὶ κάθε σύνολο ἀνθρώπων ἔχουν φυσιολογικῶς τὴν τάσι νὰ προβάλλουν ἀντίστασι σὲ κάθε ἀπόπειρα μιᾶς ξένης διεισδύσεως ἢ ἐπιβολῆς. Εἶναι μία αὐτόματη ἀντίδρασις κάθε ζωϊκοῦ ἢ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ σὲ ὁποιαδήποτε ἐξωτερικὴ ἐπίδρασι. Τέτοια ἐπίδρασις εἶναι καὶ ἡ Προπαγάνδα ποὺ ἀποτελεῖ προσπάθεια ἐπιβολῆς μιᾶς ξένης βουλήσεως. Μοιραῖα λοιπόν, ἡ Προπαγάνδα, προσκόπτει σὲ μιὰ ἀντίστασι. Ἀπὸ μιὰ πλευρὰ ἡ Προπαγάνδα εἶναι πάντοτε σύγκρουσις δύο βουλήσεων. Ὁ προπαγανδιστὴς προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν βούλησί του σὲ ἕνα κοινὸ ποὺ λογικῶς ἢ ἐνστικτωδῶς, ὑπακούοντας σὲ μιὰ φυσικὴ παρόρμησι, ἀντιστέκεται καὶ προσπαθεῖ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν δαμαστή του.

Πρώτη δουλειὰ λοιπὸν τοῦ προπαγανδιστοῦ εἶναι νὰ μειώσῃ τὴν διάθεσι ἀντιστάσεως τοῦ κοινοῦ του. Νὰ κάμψῃ τὴν ἀντίστασί του καὶ νὰ παρακάμψῃ τὴν φυσικὴ δυσπιστία του. Νὰ γεφυρώσῃ τὸ χάσμα ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ στὸ κοινό του, ἐξαφανίζοντας τὴν ἐνστικτωδῶς ἐχθρικὴ στάσι τοῦ τελευταίου.

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ μόνο μὲ ἕνα τρόπο. Κατακτῶντας τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀκροατηρίου του.

2. Ἡ ἐξομοίωσις μὲ τὸ κοινό.

Ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ κατακτᾶται μὲ διάφορα τεχνάσματα. Τὸ πρῶτο ἀπὸ αὐτά, εἶναι ἡ ἐξομοίωσις τοῦ προπαγανδιστοῦ μὲ τὸ κοινό του. Ὀφείλει ὁ προπαγανδιστής, νὰ ἐξαλείψῃ κάθε διαφορὰ ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ στὸ κοινό του. Νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ αὐτό. Φροντίζει λοιπὸν τὸ ντύσιμό του, ἡ στάσις του, ἡ γλώσσα ποὺ χρησιμοποιεῖ, ὅλη γενικὰ ἡ συμπεριφορά του νὰ εἶναι ἀνάλογη μὲ τὸ κοινό του γιὰ νὰ κερδίζῃ τὴν συμπάθειάν του. Παραδείγματα : Ὁ Μάο-Τσὲ-Τοὺγκ φορᾶ στολὴ ἁπλοῦ στρατιώτη. Ὁ Ζαχαριάδης δὲν φοροῦσε γραβάτα. Ἡ στάσις τοῦ Στάλιν ἦταν φαινομενικὰ πάντοτε ἁπλῆ καὶ καλοκάγαθη. Οἱ κομμουνισταὶ στὴν Ἑλλάδα χρησιμοποιοῦν τὴν δημοτικὴ γιὰ νὰ «ἐξομοιώνονται» μὲ τὸν λαό.

Ἐπίσης, ὁ προπαγανδιστής, θὰ φροντίση στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας του νὰ δηλώση ὅτι ἀνήκει στὴν ἴδια τάξι μὲ τὸ κοινό του. Ἂν ἀπευθύνεται σὲ ἐργάτες θὰ πῆ: «Συνάδελφοι. Ἐγὼ ποὺ σᾶς μιλῶ εἶμαι ἕνας ἐργάτης σὰν καὶ ἐσᾶς». Καὶ κατ' ἀρχήν, βέβαια, πρέπει νὰ ἐπιλέγονται ἄνθρωποι ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο κοινὸ στὸ ὁποῖο θέλουμε νὰ ἀπευθυνθοῦμε.

Ἀνταποκρινόμενα στὴν ἀρχὴ τῆς ἐξομοιώσεως, τὰ Κ.Κ. ποὺ κύριο στόχο τους ἔχουν τὴν ἐργατικὴ τάξι, καλλιεργοῦν συστηματικὰ τὴν ἰδέα, ὅτι δῆθεν ἡ ἡγεσία τους προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐργατιὰ ἐνῷ στὴν πραγματικότητα οἱ περιπτώσεις παλαιῶν ἐργατῶν ποὺ φθάνουν ὡς τὴν ἡγεσία αὐτῶν τῶν κομμάτων ἀποτελοῦν ἐντελῶς σπάνιες ἐξαιρέσεις.

3. Τὸ κῦρος.

Ἄλλο τέχνασμα γιὰ νὰ κατακτηθῆ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ εἶναι ἡ περιβολὴ τῶν λόγων τοῦ προπαγανδιστοῦ μὲ τὸ κῦρος τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς ἀναμφισβητήτου ἀληθείας. Ἔτσι λ.χ. ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὰ ποὺ λέει δὲν εἶναι δικές του ἀπόψεις ἀλλὰ διαπιστώσεις «σοφῶν» ἢ «πράγματα ποὺ τὰ ξαίρουν ὅλοι».

Ἐπίσης ἀναφέρεται σὲ «‿ ολογίες» τῶν ἀντιπάλων του καὶ χρησιμοποιεῖ ὅσο μπορεῖ περισσότερα δικά τους ντοκουμέντα. Κάνει ἐπίσης ἀναφορὲς σὲ πηγὲς κύρους, «αὐθεντίες», κάποτε καὶ ψευδεῖς, βέβαιος ὅτι τὸ ἀκροατήριό του δὲν θὰ σπεύση νὰ μελετήση λ.χ. τὸν Ἀϊνστάϊν γιὰ νὰ ἐξακριβώση ἂν πραγματικὰ αὐτὸς ἔχει ὑποστηρίξει ἢ ὄχι τὴν ἄποψι ποὺ τοῦ ἀποδίδει.

Ἀκριβῶς χάριν τῆς προσδώσεως κύρους, γίνεται καὶ ἡ «ἐπιστημονικοποίησις» τῶν μύθων (Μάρξ, Ρόζεμπεργκ, Λυσένκο κ.ο.κ.).

4. Ἡ κολακεία.

Ἀρίστη μέθοδος γιὰ τὴν κάμψι τῆς ἀντιστάσεως τοῦ κοινοῦ εἶναι καὶ ἡ κολάκευσίς του. Ὁ ἀγκιτάτορας, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προκαλῆ, νὰ ἐξυβρίζη, νὰ ἀπειλῆ τὸ ἀκροατήριό του, νὰ τοῦ συμπεριφέρεται μὲ περιφρόνησι. Ἀντίθετα, πρέπει νὰ τὸ κολακεύη, ὑπογραμμίζοντας ἔντεχνα ὅτι αὐτός, ἁπλῶς ἐκφράζει τὶς ἀπόψεις τοῦ πλήθους. Ὅτι ἀπὸ αὐτό, δῆθεν, ἐξαρτᾶται ἡ τελικὴ ἀπόφασις στὴν ὁποία καὶ «ὁ ἴδιος θὰ ὑποταχθῆ πρῶτος».

Ἔτσι, λ.χ. ὁ κομμουνιστὴς ἀγκιτάτορας ἀφοῦ ἐντέχνως ὑποβάλλει τὴν ἰδέα ὅτι εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ γίνη ἀπεργία, λέει πρὸς τὴν συγκέντρωσι. «Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάστασις. Καὶ τώρα ἀποφασῖστε ἐσεῖς τί θὰ κάνουμε. Τί λέτε ; Θὰ μείνουμε μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια ; »

Ἡ κομματικὴ φράξια, διάσπαρτη μέσα στοὺς συγκεντρωμένους φωνά-

ζει ἀπὸ κάτω : «Ὄχι! Ὄχι!» Καὶ ὁ ἀγκιτάτορας ἐρωτᾶ : «Τί θὰ κάνουμε ;» Ἡ φράξια ἀπαντᾶ : «Ἀπεργία»!

Παρασύρονται καὶ ἄλλοι καὶ φωνάζουν καὶ αὐτοί. «Ἀπεργία! Ἀπεργία!».

Ὁ ἀγκιτάτορας μπορεῖ νὰ προσποιηθῆ ὅτι ἔχει ἀντιρρήσεις καὶ ἐπιφυλάξεις τὶς ὁποῖες ὅμως προβάλλει κατὰ τρόπο ποὺ νὰ ἐξωθῆ ἀκόμη περισσότερο τὴν μάζα νὰ ἐμμείνῃ στὴν «ἀπόφασί» της. Τελικὰ δῆθεν «ὑποτάσσεται» στὴν ἀπόφασι ποὺ στὴν πραγματικότητα ἔχει ἤδη παρθῆ προηγουμένως ἀπὸ τὸ Κ.Κ.

Ἐφαρμόζοντας τὴν ἀρχὴ τῆς κολακείας τοῦ κοινοῦ, τὰ Κ.Κ., ἐνῶ ἀποτελοῦν κλειστὲς ὀργανώσεις μιᾶς προνομιούχας κάστας, ἐπαναλαμβάνουν συνεχῶς ὅτι δῆθεν «διδάσκονται ἀπὸ τὶς μᾶζες». Δὲν κουράζονται νὰ λένε στὸν λαὸ ὅτι αὐτὸς εἶναι «ὁ κυρίαρχος» καὶ ὅτι «ὅταν ἀποφασίσῃ αὐτὸς τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἀντισταθῆ», («λαοκρατία», «λαϊκὴ δημοκρατία», «σοβιέτ»).

5. Ὁ συνεχὴς συνδυασμὸς τῶν τεχνασμάτων.

Γενικά, τὰ τεχνάσματα τῆς ἐξομοιώσεως, τοῦ κύρους, τῆς κολακείας καὶ ἄλλα παρόμοια, πρέπει νὰ ἐφαρμόζονται ταυτόχρονα, ὥστε ἀλληλοσυμπληρωνόμενα νὰ δημιουργοῦν μιὰν ἰσχυρὴ συνολικὴ ἐντύπωσι καὶ ἔτσι νὰ κατακτᾶται ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐφαρμογή τους, πρέπει νὰ εἶναι συνεχής, νὰ μὴ περιορίζεται μόνο στὸ προκαταρκτικὸ στάδιο τῆς διεξαγωγῆς τῆς Προπαγάνδας, γιατὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ πρέπει ὄχι μόνο νὰ κατακτηθῆ μὰ καὶ νὰ διατηρηθῆ. Φυσικά, ἡ προσπάθεια, εἶναι ἰδιαιτέρως ἔντονη στὴν ἀρχή, ὅταν ὁ προπαγανδιστὴς καὶ τὸ κοινὸ συνάπτουν τὴν γνωριμία τους.

6. Ἡ σχετικότης τῶν τεχνασμάτων.

Μία ἄλλη παρατήρησις ἀφορᾶ τὴν σχετικότητα τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν τῶν τεχνασμάτων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται φυσιολογικὰ (ὄχι ἐπιδεικτικὰ) καὶ κυρίως μὲ μέτρο.

Λ. χ. ἡ ἐξομοίωσις τοῦ προπαγανδιστοῦ μὲ τὸ πλῆθος ἢ ἡ κολακεία τοῦ δευτέρου, δὲν πρέπει νὰ γίνωνται σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ καταργεῖται κάθε διαφερὰ ἀνάμεσά τους. Ὁ ἀγκιτάτορας πρέπει βέβαια νὰ θεωρηθῆ «συνάδελφος» «δικός μας ἄνθρωπος» ἀλλὰ νὰ μὴ κατεβῆ ἀπολύτως στὸ ἐπίπεδο τῆς μάζας γιατὶ τότε δὲν θὰ μπορῆ νὰ διαδραματίσῃ τὸν ρόλο τοῦ καθοδηγητοῦ της. Πρέπει νὰ πετύχῃ νὰ τὸν θεωρήσουν σὰν τὸν «πρῶτο μεταξὺ ἴσων», τὸν «καλύτερο μεταξὺ ὁμοίων». Θὰ εἶναι «σάρκα ἀπὸ τὴν σάρκα» τῆς μάζας, ἀλλὰ ἡ πιὸ «διαλεχτὴ» της σάρκα. Θὰ ἐνεργῆ σὰν νὰ ἐκφράζῃ,

ὅ,τι θὰ ἐξέφραζε τὸ κάθε μέλος τῆς μάζας ἂν ἦταν στὸ βῆμα, ὅμως στὸ βῆμα εἶναι αὐτὸς καὶ ὄχι ἄλλος, γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ καλύτερος ἐκφραστὴς τῆς «κοινῆς» βουλήσεως.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ μὲ τὸ κόμμα σὰν σύνολο. «Διδάσκεται ἀπὸ τὶς μάζες» βέβαια, ἀλλὰ αὐτὸ τὶς «καθοδηγεῖ» γιατὶ τὰ μέλη του ὅπως, ἰσχυρίσθηκε ὁ Στάλιν *«εἶναι ἄνθρωποι φτιαγμένοι ἀπὸ ξεχωριστὸ ὑλικό»* !

Ὁ ἀγκιτάτορας, φροντίζοντας νὰ περιβάλλη τὰ λεγόμενά του μὲ τὸ κύρος μεγάλων προσωπικοτήτων, μεριμνᾶ ταυτόχρονα ὥστε νὰ διατηρηθῆ καὶ ὁ ἴδιος σὰν προσωπικότητα. Ὁ Μανόνι γράφει:

«Ὁ Ἀρχηγὸς δὲν ἀναγνωρίζεται, πραγματικὰ σὰν τέτοιος παρὰ μόνο ἂν ἡ μάζα ἔχει τὸ συναίσθημα (δὲν ἔχει σημασία ἂν αὐτὸ εἶναι ἀπατηλὸ) ὅτι τὸν κατανοεῖ, ὅτι μαντεύει τὸ τί πρόκειται νὰ κάνη, ὅτι θὰ ἔκανε κι αὐτὴ τὸ ἴδιο ἂν ἦταν στὴν θέσι του. Μία κυβέρνησις δὲν γίνεται δημοφιλὴς παρὰ μόνο ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος τῆς μάζας κατορθώνει νὰ μπαίνη ἀσυνειδήτως στὴ θέσι της ὡς τὸ σημεῖο νὰ αὐταπατᾶται καὶ νὰ πιστεύη ὅτι ἐνεργεῖ σπρωγμένη ἀπὸ αἰσθήματα ταυτόσημα μὲ τὰ δικά του».

Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ καθοδηγητὴς πρέπει νὰ δημιουργῆ τὴν πεποίθησι ὅτι εἶναι ὁ ἐκφραστὴς τῶν κοινῶν τάσεων. Εἶναι ὅμως ἐκφραστὴς τους γιατὶ εἶναι ὁ πιὸ ἁρμόδιος γι' αὐτὸ τὸ ἔργο. Γι' αὐτὸ καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν νοοτροπία αὐτῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται, φροντίζει νὰ παρουσιασθῆ μὲ ἀντίστοιχη ἰδιότητα. Ὁ Χίτλερ ἦταν ὁ «Ἀρχηγός»! Ὁ Στάλιν ὁ «πατερούλης» ποὺ σκεπτόταν καὶ ἐνεργοῦσε γιὰ τὸ καλὸ τῶν «παιδιῶν» του τὰ ὁποῖα φυσικὰ τοῦ ὀφείλουν ὑπακοὴ καὶ σέβας.

VII. ΤΟ ΣΥΜΒΑΔΙΣΜΑ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΑΙΣΘΗΜΑ

1. Ἡ ἀναγκαιότης.

Ὁποιοδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ περιεχόμενο τῆς Προπαγάνδας, πρέπει νὰ ἐμφανίζεται ἔτσι, ὥστε νὰ δημιουργῆται ἡ ἐντύπωσις ὅτι συμβαδίζει μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα. Γι' αὐτό, ἐκεῖνοι ποὺ ὁρίζουν τοὺς ἑκάστοτε σκοποὺς τῆς Προπαγάνδας, ἐκεῖνοι ποὺ καταστρώνουν τὸ συγκεκριμένο σχέδιο μιᾶς ὡρισμένης προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τὸ ἐκτελοῦν, πρέπει ὅλοι νὰ εἶναι ἀπολύτως κατατοπισμένοι γιὰ τὴν κατάστασι καὶ τὶς διαθέσεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἡ Προπαγάνδα ποὺ εἴτε μὲ τὶς ἐπιδιώξεις της, εἴτε μὲ τὸν τρόπο ποὺ θὰ τὶς ἐμφανίση θὰ ἔρθη σὲ σύγκρουσι μὲ τὸ κοινὸ αἴνθημα, μοιραῖα θὰ ἀποτύχη. Καὶ ἀντιθέτως, ἀκόμη καὶ οἱ πιὸ ξέφρενες ἐπιδιώξεις μπορεῖ νὰ ἐπιτύχουν καὶ τὰ πιὸ παράλογα συνθήματα νὰ «πιάσουν», ἂν ἐμφανισθοῦν μὲ τρόπο ποὺ νὰ ἐναρμονίζονται μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα.

Ἀναπτύσσοντας αὐτὴν τὴν ἀρχὴ τοῦ συμβαδίσματος μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα, ὁ Τρότσκυ ἔλεγε:

«Προσπαθοῦμε πρῶτοι ἐμεῖς νὰ διατυπώνουμε τὴν κοινὴ γνώμη ὥστε νὰ τὴν διοχετεύουμε πρὸς τὰ ἐκεῖ ποὺ θέλουμε».

2. Τὸ σοβιετικὸ παράδειγμα.

Λαμπρὸ παράδειγμα ἐφαρμογῆς αὐτῆς τῆς μεθόδου εἶναι ἡ τακτικὴ τοῦ Στάλιν κατὰ τὸν πόλεμο. Ὡς τότε, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἦταν βασικὰ ἀντιπατριωτική, δηλ. σύμφωνη πρὸς τὸν μαρξισμό.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν μιλοῦν γιὰ πατρίδα ἀλλὰ γιὰ «προλεταριακὸ διεθνισμό». Ἔμβλημα τῆς ΕΣΣΔ τὸ «προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν ἑνωθεῖτε». Ὕμνος της ἡ «Διεθνὴς» ποὺ ἕνας στῖχος της λέει «κάτω τὰ σύνορα καὶ οἱ Πατρίδες»·

Ὅταν ὅμως οἱ γερμανοὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., ὁ Στάλιν δὲν ἄργησε νὰ διαπιστώση ὅτι ἂν καλοῦσε τὸν ρωσικὸ λαὸ νὰ πολεμήση γιὰ νὰ σώση τὸν «σοσιαλισμό», ἡ ἔκκλησίς του θὰ ἔπεφτε στὸ κενό. Κατάλαβε, ὅτι ἂν ὁ πόλεμος ἔπαιρνε τὸν χαρακτῆρα τῆς συγκρούσεως δύο διαφορετικῶν κοινωνικῶν συστημάτων, τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ κομμουνιστικοῦ, ὁ χαμένος θὰ ἦταν αὐτός, γιατὶ οἱ ρῶσοι δὲν εἶχαν τὴν παραμικρὴ

διάθεσι νὰ σκοτωθοῦν γιὰ τὸ σοβιετικὸ καθεστώς. Ἄλλαξε λοιπὸν τακτικὴ καὶ προσάρμοσε τὴν Προπαγάνδα του στὸ λαϊκὸ αἴσθημα. Ὠνόμασε τὸν πόλεμο κατὰ τῶν Γερμανῶν «μεγάλο πόλεμο γιὰ τὴν Πατρίδα». (Ἐκδόθηκε μάλιστα καὶ ἕνα βιβλίο του μ' αὐτὸν τὸν τίλο). Τὸ Ραδιόφωνο τῆς Μόσχας ἀντικατάστησε τὴν «Διεθνῆ» μὲ τὸν Ἐθνικὸ Σοβιετικὸ Ὕμνο. Τὸ σύνθημα «προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν ἑνωθεῖτε» ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸ σωβινιστικὸ καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ταξικὸ σύνθημα «θάνατος στοὺς γερμανοὺς εἰσβολεῖς» (ὄχι κἂν στοὺς γερμανοὺς καπιταλιστὰς ἢ φασίστες). Διέλυσε τὴν Κομμουνιστικὴ Διεθνῆ Κόμιντερν) καὶ συγκάλεσε Πανσλαβικὸ Συνέδριο στὴν Μόσχα. Ἄνοιξε τὶς πύλες τῶν ἐκκλησιῶν. Διώρισε Πατριάχη ποὺ ἔκανε δέησι γιὰ τὴν νίκη τῆς «Ἁγίας Ρωσίας». Μὲ αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια μέσα δημιούργησε στὸν ρωσικὸ λαὸ τὸ συναίσθημα ὅτι μάχεται ὄχι γιὰ τὸ σοβιετικὸ καθεστὼς ἀλλὰ γιὰ τὴν «Ἁγία Ρωσικὴ Πατρίδα». Καὶ ἔτσι, ὁ ρωσικὸς λαὸς πολέμησε(*).

3. Ὁ τύπος καὶ ἡ οὐσία.

Ἡ τακτική, ποὺ προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ἐφαρμόζουν οἱ κομμουνισταὶ εἶναι νὰ ντύνουν τοὺς πραγματικοὺς σκοπούς τους μὲ ἕνα περίβλημα κατάλληλο νὰ τοὺς κάνη ἀρεστοὺς στὴν μεγάλη μάζα τῆς ὁποίας ἡ ἀντίληψις γιὰ τὰ πράγματα σταματᾶ στὸ περίβλημα καὶ δὲν προχωρεῖ ὡς τὴν οὐσία τους. Ὁ Τίτο, ἀφηγεῖται ἕνα χαρακτηριστικὸ ἐπεισόδιο. Ὅταν συναντήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὸν Στάλιν, ἐνῶ ἐσυνεχίζετο ὁ πόλεμος, αὐτὸς τὸν κατέκρινε γιὰ τὴν ἀντικατάστασι τοῦ στέμματος στὰ δίκωχα τῶν ἀνταρτῶν του μὲ τὸ κόκκινο ἀστέρι.

«Ὁ τύπος, τοῦ εἶπε, δὲν ἔχει καμμιὰ σημασία. Τὸ ζήτημα εἶναι ἡ οὐσία ποὺ καλύπτει αὐτὸς ὁ τύπος».

Αὐτὴν τὴν τακτικὴ ἐφάρμοσε καὶ τὸ Κ.Κ.Ε. μὲ ἐπιτυχία κατὰ τὴν κα-

---

(*) Σ' αὐτὸ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι βοήθησαν καὶ οἱ ἴδιοι οἱ γερμανοί, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἀψυχολόγητη πολιτική τους, ἔπεισαν τοὺς λαοὺς τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ πόλεμο ἐθνικό. Ἔτσι στὴν Οὐκρανία λ.χ. οἱ κάτοικοι ἀρχικῶς ὑπεδέχοντο τοὺς γερμανοὺς σὰν ἀπελευθερωτάς. Προέβαιναν μόνοι τους στὴν κατάλυσι τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα στὴν διάλυσι τῶν μισητῶν κολχόζ. Ἄνοιγαν τὶς ἐκκλησίες, ἐξέλεγαν δημάρχους, πανηγύριζαν.

Οἱ γερμανοὶ ὅμως ἐπέβαλαν μὲ τὴν βία ἀκόμη καὶ μὲ ἐκτελέσεις, τὴν διατήρησι τῶν κολχόζ, γιατὶ αὐτὲς οἱ μεγάλες ἀγροτικὲς ἐπιχειρήσεις μὲ τὸν διορισμένο καὶ ὑπόλογο διευθυντή, τοὺς διευκόλυναν νὰ συγκεντρώνουν τὴν σοδειὰ καὶ νὰ τὴν στέλνουν στὴν Γερμανία, ἐνῶ μὲ τὰ ἑκατομμύρια μικρὰ ἀτομικὰ νοικοκυριὰ δὲν θὰ ἔβρισκαν ἄκρη. Παράλληλα ἐφέροντο σὰν «ἀνώτερη φυλή» καὶ μιλοῦσαν γιὰ ἐποικισμὸ τῆς Οὐκρανίας, ἀπὸ γερμανούς. Ἔτσι, οἱ Οὐκρανοί, εἶδαν ὅτι ὁ πόλεμος δὲν ἦταν καθεστωτικὸς ἀλλὰ ἐθνικός. Καὶ ξεσηκώθηκαν κατὰ τῶν Γερμανῶν. Καὶ ἡ ἴδια ἡ στρατιὰ τοῦ Βλασώφ, τελικὰ ἐστράφη κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ τοὺς κτύπησε στὴν Πράγα.

τοχὴ ἱδρύοντας τὸ Ε.Α.Μ. καὶ καλύπτοντας τὴν ταξικὴ του ἐπανάστασι μὲ «ἐθνικοαπελευθερωτικὸ» περίβλημα. Δὲν κατάφερε ὅμως νὰ τὴν ἐφαρμόση σωστὰ ὁ Ζαχαριάδης κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀνταρσίας (1946-49). Μίλησε τότε γιὰ «σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση ποὺ ἐγκαθιδρύει τὴν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου», ἐνῷ σύμφωνα πρὸς τοὺς σημερινοὺς κατηγόρους του, ἔπρεπε νὰ μιλήση γιὰ «ἐθνικοαπελευθερωτικὴ ἐπανάσταση ποὺ στρέφεται μόνον ἐναντίον τῶν ξένων, τῶν ἀγγλοαμερικανῶν». Δηλαδή, στὸ ἴδιο πρᾶγμα, θὰ ἔδινε ἄλλο ὄνομα, ἄλλη ταμπέλλα. Θὰ ἐμείωνε ὅμως τὴν ἀπομόνωσι τοῦ Κ.Κ.Ε. ἀπὸ τὸν λαό ποὺ δὲν τὸ ἀκολούθησε στὴν «σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση» τοῦ Τὸ Κ.Κ.Ε. ἀποφεύγει σήμερα νὰ ξαναπέση στὸ ἴδιο λάθος προσέχοντας νὰ «μὴ τρομάζη τὸν κόσμο».

4. Ἡ τεχνική.

Γιὰ νὰ πετύχουν τὸ συμβάδισμα μὲ τὸ λαϊκὸ αἴσθημα οἱ κομμουνισταὶ ἐκμεταλλεύονται κάθε παράδοσι, φοβία, ψύχωσι, σύμπλεγμα τῶν μαζῶν. Ἔτσι λ.χ. στὴν Δυτικὴ Εὐρώπη, στὴν Γαλλία, ἰδίως, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, στὸν ἀγώνα της γιὰ τὴν ματαίωσι τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν κύριο φραγμὸ ἐναντίον μιᾶς κομμουνιστικῆς εἰσβολῆς στὴν Εὐρώπη, ἐκμεταλλεύθηκε στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ τὴν ἀντιγερμανικὴ φοβία ποὺ ἐδημιούργησαν ὁ γαλλογερμανικὸς καὶ οἱ δύο παγκόσμιοι πόλεμοι. Τὸ Παρίσι εἶχε γεμίσει τότε ἀφίσσες μὲ γερμανικὲς μπότες καὶ ἀγκυλωτοὺς σταυροὺς ποὺ ἀναβίωναν τεχνητὰ στὴν συνείδησι τῶν γάλλων τὴν ἐντύπωσι τοῦ ξεπερασμένου πιὰ ἀντικειμενικὰ «γερμανικοῦ κινδύνου».

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα στὴν Μέση Ἀνατολὴ ἐκμεταλλεύεται τὰ ἀντιδυτικὰ αἰσθήματα ποὺ ἔχει ἀφίσει στοὺς Ἄραβες τὸ ἀποικιακὸ παρελθόν.

Στὰ Βαλκάνια, ἡ σοβιετικὴ Προπαγάνδα δὲν διστάζει νὰ χρησιμοποιῇ τὴν παράδοσι τῆς Ὀρθοδοξίας: *«Νὰ κι' ἄλλος ἕνας Ὀρθόδοξος»* εἶπε ὁ Ν. Μπουλγκάνιν, καλωσορίζοντας τὸν ἕλληνα πρεσβευτὴ σὲ ἐπίσημο γεῦμα στὸ Βελιγράδι τὸ 1955.

Στὴν Ἑλλάδα, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰ ἀντι-ἀγγλικὰ αἰσθήματα ποὺ δημιουργεῖ στὸν λαὸ τὸ Κυπριακὸ καθὼς καὶ τὸν ἀντιτουρκισμὸ ποὺ δημιούργησε τὸ ἱστορικὸ παρελθόν. Τὴν ἴδια στιγμή, στὴν Τουρκία, καλλιεργεῖ συστηματικὰ καὶ ἐκμεταλλεύεται τὸν ἀνθελληνισμό.

Μὲ ὅλους αὐτοὺς τοὺς τρόπους, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχη τὸ συμβάδισμα μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα. Ἔτσι, σβύνεται ἡ ἐντύπωσις τῆς Προπαγάνδας καὶ τὸ κοινὸ ὑποβάλλεται ἀπὸ ὅσα λέγει ὁ ἀγκιτάτορας θεωρῶντας τα σὰν ἔκφρασι τῶν δικῶν του γνωμῶν.

5. Ποτὲ ἐναντίον τοῦ ρεύματος.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ συμβάδισμα μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ὁ αἰφνιδιασμὸς τῆς κοινῆς γνώμης μὲ ἀπροσδόκητες ἐνέργειες Ἡ κοινὴ γνώμη φοβᾶται τὸ καινούργιο, ἀνησυχεῖ ἀπὸ τὸ ἄγνωστο. Γι' αὐτό, πρέπει νὰ προπαρασκευάζεται πρὶν ἀπὸ κάθε ἐνέργεια ποὺ ἔχει ἀπήχησι στὰ συναισθήματά της. Ὁ Γκαῖμπελς φρόντιζε πρὶν γίνουν νέες περικοπὲς στὰ δελτία τροφίμων νὰ κυκλοφοροῦν οἱ σχετικὲς φῆμες ὥστε νὰ προετοιμάζεται ψυχολογικῶς τὸ κοινό.

Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ἡ προσβολὴ τῶν ἀρχῶν τῆς ἰσχυούσης ἠθικῆς. Τὸ κομμουνιστικὸ σύνθημα «κάτω ἡ παρθενιὰ» λ.χ. ἔβλαψε τὸ Κ.Κ.Ε.

Ἡ εἰρηνιστικὴ προπαγάνδα τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων, ποὺ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν φύσι τους ἀποτελοῦν ἀπειλὴ γιὰ τὴν εἰρήνη, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προσπάθεια ἐξαπατήσεως καὶ μονομεροῦς ἀφοπλισμοῦ τοῦ ἀντιπάλου καὶ στὴν ἐπιδίωξι τῆς συμπορεύσεως μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα.

Ὁ Χίτλερ, ἐνῶ ἑτοίμαζε τὸν πόλεμο ἔκανε ἔντονη Προπαγάνδα εἰρήνης. Ἰδοὺ μερικὰ δείγματά της.

«Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστικὴ Γερμανία θέλει εἰρήνη συμφώνως πρὸς τὶς βασικὲς της πεποιθήσεις... Ἡ Γερμανία χρειάζεται εἰρήνη καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν εἰρήνη» (1933).

Τὴν 19-3-36 ταυτόχρονα μὲ τὴν καταγγελία τῆς συνθήκης τοῦ Λοκάρνο ὁ Ρίμπεντροπ ἔλεγε στὴν Κ.Τ.Ε. :

«Ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν ἔχει πιὰ τώρα, παρὰ μία εἰλικρινῆ ἐπιθυμία νὰ ζήσῃ εἰρηνικὰ καὶ φιλικὰ μὲ τοὺς γείτονές του».

Τὴν 18-3-38 ἐνῶ εἰσέβαλλε στὴν Αὐστρία, ὁ Χίτλερ ἔλεγε :

«Ἡ Γερμανία τὸ μόνο ποὺ ζητεῖ εἶναι εἰρήνη».

Τὴν 1-4-39, 10 ἡμέρες μετὰ τὴν εἰσβολὴ στὴν Τσεχοσλοβακία διακήρυσσε :

«...Ἡ Ἀγγλία ἀκολούθησε συστηματικὰ μιὰ κυκλωτικὴ πολιτική... Ἔτσι πιστεύω ὅτι πρόσφερα μεγάλη ἐκδούλευσι στὴν ὑπόθεσι τῆς εἰρήνης γιατὶ ἀχρήστευσα ἐγκαίρως ἕνα ὄργανο τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Γερμανίας.

Καὶ γι' αὐτὸ ἀποφάσισα νὰ δώσω στὴν προσεχῆ σύνοδο τοῦ Κόμματος τὸ ὄνομα Συναγερμὸς Εἰρήνης !».

Τὸ συνέδριο «συναγερμὸς εἰρήνης» θὰ συνήρχετο τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1939 στὴν Νυρεμβέργη, ἀλλὰ δὲν ἔγινε ποτὲ διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἄρχισε ὁ πόλεμος!

Τὴν 22-8-39 ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ρωσία συνῆπταν μυστικὴ συμφωνία γιὰ τὸν διαμελισμὸ τῆς Πολωνίας.

Σὲ κοινό ἀνακοινωθέν τους τὴν 28-9-39 ἀναφέρουν:

«Οἱ κυβερνήσεις τοῦ Γερμανικοῦ Ράϊχ καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἐρρύθμισαν τελικῶς τὰ προβλήματα ποὺ ἀνέκυψαν ἀπὸ τὴ διάλυσι τοῦ Πολωνικοῦ κράτους καὶ ἐδημιούργησαν ἔτσι ἀσφαλῆ θεμέλια μιᾶς μακροχρονίου εἰρήνης στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη».

6. Οἱ ἀποστολὲς θυσίας.

Οἱ κομμουνισταὶ δίνουν τόση σημασία στὸ συμβάδισμα μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα, ὥστε πολλὲς φορὲς προκειμένου νὰ τὸ ἐξακριβώσουν, ὀργανώνουν τὶς λεγόμενες «ἀ π ο σ τ ο λ ὲ ς θ υ σ ί α ς».

Αὐτὸ γίνεται ὅταν τὸ Κ.Κ. θέλει νὰ προβῆ σὲ ἐνέργε.ες ποὺ δὲν ξέρει πῶς θὰ τὶς δεχθῆ ὁ λαός. Τότε, τὶς ἀναθέτει σὲ στελέχη του ποὺ τὶς ἐμφανίζουν σὰν δῆθεν δικές τους «πρωτοβουλίες». Ἂν οἱ ἐνέργειες προκαλέσουν τὴν ἐξέγερσι τῆς κοινῆς γνώμης, τότε τὸ Κ.Κ. τὶς καταδικάζει καὶ τιμωρεῖ σὰν ἐξιλαστήρια θύματα τὰ στελέχη του στὰ ὁποῖα αὐτὸ τὸ ἴδιο τὶς ἀνέθεσε.

Ἔτσι, τὸ 1949, ὁ Χρουστσὼφ ποὺ ἦταν τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς τριτεύοντες ἡγέτες τοῦ Κ.Κ. τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., πρότεινε τὴν λῆψι μιᾶς σειρᾶς μέτρων γιὰ τὴν δημιουργία τῶν «ἀγκρογκόροντ» (ἀγροτοπόλεων) ποὺ θὰ ἀπαλλοτρίωναν ὁλοκληρωτικὰ τοὺς κολχόζνικους καὶ θὰ τοὺς μετέτρεπαν τελείως σὲ ἡμερομίσθιους ἐργάτες γῆς. Ἀσφαλῶς, δὲν ἐπρόκειτο γιὰ προσωπικὴ γνώμη τοῦ Χρουστσὼφ ὁ ὁποῖος σὲ καμμιὰ περίπτωσι δὲν θὰ ἐνεργοῦσε χωρὶς ἐντολὴ τοῦ τρομεροῦ Στάλιν. Αὐτὸς ἀνάθεσε αὐτὴν τὴν «ἀποστολὴ θυσίας» στὸν Χρουστσώφ. Καὶ ὅταν διαπιστώθηκε ἡ ἀπόλυτη ἀντίθεσις τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ ἄποψις τοῦ Χρουστσὼφ θεωρήθηκε «λαθεμένη» καὶ ὁ ἴδιος παραμερίσθηκε γιὰ ἕνα διάστημα ἀπὸ τὴν κομματικὴ ζωή.

Κάτι ἀνάλογο ἔκανε τὸ Κ.Κ.Ε. μὲ τὸ «Σχέδιο Προγράμματός» του. Τὸ ἀνακοίνωσε τὸ 1952 πανηγυρικά, ὅταν ὅμως διαπίστωσε τὴν δυσμενῆ ἀπήχησι ποὺ εἶχαν οἱ ἀκρότητές του στὴν ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη, ἔσπευσε νὰ τὸ ἀποσύρη.

Φυσικά, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐγκαταλείπουν πραγματικὰ τοὺς σκοπούς τους. Ἔτσι οἱ «ἀγκρογκροὸντ» τοῦ Χρουστσὼφ ποὺ κατακρίθηκαν τὸ 1950 ἄρχισαν νὰ ἐφαρμόζονται τὸ 1957. Καὶ τὸ Κ.Κ.Ε. ἐπειδὴ ἀπέσυρε τὸ πρόγραμμά του, δὲν παραιτήθηκε πραγματικὰ καὶ ἀπὸ τὴν μελλοντικὴ ἐφαρμογή του ἂν καὶ ὅταν τοῦ δοθῆ ἡ εὐκαιρία.

7. Συμπέρασμα.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ συμβαδίσματος μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα, σημαίνει ὅτι ἡ Προπαγάνδα, ὀφείλει νὰ δίνη στὶς ἐπιδιώξεις της ἕνα ντύσιμο ποὺ νὰ

ἐναρμονίζεται μὲ τὶς γενικὲς (μόνιμες) καὶ τὶς εἰδικὲς (ἐπίκαιρες) διαθέσεις τοῦ κοινοῦ.

Πρέπει δηλαδὴ οἱ μορφὲς τῆς Προπαγάνδας νὰ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ γενικὰ γνωρίσματα τοῦ κοινοῦ της, (ἐθνικὲς παραδόσεις, ἤθη, ἔθιμα, νοοτροπία, ταξικὰ συμφέροντα κ.λ.π.) καὶ πρὸς τὰ εἰδικὰ γνωρίσματα τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου. (λ.χ. σὲ περίοδο Χριστουγέννων μία ἀντιχριστιανικὴ ἢ φιλοπόλεμη προπαγάνδα ἀποτυγχάνει).

Ἕκτη λοιπὸν προϋπόθεσις γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς Ὑποβολῆς εἶναι τὸ συμβάδισμα τῆς Προπαγάνδας μὲ τὸ κοινὸ αἴσθημα.

VIII. ΟΙ ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ

1. Οἱ «μαγικὲς λέξεις».

Ἡ Ψυχοπολιτικὴ ἔχει διαπιστώσει ὅτι ὑπάρχουν λέξεις ποὺ ἀσκοῦν μίαν ἀκατανίκητη γοητεία πάνω στὸν ἄνθρωπο. Πρόκειται κυρίως γιὰ λέξεις ποὺ ἐκφράζουν ἔννοιες ἱερές, σεβαστὲς ἢ ἀγαπητὲς καὶ ποὺ μὲ τὴν χρῆσι τῶν αἰώνων, ἀπέκτησαν μίαν αὐθύπαρκτη ἕλξι, μία δύναμι ὑποβολῆς ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὶς ἐκφραζόμενες ἔννοιες. Εἶναι οἱ λέξεις ποὺ καὶ μόνον στὸ ἄκουσμά τους ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου δονεῖται, συγκινεῖται, ὑποβάλλεται. Οἱ λέξεις αὐτές, στὴν προπαγανδιστικὴ τεχνική, ἀποκαλοῦνται «μαγικὲς λέξεις». Τέτοιες εἶναι οἱ λέξεις: «Πατρίδα», «Οἰκογένεια», «Ἐλευθερία», «Δικαιοσύνη», «Ἰσότης», «Δημοκρατία», «Εἰρήνη», «Ἀνεξαρτησία» κ.ἄ.

Ἡ διάνθησις τοῦ λεκτικοῦ τῆς Προπαγάνδας μὲ αὐτὲς τὶς λέξεις, τῆς προσδίδει σημαντικὴ δύναμι ἕλξεως, τῆς ἀνοίγει τὶς πύλες εἰσόδου στὴν λαϊκὴ ψυχή. Γι' αὐτό, βλέπουμε τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα νὰ κάνη κατάχρησι στὴν χρησιμοποίησι τέτοιων λέξεων χωρὶς καθόλου νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν οὐσία τοῦ περιεχομένου τους λ.χ. δὲν παύει νὰ ὁμιλῆ γιὰ τὴν «δημοκρατία», ἐνῶ ὁ κομμουνισμὸς τὴν καταργεῖ πλήρως καὶ ὁριστικῶς. Καὶ ὁ Μουσσολίνι ἔλεγε ὅτι ἡ Ἰταλία εἶναι «ἀληθινὴ Δημοκρατία», ὅπως ἀκριβῶς οἱ κομμουνιστικὲς ὁλοκληρωτικὲς δικτατορίες αὐτοχαρακτηρίζονται «λαϊκὲς δημοκρατίες». Ἡ «Δημοκρατία» γιὰ τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα δὲν ἔχει τὴν ἀξία θεσμοῦ ἢ ἰδέας, ἀλλὰ τῆς λέξεως ποὺ περικλείει «μαγεία» καὶ δύναμι ὑποβολῆς.

Ἡ Ψυχοπολιτικὴ ἔκανε εἰδικὲς μελέτες γιὰ τὴν γλῶσσα σὰν ὄργανο Προπαγάνδας καὶ χώρισε τὶς λέξεις σὲ ἑλκυστικές, ἀπωθητικές, κ.λ.π. ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπίδρασί τους στὴν ἀνθρώπινη ψυχή. Στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. μάλιστα, ὑπάρχουν καὶ εἰδικοὶ «τυφλοσοῦρτες», λεξικά, ποὺ ὁ προπαγανδιστὴς τοῦ χωριοῦ ἀνοίγοντάς τα, μπορεῖ νὰ βρῆ ποιές λέξεις πρέπει νὰ χρησιμοποιήση γιὰ νὰ προκαλέση τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο συναίσθημα.

Ἡ ἐπιστήμη παραδέχεται σήμερα τὴν τεράστια ἐπίδρασι ποὺ ἔχει ἐπάνω στὸν ἄνθρωπο ὁ «καλὸς λόγος». Πολλὲς ψυχικὲς ἀνωμαλίες νευρωτικῆς φύσεως θεραπεύονται μὲ μοναδικὸ φάρμακο τὴν δύναμι τοῦ λόγου. Ὅλες οἱ ψυχοθεραπευτικὲς μέθοδοι (ψυχανάλυσις κ.ἄ.) εἶναι βασικά, θεραπεῖες προφορικές, διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως λέξεων μὲ ἔντονο συναισθημα-

τικὸ περιεχόμενο, Αὐτές, ἐπηρεάζουν τὶς δυνάμεις τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ βαθμιαῖα ἀποκαθιστοῦν τὴν ψυχικὴ ἰσορροπία καὶ ὑγεία. Τὸ παιχνίδι τῶν συνειρμῶν ἔχει ἀποδείξει ὅτι ὑπάρχει ἄλυτη σύνδεσις τῶν λέξεων μὲ τὶς ψυχικὲς καταστάσεις. Ἄρα, οἱ δεύτερες ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὶς πρῶτες.

Ἄλλωστε, σήμερα, ὁ ἄνθρωπος δὲν διαθέτει χρόνο γιὰ νὰ κοσκινίζη κριτικῶς τὸ πλῆθος τῶν ἰδεῶν μὲ τὸ ὁποῖο τὸν βομβαρδίζουν καθημερινῶς τὰ σύγχρονα μέσα ἐλέγχου τῶν μαζῶν. Τὶς δέχεται λοιπὸν βιαστικά, μὲ τὴν λεκτικὴ κυρίως μορφή τους. Δηλαδή, εἶναι ἕνας καταναλωτὴς λέξεων. Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ζοῦν σ' ἕνα κόσμο ὄχι πραγμάτων, ἀλλὰ λέξεων. Αὐτὸ ἰσχύει πολὺ περισσότερο γιὰ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ κομμουνισμοῦ οἱ ὁποῖοι δὲν πιστεύουν στὴν κομμουνιστικὴ πραγματικότητα ἀλλὰ στὴν ἀντίθετή της, κομμουνιστικὴ ὁρολογία.

Ἤδη, ὁ Θουκυδίδης διεπίστωνε ὅτι μερικὲς λέξεις ἔγιναν σὲ τέτοιο σημεῖο συμβολικὲς ὥστε ἔχασαν τὴν ἀρχική τους ἔννοια καὶ πῆραν τὴν τεχνητὴ ποὺ τοὺς προσέδωσαν.

Ὁ Σαὶν ντὲ Μπὲβ ἔγραφε:

«Ὑπάρχουν λέξεις κυρίαρχες. Λέξεις ἰσχυρότερες ἀπὸ μονάρχες, τρομερότερες ἀπὸ στρατιές. Λέξεις ζωντανὲς σὰν ἄνθρωποι, ἐπίφοβες σὰν κατακτητές, ἀπόλυτες σὰν τύραννοι, ἄσπλαχνες σὰν δήμιοι».

Καὶ ὁ Ντριενκούρ, λέγει:

«Δὲν ἐπιβάλλονται οἱ ἰδέες ἀλλὰ οἱ ἠχηρὲς φράσεις, ὁ ἴδιος ὁ λόγος».

Ἀνάλογη «μαγεία» ἀσκοῦν ἐπάνω στὶς μᾶζες καὶ τὰ ὀνόματα διαφόρων εἰδώλων τους. Γι' αὐτό, ἡ Προπαγάνδα τὰ χρησιμοποιεῖ ἐντατικῶς. Ἐξ ἄλλου, ἐκμεταλλεύεται τὸ ἔπακρον τὴν προσχώρησι μιᾶς «προσωπικότητος», γιατὶ τὸ κοινὸ ἔχει τὴν τάσι νὰ τὴν μιμηθῆ. Εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὴν διαφήμισι ποὺ ἰσχυρίζεται ὅτι μία στὰρ χρησιμοποιεῖ κάποιο καλλυντικὸ γιὰ νὰ τὴν μιμηθοῦν καὶ οἱ ἄλλες γυναῖκες.

2. Ὁ «ἑνικὸς ἀριθμός».

Γιὰ νὰ διεισδύση εὔκολα στὸ ὑποσυνείδητο τοῦ κοινοῦ της, ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ ἔχη ἔντονα προσωπικὸ ὕφος. Πρέπει δηλαδὴ νὰ ἀπευθύνεται ἄμεσα στὸν κάθε συγκεκριμένο ἀποδέκτη της. Νὰ τὸν συγκινῆ εἰδικά, προσωπικά, ἀτομικά. Νὰ τὸν θέτη μπροστὰ σ' ἕνα δίλημμα δικό του καὶ νὰ τοῦ δείχνει τὴν διέξοδο ἀπὸ αὐτό. Συνεπῶς πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρχὴ τῆς οἰκειότητος πρὸς τὸ κοινό της, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἀποφεύγει τὸ ψυχρὸ ἀπρόσωπο, ἀντικειμενικὸ καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ ὕφος. Λ.χ. ἀντὶ γιὰ τὸ «αἱ ἑλληνίδες μητέρες προκειμένου νὰ ἀποφευχθῆ ὁ πόλεμος

ὀφείλουν νά...» προτιμᾶ τὸ κατευθεῖαν προσωπικὸ ὕφος «Ἑλληνίδα μάνα· Ἐσὺ ποὺ μᾶς ἀκοῦς αὐτὴ τὴ στιγμή. Ἂν θέλης νὰ σώσης τὸ παιδί σου... Ἂν δὲν θέλης νὰ σοῦ τὸ πάρουν στὸν πόλεμο καὶ νὰ μὴ τὸ ξαναδῆς ἢ νὰ τὸ ξαναδῆς σακάτη τότε πρέπει νά...».

Ἂν προσέξουμε τὶς ἐκπομπὲς τῶν ραδιοσταθμῶν τοῦ Παραπετάσματος, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι ἔχουν ἕνα ἔντονα προσωπικὸ ὕφος ποὺ γεφυρώνει τὶς ἀποστάσεις, δημιουργεῖ οἰκειότητα ἀνάμενα στὸν προπαγανδιστὴ καὶ στοὺς ἀκροατάς του καὶ κάνει τὸν κάθε ἀκροατὴ νὰ νομίζη ὅτι ὁ ἐκφωνητὴς ἀπευθύνεται εἰδικὰ σ' αὐτόν. Π.χ. «Ἐσὺ ποὺ μᾶς ἀκοῦς αὐτὴν τὴν στιγμὴ καθισμένος ἥσυχα στὸ σπίτι του, πλάϊ στὰ παιδιά σου, φορώντας τὶς παντοῦφλες σου, ξέρεις ὅτι στὴν Οὐάσιγκτων ἑτοιμάζουν τὸν πόλεμο ποὺ θὰ σοῦ ἀλλάξη τὶς παντοῦφλες μὲ ἀρβίλες, θὰ γκρεμίση αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ θὰ σὲ πάρη ἀπὸ τὰ παιδιά σου ; ».

Μὲ αὐτὴν τὴν μέθοδο ποὺ τὴν ἀποκαλοῦμε «μέθοδο τοῦ ἑνικοῦ ἀριθμοῦ», ἐπειδὴ ἀπευθύνεται μὲ οἰκειότητα στὸ κοινό, ἡ ὑποβολὴ πραγματοποιεῖται ἀσυγκρίτως πιὸ εὔκολα.

3. Ἡ «λαϊκότης».

Ὁ ἀγκιτάτορας ποὺ θέλει νὰ ὑποβάλη τὴ μάζα πρέπει νὰ τῆς μιλᾶ στὴν γλῶσσα της καὶ ὄχι «ἀφ' ὑψηλοῦ». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ χρημοποιῆ τὴν ἁπλῆ γλῶσσα ποὺ νοιώθει ὁ λαός. Νὰ ἀποφεύγη τὴν περίπλοκη σύνταξι, τὶς μακρὲς φράσεις, τὶς ἄγνωστες λέξεις. Νὰ διαλέγη ἐκφράσεις λαϊκὲς ποὺ ἀρέσουν στὸ πλατὺ κοινό. Νὰ μιμεῖται τὸ λαϊκὸ χιοῦμορ. Νὰ εἶναι ἐπιγραμματικός. Νὰ διανθίζη τὴν ὁμιλία του μὲ γνωστὲς παροιμίες. Νὰ κάνη λογοπαίγνια. Νὰ ἀκολουθῆ τὸ λαϊκὸ γοῦστο. Νὰ μιλᾶ μὲ παραστατικὲς εἰκόνες, ὄχι μὲ ἀφηρημένες ἔννοιες. Γενικά, νὰ μὴ ἐπιτρέπη τὴ δημιουργία χάσματος ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ στὸ κοινό. Νὰ φροντίση νὰ μὴ κουράση, δυσαρεστήση καὶ ἀπομακρύνη τὸ κοινό.

Ἡ Προπαγάνδα ποὺ ἀποβλέπει στὴν ἐπίτευξι τῆς Ὑποβολῆς πρέπει νὰ ἔχη εἰδικὴ μορφή. Νὰ εἶναι λαϊκοῦ τύπου, ἁπλῆ, προσιτή, οἰκεία, ἄμεση, διανθισμένη ἀπὸ γνωστὲς ἀλλὰ καὶ δυνατές, ἄφθαρτες λέξεις, παραστατικὲς εἰκόνες, ἑλκυστικοὺς ὅρους, σαγηνευτικὰ ὁράματα. Νὰ εἶναι εὐκολονόητη ἀλλὰ καὶ ἔντονα ἐντυπωσιακή. Νὰ πάλλεται ἀπὸ συγκίνησι καὶ νὰ ξεχειλίζη ἀπὸ συναίσθημα. Μ' ἕνα λόγο, νὰ ὑποβάλλη!

I. ΑΝΤΙΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

«Θὰ πετύχουμε σχεδὸν αὐτόματα ἂν οἱ ἀντίπαλοί μας δὲν μάθουν νὰ πολεμοῦν τὰ ἀσφυξιογόνα μὲ ἀσφυξιογόνα».

Α. ΧΙΤΛΕΡ

1. Σχέσις μὲ τὴν Προπαγάνδα.

Ὅσο τέλεια καὶ ἂν εἶναι μιὰ Προπαγάνδα ἔχει πάντα ἕνα μειονέκτημα. Ὅτι καὶ ὁ ἀντίπαλος ἐπίσης κάνει. Προπαγάνδα. Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ διαδίδης τὶς ἰδέες σου. Πρέπει καὶ νὰ χτυπᾶς τὶς ἰδέες ποὺ διαδίδει ἡ ἀντίπαλη πλευρά. Ἔτσι, ἀπαραίτητο συμπλήρωμα κάθε Προπαγάνδας εἶναι ἡ Ἀντιπροπαγάνδα.

Βέβαια, ἡ Προπαγάνδα καὶ ἡ Ἀντιπροπαγάνδα δὲν χωρίζονται σὲ σινικὰ τείχη καὶ στὴν πράξι ἡ μεταξύ τους διαχωριστικὴ γραμμὴ εἶναι μᾶλλον ἰδεατή, θεωρητική. Γι' αὐτὸ καὶ ὅσες ἀρχὲς ἀναφέραμε γιὰ τὴν Προπαγάνδα ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴν Ἀντιπροπαγάνδα.

Δὲν θὰ τὶς ἐπαναλάβουμε. Θὰ ἀρκεσθοῦμε νὰ ἐκθέσουμε μόνο τὶς ἀρχὲς ποὺ διακρίνουν περισσότερο τὴν Ἀντιπροπαγάνδα, οἱ ὁποῖες ὅμως καὶ αὐτὲς μὲ τὴν σειρά τους, χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα. Ὁ διαχωρισμός, ἐπαναλαμβάνουμε, εἶναι μᾶλλον θεωρητικὸς καὶ γίνεται περισσότερο γιὰ λόγους διδακτικούς.

2. Πρώτη ἀρχή: Ἡ ἀνεντιμότης ἀπέναντι στὸν ἀντίπαλο.

Ὅλος ὁ ἀγώνας τοῦ κομμουνισμοῦ ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων του βασίζεται στὴν ἀρχὴ τῆς ἀνεντιμότητος ἀπέναντί τους.

Ὁ κομμουνισμὸς δημιούργησε μιὰ νέα, δική του ἠθική. Πυρήνας της εἶναι ἡ περίφημη ἀρχὴ τοῦ Λένιν: «Ἠθικὸ εἶναι, ὅ,τι ἐξυπηρετεῖ τὸ συμφέρον τοῦ κόμματος. Ἡ ἠθική μας ὑποτάσσεται τελείως στὸν ταξικὸ ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου». Ἂν τὸ συμφέρον τοῦ κόμματος ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ ἕνα ψεῦδος, τότε τὸ ψεῦδος εἶναι «ἠθικό». Ἂν ἕνα ἔγκλημα προωθεῖ τὴν ὑπόθεσι τῆς καταλήψεως ἢ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὸ κόμμα, τότε τὸ ἔγκλημα αὐτὸ εἶναι «ἠθικὴ πρᾶξις».

Ἔτσι ἡ παλαιὰ ἀρχὴ τῶν ἰησουϊτῶν «ὁ σκοπὸς ἁγιάζει τὰ μέσα» σπρώχθηκε ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸ ὡς τὰ ὑπέρτατα ὅριά της.

Οἱ κομμουνισταί, προκειμένου νὰ πλήξουν τοὺς ἀντιπάλους των, χρησιμοποιοῦν χωρὶς ἠθικὲς ἐπιφυλάξεις κάθε δυνατὸ μέσο: Τ ὴ ν ψ ε ύ τ ι κ η ὑ π ό σ χ ε σ ι, τ ὴ ν ψ ε ύ τ ι κ η κ α τ η γ ο ρ ί α, τ ὴ ν δ η μ α γ ω γ ί α, τ ὴ ν ὑ π ο ν ό μ ε υ σ ι. Ὁ Λένιν ὅταν μετὰ τὴν ἐπικράτησι τῶν Μπολσεβίκων κατηγορήθηκε ὅτι δὲν τηρεῖ τὶς ὑποσχέσεις του καὶ ὅτι ἐκτελεῖ τοὺς πρώην συμμάχους του, τοὺς Ἐσέρους καὶ τοὺς Μενσεβίκους, ἀπάντησε:

«Ὡς σήμερα δίναμε ἀφειδῶς ὑποσχέσεις. Αὐτὸ ἦταν τότε ἀπαραίτητο. Χωρὶς προγράμματα καὶ ὑποσχέσεις δὲν μπορούσαμε νὰ ἐξαπολύσουμε τὴν Ἐπανάστασι... Τώρα, τὰ πράγματα ἀλλάζουν... Μᾶς λένε: Χθὲς τάζατε λαγοὺς μὲ πετραχήλια στοὺς μικροαστοὺς καὶ τοὺς καλούσατε ὡς συμμάχους ἐναντίον τοῦ τσαρισμοῦ ἐνῶ σήμερα διακηρύσσετε ὅτι οἱ Ἐσέροι καὶ οἱ Μενσεβίκοι θὰ σταλοῦν στὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα. Καὶ μᾶς ρωτοῦν: Δὲν εἶναι αὐτὸ ἀσυνέπεια; Ἀπαντοῦμε: Μάλιστα! Εἶναι! Ἀλλὰ ὅσοι ἐκπλήσσονται γι' αὐτὴν εἶναι πολιτικῶς ἠλίθιοι».

(Β. Ι. Λένιν «Στιγμὲς τῆς Ρωσικῆς Ἐπαναστάσεως»).

Οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποιοῦν τ ὸ π α ρ α π λ α ν η τ ι κ ὸ σ ύ ν θ η μ α γιὰ νὰ καθησυχάσουν, νὰ ἀποκοιμήσουν, νὰ ἀφοπλισουν μονομερῶς τοὺς ἐχθρούς των ἢ νὰ ἐξαπατήσουν τὶς μάζες καὶ νὰ ἀχρηστεύσουν τὴν ἐκ μέρους τῆς ἄλλης Προπαγάνδας ἐπισήμανσι τοῦ κινδύνου καὶ τὶς ἐκκλήσεις της γιὰ ἐπαγρύπνησι. Τέτοιο παραπλανητικὸ σύνθημα ἦταν τὸ «συμφιλίωσις» ποὺ ἔρριχνε τὸ Κ.Κ.Ε. κατὰ τὴν περίοδο 1945-47, ἐνῶ εἶχε ἀποφασίσει, προετοίμαζε καὶ ἄρχιζε τὴν Ἀνταρσία. Ἀναλόγους σκοποὺς ἐξυπηρετοῦσε ἡ εἰρηνιστικὴ Προπαγάνδα τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Στάλιν.
Χαρακτηριστικὴ μορφὴ τέτοιας παραπλανητικῆς - ἀφοπλιστικὰ καθησυχαστικῆς προπαγάνδας σήμερα εἶναι ἡ ἄρνησις καὶ γελοιοποίησις κάθε ἰδέας περὶ ὑπάρξεως κομμουνιστικῆς ἀπειλῆς,

Ἐπίσης, οἱ κομμουνισταὶ δὲν διστάζουν νὰ σ υ ν ε ρ γ ά ζ ο ν τ α ι μὲ οἱονδήποτε, νὰ συγκροτοῦν κοινὸ μέτωπο μὲ ὅποια παράταξι καὶ μετά, ἀφοῦ ἐξυπηρετηθοῦν οἱ σκοποί των νὰ ἐξοντώνουν ἀνηλεῶς τοὺς πρώην «συμμάχους» των (συνεργασία μὲ ναζισμό, ἐξόντωσις σοσιαλιστῶν ἀνατ. Εὐρώπης, Μπένες - Μάζαρυκ - Νάγκυ, Κουβανοὶ δημοκράται, Τσὰγκ - Κάϊ - Σὲκ κ.ἄ.).

Πολὺ χρησιμοποιοῦν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὴν ὑ π ό σ κ α ψ ι τ ο ῦ ἐ χ θ ρ ο ῦ ἀ π ὸ τ ὰ μ έ σ α. Νὰ τί ἔλεγε τὸ 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μὲ μιὰ ἀπόφασί του, πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς βουλευτάς:

«Νὰ θυμᾶσαι ὅτι δὲν εἶσαι ἕνας νομοθέτης ποὺ ἀναζητεῖ κοινὴ γλῶσσα μὲ ἄλλους νομοθέτες, ἀλλὰ ἕνας ἀγκιτάτορας τοῦ Κόμματος, ποὺ ἔχει σταλεῖ τὸν ἐχθρὸ γιὰ νὰ ἐφαρμόσει τὶς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος... Τὸ Κ.Κ. μπαί-

νει στὴ βουλὴ ὄχι γιὰ νὰ ἀναπτύξει ἐκεῖ μία ἐποικοδομητικὴ δράση, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑποσκάψει ἀπὸ μέσα τὸν ἀστικὸ κρατικὸ μηχανισμὸ καὶ τὴν ἴδια τὴν βουλή... Οἱ βουλευτές μας ὀφείλουν νὰ καταθέτουν νομοσχέδια ποὺ ἔχουν καταστρωθῆ ἀποκλειστικὰ γιὰ δημαγωγικοὺς σκοπούς, ὄχι γιὰ νὰ υἱοθετηθοῦν ἀλλὰ γιὰ νὰ κάνουν ἀγκιτάτσια.».

Αὐτὸ ἀκριβῶς κάνουν οἱ βουλευταὶ τῶν Κ.Κ. ὅταν καταθέτουν νομοσχέδια γιὰ μεγάλες αὐξήσεις τῶν μισθῶν καὶ τῶν ἡμερομισθίων ἰδίως, ὅταν ξέρουν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις δὲν ἐπιτρέπει νὰ πραγματοποιηθοῦν τέτοιες αὐξήσεις. Ἂν τὸ Κ.Κ. ἦταν κυβέρνησις, ὄχι μόνον δὲν θὰ ἔδινε αὐξήσεις, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐμείωνε τὶς ἀποδοχές των ἐργαζομένων ὅπως ἔγινε σὲ ὅλες τὶς χῶρες ὅπου πῆρε στὴν ἐξουσία. Ἐφ᾽ ὅσον ὅμως ἡ κυβέρνησις εἶναι στὰ χέρια τῶν ἀντιπάλων, προτείνουν αὐξήσεις ποὺ ξέρουν ὅτι θὰ ἀπορριφθοῦν. Ἔτσι ἐκθέτουν στὴν κοινὴ γνώμη τοὺς ἀντιπάλους των.

Πιστοὶ στὴν ἀρχὴ τῆς ἀνεντιμότητος, οἱ κομμουνισταὶ συνηθίζουν νὰ μεταφέρουν τὰ δικά τους ἐλαττώματα στὸν ἐχθρό. Ἀποδίδουν σ᾽ αὐτὸν τὶς δικές τους κακὲς προθέσεις, τοῦ φορτώνουν τὶς συνέπειες τῶν δικῶν τους ἐνεργειῶν, τὸν κατηγοροῦν γιὰ τὶς ἴδιες τὶς δικές τους τὶς πράξεις! Ἐνῶ ἐπιτίθενται, μιλοῦν γιὰ τὸν ἐπιθετισμὸ τῶν θυμάτων τους. (Τὸ 1940 ἡ Ρωσία τῶν 180 ἑκ. ἰσχυρίσθηκε ὅτι ἡ Φινλανδία τῶν 3 ἑκ. τὴν ἀπειλοῦσε καὶ γι᾽ αὐτὸ ἀναγκάσθηκε νὰ τὴν... προλάβη μὲ προληπτικὴ ἐπίθεσι!) Ἐνῶ θέτουν σὲ κίνδυνο τὴν εἰρήνη, καταγγέλλουν τοὺς ἀντιπάλους των γιὰ φιλοπόλεμους! Ἐνῶ ἐξαπολύουν τὸν πόλεμο, κατηγοροῦν τοὺς ἀμυνομένους σὰν ὑπαίτιους. (Κορέα, Βιετνάμ, ἀνταρσία 1946-49). Ἀκόμη καὶ τὰ ἐγκλήματα τους ὀφείλονται σὲ «προβοκάτσιες» ἢ «παγίδες» ποὺ ποὺ τοὺς ἔστησαν οἱ ἄλλοι καὶ αὐτοὶ ἀθωότατα «παρασύρθηκαν». (Τὰ δεκεμβριανὰ τὰ προκάλεσαν οἱ ... ἄγγλοι, τὴν οὐγγρικὴ ἐπανάστασι οἱ «πράκτορες τῶν ἰμπεριαλιστῶν» κ.ο.κ.) Τὸ Κ.Κ.Ε. ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ «ἀποκαλύψη» κάποτε ὅτι οἱ ...δυτικοὶ σχεδίαζαν ἀπόσπασι τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα!! Ἀκόμη καὶ τὴν διένεξί τους μὲ τὸν Τῖτο, οἱ σοβιετικοὶ τὴν ἀπέδωσαν στοὺς... δυτικοὺς ποὺ τὴν προκάλεσαν δῆθεν διὰ τοῦ Μπέρια ποὺ ἦταν τάχα «πράκτορας» τους ἀπὸ τὸ 1920!! Καὶ αὐτὸ τὸ «τεῖχος τοῦ αἴσχους», στὸ Βερολῖνο, οἱ κομμουνισταὶ τὸ κατασκεύασαν γιὰ νὰ σώσουν τὴν ...εἰρήνη ἀπὸ τοὺς δυτικούς, ἐμποδίζοντας τὴν διείσδυσι πρακτόρων στὴν ἀνατ. Γερμανία!!

Οἱ κομμουνισταὶ κατελάμβαναν τὴν ἀν. Εὐρώπη καὶ τὴν Κίνα, ἐξαπέλυαν ἀνταρσίες καὶ ἐπαναστάσεις, ἔθεταν σὲ κίνδυνο τὴν παγκόσμια εἰρήνη. Καὶ ὅταν μπροστὰ σ᾽ αὐτὴν τὴν κατάστασι οἱ δυτικοὶ ἄρχισαν νὰ ὀργανώνουν τὴν ἄμυνά τους, νὰ συγκροτοῦν στρατιωτικοὺς συνασπισμοὺς καὶ νὰ ἐξοπλίζονται, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα παρουσίασε αὐτὲς

τὶς ἐνέργειες σὰν ἀπειλὴ γιὰ τὴν εἰρήνη! Ἡ κακοπιστία τῶν κομμουνιστῶν δὲν ἔχει ὅρια. Ἡ ὑποκρισία τους εἶναι ἀπίθανη. Ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ ὀργανώνουν ὑστερικὲς ἐκστρατεῖες γιὰ τὸν κίνδυνο τῆς ραδιενεργείας λόγῳ τῶν δυτικῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν καὶ ταυτόχρονα νὰ κατηγοροῦν τοὺς διαμαρτυρόμενους γιὰ τὴν ραδιενέργεια τῶν σοβιετικῶν δοκιμῶν σὰν ...φιλοπόλεμους!

Ἕνας ρωσικὸς μῦθος λέει γιὰ τὸν κυνηγὸ ὁ ὁποῖος καταγγέλλει σὰν φταίχτη τὸν λαγὸ ποὺ ὁ ἴδιος σκότωσε! Τὸν ρῶσο κυνηγὸ μιμεῖται ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα τῆς ἀνεντιμότητος.

3. Δεύτερη ἀρχή: ἡ μόλυνσις τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ ἐχθρὸς πρέπει νὰ μολύνεται, νὰ λερώνεται, νὰ στιγματίζεται μὲ κάθε τρόπο. Τοῦτο μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ μὲ διαφόρους τρόπους. Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ἡ «ἀποκάλυψις» κάποιου σκανδάλου, μιᾶς ὕποπτης, ἀντιδημοτικῆς ἢ παρεξηγήσιμης ἐνέργειάς του. Ὅταν εἶναι δυνατόν, ἡ ἀποκάλυψις πρέπει νὰ γίνεται μὲ ντοκουμέντα ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ἀμφισβητηθοῦν ὅπως μὲ ἕνα ἔγγραφο τοῦ ἰδίου τοῦ ἀντιπάλου, μία ἀποκαλυπτικὴ φωτογραφία κ.ο.κ.

Ἄλλος τρόπος γιὰ νὰ μολυνθῇ ὁ ἀντίπαλος εἶναι τὸ ψέμμα. Συνήθως, αὐτό, πρέπει μετὰ νὰ ἀποσυρθῇ, ἀλλὰ ἡ διάψευσις δὲν ἐξαλείφει ποτὲ ἐντελῶς τὴν πρώτη ἐντύπωσι. Ἔτσι λ.χ. ἡ «Αὐγὴ» κατήγγειλε κάποτε ὅτι μία ἐφημερίδα πῆρε ...200 χιλιάδες δολλάρια ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς. Φυσικὰ ἤξερε ὅτι αὐτὸ εἶναι ψέμμα καὶ μόλις ἡ ἐφημερίδα ὑπέβαλε μήνυσι, ἔσπευσε νὰ ζητήση συγγνώμην γιὰ τὸ «λάθος». Ὅμως, πολὺς κόσμος ποὺ διάβασε τὴν καταγγελία, δὲν διάβασε καὶ τὴν διάψευσι. Ἄλλοι πάλι, σκέφθηκαν ὅτι ἡ «Αὐγὴ» ἀναγκάσθηκε γιὰ τὸν ἕνα ἢ γιὰ τὸν ἄλλο λόγο νὰ προβῇ στὴν διάψευσι χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνη ὅτι ἡ καταγγελία της δὲν ἦταν σωστή. Ἔτσι, σὲ ὡρισμένη τουλάχιστον μερίδα τῆς κοινῆς γνώμης, ἔμεινε ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ ἄλλη ἐφημερίδα πῆρε τὰ χρήματα ἀπὸ τοὺς ἀμερικανοὺς ἢ πάντως διατηρεῖ ὕποπτες σχέσεις μαζί τους. Ἡ «Αὐγή», μὲ ἕνα ψέμμα, μόλυνε τὸν ἀντίπαλό της.

Ὅπως εἶπε ὁ Α. Χίτλερ, *«καὶ τὸ πιὸ ξεδιάντροπο ψεῦδος ἀφίνει πάντοτε ἴχνη ἀκόμη καὶ ἂν ἐκμηδενισθῇ».*

Ἄλλη προσφιλὴς μέθοδος τῶν κομμουνιστῶν γιὰ νὰ μολύνουν τοὺς ἐχθρούς τους εἶναι νὰ τοὺς ρίχνουν ὅλους στὸ ἴδιο καζάνι. Ἔτσι, τὸ 1952, ὅταν ἤθελαν νὰ κτυπήσουν τὸν Πλαστήρα, ἔρριξαν τὸ σύνθημα: «Τί Πλαστήρας, τί Παπάγος, εἶναι οἱ δύο ὄψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος, τοῦ νομίσματος τῆς ἀμερικανοκρατίας. Ὁ Πλαστήρας εἶναι ὁ Ἰούδας

τῆς Δημοκρατίας. Ὁ Παπάγος ὁ δήμιός της». Ὁ Πλαστήρας ἀνοίγει τὸν δρόμο στὸν Παπάγο»(*).

Καταργοῦν ἔτσι τεχνητὰ τὶς διαφορὲς ἀνάμεσα στοὺς ἀντιπάλους των, σβύνουν τὶς ἀποχρώσεις καὶ παρουσιάζουν μιὰ ἁπλοποιημένη εἰκόνα τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἀκὸ ἐκεῖ, ὅλοι οἱ κακοί, ὅλοι οἱ ἴδιοι. Ἀπὸ ἐδῶ ἐμεῖς, οἱ μόνοι ποὺ διαφέρουμε, οἱ καλοί».

Σύμφωνα μὲ τὴν τακτικὴ τοῦ κοινοῦ καζανιοῦ, δὲν ὑπάρχουν παρὰ δύο μόνον θέσεις, δύο παρατάξεις. Ἔτσι ἐπιδιώκεται καὶ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ ἀτόμου στὸ ὁποῖο ὑποβάλλεται ἡ ἰδέα ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη ἀνεξάρτητο, ἀλλὰ εἶναι ὁπωσδήποτε ὑποχρεωμένο νὰ διαλέξη μία ἀπὸ τὶς δύο παρατάξεις, γιὰ νὰ ἐνταχθῆ σ' αὐτήν. Οἱ Προπαγάνδες, καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλες ἡ κομμουνιστική, ἐπιτίθενται μὲ λύσσα ἐναντίον τοῦ μὴ στρατευμένου ἀτόμου ποὺ ἀπορρίπτει τὸ δίλημμα τῆς προσχωρήσεως σὲ μία ἀπὸ τὶς δύο θέσεις. Ὅταν ἀρνεῖται νὰ παραδοθῆ καὶ μάλιστα «γιὰ πάντα» σὲ μία παράταξι (πρὸ πάντων στὸ Κ.Κ.) τὸ κατηγοροῦν γιὰ ἀσυνέπεια, προδοσία, ἀποστασία, λιποταξία. Τοῦ ἀρνοῦνται τὸ δικαίωμα τῆς συνεχοῦς ἐκλογῆς, διαφωνίας, ἀλλαγῆς καὶ διαφοροποιήσεως. Ἔτσι προσπαθοῦν νὰ τὸ δεσμεύσουν, νὰ τὸ αἰχμαλωτίσουν γιὰ πάντα, νὰ τοῦ κλείσουν κάθε πύλη διαφυγῆς.

Ἡ μόλυνσις τοῦ ἐχθροῦ των χρησιμοποιεῖται πολὺ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ὅταν δὲν μποροῦν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς ἰδέες τῶν ἄλλων, τότε, ἀντὶ νὰ κτυπήσουν τὶς ἰδέες, κτυποῦν τοὺς φορεῖς των, ποὺ σὰν ἄτομα ἀσφαλῶς παρουσιάζουν τρωτά. Κτυποῦν αὐτὸν ποὺ τὰ λέγει, ὄχι αὐτὰ ποὺ λέγει. Καὶ ἐκθέτοντάς τον, καταστρέφουν ἐμμέσως τὰ ἐπιχειρήματά του τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι σὲ θέσι νὰ ἀντιμετωπίσουν. Τὸν ἄξιο, τὸν σκληρὸ ἀντίπαλό τους, τὸν δυσφημοῦν, τὸν διαβάλλουν, τὸν διασύρουν, τὸν διώκουν, τὸν συντρίβουν, τὸν ἐξαγοράζουν, καθ' οἱονδήποτε τρόπο τὸν ἐξουδετερώσουν, ὥστε εἴτε νὰ ἀναγκασθῆ νὰ παύση τὴν ἐναντίον τους Προπαγάνδα, εἴτε ἂν παρ' ὅλα αὐτὰ τὴν συνεχίση νὰ θεωρεῖται «διαβεβλημένος» καὶ νὰ μὴ εἰσακούεται. Αὐτὴν τὴν τακτικὴ ἐφαρμό-

(*) «Ὁ Πλαστήρας εἶναι ὁ δολιοφθορέας τῆς Δημοκρατίας ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀνοίγει τὸν δρόμο στὸν Παπάγο».

(«Αὐγή» 19/10/52)

«Πλαστήρας καὶ Παπάγος καὶ οἱ δύο σας εἴσαστε ἕνα. Τί Νικόλας τί Ἀλέξης;»

(«Αὐγή» 19/10/52)

«Ψηφίστε Ε.Δ.Α. γιατὶ καὶ οἱ δύο παρατάξεις, ΕΠΕΚ καὶ Συναγερμὸς βασικὰ ἐκπροσωποῦν τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ ἀκολουθοῦν τὴν ἴδια πολιτική».

(Μήνυμα τῶν ὑποψηφίων τῆς ΕΔΑ συνδυασμοῦ Ἀθηνῶν. «Αὐγή» 9/11/52).

«Γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθῆ ὁ Παπάγος πρέπει νὰ παραμερισθῆ ὁ Πλαστήρας ὁ πιὸ θανάσιμος ἐχθρός μας».

(Ν. Ζαχαριάδης — «Αὐγή» 15/11/52).

ζει σὲ μεγάλη ἔκτασι ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα στὴν χώρα μας. Δὲν ἀσχολεῖται σχεδὸν καθόλου μὲ τὸ περιεχόμενο τῆς ἀντικομμουνιστικῆς διαφωτίσεως. Ἀποφεύγει συστηματικὰ τὸν ἰδεολογικὸ διάλογο, τὸν ἀγῶνα τῶν ἰδεῶν. Στρέφεται ἀποκλειστικὰ πρὸς τὴν κατεύθυνσι τοῦ διασυρμοῦ τῶν φορέων τοῦ ἀντικομμουινισμοῦ.

Γιὰ νὰ κτυπήση τοὺς φορεῖς τῶν ἐχθρικῶν ἰδεῶν, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα κάνει κατάχρησι χαρακτηρισμῶν τοὺς ὁποίους «κολλᾶ» στοὺς ἀντιπάλους της («φασίστες», «ἀντιδραστικούς», κλπ.).

4. Τρίτη ἀρχή: Ὁ κακὸς βοσκός.

Ὅταν βλέπουν ὅτι οἱ ἰδέες τῶν ἀντιπάλων τους βρίσκουν ἀπήχησι στὶς μάζες, τότε, οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμόζουν τὴν ἀρχὴ τοῦ «κακοῦ βοσκοῦ». Κηρύττουν δηλαδὴ ὅτι οἱ μάζες ποὺ ἀκολουθοῦν τοὺς ἀντιπάλους εἶναι «καλές». Οἱ ἰδέες ποὺ ἐκφράζουν τὰ ἀντίπαλα κόμματα ἐπίσης αὐτὲς καθ' ἑαυτὲς εἶναι «καλὲς» καὶ σωστές. Οἱ ἡγέτες ὅμως τῶν ἀντιπάλων εἶναι «κακοί».

Μετατρέπονται κάποτε οἱ κομμουνισταὶ ἀκόμη καὶ σὲ ὑπερασπιστὰς τῶν ἰδεῶν τῶν ἀντιπάλων τους καὶ τοὺς κατηγοροῦν ὄχι γιατὶ τὶς διαδίδουν, ἀλλὰ γιατὶ δῆθεν τὶς «προδίδουν». Ἔτσι, ἀντὶ νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ πολεμήσουν κατὰ μέτωπον μὲ ἰδέες ποὺ ἀποδείχνονται δημοφιλεῖς, πολεμοῦν ἐναντίον αὐτῶν ποὺ τὶς ἐκφράζουν κατηγορώντας τους γιὰ «ἀσυνέπειες ἀνάμεσα στὰ ὡραῖα λόγια καὶ τὶς κακὲς πράξεις» κ.λ.π.

Στὴν Δυτικὴ Εὐρώπη λ.χ. τὰ Κ.Κ. δὲν καταπολεμοῦν τὶς ἰδέες τοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀλλὰ τὶς ἡγεσίες τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων ποὺ δῆθεν προδίδουν στὴν πρᾶξι αὐτὲς τὶς ἰδέες. Τὸ Κ.Κ. τῆς Γαλλίας ἔρριχνε ἐπὶ χρόνια συνεχῶς τὸ σύνθημα: «Κοινὸ μέτωπο μὲ τοὺς σοσιαλιστὲς ἐργαζομένους χωρὶς τοὺς σημερινοὺς ἡγέτες τους». Τὸ ποίμνιο εἶναι καλό. Οἱ βοσκοί τους εἶναι οἱ κακοί.

Τὸ ἴδιο κάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ στὴν Ἑλλάδα ὅπου διακηρύττουν ὅτι δὲν ἀγωνίζονται ἐναντίον τῶν μαζῶν ποὺ ἀκολουθοῦν ἄλλα κόμματα ἀλλὰ μόνον ἐναντίον τῆς ἡγεσίας των.

Αὐτὴ ἡ μέθοδος, ἔχει καὶ τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἐπιτρέπει νὰ γίνεται μία ἐξατομίκευσις τοῦ ἀντιπάλου, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι πλέον ἡ μεγάλη μάζα ποὺ ψήφισε λ.χ. Παπάγο, ἀλλὰ μόνον ὁ ἴδιος ὁ Παπάγος καὶ μερικοὶ ἐπιτελεῖς του.

Ἔτσι οἱ ὀπαδοὶ τῶν Κ.Κ. ἔχουν τὴν ἐντύπωσι ὅτι δὲν πολεμοῦν ἐναντίον τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρᾶγμα ποὺ θὰ τοὺς φόβιζε, ἀλλὰ μόνον ἐναντίον μιᾶς φοῦχτας ἀτόμων ποὺ φυσικὰ μποροῦν νὰ καταβληθοῦν εὔκολα. («Οἱ 200 οἰκογένειες», ἡ «ὀλιγαρχία», ἡ «χούντα» κλπ.).

Ἐξ ἄλλου, μὲ τὴν μέθοδο τοῦ «κακοῦ βοσκοῦ», οἱ κομμουνισταί, συγκεντρώνοντας τὰ πυρά τους σὲ ὡρισμένες μόνο προσωπικότητες τοῦ ἀντιπάλου στρατοπέδου, τὶς πιὸ ἐπικίνδυνες κάθε φορά, προσπαθοῦν νὰ καλλιεργήσουν τὶς φαγωμάρες καὶ τὴν διάσπασι μέσα σ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδο. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχουν, δὲν διστάζουν νὰ ὑποστηρίζουν τὶς προσωπικὲς φιλοδοξίες ὡρισμένων ἀκίνδυνων γι' αὐτοὺς προσωπικοτήτων προπαγανδίζοντας λ.χ. ὅτι «μάλιστα ὁ τάδε (ὁ ἀκίνδυνος) εἶναι ἀληθινὸς σοσιαλιστὴς ἐνῶ ὁ δεῖνα (ὁ ἐπικίνδυνος) προδίδει τὶς ἀρχὲς τοῦ σοσιαλισμοῦ». Πρόκειται γιὰ τὴν ἀρχὴ τῆς ναρκοθετήσεως τοῦ ἀντιπάλου.

Αὐτὴ ἡ τακτικὴ ἐφαρμόζεται καὶ εὐρύτερα ἔναντι παρατάξεων καὶ κομμάτων. Κάθε φορὰ «φταίει» ἕνα μόνο κόμμα ἢ μία παράταξις ἢ ἕνας ἡγέτης καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι καλοῦνται σὲ κοινὸ ἀγῶνα ἐναντίον του ἐν ὀνόματι τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

5. Τετάρτη ἀρχή: Τῆς ἀμφιβολίας.

Ἀποβλέπει κυρίως μὲ διάφορες φῆμες, διαδόσεις, πληροφορίες καὶ ἄλλα μέσα νὰ κλονίση τὴν πίστι τῶν ἀντιπάλων στοὺς ἡγέτας των ἢ στὴν τελικὴ νίκη ἢ στὶς ἰδέες των. Προσπαθεῖ νὰ κάνη τὸν ἐχθρὸ νὰ ἀμφιβάλλη γιὰ τὸ δίκαιο τοῦ ἀγῶνα του. Νὰ τοῦ σπείρη γενικὰ μία ἀνησυχία. Νὰ δηλητηριάση καὶ νὰ ἐξασθενήση τὴν ἀγωνιστική του βούλησι. Συμπίπτει σὲ σημαντικὸ βαθμὸ μὲ τὴν Διαλυτικὴ Προπαγάνδα.

6. Πέμπτη ἀρχή: Τοῦ μίσους.

Συμπίπτει μέχρις ἑνὸς σημείου μὲ τὴν Σταθεροποιητικὴ Προπαγάνδα. Εἶναι ἡ καταπολέμησις τῆς ἐχθρικῆς Προπαγάνδας ὄχι διὰ τῆς ἀπευθείας ἀντιμετωπίσεως τῶν ἰσχυρισμῶν καὶ ἐπιχειρημάτων της ἀλλὰ διὰ τῆς κατὰ κάποιο τρόπο «θωρακίσεως» τῶν ὀπαδῶν ἐναντίον τῶν λεγομένων της ὥστε νὰ καθίστανται «ἀπρόσβλητοι» ἀποκτώντας ἕνα εἶδος «ἀνοσίας». Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται κυρίως διὰ τῆς καλλιεργείας τοῦ φανατισμοῦ καὶ τοῦ μίσους πρὸς τὸν ἐχθρό, ὁπότε οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ τί λέγεται ἀλλὰ γιὰ τὸ ἀπὸ ποιόν λέγεται. Καὶ ἀκοῦς: «Ποιός τὸ γράφει; Ἡ τάδε ἐφημερίδα; (ἐχθρική) Ἔ! τί θέλεις νὰ γράφη αὐτή». Ἢ «Ποιός τὸ εἶπε; Ὁ τάδε; (ἐχθρὸς) Τότε δὲν τὸ πιστεύω».

7. Ἕκτη ἀρχή: Τῆς ὑπερβολῆς.

Ἡ ὑπερβολὴ εἶναι ἕνα μέσο συχνὰ ἀναγκαῖο γιὰ τὴν κατανόησι τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τὶς μάζες. Γιατί, ὅπως διαπίστωσε ἤδη ὁ Λὲ-Μπόν, οἱ μάζες χρειάζονται τὴν ὑπερβολὴ καὶ ἔχουν φυσικὴ τάσι πρὸς αὐτήν. Τὸ δημοτικὸ

τραγούδι, τὰ λαϊκὰ παραμύθια, οἱ παραδόσεις, οἱ παροιμίες, οἱ δεισιδαιμονίες, εἶναι ὑποδείγματα ὑπερβολῆς. Ὁ Φρόϋντ ἐπεσήμανε ὅτι στὰ ὄνειρά μας, ὅλα εἶναι ὑπερβολικά. Ἡ Τέχνη ἐπίσης στηρίζεται στὴν ὑπερβολή, δημιουργώντας «ἥρωες» ὄχι πραγματικοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ σύμβολα (λ.χ. Σάϋλωκ, Ὀθέλλος, Ἄμλετ, Ἰαβέρης κ.ἄ.).

Πολλὲς φορές, ἡ ἁπλῆ ἀλήθεια δὲν γίνεται πιστευτή, ἐνῶ ἡ ὑπερβολή, ἐπειδὴ ἐντυπωσιάζει, γίνεται. Γι' αὐτό, ἡ Ἀντιπροπαγάνδα λέγει: Μεγάλωνε ὅσο μπορεῖς τὰ προσόντα σου, τὶς θετικές σου πλευρές, τὶς ἐπιτυχίες, σου. Μηδένιζε τὶς θετικὲς πλευρές, τὰ προσόντα, τὶς ἐπιτυχίες τοῦ ἀντιπάλου. Μεγάλωνε τὶς ἀποτυχίες του, τὰ λάθη του, τὰ ἐλαττώματά του. Οἱ λεπτὲς διακρίσεις, ὁ σεβασμὸς τῶν ἀποχρώσεων, τὸ ἀκριβὲς ζύγισμα, δὲν ἀποδίδουν. Οἱ μεγάλες μάζες ξέρουν δύο μόνον βασικὲς διακρίσεις — καλὸ καὶ κακό, μαῦρο καὶ ἄσπρο.

8. Ἑβδόμη ἀρχή: Τῆς γενικεύσεως.

Τὰ μελανὰ σημεῖα τοῦ ἀντιπάλου ἀπομονώνονται καὶ προβάλλονται ἐπίμονα κατὰ τρόπο ποὺ νὰ ἐκμηδενίζουν τὰ ἄλλα σημεῖα του καὶ νὰ δημιουργοῦν μία γενικὰ ἀρνητικὴ εἰκόνα γι' αὐτόν. Ἔτσι λ.χ. ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα γενικεύει σὲ τεράστια κλίμακα τὶς περιπτώσεις φυλετικῶν διακρίσεων, γκαγκστερισμοῦ, κερδοσκοπίας, ἀνεργίας στὶς Η.Π.Α. καὶ κατασκευάζει μία τρομερὴ εἰκόνα γιὰ τὸν «ἀμερικανικὸ τρόπο ζωῆς».

Ἡ γενίκευσις εἶναι βασικὸ γνώρισμα τοῦ κομμουνιστικοῦ τύπου ὁ ὁποῖος ἀπὸ μία αὐτοκτονία, ἀπὸ μία χρεωκοπία, ἀπὸ μία ἀτομικὴ περίπτωσι τραγικῆς φτώχειας ἢ κατάφωρης ἀδικίας, ἀπὸ μία βιαιοπραγία, ἀπὸ κάποια παραβίασι ἐλευθεριῶν, βγάζει τὸ συμπέρασμα ὅτι γενικὰ βασιλεύουν ἡ φτώχεια, ἡ κρίσις, ἡ ἀδικία, ἡ τρομοκρατία, ἡ καταπίεσις.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο γενικεύει καὶ τὶς μεμονωμένες ἐπιτυχίες τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου σὲ μερικοὺς συγκεκριμένους τομεῖς (πύραυλοι, διαστημόπλοια) γιὰ νὰ δημιουργήση τὴν ἐντύπωσι μιᾶς καθολικῆς ἀκμῆς του(*).

(*) Ἡ Προπαγάνδα, λοιπόν, ἔχει τὶς ἑξῆς στάσεις ἀπέναντι στὴν ἀλήθεια:

α) Τὴν χρησιμοποιεῖ κατὰ τὸ ἥμισυ. Δηλαδὴ δέχεται καὶ προβάλλει μόνο τὸ τμῆμα τῆς Προπαγάνδας ποὺ τὴν συμφέρει. Τὸ ὑπόλοιπο τμῆμα της τὸ ἀποσιωπᾶ.

β) Τὴν πολλαπλασιάζει. Παίρνει δηλ. μία ἀλήθεια ποὺ τὴν συμφέρει καὶ τὴν μεγαλοποιεῖ, τὴν ὑπερβάλλει, τὴν ἐξαίρει σὲ σημεῖο ὥστε ἐνῶ πρόκειται γιὰ μεμονωμένη ἢ εἰδικὴ περίπτωσι ἢ ἀκόμη καὶ γιὰ ἐξαίρεσι, νὰ τὴν ἀνάγη σὲ γενικὸ κανόνα. Ἔτσι λ.χ. ὁ κομμουνισμὸς προβάλλει μία σύλληψι ὀπαδοῦ του σὰν «τρομοκρατία» «ἀστυνομοκρατία» κ.ο.κ.

γ) Τὴν παραμορφώνει. Ἡ διαστροφὴ ἑνὸς πραγματικοῦ γεγονότος εἶναι πρᾶγμα εὔκολο. Μὲ ἕνα τίτλο, μὲ ἕνα «ἐπεξηγηματικὸ» σχόλιο, μὲ τὴν ἔντεχνη περίληψι,

9. Ὀγδόη ἀρχή: Τῆς ἀσφαλείας.

Σκοπός της νὰ κάνη ἄτρωτους τοὺς ὀπαδούς μιᾶς Ἰδέας, στὴν Προπαγάνδα τοῦ ἐχθροῦ. Νὰ τοὺς δώση ἀνοσία ἀπέναντί της. Νὰ τοὺς καταστήση ἀπρόσβλητους ἀπὸ τὰ πυρά της. Γιὰ νὰ τὸ πετύχη, ἡ Ἀντιπροπαγάνδα προσπαθεῖ νὰ καλλιεργῆ συστηματικά:

α) Τὴν πίστι στὴν νίκη.

β) Τὴν ἐμπιστοσύνη στὴν παράταξι καὶ στὴν ἡγεσία της.

γ) Τὴν ὑπερηφάνεια γιὰ τὴν ἔνταξι στὴν παράταξι.

δ) Τὴν δυσπιστία πρὸς τὰ πάντα ἐκτὸς τῆς παρατάξεως καὶ τῆς Ἰδέας της.

ε) Τὸ μῖσος πρὸς τὸν ἐχθρό.

10. Ἐνάτη ἀρχή: Τῆς διαψεύσεως.

Σκοπὸς ἡ κατάρριψις τῆς ἐχθρικῆς Προπαγάνδας. Μέσον, ἡ διάψευσίς της ἀπὸ τὰ χειροπιαστὰ γεγονότα. Γίνεται εὐρεία χρῆσις φωτογραφιῶν, φωτοτυπιῶν, ὁμολογιῶν καὶ ἀποκαλύψεων. Ὑπενθυμίζονται οἱ ὑποσχέσεις ποὺ δὲν ἐτηρήθησαν, οἱ προβλέψεις τοῦ ἐχθροῦ ποὺ δὲν ἐπαλήθευσαν. Ἐπισημαίνονται οἱ ἀντιφάσεις καὶ οἱ ἀσυνέπειές του. Καταδεικνύεται τὸ χάσμα ἀνάμεσα στὰ λόγια καὶ στὶς πράξεις του. Χρησιμοποιοῦνται ντοκουμέντα τοῦ ἴδιου τοῦ ἐχθροῦ, οἱ αὐτοκριτικές του, οἱ ἐσωτερικὲς διενέξεις του.

11. Δεκάτη ἀρχή: Τοῦ μπούμεραγκ.

Ὅταν ἡ ἐχθρικὴ Προπαγάνδα χρησιμοποιεῖ μὲ ἐπιτυχία κάποιο σύνθημα, ἐπιχείρημα ἢ συλλογισμό, μία ἰδέα ἢ γενικὰ ἕνα ἀποτελεσματικὸ ὅπλο, τότε ἡ Ἀντιπροπαγάνδα, μπορεῖ ἴσως νὰ τὸ καταστρέψη, υἱοθετώντας το. Ἂν δὲν κατορθώση νὰ τὸ χτυπήση κατὰ μέτωπον, προτιμᾶ νὰ τὸ χρησιμοποιήση καὶ αὐτὴ ὥστε ἔτσι νὰ ἀλλάξη τελικὰ τὸ νόημα τοῦ «σήματος». Ἀντὶ νὰ στρέφεται ἐναντίον της, νὰ στραφῆ ὑπέρ της!

Αὐτὸ συνέβη λ.χ. μὲ τὸν χαρακτηρισμὸ «κουκουές». Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. τὸν υἱοθέτησαν καὶ τὸν ἀνήγαγαν σὲ τίτλο τιμῆς!

μὲ τὴν ὑποκριτικὴ ἁπλούστευσι, τὸ ἀληθινὸ γεγονὸς μπορεῖ νὰ χάση κατὰ μέγα μέρος τὸ νόημά του.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα. Ἡ «Αὐγή» (17 Νοεμβρ. 1959) πληροφόρησε τοὺς ἀναγνῶστες της ὅτι 10 χιλιάδες μαροκινοὶ ἔμειναν παράλυτοι ἀπὸ λάδια ποὺ τοὺς ἔδωσαν οἱ ἀμερικανοὶ γιὰ «βοήθεια»! Στὴν πραγματικότητα ἐπρόκειτο γιὰ μηχανέλαια ποὺ πούλησαν σὰν ἄχρηστα οἱ ὑπηρεσίες τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων καὶ τὰ ὁποῖα ἀσυνείδητοι ἰθαγενεῖς ἔμποροι διοχέτευσαν στὴν κατανάλωσι.

δ) Τὴν ἀποσιωπᾶ πλήρως, τὴν ἀγνοεῖ, ὅταν δὲν τῆς συμφέρει καὶ ὅταν βεβαίως μπορεῖ νὰ τὸ κάνη.

ΙΑ' ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ

Ι. Ο ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΗΣ

«Οἱ προπαγανδισταὶ εἶναι οἱ μηχανικοὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν».

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

1. Ἡ ἀνάγκη μονίμων στελεχῶν.

Κάθε ὀπαδὸς μιᾶς Ἰδέας πρέπει νὰ εἶναι καὶ στρατιώτης της, δηλ. προπαγανδιστής της. Ὅμως, ὁ στρατὸς τῶν προπαγανδιστῶν, ὅπως καὶ κάθε ἄλλος στρατὸς πρέπει νὰ στελεχωθῇ ἀπὸ «ἀξιωματικούς». Δηλαδή, στὴν προκειμένη περίπτωσι, ἀπὸ ἐπαγγελματίας προπαγανδιστάς, εἰδικευμένους στὴν τεχνικὴ τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν, ἀπασχολουμένους μονίμως καὶ ἀποκλειστικῶς μὲ αὐτὸ τὸ ἔργο.

Ἡ Προπαγάνδα, πραγματικὴ ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ στὴν ἐποχή μας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπαφίεται στὸ ταλέντο καὶ στὸν αὐθορμητισμὸ τῶν ἐρασιτεχνῶν. Ἀπὸ ἀρκετὲς ἤδη δεκαετίες ἔχει καταστῆ ὑπόθεσις εἰδικῶν, τῶν «μηχανικῶν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς». Ἡ σύγχρονη ἐπιστημονικὴ Προπαγάνδα μπορεῖ νὰ διεξαχθῇ μόνον ἀπὸ εἰδικευμένους καὶ συνεχῶς καταρτιζομένους ἐπαγγελματίες. Οἱ στρατιὲς τῶν «ἐθελοντῶν» προπαγανδιστῶν τῆς Ἰδέας, πρέπει νὰ εἶναι στελεχωμένες καὶ νὰ καθοδηγοῦνται ἀπὸ ἔμπειρα, μόνιμα ἐπαγγελματικὰ στελέχη.

Ἡ ἐπιλογή, ἡ κατάρτισις καὶ ἡ ἀνάδειξις ἑνὸς τέτοιου προπαγανδιστοῦ εἶναι ἔργο μακρᾶς πνοῆς ποὺ ἀπαιτεῖ ἱκανὸ χρόνο καὶ πολλαπλᾶ μέσα.

2. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐπαγγελματισμοῦ.

Τὸ 1903 ἤδη ἔγινε ἡ πρώτη μεγάλη σύγκρουσις γι' αὐτὸ τὸ θέμα στὸ Σοσιαλδημοκρατικὸ Κόμμα τῆς Ρωσίας μεταξὺ τοῦ Λένιν, δηλαδὴ τῶν Μπολσεβίκων (κομμουνιστῶν) καὶ τῶν Μενσεβίκων (σοσιαλιστῶν). Οἱ πρῶτοι, ἔλεγαν ὅτι πρέπει νὰ δημιουργήσουν ἕνα μεγάλο μαζικὸ κόμμα ἀνοικτὸ σὲ ὅλους ποὺ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἄνοδό του στὴν ἐξουσία διὰ τῆς κατακτήσεως τῆς πλειοψηφίας.

Ὁ Λένιν διεφώνησε. Ὄχι, εἶπε, δὲν μᾶς χρειάζεται ἕνα μαζικὸ κόμμα.

'Εκεῖνο ποὺ μᾶς χρειάζεται εἶναι μία ὀργάνωσις πρωτοπορίας, μονολιθική, δυναμική, μαχητική, συγκροτημένη ἀπὸ λίγους ἀποφασισμένους, «ἐπίλεκτους» ἀνθρώπους. Πυρήνας αὐτῆς τῆς ὀργανώσεως θὰ εἶναι οἱ «ἐπαγγελματίαι ἐπαναστάται». «Ὁ ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης», εἶπε ὁ Λένιν, θὰ εἶναι ἕνας ἄνθρωπος στὸν ὁποῖο τὸ κόμμα θὰ ἐξασφαλίζη τὴν ζωή του καὶ ἔτσι, ἀπερίσπαστος ἀπὸ βιοτικὰ προβλήματα καὶ ἄλλες ἀσχολίες, θὰ ἔχη σὰν μοναδικὴ ἐργασία του τὴν ἐπανάστασι. Αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ μοναδικὸς προορισμὸς τῆς ζωῆς του. Οἱ μενσεβίκοι διεφώνησαν. Ὁ Γ. Πλεχάνωφ, ἀντέτεινε ὅτι μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐπαναστάσεως θὰ μετατραπῆ σὲ ὑπόθεσι μιᾶς μικρῆς ὁμάδος ἀνθρώπων. Τὸ κίνημα θὰ κοπῆ ἀπὸ τὶς λαϊκὲς ρίζες του. Καὶ ἂν κάποτε ἐπιτύχη, οἱ «ἐπαγγελματίαι ἐπαναστάται», θὰ κρατήσουν τὴν ἐξουσία γιὰ τὸν ἑαυτό τους. Ἔτσι, θὰ διαδεχθοῦν σὰν κομματικὴ γραφειοκρατία τὴν τσαρικὴ ἀριστοκρατία.

Τελικῶς ἐπεβλήθη ἡ ἄποψις τοῦ Λένιν. Τὸ κόμμα δημιούργησε τοὺς «ἐπαγγελματίας κομμουνιστάς». Αὐτοί, μία ἀσήμαντη ἀλλὰ φανατισμένη, καλὰ ὠργανωμένη, ὁπλισμένη καὶ δυναμικὴ μειοψηφία ἀποφασισμένων ἀνθρώπων, κατώρθωσε νὰ ἁρπάξη τὴν ἐξουσία.

'Επαλήθευσε ὅμως καὶ ἡ πρόβλεψις τοῦ Πλεχάνωφ. Οἱ «ἐπαγγελματίαι κομμουνισταί», ἀπετέλεσαν τὴν νέα ἄρχουσα τάξι, τὴν «γραφειοκρατία», ἡ ὁποία κράτησε τὴν ἐξουσία γιὰ τὸν ἑαυτό της καὶ ἐπὶ μισὸ αἰώνα κυβερνᾶ ἀνεξέλεγκτα τὴν Ρωσία. Τοὺς ἀξιωματούχους τοῦ τσαρικοῦ καθεστῶτος τοὺς διαδέχθηκαν οἱ ἀξιωματοῦχοι τοῦ Κ.Κ.

Ἔκτοτε, οἱ κομμουνισταὶ ὄχι μόνο διατήρησαν τὴν ἀρχὴ τοῦ «ἐπαγγελματισμοῦ», ἀλλὰ καὶ ἐξειδίκευσαν τοὺς «ἐπαγγελματίας» των κατὰ τομεῖς : νόμιμος κομματικὸς μηχανισμός, παράνομος μηχανισμός, Προπαγάνδα κλπ.

Σήμερα ἄλλωστε, ἡ Προπαγάνδα θεωρεῖται μία ἐπιστήμη. Συνεπῶς, πρέπει νὰ τὴν κατέχουν πλήρως ἐκεῖνοι ποὺ θὰ τὴν ἀσκήσουν. Πρέπει μάλιστα νὰ ἀποκτήσουν καὶ ἐξειδίκευσι : Ἔχουμε πλέον εἰδικοὺς προπαγανδιστὰς γιὰ τοὺς ἐργάτες, γιὰ τοὺς ἀγρότες, γιὰ τοὺς διανοουμένους, γιὰ τὴν νεολαία, τὶς γυναῖκες, γιὰ ὅλα τὰ στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅπως ἐπίσης ἔχουμε καὶ εἰδικοὺς γιὰ τὰ διάφορα μέσα τῆς Προπαγάνδας : Ραδιόφωνο, ἐφημερίδα, κινηματογράφο, συγκεντρώσεις, θέατρο, λογοτεχνία κλπ.

3. Τὰ εἴδη τῶν στελεχῶν.

Ἡ Προπαγάνδα εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ χρησιμοποιήση στελέχη εἰδικευμένα σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς ποὺ ἔχουν σχέσι μὲ τὴν Κοινὴ Γνώμη. Χρειάζεται λοιπὸν δημοσιογράφους, ραδιοσυντάκτας, συγγραφεῖς, ἐκπαιδευτικούς, θεολόγους, διαφημιστάς, στρα-

τιωτικούς, ἀστυνομικούς, ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, οἰκονομολόγους. Κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτούς, κατέχει μία πλευρὰ τοῦ πολυσύνθετου φαινομένου ποὺ λέγεται «Κοινὴ Γνώμη», εἶναι ἐξοικειωμένος μὲ τὴν χρῆσι ὡρισμένων ἀπὸ τὰ μέσα ἐπηρεασμοῦ της ἢ γνωρίζει μία κατηγορία τῶν προβλημάτων ποὺ ἐπιδροῦν ἐπάνω της. Ἄρα, ὅλοι οἱ πιὸ ἄνω εἰδικοὶ εἶναι χρήσιμοι καὶ πρέπει νὰ περιλαμβάνονται σὲ ἕνα ἐπιτελεῖο ἢ ὑπηρεσία Προπαγάνδας.

Περισσότερο ὅμως ἀπὸ ὅλους χρειάζονται οἱ κυρίως εἰδικοὶ τῆς Προπαγάνδας (ψυχοπολιτικοί). Σ' αὐτοὺς θὰ στηριχθῆ ἡ κεντρικὴ στελέχωσις τοῦ προπαγανδιστικοῦ μηχανισμοῦ, τοῦ ὁποίου θὰ ἀποτελέσουν τὸν ἐγκέφαλο καὶ τὴν σπονδυλικὴ στήλη.

Ὁ μηχανισμὸς τῆς Προπαγάνδας πρέπει νὰ διαθέτη τὰς ἑξῆς κατηγορίας στελεχῶν:

α) Ἐπιτελικὰ στελέχη. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐκκαθάρισι τοῦ ἰδεολογικοῦ ἐδάφους, τὴν σοβαρὴ μελέτη τῶν προβλημάτων τῆς Κοινῆς Γνώμης, τὴν χάραξι γραμμῆς, τὸν καθορισμὸ τῆς τακτικῆς, τὸν προγραμματισμὸ τῆς ὅλης προπαγανδιστικῆς δραστηριότητος, τὴν ἐκπαίδευσι ἄλλων στελεχῶν, τὴν καθοδήγησι καὶ τὸν ἔλεγχο τῶν ἐκτελεστικῶν στελεχῶν, τὴν συναγωγὴ συμπερασμάτων καὶ πείρας ἀπὸ τὴν ὅλη προπαγανδιστικὴ δραστηριότητα. Τὰ στελέχη αὐτὰ ἐργάζονται στὶς κεντρικὲς ὑπηρεσίες Προπαγάνδας διδάσκουν στὶς σχολὲς κ.ο.κ.

β) Ἐκτελεστικὰ στελέχη. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν προγραμμάτων καὶ ὑλοποιοῦν τὴν γραμμὴ μὲ τὰ διάφορα μέσα τῆς Προπαγάνδας. Ἐργάζονται πρακτικῶς σὲ ἕνα τομέα μέσων Προπαγάνδας ἢ εἶναι γενικῶς, λόγῳ θέσεως, διαμορφωταὶ τῆς Κοινῆς Γνώμης (ἐκπαιδευτικοί, κληρικοί, γεωπόνοι, ἰατροί, κοινοτάρχαι).

γ) Στελέχη—συνδέσμους. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι συνδέουν τὸ ἐπιτελεῖο μὲ τὸν ἐκτελεστικὸ μηχανισμό, διατηροῦν τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸ ἀπέραντο δίκτυο τῶν διαμορφωτῶν τῆς Κοινῆς Γνώμης, διοχετεύουν τὴν γραμμή, ἔρχονται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινό, σφυγμομετροῦν τὰς διαθέσεις του, διαπιστώνουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν προπαγανδιστικῶν ἐνεργειῶν. Κινοῦνται συνεχῶς μεταξὺ προπαγανδιστικοῦ κέντρου καὶ περιφερείας, διαβιβάζοντας πρὸς τὴν δεύτερη, γραμμή, ἐντολές, συνθήματα καὶ μεταφέροντας στὸ πρῶτο, προβλήματα, ἀπορίες, διαπιστώσεις.

δ) Διοικητικὰ στελέχη. Ἀσχολοῦνται τόσο στὶς κεντρικὲς ὅσο καὶ στὶς τοπικὲς ὑπηρεσίες Προπαγάνδας μὲ διοικητικά, τεχνικὰ καὶ διαχειριστικὰ θέματα. Ἐπιλέγονται ἀπὸ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους.

4. Ἡ ἐπιλογὴ τῶν στελεχῶν.

Κατ' ἀρχὴν ὁ ἐργαζόμενος στὴν Προπαγάνδα πρέπει νὰ εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ἐξαιρετικὸς μὲ ἰδιάζουσα ψυχοσύνθεσι καὶ μὲ ἐντελῶς

εἰδικὰ προσόντα. Πρέπει νὰ εἶναι ἀφοσιωμένος στὴν Ἰδέα ποὺ θὰ κληθῆ νὰ ὑπηρετήση. Νὰ ἔχη τόλμη, γενναιότητα, ἀποφασιστικότητα, πρωτοβουλία. Ἐπίσης πειθαρχία καὶ αὐτοπειθαρχία. Νὰ συνδυάζη τὴν σύνεσι καὶ τὴν ψυχραιμία, μὲ τὴν ἀναγκαία σταθερὴ μαχητικότητα. Νὰ ἔχη ἐργατικότητα, ὑπομονή, ἀγωνιστικὴ διάθεσι, ἐπιμονή. Πρέπει ἀκόμη νὰ διαθέτη τεράστιες γνώσεις σὲ ὅλα τὰ θέματα καὶ ἰδίως στὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικά. Ὀφείλει νὰ κατέχη πλήρως τὸν τομέα του, νὰ ἀγαπᾶ τὴν ἐργασία του, νὰ τελειοποιεῖται συνεχῶς σ' αὐτήν. Καὶ ἀκόμη, νὰ ἔχη ἀνεπτυγμένη κρίσι καὶ ὀργανωτικὲς ἱκανότητες. Νὰ ξέρη νὰ δρᾶ μὲ σύστημα καὶ μὲ πρόγραμμα.

Γενικὰ προσόντα γιὰ ὅλα τὰ στελέχη τῆς Διαφωτίσεως πρέπει νὰ θεωρηθοῦν :

α) Ἡ ὕπαρξις προσωπικοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸ ἔργο τους.

β) Ἡ προσήλωσίς των στὴν Ἰδέα ποὺ ὑπηρετοῦν.

γ) Τὸ συλλογικὸ πνεῦμα.

δ) Νὰ εἶναι ἄξιοι ἐμπιστοσύνης.

Ἀπὸ πλευρὰ ἡλικίας προτιμῶνται οἱ μετρίως νέοι, δηλ. 30 - 55 ἐτῶν.

Ὁ προπαγανδιστὴς ποτέ, σὲ καμμιὰ περίπτωσι, ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ὑπάλληλος. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι ὑπόθεσις δημιουργική, ὄχι γραφειοκρατική. Ἀπαιτεῖ παραγωγικὴ φαντασία, πρωτοβουλία, αὐτενέργεια, εὐελιξία, τόλμη. Ἡ ρουτίνα, οἱ τύποι, τὰ ὡράρια, τὰ πρωτόκολλα, τὴν σκοτώνουν. Ὁ προπαγανδιστὴς εἶναι μαχητής, δημιουργὸς καὶ καλλιτέχνης. Πρέπει νὰ ξέρη καλὰ τὴ λαϊκὴ ψυχὴ καὶ νὰ τὴν χειρίζεται ὅπως ὁ μουσικὸς τὸ ὄργανό του. Πρέπει νὰ ἔχη ταλέντο, πάθος, ἱκανότητες, εἰδικὴ ψυχοσύνθεσι. Νὰ ξέρη καλὰ τὴν τέχνη τοῦ γραπτοῦ καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου. Νὰ καταλαβαίνη ἀπὸ ποίησι, θέατρο, κινηματογράφο, λογοτεχνία, εἰκαστικὲς τέχνες, μουσική. Νὰ εἶναι βαθειὰ χωμένος στὴν πολιτική. Νὰ κατέχη τὶς ἰδέες τῆς ἐποχῆς του γενικὰ καὶ εἰδικὰ τὴν Ἰδέα ποὺ ὑπηρετεῖ. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι πόλεμος, δράσις, κίνησις. Δηλαδὴ τὸ ἄκρο ἀντίθετο τῆς ὑπαλληλίας.

Τὸ στέλεχος τῆς Προπαγάνδας πρέπει νὰ εἶναι καλὸς ψυχολόγος, καλὸς ὀργανωτής, καλὸς πολιτικός, καλὸς συζητητής, καλὸς κατηχητὴς ἢ δημεγέρτης.

Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Προπαγάνδας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνας κοινὸς ὑπουργός, δηλ. ἕνας ἀνειδίκευτος. Χρειάζεται ἕνας ἄκρως εἰδικευμένος, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, προπαγανδιστής. Ἕνας ἄνθρωπος μὲ ἰδιοφυία, ταλέντο, μόρφωσι, κατάρτισι, ἀφοσιωμένος ὁλοκληρωτικὰ στὴν ἀποστολή του. Ἕνας ἄνθρωπος μὲ συνείδησι ὄχι κομματική, ἀλλὰ κρατική, καθεστωτική. Ὄχι πολιτευόμενος, ἀλλὰ «πολιτικὸς» μὲ τὴν καλύτερη δυνατὴ ἔννοια τοῦ ὅρου.

Εἰδικώτερα προσόντα ποὺ ἀπαιτοῦνται κατὰ κατηγορίες στελεχῶν εἶναι :

α. Γιὰ τὰ ἐπιτελικὰ στελέχη.

—Ἡ μεγάλη γενικὴ μόρφωσις.
—Ἡ γνῶσις τῆς πολιτικῆς.
—Ἡ βαθειὰ γνῶσις τοῦ ἐχθροῦ.
—Ἡ πλήρης κατοχὴ τῆς προπαγανδιστικῆς τεχνικῆς.
—Ἡ στρατηγικὴ καὶ τακτικὴ ἀντίληψις.
—Ἡ φαντασία.

β. Γιὰ τὰ ἐκτελεστικὰ στελέχη.

—Ἡ πλήρης γνῶσις τῶν μέσων τῆς Προπαγάνδας.
—Ἡ καλὴ τακτικὴ ἀντίληψις.
—Ἡ ἐργατικότης.

γ. Γιὰ τοὺς συνδέσμους.

—Ἡ κοινωνικότης.
—Ἡ πρωτοβουλία.
—Ἡ δραστηριότης.
—Ἡ γνῶσις τῆς προπαγανδιστικῆς τεχνικῆς.

δ. Γιὰ τὰ διοικητικὰ στελέχη.

—Ἡ διοικητικὴ πεῖρα.
—Ἡ ἱκανότης ἐπαφῆς μὲ τὸ κοινό.
—Ἡ γενικὴ καλλιέργεια.
—Ἡ ἀντιγραφειοκρατικὴ διάθεσις.
—Ἡ σχετικὴ πεῖρα σὲ θέματα πληροφοριῶν.

5. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Προπαγάνδας.

Ἰδιαίτερη προσοχὴ πρέπει νὰ δοθῆ στὴν ἐπιλογὴ τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Προπαγάνδας. Ἰδοὺ πῶς τὸν περιγράφει ὁ γάλλος εἰδικὸς Ζ. Ντριενκούρ :

α. Τὰ προσόντα του

«Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Προπαγάνδας πρέπει νὰ εἶναι ταυτοχρόνως καθοδηγητής, ψυχολόγος, ὀργανωτὴς καὶ διπλωμάτης. Νὰ γνωρίζη κατὰ βάθος ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ ὅλες τὶς πλευρὲς τῆς δράσεώς του καθὼς καὶ τὴν χρῆσι ὅλων τῶν ἀπειραρίθμων μέσων ποὺ διαθέτει πρὸς διεξαγωγήν της. Νὰ ἔχη φλογερὴ πίστι καὶ ἀπεριόριστη δύναμι ἐπιρροῆς. Νὰ μὴ εἶναι ἄνθρωπος οὔτε ἑνὸς κόμματος, οὔτε μιᾶς κυβερνήσεως. Νὰ γνωρίζη πλήρως τὶς μᾶζες. Νὰ μὴ εἶναι «πολιτικὸς» ἀλλὰ «πολιτικὸς ἄνδρας».

β. Ὁ ρόλος του.

«Πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄμεσος βοηθὸς τοῦ προέδρου τῆς κυβερνήσεως. Νὰ γνωρίζη ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ καταστάσεως.

'Οφείλει νὰ συμβουλεύη συνεχῶς τὸν πρωθυπουργὸ γιὰ τοὺς καλύτερους τρόπους, πραγματοποιήσεως τῶν σχεδίων του. Αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ μπορεῖ νὰ προβλέπη τὶς ἀντιδράσεις τοῦ ἔθνους. Καὶ συνεπῶς αὐτὸς εἶναι ὁ ἁρμόδιος νὰ ὑποδεικνύη τὴν διαδικασία προκλήσεως ἢ ἀποφυγῆς των. Πρέπει νὰ εἶναι τὸ «ψυχολογικὸ ἐγὼ» τοῦ προέδρου τῆς κυβερνήσεως».

γ. Τὸ ἐπιτελεῖο του.

«Πρέπει νὰ εἶναι ἐμπνευστής, ὀργανωτής, ἐκπαιδευτής. Νὰ συγκροτήση γύρω του ἕνα πλῆρες ἐπιτελεῖο ποὺ νὰ συγκεντρώνη τοὺς εἰδικοὺς ὅλων τῶν κλάδων τῆς τέχνης του, ὅλους τοὺς ἐμπειρογνώμονας. Νὰ πραγματοποιῆ ὁ ἴδιος τὴν σύνθεσι τῶν γνωμῶν καὶ γνώσεων τῶν ἐπιτελῶν του. Στὴν ὁμάδα αὐτὴν νὰ καταργήση κάθε γραφειοκρατία καὶ ὑπαλληλισμό. Ἡ Ὑπηρεσία Προπαγάνδας πρέπει νὰ ἔχη μεγάλη εὐελιξία. Νὰ μοιάζη μὲ ὁμάδα ἐρεύνης καὶ δράσεως, μὲ ἐμπορικὴ ἐπιχείρησι, παρὰ μὲ δημόσια ὑπηρεσία. Οἱ διοικητικοὶ τύποι δὲν προσφέρονται γιὰ ἄμεση καὶ θετικὴ δρᾶσι ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ καθοδηγητικὴ ὁμάδα θὰ εἶναι ἐργαστήριο καὶ ἐπιτελεῖο, ἐπὶ κεφαλῆς μεγαλυτέρων καὶ πολυαρίθμων ὁμάδων διεσπαρμένων προπαγανδιστῶν, ἀγκιτατόρων καὶ πληροφοριοδοτῶν εἰδικῶς ἐκπαιδευμένων, ὁμάδων ἀπὸ φανατικοὺς καὶ φλογεροὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι νὰ ἔχουν διδαχθῆ τὴν ἐπιστήμη τῆς Προπαγάνδας.

Ὁ ὑπεύθυνος τῆς Προπαγάνδας εἶναι ἕνας πραγματικὸς διευθυντὴς ὀρχήστρας τῆς ἐθνικῆς γνώμης».

δ. Τὸ προκαταρτικὸ ἔργο του.

«Ἀφοῦ συγκροτήση τὸ ἐπιτελεῖο του, πρέπει νὰ συγκεντρώση καὶ τὶς ἄλλες προϋποθέσεις τοῦ ἔργου του. Τὴν κατὰ βάθος γνῶσι σὲ ὅλες της τὶς λεπτομέρειες, τῆς πολιτικῆς ποὺ θὰ ὑποστηρίξη. Τὴν κατατόπισί του σὲ ὅλα τὰ πνευματικά, ὑλικά, κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ δεδομένα τοῦ λαοῦ ἢ τῆς μερίδος τοῦ λαοῦ, ποὺ θέλει νὰ ἐπηρεάση. Τὸν ἐφοδιασμό του, μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ γνωρίζη τὶς ἐπιθυμίες, παραδόσεις, συνήθειες καὶ τὸν τρόπο ζωῆς τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ὁποῖο θὰ ἀπευθυνθῆ. Πρὶν ἀναλάβη δρᾶσι πρέπει νὰ δημιουργήση ἕνα πραγματικὸ «ἐθνικὸ ἀρχεῖο». Νὰ εἶναι πληροφορημένος μὲ ἀκρίβεια γιὰ ὅλα τὰ ρεύματα κοινῆς γνώμης τῆς χώρας, τὴν ψυχολογικὴ καὶ τὴν γενική της κατάστασι, ὥστε νὰ γνωρίζη ποιὰ στιγμὴ μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθῆ ἢ νὰ ἀπορριφθῆ μία ἰδέα. Νὰ γνωρίζη ὅλα ὅσα ἐνδιαφέρουν καὶ ὅλα ὅσα μποροῦν νὰ ἐπηρεάσουν τὴν ζωὴ τῆς χώρας ὡς τὶς βαθύτερες ρίζες των.

Πρέπει νὰ εἶναι ὁ Μέγας Περίεργος καὶ ὁ Μέγας Γνώστης».

II. Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

1. Η ἀνάγκη κεντρικοῦ ἐπιτελείου.

Ὅπως καὶ κάθε ἄλλος πόλεμος, ἔτσι καὶ ὁ πόλεμος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθημάτων εἶναι ἀδύνατον νὰ διεξαχθῆ χωρὶς ἕνα κεντρικὸ ἐπιτελεῖο ποὺ θὰ μελετᾶ τὴν κατάστασι, θὰ προγραμματίζη, θὰ κάνη τὸν καταμερισμὸ ἔργου γιὰ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ προγράμματος καὶ θὰ τὸν ἐλέγχη τὴν ἐφαρμογή του.

Μόνον ἂν ὑπάρχη Κεντρικὴ Ὑπηρεσία Προπαγάνδας, ὁ ἰδεολογικὸς πόλεμος διεξάγεται σωστὰ καὶ ἐπὶ ἑνιαίας βάσεως. Δηλαδή, κάτω ἀπὸ κεντρικὴ καθοδήγησι, μὲ προγραμματισμένο καταμερισμό, μὲ σαφῶς καθωρισμένους γιὰ ὅλους στόχους, μὲ γενικὸ σχέδιο, ἑνιαία γραμμή, συντονισμὸ καὶ σύστημα. Μόνον τότε μπορεῖ νὰ ἐξαλειφθοῦν ἡ διασπάθισις δυνάμεων καὶ μέσων, ἡ σύγχυσις ἁρμοδιοτήτων, ἡ ἔλλειψις προοπτικῆς, ἡ προχειρολογία, ὁ ἐρασιτεχνισμός. Καὶ μόνον τότε ἡ ἰδεολογικὴ προσπάθεια ἑνὸς ἔθνους ἢ μιᾶς παρατάξεως προσλαμβάνει τὴν ἀναγκαία συνέχεια καὶ συνέπεια.

2. Ὁ ρόλος τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας.

Βασικὸς προορισμὸς μιᾶς Κ.Υ. Προπαγάνδας εἶναι νὰ καταστῆ ὁ κεντρικὸς ἐπιτελικὸς νοῦς τοῦ πολέμου τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθημάτων, ὁ συντονιστὴς ὅλης τῆς προπαγανδιστικῆς δραστηριότητος. Συνεπῶς, ἡ Κ.Υ. ὀφείλει πρωτίστως νὰ ἐργασθῆ σὰν ἀνώτερο ἐπιτελικὸ ὄργανο μελέτης, προγραμματισμοῦ, καθοδηγήσεως, συντονισμοῦ καὶ ἐλέγχου ὅλων τῶν ἐνεργειῶν ποὺ ἀφοροῦν τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς κοινῆς γνώμης. Ὀφείλει νὰ εἶναι πρωτίστως ὄργανο μελέτης καὶ σχεδιοποιήσεως καὶ μόνον κατὰ δεύτερο λόγο ὄργανο ἐκτελέσεως.

Κατ᾽ ἀρχήν, ἡ Κ.Υ. πρέπει νὰ ἐκτελῆ μόνον ἐνέργειες ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθοῦν ἀπὸ ἄλλο κρατικὸ ἢ ἰδιωτικὸ ὀργανισμὸ κάτω ἀπὸ τὴν καθοδηγησί της καὶ σύμφωνα πρὸς τὴν γραμμή της.

Πρέπει :

α) Νὰ παρακολουθῆ καὶ νὰ ἀναλύη τὴν ἐχθρικὴ Προπαγάνδα.

β) Νὰ ἐπεξεργάζεται τὴν προπαγανδιστικὴ στρατηγικὴ καὶ τακτικὴ τῆς δικῆς της πλευρᾶς καὶ νὰ διοχετεύη τὴ ἑνιαία γραμμὴ πρὸς κάθε κατεύθυνσι. (Ὑπουργεῖα, κρατικὲς ὑπηρεσίες, τῦπο, ἰδιωτικοὺς ὀργανισμούς).

γ) Νὰ καλλιεργῆ καὶ νὰ ἐνισχύη τὴν ἰδεολογία ποὺ ὑπηρετεῖ, νὰ προσαρμόζη τὶς βασικὲς ἰδέες της στὴν σύγχρονη πραγματικότητα καὶ στὶς ἀνάγκες της.

δ) Νὰ κινητοποιῆ ὅλες τὶς δυνάμεις γιὰ τὴν ἐπίτευξι τῶν ἑκάστοτε στόχων.

ε) Νὰ ἐνημερώνη τὴν ὑπεύθυνη κυβέρνησι (ἢ κομματικὴ ἡγεσία) γιὰ τὴν κατάστασι καὶ τὶς διαθέσεις τῆς κοινῆς γνώμης, νὰ εἰσηγεῖται διάφορες ἐνέργειες στὴν πρώτη, νὰ προπαρασκευάζη, νὰ κινητοποιῆ καὶ νὰ σφυγμομετρῆ τὴν δεύτερη.

3. Προϋποθέσεις τῆς Κ.Υ.

Γιὰ νὰ πετύχη στὸν ρόλο της ἡ Κ.Υ. πρέπει:

α) Νὰ ἀποτελεσθῆ ἀπὸ εἰδικούς, καταρτισμένους στὶς μεθόδους τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας καὶ ἐξοικειωμένους θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τόσο μὲ τὴν ἐξυπηρετούμενη ἰδεολογία ὅσο καὶ μὲ τοὺς ἀντιπάλους της, καθὼς καὶ μὲ τὴν ἐθνικὴ πραγματικότητα καὶ μὲ τὴν διεθνῆ πολιτική. Τὸ προσωπικό, πρέπει νὰ ἐπιλέγεται μὲ αὐστηρὰ ἐπαγγελματικὰ κριτήρια, νὰ ἀναπτύσση συνεχῶς τὴν κατάρτισί του καὶ νὰ ἀξιοποιεῖται ὀρθολογικῶς. Ταυτοχρόνως ὅμως, πρέπει νὰ ἀμείβεται ἱκανοποιητικῶς καὶ νὰ ἀπολαμβάνη τὸ συναίσθημα τῆς ἀσφαλείας γιὰ τὸ αὔριο. Δὲν χρειάζονται στρατιὲς ὑπαλλήλων, ἀλλὰ ἐπίλεκτοι συνεργάται. Στὴν ἐπάνδρωσι τῆς Κ.Υ. πρέπει νὰ ἰσχύη ἡ ἀρχὴ ὄχι τῆς ποσότητος, ἀλλὰ τῆς ποιότητος.

β) Νὰ περιβληθῆ μὲ ἀρκετὲς ἁρμοδιότητες, τὸ ἀπαραίτητο κῦρος καὶ τὴν ἀναγκαία ἐξουσία ὥστε νὰ δύναται νὰ συντονίζη κάθε προσπάθεια στὸν τομέα τῆς Προπαγάνδας. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἀποτελῆ ἀνεξάρτητη Ὑπηρεσία ὑπαγομένην ἀπευθείας στὸν πρόεδρο τῆς κυβερνήσεως (ἢ στὴν κεντρικὴ κομματικὴ ἡγεσία ἂν πρόκειται γιὰ κόμμα).

Μὲ τὸν ἱδρυτικὸ νόμο της, μιὰ ἐθνικὴ Κ.Υ. Προπαγάνδας πρέπει νὰ ἀναγνωρίζεται σὰν κεντρικὸ συντονιστικὸ ἐπιτελικὸ ὄργανο τῆς Ἐθνικῆς Διαφωτίσεως μὲ ἁρμοδιότητα νὰ συντονίζη, νὰ κατευθύνη καὶ νὰ ἐλέγχη κάθε ἄλλη δημοσία ὑπηρεσία καὶ κάθε κρατικὸ ὄργανο στὰ θέματα Προπαγάνδας.

γ) Νὰ ἔχη στὴν διάθεσί της ἱκανὰ ὑλικὰ μέσα καὶ νὰ δύναται νὰ τὰ χρησιμοποιῆ ἀμέσως χωρὶς γραφειοκρατικὲς περιπλοκὲς

καὶ βραδύτητες. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ὑπάρχη ἰδιαίτερος ἐτήσιος προϋπολογισμὸς τῆς Ὑπηρεσίας, τοῦ ὁποίου τὰ φανερὰ καὶ τὰ ἀπόρρητα κονδύλια νὰ τῆς χορηγοῦνται ἀμέσως, μὲ τὸ ἄνοιγμα εἰδικοῦ λογαριασμοῦ στὴν διάθεσί της.

δ) Νὰ ἔχη συνδέσμους μὲ τὶς Ἔνοπλες Δυνάμεις, τὰ Σώματα Ἀσφαλείας, τὴν Ἐκκλησία καὶ ὅλα τὰ Ὑπουργεῖα, ἰδίως τῆς Παιδείας, τῶν Ἐσωτερικῶν, τῆς Ἐργασίας, τῆς Γεωργίας καὶ τῆς Προνοίας.

ε) Νὰ εἶναι ὀργανισμὸς καθαρῶς ἐθνικός, ὑπερκομματικός. Ἡ σύνθεσις καὶ λειτουργία του νὰ ἐξασφαλισθοῦν κατὰ τρόπο σταθερό, ἀνεπηρέαστο ἀπὸ τὶς ἑκάστοτε κυβερνητικὲς μεταβολές. Μὲ ἄλλους λόγους ἡ Κ.Υ. Ἐθνικῆς Προπαγάνδας πρέπει νὰ εἶναι θεσμὸς τοῦ καθεστῶτος.

4. Ἐσωτερικὴ ὀργάνωσις τῆς Κ.Υ. Διαφωτίσεως.

Τὸ βασικὸ γιὰ τὴν καλὴ λειτουργία μιᾶς Κ.Υ. Διαφωτίσεως εἶναι νὰ ἐξασφαλίση τὴν ὕπαρξι καὶ λειτουργία ἑνὸς εἰδικευμένου ἐσωτερικοῦ ἐγκεφάλου, ἑνὸς «Ἐπιτελικοῦ Συμβουλίου» τὸν ὁποῖο:

α) Θὰ ἐπεξεργάζεται τὸ βασικὸ ἰδεολογικὸ ὑλικό.

β) Θὰ χαράσση τὴν γραμμὴ δράσεως καὶ θὰ ὑποδεικνύη τὸν τρόπο ἀντιμετωπίσεως κάθε θέματος.

γ) Θὰ προγραμματίζη τὴν γενικὴ δρᾶσι τῆς Κ.Υ. καὶ κάθε τομέως της χωριστά.

δ) Θὰ μεριμνᾶ γιὰ τὴν κατάρτισι καὶ ἀνάδειξι τῶν στελεχῶν.

ε) Θὰ ἐπεξεργάζεται τὶς εἰσηγήσεις πρὸς τὴν κυβέρνησι.

στ) Θὰ συνοψίζη τὴν πεῖρα τοῦ ἔργου τῆς Ὑπηρεσίας καὶ θὰ εἰσηγεῖται μέτρα γιὰ τὴν περαιτέρω βελτίωσί του.

Τὸ ἐπιτελεῖο αὐτό, θὰ ἀποτελέση τὸν κεντρικὸ πυρήνα τῆς Κ.Υ. Ἡ ὑπόλοιπη διάρθωσίς της δύναται νὰ ἀποτελεσθῆ ἀπὸ τὶς ἑξῆς πέντε Διευθύνσεις:

α. Διεύθυνσις Μελετῶν - Προγραμματισμοῦ.
β. Διεύθυνσις Ἐπαφῶν - Πληροφοριῶν.
γ. Διεύθυνσις Διαφωτίσεως Ἐσωτερικοῦ.
δ. Διεύθυνσις Διαφωτίσεως Ἐξωτερικοῦ.
ε. Διεύθυνσις Διοικητικοῦ.

Κάθε Διεύθυνσις θὰ περιλαμβάνη ἕνα ἀριθμὸ Τμημάτων καὶ Γραφείων.

5. Ρόλος τῆς Διευθύνσεως Μελετῶν καὶ Προγραμματισμοῦ.

Αὐτὴ πραγματοποιεῖ ἰδεολογικὲς καὶ πολιτικὲς μελέτες. Ἐπεξεργάζεται θέματα βασικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὑποβάλλει ἐκθέσεις καὶ εἰσηγήσεις

στὸ Ἐπιτελικὸ Συμβούλιο τῆς Ὑπηρεσίας. Εἰσηγεῖται τὰ προγράμματα προπαγανδιστικῆς δραστηριότητος στὸ σύνολό τους.

Τὰ Τμήματά της:

α) Μελετῶν ὅπου ἀνήκουν ἡ σύνταξις σοβαρῶν μελετῶν, ἡ συγγραφὴ συγγραμμάτων καὶ ἡ ἔκδοσις θεωρητικοῦ περιοδικοῦ ὀργάνου.

β) Προγραμματισμοῦ, μὲ ἁρμοδιότητα τὴν ἐπεξεργασία ἐτησίων καὶ μηνιαίων προγραμμάτων καθὼς καὶ προγραμμάτων γιὰ εἰδικὲς μόνιμες ἢ ἔκτακτες διαφωτιστικὲς ἐκστρατεῖες (ἐπέτειοι, ἔκτακτα γεγονότα).

γ) Δελτίων Γραμμῆς, γιὰ τὴν σύνταξι καὶ ἔκδοσι Δελτίων μὲ τὰ ὁποῖα διοχετεύονται πρὸς τοὺς διαμορφωτὰς τῆς Κοινῆς Γνώμης οἱ «θέσεις» γιὰ ὅλα τὰ ἐπίκαιρα θέματα.

δ) Στελεχῶν, μὲ ἀποστολὴ τὴν ἐπιλογή, κατάρτισι, ἀξιοποίησι, ἐπιμόρφωσι καὶ ἀνάδειξι τῶν στελεχῶν. Στὸ Τμῆμα αὐτὸ ὑπάγεται ἄμεσα ἡ Κεντρικὴ Σχολὴ Στελεχῶν. Ἐπίσης καθοδηγεῖ ὅλες τὶς ἐπὶ μέρους σχολὲς στελεχῶν. Τέλος «ἔχει ἐπαφὴ μὲ τὰ ἀνάλογα ἱδρύματα τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ μεριμνᾶ γιὰ τὴν ἐπιμόρφωσι στελεχῶν σ' αὐτά.

στ) Βιβλιοθήκης-Ἀρχείου.

6. Ρόλος τῆς Διευθύνσεως Ἐπαφῶν - Πληροφοριῶν.

Αὐτὴ ἔχει διπλῆ ἀποστολή. Τὴν συγκέντρωσι πληροφοριῶν ποὺ εἶναι χρήσιμες γιὰ τὴν Προπαγάνδα καὶ παράλληλα τὴν διοχέτευσι τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ διαφωτιστικοῦ ὑλικοῦ σὲ ὁλόκληρο τὸν κρατικὸ καὶ ἰδιωτικὸ μηχανισμὸ Προπαγάνδας. Ἔχει τὰ ἑξῆς Τμήματα:

α) Ραδιοφωνικῶν ἀκροάσεων. Παρακολουθεῖ τοὺς ξένους ραδιοσταθμοὺς καὶ συντάσσει σχετικὸ ἡμερήσιο δελτίο.

β) Ἐσωτερικοῦ τύπου. Παρακολουθεῖ καὶ ἀναλύει τὰ γραφόμενά του σὲ εἰδικὸ ἡμερήσιο δελτίο.

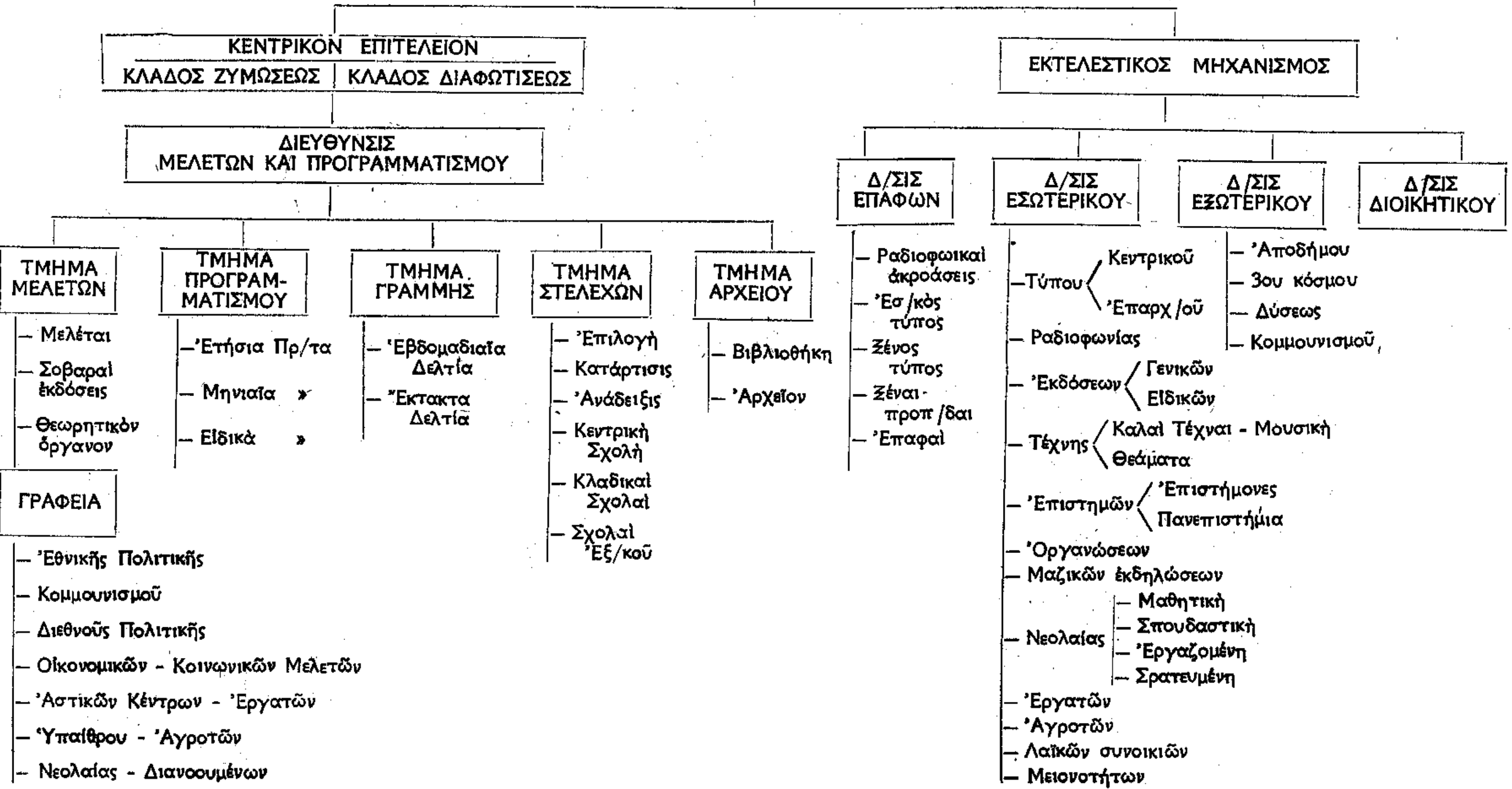
γ) Ξένου τύπου. Παρακολουθεῖ καὶ ἐπισημαίνει ὅλα τὰ ἐνδιαφέροντα δημοσιεύματα του μὲ ἑβδομαδιαῖο δελτίο.

δ) Ἀναλύσεως ξένων προπαγανδῶν. Κάνει μία συνθετικὴ μελέτη ὅλων τῶν ξένων προπαγανδῶν ποὺ ἀφοροῦν τὴν χώρα.

στ) Ἐπαφῶν. Συνδέει τὴν Κ.Υ. μὲ τὶς ὑπηρεσίες πληροφοριῶν, τὰ Γραφεῖα Δημοσίων Σχέσεων Ὑπουργείων καὶ Νομαρχιῶν, τὰ Γραφεῖα Τύπου τῶν Πρεσβειῶν, τὶς ὀργανώσεις καὶ τὰ σωματεῖα.

7. Ρόλος τῆς Διευθύνσεως Διαφωτίσεως Ἐσωτερικοῦ.

Ἀποστολή της εἶναι ἡ ἐκτέλεσις τῶν προγραμμάτων Προπαγάνδας στὸ ἐσωτερικὸ κυρίως διὰ τῆς κινητοποιήσεως καὶ ἀξιοποιήσεως ὅλων τῶν κρατικῶν καὶ ἰδιωτικῶν διαμορφωτῶν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ δευτε-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Κ.Υ.Δ.
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ
ΚΛΑΔΟΣ ΖΥΜΩΣΕΩΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΕΩΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ
Μελέται
Σοβαραί ἐκδόσεις
Θεωρητικὸν ὄργανον
ΓΡΑΦΕΙΑ
Ἐθνικῆς Πολιτικῆς
Κομμουνισμοῦ
Διεθνοῦς Πολιτικῆς
Οἰκονομικῶν - Κοινωνικῶν Μελετῶν
Ἀστικῶν Κέντρων - Ἐργατῶν
Ὑπαίθρου - Ἀγροτῶν
Νεολαίας - Διανοουμένων
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
Ἐτήσια Πρ/τα
Μηνιαῖα »
Εἰδικὰ »
ΤΜΗΜΑ ΓΡΑΜΜΗΣ
Ἑβδομαδιαῖα Δελτία
Ἔκτακτα Δελτία
ΤΜΗΜΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ
Ἐπιλογή
Κατάρτισις
Ἀνάδειξις
Κεντρικὴ Σχολὴ
Κλαδικαὶ Σχολαὶ
Σχολαὶ Ἐξ/κοῦ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΥ
Βιβλιοθήκη
Ἀρχεῖον
ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ
Δ/ΣΙΣ ΕΠΑΦΩΝ
Ραδιοφωνικαὶ ἀκροάσεις
Ἐσ/κὸς τύπος
Ξένος τύπος
Ξέναι προπ/δαι
Ἐπαφαὶ
Δ/ΣΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
Τύπου
Κεντρικοῦ
Ἐπαρχ/οῦ
Ραδιοφωνίας
Ἐκδόσεων
Γενικῶν
Εἰδικῶν
Τέχνης
Καλαὶ Τέχναι - Μουσικὴ
Θεάματα
Ἐπιστημῶν
Ἐπιστήμονες
Πανεπιστήμια
Ὀργανώσεων
Μαζικῶν ἐκδηλώσεων
Νεολαίας
Μαθητικὴ
Σπουδαστικὴ
Ἐργαζομένη
Στρατευμένη
Ἐργατῶν
Ἀγροτῶν
Λαϊκῶν συνοικιῶν
Μειονοτήτων
Δ/ΣΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Ἀποδήμου
3ου κόσμου
Δύσεως
Κομμουνισμοῦ
Δ/ΣΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ

ρευόντως διὰ τῆς ἐπὶ τόπου παραγωγῆς ὡρισμένου προπαγανδιστικοῦ ὑλικοῦ. Τμήματα:

α) Τύπου μὲ Γραφεῖα Κεντρικοῦ καὶ Ἐπαρχιακοῦ Τύπου. Διοχετεύει γραμμή, μεταφράσεις, πρωτότυπο ὑλικό, φωτογραφίες, πληροφορίες στὸν τύπο. Ἐπίσης ἐνημερώνει τοὺς δημοσιογράφους καὶ ὀργανώνει τακτικὲς συνεντεύξεις μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ τύπου.

β) Ραδιοφωνίας μὲ ρόλο κεντρικοῦ καθοδηγητοῦ καὶ συντονιστοῦ ὅλων τῶν ὑφισταμένων δικτύων μὲ σκοπὸ τὴν ἀξιοποίησί τους ὡς μέσων ἐθνικῆς Προπαγάνδας.

γ) Ἐκδόσεων μὲ Γραφεῖα Γενικῶν καὶ Εἰδικῶν Ἐκδόσεων. Οἱ δεύτερες ἀπευθύνονται σὲ εἰδικὰ στρώματα τῆς κοινῆς γνώμης: νεολαία, ἐργάτες, ἀγρότες, γυναῖκες, ἀπόδημοι κ.ἄ.

δ) Τέχνης μὲ Γραφεῖα Θεάτρου - Κινηματογράφου, Καλῶν Τεχνῶν, Μουσικῆς, κλπ.

ε) Ἐπιστημῶν. Τομεῖς του τὰ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα, ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος καὶ τὰ πανεπιστήμια.

στ) Ὀργανώσεων.

ζ) Μαζικῶν ἐκδηλώσεων. Ὀργάνωσις ἢ ἀξιοποίησις λαϊκῶν ἑορτῶν, παρελάσεων, πανηγύρεων, ἐθνικῶν ἐπετείων.

η) Νεολαίας. Γραφεῖα Μαθητικῆς, Σπουδαστικῆς, Ἐργαζομένης καὶ Στρατευμένης νεολαίας.

θ) Ἐργατῶν - Λαϊκῶν συνοικιῶν.

ι) Ἀγροτῶν.

ια) Μειονοτήτων. (ἂν ὑπάρχουν στὴν χώρα).

8. Ρόλος τῆς Διευθύνσεως Διαφωτίσεως Ἐξωτερικοῦ.

Ἀποστολή της εἶναι: Ἡ διαφώτισις καὶ ἐθνικὴ ἀξιοποίησις τῶν ὁμοεθνῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ (λ.χ. ἀλυτρώτων, μεταναστῶν, ὁμογενῶν, ταξιδευόντων). Ἡ ὀρθὴ ἐνημέρωσις τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης περὶ τῆς χώρας, τῶν ζητημάτων της καὶ τῆς πολιτικῆς της.

Ὄργανα καὶ μέσα ποὺ ἀνήκουν στὴν ἁρμοδιότητα αὐτῆς τῆς Διευθύνσεως εἶναι:

α) Τὰ Γραφεῖα Τύπου τῶν Πρεσβειῶν.

β) Ὁ Τύπος τῶν Ἀποδήμων.

γ) Ἡ ἔκδοσις ξενογλώσσων περιοδικῶν καὶ ἄλλων ἐντύπων περὶ τῆς χώρας.

δ) Ἡ πραγματοποίησις ξενογλώσσων ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν.

ε) Οἱ ἐκπομπὲς πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς τοῦ ἐξωτερικοῦ.

στ) Ἕνα Πρακτορεῖο Εἰδήσεων γιὰ τὴν διοχέτευσι πληροφοριῶν στὸ Ἐξωτερικό.

ζ) Οἱ διεθνεῖς ἐκθέσεις.

η) Ὁ Τουρισμός.

θ) Οἱ μορφωτικὲς ἀνταλλαγὲς μὲ τὸ ἐξωτερικό.

ι) Ἡ ναυτιλία (βιβλιοθῆκες καὶ ἐκθέσεις στὰ πλοῖα, ναυτεργατικὲς ὀργανώσεις, ναυτιλιακὲς καὶ ναυτεργατικὲς ἐκδόσεις).

9. Ρόλος τῆς Διευθύνσεως Διοικητικοῦ.

Αὐτὴ ἀσχολεῖται μὲ τὰ θέματα προσωπικοῦ, διαχειρίσεως, διεκπεραιώσεως καὶ ὅλα τὰ τεχνικὰ ζητήματα.

10. Ο μηχανισμὸς τῆς Προπαγάνδας.

Προκειμένου γιὰ μία ἐθνικὴ (κρατικὴ) Ὑπηρεσία Προπαγάνδας, αὐτή, ὀφείλει νὰ διαθέτη ὡρισμένα βασικὰ κλαδικὰ ὄργανα Προπαγάνδας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ κυριώτερα πρέπει νὰ εἶναι:

α) Διευθύνσεις Διαφωτίσεως τῶν Γ.Ε. τῶν Ε.Δ. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴν διεξαγωγὴ (ἐθνικῆς) διαφωτίσεως στοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες τῶν Ἐν. Δυνάμεων, τοὺς ἐφέδρους ἀξιωματικούς, παλαιοὺς πολεμιστάς, ἀναπήρους καὶ ἀποστράτους καθὼς καὶ στὴν νεολαία. Μέσα γιὰ τὴν πραγμάτωσι τοῦ ἔργου των εἶναι οἱ στρατιωτικὲς ἐκδόσεις καὶ σχολές, οἱ ραδιοσταθμοὶ Ε.Δ., τὰ «συνεργεῖα διαφωτίσεως ἐπὶ θεμάτων ἐθνικῆς ἀσφαλείας», τὰ μαθήματα στοὺς στρατιῶτες, ἡ ἀλληλογραφία τῶν στρατιωτῶν μὲ τοὺς οἰκείους των, οἱ ἐφεδροπολεμιστικὲς ὀργανώσεις κ.λ.π. Διευθύνσεις Διαφωτίσεως ἱδρύονται εἰς Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Α. καὶ Γ.Ε.Ν., συντονιζόμενες ἀπὸ ἕνα κεντρικὸ ὄργανο στὸ Γ.Ε.Ε.Θ.Α. (*).

(*) Εἰδικὰ στὶς Ἔνοπλες Δυνάμεις θὰ ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῆ εἰδικὸ Σῶμα Διαφωτιστῶν. Τὴ στιγμὴ ποὺ ὑπάρχουν ἀξιωματικοὶ ἐπιμελητείας, οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν κλπ. εἶναι παράλογο νὰ μὴ ὑπάρχουν ἀξιωματικοὶ διαφωτίσεως σὰν τὸ ἠθικὸ καὶ τὸ φρόνημα τοῦ Στρατεύματος νὰ εἶναι ἀμελητέα θέματα.

Τὸ Σῶμα Διαφωτιστῶν θὰ μποροῦσε ἀρχικῶς, νὰ ἀποτελεσθῆ ἀπὸ εἰδικοὺς ἰδιῶτες ποὺ θὰ ἔπαιρναν ἐξ ἀπονομῆς βαθμοὺς καὶ ἀπὸ στρατιωτικοὺς ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ αὐτὰ τὰ θέματα.

Ὅσοι προορίζονται γι' αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ εἰδικεύονται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποφοίτησί τους ἀπὸ τὶς Σχολὲς Εὐελπίδων - Ἰκάρων - Δοκίμων, στὶς ὁποῖες ἐπίσης θὰ ἔπρεπε νὰ εἰσαχθοῦν ἀνάλογα μαθήματα. Φυσικὰ τὸ Σῶμα θὰ ἀρχίζη ἀπὸ ἀνθυπολοχαγὸ καὶ θὰ φθάνη ὡς τὸν ὑποστράτηγο.

Ἀποστολὴ τοῦ Σώματος, ἡ μέριμνα γιὰ τὸ φρόνημα τοῦ Στρατεύματος. Τὰ μέλη τοῦ Σώματος θὰ διευθύνουν καὶ θὰ ἐπανδρώνουν τοὺ ραδιοσταθμούς, τὶς σχολές, τὰ γραφεῖα δημοσίων σχέσεων, τοὺς ἐκδοτικοὺς οἴκους, τὶς ἐφημερίδες καὶ τὶς λέσχες τῶν Ἐν. Δυνάμεων, θὰ συγκροτοῦν τὶς εἰδικὲς μονάδες ψυχολογικοῦ πολέμου, θὰ ὀργανώνουν τὶς ἑορτές, τελετὲς καὶ παρελάσεις, θὰ ἔχουν ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινὸ καὶ μὲ ἐκπροσώπους των σὲ ὅλες τὶς μονάδες θὰ φροντίζουν γιὰ τὴν ψυχαγωγία, τὴν μόρ-

β) Διεύθυνσις Διαφωτίσεως τῶν Σ.Α. Ἀσχολεῖται μὲ τὴν πολιτικὴ κατάρτισι, καθοδήγησι καὶ διαφώτισι τῶν Σωμ. Ἀσφαλείας διὰ μέσου τῶν σχολῶν, εἰδικῶν κύκλων μαθημάτων, διαλέξεων, ἐκδόσεων κ.ο.κ.

γ) Διεύθυνσις Διαφωτίσεως τῶν Συνδικάτων μὲ σκοπὸ τὴν κατάρτισι (κοινωνικὴ - συνδικαλιστικὴ) τῶν συνδικαλιστικῶν στελεχῶν καὶ ἐνημέρωσι - ψυχαγωγία - ἐπιμόρφωσι τῶν ἐργαζομένων.

δ) Γραφεῖα Δημοσίων Σχέσεων.

I) Σὲ ὅλα τὰ Ὑπουργεῖα. Σὲ κάθε Ὑπουργεῖο λειτουργει Γραφεῖο Δημοσίων Σχέσεων ποὺ ὑπάγεται στὴν Κ. Υ. ἡ ὁποία καὶ ὁρίζει τὸν ἐπὶ κεφαλῆς του. Σκοπὸς τοῦ Γραφείου εἶναι ἡ ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινό, ἡ προβολὴ τοῦ ἔργου τοῦ Ὑπουργείου καὶ ἡ σύνδεσις τοῦ Ὑπουργείου μετὰ τῆς Κ. Υ. γιὰ ἀνταλλαγὴ πληροφοριῶν, ἀμοιβαία ἐνημέρωσι καὶ συντονισμὸ τῆς διαφωτιστικῆς δραστηριότητος.

II) Σὲ ὅλες τὶς Νομαρχίες (ἢ ἀντίστοιχες διοικητικὲς περιφέρειες). Σὲ κάθε Νομαρχία λειτουργεῖ Γραφεῖο Δημοσίων Σχέσεων ὑπαγόμενο στὴν Κ.Υ., ὑπάλληλος τῆς ὁποίας εἶναι ὁ προϊστάμενος του.

Τὰ Γραφεῖα αὐτὰ λαμβάνοντα τὴν γενικὴ γραμμή, τὴν καθοδήγησι καὶ τὸ βασικὸ διαφωτιστικὸ ὑλικὸ ἀπὸ τὴν Κ.Υ. προσαρμόζουν τὴν δραστηριότητά των στὶς τοπικὲς συνθῆκες. Αὐτὰ πραγματοποιοῦν τοπικῶς τὸν συντονισμὸ τῆς διαφωτίσεως διὰ τῆς ἱδρύσεως Νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν μὲ συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων τῆς Διοικήσεως, τῶν Ἐν. Δυνάμεων, τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Παιδείας καὶ τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων. Τέλος, μεριμνοῦν γιὰ τὴν ἀνάδειξι τοπικῶν στελεχῶν διαφωτίσεως.

φωσι, τὸν ἀθλητισμὸ καὶ τὸ ἠθικὸ τοῦ στρατιώτη καὶ γιὰ τὶς σχέσεις Στρατοῦ καὶ Λαοῦ.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος εἰσηγεῖται συνεχῶς ἀπὸ τὸ 1959, τὴν δημιουργία αὐτοῦ τοῦ Σώματος.

III. ΤΟ ΑΓΚΙΤ – ΠΡΟΠ

1. Τί εἶναι.

Τὸ «᾿Αγκὶτ - Πρὸπ» (ἀπὸ τὰ ἀρχικὰ τῶν λέξεων ᾿Αγκιτάτσια καὶ Προπαγάνδα) εἶναι ἡ πανίσχυρη Ὑπηρεσία Προπαγάνδας ποὺ διαθέτει κάθε κομμουνιστικὸ κράτος (καὶ κάθε Κ. Κ.). Τὸ ᾿Αγκὶτ - Πρὸπ ὑπάγεται ἀπευθείας στὸ Π.Γ. τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ. καὶ εἶναι ὑπηρεσία ἰσότιμη μὲ τὴν Κ.Ε. ᾿Ελέγχου καὶ τὸ «Τμῆμα Στελεχῶν» τοῦ Κ.Κ. ᾿Επὶ κεφαλῆς του εἶναι μέλος τοῦ Π.Γ. ἢ τοὐλάχιστον τῆς Κ.Ε.

Μὲ τὴν σημερινή του μορφὴ τὸ ᾿Αγκὶτ - Πρὸπ συνεστήθη ἀπὸ τὸ 18ο συνέδριο τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε. (1939) τὸ ὁποῖο ἀπεφάσισε:
«Νὰ συγκεντρωθῆ ὅλο τὸ ἔργο τῆς κομματικῆς Προπαγάνδας καὶ ᾿Αγκιτάτσιας σὲ ἕνα ὄργανο καὶ νὰ ἐνταχθοῦν οἱ διάφορες ὑπηρεσίες Προπαγάνδας καὶ ᾿Αγκιτάτσιας καθὼς καὶ τὰ διάφορα τμήματα τύπου κάτω ἀπὸ μία ἑνιαία διοίκησι ποὺ θὰ ὑπάγεται στὸ Π.Γ. τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε.». Ἡ ὑπηρεσία τοῦ ᾿Αγκὶτ - Πρὸπ δὲν καθορίζει τὴν γραμμὴ τοῦ Κ.Κ. ᾿Αλλὰ αὐτὴ κανονίζει πῶς, πότε, μὲ ποιὰ μορφὴ καὶ μὲ ποιὰ μέσα θὰ παρουσιασθῆ ἡ γραμμὴ στὴν Κοινὴ Γνώμη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Καμμία ἀπόφασις δὲν παίρνεται ἀπὸ τὴν κομματικὴ ἡγεσία χωρὶς προσυνεννόησι μὲ τὸ ᾿Αγκὶτ - Πρὸπ τὸ ὁποῖο τὴν κατατοπίζει ὑπεύθυνα γιὰ τὶς ἑκάστοτε διαθέσεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Τὸ ᾿Αγκὶτ - Πρὸπ στέκεται ἐπάνω ἀπὸ τὸν κρατικὸ μηχανισμὸ καὶ τὰ Ὑπουργεῖα καὶ κατευθύνει μὲ ἀπόλυτες ἐξουσίες τὰ πάντα ἀπὸ πλευρᾶς Προπαγάνδας (Παιδεία, ᾿Εκκλησία, Πρεσβεῖες, Τύπο, ᾿Αθλητισμό, Τουρισμό, κ.λ.π. Ὅλα, προπαγανδιστικῶς, ὑπάγονται στὸ ᾿Αγκὶτ - Πρόπ).

2. Ἡ διάρθρωσίς του.

Ἡ Ὑπηρεσία ᾿Αγκὶτ - Πρὸπ διαιρεῖται σὲ δύο κεντρικοὺς κλάδους: ᾿Εσωτερικοῦ καὶ ᾿Εξωτερικοῦ.

Στὸν α΄ κλάδο ὑπάγονται:

—Ὁ κομματικὸς μηχανισμὸς (γραφεῖα διαφωτίσεως, κομματικὲς σχολὲς κ.λ.π.).

— Τὸ κεντρικὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο τοῦ Κόμματος («Πράβντα», «Αὐγή»).

—Ὁ ὑπόλοιπος τύπος.

— Τὸ ραδιοφωνικὸ καὶ τηλεοπτικὸ δίκτυο.

—Ὁ κινηματογράφος καὶ τὸ θέατρο.

— Οἱ καλὲς τέχνες.

—Ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς (ἀπὸ πλευρᾶς Προπαγάνδας, μὲ εἰδικὰ γραφεῖα σὲ κάθε Ὑπουργεῖο, Νομαρχία κ.ο.κ.).

— Οἱ ἐκδόσεις.

—Ἡ λογοκρισία.

— Οἱ κοινωνικὲς καὶ ἄλλες ὀργανώσεις.

Στὸ β' κλάδο ὑπάγονται:

—Ὁ τουρισμὸς καὶ οἱ πνευματικὲς ἀνταλλαγὲς μὲ τὸ ἐξωτερικὸ (λ.χ. ὁ σοβιετικὸς ὀργανισμὸς «Βὸξ» ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν μορφὴ αὐτόνομης δημόσιας ὑπηρεσίας ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἀνήκει στὸ Ἀγκὶτ - Πρόπ).

— Οἱ διεθνεῖς μετωπικὲς ὀργανώσεις (Π.Σ.Ε., Π.Σ.Ο., Π.Ο.Δ.Ν., Π.Δ.-Ο.Γ., Δ.Ε.Φ., Δ.Ε.Δ.Ν. κ.ἄ.). Αὐτὲς ὑποστηρίζουν τὴν (σοβιετικὴ) ἐξωτερικὴ πολιτικὴ δίνοντάς της «λαϊκὴ προέλευσι», ἢ «παγκόσμια ὑποστήριξι». Ἐπίσης εἶναι ἀγωγοὶ διοχετεύσεως κομμουνιστικῶν ἀντιλήψεων, ὄργανα ἐξαπατήσεως ἀφελῶν καὶ προπετάσματα συγκαλύψεως καὶ προστασίας κομμουνιστικῶν στελεχῶν.

— Οἱ εἰδικὲς ἐκδόσεις γιὰ τὸ ἐξωτερικό.

— Οἱ ξενόγλωσσες ραδιοφωνικὲς ἐπομπές.

— Τὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ (Κέντρον Πράγας, «Διεθνὴς Ἐπιθεώρηση»).

— Τὰ Πρακτορεῖα Εἰδήσεων (Τάς, Νόβοστι).

Ὁ κλάδος αὐτός, ἐξ ἄλλου συνεργάζεται μὲ τὸ εἰδικὸ «τμῆμα ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων» τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ., τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, τὶς Πρεσβεῖες καὶ ἄλλες ἀποστολὲς στὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὰ Ἀγκὶτ - Πρὸπ τῶν ἄλλων Κ. Κ. Διὰ μέσου αὐτῶν τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὀργανισμῶν, τὸ Ἀγκὶτ - Πρὸπ τοῦ Κ. Κ. Σ.Ε. ἢ τοῦ Κ.Κ. Κίνας κατευθύνει τὶς φιλικὲς ἐκδόσεις στὸ ἐξωτερικό, τοὺς «συνδέσμους φιλίας», τὴν ἔκδοσι δελτίων τῶν κατὰ τόπους πρεσβειῶν, τὴν ὀργάνωσι ἐκθέσεων, τὴν ἀπονομὴ βραβείων σὲ ξένους κ.ο.κ.

3. Ἡ διοικητικὴ διάρθρωσις.

Διοικητικῶς, ἀπὸ πλευρᾶς ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως, ἡ ὑπηρεσία Ἀγκὶτ - Πρόπ, διαιρεῖται κατ' ἀρχὴν ἐσωτερικῶς σὲ 14 τμήματα, τὰ ἀκόλουθα (πρόκειται γιὰ τὸ σοβιετικὸ Ἀγκὶτ - Πρόπ):

α) Προπαγάνδας ('Επιτελεῖο, Διοίκησις).
β) 'Αγκιτάτσιας ('Επιτελεῖο, Διοίκησις).
γ) Κεντρικοῦ τύπου.
δ) Τοπικοῦ τύπου.
ε) 'Εκδοτικῶν οἴκων.
στ) Κινηματογράφου.
ζ) Ραδιοφωνίας - Τηλεοράσεως.
η) Λογοτεχνίας.
θ) Καλῶν Τεχνῶν.
ι) Πολιτιστικῆς Διαφωτίσεως.
ια) Σχολῶν καὶ Παιδείας.
ιβ) 'Επιστημῶν.
ιγ) 'Εσωκομματικῆς Προπαγάνδας.
ιδ) 'Επαφῶν μὲ ἐξωτερικὸ (Βόξ).

'Η ὀργάνωσις τοῦ 'Αγκὶτ - Πρὸπ εἶναι κάθετη (Κ.Ε.Κ.Κ. «δημοκρατιῶν», ἐπιτροπὲς περιοχῶν, πόλεως, ἀχτίδας κ.λ.π.) καὶ ὁριζόντια ('Υπουργεῖα, συνδικᾶτα, ὀργανώσεις, σοβιέτ).

'Η Πολιτικὴ Διεύθυνσις τῶν 'Ενόπλων Δυνάμεων δὲν ὑπάγεται στὸ 'Αγκὶτ - Πρὸπ ἀλλὰ ἀπευθείας στὴν Κ.Ε., 'Επὶ κεφαλῆς της τώρα εἶναι ὁ στρατηγὸς 'Επίσεφ.

4. Δραστηριότης.

'Η ὑπηρεσία 'Αγκὶτ - Πρὸπ τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. διευθύνει ἄμεσα τὶς ἐφημερίδες «Πράβντα» καὶ «'Ισβέστια», τὸ περιοδικὸ «Κομμουνίστ», τοὺς ὀργανισμοὺς «Σοβιετφιλμ» καὶ «Μόσφιλμ», τὴν ὑπηρεσία «Γκλάβλιτ» (λογοκρισίας), τὸν ὀργανισμὸ «Βόξ», τὰ πρακτορεῖα «Τὰς» καὶ «Νόβοστι», τὰ γραφεῖα τύπου τῶν πρεσβειῶν, κ.λ.π.

Κάθε 10 ἡμέρες ἐκδίδει εἰδικὸ ἐσωτερικὸ ὄργανο γιὰ τὴν καθοδήγησι τῶν προπαγανδιστῶν, μὲ τὸν τίτλο «Σημειώσεις τοῦ 'Αγκιτάτορα». Πρόκειται γιὰ δελτίο γραμμῆς ποὺ πιάνει ἕνα ἢ δύο βασικὰ θέματα διεθνοῦς ἢ ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καὶ τὰ ἀναλύει δίνοντας τὶς «θέσεις» ἐπ' αὐτοῦ.

'Επίσης, κάθε βδομάδα, στέλνει σὲ ὅλο τὸν μηχανισμὸ μία ἐγκύκλιο μὲ ἐντολὲς καὶ γραμμὴ γιὰ τὰ διάφορα θέματα. 'Η 'Υπηρεσία 'Αγκὶτ - Πρόπ, βάσει τῆς ἑκάστοτε γραμμῆς τοῦ Κ.Κ., συντάσσει τὰ συνθήματα τῆς Πρωτομαγιᾶς καὶ τῆς 7ης Νοεμβρίου, τοὺς λόγους καὶ τὶς δηλώσεις τῶν κομματικῶν καὶ κρατικῶν ἡγετῶν κ.λ.π.

5. Ὄργανα.

Τὸ 'Αγκὶτ - Πρὸπ χρησιμοποιεῖ βασικὰ τέσσερις τύπους ὀργανώσεως στὸ ἐσωτερικό.

α) Τὸ Κόμμα.

β) Τὸ Κράτος.

γ) Τὶς κοινωνικὲς ὀργανώσεις (συνδικᾶτα, νεολαία, γυναῖκες, ἐπιτροπὲς εἰρήνης, ἐπιστημονικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ σωματεῖα, σύνδεσμοι φιλίας κ.λ.π.).

δ) Τὴν 'Εκκλησία.

Στὸ ἐξωτερικὸ χρησιμοποιεῖ :

α) Τὰ Κ.Κ.

β) Τὴν διπλωματία (πρεσβεῖες καὶ διάφορες ἀποστολές).

γ) Τὶς ποικίλες μετωπικὲς ὀργανώσεις.

δ) Τοὺς εἰδικοὺς πράκτορες.

ε) Τὸ εὐρύτερο σύστημα ἐπαφῶν στὸ ὁποῖο περιλαμβάνονται ὁ τουρισμός, ὁ ἀθλητισμός, τὰ φεστιβάλ, οἱ ἐκδόσεις, τὰ πανεπιστήμια γιὰ τὴν φοίτησι ξένων (λ.χ. πανεπιστήμιο Λουμούμπα στὴν Μόσχα) κλπ.

Τὸ 'Αγκὶτ - Πρὸπ μιᾶς μεγάλης κομμουνιστικῆς χώρας διευθύνει ἄμεσα ἢ ἔμμεσα στὸ ἐξωτερικό, ἕνα ὁλόκληρο δίκτυο ἀπὸ ἐκδοτικοὺς οἴκους, ὀργανώσεις, καταστήματα, κινηματογραφικὲς ἑταιρεῖες καὶ αἴθουσες προβολῆς, θιάσους, τουριστικὰ καὶ ταξιδιωτικὰ γραφεῖα, ἐφημερίδες, ἐμπορικὲς ἐπιχειρήσεις, συνδικᾶτα, κλπ.

ΙΒ' Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

Ι. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

1. Ἡ ἀνάγκη Προγραμματισμοῦ.

Κανένας πόλεμος δὲν μπορεῖ νὰ διεξαχθῆ χωρὶς σχέδιο, χωρὶς πρόγραμμα. Τοῦτο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν πόλεμο τῶν ἰδεῶν. Διεξάγεται καὶ αὐτὸς μὲ βάσι κάποιο πρόγραμμα, ἕνα σχέδιο, ποὺ καταστρώνεται ἀπὸ τὸ κεντρικὸ γενικὸ ἐπιτελεῖο τοῦ «πολιτικοῦ πολέμου». Ἡ προπαγάνδα, ἐκμεταλλεύεται ὀρθολογικῶς τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα τῆς Πολιτικῆς Ψυχολογίας. Εἶναι ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ καὶ πολεμικὴ τέχνη. Εἶναι στρατηγικὴ καὶ τακτική. Δὲν μπορεῖ λοιπὸν νὰ ἀφήση τίποτα ἀπὸ ὅσα τὴν συνιστοῦν στὴν τύχη. Ὀφείλει νὰ διεξάγεται σύμφωνα μὲ ἕνα λεπτομερειακὸ πρόγραμμα ἐπιστημονικῶς ἐπεξεργασμένο καὶ μεθοδικῶς ἐφαρμοζόμενο.

Οἱ προπαγανδιστικὲς ἐνέργειες δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι μεμονωμένες, τυχαῖες, ἀσύνδετες μεταξύ των, ἀσυντόνιστες. Πρέπει νὰ ἀποτελοῦν ἕνα ἑνιαῖο σύνολο ἐνεργειῶν ποὺ συγκλίνουν πρὸς τὸν ἴδιο στόχο. Ἄρα, πρέπει νὰ ἔχουν προγραμματισθῆ ἀπὸ κεντρικὸ ὄργανο συνολικῆς ἐποπτείας καὶ στρατηγικῆς ἀντιλήψεως.

Σὲ καμμιὰ περίπτωσι ἡ Προπαγάνδα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποτελῆ ἐμπειρικὸ ἔργο. Τὸ πρόγραμμά της πρέπει νὰ εἶναι ἕνας μεθοδικὸς πίνακας ποὺ νὰ καθορίζη τὰ πάντα ὡς τὴν ἀκροτελευταία τους λεπτομέρεια χωρὶς νὰ ἀφίνη τὸ παραμικρὸ στὴν τύχη. Στὸ σχέδιο προβλέπονται ὅλες οἱ ἐνέργειες, καθορίζονται ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐπιχειρήσεως. Καθορίζει τὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπό, τοὺς συγκεκριμένους στόχους, τὴν ἀκολουθητέα τακτική, τὸ εἶδος τὴν μέθοδο καὶ τοὺς τρόπους τῆς δράσεως, τὰ μέσα ποὺ θὰ χρησιμοποιηθοῦν, τὸ σύστημα ἐλέγχου τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως. Τὸ πρόγραμμα δὲν ὁρίζει λοιπὸν μόνον τί πρέπει νὰ γίνη ἀλλὰ καὶ πῶς, ἀπὸ ποιοὺς καὶ πότε θὰ γίνη. Προβλέπει τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους θὰ ἐκτελεσθῆ. Ὅπως γράφει ὁ Ζ. Ντριενκοὺρ ὁρίζει βῆμα πρὸς βῆμα ὅλη τὴν πορεία τῆς προπαγανδιστικῆς διαδικασίας καὶ τὸν συντονισμό της στὸν χῶρο καὶ στὸ χρόνο.

2. Τὰ δύο προγράμματα.

Κάθε Προπαγάνδα ἔχει δύο σκέλη: ἕνα ἀμέσου δράσεως καὶ ἕνα μακρᾶς πνοῆς. Μὲ τὸ πρῶτο ἀποβλέπει στὴν πρακτικὴ κινητοποίησι τῶν μαζῶν διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐπικαίρων γεγονότων. Μὲ τὸ δεύτερο, στὸν συστηματικὸ ἰδεολογικὸ προσηλυτισμὸ ἀτόμων διὰ τῆς πειθοῦς.

Τὸ πρῶτο εἶδος δράσεως ἀποβλέπει στὴν κάλυψι τρεχουσῶν ἀναγκῶν (λ.χ. μία προεκλογικὴ ἐκστρατεία). Εἶναι ἡ Ἀγκιτάτσια (ζύμωσις).

Τὸ δεύτερο, ἀποβλέπει στὴν ἱκανοποίησι μονιμοτέρων ἀναγκῶν (λ.χ. διαμόρφωσις στελεχῶν). Εἶναι ἡ κυρίως Προπαγάνδα. Τὸ πρῶτο σκέλος ἀκολουθεῖ ἕνα πρόγραμμα ἀμέσου ἐφαρμογῆς, τακτικῆς φύσεως. Τὸ δεύτερο, ἕνα πρόγραμμα μακρᾶς πνοῆς, στρατηγικῆς φύσεως.

Κάθε Προπαγάνδα συνεπῶς χρειάζεται αὐτὰ τὰ δύο προγράμματα. Τὸ πρῶτο ἀποβλέπει στὴν κάλυψι τρεχουσῶν ἀναγκῶν, ὅπως εἶναι:

α) Ἡ ὀρθὴ ἑρμηνεία ἢ ἀξιοποίησις τῶν ἐπικαίρων θεμάτων καὶ ὁ ἐπ' αὐτῶν προσανατολισμὸς τῆς κοινῆς γνώμης.

β) Ἡ κινητοποίησις τῶν δυνάμεων τῆς παρατάξεως γιὰ τὴν ἐπίτευξι τῶν τακτικῶν της στόχων.

γ) Ἡ ἔγκαιρη ἀντιμετώπισις τῆς καθημερινῆς δραστηριότητος τῶν ἀντιπάλων προπαγανδῶν.

Τὸ ἔργο μακρᾶς πνοῆς, ἀποβλέπει στὴν ἱκανοποίησι μονιμοτέρων ἀναγκῶν ποὺ συνδέονται μὲ τὴν βαθύτερη ὑπόστασι καὶ τὶς εὐρύτερες ἐπιδιώξεις τῆς παρατάξεως. Διεξάγεται λοιπὸν βάσει ἑνὸς μακροπνόου προγράμματος στρατηγικῆς φύσεως.

Κανονικῶς, τὸ ἄμεσο - τακτικὸ πρόγραμμα, ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται στὸ μακρόπνοο - στρατηγικὸ καὶ νὰ τὸ ὑπηρετῇ.

Οἱ ἐπιδιώξεις τοῦ μακροπνόου προγράμματος, εἶναι:

α. Ὀργανωτικῶς.

ι) Ἡ δημιουργία μονίμων θεσμῶν, ὀργάνων καὶ φορέων τῆς Προπαγάνδας.

ιι) Ἡ ἐξασφάλισις σταθερῶν πόρων πρὸς διεξαγωγήν της.

ιιι) Ἡ ἐπιλογή, κατάρτισις καὶ ἀνάδειξις εἰδικευμένων μονίμων στελεχῶν τόσο κεντρικῶν - ἐπιτελικῶν ὅσο καὶ κατὰ τομεῖς (λ.χ. συνδικαλιστικῶν, νεολαίας κ.λ.π.). Ἡ ἐξασφάλισις τῆς μονίμου ἐπαγγελματικῆς χρησιμοποιήσεως αὐτῶν τῶν στελεχῶν.

β. Ἰδεολογικῶς.

ι) Ἡ διαμόρφωσις μιᾶς συγχρονισμένης θετικῆς Ἰδεολογίας ἀποτελουμένης ἀπὸ ἕνα σύνολο βασικῶν ἀξιῶν - ἰδανικῶν.

ιι) Ἡ εὐρυτάτη διάδοσις αὐτῆς τῆς Ἰδεολογίας ἰδίως στοὺς νέους.

ιιι) Ἡ συστηματικὴ καλλιέργεια ἑνὸς δραστηριογόνου φρονήματος. Ἡ κινητοποίησις ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς παρατάξεως πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ἀπωτέρων σκοπῶν της.

ιν) Ἡ συστηματικὴ ὄχι ἁπλῶς εὐκαιριακὴ καταπολέμησις τῶν ἀντιπάλων προπαγανδῶν καὶ ἰδεολογιῶν.

3. Οἱ παράγοντες τῆς Προπαγάνδας.

Γιὰ νὰ καταστρωθῆ τὸ σχέδιο μιᾶς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ μόνιμοι καὶ οἱ συμπτωματικοὶ παράγοντες τῆς Προπαγάνδας.

α. Οἱ σταθεροὶ παράγοντες.

Μόνιμοι παράγοντες ποὺ καθορίζουν κάθε προπαγανδιστικὸ σχέδιο, κάθε προπαγανδιστικὴ ἐπιχείρησι, εἶναι :

ι) Ὁ Σκοπὸς ποὺ ἐπιδιώκεται. Τὸ εἶδος τῆς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως ποὺ θὰ διεξαχθῆ, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἑκάστοτε στόχο.

ιι) Τὸ Κοινὸ πρὸς τὸ ὁποῖο θὰ ἀπευθυνθῆ ἡ συγκεκριμένη προπαγάνδιστικὴ ἐκστρατεία. Οἱ διαφορὲς ποὺ ὑπάρχουν ἀπὸ τὸ ἕνα συγκεκριμένο κοινὸ στὸ ἄλλο ἀσκοῦν ἀποφασιστικὴ ἐπίδρασι στὴν μορφὴ ποὺ θὰ προσλάβη ἑκάστοτε ἡ Προπαγάνδα.

ιιι) Ὁ Χρόνος διεξαγωγῆς τῆς προπαγανδιστικῆς ἐκστρατείας. Μὲ τὸν ὅρο αὐτὸν δὲν ἐννοοῦμε μόνον ἂν εἶναι ἡμέρα ἢ νύκτα, ἄνοιξις ἢ χειμῶνας, Κυριακὴ ἢ καθημερινή, παρ' ὅλο ποὺ ἀσφαλῶς παίζουν καὶ αὐτὰ βασικὸ ρόλο στὴν Προπαγάνδα διότι διαφορετικὰ θὰ μιλήσουμε τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων καὶ διαφορετικὰ μιὰ συνηθισμένη ἡμέρα ἢ στὴν ἐπέτειο μιᾶς ἐπαναστάσεως. Εὐρύτερα ὅμως ἐννοοῦμε μὲ τὸν ὅρο «χρόνος» τὸ σύνολο τῶν ἀντικειμενικῶν δεδομένων τῆς συγκεκριμένης στιγμῆς. Τὸ σύνολο δηλαδὴ τῶν συνθηκῶν, πολιτικῶν, κοινωνικῶν, ψυχολογικῶν, ποὺ καθορίζουν τὴν ψυχολογικὴ κατάστασι τοῦ συγκεκριμένου κοινοῦ.

Ἀκόμη ὁ παράγων χρόνος, ἔχει καὶ τὴν κλασσικὴ ἔννοια τῶν χρονικῶν περιθωρίων μέσα στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὁλοκληρωθῆ ἡ προπαγανδιστικὴ ἐπιχείρησις καὶ νὰ πραγματωθοῦν οἱ στόχοι.

ιν) Τὸ θέμα: Αὐτὸ καθορίζεται ἀνάλογα μὲ τὸν σκοπό, μὲ τὸ κοινό, μὲ τὸ χρόνο καὶ μὲ τὶς γνώσεις τοῦ προπαγανδιστοῦ. Εἶναι ἡ εἰδικὴ μορφὴ ποὺ δίνει στὸ γενικό του σκοπό, ἡ συγκεκριμένη ἐκδήλωσις τοῦ

γενικοῦ του καθήκοντος. Τὸ θέμα ἐξυπηρετεῖ, ἐκφράζει καὶ ταυτόχρονα ἐξειδικεύει καὶ συγκεκριμενοποιεῖ τὸν σκοπό. Εἶναι ἡ προσαρμογή του στὸ κοινό, στὸν χρόνο καὶ στὴν ἱκανότητα τοῦ προπαγανδιστῆ.

ν) Τα Μέσα. Εἶναι τὰ ὑλικὰ καὶ τὰ ἔμψυχα μέσα, ποὺ διατίθενται γιὰ τὴν ἐκτέλεσι μιᾶς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως. Χρήματα, ἀγωγοί, ἔντυπα, ἐφημερίδες, ραδιοσταθμοὶ καὶ ἄλλα ὄργανα ἐλέγχου τῆς κοινῆς γνώμης, μεταφορικὰ μέσα, αἴθουσες, ἄνθρωποι, ὀργανώσεις κ.λ.π.

β. **Οἱ ἀστάθμητοι παράγοντες.**

Πλάϊ στοὺς μόνιμους παράγοντες τῆς Προπαγάνδας ὑπάρχουν καὶ οἱ μὴ μόνιμοι, οἱ τυχαῖοι, οἱ συμπτωματικοί, οἱ ἀστάθμητοι παράγοντες οἱ ὁποῖοι εἶναι:

ι) Τὰ ἔκτακτα γεγονότα ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ προβλέψῃ. Ἐπίσης ἀστάθμητες ὑποκειμενικὲς καταστάσεις τοῦ προπαγανδιστοῦ ἢ τοῦ κοινοῦ.

ιι) Ἡ Προπαγάνδα τοῦ ἀντιπάλου ποὺ ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ ἕνα σοβαρὸ παράγοντα γιὰ τὴν ἔκβασι τῆς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως.

4. Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου.

Ὅπως συνάγεται ἀπὸ ὅσα προηγήθησαν, τὸ σχέδιο τῆς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ πολλοὺς ἑτερογενεῖς παράγοντες. Ἡ κατάστρωσίς του, προϋποθέτει τὴν γνῶσι πολλῶν στοιχείων. Τὴν ἀκριβῆ μελέτη καὶ δημιουργικὴ ἐπεξεργασία ὅλων τῶν πλευρῶν τῆς ἑκάστοτε καταστάσεως, εἴτε μιᾶς χώρας εἴτε τῆς διεθνοῦς. Γι' αὐτό, ἡ κατάστρωσις ἑνὸς προπαγανδιστικοῦ σχεδίου εἶναι ἔργο τεράστιο, ἔργο ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀπὸ ἕνα ἄνθρωπο, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ἕνα ὁλόκληρο ἐπιτελεῖο εἰδικῶν. Γι' αὐτό, στὴν ἐποχή μας, ἡ Προπαγάνδα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιώδεις ὀπαδούς, ἀπὸ τὴν στρατιὰ τῶν κοινῶν ἀγκιτατόρων, προϋποθέτει ὁπωσδήποτε τὴν ὕπαρξι ἑνὸς ἐπιτελείου, τὴν ὕπαρξι εἰδικευμένων «ἐπιστημόνων» τῆς Προπαγάνδας, οἱ ὁποῖοι θὰ καταστρώνουν τὰ σχέδιά της, θὰ τὴν κατευθύνουν καὶ θὰ καθοδηγοῦν τὴν στρατιὰ τῶν προπαγανδιστῶν ποὺ τὴν ἀποτελοῦν ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ μιᾶς Ἰδέας.

Ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ τοῦ ἐπιτελείου εἶναι ἀπαραίτητη γιατὶ ἡ Προπαγάνδα δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐκ τοῦ μηδενός. Στηρίζεται ἐπάνω στὴν λεπτομερειακὴ ἐπιστημονικὴ γνῶσι τοῦ ἀνθρώπου ὡς κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ ὄντος καὶ ἐπίσης, στὴν ἀκριβῆ καὶ προσεκτικὴ μελέτη ὅλων τῶν δεδομένων ποὺ συνθέτουν ἑκάστοτε μία ἀντικειμενικὴ κατάστασι μέσα στὴν ὁποία δρᾶ τὸ ὑποκείμενο, ὁ ἄνθρωπος.

Αὐτὴ τὴν γνῶσι ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἔχῃ ὁ οἱοσδήποτε. Μπορεῖ νὰ τὴν ἔχῃ μόνον ἕνα συλλογικὸ ὄργανο εἰδικῶν ποὺ στηρίζεται ἐπάνω σὲ ἕνα ἄρτιο δίκτυο πληροφοριῶν καὶ διαθέτει ἕνα μεγάλο ἐκτελεστικὸ μηχανισμό.

5. Ἡ ἰσχὺς τῆς Προπαγάνδας.

Ἀπὸ ὅσα ἀναφέραμε ὡς τώρα συνάγεται σαφῶς ἡ τεράστια σημασία καὶ ἡ τρομερὴ δύναμις τῆς Προπαγάνδας.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Ψυχολογικὸς Πόλεμος» Τζὶμ Σκὼτ γράφει:

«Ὁ πολιτικὸς πόλεμος μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὸ ποὺ δὲν ἐπέτυχαν ποτὲ οἱ συνηθισμένοι πόλεμοι».

Ὁ σύμβουλος τοῦ προέδρου Ἀϊζενχάουερ στὰ ζητήματα τοῦ ψυχολογικοῦ πολέμου Τ. Τζάκσον γράφει:

«Στὸ ἑξῆς τὸν ρόλο ποὺ ἔπαιζε τὸ πυροβολικὸ στὴν προετοιμασία τῆς ἐπιθέσεως τοῦ πεζικοῦ θὰ τὸν παίζῃ ἡ ὑπονομευτικὴ Προπαγάνδα. Σκοπός της εἶναι νὰ συντρίψῃ ψυχολογικὰ τὸν ἐχθρὸ πρὶν ἀκόμη ἀρχίσουν οἱ στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις».

Ὁ Μαργκόλιν ἐπίσης γράφει:

«Ἂν χρησιμοποιηθῇ σωστά, ἡ Προπαγάνδα, μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα».

Ὁ πρώην ἀναπληρωτὴς τοῦ μονίμου ὑφυπουργοῦ ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ διευθυντὴς τῆς Ὑπηρεσίας Προπαγάνδας τῆς Ἀγγλίας, Μπροὺς Λόκχαρτ γράφει:

«Οἱ ἀγγλικὲς ραδιοεκπομπὲς πρὸς τὸ ἐξωτερικὸ κοστίζουν σήμερα, ὅσο ἕνα μέτριο καταδρομικό, ἀλλὰ οἱ ἐκπομπὲς αὐτὲς ἀξίζουν ὅσο ὅλα μαζὶ τὰ θωρηκτά μας».

Ὁ σοβιετικὸς εἰδικὸς Α. Λεονίντωφ γράφει:

«Ἡ Προπαγάνδα δημιουργεῖ ἕνα στρατὸ νέου τύπου. Τὸν στρατὸ ποὺ διεξάγει τὸν πολιτικὸ πόλεμο».

6. Καὶ οἱ περιορισμοί της.

Ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς κάνουν νὰ νομίσουμε ὅτι ἡ Προπαγάνδα εἶναι παντοδύναμη. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι ἕνα ὅπλο, ἴσως τρομερότερο καὶ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ βόμβα, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἕνα ὅπλο «καθ' ἑαυτῷ». Ἡ Προπαγάνδα δὲν μπορεῖ νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν πορεία τῶν γεγονότων ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν κατεύθυνσι πρὸς τὴν ὁποία ἐνεργοῦν οἰκονομι-

κοί, κοινωνικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ παράγοντες. Δὲν μπορεῖ νὰ βαδίζῃ χωρὶς νὰ παίρνῃ ὑπ' ὄψι της τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ κοινωνικοὺς νόμους, τὴν πολιτικὴ κατάστασι, τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ, γενικὰ τὰ ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα, τοὺς ἀντικειμενικοὺς νόμους καὶ τὶς ἀντικειμενικὲς καταστάσεις. Ἡ *Προπαγάνδα δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀπὸ τὸ μηδέν*. Πρέπει νὰ στηριχθῇ ἐπάνω στὸ προϋπάρχον ἔδαφος, στὶς ὑλικὲς καὶ ψυχολογικὲς καταστάσεις ποὺ ἔχουν ἤδη διαμορφωθῇ. Πρέπει νὰ πάρῃ ὑπ' ὄψιν της ὅλες τὶς συνθῆκες ποὺ ὑπάρχουν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ θέλησί της. Γι' αὐτό, γιὰ νὰ πετύχῃ, ἡ Προπαγάνδα, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπολύτως θεωρητική, ἀποσπασμένη ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ στηρίζεται μόνο στὴν Ψυχολογία. Πρέπει νὰ βασίζεται καὶ σὲ ἕνα καλὸ *δίκτυο πληροφοριῶν*. Νὰ στηρίζεται ἐπάνω στὰ καθημερινὰ φλέγοντα γεγονότα, προβλήματα καὶ καταστάσεις. Πρέπει δηλαδή, νὰ προσπαθήσῃ ὄχι τόσο νὰ δημιουργήσῃ νέες καταστάσεις, ἀλλὰ κυρίως, νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ νὰ διοχετεύσῃ πρὸς τὰ ἐκεῖ ποὺ θέλει καταστάσεις καὶ δυνατότητες ποὺ ἤδη ὑπάρχουν. Τοὺς ἐθνικοὺς μύθους, τὶς ὁμαδικὲς φοβίες, τὶς μαζικὲς τάσεις κ.λ.π.

Ἔτσι, ὁ ναζισμός, μπόρεσε νὰ ἐπιτύχῃ γιατὶ ἡ Προπαγάνδα του, στηρίχθηκε σὲ δύο βασικὰ προϋπάρχοντα στοιχεῖα: Τὸν παλαιὸ μῦθο τοῦ παγγερμανισμοῦ καὶ στὴν πίκρα τῆς ἥττας τοῦ 1918, τὴν συνυφασμένη μὲ τὴν διάθεσι τῆς ἀντεκδικήσεως.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἐπίσης, προσπαθεῖ στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη καὶ στὴν Γαλλία νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν προϋπάρχουσα γερμανοφοβία, στοὺς Ἄραβες τὸ ἀντιδυτικὸ πνεῦμα ποὺ γέννησε τὸ ἀποικιακό τους παρελθόν, στὶς ΗΠΑ τὰ φυλετικὰ μίση, κ.ο.κ.

Στὴν Γαλλία, κατὰ τὸν πόλεμο, οἱ Γερμανοὶ προσπάθησαν νὰ ἀφυπνίσουν ἀκόμη καὶ τὸν παλαιὸ ἀντιαγγλισμό, τῆς Ζὰν Ντ' Ἄρκ καὶ τοῦ Ναπολέοντος. Στὴν Γιουγκοσλαβία, μπόρεσαν μὲ ἀρκετὴ ἐπιτυχία νὰ ἀφυπνήσουν καὶ νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ παλαιὰ μίση μεταξὺ Κροατῶν καὶ Σέρβων.

Ἡ Προπαγάνδα λοιπόν, πρέπει νὰ προσαρμόζεται στὰ πράγματα, νὰ τὰ ἀκολουθῇ, νὰ τὰ παίρνῃ ὑπ' ὄψιν της. Κατὰ κανόνα, γιατὶ ὑπάρχουν καὶ ἐξαιρέσεις, *δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ μόνη της τὰ γεγονότα ἐκ τοῦ μὴ ὑπάρχοντος*. Μπορεῖ ὅμως νὰ τὰ *ἐπηρεάσῃ βαθύτατα*, νὰ τὰ ἐπιταχύνῃ, νὰ τὰ ἐπιβραδύνῃ, νὰ ἀλλάξῃ τὴν κατεύθυνσί τους. Δὲν ἐνεργεῖ μόνον αὐτὴ ἐπάνω στὴν κοινωνία. Στὶς κοινωνικὲς ἐξελίξεις ἐπιδροῦν διάφοροι νόμοι: βιολογικοί, οἰκονομικοί, κοινωνικοὶ καὶ ἄλλοι. Ἡ Προπαγάνδα, δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς καταργήσῃ. Μπορεῖ ὅμως νὰ τοὺς χρησιμοποιήσῃ, ἀφοῦ προηγουμένως τοὺς μελετήσῃ. Τότε, γίνεται καὶ αὐτὴ ἕνας βασικὸς παράγων ἀπὸ ἐκείνους ποὺ καθορίζουν τὶς κοινωνικὲς ἐξελίξεις.

7. Ἡ πρόβλεψις τοῦ προπαγανδιστικοῦ ἀποτελέσματος.

Ἡ Προπαγάνδα στηρίζεται στὶς φυσιολογικὲς καὶ ψυχικές, συνειδητὲς καὶ ἀσυνείδητες, λειτουργίες τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ λειτουργίες αὐτὲς εἶναι περίπλοκες. Πολλές, εἶναι ἀκόμη ἀνεπαρκῶς γνωστές. Ἐπὶ πλέον, κατὰ τὴν διεξαγωγὴ τῆς Προπαγάνδας, ἐπεμβαίνουν καὶ πολλοὶ ἐξωεπιστημονικοὶ παράγοντες. Τέτοιοι εἶναι ἡ αἰσθητική, τὸ ταλέντο τοῦ προπαγανδιστοῦ, ἡ πίστις του καὶ ἡ αὐτοθυσία του, πολλὰ τυχαῖα γεγονότα συγκυρίες τῆς στιγμῆς, κλπ.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ Προπαγάνδα εἶναι ἀδύνατο νὰ καταστῆ μαθηματικὴ ἐπιστήμη. Στὴν Προπαγάνδα, δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ἀναγάγουμε ὅλα σὲ ἐξισώσεις, ὅπως ἐπεχείρησαν ὡρισμένοι ἀμερικανοὶ ψυχοπολιτικοί, λ.χ. ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Γέηλ Δ. Ντόουμπ πρώην ἀρχηγὸς τοῦ Γραφείου Κατασκοπείας τῆς Ἀμερικανικῆς Διευθύνσεως Στρατιωτικῶν Πληροφοριῶν στὸ βιβλίο του «Στρατηγικὴ τοῦ Ψυχολογικοῦ Πολέμου».

Ἡ Προπαγάνδα δὲν εἶναι παντοδύναμη. Γι' αὐτὸ, ἡ διεξαγωγὴ της πρέπει πάντα νὰ συνδυάζεται καὶ μὲ τὴν πολιτικὴ δρᾶσι, τὴν λῆψι κοινωνικῶν μέτρων, τὴν ὀργάνωσι τῆς στρατιωτικῆς ἄμυνας, τὴν λῆψι μέτρων ἀσφαλείας καὶ διάφορες ἄλλες συναφεῖς ἐνέργειες. Μόνον τότε ἡ Προπαγάνδα γίνεται ἀποτελεσματικὴ καὶ ἡ ἀποτελεσματικότητά της ἂν δὲν εἶναι ἀπόλυτη, εἶναι πάντως τόσο πολὺ μεγάλη, ὥστε κανεὶς σώφρων ἄνθρωπος, κανένα συνετὸ καθεστώς, δέν μπορεῖ νὰ τὴν ἀγνοήση.

II. Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ

1. Ἡ ἀρχὴ τῆς συνεχείας.

Ἡ Προπαγάνδα πρέπει νὰ ἔχῃ «συνέχεια». Κάθε ἐπιχείρησίς της πρέπει νὰ περάσῃ ἀπὸ ὅλες τὶς φάσεις. Νὰ μὴ σταματήσῃ ποτὲ στὴ μέση τοῦ δρόμου ὁπότε θὰ ἦταν ἀποτυχημένη Προπαγάνδα, δηλ. Προπαγάνδα ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ νὰ φθάσῃ ὡς τὸ τέλος, μὲ τὴν ἐπίτευξι τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

Μία προπαγανδιστικὴ ἐπιχείρησις περνᾶ ἀπὸ τὶς ἑξῆς διαδοχικὲς φάσεις:

α) Ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνίχνευσι τοῦ ἐδάφους ποὺ στὴν προκειμένη περίπτωσι εἶναι ἡ Κοινὴ Γνώμη. Μὲ διάφορες κρούσεις διαπιστώνεται ποιὰ εἶναι τὰ αἰσθήματά της καὶ ποιὲς θὰ εἶναι οἱ ἀντιδράσεις ἡμετέρων, ἐνδιαμέσων καὶ ἀντιπάλων στὴν προετοιμαζόμενη ἐνέργεια.

β) Ἀκολουθεῖ ἡ συλλογὴ πληροφοριῶν γιὰ τὸν ἐχθρό. Οἱ πληροφοριοδότες καὶ οἱ πρῶτες κρούσεις τῆς ὑπὸ ἔναρξιν προπαγανδιστικῆς ἐκστρατείας βοηθοῦν νὰ ἐξακριβωθῇ κατὰ πόσον αὐτὸς εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀντιδράσῃ, ποιὸ θὰ εἶναι τὸ εἶδος καὶ ποία ἡ ἔκτασις τῆς ἀντιδράσεώς του καὶ ἐπίσης ποιὰ εἶναι τὰ ἀσθενῆ σημεῖα του.

γ) Ἕπεται ἡ προπαρασκευὴ τοῦ ψυχολογικοῦ ἐδάφους, ὁ «βομβαρδισμὸς» τῆς Κοινῆς Γνώμης μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διαθέτει ὁ προπαγανδιστικὸς μηχανισμός.

δ) Ἐξαπολύεται ἡ κυρίως ἐπίθεσις ἡ ὁποία διαιρεῖται σὲ στάδια, σὲ «ἅλματα», μὲ διαρκῶς αὐξανόμενη ἔντασι ἕως ὅτου φθάσωμε.

ε) Στὴν τελικὴ ἔφοδο, στὸ ἀποκορύφωμα τῆς προπαγανδιστικῆς ἐκστρατείας.

στ) Ἀκολουθεῖ ἕνα στάδιο «παγιώσεως τοῦ κατακτηθέντος (ψυχολογικοῦ) ἐδάφους» δηλ. ἕνας πανηγυρισμὸς τῆς «νίκης» καὶ μία ἔντονη σταθεροποιητικὴ Προπαγάνδα, ποὺ συμπίπτει χρονικῶς μὲ τὴν ἀνίχνευσι καὶ τὴν προπαρασκευὴ τοῦ ἐδάφους, γιὰ τὴν ἔναρξι τῆς νέας προπαγανδιστικῆς ἐκστρατείας. Αὐτὴ πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ὥστε νὰ μὴ ὑπάρξῃ καθόλου κενό.

Ἡ Προπαγάνδα δὲν ἀγαπᾶ τὸ κενό, τὸ μισεῖ καὶ τὸ ἀπεχθάνεται γιατὶ διακόπτει τὴν συνέχειά της. Ἡ Κοινὴ Γνώμη σὲ ξεχνᾶ ἂν δὲν εἶσαι κάθε ἡμέρα, κάθε ὥρα, παρών. Ἡ διακοπὴ τῆς συνεχείας ἐκμηδενίζει ὅλο τὸ προηγούμενο ἔργο. Μία προπαγανδιστικὴ ἐκστρατεία πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχη σχεδιασθῆ ἀπὸ πρῶτα, νὰ διεξαχθῆ μὲ συνέχεια καὶ συνέπεια καὶ νὰ ἀκολουθήση ἀνοδικὴ πορεία, συντηρούμενη μὲ αἰφνιδιαστικὰ πυροτεχνήματα ποὺ νὰ μὴ ἀφίνουν τὴν Κοινὴ Γνώμη νὰ ξεχάση ἢ νὰ κουρασθῆ. Στὸ τέλος, πρέπει νὰ γίνη ἐκτίμησις τῶν ἀποτελεσμάτων, κατοχύρωσις τῶν ἐπιτευγμάτων καὶ ἔναρξις τῆς νέας ἐκστρατείας. Τὴν ἀρχὴ τῆς συνεπείας διατυπώνει ὁ Μάο-Τσὲ-Τοὺνγκ μὲ τὴν ἀλουθη φράσι:

«Ὁ ἐχθρὸς ἐπιτίθεται. Ἐμεῖς ὑποχωροῦμε.
Ὁ ἐχθρὸς κουράζεται. Ἐμεῖς τὸν ἐνοχλοῦμε.
Ὁ ἐχθρὸς σταματᾶ. Ἐμεῖς ἐπιτιθέμεθα.
Ὁ ἐχθρὸς ὑποχωρεῖ. Ἐμεῖς τὸν κυνηγοῦμε».

2. Κανόνες τῆς Προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως.

Στὴν διεξαγωγὴ τῆς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ὡρισμένοι βασικοὶ κανόνες.

α) Ἡ ἔναρξις τῆς ἐκστρατείας, πρέπει νὰ γίνη κατὰ τρόπο ἐντυπωσιακό, μὲ μία θεαματικὴ ἐνέργεια ὥστε νὰ προσελκυσθῆ ἡ προσοχὴ ὁλόκληρης τῆς Κοινῆς Γνώμης, νὰ προκληθῆ τὸ ἐνδιαφέρον της καὶ νὰ παρακολουθήση τὴν ἐκστρατεία. Μπορεῖ λ.χ. ἡ ἔναρξις νὰ γίνη μὲ μία μεγάλη συγκέντρωσι, μὲ ἕνα συλλαλλητήριο, μὲ μία γενικὴ ἀπεργία ἢ μιὰ ἐντυπωσιακὴ πορεία, μὲ τὴν κατάθεσι μιᾶς προτάσεως δυσπιστίας ἢ ἑνὸς σημαντικοῦ νομοσχεδίου στὴν βουλή, μὲ τὴν «συνταρακτικὴ» ἀποκάλυψι κάποιου σκανδάλου ἢ μιᾶς συνωμοσίας κ.ο.κ. Γενικά, πρέπει ἡ ἔναρξις τῆς προπαγανδιστικῆς καμπάνιας νὰ συμπέση καὶ νὰ ταυτισθῆ μὲ κάποιο σημαντικὸ γεγονός.

β) Ἡ διεξαγωγὴ τῆς ἐκστρατείας πρέπει νὰ γίνη μὲ ταχύτητα. Κάθε μέρα νὰ ρίχνονται καὶ νέα συνθήματα, νὰ παρουσιάζονται ὅλο καὶ νέα ἐπιχειρήματα, νὰ γίνονται συνεχῶς νέες ἀποκαλύψεις ὥστε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Κοινῆς Γνώμης, ἀνανεούμενο καθημερινῶς νὰ συντηρεῖται, ἐνῶ ὁ ἐχθρὸς βαλλόμενος συνεχῶς, νὰ μὴ βρίσκη χρόνο νὰ ὀργανώση ἄμυνα ἢ ἀντιπερισπασμό.

Ὁ ρυθμὸς μιᾶς προπαγανδιστικῆς ἐκστρατείας πρέπει νὰ εἶναι ἀσθματικός, ἰλιγγιώδης, μὲ συνεχῆ ἐπιτάχυνσι ποὺ νὰ προχωρῆ κατὰ γεωμετρικὴ πρόοδο. Νὰ εἶναι τέτοιος ὥστε νὰ μὴ παρέχη στὸν ἀντίπαλο τὸν χρόνο νὰ συνέλθη, νὰ συντάξη τὶς δυνάμεις του, νὰ καταστρώση ἕνα ἀντισχέδιο καὶ νὰ ἀντιδράση.

Ταυτόχρονα, ὁ ταχὺς ρυθμὸς δὲν δίνει καὶ στὸ κοινὸ τὸν ἀναγκαῖο χρόνο γιὰ νὰ ἐπεξεργασθῇ λογικῶς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς Προπαγάνδας καὶ νὰ τοὺς διυλίσῃ κριτικῶς. Ἡ ταχύτης, ἀντικαθιστᾶ τὴν σκέψι ἀπὸ τὴν ἔντασι. Προκαλεῖ ἔντονα συναισθήματα. Γι' αὐτό, εἰδικὰ οἱ κομμουνιστικὲς (ἄλλοτε καὶ οἱ φασιστικὲς) προπαγανδιστικὲςἐ κστρατεῖες, διακρίνονται γιὰ τὴν ταχύτητα τῆς διεξαγωγῆς των. Διατηροῦν σκοπίμως μία συνεχῆ ἔντασι ἡ ὁποία κλιμακώνεται κατὰ τρόπο προγραμματισμένο ὥστε νὰ μεγαλώνῃ διαρκῶς προχωρῶντας πρὸς ἕνα εἶδος παροξυσμοῦ.

γ) Ἡ συντήρησις τῆς ἐπιχειρήσεως, πρέπει νὰ ἔχῃ προεξασφαλισθῇ μὲ τὴν κατάλληλη κλιμάκωσι τῶν μέσων, τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν δυνάμεων. Πρέπει νὰ ἔχουν προβλεφθῇ διάφορα «πυροτεχνήματα», ποὺ θὰ ρίχνονται τὴν κατάλληλη ὥρα γιὰ νὰ ἀνανεώνουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ. Ἐπίσης νὰ ὑπάρχουν «ἐφεδρεῖες» ἐπιχειρημάτων, μέσων, ἀγωγῶν, ποὺ νὰ ρίχνονται στὴν μάχη ἂν καὶ ὅταν χρειασθῇ. Δὲν ἐπιτρέπεται στὴ μέση τῆς ἐπιχειρήσεως νὰ ὑπάρξῃ ἔλλειψις «πυρομαχικῶν» δηλ. ἐπιχειρημάτων, συνθημάτων, ἀποκαλύψεων. Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἔχουν προεξασφαλισθῇ σὲ ἀφθονία, ὥστε κανονικὰ νὰ μὴ χρησιμοποιηθοῦν ὅλα, ἀλλὰ νὰ παραμείνουν καὶ ἐφεδρεῖες γιὰ ἄλλη μάχη. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο πρέπει νὰ ἔχουν προεξασφαλισθῇ σὲ ὑπερ-ἐπάρκεια, οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὀργανώσεις, οἱ ἀγωγοί, τὰ χρήματα καὶ γενικὰ ὅτι χρειάζεται γιὰ νὰ πραγματωθῇ τὸ σχέδιο τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ τροφοδοσία της καὶ ἡ ἀναζωογόνησίς της μὲ γεγονότα, εἰδήσεις, φῆμες, νέα συνθήματα, νέες μορφὲς πρέπει νὰ εἶναι συνεχὴς χωρὶς τὴν παραμικρὴ διακοπή, χωρὶς οὔτε ἕνα διάλειμμα ποὺ θὰ ἔδινε τὴν ἐντύπωσι τῆς ἀναστολῆς.

δ) Τὸ τέλος τῆς ἐπιχειρήσεως πρέπει ἐπίσης νὰ εἶναι θεαματικό. Νὰ μοιάζῃ μὲ πανηγυρικὴ ἀποθέωσι. Καὶ ἐπίσης νὰ δίνῃ ὁπωσδήποτε τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἐπιστεγάζει καὶ ἐπισφραγίζει μία νίκη (λ.χ. τερματισμὸς τῆς προεκλογικῆς ἐκστρατείας μὲ συγκέντρωσι στὴν Ἀθήνα).

3. Ἡ ἀπαντητικὴ Προπαγάνδα.

Ἡ διεξαγωγὴ τῆς προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως θέτει τὸ πρόβλημα τῆς ἀπαντητικῆς Προπαγάνδας. Ἂν ἐνῷ διεξάγουμε τὴν ἐκστρατεία μας ὁ ἐχθρὸς ἐκτοξεύσῃ ἐναντίον μας διάφορες κατηγορίες ἐμεῖς τί θὰ κάνουμε; Θὰ ἀπαντήσουμε σ' αὐτὲς ἢ ὄχι; Ἐπίσης ἂν ἀντιδράσῃ στὴν ἐπίθεσί μας μὲ ἕνα ἀντιπερισπασμὸ ἀνοίγοντας ἄλλο θέμα, τί θὰ κάνουμε; Θὰ ἀπαντήσουμε στὴν πρόκλησι ἢ θὰ τὴν ἀγνοήσουμε καὶ θὰ συνεχίσουμε τὴν ἐκστρατεία μας; Καὶ ἀντιστρόφως. Ἂν ὁ ἐχθρὸς ἔχει ἐξαπολύσῃ μία προπαγανδιστικὴ ἐκστρατεία ἐναντίον μας, ἐμεῖς θὰ ἀμυνθοῦμε

ἀπαντώντας καὶ ἀντιτάσσοντας ἀπολογίες στὶς καταγγελίες του ἢ θὰ προτιμήσουμε μία ἄσχετη δική μας αὐτενέργεια ;

Ἡ γνώμη τῶν εἰδικῶν εἶναι ὅτι ἡ ἀπαντητικὴ Προπαγάνδα πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ ἀποφεύγεται διότι μὲ αὐτήν:

α) Γινόμεθα φορεῖς τῆς Προπαγάνδας τοῦ ἐχθροῦ. Γιὰ νὰ τοῦ ἀπαντήσουμε πρέπει νὰ ἀνακοινώσουμε ἔστω καὶ συνοπτικὰ τί εἶπε. Ἔτσι, μεταφέρουμε τὶς ἀπόψεις του στὸ δικό μας κοινὸ καὶ γενικὰ σὲ στρώματα ποὺ πιθανῶς δὲν τὶς εἶχαν πληροφορηθῆ.

β) Παίρνουμε θέσι ἀπολογουμένου. Ὁ ἀπολογούμενος ὅμως, καὶ ὅταν ἀκόμη ἔχει δίκηο, ἐμφανίζεται στὰ μάτια τῆς Κοινῆς Γνώμης σὰν ἀσθενέστερος καὶ ἄρα μειονεκτῆ σοβαρῶς ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου του ποὺ ἀποσπᾶ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ κλῖμα δυνάμεως.

γ) Καταδικαζόμεθα σὲ συνεχῆ ἄμυνα καὶ παραχωροῦμε τὴν πρωτοβουλία στὸν ἐχθρὸ γιατὶ ὡς ὅτου ἀπαντήσουμε στὶς πρῶτες κατηγορίες του, αὐτὸς ἐκτοξεύει δεύτερες, στὶς ὁποῖες πάλι θὰ ἀπαντήσουμε κ.λ.π. Ἔτσι διαλέγει αὐτὸς τὰ θέματα ποὺ θέλει καὶ προπορεύεται διαρκῶς.

Γι' αὐτό, πρέπει νὰ γίνεται περιωρισμένη χρῆσις αὐτοῦ τοῦ εἴδους τῆς Προπαγάνδας ποὺ ἀπὸ τὴν φύσι της εἶναι σχεδὸν πάντοτε στατικῶς ἀμυντική, ἀπολογητική.

Βεβαίως, ὑπάρχουν καὶ περιπτώσεις ποὺ ἡ ἀπαντητικὴ Προπαγάνδα, ἐπιβάλλεται. Τέτοια περίπτωσις εἶναι λ.χ. ὅταν ὁ ἐχθρὸς ἐκτοξεύση μία κατηγορία τόσο βαρειά, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀγνοηθῆ καὶ νὰ ἀποσιωπηθῆ. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, ἡ Κοινὴ Γνώμη, ἀπαιτεῖ καὶ περιμένει τὴν ἀπάντησι, ἡ ὁποία καὶ πρέπει νὰ δοθῆ.

Ἄλλη περίπτωσις ποὺ ἐπιβάλλει τὴν χρῆσι τῆς ἀπαντητικῆς Προπαγάνδας εἶναι ὅταν ὁ ἐχθρὸς διαπράξει ἕνα σοβαρὸ σφᾶλμα. Λ.χ. χρησιμοποιήση ἕνα εὔκολα ἀποδεικνυόμενο ψεῦδος, ἕνα πλαστὸ ντοκουμέντο, μία ἀστήρικτη κατηγορία, ἕνα ἀνύπαρκτο στοιχεῖο κλπ. Τότε τοῦ δίδεται μία καταπελτικὴ ἀπάντησις ποὺ πλήττει καιρίως ὁλόκληρο τὸ οἰκοδόμημα τῆς Προπαγάνδας του.

Καὶ σ' αὐτὲς ὅμως τὶς περιπτώσεις, κατὰ κανόνα, ἡ ἀπάντησις πρέπει νὰ δίδεται μία καὶ μόνη φορά. Ἡ ἀνταπάντησις τοῦ ἐχθροῦ νὰ ἀγνοεῖται. Νὰ ἀποφεύγεται ἡ κατατριβὴ σ' ἕνα διάλογο ποὺ μειώνει τὴν ἀρχικὴ ἐντύπωσι ἀπὸ τὴν πρώτη καταπελτικὴ ἀπάντησι καὶ ἐπιφέρει σύγχυσι στὴν Κοινὴ γνώμη.

4. Εἴδη προπαγανδιστικῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἀναλόγως μὲ τὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ καὶ τὴν ἐφαρμοζόμενη τακτική, ἡ προπαγανδιστικὴ ἐπιχείρησις διακρίνεται σὲ διάφορα εἴδη. Συγκεκριμένως, μπορεῖ νὰ εἶναι:

α) Ἀμυντική, ὅταν γιὰ σκοπό της ἔχει τὴν πρόληψι ἢ ἀπόκρουσι μιᾶς ἐχθρικῆς προπαγανδιστικῆς ἐνεργείας. Διακρίνεται, ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως σὲ προληπτικὴ ἢ προφυλακτικὴ ἐπιχείρησι.

β) Ἐπιθετική. Ὅταν γιὰ σκοπό της ἔχει τὴν καταστροφὴ τῶν ἰδεῶν, τῶν θέσεων ἢ τῆς συνοχῆς τοῦ ἀντιπάλου λέγεται καὶ καταστρεπτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐπιχείρησις.

Ἂν σκοπός της εἶναι ἡ ἐπιβολὴ τῶν δικῶν μας ἰδεῶν, λέγεται θετικὴ ἐπιχείρησις.

γ) Ἑδραιωτική, ὅταν σκοπός της εἶναι ἡ παγίωσις τῶν κατεχομένων ἰδεολογικοπολιτικῶν θέσεων καὶ ψυχολογικῶν ἀποτελεσμάτων. Γι' αὐτὸ λέγεται καὶ ἐπιχείρησις παγιώσεως.

5. Ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἀπὸ ὅσα ἀναφέρθηκαν, συνάγεται ὅτι μία προπαγανδιστικὴ ἐπιχείρησις θέλει πολλαπλῆ προετοιμασία, ἰδεολογικὴ καὶ ὀργανωτική.

Ἡ ἰδεολογικὴ προπαρασκευή, συνίσταται στὸν καθορισμὸ τοῦ σκοποῦ ποὺ πρέπει νὰ πηγάζη (ἢ νὰ ἐμφανίζεται ὅτι πηγάζη), ἀπὸ τὴν Ἰδέα. Ἐπίσης, στὴν ἀνίχνευσι τῆς Κοινῆς Γνώμης, στὴν σφυγμομέτρησι τοῦ ἐχθροῦ καὶ στὴν καλὴ μελέτη τοῦ θέματος ποὺ θὰ προβληθῆ μὲ ποικίλες παραλλαγές.

Ἡ ὀργανωτικὴ προπαρασκευὴ συνίσταται στὴν ἐξεύρεσι καὶ κατανομὴ τῶν πόρων, τῶν δυνάμεων καὶ τῶν μέσων ποὺ θὰ χρησιμοποιηθοῦν. Ἐπίσης, στὸν καθορισμὸ τῶν συνδέσμων ποὺ θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν μόνιμη ἐπαφὴ τοῦ κεντρικοῦ ἐπιτελείου μὲ τὸν ἐκτελεστικὸ μηχανισμό, τὶς πηγὲς πληροφοριῶν καὶ τὴν Κοινὴ Γνώμη. Ἀκόμη, ὀργανωτικὴ προπαρασκευὴ εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἀπαραιτήτων ἐφεδρειῶν καὶ τῆς συνεχοῦς τροφοδοτήσεως τῆς ἐκστρατείας μὲ μέσα καὶ «πυρομαχικά».

Ἀφοῦ γίνουν ὅλα αὐτά, καταστρώνεται τὸ συγκεκριμένο λεπτομερὲς σχέδιο ποὺ καθορίζει τὸν χρόνο καὶ τὸν τρόπο ἐνάρξεως τῆς ἐκστρατείας, τοὺς ρυθμοὺς τῆς διεξαγωγῆς της, τὰ διαδοχικά της στάδια, τὸν χρόνο καὶ τὸν τρόπο τοῦ τερματισμοῦ της.

Τὸ σχέδιο προβλέπει :

– Τὸ πρὸς μετάδοσιν «μήνυμα».
– Τὸ κοινὸ πρὸς τὸ ὁποῖο θὰ γίνη ἡ μετάδοσις.
– Τὸν τρόπο τῆς μεταδόσεως.
– Τὰ μέσα τῆς μεταδόσεως.
– Τὸ ἐπιδιωκόμενο ἀποτέλεσμα.

ΙΓ' ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

Ι. ΓΕΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

1. Εἰσαγωγή.

Ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, ἡ Προπαγάνδα, καὶ ἰδίως ἡ κομμουνιστική, σύμφωνα μὲ τὴν «ἀρχὴ τῆς καθολικότητος» χρησιμοποιεῖ γιὰ τοὺς σκοπούς της ὅλα χωρὶς καμμία ἐξαίρεσι τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα ἐπικοινωνοῦν μεταξύ των οἱ ἄνθρωποι. Δὲν ὑπάρχει μέσον μὲ τὸ ὁποῖο οἱ ἄνθρωποι ἀνταλλάσσουν τὶς πληροφορίες τὶς γνώσεις, τὶς ἰδέες καὶ τὶς σκέψεις των οὔτε μορφὴ ἐκφράσεως τῶν συναισθημάτων τους, ποὺ νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα.

Χάριν εὐκολίας πάντως, τὰ μέσα Προπαγάνδας, κατατάσσονται σὲ τέσσερις μεγάλες γενικὲς κατηγορίες, οἱ ὁποῖες εἶναι :

α) Ὁ Προφορικὸς Λόγος.

β) Ὁ Γραπτὸς Λόγος.

γ) Τὰ ἄλλα Μέσα.

δ) Μερικὰ μέσα ποὺ ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία καὶ εἰδικὴ ποιότητα : Τὸ Σύμβολο, τὸ Σύνθημα, ἡ Ἰδεολογία.

2. Γενικὲς ὁδηγίες.

Πρὶν ἐξετάσουμε λεπτομερῶς τὰ διάφορα μέσα τῆς Προπαγάνδας, δίνουμε μερικὲς γενικὲς ὁδηγίες σχετικὰ μὲ τὴν χρῆσι τους.

α) Τὸ πρῶτο ποὺ πρέπει νὰ ξεκαθαρίζη μέσα του ὁ προπαγανδιστὴς εἶναι ὁ σκοπὸς ποὺ ἐπιδιώκει. Τόσο ὁ γενικός, ὅσο καὶ πρὸ πάντων, ὁ εἰδικὸς σκοπὸς τῆς συγκεκριμένης κάθε φορὰ προπαγανδιστικῆς ἐνέργειας ποὺ σχεδιάζει.

β) Μετά, πρέπει νὰ καθορίζη σὲ ποιούς ἀπευθύνεται, ποιό εἶναι τὸ συγκεκριμένο κοινό του.

γ) Ἀνάλογα μὲ τὸν σκοπό ποὺ ἐπιδιώκει καὶ τὸ κοινὸ στὸ ὁποῖο θὰ ἀπευθυνθῆ θὰ κανονίζη καὶ τὸ περιεχόμενο, τὸ εἰδικὸ θέμα τῆς προπαγανδιστικῆς του ἐνέργειας. Γιὰ τὰ θέμα αὐτὸ πρέπει νὰ μιλᾶ ἁπλᾶ καὶ συγκεκριμένα, καὶ μὲ τρόπο ποὺ νὰ ὁδηγῆ τὸ κοινό του σὲ δρᾶσι.

δ) Ἡ Προπαγάνδα, γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματική, πρέπει νὰ ἀποφεύγη τὸ διασκορπισμό της σὲ ὅλα ἢ σὲ πολλὰ θέματα ταυτοχρόνως. Ὁ Προπαγανδιστὴς λοιπόν, ὀφείλει νὰ συγκεντρώνεται κάθε φορὰ σὲ ἕνα θέμα ἢ σὲ μιὰ ὁμάδα συγγενῶν θεμάτων — νὰ μὴ θέλη νὰ τὰ πῆ ὅλα μαζί.

Κάθε φορά, νὰ διοχετεύη μία μόνο βασικὴ ἰδέα ἢ μερικὲς συναφεῖς μεταξύ των ἰδέες.

ε) Νὰ εἶναι εὐκολονόητος: Ὄχι ἄγνωστες λέξεις, περίπλοκη σύνταξις, ἀφηρημένες ἔννοιες, μακρὲς φράσεις, δύσκολη γλῶσσα, ἀπρόσιτα σχήματα, ἀσαφῆ νοήματα. Ἁπλότης, καθαρὴ ἀρχιτεκτονική, λογικὰ νοήματα, σφιχτοδεμένο σύνολο, ὁμαλὴ διαδοχὴ τῶν νοημάτων, εὐκολονόητη γλῶσσα. Σκοπὸς του δὲν εἶναι ἡ ἐπίδειξις γνώσεων ἢ ρητορικῆς δεινότητος. Εἶναι νὰ διαφωτίση. Καὶ γιὰ νὰ διαφωτίση πρέπει νὰ τὸν καταλάβουν. Αὐτὸ νὰ μὴ τὸ ξεχνᾶ ποτέ.

στ) Μορφὴ ἁπλῆ, εὔκολα ἀφομοιώσιμο περιεχόμενο. Συχνὲς τελεῖες. Πολλὲς παράγραφοι (ἀνάσα στὸν ὁμιλητὴ καὶ στὸν ἀκροατή). Σαφὴς ἐπιχειρηματολογία. Κοινὴ λογική. Ἐκτίμησις πρὸς τὸ κοινό. Τόνος συζητητικός.

ζ) Νὰ μὴ ξεκινᾶ ἀπὸ ἄκαιρα θέματα, ἀπὸ ζητήματα ποὺ δὲν εἶναι τῆς στιγμῆς, ἀλλὰ ἀντίθετα, νὰ πιάνη τὸ πιὸ φλέγον ζήτημα καὶ νὰ ξεκινᾶ ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ἐνδιαφέρει περισσότερο στὴν δεδομένη στιγμὴ τὴν Κοινὴ Γνώμη.

η) Καλὸ εἶναι ὁ προπαγανδιστὴς νὰ μὴ ἐνεργῆ διαρκῶς ὁ ἴδιος, ἀλλὰ νὰ βρίσκη τρόπο νὰ μιλοῦν σὲ κάθε εὐκαιρία, στὸ καφενεῖο, στὴν ἐκκλησία, στὸ πανηγύρι, στὶς ὀργανώσεις καὶ συγκεντρώσεις, καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, πρὸ πάντων οἱ παράγοντες ποὺ διαμορφώνουν τὴν Κοινὴ Γνώμη λ.χ. στὸ χωριὸ ὁ δάσκαλος, ὁ γιατρός, ὁ παπᾶς, ὁ γεωπόνος, οἱ πιὸ εὐϋπόληπτοι νοικοκύρηδες, οἱ πιὸ τίμιοι συνεταιριστές. Γενικὰ νὰ χρησιμοποιῆ πρόσωπα μὲ κῦρος ποὺ ἡ γνώμη τους ἀκούεται μὲ προσοχή. Ἐπίσης τὸ ἴδιο ἰσχύει στὶς συνοικίες, στοὺς διάφορους ἐπαγγελματικοὺς κλάδους κλπ. Παντοῦ, νὰ ἐπισημαίνη τὸ πιὸ φλέγον πρόβλημα, τὰ εἰδικὰ ἐνδιαφέροντα, νὰ ἀξιοποιῆ τὰ στοιχεῖα μὲ τὸ μεγαλύτερο κῦρος.

θ) Ἡ καλύτερη μέθοδος διαδόσεως ἰδεῶν εἶναι ἐκείνη ποὺ δὲν δίνει ἄμεσα, φανερά, τὴν ἐντύπωσι τῆς Προπαγάνδας. Γι' αὐτό, ἀντὶ γιὰ ὑποχρεωτικὲς συγκεντρώσεις ὅπου ἐκφωνοῦνται τυποποιημένοι λόγοι, μονότοτα ραδιοφωνικὰ σχόλια, ἀναγκαστικὰ μαθήματα καὶ κουραστικὲς διαλέξεις, προτιμῶνται οἱ τυχαῖες «συζητήσεις», ὁ ψίθυρος, ἡ διαρκὴς προφορικὴ διαφώτισις, τὰ ἰδιωτικὰ γράμματα, οἱ φιλικὲς συναντήσεις, τὰ ψυχαγωγικὰ προγράμματα, οἱ χοροί, οἱ φιλολογικὲς βραδυές, οἱ ἐκδρομές, οἱ διαγωνισμοί. Ἀκόμη εἶναι δυνατὸν σὲ μιὰ διάλεξι, συγκέντρωσι κ.λ.π. μὲ ἄσχετα θέματα (ἐγκυκλοπαιδικά, κοινωνικὰ) νὰ προκαλεῖται ἐντέχνως μία διαφωτιστικὴ συζήτησις ὕστερα ἀπὸ ἐρωτήσεις ποὺ θὰ θέσουν μετέχοντες κ.ο.κ.

ι) Νὰ εἶναι σύντομος. Ὄχι πολλὰ λόγια. Κουράζουν.

II. Ο ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

1. Σημασία.

Τὸ πιὸ φυσικὸ καὶ τὸ πιὸ ἁπλὸ μέσο γιὰ τὴν διάδοσι τῆς σχηματοποιημένης Ἰδέας εἶναι ὁ Προφορικὸς Λόγος. Αὐτὸς ἀποτελεῖ τὴν πρωταρχικὴ βάσι τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ τῆς πολιτικῆς δραστηριότητος. Σὰν ἁπλῆ «διάδοσις», ὁ Προφορικὸς Λόγος μπορεῖ νὰ ἀποτελέση τὴν ἀρχὴ μιᾶς μεγάλης προπαγανδιστικῆς κινήσεως καὶ θαυμάσιο ὅπλο παράνομης ἢ ἀντιπολιτευτικῆς δραστηριότητος. Προσωποποιημένος, γίνεται συζήτησις, διάλογος, συνομιλία. Τέλεια, ὁλοκληρωμένη μορφή του εἶναι ἡ ἀγόρευσις. Παραπλήσιες μορφὲς τοῦ Προφορικοῦ Λόγου εἶναι ἡ προσφώνησις, ἡ πρόποσις, ἡ δήλωσις, ἡ ὁμιλία, ἡ συνέντευξις.

Ὁ Χίτλερ ἔγραψε γιὰ τὸν προφορικὸ λόγο τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά :

«Ἂς μάθουν οἱ σνὸμπ καὶ οἱ ἱππότες τοῦ μελανοδοχείου ὅτι ποτὲ οἱ μεγάλες ἐπαναστάσεις δὲν συντελέσθηκαν κάτω ἀπὸ τὸ ἔμβλημα τοῦ χηνόφτερου. Ἡ δύναμις ποὺ ἔθεσε σὲ κίνησι τὶς μεγάλες ἱστορικὲς χιονοστιβάδες τόσο στὸν πολιτικὸ ὅσο καὶ στὸν θρησκευτικὸ τομέα ἦταν ἀπὸ ἀμνημόνευτα χρόνια, μόνον ἡ μαγικὴ δύναμις τοῦ Προφορικοῦ Λόγου. Ἡ μεγάλη μάζα ἑνὸς λαοῦ ὑποτάσσεται πάντα στὴν δύναμι τοῦ Προφορικοῦ Λόγου. Καὶ ὅλα τὰ μεγάλα κινήματα εἶναι κινήματα λαϊκά, ἡφαιστειακὲς ἐκρήξεις ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ ψυχικῶν καταστάσεων ποὺ προκαλοῦνται εἴτε ἀπὸ τὴν σκληρὴ θεὰ τῆς φτώχειας, εἴτε ἀπὸ τοὺς δαυλοὺς τοῦ Προφορικοῦ Λόγου ποὺ ῥίχνονται μέσα στὶς μάζες...».

Ἡ προφορικὴ Προπαγάνδα εἶναι ἡ πιὸ λαϊκή, ἀνέξοδη, πειστική, προσιτὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ μορφὴ Προπαγάνδας. Ἂν οἱ χιλιάδες συνειδητοὶ ὀπαδοὶ μιᾶς Ἰδέας ἀξιοποιοῦν αὐτὸ τὸ μέσο συστηματικά, στὸ λεωφορεῖο, στὸ γραφεῖο, στὸ ἐργοστάσιο, στὴν γειτονιά, στὴν ἀγορά, προκύπτει τεράστιο θετικὸ ἀποτέλεσμα γιὰ τὴν Ἰδεολογία τους. Πολλὲς φορὲς δύο κουβέντες εἶναι ἀρκετὲς γιὰ νὰ θέσουν τὸ πρόβλημα. Τὰ θέματα εἶναι ἄπειρα καὶ προσφέρονται καθημερινά. Μικρὰ μαὶ μεγάλα. Ἡ προφορικὴ Προπαγάνδα εἶναι τὸ καλύτερο μέσο γιὰ τὴν ἐνημέρωσι τοῦ κοινοῦ.

2. Γενικὲς ὁδηγίες.

Γιὰ νὰ γίνη σωστὰ ἡ Προπαγάνδα διὰ τοῦ Προφορικοῦ Λόγου χρειάζεται :

α) Τὸ θέμα ἢ τὸ σύνθημα ποὺ θὰ χρησιμοποιηθῆ νὰ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ συγκινεῖ περισσότερο τὸ κοινό, προσαρμοσμένο στὸ εἰδικὸ «ψυχολογικὸ «κλῖμα» του, ἁπλὸ καὶ πειστικό.

β) Εὐστροφία, εὐελιξία, ἑτοιμότης. Νὰ βρίσκεται ἡ κατάλληλη στιγμὴ γιὰ νὰ ἀνοίξη ἡ συζήτησις ἢ νὰ τῆς δοθῆ ἡ ἐπιθυμητὴ τροπή.

γ) Ὁ τρόπος ποὺ θ' ἀρχίση ἡ συζήτησις παίζει μεγάλο ρόλο. Πρέπει νὰ εἶναι τέτοιος ὥστε νὰ προσελκύση τὸ γενικὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ ἐπίσης νὰ πείση τὸ κοινὸ ὅτι ὁ Προπαγανδιστὴς κατέχη τὸ θέμα, χωρὶς νὰ εἶναι φανατισμένος.

δ) Νὰ εἶναι ὁ Προπαγανδιστὴς ἄριστα κατατοπισμένος στὸ θέμα του.

3. Οἱ μορφὲς τοῦ Προφορικοῦ Λόγου.

α) Ἡ κραυγή. Εἶναι ἡ πιὸ ἁπλῆ, ἡ πιὸ στοιχειώδης μορφὴ ἐκφράσεως καὶ Προπαγάνδας. Σὰν πολεμικὴ ἰαχὴ («Ἀέρα»,«Οὐρρὰ» κ.λ.π.) συμβάλλει σημαντικὰ στὴν δημιουργία τῆς μαζοψυχῆς τῶν πολεμιστῶν καὶ στὴν ἔξαψι τοῦ πολεμικοῦ ἐνστίκτου των.

β) Ἡ συζήτησις. Μπορεῖ νὰ εἶναι τυχαία ἢ προπαρασκευασμένη. Ἐπίσης ἰδιωτικὴ ἢ δημόσια.

Ἂν εἶναι προπαρασκευασμένη, ὁ προπαγανδιστὴς πρέπει νὰ ἔχη συγκεντρώση ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸν συνομιλητή του ὥστε νὰ προετοιμασθῆ ἀνάλογα. Ἂν εἶναι τυχαία, τότε θὰ προσπαθήση ἐκείνη τὴν ὥρα νὰ σχηματίση μία ἀντίληψι γι' αὐτό. Τὸ φῦλο του, ἡ ἡλικία του, τὸ ντύσιμό του, ἡ συμπεριφορά του, ὁ τόπος τῆς συναντήσεως, ὁ τρόπος ποὺ μιλᾶ, ἀποκαλύπτουν ἀρκετὰ χρήσιμα πράγματα γι' αὐτόν. Ἄλλωστε ὁ προπαγανδιστὴς δὲν βιάζεται νὰ μπῆ στὸ κύριο θέμα. Κάνει στὴν ἀρχὴ μιὰ γενικὴ συζήτησι γιὰ νὰ διαπιστώση τί εἴδους ἄνθρωπος εἶναι ὁ συνομιλητής του, ποιές ἰδέες, τί μόρφωσι καὶ ποιὰ ἐνδιαφέροντα ἔχει καὶ νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πολιτικὴ τοποθέτησί του. («Ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται»). Ἀφοῦ ἔτσι «ἀνιχνεύση» κάπως τὸ «ἔδαφος», μπαίνη σιγὰ - σιγὰ στὸ θέμα.

Στὴν διάρκεια τῆς συζητήσεως πρέπει νὰ προσέξη νὰ μὴ ἐξάψη τὸ πεῖσμα τοῦ συνομιλητοῦ του. Νὰ μὴ δώση χρῶμα φανατισμοῦ στὸ διάλογο γιατὶ τότε κανεὶς δὲν μεταπείθεται. Νὰ δείξη ψυχραιμία, εὐπρέπεια, ἀντικειμενικότητα. Νὰ μὴ εἶναι ἀπόλυτος. Ἂς μὴ διστάση νὰ «παραδεχθῆ» πολλὰ ἐπιχειρήματα τοῦ συνομιλητοῦ του σὰν σωστὰ καὶ νὰ ἀναγνωρίση τὴν «ὀρθότητα» πολλῶν ἰδεῶν του. Ἔτσι θὰ τὸν φιλοτιμήση νὰ συμφωνήση καὶ αὐτὸς σὲ ἄλλα σημεῖα μαζί του. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ προσέξη ὥστε νὰ μὴ ὑποχωρήση σὲ θέ-

ματα ἀρχῶν. Ἂς συμφωνήση μὲ τὸν ἄλλο σὲ δέκα δευτερεύοντα σημεῖα. Καὶ ἂς τὸν καταφέρη ἔτσι νὰ συμφωνήση καὶ ἐκεῖνος μαζί του ἔστω καὶ σὲ ἕνα μόνο, ἀλλὰ θεμελιῶδες.

Μεγάλο λάθος εἶναι νὰ θίξη κανεὶς τὸν συνομιλητῆ του. Ἀντίθετα, πρέπει νὰ τὸν κολακεύση. Νὰ «θαυμάση» τὶς ἀπόψεις του. Καὶ νὰ τὸν πείση ὅτι πρέπει νὰ συμφωνήση μαζί του, ἀκριβῶς «ἐπειδὴ εἶναι ἔξυπνος». Ἐπίσης ὁ προπαγανδιστής, ὀφείλει νὰ φροντίση νὰ κερδίση τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ συνομιλητοῦ του νὰ δημιουργήση κλῖμα ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καὶ καλῆς πίστεως.

Φυσικά, ὅλα αὐτά, ἰσχύουν ὅταν σκοπὸς εἶναι νὰ ἐπηρεασθῆ πραγματικὰ ὁ συνομιλητής. Ἂν ἀντίθετα, ἡ συζήτησις γίνεται δημόσια καὶ πρόκειται γιὰ σύγκρουσι μὲ ἕνα ἀντίπαλο προπαγανδιστὴ μὲ σκοπὸ νὰ ἐπηρεασθῆ ὄχι αὐτὸς, ἀλλὰ τὸ ὑπόλοιπο ἀκροατήριο, τότε πρέπει νὰ τὸν σφυροκοπήσης ἀλύπητα. Νὰ συντριβοῦν τόσο οἱ ἰδέες καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του, ὅσο καὶ τὸ προσωπικό του κῦρος καὶ γόητρο. Τότε ἐπιτρέπεται καὶ ἡ εἰρωνεία.

Θὰ ἦταν λάθος νὰ νομίζη κανεὶς ὅτι μὲ μία συζήτησι εἶναι δυνατὸν νὰ μετατρέψη ὁλοκληρωτικὰ ἕναν ἄνθρωπο. Ἂν τὸ ἐπιδιώξη καὶ πιέση ὑπερβολικὰ τὰ πράγματα, τότε χαλᾶ ὅλη τὴν ὑπόθεσι. Ἂν πετύχη νὰ σπείρη τὴν ἀρχὴ τῆς ἀμφιβολίας στὸν ἀντιφρονοῦντα, αὐτὸ εἶναι ἤδη ἀρκετό. Ἀλλὰ βέβαια, δὲν θὰ σταματήση ἐκεῖ. Θὰ συνεχίση καὶ σὲ δεύτερη καὶ σὲ τρίτη συζήτησι. Ἤ, ἀκόμη καλύτερα, θὰ ἀναθέση σὲ ἄλλους φίλους νὰ συνεχίσουν καὶ νὰ ὁλοκληρώσουν βαθμιαῖα, ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλο, τὸ ἔργο του («μέθοδος τῆς σκυταλοδρομίας»).

Γενικά, τὰ στάδια ποὺ πρέπει κανονικὰ νὰ ἀκολουθήση μία συζήτησις μὲ ἀντιφρονοῦντα ἢ ταλαντευόμενο εἶναι

ι) Ἡ ἀπόσπασις τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντός του. Νὰ παύση ἡ ἐχθρικὴ ἐπιφυλακτικότης του. Νὰ ἀρχίση νὰ προσβλέπη μὲ εὐμένεια πρὸς ἐμᾶς καὶ πρὸς τὶς ἰδέες ποὺ ἀντιπροσωπεύουμε ἔστω καὶ ἂν ἐξακολουθῆ νὰ διαφωνῆ πρὸς αὐτές.

ιι) Ἡ πρόκλησις τῆς πρώτης ἀμφιβολίας γιὰ τὶς ἰδέες ποὺ πίστευε ὡς τώρα. Νὰ ἀρχίση νὰ διερωτᾶται, νὰ ἐρευνᾶ, νὰ χάση τὴν μονολιθικότητα καὶ τὸ ἀπόλυτο ποὺ εἶχε στὴν πίστι του.

ιιι) Ἡ βαθμιαία, σταδιακὴ προσέλκυσίς του διὰ τοῦ συνεχοῦς διαλόγου στὴν ὁλοένα καὶ πληρέστερη γνωριμία μὲ τὶς ἰδέες μας.

ιυ) Ἡ παραδοχὴ τῶν ἰδεῶν μας, ἡ προσχώρησίς του σ' αὐτές.

Χρειάζεται λοιπὸν ὑπομονή, ἐπιμονή, εὐελιξία, τέχνη. Καὶ νὰ μὴ ξεχνοῦμε ποτὲ ὅτι γιὰ νὰ χτυπήσης ἀποτελεσματικὰ μιὰ Ἰδέα, πρέπει νὰ ξεκινήσης ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἴδια τὴν Ἰδέα, ὥστε νὰ τὴν ἀνατρέψης «ἐκ τῶν ἔνδον», ὄχι σὰν ἄσχετος ξένος, ἀλλὰ σὰν κατὰ βάθος γνώστης της.

4. Ὁ ψίθυρος.

Πρόκειται κυρίως γιὰ τὴν διάδοσι φημῶν ποὺ ἀνάλογα μὲ τὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ προκαλοῦν ἐνθουσιασμό, ἀνησυχία, ἡττοπάθεια, φοβία ἢ ἀνυπομονησία, ἐλπίδες ἢ ἀπογοήτευσι. Ἔτσι στὶς παραμονὲς τῶν ἐκλογῶν τῆς 11ης Μαΐου 1958 οἱ κομμουνισταί, ἔθεσαν σὲ κυκλοφορία μὲ ἐπιμονὴ τὴν φήμη ὅτι ἔφθασαν στὴν Ἑλλάδα ἀμερικανικοὶ πύραυλοι. Ἡ εἴδησις διαψεύσθηκε ἀλλὰ κάποια ἐντύπωσις ἔμεινε καὶ ἴσως ἄσκησε ἐπίδρασι στὸ ἐκλογικὸ ἀποτέλεσμα.

Δὲν εἶναι σπάνιο, οἱ κομμουνισταὶ νὰ διαδίδουν ἐπίτηδες μία ἐλπιδοφόρα φήμη ὥστε νὰ διαψευσθῆ ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ νὰ προκληθῆ ἔτσι μία χρήσιμη καὶ ἐκμεταλλεύσιμη γιὰ τὴν Προπαγάνδα τους ἀπογοήτευσις λ.χ. Διέδιδαν ἄλλοτε ἐπίμονα ὅτι θὰ δοθῆ μεγάλη ἀμερικανικὴ βοήθεια. Ἡ Κοινὴ Γνώμη ἐλπίζει καὶ μετά, μὲ τὴν διάψευσι, μπορεῖ κατὰ ἕνα μέρος νὰ στραφῆ ἐναντίον τῶν ἀμερικανῶν ποὺ «ἀθέτησαν» τὴν (ἀνύπαρκτη) ὑπόσχεσί τους ἢ κατὰ τῆς κυβερνήσεως ποὺ δῆθεν ἔχασε τὴν ὑπόθεσι ἀπὸ κακὸ χειρισμό!

Ὅλα αὐτά, εἶναι δυνατά, γιατὶ ἡ Προπαγάνδα τοῦ ψιθύρου ἔχει τὸ μεγάλο πλεονέκτημα ὅτι εἶναι ἀνυπόγραφη. Ἔτσι, δὲν συλλαμβάνονται οἱ διασπορεῖς τῶν φημῶν καὶ δὲν ἐκτίθενται ὡς ψευδόμενοι. Ὁ «ψίθυρος» γενικὰ εἶναι μία Προπαγάνδα ἀνεξέλεγκτη καὶ γι' αὐτὸ ἀσύδοτη, ποὺ διεξάγεται προφορικά, ἀνώνυμα καὶ ἀνεπίσημα. Γίνεται κυρίως μὲ τὴν μορφὴ φημῶν, διαδόσεων, πληροφοριῶν ἢ συνθημάτων ποὺ κυκλοφοροῦν ἀνεύθυνα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Ἡ σημασία τοῦ ψιθύρου σὰν διαμορφωτοῦ τῆς Κοινῆς Γνώμης εἶναι τεράστια.

Ὁ φασισμὸς χρησιμοποίησε ἐντατικὰ τὸν «ψίθυρο» κυρίως γιὰ νὰ σπείρη τὴν ἡττοπάθεια στὶς τάξεις τῶν ἐχθρῶν του (5η φάλαγξ).

Ὁ κομμουνισμὸς ἔχει ὀργανώσει εἰδικὰ δίκτυα γιὰ τὴν Προπαγάνδα τοῦ ψιθύρου του

Γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ ἡ Προπαγάνδα διὰ τοῦ ψιθύρου χρειάζονται τρία πράγματα

(1) Μία κεντρικὴ πηγὴ ἀπὸ ὅπου νὰ ἐκπορεύωνται τὰ ἑκάστοτε συνθήματα καὶ οἱ πρὸς διάδοσιν φῆμες.

(2) Ἕνα πυκνὸ δίκτυο ἀπὸ ἀνθρώπους - φορεῖς τῶν φημῶν καὶ συνθημάτων.

(3) Ἀγωγοὶ συνδέσεως δικτύου - κέντρου.

Τὸ δίκτυο πρέπει νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ λόγῳ ἐπαγγέλματος ἔρχονται καθημερινὰ σὲ ἐπαφὴ μὲ πολὺ κόσμο.

Ταξιτζῆδες, κουρεῖς, κομμώτριες, μοδίστρες, γκαρσόν, εἰσπράκτορες λεωφορείων, ταχυδρόμοι, γυρολόγοι, πλασιέ, εἶναι ἰδεώδη μέλη ἑνὸς

δικτύου διασπορᾶς ψιθύρων. Καὶ φυσικὰ ὅταν λέμε «μέλη» δὲν ἐννοοῦμε ὁπωσδήποτε τὴν ὀργανωτικὴ ἐπίσημη ἔνταξι σὲ κάποιο μηχανισμό. Συνήθως ἀρκεῖ ὁ Προπαγανδιστὴς νὰ ἔχῃ ἄμεση ἢ ἔμμεση ἐπαφὴ μὲ τέτοιο κόσμο καὶ νὰ τοῦ διοχετεύῃ ἔντεχνα τὸ πρὸς διάδοσιν ὑλικό. Ἂν αὐτὸ εἶναι ἔξυπνα διαλεγμένο, ἐπίκαιρο καὶ κατάλληλο, κάνει μόνο του τὴν δουλειά του.

Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει γιὰ κάθε Ὑπηρεσία Προπαγάνδας νὰ μπορῇ νὰ θέσῃ τάχιστα σὲ κυκλοφορία μία φήμη ποὺ σὲ ὡρισμένες συνθῆκες μπορεῖ νὰ παίξῃ ἀποφασιστικὸ ρόλο (λ.χ. τὴν ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν ἢ μιᾶς μεγάλης πολιτικῆς συγκεντρώσεως) (*).

Ἡ φήμη χρησιμοποιεῖται εἰδικά:

α) Γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ κάτι ποὺ λέγεται καὶ ἐπισήμως. Δηλαδὴ γιὰ νὰ διευρύνῃ τὸν κύκλο ἐπιδράσεως τῆς Λευκῆς Προπαγάνδας ποὺ ὅπως ἀναφέραμε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν φύσι της, εἶναι περιωρισμένος.

β) Γιὰ νὰ διαδώσῃ κάτι ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῇ ἐπισήμως εἴτε διότι ὑπάρχουν δεσμεύσεις (διπλωματικές, νομικές, ἠθικές), εἴτε διότι εἶναι ἀλήθεια ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδειχθῇ, εἴτε ἀκόμη καὶ διότι δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ἔτσι λ.χ. ὅταν ἔγινε τὸ σύμφωνο Χίτλερ - Ἰαπωνίας, ἡ ἐπίσημη χιτλερικὴ Προπαγάνδα δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ συνεχίσῃ νὰ μιλᾷ γιὰ τὸν λεγόμενο «κίτρινο κίνδυνο» ἀφοῦ ἕνα ἔθνος «κιτρίνων» ἦταν ἤδη σύμμαχο. Ἡ Προπαγάνδα ὅμως περὶ «κιτρίνου κινδύνου» ἦταν συστατικὸ στοιχεῖο τῆς φυλετικῆς ζυμώσεως τοῦ ναζισμοῦ· Γι' αὐτό, συνεχίσθηκε ὁ σχετικὸς θόρυβος ἀνεπίσημα, μὲ τὸν ψίθυρο.

Ἄλλο χαρακτηριστικὸ παράδειγμα:

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα στὴν χώρα μας διέδωσε κάποτε ψευδῶς ὅτι ὁ περονόσπορος ποὺ ἔπληξε τὴν καπνοπαραγωγὴ εἶχε «εἰσαχθῆ» μὲ σκοπίμως μολυσμένα ἀμερικανικὰ χημικὰ λιπάσματα. Ὁ κομμουνιστικὸς τύπος «κατέγραψε» τὴν φήμη. Καὶ ὅταν τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας τὸν κατήγγειλε σὰν ψευδόμενο γιατὶ οὔτε εἶχαν ποτὲ εἰσαχθῆ ἀμερικανικὰ λιπάσματα, οὔτε μεταδίδεται ὁ περονόσπορος ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ μᾶς εἶχε ἔρθη ἀπὸ τὴ Βουλγαρία ποὺ ἐπλήγη πρὶν ἀπὸ ἐμᾶς, ἡ «Αὐγὴ» διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸν στιγματισμό της μὲ τὴν δικαιολογία ὅτι αὐτὴ ἁπλῶς δημοσίευσε ἀπὸ δημοσιογραφικὸ καθῆκον «τί λέγει ὁ κόσμος» στὰ καπνοχώρια!

(*) Ὁ Γκαῖμπελς ἔκανε εἰδικὲς μελέτες ἐπάνω στὶς φῆμες.

Διέδιδε μία φήμη στὸ Βερολῖνο καὶ μετὰ διαπίστωνε πόσο χρόνο χρειάσθηκε γιὰ νὰ φθάσῃ ὡς τὶς ἄκρες τῆς Γερμανίας καὶ ἐπίσης πόσο χρόνο γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν πρωτεύουσα.

Ἀκόμη μελετοῦσε τί εἴδους μεταβολὲς ἐπῆλθαν στὴν ἀρχικὴ φήμη μὲ τὴν κυκλοφορία της ἀπὸ στόμα σὲ στόμα.

γ) Γιὰ νὰ προπαρασκευάση τὴν Κοινὴ Γνώμη νὰ δεχθῆ μία (μὴ δημοφιλῆ συνήθως) ἐνέργεια.

Ἔτσι λ.χ. ὁ Γκαῖμπελς διέδιδε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου ὅτι τὸ δελτίο τροφίμων θά περικοπῆ κατὰ 50 %. Μετά, ἐγίνετο περικοπὴ κατὰ 15 %. Τὸ ψυχολογικὸ ἀποτέλεσμα ἀντὶ νὰ εἶναι ἀπογοήτευσις ἦταν ἀνακούφισις.

δ) Γιὰ νὰ προκαλέση πανικό, ἡττοπάθεια, διάλυσι. Ἡ φιλοναζικὴ «5η φάλαγξ» συνέβαλε ἀποφασιστικὰ στὴν πτῶσι τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας καὶ ὁ Χίτλερ τὴν χαρακτήρισε σὰν «μυστικὸ ὅπλο».

Οἱ φῆμες ὀργιάζουν πρὸ πάντων ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν πολλὲς πηγὲς εἰδήσεων. Γι' αὐτὸ κάνουν κυριολεκτικὰ θραῦσι στὶς χῶρες μὲ ὁλοκληρωτικὸ καθεστὼς ὅπου ὑπάρχει τὸ μονοπώλιο τῶν Πληροφοριῶν καὶ τῆς Προπαγάνδας. Ἔτσι καὶ οἱ ναζὶ καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ μελετήσουν διαφόρους τρόπους γιὰ τὴν καταπολέμησί τους. Δύο εἶναι οἱ κυριώτεροι :

α) Νὰ πλήττεται κατὰ τρόπο ἐντυπωσιακὸ ἡ ἀξιοπιστία τῶν διαδόσεων. Γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ χρησιμοποιεῖται συνήθως ἕνα κλασσικὸ τέχνασμα. Διαδίδεται σκοπίμως μία ἐντυπωσιακὴ φήμη καὶ μετὰ διαψεύδεται κατὰ τρόπο ποὺ νὰ προκαλέψη πραγματικὸ «σόκ» στὴν Κοινὴ Γνώμη, νὰ τὴν συγκλονίση καὶ νὰ τῆς προκαλέση γιὰ ἕνα διάστημα ἀληθινὴ ἀπέχθεια πρὸς τοὺς «ψιθύρους».

Ἔτσι, ὁ Γκαῖμπελς, γιὰ νὰ πλήξη κάποτε τὶ φῆμες ποὺ ὀργίαζαν στὴν Γερμανία περὶ ἐκκαθαρίσεων καὶ συνωμοσιῶν μέσα στὸ ναζιστικὸ κόμμα, διέδωσε σκοπίμως ὅτι ἐξεκαθαρίσθη ὡς συνωμότης καὶ ὁ Χίμλερ. Μετά, ὠργάνωσε μία τελετὴ καὶ τοποθέτησε στὴν πιὸ τιμητικὴ θέσι, πλάϊ στὸν Φύρερ τὸν Χίμλερ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἡ συντριβὴ τῶν φημῶν (1942),

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς τέχνασμα ἐπανελήφθη στὴν κομμουνιστικὴ Οὐγγαρία μὲ τὸν Μ. Φάρκας, ἀρχηγὸ τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς πολιτικῆς ἀστυνομίας καὶ γι' αὐτὸ τὸ πιὸ μισητὸ πρόσωπο τῆς χώρας. «Διέρρευσε» σκοπίμως ἡ φήμη ὅτι «ἐκκαθαρίσθηκε» καὶ ἐνισχύθηκε μὲ τὴν ἀποχή του ἀπὸ κάθε δημόσια ἐκδήλωσι. Μετά, αἰφνιδιαστικά, παρουσιάσθηκε στὴν ἐξέδρα τῶν ἡγετῶν, σὲ μιὰ παρέλασι, μπροστὰ σ' ὅλο τὸ λαὸ τῆς Βουδαπέστης (1956).

β) Νὰ ὑφίστανται δυσμενεῖς συνέπειες ὅσοι δίνουν πίστι σὲ μία φήμη, ὥστε νὰ ἀρχίσουν νὰ δυσπιστοῦν στοὺς ψιθύρους. Ἕνα τέτοιο τέχνασμα ἔγινε λ.χ. τὸ 1958 στὴν Ρωσία ὅταν σκοπίμως διεδόθη ἀπὸ τὸ Ἀγκὶτ - Πρὸπ ὅτι ἐπίκειται νομισματικὴ μεταρρύθμισις μὲ ἀχρήστευσι τοῦ παλαιοῦ ρουβλιοῦ. Καὶ μετά, ἀφοῦ ὅλοι ἔτρεξαν νὰ μετατρέψουν τὶς οἰκονομίες τους σὲ ἐμπορεύματα καὶ ἀγόρασαν ὅλα τὰ ἄχρηστα ἀποθέματα τῶν κρατικῶν

καταστημάτων, ἡ φήμη διαψεύσθηκε μὲ ἐπίσημη ἀνακοίνωσι ποὺ καλοῦσε τὸν πληθυσμὸ νὰ μὴ δίνη πίστι «στὶς διαδόσεις τῆς ἀντίδρασης».

5. Ἡ Ἀγόρευσις.

Μεγάλη σημασία ἔχουν οἱ συνθῆκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ γίνη ἡ ἀγόρευσις. Πρέπει ὁ χρόνος, ὁ χῶρος, ἡ τεχνικὴ τοῦ ρήτορος καὶ τὸ θέμα του νὰ ἐντυπωσιάζουν, νὰ ὑποβάλλουν. Γι' αὐτό, στὶς χῶρες τοῦ Παραπετάσματος, κατασκεύασαν σὲ ὅλες τὶς μεγάλες πόλεις κολοσσιαῖες πλατεῖες εἰδικὰ γιὰ τὶς μαζικὲς συγκεντρώσεις. Στὶς πλατεῖες αὐτὲς ὅπου τὸ ἄτομο χάνεται μέσα στὸ χῶρο καὶ στὴν μάζα, ὀρθώνονται ἐπιβλητικὰ μνημεῖα ἢ μαυσωλεῖα ἀπὸ ὅπου μιλᾶ ὁ «Ἀρχηγὸς» μέσα ἀπὸ μιὰ ἐντυπωσιακὴ διακόσμησι γιγαντιαίων σημαιῶν, ἐνῶ προβολεῖς ἐναλάσσουν τὸν φωτισμό, χιλιάδες περιστέρια ἐξαπολύονται κ.λ.π.

Ἔτσι, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει πιὰ βασικὴ σημασία δὲν εἶναι τὸ τί λέγει ὁ ὁμιλητής, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μάζα ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ τὴν σκηνοθεσία καὶ ὑποβάλλεται.

Ἡ ἀγόρευσις γίνεται ἕνας συνδυασμὸς προφορικοῦ λόγου, θεάματος, καὶ ἀκροάματος (ὀρχῆστρες παιανίζουν, μεγάφωνα μεταδίδουν δίσκους μὲ ἐμβατήρια καὶ ...χειροκροτήματα).

Ὁ ρήτορας πρέπει νὰ ἐκφράζη τὸν «κοινὸ παρανομαστὴ» τοῦ ἀκροατηρίου, τὴν τάσι ποὺ συνδέει καὶ συνενώνει τὰ μέλη τῆς μάζας ποὺ τὸν ἀκούει. Νὰ διαλέγη τὸ πιὸ ζωντανὸ θέμα. Νὰ μὴ εἶναι «ἀφηρημένος» — ἀντὶ γιὰ τὶς ἰδέες νὰ προτιμᾶ τὶς παραστατικὲς εἰκόνες καὶ τὰ συνθήματα. Νὰ μιλᾶ κοφτά, ἀποφθεγματικά, ἐπιγραμματικά. Νὰ χρησιμοποιῆ λέξεις κατανοητὲς ἀλλὰ καὶ δυναμικές, ζωντανές, ἄφθαρτες. Ἡ φράσις του μικρή, σφιχτοδεμένη, νὰ ἔχη πνοή, ἔξαρσι. Νὰ ἀποπνέη ὁλόκληρος αὐτοπεποίθησι, πίστι, δύναμι, ἐπιβλητικότητα, ἀποφασιστικότητα. Νὰ συμβολίζη ἐκεῖ ἐπάνω, στὸ βῆμα, τὴν ἰσχύ, τὴν ἡγεσία, τὸ μεγαλεῖο, τὴν ἴδια τὴν νίκη· Νὰ εἶναι λογικὰ σύντομος δηλ. νὰ σταματήση ἔγκαιρα, πρὶν κουράση. Νὰ κάνη συχνὲς παραγράφους. Νὰ ἀρχίζη ἐντυπωσιακά. Νὰ εἶναι ὀξύς, σαρκαστικός, ἐπιθετικός, ἐνθουσιώδης, ὑπερβολικός, ἀπόλυτος. Νὰ ἀνανεώνη τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ του μὲ φραστικὰ «πυροτεχνήματα», λογοπαίγνια, λεκτικὰ εὑρήματα καὶ «στροφὲς» τοῦ λόγου του. Νὰ κλείνη τὴν ἀγόρευσί του μὲ μιὰ θριαμβικὴ «κορώνα». Ἡ ὅλη ὁμιλία του νὰ ἔχη σαφῆ ἀρχιτεκτονικὴ δομή, νὰ προχωρῆ μεθοδικά.

Πρέπει ἐπίσης, ὁ ἀγορητής, νὰ κατέχη καὶ τὴν τέχνη τοῦ ἠθοποιοῦ. Νὰ χρωματίζη τὴν φωνή του ἐκεῖ ποὺ πρέπει, ὅταν καὶ ὅσο πρέπει, νὰ τὴν διαφοροποιῆ, νὰ τῆς προσδίδη ἔξαρσι καὶ μεταδοτικὸ πάθος. Νὰ ἀλλάζη τὸν ρυθμὸ τῆς ὁμιλίας του, ὥστε νὰ εἶναι πότε γρήγορος, πότε ἀργός, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπιδιωκομένη ἐντύπωσι. Νὰ κάνη

τὶς χειρονομίες ποὺ περιμένει τὸ πλῆθος ἢ ἀκόμη καὶ ἄλλες ποὺ θὰ τὸ ξαφνιάσουν εὐμενῶς. Ἀκόμη καὶ οἱ παύσεις ἀνάμεσα στὶς φράσεις του, μὲ τὴν γεμάτη σημασία καὶ ὑπονοούμενα διάρκειά τους, ὑπογραμμίζουν δραματικά, ὅταν χρησιμοποιοῦνται σωστά, τὸ κείμενο ἢ ἐντείνουν τὴν ἀνυπομονησία τῆς μάζας.

Κλασσικὸ ὑπόδειγμα χρήσεως τῶν παύσεων εἶναι ὁ δραματικὸς λόγος τοῦ Τσῶρτσιλ πρὸς τοὺς ἄγγλους μετὰ τὴν πτῶσι τῆς Γαλλίας:

«Τώρα θὰ πρέπει νὰ μείνουμε μόνοι στίς ἐπάλξεις... Ἀλλὰ δὲν πολεμοῦμε μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό μας... Περιμένουμε τὴν ἐπίθεσι... Ἴσως νὰ γίνῃ ἀπόψε.. Ἴσως σὲ μία ἑβδομάδα... Ἴσως ποτέ... Θὰ πολεμήσουμε στὶς ἀκτὲς... Θὰ πολεμήσουμε στοὺς ἀγρούς... Στὰ ἀεροδρόμια... Στοὺς δρόμους... Θὰ ὑπερασπίσουμε κάθε χωριό, κάθε κωμόπολι, κάθε πόλι... Δὲν θὰ παραδοθοῦμε ποτέ».

Γενικὰ ἡ ἀγόρευσις θέλει πολύπλευρη προετοιμασία (χῶρος, χρόνος, ἀτμόσφαιρα, φωτισμός, κλπ). Καὶ ἐπίσης θέλει ἕνα ρήτορα ποὺ νὰ χρησιμοποιῇ ἔντεχνα τὴν ὑπερβολή, νὰ προσφέρῃ ζωντανὲς εἰκόνες καὶ νὰ κατέχῃ ἀρκετὰ τὴν μιμητικὴ τέχνη.

Ἡ ἀγόρευσις δανείζεται ἀπὸ τὴν δραματικὴ τέχνη (τονισμός, ἄρθρωσις, παύσεις, θεατρινισμοὶ) καὶ ἀπὸ τὴν ποίησι (ρυθμὸς τῆς φράσεως, μαγεία λέξεων, παραστατικότης τῶν εἰκόνων).

Οἱ ἀγορεύσεις εἶναι πολλῶν εἰδῶν: Πανηγυρικοὶ λόγοι, πένθιμοι (ἐπιτάφιοι, ἐπιμνημόσυνοι), δικανικοί.

Στὶς μεγάλες δημόσιες συγκεντρώσεις δὲν ἐπιχειροῦσε νὰ πείσουμε τὰ πλήθη μὲ τὴν δύναμι τῆς λογικῆς. Ἐκεῖνο ποὺ κυρίως ὑπολογίζεται εἶναι ἡ καθαρὰ ἐξωτερικὴ μορφὴ τοῦ Λόγου καὶ ἡ συναισθηματικὴ (συγκινησιακὴ) του δύναμις. Δὲν εἶναι οἱ ἰδέες ποὺ ἐπιβάλλονται στὶς μάζες. Εἶναι οἱ ἠχηρὲς φράσεις, οἱ ἴδιες οἱ λέξεις.

6. Ὁ Ραδιοφωνικὸς Λόγος.

Ὁ ραδιοφωνικὸς λόγος εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα μέσα διαμορφώσεως τῆς κοινῆς γνώμης, γιατὶ μὲ αὐτόν, ὁ ζωντανὸς προφορικὸς λόγος ἀποδεσμεύεται ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς ποὺ τοῦ ἐπέβαλλαν ἡ ἀπόστασις, ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος. Μὲ τὸ ραδιόφωνο ἡ Προπαγάνδα:

α) Συνδυάζεται μὲ τὴν ψυχαγωγία.

β) Διεξάγεται σὲ περιβάλλον οἰκεῖο, οἰκογενειακό, σὲ ὥρα ἀναπαύσεως καὶ ἔτσι αὐξάνει ἡ ἀποτελεσματικότης της.

γ) Προσεγγίζει στρώματα ἀπρόσιτα μὲ τὰ ἄλλα μέσα Προπαγάνδας λ.χ. τοὺς ἀγραμμάτους ἢ τοὺς κατοίκους τῶν ἀπομονωμένων περιοχῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐκείνους ποὺ ζοῦν σὲ ἐχθρικὲς χῶρες ἢ ἀνθρώπους ποὺ

δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν πολιτικὴ ἀκόμη καὶ ὀπαδοὺς τοῦ ἀντιπάλου, οἱ ὁποῖοι δὲν προσέρχονται στὶς συγκεντρώσεις μας οὔτε παρακολουθοῦν τὸν τύπο μας.

δ) Διεξάγεται μὲ τὸν ζωντανό, τὸν προφορικὸ λόγο, ὁ ὁποῖος συγκινεῖ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα μέσα Προπαγάνδας, (τὸν γραπτὸ λόγο καὶ τὴν εἰκόνα).

Ὁ Ραδιοφωνικὸς Λόγος ἔχει τὴν δική του φύσι καὶ τεχνική. Γενικά, πρέπει νὰ ἔχη σαφήνεια, συντομία, ἁπλότητα στὴν σύνταξι καὶ στὸ λεξιλόγιο, συχνὲς παραγράφους καὶ παύσεις ὥστε νὰ ἀνασαίνη ὁ ἐκφωνητὴς καὶ νὰ ἀφομοιώνη τὰ λεχθέντα ὁ ἀκροατής, μικρὲς φράσεις, πυκνὲς τελεῖες.

Ἐπίσης πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται εὐρύτατα τὰ λεγόμενα «ραδιοφωνικὰ ἐφφὲ». Μουσική, μουσικὲς «γέφυρες», γκόγκ, ἦχοι, ὑπόκρουσις, ἐναλλαγὴ ἐκφωνητῶν κλπ. Αὐτὰ «ζωντανεύουν» τὸν Ραδιοφωνικὸ Λόγο, τοῦ δίνουν παραστατικότητα, θέλγουν τὴν φαντασία τοῦ ἀκροατοῦ, συγκρατοῦν τὸ ἐνδιαφέρον του.

Γιὰ τὴν ραδιοφωνικὴ Προπαγάνδα πρέπει νὰ προτιμῶνται ζ ω ν τ α ν ὰ εἴδη λόγου - σκέτς, διάλογοι, ἠχογραφημένα ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, «συζητήσεις στρογγυλῆς τραπέζης», διαγωνισμοί.

Νὰ ἀποφεύγονται τὰ σ τ α τ ι κ ὰ εἴδη ὅπως τὸ σχόλιο, ἡ ὁμιλία, τὸ κήρυγμα, ἡ ἀνασκόπησις, (δηλ. γενικὰ οἱ μονόλογοι). Ἐπίσης νὰ προτιμῶνται ἔμμεσες μορφὲς Προπαγάνδας ἀντὶ γιὰ τὶς ἄμεσες: Δελτία εἰδήσεων, ραδιοφωνικὴ βιβλιοθήκη, ρεπορτάζ, σκέτς, περιγραφὲς παραγωγικῶν ἔργων ἀντὶ γιὰ σχόλια καὶ στατιστικές.

III. Ο ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

1. Γενικά.

Ὁ Γραπτὸς Λόγος ὑπερέχει ἔναντι τοῦ Προφορικοῦ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ὅτι ἔχει χαρακτῆρα μ ο ν ι μ ώ τ ε ρ ο. Ἡ παρουσία του γίνεται πιὸ σ τ α θ ε ρ ή, πιὸ δ υ ν α τ ή. Ὅπως λέγει μία κινέζικη παροιμία «ἡ ἰσχυρότερη μνήμη εἶναι πιὸ ἀσθενὴς ἀπὸ τὸ ἀσθενέστερο μελάνι». Γι' αὐτό, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ὁ Γουτεμβέργιος ἔκανε τὴν ἐφεύρεσί του, δὲν ὑπάρχει κοινωνικὸ κίνημα ποὺ νὰ μὴ ἐπιζήτησε νὰ ἀκτινοβολήση καὶ νὰ ἁπλωθῆ μὲ τὴν διάδοσι τῶν ἐντύπων του. Αὐτὸ ἰσχύει ἰδιαίτερα στὴν ἐποχή μας μὲ τὴν γενικὴ παρουσία τοῦ ἐντύπου ὅλων τῶν μορφῶν. Ἡ ἐφημερίδα λ.χ. εἶναι γνωστὴ ἐδῶ καὶ 4 αἰῶνες, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰώνα ἄρχισε νὰ παίρνη τὴν δύναμι ποὺ ἔχει σήμερα καὶ νὰ γίνεται «ἡ πρωινὴ προσευχὴ τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου».

Ἡ λινοτυπία, ἡ μονοτυπία, τὸ σύστημα ὄφσετ καὶ οἱ ἄλλες σύγχρονες τεχνικὲς τελειοποιήσεις τῆς τυπογραφικῆς τέχνης ἔκαναν τὸ ἔντυπο ἄφθονο, προσιτό, ἐνῶ τὰ σύγχρονα μέσα κυκλοφορίας τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ φθάνη παντοῦ γρήγορα καὶ ἔγκαιρα.

Στὴ συνέχεια ἐξετάζουμε λεπτομερέστερα τὶς διάφορες μορφὲς τοῦ Γραπτοῦ Λόγου.

2. Τὸ Τρύκ.

Τὸ τρὺκ (ἢ τρὰκτ ὅπως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται στὰ ἑλληνικὰ) εἶναι ἕνα μικρὸ κομμάτι χαρτὶ ποὺ ἐπάνω του τυπώνουμε ἕνα σύντομο σύνθημα, μία προτροπή, ἕνα σύμβολο.

Συνήθως τὸ τρὺκ ἔχει μᾶλλον χαρακτῆρα, ὑπομνήσεως καὶ ἐπιβεβαιώσεως μιᾶς ἤδη ὑφισταμένης ἀποφάσεως («ὅλοι στὴν συγκέντρωσι τῆς τάδε», «σταυρὸ στὸν δεῖνα», «ζήτω ἡ 25η Μαρτίου» κ.ο.κ.). Τὸ τρὺκ πρέπει νὰ εἶναι ἐ ν τ υ π ω σ ι α κ ό. Γι' αὐτὸ χρησιμοποιοῦνται χρωματιστὸ χαρτὶ ἢ ἔγχρωμα τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Πρέπει νὰ εἶναι ε ὐ α ν ά γ ν ω σ τ ο. Γι' αὐτὸ τυπώνεται μὲ μεγάλα γράμματα. Πρέπει νὰ ἑ λ κ ύ η. Γι' αὐτὸ γίνεται κομψό, ἐντυπωσιακό, ἂν εἶναι δυνατὸν μὲ ἕνα σκῖτσο, μία γελοιογραφία, μία φωτογραφία ἢ ἔστω ἐρωτηματικά, θαυμαστικὰ ἢ ἕνα ἔμβλημα.

Τὸ τρὰκτ κυκλοφορεῖ εὔκολα. Διανέμεται στοὺς δρόμους, ρίχνεται στὰ

γραμματοκιβώτια ἢ κάτω ἀπὸ τὶς πόρτες. πετιέται ἀπὸ ψηλὰ στὶς συγκεντρώσεις καὶ στοὺς δημόσιους χώρους.

Τὰ πολὺ μικρὰ τράκτ λέγονται «παπιγιὸν» (πεταλοῦδες).

3. Ἡ Προκήρυξις.

Ἡ προκήρυξις πρέπει νὰ εἶναι ἕνα κείμενο ὁλοκληρωμένο ἀλλὰ σύντομο. Ὕφος κοφτό, ἐπιγραμματικό, Φράσεις πολὺ μικρὲς σὲ μορφὴ «ἀξιωμάτων», ἀποφθεγμάτων ἢ συνθημάτων. Λέξεις γνωστὲς ἀλλὰ καὶ μαχητικές, ὄχι πολὺ φθαρμένες.

Κανονικὰ ἡ προκήρυξις πρέπει νὰ ἔχη τυπωμένο τὸ ἴδιο κείμενο καὶ ἀπὸ τὶς δύο ὄψεις τοῦ φύλλου της, ἢ ἔστω, δύο ὁλοκληρωμένα αὐτοτελῆ κείμενα ποὺ τὸ καθένα νὰ καλύπτη τὴν μία σελίδα.

Τὰ στοιχεῖα τοῦ τυπώματος νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερα, εὐανάγνωστα. Τὸ χαρτὶ χρωματιστό. Ἂν εἶναι ἄσπρο, τότε νὰ γίνουν τὰ γράμματα χρωματιστά. Γενικά, μία προκήρυξις πρέπει νὰ εἶναι λιτή, ἐντυπωσιακὴ καὶ εὐκολοδιάβαστη. Ἐπίσης, νὰ περιέχη ἕνα γεγονὸς ἢ στοιχεῖο, μία ἀποκάλυψι ἢ καταγγελία.

Εἶναι καλύτερο ἡ προκήρυξις νὰ μὴ εἶναι ἀνώνυμη. Κάποιος νὰ τὴν ὑπογράφη: προσωπικότης, σύλλογος, ὀργάνωσις, κόμμα. Ἔτσι ἔχει περισσότερη ἀξία καὶ κῦρος. Καὶ αὐτὸς ποὺ τὴν ὑπογράφει νὰ εἶναι ὑπαρκτός.

Ἡ σωστὴ μέθοδος εἶναι ἡ διανομὴ τῆς προκηρύξεως «χέρι μὲ χέρι» καθὼς καὶ κάτω ἀπὸ τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν, στὰ γραμματοκιβώτια. Ἐπίσης ἡ ταχυδρομικὴ ἀποστολή τους. Ἡ μαζικὴ ρίψις ἀπὸ αὐτοκίνητα, μπαλκόνια, ἐλικόπτερα, ἀεροπλάνα γίνεται μόνον ἂν γιὰ εἰδικοὺς λόγους ἐπιδιώκεται ἡ δημιουργία ἐντυπώσεως («κλῖμα ἰσχύος»). Ἀλλοιῶς οἱ προκηρύξεις αὐτὲς πᾶνε χαμένες.

Γενικὰ ἡ προκήρυξις εἶναι κάτι πληρέστερο ἀπὸ τὸ τρύκ, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συγχέεται μὲ ἄρθρα ἢ ὁμιλίες. Πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ εἶναι σύντομη καὶ παροτρυντική. Νὰ χρησιμοποιῆ τόνο ἐπιτακτικὸ καὶ ὕφος παραστατικό. Τὰ ἐπιχειρήματά της, σύντομα, ἁπλᾶ, χτυπητά, χοντρά, «συντριπτικά». Καλύτερα νὰ μὴ ὑπάρχη τίτλος καὶ ἡ ὑπογραφὴ νὰ μὴ προδικάζη τὸ περιεχόμενο. Ἔτσι ἡ προκήρυξις διεγείρει τὴν περιέργεια καὶ τὴν διαβάζει ὅλος ὁ κόσμος.

Λόγω τῆς εὐκολίας στὸ γράψιμο, τύπωμα καὶ κυκλοφορία της, τοῦ μικροῦ της κόστους καὶ τῆς ταχύτητος μὲ τὴν ὁποία μπορεῖ νὰ ἑτοιμασθῆ, ἡ προκήρυξις εἶναι πολύτιμος βοηθὸς τοῦ προπαγανδιστοῦ ποὺ μὲ αὐτὴν προσεγγίζει ἀδιάφορα ἢ καὶ ἐχθρικὰ ἄτομα.

Μία ἀνεπτυγμένη μορφὴ τῆς προκηρύξεως εἶναι τὸ πολύπτυχο ποὺ συνήθως συνδυάζει τὸν γραπτὸ λόγο μὲ τὴν πολύχρωμη

εἰκόνα. Εἶναι κομψό, μοντέρνο, ἑλκυστικό. Ἐντυπωσιάζει περισσότερο ἀπὸ τὴν προκήρυξι καὶ δίνει μία αἴσθησι μεγαλυτέρου κύρους.

Παπιγιόν, τρύκ, προκηρύξεις καὶ πολύπτυχα ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενο «μικρὸ τύπο».

4. Ἡ ἐπιστολή.

Ἔχουμε: α) Τὴν «ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ» ποὺ ἀποβλέπει στὴν μαζικὴ ζύμωσι. Αὐτὴ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἕνα ἄρθρο ποὺ παρουσιάζεται μὲ τὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ ἐπιστολῆς, γιὰ νὰ ἐπιτρέψη στὸν συγγραφέα του νὰ χρησιμοποιήση ὡρισμένες ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς προπαγανδιστικῆς τεχνικῆς ὅπως λ.χ. τὴν ἐξατομίκευσι τοῦ ἀντιπάλου, τὸν ἑνικὸ ἀριθμό, τὴν οἰκειότητα, τὸ προσωπικὸ ὕφος, τὸ κῦρος, τὴν φιλικὴ πειστικότητα κ.ο.κ.

β) Τὴν κυρίως ἐπιστολή, τὴν ἰδιωτική, ποὺ ἀπευθύνεται σὲ συγκεκριμένα ἄτομα. Ἐπειδὴ αὐτὴ συνήθως προέρχεται ἀπὸ πρόσωπα γνωστὰ καὶ ἀγαπητὰ ἀσκεῖ ἀξιόλογη ἐπίδρασι στὸν παραλήπτη της ἰδίως ὅταν αὐτὸς βρίσκεται σὲ ἰδιόμορφες καταστάσεις ὅπως λ.χ. ὁ στρατιώτης, ὁ μετανάστης, ὁ ξενητεμένος, ὁ αἰχμάλωτος, ὁ φυλακισμένος, ὁ ἐξόριστος, ὁ ναυτικός, ὁ ταξιδιώτης. Ἀποσπασμένος ἀπὸ τὸ φυσικὸ περιβάλλον του, ὁ παραλήπτης, συνδέεται μὲ αὐτὸ διὰ τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἔτσι, αὐτὴ τὸν συγκινεῖ καὶ τὸν ὑποβάλλει. Γι' αὐτὸ οἱ κομμουνισταί, δίνουν μεγάλη σημασία στὴν ἐπιστολὴ καὶ ἰδίως σ' ἐκείνην ποὺ ἀποβλέπει εἴτε στὴν καλλιέργεια τῆς ἡ τ τ ο π α θ ε ί α ς καὶ τῆς διαλύσεως στὸν Στρατὸ («ἐσὺ λείπεις κι' ἐμεῖς ἐδῶ πεινοῦμε») εἴτε στὴν «ἀνύψωσι τοῦ ἠθικοῦ» τῶν κρατουμένων κομμουνιστῶν («δὲν σὲ ξεχνοῦμε, θὰ σὲ ἀπελευθερώσουμε, σὲ θαυμάζουμε σὰν ἥρωα» κ.λ.π.).

Ὅλοι οἱ κομμουνισταὶ ὀφείλουν νὰ γράφουν συστηματικὰ στοὺς γνωστούς τους καὶ νὰ προσφέρονται, ἰδίως στὰ χωριά, νὰ γράφουν τὶς ἐπιστολὲς τῶν ἀγραμμάτων ὥστε νὰ προσθέτουν σ' αὐτὲς καὶ τὰ δικά τους.

Τὰ μέλη τοῦ Κ.Κ.Ε. ποὺ ζοῦν στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες ὑποχρεώνονται νὰ παραδίνουν ἕνα ἀριθμὸ ἐπιστολῶν τὸ καθένα τους ποὺ ταχυδρομοῦνται ἀπὸ τὴν κομματικὴ ὀργάνωσι πρὸς τοὺς συγχωριανούς των γιὰ νὰ ἐξυμνήσουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ἢ νὰ τονίσουν τὴν πίστι στὴν τελικὴ νίκη. Ἀνάλογη Προπαγάνδα γίνεται καὶ μὲ ἀποστολὴ δεμάτων.

5. Ἡ ἐφημερίδα τοίχου.

Εἶναι ἕνα εἰδικὸ ὄργανο ποὺ ἐκδίδεται ὅπου ζεῖ μία κοινότης ἀνθρώπων: στὸν στρατώνα, τὸ ἐργοστάσιο, τὸ σχολεῖο, τὸ χωριό.

Τοποθετεῖται ἕνας ξύλινος πίνακας σὲ σημεῖο κ ε ν τ ρ ι κ ὸ τῆς κοινοτικῆς ζωῆς (λέσχη, πλατεία, αἴθουσα ἀναμονῆς) ποὺ νὰ εἶναι καὶ προφυ-

λαγμένο ἀπὸ τὸν ἥλιο ἢ τὴν βροχή. Ἐπίσης νὰ εἶναι τέτοιο τὸ σημεῖο ὥστε νὰ μπορῆ νὰ σταθῆ ἄνετα ὁ κόσμος νὰ διαβάση (ὄχι λ.χ. πίσω ἀπὸ μία πόρτα ποὺ ἀνοιγοκλείνει ἢ σὲ ἕνα στενὸ διάδρομο μὲ κίνησι). Τὸ ὕψος ὅπου, τοποθετεῖται ὁ πίνακας πρέπει νὰ εἶναι τέτοιο ὥστε νὰ εὐκολύνη καὶ τοὺς κοντοὺς καὶ τοὺς ψηλούς. Πάνω στὸν πίνακα, ὡρισμένη ἡμέρα (λ.χ. κάθε Σάββατο) ἢ ἡμερομηνία (λ.χ. κάθε 1η τοῦ μηνὸς) τοποθετεῖται ἡ νέα ὕλη. Κάθε θέμα εἶναι γραμμένο σὲ ἕνα φύλλο ἀνεξάρτητο. Τὰ φύλλα αὐτὰ καρφιτσώνονται ὅσο γίνεται πιὸ καλαίσθητα στὸν πίνακα σὲ διάταξι συμμετρική.

Τὸ ὑλικὸ τῆς ἐφημερίδας τοίχου εἶναι μικρὰ ζωντανὰ θέματα. Ἀνακοινώσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν ὁμάδα, σάτιρα, καλοπροαίρετη μεταξὺ τῶν μελῶν της, σκίτσα, ποιηματάκια, ἀνέκδοτα, συνθήματα. Ὅλα γραμμένα καλλιγραφικά, μὲ χτυπητοὺς τίτλους καὶ χρησιμοποίησι χρωμάτων. Ἐπίσης ἡ ἐφημερίδα τοίχου πρέπει νὰ τραβᾶ τὸ μάτι καὶ νὰ κάνη τὸν ἀναγνώστη νὰ σταθῆ μπροστά της.

Ἡ ὕλη εἶναι τοπικὴ καὶ γενική. Ἡ τοπικὴ ἀντανακλᾶ τὴν ζωὴ καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς ὁμάδος — μικροζητήματα, ἔπαινοι, τιμωρίες, ὑποδείξεις, σάτιρα, ἀνακοινώσεις. Ἡ γενικὴ εἶναι ἡ κυρίως διαφωτιστικὴ ἐπάνω σὲ εὐρύτερα πολιτικὰ ἢ ἄλλα θέματα.

Ἡ ἐφημερίδα τοίχου πρέπει νὰ εἶναι ἔργο μιᾶς εὐρείας «συντακτικῆς ἐπιτροπῆς» βγαλμένης μέσα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ὁμάδα στὴν ὁποία ἀπευθύνεται. Νὰ ἀπασχολοῦνται μὲ αὐτὴν ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερα πρόσωπα: συντάκτες, ζωγράφοι, καλλιγράφοι, στιχουργοὶ ὥστε ἡ ὁμάδα νὰ αἰσθάνεται τὸ ἀποτέλεσμα σὰν δικό της ἔργο. Ἡ ἔκδοσίς της νὰ ἀποτελῆ ἕνα μικρὸ «γεγονὸς» γιὰ τὴν κοινότητα τῆς ὁποίας εἶναι ὄργανο.

6. Τὸ φυλλάδιο (μπροσούρα).

Εἶναι σπουδαῖο μέσο Προπαγάνδας γιατὶ ἐπιτρέπει νὰ γίνεται ὁ χειρισμὸς ἑνὸς θέματος κατὰ τρόπο πιὸ ὁλοκληρωμένο ἀπὸ ὅ,τι μὲ τὸ βιβλίο.

Εἶναι ἄλλωστε πιὸ φθηνὸ ἀπὸ τὸ βιβλίο (ποὺ κι' αὐτὸ βέβαια χρειάζεται), διαβάζεται πιὸ εὔκολα, γράφεται πολὺ γρηγορότερα, κυκλοφορεῖ εὐχερέστερα.

Τὸ φυλλάδιο πρέπει νὰ πιάνη ἕνα θέμα ἐπίκαιρο, ζωντανό, ἐνδιαφέρον. Νὰ ἔχη σχῆμα μικρό, ἐμφάνισι καλαίσθητη. Νὰ εἶναι εὔχρηστο. Νὰ μπαίνη στὴν τσέπη, νὰ μπορῆ νὰ διαβάζεται στὸ λεωφορεῖο, στὶς αἴθουσες ἀναμονῆς, παντοῦ. Ὄχι πάρα πολλὲς σελίδες. Καὶ ὁπωσδήποτε νὰ ἀναφέρη ὄνομα, συγγραφέα, ἐκδότη, διεύθυνσι τυπογραφείου, τιμή. Νὰ μὴ διανέμεται δωρεὰν παρὰ μόνο σὲ εἰδικὲς περιπτώσεις (λ.χ. σὲ στρα-

τιῶτες). Τὸ δωρεὰν ἔντυπο μυρίζει «προπαγάνδα». Δὲν προσελκύει. Διεγείρει τὴν καχυποψία τοῦ κοινοῦ. Δὲν διαβάζεται ἢ διαβάζεται μὲ ἔντονες ἐπιφυλάξεις. Ἐνῶ ὅποιος ἀγόρασε ἕνα ἔντυπο, τὸ διαβάζει. Νὰ πληρώνεται λοιπόν. Νὰ διατίθεται ὅμως σὲ πολὺ χαμηλὴ τιμὴ καὶ νὰ ρίχνεται στὴν ἀγορὰ σὲ τεράστιους ἀριθμοὺς ὅπως οἱ σφαῖρες ἢ οἱ βόμβες ποὺ ρίχνονται μαζικὰ χωρὶς νὰ λογαριάζεται ἡ δαπάνη, γιὰ νὰ βρῆ μιὰ ἀπ' ὅλες τὸν στόχο. Φυσικὰ καλὸ εἶναι τὸ φυλλάδιο νὰ ὑπάρχη (δωρεὰν ἐκεῖ) σὲ ταξιδιωτικὰ γραφεῖα, κουρεῖα, κομμωτήρια, ἰατρεῖα, λέσχες, αἴθουσες ἀναμονῆς, σχολικὲς ἢ ἄλλες βιβλιοθῆκες κ.ο.κ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φυλλάδια ποὺ ἀπευθύνονται σὲ ὅλο τὸν κόσμο, ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνα ποὺ ἀπευθύνονται μόνον στὰ στελέχη ἑνὸς κινήματος γιὰ νὰ τοὺς δώσουν εἰδικὲς γνώσεις, ὁδηγίες, γραμμή, ἐπιχειρήματα. («βοηθὸς αὐτομόρφωσης», «ὁδηγὸς τοῦ ἀγκιτάτορα» κ.λ.π.).

Ἡ σημασία τοῦ φυλλαδίου φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία ὄχι μόνον τῶν ὀπαδῶν ἀλλὰ καὶ τῶν στελεχῶν τοῦ κομμουνισμοῦ «γνωρίζουν» τὴν ὑποτιθεμένη «ἰδεολογία» τους μόνον ἀπὸ μπροσοῦρες. Ἐλάχιστοι ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν μελετήση τὰ ὀγκώδη συγγράμματα τοῦ Μάρξ, τοῦ Ἔγκελς, τοῦ Λένιν καὶ τῶν ἄλλων «κλασσικῶν» τοῦ μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ. Ὅλοι τους ὅμως ἔχουν διαβάσει φυλλάδια ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀντλοῦν τὴν πίστι τους καθὼς καὶ γνώσεις, στοιχεῖα ἢ ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν ὑποστήριξί της.

7. Ἡ ἐφημερίδα.

Εἶναι τὸ κυριώτερο «ἐργαλεῖο» τῆς σύγχρονης Προπαγάνδας.

« Τὰ βιβλία εἶναι γιὰ τὶς ἀνώτερες διανοητικὰ τάξεις, γράφει ὁ Χίτλερ. Οἱ ἐφημερίδες εἶναι γιὰ τὶς μάζες ».

Ὁ μεγάλος τύπος λαϊκῆς ἐνημερώσεως, πληροφοριακὸς καὶ φθηνός, γεννήθηκε στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος. Καὶ ἀμέσως ἀπέκτησε τρομακτικὴ δύναμι ποὺ τὴν διαπίστωσαν ὅλοι οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν ἀνθρωπίνη ψυχή. Ὁ Λ. Τολστόϊ στὴν «Ἄννα Καρένινα», δίνει χαρακτηριστικὰ τὴν ἐπίδρασι τῆς ἐφημερίδος στὸν ἀναγνώστη της.

«Ὁ Στεπὰν Ἀρκαντίεβιτς ἐδιάβαζε μιὰ φιλελεύθερη ἐφημερίδα, ὄχι τῶν ἄκρων ἀλλὰ ποὺ ὡστόσο ὑποστήριζε μὲ θέρμη τὶς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας. Καὶ μολονότι ἐπιστήμη, τέχνη καὶ πολιτικὴ δὲν τοῦ ἔλεγαν μεγάλα πράγματα, ἀκολούθησε μὲ συνέπεια τὶς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας καὶ τῆς ἐφημερίδος του ἀλλάζοντας ἰδέες μόνον ὅταν τὶς ἄλλαζε καὶ ἡ πλειοψηφία. Ἤ, γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ περισσότερη ἀκρίβεια, δὲν τὶς ἄλλαζε αὐτὸς παρὰ ἄλλαζαν ἐκεῖνες μόνες τους, χωρὶς σχεδὸν ὁ ἴδιος νὰ τὰ παίρνη εἴδησι.

Ὁ Στεπὰν Ἀρκαντίεβιτς δὲν εἶχε διαλέξει τὶς πολιτικές του ἀντιλήψεις

καὶ τὶς ἰδέες του. Αὐτὲς οἱ ἀπόψεις καὶ αὐτὲς οἱ ἰδέες τοῦ εἶχαν ἔρθει ἀπὸ μόνες τους, ὅπως ἀκριβῶς τοῦ εἶχαν δοθῆ, χωρὶς νὰ τὰ διαλέξη τὰ μαλλιὰ καὶ τὰ μουστάκια του».

Ὁ Ὄσβαλντ Σπέγκλερ ἐξ ἄλλου στὸ πολύκροτο ἔργο του «Ἡ παρακμὴ τῆς Δύσεως», γράφει:

«Χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῆ ὁ ἀναγνώστης, ἡ ἐφημερίδα, ἀλλάζει καὶ μαζί της ἀλλάζει κύριο καὶ ὁ ἀναγνώστης. Ἕνας δημοκράτης τοῦ παλαιοῦ εἴδους δὲν θὰ ζητοῦσε πιὰ σήμερα τὴν ἐλευθερία τοῦ τύπου ἀλλὰ τὴν ἐλευθερία (τοῦ κοινοῦ) ἀπὸ τὸν τύπο. Μὲ ἕνα σῆμα τῆς μπαγκέττας τοῦ τύπου τὸ πλῆθος κάνει ὅτι τοῦ ὑποδεικνύεται. Ὁ τύπος εἶναι ἕνας προσεκτικὰ ὀργανωμένος στρατὸς μὲ τοὺς δημοσιογράφους ὡς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς ἀναγνῶστες ὡς στρατιῶτες. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ, ὅπως σὲ κάθε στρατό, ὁ στρατιώτης ὑπακούει τυφλά. Ὁ σκοπὸς τοῦ πολέμου καὶ τὸ σχέδιο ἐπιχειρήσεων μεταβάλλονται χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῆ. Ὁ ἀναγνώστης δὲν ξέρει τί τοῦ ζητοῦν καὶ δὲν πρέπει νὰ ξέρη τὸν πραγματικὸ ρόλο ποὺ παίζει. Δὲν ὑπάρχει πιὸ φοβερὴ σάτιρα τῆς ἐλευθερίας τῆς γνώμης. Ἄλλοτε δὲν ἔπρεπε νὰ τολμᾶ κανεὶς νὰ σκέπτεται ἐλεύθερα. Τώρα ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ δὲν τὸ μποροῦμε πιά... Ὁ τύπος μπορεῖ νὰ καταδικάση σὲ θάνατο ὁποιαδήποτε ἀλήθεια ἀρνούμενος ἁπλῶς νὰ τὴ δημοσιεύση. Φοβερὴ λογοκρισία σιωπῆς ποὺ εἶναι τόσο πιὸ ἰσχυρή, ὅσο ἡ ὑπόδουλη μάζα τῶν ἀναγνωστῶν ἀγνοεῖ τὴν ὕπαρξί της».

Ἡ ἰσχὺς τοῦ τύπου ὀφείλεται κυρίως στὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἄτομο δὲν ἔχει συνήθως τὴν τόλμη, τὴν ἱκανότητα, καὶ σήμερα μὲ τοὺς ρυθμοὺς τῆς σύγχρονης ζωῆς, οὔτε καὶ τὸν χρόνο, νὰ σχηματίση μία ἀτομικὴ πεποίθησι. Προτιμᾶ λοιπὸν τὴν ἕτοιμη ποὺ τοῦ σερβίρει ἡ ἐφημερίδα «του». Ἄλλωστε ἡ ἐφημερίδα δίνει τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἐκφράζει τὴν «κοινὴ» γνώμη καὶ ἔτσι ἐπηρεάζει ἀκόμη καὶ τοὺς κυβερνῶντας σὲ σημεῖο ποὺ ὁ Λουσιὲν Ρομιὲ στὸ ἔργο του «Ἑρμηνεῖες τοῦ Καιροῦ μας» (1925) προφήτευσε:

«Ἴσως νὰ ἔρθη ὁ καιρὸς ποὺ οἱ κυβερνῶντες δὲν θὰ εἶναι πιά, παρὰ ὑπάλληλοι τῶν ἐφημερίδων καὶ ποὺ ἡ πολιτικὴ ἑνὸς κράτους θὰ ἐκφράζη ἁπλῶς τὴν ἰσορροπία τῶν συμφερόντων ποὺ θὰ ἔχουν ἐπιτύχη νὰ ἐλέγχουν τὸν τύπο, αὐτὴν τὴν ὑπέρτατη ἐξουσία».

Ὁ τύπος συνδέει τὶς διάσπαρτες γνῶμες, δημιουργεῖ τὴν δύναμι τοῦ ἀριθμοῦ καὶ κατευθύνει τὰ πνεύματα ἔστω καὶ μόνον διὰ τῆς ἐπιλογῆς τῶν συζητουμένων θεμάτων. Ἔχει ἀκόμη τὸ κῦρος τοῦ τυπωμένου λόγου, τὸν συναισθηματικὸ σύνδεσμο ὁμιλητοῦ - ἀκροατοῦ. Ἔχει ὅμως ἰδίως τὸ μέγα πλεονέκτημα ὅτι μπορεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνη συστηματικὰ τὰ ἐπιχειρήματά του, νὰ διοχετεύη καθημερινὰ τὶς

θέσεις του μὲ μικρὲς δόσεις, νὰ ἐπανέρχεται συνεχῶς στὶς ἴδιες ἰδέες καὶ στὰ ἴδια γεγονότα, ὥστε στὸ τέλος νὰ ἐπιβάλλη ἢ νὰ ὑποβάλλη τὶς ἀπόψεις του στὸν ἀναγνώστη σὰν αὐταπόδεικτα, ἀναμφισβήτητα γεγονότα, «κοινὲς» ἀλήθειες.

Ἡ ἐφημερίδα ἔχει ἀκόμη τὸ πλεονέκτημα τῆς ποικιλίας. Ἐντυπωσιακοὶ τίτλοι ἄρθρα, σχόλια, ἐπιφυλλίδες, εἰδήσεις, ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, σάτιρα, στῖχοι, φωτογραφίες, σκίτσα. Συνδυάζει τὸν Γραπτὸ Λόγο μὲ τὴν Εἰκόνα. Ἀπευθύνεται σὲ ὅλους : ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, γέρους, νέους, μορφωμένους, ἡμιμαθεῖς.

Οἱ κομμουνισταὶ δίνουν μεγάλη σημασία στὴν ἐφημερίδα γιατὶ τὴν βλέπουν ὄχι μόνο σὰν ἕνα μαζικὸ διαφωτιστὴ ἀλλὰ καὶ σὰν ἕνα «μαζικὸ ὀργανωτή».

Ὁ Λένιν, τὸ 1903, ἐπέβαλε τὸ σχέδιο τῆς συγκροτήσεως ἑνὸς κόμματος μὲ βάσι τὴν ἐφημερίδα ποὺ θὰ ἔπαιζε ταυτόχρονα ρόλο προπαγανδιστῆ καὶ ὀργανωτῆ. Τὸ συντακτικὸ καὶ τεχνικὸ της προσωπικό, οἱ διανομεῖς, οἱ ἀνταποκριταὶ καὶ οἱ ἀναγνῶσται τῆς «Ἴσκρα», ἀποτέλεσαν τὴν «σκαλωσιὰ» ποὺ χρησίμευσε γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε. Καὶ ἔτσι, ἀπὸ τὴν «Σπίθα» (Ἴσκρα) «ἄναψε ἡ φλόγα» ὅπως προανήγγειλε τὸ σύνθημα κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο της.

Μιλώντας γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ εἶναι ὁ τύπος κατευθυνόμενος ὁ Λένιν ἔγραφε τὸ 1921 στὸ γράμμα του πρὸς τὸν Μιανσίκωφ :

«Ἡ μπουρζουαζία εἶναι πολὺ πιὸ δυνατὴ ἀπὸ ἐμᾶς. Ἂν τῆς δίναμε ἕνα ἐπὶ πλέον ὅπλο, τὴν ἐλευθερία τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως, δηλ. τὴν ἐλευθερία τοῦ τύπου, γιατὶ ὁ τύπος εἶναι τὸ κέντρο καὶ ἡ βάσις τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως, θὰ εὐκολύναμε τὸ ἔργο τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου θὰ γίνη ὅπλο στὰ χέρια τῆς μπουρζουαρίας».

Τὸ 1948 ὁ Βισίνσκι ἐπανέλαβε τὴν ἴδια θέσι, λέγοντας στὸν Ο.Η.Ε.:

«Στὴ χώρα μας φυσικὰ δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξη ἐλευθερία λόγου, τύπου κ.λ.π. γιατὶ αὐτὸ θὰ ἦταν πρὸς ὄφελος τῶν ἐχθρῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ. Κάθε προσπάθεια τοῦ ἐχθροῦ νὰ χρησιμοποιήση ἐναντίον τοῦ κράτους τὶς ἐλευθερίες ποὺ δίδονται στοὺς ἐργαζομένους πρέπει νὰ θεωρεῖται σὰν ἔγκλημα κατὰ τῆς Ἐπαναστάσεως.

Τὸ Σοβιετικὸ Κράτος φυσικὰ δὲν περιλαμβάνει τὴν ἐλευθερία τῶν πολιτικῶν κομμάτων γιατὶ ἡ ἐλευθερία αὐτή, κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦν στὴν ΕΣΣΔ χρειάζεται μόνο στοὺς πράκτορες τοῦ φασισμοῦ καὶ τῆς ξένης κατασκοπείας».

Στὶς 4 Μαΐου 1962, ὁ διευθυντὴς τῆς «Πράβντα», Π. Σιατιούκωφ, ἀνέπτυξε σὲ 50 δημοσιογράφους ἀπὸ 44 χῶρες τὶς ἀρχὲς τοῦ «ἐπαναστατικοῦ τύπου» ὡς ἑξῆς :

«Ἡ ἐπαναστατικὴ ἐφημερίδα πρέπει νὰ εἶναι ὀργανωτής. Ὄχι μόνο μαζικὸς προπαγανδιστής, ἀλλὰ καὶ μαζικὸς ὀργανωτὴς ὅπως δίδαξε ὁ Λένιν. Αὐτὴ ἡ λενινιστικὴ ἀρχὴ ἐκφράζεται σταθερὰ μὲ συνδυασμὸ προπαγάνδας - ἀγκιτάτσιας - ὀργανώσεως... Ὁ Λένιν ζητοῦσε νὰ εἶναι οἱ στῆλες τοῦ κομματικοῦ τύπου στῆλες τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν...

Ζητοῦσε σὲ κάθε 5 δημοσιογράφους ποὺ γράφουν στὸν κομμουνιστικὸ τύπο νὰ γράφουν 500 ἢ 500.000 μὴ δημοσιογράφοι...

Τὴν γραμμὴ τῶν ἐφημερίδων δὲν τὴν ἀποφασίζει ὁ δημοσιογράφος ἀλλὰ ἡ κομματικὴ ὀργάνωσις. Ἐκφράζουν τὴν θέλησι τοῦ κόμματος, τὴν κοινωνικὴ σκέψι ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ πείρα τῆς δουλειᾶς τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων. Ἡ κομματικὴ καθοδήγησις ἀποτελεῖ τὴν ἐγγύησι τοῦ κύρους καὶ τῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ τύπου».

Τέτοιου εἴδους τύπο ὀφείλουν νὰ ἔχουν ὅλα τὰ Κ.Κ.

Αὐτὴν τὴν ὑποχρέωσί τους τὴν ὥρισε στὸ 2ο συνέδριό της, ἡ Κομμουνιστικὴ Διεθνὴς (1920) τονίζοντας:

«Τὰ Κ.Κ. πρέπει νὰ δημιουργήσουν ἕνα νέο εἶδος τύπου. Χωρὶς κομματικὸ τύπο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προετοιμασθῇ ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου».

Καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἡγέτας τῆς Ε.Δ.Α. ὁ κ. Η. Ἠλιοῦ, μιλῶντας σὰν συνήγορος σὲ μία δίκη ἀριστερῶν δημοσιογράφων, εἶπε κατὰ τὴν «Αὐγὴν» τῆς 7ης Νοεμβρίου 1959, τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά:

«Οἱ ἐφημερίδες δὲν εἶναι ἀκαδημαϊκὲς διαλέξεις... Ὁ δημοσιογράφος δὲν εἶναι ἱστορικὸς μελετητὴς ποὺ στέκεται ψυχρὸς μπροστὰ στὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος ἀνίσχυρος νὰ τὰ μεταβάλη, ἀλλὰ μαχητὴς ποὺ βλέπει τὰ γεγονότα ἐξελισσόμενα, τὰ κρίνει, τὰ στηλητεύει καὶ προσπαθεῖ νὰ τὰ μεταβάλῃ διὰ τῆς μεταφορᾶς των στὸν λαό. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζητεῖται τὸ μεμετρημένο τοῦ ὕφους».

Μία μέθοδος τῶν κομμουνιστῶν εἶναι καὶ ἡ διάβρωσις καὶ χρησιμοποίησις τοῦ ἀστικοῦ τύπου (διείσδυσις κομμουνιστῶν δημοσιογράφων, ἐξαγορὰ τῆς ἐφημερίδος, «δανεισμὸς» ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, καταχώρησις κειμένων μὲ ἀμοιβή, ἐξάρτησις τῆς καταχωρήσεως διαφημίσεων ἀπὸ τὴν τήρησι «φιλικῆς στάσεως» κ.λ.π.).

Ἐπίσης προσπαθοῦν νὰ ἐλέγχουν τὸ τεχνικὸ προσωπικὸ ἐκδόσεως τοῦ τύπου ὥστε σὲ μία κρίσιμη στιγμὴ νὰ μποροῦν νὰ ματαιώσουν τὴν ἔκδοσι ὅλων τῶν ἐφημερίδων ἐκτὸς ἀπὸ τὴν δική τους.

8. Τὸ Βιβλίο.

Εἶναι ἡ ἀνώτερη μορφὴ τοῦ Γραπτοῦ Λόγου, τὸ κατ' ἐξοχὴν μέσον τῆς κυρίως Προπαγάνδας ποὺ ἀποβλέπει στὸν ἰδεολογικὸ προσηλυτισμό. Μία ἰδεολογία δὲν μπορεῖ νὰ διαμορφωθῆ καὶ νὰ ὑπάρξη πραγματικὰ χωρὶς βιβλία. Χρειάζονται τὰ «βασικὰ κείμενα», τὰ «εὐαγγέλια της» ἀπὸ ὅπου νὰ πηγάζουν ὅλα τὰ ἐπὶ μέρους τρέχοντα κείμενα.

Τὰ πολύτομα, ὀγκώδη, δυσνόητα ἔργα, ἔστω καὶ ἂν μελετῶνται ἀπὸ ἐλαχίστους, ἔχουν τὴν ἰδεολογικὴ ἀλλὰ καὶ ψυχολογικὴ σημασία τους γιατὶ δίνουν στὸ κίνημα καὶ στὴν ἑκάστοτε «γραμμή» του (ποὺ ἐμφανίζεται σὰν ἑρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ τῶν «γραφῶν») κῦρος. Τὰ ἔργα αὐτὰ γοητεύουν τὶς μᾶζες ποὺ δὲν μποροῦν νὰ τὰ διαβάσουν. Καὶ δίνουν στὰ μάτια τους γόητρο «αὐθεντίας» στοὺς «σοφοὺς» τοῦ κινήματος ποὺ τὰ κατέχουν, τὰ ἑρμηνεύουν, τὰ ἐκλαϊκεύουν καὶ ὑποτίθεται ὅτι τὰ ἐφαρμόζουν.

IV. ΤΑ ΑΛΛΑ ΜΕΣΑ

1. Γενικά.

Στὴν κατηγορία αὐτὴν ἀνήκουν ὅλα χωρὶς καμμιὰ ἐξαίρεσι τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐκφράζουν τὶς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματά των ἢ ἐπικοινωνοῦν μεταξύ των. Ἔχουμε λοιπὸν ἀπειρία μέσων ἀπό τὰ ὁποῖα ἄλλα εἶναι αὐτοτελῆ ὅπως ἡ Εἰκόνα καὶ Μουσική, ἄλλα μικτὰ ὅπως τὸ τραγοῦδι (στίχος = λόγος καὶ μουσική) καὶ ἄλλα πολυσύνθετα (κινηματογράφος = εἰκόνα, λόγος, μουσική). Θὰ προσπαθήσουμε νὰ δώσουμε μιὰ συνοπτικὴ εἰκόνα τῶν σπουδαιοτέρων ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέσα.

2. Ἡ Εἰκόνα.

Ἐδῶ ὑπάγονται ἡ ἀφίσσα, τὸ ζωγραφισμένο πλακάτ, ἡ γελοιογραφία, ὁ ζωγραφικὸς πίνακας, ἡ φωτογραφία. Ὅλα χρησιμοποιοῦνται εὐρύτατα ἀπὸ τὴν Προπαγάνδα καὶ ἴσως περισσότερο ἀπὸ ὅλα ἡ φωτογραφία (ἐκθέσεις, λευκώματα, τύπος) ποὺ δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωσι τῆς «ἀμερολήπτου» παραστάσεως ἑνὸς ἀντικειμενικοῦ γεγονότος.

Ἡ ἀφίσσα ἐξ ἄλλου βασιλεύει στοὺς τοίχους. Μὲ τὴν ἐντυπωσιακή της μορφὴ τραβᾶ ἀμέσως τὴν προσοχὴ τοῦ διαβάτη καὶ τὸν κάνει νὰ τὴν προσέξη ἔστω καὶ ἄθελά του. Μὲ μιὰ μεγάλη ποικιλία μορφῶν, χρωμάτων, γραμμάτων, σχημάτων τὸν καταδιώκει παντοῦ καὶ τοῦ ὑποβάλλει τὸ σύνθημά της.

3. Τὸ Θέαμα.

Θέατρο σοβαρὸ καὶ ἐλαφρό, κινηματογράφος, μελόδραμα, μπαλλέτο, ὀπερέττα, τηλεόρασις ἀκόμη καὶ τὸ τσίρκο ὑπηρετοῦν τὴν Προπαγάνδα.Στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες μάλιστα δὲν τὴν ὑπηρετοῦν ἁπλῶς. Ὑποτάσσονται ὁλοκληρωτικὰ σ'αὐτήν. Καὶ στὶς δυτικὲς χῶρες τὰ Κ.Κ. φροντίζουν νὰ συγκροτοῦν δικούς των θιάσους ποὺ ἐμφανίζονται σὰν ἰδιωτικοὶ καὶ κάποτε ἐνισχύονται καὶ ἀπὸ τὸ Κράτος, ἐνῶ ἀποτελοῦν κομματικὲς ἐπιχειρήσεις.

Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει ὁ Κινηματογράφος ποὺ ἀποτελεῖ σήμερα τὴν πιὸ λαϊκὴ ψυχαγωγία καὶ γιὰ πολλοὺς ἀνθρώπους ἔχει γίνει

μία ἀνάγκη ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἱκανοποιεῖται ὁπωσδήποτε μία ἢ περισσότερες φορὲς τὴν ἑβδομάδα. Μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοια, ὁ κινηματογράφος ἐνδιαφέρει πλούσιους καὶ φτωχούς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καλλιεργημένους καὶ μή, μεγάλους καὶ μικρούς. Διαθέτει σὲ κάθε χώρα ἕνα πυκνὸ δίκτυο αἰθουσῶν ποὺ κάθε βράδυ γεμίζουν ἀπὸ δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες χιλιάδες θεατάς. Ὁ κινηματογράφος εἶναι ἀπὸ τὶς πιὸ ἐντυπωσιακὲς μορφὲς Προπαγάνδας γιατὶ συνδυάζει τὴν Εἰκόνα μὲ τὴν Μουσικὴ καὶ τὸν Λόγο, καὶ ἔτσι ὑποβάλλει ἔντονα τὸν δέκτη, τὸν ἐντυπωσιάζει, τὸν συγκινεῖ. Ἐπὶ πλέον εἶναι ψυχαγωγία ἡ ὁποία ἁπλῶς «βλέπεται» χωρὶς νὰ ἀπαιτῆ καμμία ἰδιαίτερη προσπάθεια. Ὁ θεατής ἔχει ἔρθη γιὰ νὰ ψυχαγωγηθῆ. «Χαλαρώνει» λοιπὸν καὶ ἀφίνεται χωρὶς δυσπιστία σ' αὐτὸ ποὺ θὰ ἰδῆ. Δὲν ἔχει διάθεσι ἀντιστάσεως, ἀντιρρήσεως, κριτικῆς. Ἀπεναντίας, εἶναι ἕτοιμος νὰ συνεργασθῆ, νὰ συγκινηθῆ, νὰ πιστέψη ὅσα θὰ δῆ. Γι' αὐτό, ὁ κινηματογράφος ἐπενεργεῖ σὲ ὅλες τὶς ἰδιότητες τῶν θεατῶν καὶ σφραγίζει ἔντονα τὸ ὑποσυνείδητό τους. Καὶ γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέραμε, πιὸ ἀποτελεσματικὴ προπαγανδιστικὴ ταινία εἶναι ἐκείνη ποὺ δὲν φαίνεται σὰν τέτοια, ἀλλὰ παρουσιάζεται μὲ τὴν μορφὴ περιπέτειας, δράματος ἢ κωμωδίας.

Χαρακτηριστικὴ ἀπόδειξις τῆς δυνάμεως ἐπηρεασμοῦ τῶν εὐρυτάτων μαζῶν ποὺ διαθέτει ὁ κινηματογράφος εἶναι ὅτι δι' αὐτοῦ ἐπιβάλλονται τὰ «στερεότυπα» ποὺ μιμεῖται τὸ κοινό, (χτένισμα, ντύσιμο, συμπεριφορά, τρόπος ὁμιλίας), παίρνοντάς τα ἀπὸ τοὺς δημοφιλεῖς ἠθοποιοὺς καὶ στάρ.

Στὸ θέαμα μποροῦμε νὰ περιλάβουμε καὶ τὶς ἀθλητικὲς ἐπιδείξεις, τὶς παρελάσεις (στρατιωτικὲς - λαϊκές), τὰ διάφορα φεστιβάλ, τὰ καρναβάλια, τὶς λαϊκὲς γιορτές, τὶς πολιτικὲς συγκεντρώσεις ποὺ γίνονται μὲ «θρησκευτικὴ» ἐπισημότητα καὶ ὑποβλητικὴ τελετουργία, τὴν καῦσι πυροτεχνημάτων, τὶς λαμπαδηφορίες, τὶς θεαματικὲς «πορεῖες», τὶς κηδεῖες ἡγετῶν ἢ ἡρώων κ.ο.κ. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐκδηλώσεις ἔχουν μεγάλη σημασία, ἰδίως ἐπειδὴ στηρίζονται στὴν ἐνεργὸ κινητοποίησι καὶ συμμετοχὴ τεραστίων μαζῶν.

Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις δημιούργησε ἕνα ὁλόκληρο σύστημα «ἐθνικῶν ἑορτῶν» (Festivités) γιὰ νὰ συγκινῆ, νὰ ἐντυπωσιάζη καὶ νὰ ξεσηκώνη τὸ λαό. Ἐπρόκειτο οὐσιαστικὰ γιὰ μία καινούργια τέχνη, προσιτὴ στὶς πιὸ πλατειὲς μᾶζες γιατί

«δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐπικαλεῖται κανεὶς τὴν λογική : Πρέπει καὶ νὰ ἐνεργῆ ἐπάνω στὴν εὐαισθησία τοῦ λαοῦ» (Α. Σομποὺλ)

Στὶς 7-5-1794 ὁ Ροβεσπιέρος στὴν ἀναφορά του πρὸς τὴν Ἐθνοσυνέλευσι εἶπε :

«Οἱ ἐθνικὲς γιορτὲς πρέπει νὰ θεωροῦνται οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς δημοσίας ἀγωγῆς... Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μεγαλειωδέστερο πρᾶγμα στὴν φύσι.

Καὶ τὸ πιὸ λαμπρὸ ἀπὸ ὅλα τὰ θεάματα εἶναι τὸ θέαμα ἑνὸς συγκεντρωμένου λαοῦ. Κανεὶς ποτὲ δὲ μπορεῖ νὰ μιλήση χωρὶς ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὶς ἐθνικὲς ἑορτὲς τῆς Ἑλλάδος... Σ' αὐτὲς ἡ Ἑλλὰς ἦταν παροῦσα...

Νὰ ἔχετε γιορτὲς γενικὲς καὶ πιὸ ἐπίσημες γιὰ ὅλη τὴ Δημοκρατία. Νὰ ἔχετε γιορτὲς ἰδιαίτερες τοπικές... Ὅλες νὰ ἀποβλέπουν στὴν ἀφύπνησι τῶν γενναίων αἰσθημάτων, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ γιὰ τὴν Ἐλευθερία, τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα, τοῦ σεβασμοῦ τῶν Νόμων. Στὶς γιορτὲς αὐτὲς νὰ προκαλεῖται ἡ ἀπέχθεια πρὸς τὴν μνήμη τῶν τυράννων καὶ τῶν προδοτῶν καὶ νὰ τιμᾶται ἡ μνήμη τῶν ἡρώων».

Ἡ πρώτη ἀπὸ αὐτὲς τὶς καθαρὰ πολιτικοπροπαγανδιστικὲς λαϊκὲς ἑορτὲς ἔγινε στὶς 14-7-1790.

Ὁ Ε. Ρενάν, στὶς «Παιδικὲς καὶ νεανικὲς ἀναμνήσεις» του, περιγράφει τὴνβαθειὰ ἐντύπωσι ποὺ τοῦ ἔκανε ἡ ἑορτὴ τοῦ «Ὑπερτάτου Ὄντος» στὶς 8-6-1794.

Ὁ λαός, τόνιζαν οἱ τότε ἁρμόδιοι γιὰ τὶς ἐκδηλώσεις, πρέπει ὄχι νὰ παρευρίσκεται ἁπλῶς, ἀλλὰ νὰ συμμετέχη σὰν κύριο στοιχεῖο τῆς ἑορτῆς.

Μεγάλος ὑπῆρξε ὁ ρόλος τοῦ γλύπτη Νταβὶντ ποὺ ὠργάνωνε τὶς ἑορτές. Τόνιζε ὅτι πρέπει νὰ συμμετέχουν σ' αὐτὲς ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ (μὲ παρέλασι πανὼ καὶ διαφόρων ἔργων εἰκαστικῶν τεχνῶν), ἡ μουσικὴ (μὲ στρατιωτικὲς σάλπιγγες, ὀρχῆστρες καὶ ἐπιβλητικὲς μὲ τὸν ὄγκο τους χορωδίες) καὶ ἡ τέχνη τῶν κουστουμιῶν καὶ τῆς διακοσμήσεως. Τόνιζε ἐπίσης πόση σημασία ἔχει ἡ ἴδια ἡ διάταξις τῆς πομπῆς καθὼς καὶ ὁ τρόπος ἐκκινήσεως, τὸ εἶδος, ὁ ἀριθμός, ἡ αἰτία, ἡ στιγμὴ καὶ ἡ διάρκεια τῶν στάσεων ποὺ θὰ γίνουν, ὁ χῶρος, ὁ χρόνος καὶ τὸ εἶδος τοῦ τερματισμοῦ τῆς παρελάσεως. Τόνιζε ἐπίσης πόσο ρόλο παίζουν οἱ τελετουργικὲς κινήσεις, τὰ λουλούδια, τὰ σύμβολα, τὰ ἅρματα μὲ τὶς ἀλληγορικὲς παραστάσεις, οἱ τεχνητὰ προκαλούμενες συγκινήσεις (παρέλασις ἀναπήρων ἢ ὀρφανῶν, μεταφορὰ στάχτης ἡρώων, προσκύνημα σὲ τάφους). Στὶς ἑορτὲς ποὺ ὠργάνωνε ὁ Νταβὶντ παρήλαυναν ἀκόμη καὶ τὰ ἀριστουργήματα τῶν Παρισινῶν Μουσείων!!

Ὅλα αὐτὰ ἐφαρμόζονται σήμερα πλήρως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς στὶς πρωτομαγιάτικες παρελάσεις, τὰ φεστιβὰλ νεολαίας καὶ τὶς διάφορες «πορεῖες» τῶν (εἰρήνης κ.ἄ.).

4. Ἡ Μουσική.

Ἡ Μουσικὴ εἶναι ἡ λιγώτερο «λογικὴ» ἀπὸ ὅλες τὶς τέχνες, ἡ πιὸ συναισθηματική. Γι' αὐτό, οὐσιαστικά, ἀποτελεῖ μία «ἔκκλησι στὸ ὑποσυνείδητο». Ἡ Μουσικὴ δὲν ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ λογικό, ἀλλὰ ἐπιδρᾶ στὸ σύνολο τῆς ψυχικῆς ζωῆς (ἔνστικτα, ροπὲς) ποὺ εἶναι κοινὴ γιὰ ὅλους στὴν βάσι

της. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ προκαλεῖ κοινότητα ἀντιδράσεων. Εἶναι τὸ πιὸ κατάλληλο μέσο μαζοποιήσεως. Οἱ ἄνδρες τῆς μονάδας ποὺ βηματίζουν παρελαύνοντας μὲ τὸν ἴδιο σκοπό, τὰ μέλη τῆς συγκεντρώσεως ποὺ τραγουδοῦν τὸν ἴδιο ὕμνο, οἱ διαδηλωταὶ ποὺ ἐμπνέονται μὲ τὸ ἴδιο ρυθμό, «χύνονται» σὲ ἕνα κοινὸ καλούπι, γίνονται Μάζα. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Χόλυ Ρόλλερς, μιὰ κατάλληλη μουσική, φέρνει μαζικὴ ὕπνωσι ἢ ὑστερία, κυρίως ὅταν τραγουδιέται μαζικά. Ἔτσι διαλύει τὸ ἄτομο μέσα στὴν μεγάλη μάζα, καὶ τὸ συγχωνεύει μ' αὐτήν. Τὸ μαζικὸ τραγούδι εἶναι τὸ καλύτερο μέσον γιὰ νὰ μεταμορφώσῃς τὸ πλῆθος σὲ ὁμόψυχη μάζα καὶ νὰ τῆς δώσῃς τὰ ἀνακλαστικὰ τοῦ ἑνὸς ὄντος.

Ἔχει διαπιστωθῆ ὅτι πιὸ κατάλληλα γιὰ τέτοιου εἴδους ἀποτελέσματα εἶναι τὰ τύμπανα, τὰ πιάνα, οἱ γκρανκάσσες. Ὁ Γκαῖμπελς γράφει : *«Πρῶτος προπαγανδιστὴς εἶναι ὁ τυμπανιστής»*.

Ὁ Χίτλερ χρησιμοποίησε πολὺ τὰ ἔργα Βάγκνερ. Ὁ Στάλιν τοῦ Σοστάκοβιτς καὶ τοῦ Χατσατουριάν.

Ἡ μουσικὴ καὶ τὸ τραγούδι, δὲν θεωροῦνται ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸ σὰν μέσα ψυχαγωγίας ἢ σὰν μορφὲς Τέχνης, ἀλλὰ σὰν μέσα Προπαγάνδας. Στὶς χῶρες τοῦ Παραπετάσματος οἱ μουσουργοὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ συνθέτουν «Συμφωνίες τῆς εἰρήνης», «Ὕμνους στὴν σοσιαλιστικὴ δουλειά», «Σονάτες τοῦ κόμματος», «Καντάτες» στὸν Ἀρχηγὸ καὶ τὰ παρόμοια.

Ἡ ἐφημερίδα «Νόϋες Ντόϋτσλαντ», ὄργανο τοῦ Κ.Κ. Ἀν. Γερμανίας, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1958, ἔδινε τὶς ἑξῆς ὁδηγίες.

«Οἱ συναυλίες πρέπει νὰ ἀρχίζουν μὲ κλασσικὲς συνθέσεις ἔργων τοῦ Μπάχ, τοῦ Χαϊντελ, τοῦ Χάϋδν, τοῦ Μόζαρτ καὶ τοῦ Μπετόβεν, ἀλλὰ ἀμέσως ἔπειτα πρέπει νὰ ἐπακολουθοῦν σύγχρονα συμφωνικὰ ἔργα καὶ τὸ πρόγραμμα νὰ κλείνῃ μὲ σοσιαλιστικὲς καντάτες. Ἐμεῖς ἐπιδιώκουμε οἱ ἀκροαταὶ νὰ πλημμυρίζουν ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ καὶ νὰ μένουν ἔκπληκτοι ἀπὸ τὸ σοσιαλιστικὸ ἦθος τῶν συγχρόνων μουσικῶν ἔργων. Αὐτὸ θὰ συνέτεινε στὸ νὰ συνεγείρῃ τὸν ἐσωτερικό τους κόσμο καὶ νὰ τοὺς ὠθήσῃ σὲ σκέψεις ποὺ ἀφοροῦν τὰ προβλήματα οἰκοδομήσεως τοῦ σοσιαλισμοῦ».

Οἱ κομμουνισταὶ προσπαθοῦν ἰδιαίτερα νὰ οἰκειοποιηθοῦν τὴν λαϊκὴ μουσικὴ καὶ νὰ τῆς προσδώσουν δικό τους «κοινωνικό», δηλ. πολιτικὸ περιεχόμενο, ἐπειδὴ αὐτὴ ἐκφράζει καὶ συγκινεῖ τὶς λαϊκὲς μᾶζες. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ στάσις τοῦ κομμουνισμοῦ στὴ χώρα μας ἀπέναντι στὸ λεγόμενο «λαϊκὸ τραγούδι» (μπουζοῦκι). Ἀρχικῶς εἶχε πάρει θέσι ἀδιαλλάκτως ἐχθρική, τὸ χαρακτήριζε ἐκδήλωσι παρακμῆς καὶ τὸ καταπολεμοῦσε. Ὅταν ὅμως διαπίστωσε ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ μειώσῃ τὴν ἀπήχησί του στὸ λαό, ἔκανε στροφή. Ἀπὸ ἀδιάλλακτος πολέμιος τοῦ λαϊκοῦ τρα-

γουδιοῦ, ὁ κομμουνισμός, μετετράπη σὲ φανατικὸ ὑποστηρικτή του. Τὸ ἀγκάλιασε καὶ μὲ δικούς του μουσικοσυνθέτες προσπαθεῖ νὰ τὸ θέση κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχό του γιὰ νὰ τὸ προσανατολίση πρὸς τὰ ἐκεῖ ποὺ θέλει καὶ νὰ τὸ χρησιμοποιήση σὰν ὄργανο ἐπηρεασμοῦ τῆς κοινῆς γνώμης*.

5. Ὁ χορός

Ὁ Χορός, ὡς μυϊκὴ ἐνέργεια ποὺ ἐκφράζει μὲ κάποιο ρυθμὸ συναισθήματα καὶ ψυχικὲς ἀνάγκες, ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ τὸν Λόγο. Παρατηρεῖται ἀκόμη καὶ σὲ κατώτερες βαθμῖδες τοῦ ζωικοῦ κόσμου (πετροπετεινοί, κρέκες Αὐστραλίας, χιμπατζῆδες Τενερίφφας). Ὁ χορὸς εἶναι διέξοδος ζωικοῦ περισσεύματος, ἀλλὰ ὑπηρετεῖ καὶ πρακτικοὺς σκοπούς: μαγικούς, θρησκευτικούς, ὑγιεινούς, πολεμικούς, σεξουαλικοὺς (φιλογονικούς). Δηλαδὴ ἀνταποκρίνεται καὶ στὰ τέσσερα κίνητρα (πόλεμος, ἐργασία, χαρά, στοργή). Εἶναι ἱκανοποίησις τῆς βιολογικῆς ἀνάγκης γιὰ ἔκφρασι συναισθημάτων ποὺ πλημμυρίζουν τὸ εἶναι τοῦ ὄντος. Μία πραγματικὴ «ἐκκένωσις πάθους». Ὁ μιμητικὸς χορὸς φαίνεται νὰ ἐκφράζη περισσότερο τὰ κίνητρα τῶν ἀναγκῶν, τοῦ πολέμου καὶ τῆς χαρᾶς. Ὁ «ἀφηρημένος» τὰ κίνητρα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς στοργῆς.

Ὁ χορὸς εἶναι κινησιακή, «σωματικὴ γραφή». Καὶ φυσικὰ ἡ Προπαγάνδα τὸν χρησιμοποιεῖ μὲ τὰ μπαλλέτα (λαϊκὰ καὶ κλασσικὰ) τὰ χορευτικὰ συγκροτήματα, τὶς χορευτικὲς ἐκδηλώσεις, τὶς χορευτικὲς βραδυὲς κ.ο.κ.

6. Ἡ Λογοτεχνία καὶ ἡ Τέχνη.

Ἡ Λογοτεχνία, ἡ Ποίησις καὶ γενικώτερα ἡ Τέχνη μὲ ὅλες τὶς ποικίλες ἐκδηλώσεις της προκαλεῖ μία διέγερσι συναισθημάτων. Ἔτσι, δὲν ἐπενεργεῖ ἐπάνω στὸν ἄνθρωπο μόνον αἰσθητικὰ ἀλλὰ καὶ συναισθηματικά. Ἐπηρεάζει τὶς λειτουργίες τοῦ συμπαθητικοῦ του συστήματος καὶ ὁλόκληρη τὴν ψυχική του ζωή.

Γι' αὐτό, ἡ Προπαγάνδα δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ τὴν μεταχειρισθῆ σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ μέσα ἐπηρεασμοῦ καὶ καθορισμοῦ τῆς στάσεως τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸ ἰδιαίτερα προσπαθησε στὴν ἐποχή μας νὰ τὸ κάνη ἡ

(*) Ταυτόχρονα, ὁ ἐγχώριος κομμουνισμὸς προσπάθησε νὰ δημιουργήση καὶ ἕνα νέο εἶδος λαϊκοφανοῦς τραγουδιοῦ σὲ ρυθμοὺς γιὲ-γιέ, γιὰ νὰ συγκινῆ τὴ νεολαία καὶ μὲ πολιτικὸ περιεχόμενο («ἀντιπολεμικό», ἀντιαμερικανικό, περὶ Βιετνάμ, «ἀντιμιλιταριστικὸ» κ.ο.κ.). Ἑστίες εἰδικὲς γιὰ τὴν διάδοσι καὶ διαμόρφωσι αὐτοῦ τοῦ τραγουδιοῦ εἶναι οἱ «μπουάτ» νεολαίας ποὺ ἵδρυσε ἢ ἐλέγχει ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα στὴν Πλάκα.

κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα. Γιὰ τοὺς κομμουνιστάς, ἡ Τέχνη εἶναι ἁπλῶς Προπαγάνδα, μὲ αἰσθητικὰ μέσα. Ἡ «ἀστράτευτη», ἡ χωρὶς θέσι Τέχνη, ἡ «Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη», καταδικάζεται ἔντονα ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸ ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖ ἀπὸ κάθε λογοτέχνη, καὶ καλλιτέχνη νὰ ἔχῃ σαφῆ πολιτικὴ θέσι καὶ νὰ τὴν ἐκφράζῃ μὲ τὸ ἔργο του.

Γιὰ νὰ εἶναι προσιτὴ αὐτὴ ἡ Προπαγάνδα στὶς μάζες, ὀφείλουν οἱ δημιουργοί, νὰ δίνουν στὰ ἔργα τους μορφὴ ἁπλῆ, εὐκολονόητη, ὥστε τὸ περιεχόμενό τους, τὸ «μήνυμά» τους, νὰ εἶναι μεταδόσιμο.

Αὐτὴ εἶναι μὲ λίγα λόγια, στὴν οὐσία της, ἡ περιβόητη θεωρία τοῦ «σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ» ποὺ εἶναι ὑποχρεωτικὸς γιὰ κάθε συγγραφέα, ποιητή, καλλιτέχνη κομμουνιστικῆς χώρας.

Ἤδη τὸ 1905, ὁ Λένιν ἔγραψε ἕνα φυλλάδιο μὲ τὸν τίτλο «Κομματικὴ ὀργάνωσις καὶ κομματικὴ λογοτεχνία», θέτοντας τὰς βάσεις τοῦ «σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ».

Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1925, τὸ Κ.Κ.Σ.Ε. πῆρε ἀποφάσεις γιὰ τὴν σοβιετικὴ λογοτεχνία ὅπου τόνιζε, ὅτι στὸ ἑξῆς *«ἡ λογοτεχνία δὲν θὰ παρεκκλίνῃ ποτὲ ἀπὸ τὶς θέσεις τοῦ κόμματος»*.

Ἔτσι ἔχουμε καὶ μία εἰδικὴ αἰσθητικὴ τῆς Προπαγάνδας ποὺ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἔκφρασις τῶν ἔργων Τέχνης πρέπει νὰ γίνεται μὲ αἰσθητικὲς μορφὲς οἱ ὁποῖες συμβαδίζουν μὲ τὴν νοοτροπία, τὸ γοῦστο καὶ τὴν δεκτικότητα τῶν πλατειῶν λαϊκῶν στρωμάτων, ὥστε νὰ εἶναι εὔκολα ἀντιληπτὸ τὸ περιεχόμενό τους. Γι' αὐτό, στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες καταδικάζονται ἡ ἀφηρημένη ζωγραφική, ἡ σουρρεαλιστικὴ ποίησις, τὸ ἀντιμυθιστόρημα, τὸ «νέο κῦμα» στὸν κινηματογράφο, τὸ θέατρο τοῦ παράλογου καὶ γενικὰ κάθε καλλιτεχνικὴ ἔκφρασις ποὺ δὲν θίγει ἀμέσως τὸ αἰσθητήριο τοῦ πολὺ μεγάλου κοινοῦ.

Κατὰ κανόνα, τὰ ἔργα Τέχνης τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου ἔχουν ὁλοφάνερη πολιτικὴ - προπαγανδιστικὴ τοποθέτησι καὶ ἀπευθύνουν τὸ «μήνυμα» τους μὲ μορφὲς ἁπλοϊκές, ἀφελεῖς, χαμηλοῦ γούστου, προσαρμοσμένες, στὸ «αἰσθητικὸ» ἐπίπεδο τοῦ κατωτέρου κοινοῦ.

Ἀνάλογη τακτικὴ ἀπέναντι στὴν Τέχνη εἶχε ἀκολουθήσει καὶ ὁ Χίτλερ ἐπιβάλλοντας τὸν λεγόμενο «ἡρωϊκὸ ρυθμό» του μὲ μορφὲς πομπώδεις, ἐντυπωσιακές, ὑποβλητικές, μαζοποιητικές

7. Ἡ Ἀρχιτεκτονική.

Ἀνέκαθεν ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ χρησιμοποιεῖται, ἰδίως ἀπὸ τὰ ὁλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, γιὰ νὰ προκαλῇ ὡρισμένα συναισθήματα στοὺς λαοὺς καὶ πρωτίστως νὰ τοὺς ἐπιβάλλῃ τὴν δύναμι τῆς ἐξουσίας ἢ τὸ μεγαλεῖο

τοῦ κατόχου της (Πυραμίδες-Ρωμαϊκὰ ἔργα κλπ.). Ὁ φασισμὸς καὶ ὁ ναζισμὸς χρησιμοποίησαν πολὺ αὐτὸ τὸ μέσο ἐπηρεασμοῦ τῶν μαζῶν δημιουργῶντας τὴν σχολὴ τῶν μεγάλων, ἐπιβλητικῶν καὶ ὀγκωδῶν κτισμάτων μὲ τὴν λεγόμενη «ἡρωϊκὴ» μορφὴ κατὰ τὸ ρωμαϊκὸ πρότυπο.

Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ κάνει καὶ ὁ κομμουνισμὸς (μετρὸ τῆς Μόσχας, «μεγάλα ἔργα κομμουνισμοῦ», πανεπιστήμιο Λομονόσωφ, μαυσωλεῖο Λένιν κ.ἄ.).

Δὲν εἶναι καθόλου τυχαῖο ὅτι ὅλα τὰ ὁλοκληρωτικὰ καθεστῶτα ἀπὸ τοὺς Φαραὼ (πυραμίδες, διῶρυξ Νείλου - Ἐρυθρᾶς) καὶ τοὺς κινέζους αὐτοκράτορας (σινικὸ τεῖχος) ὡς τὸν φασισμὸ καὶ τὸν κομμουνισμό, διὰ μέσου τῶν ρωμαίων, εἶχαν τὴν μανία τῶν κολοσσιαίων, ἐπιβλητικῶν καὶ ὑποβλητικῶν ἔργων.

8. Τὸ Χρῶμα.

Τὰ χρώματα ἔχουν ἄμεση σχέσι μὲ τὴν ψυχική μας κατάστασι. Τὴν ἐκφράζουν καὶ μὲ τὴν σειρά τους ἐπιδροῦν ἐπάνω της.

Στοὺς περισσότερους λαούς, ἡ αἰσιοδοξία ταυτίζεται μὲ τὸ τριανταφυλλί, ἡ ἁγνότης μὲ τὸ λευκό, ἡ ἀπελπισία ἢ ὁ τρόμος μὲ τὸ μαῦρο κ.ο.κ. Εἶναι ἐπίσης γεγονὸς ὅτι στὴν Ἀνατολὴ ἀγαποῦν τὸ καναρινί, στὴν Ἰρλανδία καὶ στὶς μουσουλμανικὲς χῶρες τὸ πράσινο κ.ο.κ.

Οἱ σχετικὲς μελέτες ἔδειξαν ὅτι τὸ κόκκινο ἐκφράζει τὸν ἐξτρεμισμό, τὴν πολεμικότητα, τὴν ἐπαναστατικότητα, τὴν ζωντάνια καὶ ἐνισχύει αὐτὰ τὰ συναισθήματα. Εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὸ αἷμα, ποὺ σὰν χρῶμα, σὰν μυρωδιὰ καὶ σὰν θέα, ἀποτελεῖ ἔντονο (πολεμικὸ) διεγερτικό. Γι' αὐτὸ τὸ χρησιμοποιοῦν οἱ ἄγριοι στὶς ἱεροτελεστεῖες τους καὶ μὲ θυσίες ἄρχιζαν οἱ ἀρχαῖοι τὶς πολεμικὲς ἐκστρατεῖες των (Αὐλίδα).

Τὸ αἷμα καὶ τὸ σύμβολό του, τὸ κόκκινο χρῶμα, φέρνει μαζικὴ μέθη. Εἶναι τὸ χρῶμα τῆς ἐξεγερμένης μάζας. Καὶ ὀρθὰ τὸ χρησιμοποίησαν σχεδὸν ὅλα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα καθὼς καὶ ὁ κομμουνισμὸς καὶ ὁ ναζισμός. Ἐπίσης ὁ σπαρτιατικὸς καὶ ὁ βρετανικὸς στρατὸς ὑπῆρξαν «κόκκινοι» στρατοί.

Ὁ ντὲ - Φελίτσε ἀναφέρει τὴν περίπτωσι ἑνὸς ἐργοστασίου φωτογραφικῶν ὑλῶν ποὺ οἱ ἐργάτες του δούλευαν σὲ κόκκινο φῶς καὶ ἦσαν φοβερὰ ὀξύθυμοι. Ὅταν τὸ φῶς ἀντικαταστάθηκε μὲ πράσινο, οἱ φασαρίες ἔπαψαν. Καὶ συμπεραίνει ὅτι τὸ κόκκινο, θυμίζοντας τὸ αἷμα, ξυπνᾶ κτηνώδεις ροπὲς ποὺ ἡ κοινωνικὴ ζωὴ τὶς ἔχει ἀπωθήσει. Γι' αὐτὸ καὶ μόνη ἡ θέα του, προετοιμάζει τὸ ξέσπασμα πράξεων βίας. Τὸ 1960, σὲ ἕνα ἐργοστάσιο τῆς Γαλλίας, ἐξαφανίσθηκαν οἱ ὁμαδικοὶ πονοκέφαλοι τῶν ἐργατῶν, μὲ μιὰ ἁπλῆ μεταβολὴ τοῦ χρώματος τῶν τοίχων ἀπὸ κόκκινο σὲ γαλάζιο.

Οἱ νεώτερες ἔρευνες ἀπέδειξαν πειραματικὰ ὅτι τὸ κόκκινο ἐκφράζοντας τὸ αἷμα, τὴν φωτιὰ καὶ τὸ πάθος, προκαλεῖ ὑπερένταση. Συγκεκριμένα, ἀνεβάζει τὴν πίεσι κατὰ δύο βαθμοὺς καὶ ἐπιταχύνει ἐπὶ δύο τὸ ρυθμὸ τῆς ἀναπνοῆς, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καθιστᾶ τὸν ἄνθρωπο εὐερέθιστο. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνο στοὺς καρδιοπαθεῖς.

Ἀντίθετα, τὸ πράσινο εἶναι εὐεργετικὰ καταπραϋντικό. Ξεκουράζει τὸ νευρικὸ σύστημα καὶ φέρνει ὕπνο. Συμβολίζει τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἰσορροπία.

Τὸ λευκὸ συμβολίζει τὴν ἁγνότητα καὶ τὴν σύνεσι, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τὴν συνθηκολόγησι. Περιέχει μία κάποια ἀπογοήτευσι καὶ παθητικότητα.

Τὸ γαλάζιο συμβολίζει τὴν εἰρήνη καὶ τὸ ὄνειρο. Πιὸ ὀνειρῶδες ἀκόμη εἶναι τὸ βιολεττί.

Τὸ μαῦρο συμβολίζει τὸ πένθος ἀλλὰ καὶ τὸ ἄγνωστο καθὼς καὶ τὴν πειρατεία. Φέρνει φόβο καὶ ἀπαισιοδοξία. Ὅταν ἡ γέφυρα Μπλακφράϊαρς τοῦ Λονδίνου ἀπὸ μαύρη ποὺ ἦταν βάφτηκε πράσινη, ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκτονιῶν ποὺ ἐγίνοντο ἀπὸ ἐκεῖ, μειώθηκε σημαντικά.

Τὸ καφὲ φέρνει ἀπογοήτευσι, εἶναι χρῶμα γεροντικό.

Τὸ μπλὲ διευκολύνει τὴν ἐργασία. Τὰ σχετικὰ πειράματα ἔδειξαν ὅτι ἡ ὁμάδα ποὺ ἐργαζόταν σὲ μπλὲ περιβάλλον, ἔλυνε τὰ προβλήματα ποὺ τῆς ἔθεταν στὸ μισὸ χρόνο ἀπὸ τὶς ἄλλες. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀϊζενχάουερ εἶχε βαμμένους μπλὲ τοὺς τοίχους τοῦ γραφείου του.

Τὸ κίτρινο συμβολίζει τὸ μῖσος καὶ τὴν κακία, ἀλλὰ ἔχει καὶ εὐεργετικὲς ἐπιδράσεις. Φέρνει δυναμισμὸ καὶ αἰσιοδοξία, εἶναι διεγερτικό.

Ὅπως εἶναι ἑπόμενο, ἀφοῦ τὰ χρώματα προκαλοῦν συναισθήματα καὶ ἐπηρεάζουν τὶς ψυχικὲς καταστάσεις, οἱ ἄνθρωποι σκέφθηκαν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν γιὰ θεραπευτικοὺς σκοπούς. Ἡ χρωματοθεραπεία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἱπποκράτους ποὺ συνιστοῦσε τὴν τοποθέτησι τῶν ἀσθενῶν σὲ περιβάλλον μὲ ἀνάλογα χρώματα.

Ἡ ἠλεκτρισμὸς ἀνέστειλε τὴν ἐξέλιξι τῆς χρωματοθεραπείας, ἀλλὰ ἡ ἐξέλιξις τοῦ φωτισμοῦ τὴν ἐπανέφερε στὸ προσκήνιο. Οἱ γάλλοι ἰατροὶ Λεμπρὲνς καὶ Τερὰρ ἀσχολήθηκαν εἰδικὰ μὲ τὴν σχέσι ἀνάμεσα στὰ χρώματα καὶ στὴν ὑγεία. Ὁ Ἰταλὸς δρ. Μπρανκάκι ἀσχολήθηκε εἰδικὰ μὲ τὴν ἐπίδρασι τῶν χρωμάτων στὴν κυκλοφορία τοῦ αἵματος. Ὁ δρ. Ρανκοὺλ ἔκανε πειράματα γιὰ τὴν καταπολέμησι τῆς παιδικῆς ἀναιμίας μὲ τὸ ἐρυθρὸ χρῶμα. Ὁ δρ. Αἴη μελέτησε τὴν ἐπίδρασι τοῦ κυανοῦ χρώματος στὶς νευραλγίες κ.λ.π.

Ὁ δρ. Ντεριμπερὲ γράφει στὸ βιβλίο του «Τὸ χρῶμα καὶ ὁ ρόλος του εἰς τὰς ἀνθρωπίνους δραστηριότητας» ὅτι τὸ πράσινο ἔχει ἰσορροποιη-

τική ἐπίδρασι ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τὸ πορτοκαλλὶ διευκολύνει τὴν πέψι κ.ο.κ.

Ὁ δρ. Ποντόλσκι πάλι παρετήρησε ὅτι τὸ ἐρυθρὸ αὐξάνει τὴν γενετήσια δραστηριότητα τοῦ ἀνδρός, ἐνῶ τὸ ἰῶδες τῆς γυναικός. Διεπιστώθη μάλιστα ὅτι ὅταν τὰ κιβώτια εἶναι βαμμένα ἀνοιχτόχρωμα οἱ ἀχθοφόροι τὰ νοιώθουν «ἐλαφρύτερα» καὶ ὅταν εἶναι μαῦρα «βαρύτερα».

Ὁ σοβιετικὸς Κ. Λεοντίεφ προχώρησε παραπέρα. Κατώρθωσε νὰ κατασκευάση ἕνα μηχάνημα ποὺ μετατρέπει τοὺς ἤχους σὲ χρώματα. Ἔτσι τὸ «ντὸ» ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ κόκκινο, τὸ «ρὲ» μὲ τὸ χρυσαφί, τὰ «μὶ» μὲ τὸ γαλάζιο κ.λ.π. Ἡ σχέσις αὐτὴ δὲν καθορίσθηκε αὐθαίρετα ἀλλὰ μὲ γνώμονα τὴν πρόκλησι ταυτοσήμων συναισθημάτων.

Μὲ βάσι τὰ παραπάνω, τὸ «διεθνὲς συνέδριο κοινωνιολογίας τοῦ χρώματος» ποὺ συνῆλθε στὸ Σαλσοματζιόρε (1961) ἔκαμε διάφορες ὑποδείξεις γιὰ τὴν χρησιμοποίησι τοῦ χρώματος ἀπὸ τὴν θεραπευτική, τὴν παιδαγωγική, τὴν κοινωνιολογία.

Ἔτσι, γιὰ τοὺς τοίχους καὶ τὶς ὀροφὲς τῶν σπιτιῶν προτιμᾶται τὸ πράσινο ἢ τὸ ἀνοικτὸ κίτρινο, γιὰ τὶς κουρτίνες τὸ ζωηρὸ μπλὲ καὶ γιὰ τὶς πόρτες τὸ μώβ. Οἱ τοῖχοι τῶν νοσοκομείων πρέπει νὰ εἶναι κυανοπράσινοι γιὰ τοὺς ὑπερτασικοὺς καὶ πυρέσσοντας, ροδακινόχροοι γιὰ τοὺς ἐξασθενημένους κ.λ.π. Τὸ πράσινο χρῶμα εἶναι κατάλληλο γιὰ τὰ γραφεῖα. Τὸ πορτοκαλλὶ γιὰ τὶς τραπεζαρίες.

Ὅπως εἶναι ἑπόμενο ὅλα αὐτὰ ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴν Προπαγάνδα ἡ ὁποία τὰ ἐκμεταλλεύεται ἀνάλογα. Ἡ σημαία τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι κόκκινη. Ἐμβλήματά του κόκκινα (σημαία) καὶ κίτρινα (ἀστέρι, σφυροδρέπανο, στάχυα). Ἡ σημαία τῆς εἰρήνης γαλάζια. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ μαυσωλείου τοῦ Λένιν εἶναι βιολεττὶ κ.λ.π.

9. Ἡ Συγκέντρωσις.

Ἡ συγκέντρωσις εἶναι βασικὸ μέσο Προπαγάνδας. Εἶναι στὴν πολιτικὴ ὅ,τι ἡ λειτουργία στὴν θρησκεία. Οἱ κομμουνισταὶ τὴν ἀποκαλοῦν καὶ «ἐπαναστατικὴ γυμναστικὴ» μὲ τὴν ἔννοια ὅτι ἀσκεῖ τὶς μάζες ὥστε νὰ διατηροῦν τὴν ἐπαναστατικὴ φόρμα τους.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχη μία συγκέντρωσις πρέπει νὰ εἶναι ἔτσι «σκηνοθετημένη» ὥστε τὸ κοινὸ νὰ μετέχη ἐνεργῶς στὰ διαδραματιζόμενα ἀντὶ νὰ τὰ παρακολουθῆ παθητικῶς. Ἐπίσης πρέπει νὰ ἔχη χαρακτήρα ἐπίσημο, ἐντυπωσιακό, «τελετουργικό», ὑποβλητικό. Αὐτὸν τὸν ἔχουν ἰδιαίτερα οἱ κομματικὲς συνελεύσεις τῶν Κ.Κ. Γίνονται τὴν καθορισμένη ἡμέρα σὲ εἰδικὰ διακοσμημένο χῶρο. Ἡ ἄφιξις τῶν μετεχόντων γίνεται κατὰ σειρὰ σπουδαιότητος. Τελευταῖος φθάνει ὁ ἀντιπρόσω-

πος τῆς ἡγεσίας. Ἡ τελετουργία «ἀνοίγει» μὲ ἕνα μαζικὸ τραγούδι. Ἀκολουθεῖ ἐκλογὴ προεδρείου. Ὕστερα ἑνὸς λεπτοῦ σιγὴ μὲ ὄρθιους ὅλους τοὺς παρευρισκομένους στὴν μνήμη τῶν ἡρώων. Τερματισμὸς τοῦ λεπτοῦ μὲ τὴν μαζικὴ κραυγὴ «ἐκδίκηση». Ἔπειτα ἡ εἰσήγησις. Μετά, οἱ ὁμιλίες, μὲ καθορισμένη τάξι καὶ αὐστηρὴ χρονικὴ διάρκεια. «Κλείσιμο» ἀπὸ τὸν ἐκπρόσωπο τῆς ἡγεσίας. Λῆψις ἀποφάσεως. Καταμερισμὸς καθηκόντων. Μαζικὸ τραγούδι. Τελετουργικὴ ἀποχώρησις μὲ σειρὰ ἀντίστροφη ἀπὸ ἐκείνην τῆς προσελεύσεως.

Γενικά, ἡ συγκέντρωσις, πρέπει νὰ ἑτοιμάζεται καλά, μεθοδικά. Ἀπὸ πολὺ πρὶν νὰ ξέρουν ὅλοι τὸν τόπο καὶ τὸν χρόνο της. Νὰ προηγεῖται ἡ κατάλληλη ζύμωσις μὲ ἀνακοινώσεις, προσκλήσεις, προκηρύξεις, καὶ ψίθυρο. Νὰ διακοσμεῖται ἀνάλογα ὁ χῶρος τῆς συγκεντρώσεως μὲ συνθήματα, ἀφίσες, σημαῖες, φωτογραφίες, λουλούδια. Νὰ ὑπάρχουν ἁρμόδιοι γιὰ τὴν τάξι μὲ περιβραχιόνια καὶ ἄφθονο ἔντυπο ὑλικὸ πρὸς διανομήν. Ἀπὸ νωρὶς νὰ ἀρχίζη ἡ μετάδοσις μουσικῆς καὶ συνθημάτων. Νὰ ὑπάρχη ποικιλία στὴν «παράστασι». Ὄχι ἕνας ὁμιλητὴς ποὺ νὰ μένη δύο ὧρες στὸ βῆμα καὶ νὰ μισοκοιμᾶται τὸ ἀκροατήριο. Νὰ ἐκτυλίσσονται ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ στὴν αἴθουσα, πολλὰ γεγονότα ποὺ νὰ ἀνανεώνουν διαρκῶς καὶ νὰ συγκρατοῦν ἀμείωτο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ συμμετέχοντος κοινοῦ. Ἐκλογὴ προεδρείου διὰ βοῆς ἢ ψηφοφορίας κατόπιν αἰτιολογουμένης προτάσεως γιὰ τὴν κάθε συγκεκριμένη ὑποψηφιότητα. Τελετουργικὴ ἐγκατάστασις τοῦ προεδρίου. Δύο ἢ τρεῖς ὁμιληταί, σύντομοι, προερχόμενοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο φῦλα. Μεταξὺ τῶν ὁμιλητῶν νὰ παρεμβάλλονται χαιρετισμοὶ ἀπὸ ὀργανώσεις μὲ ἀνταλλαγὴ δώρων, ἀγκαλιάσματα ἐπὶ σκηνῆς κ.λ.π. Τήρησις ἑνὸς λεπτοῦ σιγῆς γιὰ τοὺς ἥρωες (ὅλοι ὄρθιοι). Ἔγκρισις ψηφισμάτων διὰ βοῆς ἢ ἐγέρσεως. Ἐκλογὴ ἐπιτροπῆς πρὸς ὑποβολὴν των εἰς τὰς ἀρχάς. Ὁμαδικὰ τραγούδια ἀπὸ ὅλους μαζί. Ἀποχώρησις μὲ συνθήματα καὶ τραγούδια.

Γενικὰ ἡ συγκέντρωσις πρέπει νὰ ἔχη χαρακτῆρα ζωντανό, ὄχι τυπικό. Τὸ κοινὸ νὰ μὴ εἶναι ἀπαθές. Νὰ μετέχη σὲ ὅσα γίνονται Μόνον τότε εἶναι ἀποτελεσματική.

10. Τὸ Φῶς - Ἡ Φωτιά.

Ἡ φωτιὰ (καὶ τὸ φῶς) ἀσκεῖ ἀκατανίκητη ἕλξι ἐπάνω στὰ πλήθη. Εἶναι ἕνα ὑπόλειμμα τοῦ δέους ποὺ αἰσθανόταν ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος μπροστὰ σ᾽ αὐτὴν τὴν πηγὴ ζωῆς καὶ θανάτου. (Ἴδε Γκαστὸν Μπασελαὶρ «Ψυχανάλυσις τῆς Φωτιᾶς»). Αὐτὴν τὴν μυστηριακὴ γοητεία ἐκμεταλλεύεται ἡ Προπαγάνδα μὲ λαμπαδηφορίες, πυροτεχνήματα, κατασκηνώσεις γύρω ἀπὸ τὴν φωτιά, φωταγωγήσεις κ.ο.κ.

Συχνὰ ὀργανώνονται μαζικὲς συγκεντρώσεις τὸ σούρουπο ἢ καὶ τὴν νύχτα γιὰ νὰ γίνεται χρῆσις πολυχρώμων προβολέων ἢ ὁμάδων μὲ πυρσούς.

Ὁ Χίτλερ, ὅταν μιλοῦσε, εἶχε μπροστά του μιὰ σειρὰ πλήκτρων καὶ ἀνάλογα μὲ τὰ λεγόμενά του τὰ πατοῦσε καὶ ἄλλαζε τὸν φωτισμό.

11. Οἱ Ἐκλογές.

Στὶς κομμουνιστικὲς καὶ γενικὰ στὶς ὁλοκληρωτικὲς χῶρες δὲν ἔχουν κανένα νόημα οἱ ἐκλογές. Καὶ ὅμως διεξάγονται. Γιατὶ ἔχουν σημασία σὰν θέαμα καὶ εὐκαιρία ζυμώσεως. Παίρνουν ἀκόμη καὶ χαρακτῆρα ὁμαδικῆς ψυχαγωγίας.

Προηγοῦνται συγκεντρώσεις καὶ ἀναδείξεις «ὑποψηφίων». Οἱ πόλεις διακοσμοῦνται «ἐκλογικῶς». Τὰ ἐκλογικὰ τμήματα στολίζονται μὲ σημαῖες, συνθήματα, λουλούδια. Μπροστά τους χορεύουν λαϊκὰ συγκροτήματα. Στὶς πλατεῖες, ὀρχῆστρες παιανίζουν. Τα κομματικὰ μέλη φοροῦν ἄνθη στὰ πέτα τους. Τὴν νύκτα καίονται πυροτεχνήματα.

Στὶς ἐκλογὲς γιὰ τὰ σοβιέτ, τὸν Μάρτιο τοῦ 1961 λ.χ. στὴν Ε.Σ.Σ.Δ., ἐξελέγησαν 1.822.000 «σύμβουλοι». Ἡ «ἐκστρατεία» ἔγινε ἀπὸ 2 ἑκατ. «ἐκλογικὲς ἐπιτροπὲς» ποὺ χρησιμοποίησαν 8 ἑκατ. πρόσωπα. Ἐπὶ ἑβδομάδες συνεζητοῦντο οἱ «ἀρετὲς» τῶν μοναδικῶν ὑποψηφίων τοῦ μοναδικοῦ ψηφοδελτίου.

Ὁ γραμματεὺς τοῦ προεδρείου τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ, Γκεοργκάντζε χαρακτήρισε αὐτὴν τὴν ἰδιότυπη «προεκλογικὴ» ζύμωσι σὰν «μιὰ μεγάλη συνομιλία γύρω ἀπὸ τὰ τρέχοντα οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα».

Τὴν ἡμέρα τῶν «ἐκλογῶν», ἡ «Ἰσβέστια» εἶχε στὴν πρώτη σελίδα της ἕνα σφυροδρέπανο ἁπλωμένο σὲ 5 στῆλες καὶ ἕνα πανηγυρικὸ κύριο ἄρθρο μέσα σὲ ἐρυθρὸ πλαίσιο.

Καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ τὰ ἐκ προτέρων γνωστὰ ἀποτελέσματα. Ἐπρόκειτο ἁπλῶς γιὰ ἕνα πολιτικοψυχαγωγικὸ «φεστιβὰλ» μὲ εὐρεία λαϊκὴ συμμετοχή.

12. Οἱ Κηδεῖες - Οἱ Δίκες.

Μέσα Προπαγάνδας εἶναι καὶ οἱ κηδεῖες τῶν ἡγετῶν ποὺ γίνονται μέσα σὲ ὑποβλητικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ θεωροῦνται σὰν εὐκαιρίες «ἐπαναστατικῆς γυμναστικῆς». Ὁ Γκαῖμπελς ὠργάνωσε κηδεία τῆς 6ης Στρατιᾶς ποὺ χάθηκε στὸ Στάλινγκραντ. Ἐπίσης συγκλονιστικῶς ἐντυπωσιακὴ ἦταν ἡ κηδεία τοῦ Στάλιν (1953).

Οἱ πολιτικὲς δίκες συνωμοτῶν, πρακτόρων ἢ κατασκόπων εἶναι ἀπὸ

τὰ πιὸ ἐντυπωσιακὰ μέσα Προπαγάνδας. Μὲ αὐτὲς προσφέρεται στὶς μάζες ἕνα τραγικὰ ὑποβλητικὸ θέαμα ποὺ διεγείρει τὸ πολεμικό τους καὶ κίνητρο, προκαλεῖ μαζικὴ ὑστερία.

Οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποίησαν ἐντατικὰ τὶς ὁμαδικὲς δίκες δῆθεν «πρακτόρων» γιὰ νὰ «ἐξηγήσουν» τὶς δυσκολίες τοῦ καθεστῶτος των καὶ νὰ ἀποσύρουν τὴν προσοχὴ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰ καθημερινά του προβλήματα.

13. Ἡ Ὑπόσχεσις.

Ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα μέσα Προπαγάνδας εἶναι καὶ ἡ Ὑπόσχεσις. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι «χωρὶς νὰ δίνουμε ἀφειδῶς ὑποσχέσεις, χωρὶς νὰ τάζουμε λαγοὺς μὲ πετραχήλια, δὲν γίνεται ἐπανάστασις». Ἀλλὰ προσέθετε : «Καμμία ἐξουσία δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ τηρῆ τὶς ὑποσχέσεις της».

Ὁ κόσμος θέλει νὰ αὐταπατᾶται. Καὶ πιστεύει πάντα στὶς ὑποσχέσεις, γιατὶ ὅπως διαπιστώνει καὶ ὁ Α. Χίτσκοκ, «ὑπάρχει κάτι πιὸ δυνατὸ ἀπὸ τὸ λογικό». Ἡ φαντασία. Μ' αὐτὴν οἱ μάζες αὐθυποβάλλονται καὶ μεταφέρονται συλλογικὰ στὸ λαμπρὸ μέλλον ποὺ τοὺς περιγράφει ἡ μαγευτικὴ Ὑπόσχεσις.

Τὸ «οἰκονομικὸ σχέδιο», ἐφεύρεσις τοῦ 20οῦ αἰῶνος, περιβάλλει τὴν ἁπλῆ ὑπόσχεσι (τὸ «θὰ») μὲ «ἐπιστημονικὸ κῦρος» καὶ τὴν μετατρέπει στὰ μάτια τῆς κοινῆς γνώμης σὲ «ἐπιστημονικὴ πρόβλεψι». Γι' αὐτὸ τὸ χρησιμοποίησαν κατὰ κόρον ὁ ναζισμὸς (4ετὲς πρόγραμμα χιτλερικῆς Γερμανίας) καὶ ὁ κομμουνισμὸς (σταλινικὰ 5ετῆ σχέδια κλπ).

Μὲ τὸ οἰκονομικὸ σχέδιο ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν προσπαθειῶν, ἡ μαζοποίησις καὶ ἡ «ἐπαλήθευσις».

14. Τὰ «Πειστήρια».

Εἶναι τὰ κάθε εἴδους στοιχεῖα ποὺ «ἀποδεικνύουν» τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς Προπαγάνδας καὶ τὰ ὁποῖα αὐτὴ ὀφείλει νὰ χρησιμοποιῆ σὲ ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη ἔκτασι : φωτογραφίες, πρωτοκολλημένα ἐπίσημα κείμενα, ἠχογραφήσεις, ἐπικυρωμένα πρακτικά, ἐπίσημες ἀποφάσεις, φωτοτυπίες, χειρόγραφες ἐπιστολές, προσωπικὰ «ἡμερολόγια», «αὐθόρμητες» ὁμολογίες» κ.ο.κ. ἀποτελοῦν «ἀναμφισβήτητες ἀποδείξεις» γιὰ τὴν κοινὴ γνώμη.

15. Τὰ ἄλλα μέσα.

Εἶναι ἀναρίθμητα : Τὸ παράδειγμα λ.χ. (ὑποδειγματικὸς ἰδιωτικὸς βίος, καλὴ συμπεριφορά, θυσία) ἀποτελεῖ θαυμάσιο μέσο Προπαγάνδας.

Ἐπίσης: οἱ ἐκδρομές, οἱ ἔρανοι, τὰ λαχεῖα, οἱ προσωπικὲς ἐπαφές, τὸ ἐμπόριο, οἱ τεχνικὲς ἐπιτεύξεις, οἱ σημαῖες, τὰ λάβαρα, τὰ ἐμβλήματα, οἱ ἐπιγραφές, τὰ συνθήματα, οἱ στολές, τὰ κόκκινα μαντήλια τῶν κομμουνιστῶν, τὰ μαῦρα πουκάμισα τῶν φασιστῶν, ὁ τουρισμός, τὰ μαθήματα ξένων γλωσσῶν, οἱ διαγωνισμοί, οἱ ἀθλητικὲς συναντήσεις, τὰ ἀνθεστήρια, οἱ ἀνταλλαγὲς κάθε εἴδους μὲ τὸ ἐξωτερικό.

Σχετικὰ μὲ τὸ τελευταῖο ἀναφέρουμε ὅτι ἡ Ἕνωσις Συνδέσμων Φιλίας τῆς ΕΣΣΔ ἔχει γιὰ μέλη της 38 συνδέσμους φιλίας μὲ ἄλλες χῶρες, 50.000 «μαζικὲς» ὀργανώσεις καὶ παραρτήματα σὲ 135 πόλεις. Διατηρεῖ ἐπαφὴ μὲ 118 χῶρες. Ἐκδίδει τὴν ἐφημερίδα «Νέα τῆς Μόσχας» καὶ τὸ περιοδικὸ «Κουλτούρα καὶ Ζωή». Σὲ 77 χῶρες ὑπάρχουν σύνδεσμοι φιλίας μὲ τὴν ΕΣΣΔ. Ὁ ἰαπωνικὸς σύνδεσμος ἔχει παραρτήματα σὲ 130 πόλεις. Ὁ φινλανδικὸς διαθέτει 884 τμήματα. Ὁ τσεχοσλοβακικὸς διδάσκει ρωσικὰ σὲ 170.000 ἄτομα. (Στοιχεῖα γιὰ τὸ 1961). Τὸ ἴδιο ἔτος ἐπεσκέφθησαν τὴν ΕΣΣΔ μετὰ ἀπὸ εἰδικὴ πρόσκλησι 100.000 ξένοι. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὰ 40 «τραῖνα φιλίας».

Ἡ «Κρατικὴ ἐπιτροπὴ Πολιτιστικῶν Σχέσεων μὲ τὶς ξένες χῶρες» κατευθύνει ὅλη τὴν σχετικὴ δραστηριότητα προβολῆς τῆς χώρας στὸ ἐξωτερικό. Ἡ ΕΣΣΔ ἔχει ὑπογράψει ἐπίσημες διακρατικὲς συμφωνίες πολιτιστικῶν ἀνταλλαγῶν μὲ 36 χῶρες καὶ πραγματοποιεῖ ἀνταλλαγὲς μὲ 88 χῶρες.

Σὲ 6 χρόνια (1956 - 61) ἔστειλε 49.000 σοβιετικοὺς παράγοντες τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ στὸν μὴ κομμουνιστικὸ κόσμο καὶ «φιλοξένησε» 34.000 ξένους παράγοντες. Μόνο τὸ 1961 ἡ Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν φιλοξένησε 4.500 δυτικοὺς ἐπιστήμονες καὶ ἔστειλε 1.500 σοβιετικοὺς στὸ ἐξωτερικό. Τὸ 1961-62 σπούδαζαν σὲ 47 ἀνώτερες σοβιετικὲς σχολές, 15.000 ξένοι φοιτητές. Τὸ 1961 ἡ ΕΣΣΔ εἶχε ἀθλητικὲς ἐπαφὲς μὲ 66 χῶρες. 5.000 σοβιετικοὶ ἀθλητὲς πῆγαν στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἰσάριθμοι ξένοι γνώρισαν τὴν ΕΣΣΔ. Ἡ ΕΣΣΔ στέλνει δάσκαλους, γιατρούς, μηχανικοὺς κλπ. στὴν Ἀσία καὶ Ἀφρική.

Ἰδιαίτερη σημασία ἔχουν ὡρισμένες πράξεις ποὺ συνιστοῦν Προπαγάνδα γιατὶ σὰν ἐνέργειες, ἔχουν σημαντικὸ ψυχολογικὸ ἀντίκτυπο. Τέτοιες πράξεις εἶναι λ.χ. Ἡ παροχὴ τεχνικῆς, οἰκονομικῆς ἢ ἐπισιτιστικῆς βοήθειας σὲ ἄλλες χῶρες. Ἡ διανομὴ εἰδῶν στὸν πληθυσμό, ἢ ἡ ἐκτέλεσις παραγωγικῶν ἔργων. Οἱ ἐπιτόπιες ἐπισκέψεις τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν. Ἡ λῆψις ἐντυπωσιακῶν μέτρων γιὰ τὴν βελτίωσι τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Οἱ ἐπιδείξεις δυνάμεως, ὁ διωγμὸς τῶν ἀντιπάλων κ.λ.π.

V. ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ

1. Τί εἶναι.

Τὸ Σύμβολο εἶναι ἡ ὑλικὴ ἔκφρασις τῆς Ἰδέας. Εἶναι ἡ ὑλοποίησίς της σὲ μία ἐντυπωσιακὴ μορφὴ μὲ σκοπὸ τὴν διαρκῆ παρουσία καὶ ὑπόμνησί της.

Ὁ συμβολισμός, δηλ. ἡ ἔκφρασις τῶν ἀφηρημένων ἰδεῶν μὲ συγκεκριμένες ὑλικὲς μορφές, ἀνταποκρίνεται σὲ μία ψυχολογικὴ ἀνάγκη τῶν μαζῶν, οἱ ὁποῖες, δὲν μποροῦν νὰ συλλάβουν ἀφηρημένες ἔννοιες καὶ νὰ σκεφθοῦν μὲ «ἄϋλες» ἰδέες. Θέλουν τὶς ἰδέες ἀποκρυσταλλωμένες σὲ ἐντελῶς συγκεκριμένες, ἁπτές, ὑλικὲς εἰκόνες. Ἀνέκαθεν λοιπόν, οἱ λαοί, ἔννοιωθαν τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ ἐξωτερικεύσουν τὰ συναισθήματά τους μὲ ὑλικὰ σύμβολα.

Ἔτσι, ἀπὸ τὰ πιὸ πανάρχαια χρόνια δημιούργησαν τὰ σύμβολα σὰν ἄμεσα ἁπτὲς στὶς αἰσθήσεις, των, κατανοητές, συγκεκριμένες, ὑλικὲς ἐκφράσεις τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθημάτων τους. Τὸ σύμβολο, σὰν ἔκφρασις τῆς Ἰδέας γίνεται σιγὰ - σιγὰ γιὰ τὶς μᾶζες «ἱερὸ» καὶ μεταβάλλεται σὲ ἀντικείμενο πίστεως. Προσλαμβάνει δηλ. αὐθύπαρκτη συγκινησιακὴ ἀξία, αὐτοτελὲς μυστικιστικὸ νόημα.

2. Τὰ εἴδη.

Σύμβολα ὑπάρχουν κάθε εἴδους: Θρησκευτικά, πολιτικά, ἐθνικά, δυναστικά, φυλετικά, ἐπαγγελματικὰ κ.ἄ.

Ἡ σοφία ἔγινε κουκουβάγια. Ἡ δύναμις ἀετός. Ἡ χάρις πέρδικα. Ἡ πονηριὰ ἀλεπού. Ἡ ταχύτης λαγός. Ἡ βραδύτης χελώνα. Τὸ βασιλικὸ μεγαλεῖο λεοντάρι κ.ο.κ. Σύμβολο μπορεῖ νὰ γίνῃ, ὅ,τιδήποτε:

Ἀντικείμενα ὅπως λ.χ. τὸ σφυροδρέπανο ποὺ ἔγινε σύμβολο τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὁ Σταυρὸς ποὺ ἔγινε σύμβολο τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ Ἑπτάφωτη λυχνία κ.λ.π.

Πόλεις ἢ τοποθεσίες ὅπως ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ Μέκκα, ἡ Ρώμη, ἡ Λάσα, ἡ Μπεναρὲς (θρησκευτικὰ σύμβολα), ἡ Κωνσταντινούπολις (σύμβολο τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ ἰδεώδους), τὸ Μεσολόγγι, οἱ Θερμοπῦλες, ὁ Μαραθώνας, τὸ Βερντέν, ἡ Βουδαπέστη, τὸ δυτ. Βερολῖνο (ἡρωϊσμοῦ), τὸ Βατερλὼ (ἧττας), τὸ Παρίσι (χαρᾶς, φωτός, πνεύματος, ἀπολαύσεων), τὸ Μόντε Κάρλο (τυχερῶν παιχνιδιῶν).

Ζ ῶ α, ὅπως τὸ λεοντάρι, ἡ λεοπάρδαλις, ὁ δράκων καὶ ἰδίως ὁ ἀετός, ποὺ ἔγινε κρατικὸ σύμβολο τῶν Χετταίων, τῆς Ρώμης, τοῦ Βυζαντίου, τῆς Ρωσίας, τῆς Πρωσίας, τῆς Αὐστρίας, τοῦ Ναπολέοντος, τῶν ΗΠΑ, τῆς Γερμανίας. Ἐπίσης τὸ φίδι (στὴν ἰατρικὴ καὶ φαρμακευτική).

Σ χ ή μ α τ α, ὅπως ἡ χιτλερικὴ σβάστικα, ὁ σταυρὸς τῆς Λωρραίνης, κ.ἄ.

Γ ρ ά μ μ α τ α, ὅπως Ι.Χ. τοῦ Χριστιανισμοῦ, Σ.Ρ.Ο.Ρ. τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, τὸ «βὲ» τῆς νίκης (βίκτορυ), τὰ διάφορα ἀρχικὰ Κ.Κ.Ε., Ε.Α.Μ. κ.λ.π.

Ἀ ρ ι θ μ ο ί, ὅπως τὸ 3, τὸ 7, τὸ 10.

Χ ρ ώ μ α τ α, ὅπως τὸ κόκκινο (ἐπανάστασις), τὸ μαῦρο (πένθος, πειρατεία), τὸ λευκὸ (συνθηκολόγησις) κ.ἄ.

Κ ι ν ή σ ε ι ς, ὅπως ἡ ὑψωμένη γροθιὰ τῶν κομμουνιστῶν, ὁ φασιστικὸς χαιρετισμός, τὸ χριστιανικὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, τὸ «βὲ» τοῦ Τσῶρτσιλ, κ.ο.κ.

Ἦ χ ο ι ἢ λ έ ξ ε ι ς, ὅπως «Χριστὸς Ἀνέστη», «Ἀέρα», «ἀδελφέ», «Χάϊλ Χίτλερ», «σύντροφε», «φίλε», «συναγωνιστή», «Ντόϋτσλαντ οὔμπερ Ἄλλες».

3. Ἡ Σκοπιμότης.

Τὸ σύμβολο κάνει τὸν μῦθο πανταχοῦ παρόντα, συνασπίζει ὅλους τοὺς «πιστούς» του γύρω ἀπὸ τὸ ἴδιο σημεῖο, προσανατολίζει τὴν θέλησι καὶ τὴν δραστηριότητά τους. Εἶναι διεγερτικό, γιατὶ ὑπενθυμίζει ὅπως τὸ κουδούνισμα τοῦ Παυλώφ, τὴν Ἰδέα. Ἕνα ἐντυπωσιακὸ σύμβολο ἀφυπνίζει τὸ ἀρχικὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸ κίνημα.

Πολλὰ ἀπὸ σύμβολα γίνονται «ἱερά», συνέχεια τῶν τ α μ π ο ύ.

Ἔτσι ἔχουμε καὶ πολέμους συμβόλων ὅπως τὸν «πόλεμο τῶν δύο ρόδων» ἢ τὸν πόλεμο Σταυροῦ καὶ Ἡμισελήνου.

4. Οἱ Ἰδιότητες.

Τὸ σύμβολο πρέπει νὰ ἔχη ὡρισμένες ἰδιότητες γιὰ νὰ πετύχη στὸν προορισμό του. Συγκεκριμένα νὰ εἶναι:

α) Ἁπλό, γιὰ νὰ ἀντιλαμβάνεται ὁ καθένας τὸ «κρυφὸ» νόημά του.

β) Συνοπτικό, γιὰ νὰ συμπυκνώνη τὴν ἀρχικὴ Ἰδέα.

γ) Εὔκολα ἀναπαραγόμενο, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ τὸ κάνη ὁ κάθε ὀπαδὸς καὶ ἔτσι νὰ καταστήση πανταχοῦ παροῦσα τὴν Ἰδέα.

Γι' αὐτὸ λ.χ., τὸ περίπλοκο καὶ δύσκολα ἀναπαραγόμενο «φάτσιο» (σύμβολο τοῦ μουσολινικοῦ φασισμοῦ), ἦταν ἀποτυχία.

Δὲν εἶναι ἀπαραίτητο, τὸ σύμβολο νὰ ἐνσαρκώνη πραγματικά, ἀντικειμενικά, τὴν Ἰδέα. Ἡ σύνδεσις μπορεῖ νὰ γίνη καὶ τεχνητά, μὲ τὴν οἰκειο-

ποίησι ἑνὸς συμβόλου καὶ τὴν ταύτισί του μὲ τὴν Ἰδέα διὰ τῆς συνεχοῦς ἐπαναλήψεως (ὅπως τὸ κουδούνισμα γίνεται «σῆμα» τοῦ κρέατος, ἔτσι καὶ τὸ σύμβολο γίνεται «σῆμα» τῆς Ἰδέας).

Αὐτὸ συνέβη λ.χ. μὲ τὴν σβάστικα (ἀγκυλωτὸς σταυρός), ποὺ δὲν ἔχει καμμία πραγματικὴ σχέσι μὲ τὸν ναζιστικὸ μῦθο. Στὴν πραγματικότητα, αὐτὸ τὸ σχῆμα, εἶναι πανάρχαιος συμβολισμὸς τοῦ ἥλιου ἢ τοῦ τροχοῦ ἢ καὶ τῶν δύο (ὁ ἥλιος εἶναι τροχός). Στὴν ἀρχική της μορφὴ ποὺ τὴν βρίσκουμε στοὺς ἰνδούς, στοὺς αἰγυπτίους, στοὺς ἴνκας καὶ στὴν μινωικὴ Κρήτη, ἡ σβάστικα εἶναι ἕνας διακεκομμένος τροχός.
Διαπιστώνοντας τὴν γενικὴ ὕπαρξι αὐτοῦ τοῦ συμβόλου στοὺς ἀρχαίους λαοὺς καὶ τὴν σύνδεσί του μὲ τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς (ἥλιος) καὶ τὴν μεγαλύτερη ἐφεύρεσι τῶν αἰώνων (τροχός), ὁ ναζισμὸς σκέφθηκε ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ συνδέεται μὲ τὶς βαθύτερες ρίζες τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὸ «συλλογικὸ ὑποσυνείδητο» τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους. Γι' αὐτὸ τὸ οἰκειοποιήθηκε καὶ τὸ ταύτισε ἔντεχνα καὶ ἐπιτυχῶς μὲ τὶς ἰδέες του.

5. Οἱ Τῦποι.

Τὰ σύμβολα διακρίνονται στοὺς ἑξῆς τύπους :

α) Ὀ π τ ι κ ὰ ἢ γ ρ α φ ι κ ά. Αὐτὰ γράφονται (σχεδιάζονται) καὶ βλέπονται λ.χ. τὸ σφυροδρέπανο, ὁ σταυρός, τὸ V, ἡ σβάστικα.

β) Π λ α σ τ ι κ ὰ ἢ κ ι ν η τ ι κ ά, ποὺ γίνονται μὲ μιὰ κίνησι. Λ.χ. ἡ ὑψωμένη γροθιά, ὁ ναζιστικός, ὁ ρωμαϊκός, ὁ φασιστικός, ὁ στρατιωτικὸς χαιρετισμός, τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ.

γ) Ἀ κ ο υ σ τ ι κ ὰ ἢ ἠ χ η τ ι κ ά, τὰ ὁποῖα λέγονται ἢ τραγουδιοῦνται γιὰ νὰ ἀκουστοῦν λ.χ. ὁ ἐθνικὸς ὕμνος, τὰ ρυθμικῶς ἐπαναλαμβανόμενα γράμματα (Κ.Κ.Ε.), οἱ προσφωνήσεις «σύντροφε», οἱ ἀναφωνήσεις «χάϊλ Χίτλερ» κ.λ.π.

δ) Μ υ σ τ ι κ ι σ τ ι κ ὰ ἢ «θ ρ η σ κ ε υ τ ι κ ά». Αὐτὰ ἀπευθύνονται στὴν μυστικιστικὴ διάθεσι, στὸ θρησκευτικὸ ἔνστικτο. Λ.χ. ὁ θεοποιημένος ἀρχηγός, ἡ σορὸς τοῦ Λένιν, ὁ ἀνδριάντας τοῦ Καίσαρος ἢ τοῦ Στάλιν, ἡ κόκκινη σημαία τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ, «ἡ σκέψις τοῦ Μάο» καὶ ἄλλα ἀνάλογα.

VI. ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ

1. Ὁρισμός.

Σύνθημα εἶναι ἡ λεκτικὴ ἔκφρασις μιᾶς φάσεως τῆς πολιτικῆς τακτικῆς. Πρέπει νὰ ἐκφράζη μὲ λίγες, δυναμικές, ρυθμικές, ζωντανὲς λέξεις, μὲ ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη συντομία, σαφήνεια καὶ εὐφωνία, τὸν σημαντικώτερο στόχο, τὴν βασικὴ ἐπιδίωξι τῆς στιγμῆς. Πρέπει νὰ ἐνσαρκώνη σὲ λέξεις τὴν «γραμμὴ» μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ ἀσκῆ κινητοποιητική, παρορμητικὴ ἐπίδρασι στὶς μάζες. Τὸ σύνθημα πρέπει νὰ ἐξωθῆ σὲ δρᾶσι : ἀνατρεπτικὴ ἢ ἐνισχυτική, πολεμικὴ ἢ δυναμική, καταστρεπτικὴ ἢ δημιουργική. Μερικὰ κλασσικὰ παραδείγματα συνθημάτων : «Ζήτω ἡ Ἐπανάστασις», «Θάνατος στοὺς ἀντεπαναστάτες», «Ἐλευθερία - Ἰσότης - Ἀδελφότης» (Γαλλικὴ Ἐπανάστασις), «Ψωμὶ - Εἰρήνη - Ἐλευθερία», «Γῆ καὶ Εἰρήνη», «Ὅλη ἡ ἐξουσία στὰ σοβιὲτ» (Ρωσία 1917), «Ἐν τούτῳ Νίκα» (Τοῦ Μ. Κωνσταντίνου), «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος» (1821), «Τὸ 5χρονο σὲ 4 χρόνια» (ἐπὶ Στάλιν), «ὁ ἐχθρὸς δὲν θὰ περάση» (Ἱσπανία 1937), «ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων» κ.λ.π.

2. Ἰδιότητες.

Τὸ 1918, ὁ Λένιν, σὲ ἕνα ἄρθρο του, «Γιὰ τὰ συνθήματα», ἐξήγησε ὅτι τὸ σύνθημα ἐκφράζοντας τὴν ἑκάστοτε γραμμὴ καὶ καθορίζοντας τὸν ἑκάστοτε στόχο, δὲν ἔχει αἰώνια ἰσχύ. Λ.χ. τὸ σύνθημα, «ὅλη ἡ ἐξουσία στὰ σοβιέτ», ρίχθηκε ὅταν ἔπρεπε νὰ ἀντιπαραταχθοῦν σοβιὲτ καὶ δημοκρατικὴ κυβέρνησις (Κερένσκυ) γιὰ νὰ ἀνατραπῆ ἡ τελευταία. Ὅταν ὅμως ἔγιναν ἐκλογὲς καὶ οἱ μπολσεβῖκοι μειοψήφισαν στὰ σοβιέτ, τὸ σύνθημα ἔπαυσε νὰ τοὺς ἐξυπηρετῆ καὶ ἀπεσύρθη. Γι' αὐτό, διευκρινίζει ὁ Λένιν,*«κάθε σύνθημα πρέπει νὰ βγαίνη ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἰδιομορφιῶν μιᾶς συγκεκριμένης πολιτικῆς καταστάσεως».*

Ταυτόχρονα, τὸ σύνθημα πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται ὄχι μόνο στὴν πολιτικὴ κατάστασι ἀλλὰ καὶ στὶς ἑκάστοτε διαθέσεις καὶ στὸ ἐπίπεδο συνειδήσεως τῶν μαζῶν. Μόνο τότε βρίσκει ἀπήχησι σ' αὐτές. Τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας τῶν μπολσεβίκων τὸ 1917 - 22 βρίσκεται σὲ ἕνα σύνθημα ἀπὸ δύο λέξεις ποὺ ἔρριξε ὁ Λένιν ἐκφράζοντας τοὺς δύο βασικοὺς πόθους τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ καὶ εἰδικὰ τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν - στρατιωτῶν, «Γῆ καὶ Εἰρήνη». Ὁ Λ. Τρότσκυ γράφει σχετικά :

«Ἡ φτώχια τῶν μέσων ποὺ διέθετε ἡ μπολσεβίκικη Ἀγκιτάτσια ἦταν χτυπητή. Πῶς τότε, μὲ ἕνα τόσο ἀδύνατο μηχανισμὸ καὶ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀσημάντου ἀριθμοῦ τῶν φύλλων τοῦ τύπου, οἱ ἰδέες τῶν μπολσεβίκων μπόρεσαν νὰ ἐπιβληθοῦν στὸ λαό ; Τὸ μυστικὸ τοῦ αἰνίγματος εἶναι πολὺ ἁπλό : Τὰ συνθήματα ποὺ ἀνταποκρίνονται στὴν ὀξεία ἀνάγκη μιᾶς τάξεως καὶ μιᾶς ἐποχῆς, ἀνοίγουν μόνα τους χιλιάδες κανάλια...»

Καὶ ὁ Λένιν μιλώντας στὸ 9ο συνέδριο τοῦ Κ.Κ.Σ.Ε. (1920) εἶπε :

«Μόνο χάρις στὴν ἐπαγρύπνησι, τὴν πειθαρχία, τὴν ἑνότητα τοῦ κόμματος καὶ χάρι στὰ συνθήματα ποὺ ἔρριχνε ἡ Κ.Ε. του καὶ ποὺ τὰ ἐπαναλάμβαναν ἑκατομμύρια ἄνθρωποι σὰν ἕνας, μπόρεσε νὰ συντελεσθῆ τὸ θαῦμα».

Τὸ σύνθημα, συμπυκνώνοντας μὲ συντομία, σαφήνεια καὶ εὐφωνία τὴν πολιτικὴ γραμμὴ μιᾶς περιόδου, τὰ αἰτήματα τῶν μαζῶν καὶ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς, ἀνταποκρίνεται στὴν ἀνάγκη τοῦ νωθροῦ μυαλοῦ τῆς μάζας ποὺ εἶναι ἀνίκανο νὰ ἀναπτύξη σοβαρὴ λογικὴ δραστηριότητα. Γι' αὐτὸ προτιμᾶ σύντομα ἐπιγράμματα, ἠχηρὲς λέξεις, πομπώδεις φράσεις, ἐντυπωσιακὰ ἀποφθέγματα. Καὶ πρὸ πάντων, θέλει ρητὲς παρατηρήσεις, κατηγορηματικὲς ἐντολὲς γιὰ δράσι. Τὸ σύνθημα λοιπόν, κατὰ κανόνα, ἔχει χαρακτήρα ἐπιτακτικό, εἶναι μία προσταγή. Ἔτσι, ἐκφράζει δύναμι, ἡ ὁποία πάντα ἀρέσει στὴν μάζα, τὴν ἐντυπωσιάζει καὶ τὴν ἑλκύει.

3. Τεχνική

Τὸ σύνθημα εἶναι μία πρότασις, μία φράσις ἢ ἀκόμη καὶ μία μόνο λέξις («Ἀμνηστεία», «Δημοκρατία», «Στάλιν»).

Στὴν βαθύτερη οὐσία του, εἶναι ἕνα εἶδος πολεμικῆς κραυγῆς ποὺ σπρώχνει σὲ δράσι διεγείροντας τὸ μαχητικὸ κίνητρο τῶν μαζῶν.

Συχνά, τὸ πλῆθος εἶναι διχασμένο, ἀνάμεσα σὲ ἀντίθετα συμφέροντα καὶ διάφορες τάσεις. Τότε, ἡ Προπαγάνδα, βρίσκει τὸν κοινὸ συνδετικὸ κρῖκο καὶ ἐκφράζει μὲ ἕνα σκοπίμως ἀόριστο μὲ τὴν γενικότητα τῆς διατυπώσεώς του σύνθημα, αὐτὸν τὸν κοινὸ παρονομαστὴ ποὺ θὰ συνενώση τὸ ἑτερογενὲς πλῆθος σὲ ἑνιαῖο ὁμόψυχο σύνολο, λ.χ. «Ἐλευθερία - Ἰσότης - Ἀδελφότης». Ὁ καθένας τὰ ἐννοεῖ ὅπως θέλει, ὅπως ὁ ἴδιος τὰ προτιμᾶ καὶ τὰ φαντάζεται. Ὅλοι σχεδὸν θέλουν αὐτὰ τὰ ἀγαθά, ἀλλὰ ὄχι κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο. Ἡ Προπαγάνδα ἀποφεύγει σκοπίμως νὰ τοὺς δώση συγκεκριμένο περιεχόμενο. Καὶ ἔτσι, ἀπευθύνεται σὲ ὅλους. Τὸ ἴδιο γίνεται λ.χ. μὲ τὸ κομμουνιστικὸ σύνθημα «Εἰρήνη». Ποιὸς δὲν τὴν θέλει ; Ἀλλὰ βέβαια ἂν διευκρίνιζε ὁ κομμουνισμὸς πῶς ἀντιλαμβάνεται τὴν «εἰρήνη» δὲν θὰ τοῦ ἀπέμεναν πολλοὶ «εἰρηνόφιλοι». Εἶναι ἐξ ἄλλου γεγονὸς ὅτι ὑπάρχουν σχεδὸν τόσοι «κομμουνισμοὶ» ὅσοι καὶ «κομμουνισταί».

Γιατί, κάθε ὀπαδὸς αὐτῆς τῆς οὐτοπίας ποὺ χάνεται στὰ βάθη ἑνὸς μακρυνοῦ μέλλοντος, τοποθετεῖ ἐκεῖ τὶς δικές του ὑποκειμενικὲς ἐπιθυμίες, τὰ ἰδιαίτερα ὄνειρά του, τοὺς ἀτομικούς του πόθους.

Πολλὲς φορὲς τὸ σύνθημα εἶναι ἕνας παλαιὸς ὅρος ποὺ ἀναγεννᾶται, λ.χ. «ζωτικὸς χῶρος». Ἐπίσης, ὅταν μία λέξις φθαρεῖ ἀπὸ τὴν πολλὴ χρῆσι ἀντικαθίσταται μὲ ἄλλες (ἡ «εἰρήνη» γίνεται «συνύπαρξις» ἢ «ὕφεσις», ἡ «δημοκρατία» - «ἀληθὴς δημοκρατία», «λαοκρατία» ἢ «λαϊκὴ δημοκρατία» κ.λ.π.).

Φυσικὰ τὸ ἀνώτερο, τὸ καλύτερο σύνθημα εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἐκφράζει ὄχι μόνο τὴν περιωρισμένη πολιτικὴ ἐπιδίωξι τῆς στιγμῆς ἀλλὰ καὶ τὸ εὐρύτερο ψυχολογικὸ καὶ συναισθηματικὸ περιεχόμενο τοῦ μύθου.

4. Ἡ διάδοσις.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνεται κατάχρησις συνθημάτων. Τὰ συνθήματα πρέπει νὰ εἶναι λίγα καὶ καλά, ποὺ νὰ ἐπαναλαμβάνονται συνεχῶς, ἀμέτρητες φορές. Ἡ κατασκευὴ ἑνὸς συνθήματος εἶναι ἔργο δυσκολώτατο ποὺ ἀπαιτεῖ μεγάλη τέχνη, προσοχή, πεῖρα καὶ γνῶσι.

Τὸ σύνθημα διαδίδεται μὲ πολλοὺς τρόπους: Μὲ τὸν προφορικὸ λόγο (ψίθυρος, ἀγόρευσις, μαζικὴ κραυγή). Μὲ τὸν γραπτὸ λόγο (προκήρυξις, γράψιμο στοὺς τοίχους, ἐφημερίδα, τράκτ). Μὲ τὴν εἰκόνα (ἀφίσα), τὴν μουσικὴ (τραγούδι ποὺ τὸ περιέχει) κ.ο.κ. Ἀκόμη, τὸ σύνθημα, μπορεῖ καὶ νὰ συνδυάζεται μὲ τὸ σύμβολο λ.χ. ὁ σταυρὸς (σύμβολο) μὲ τὸ «ἐν τούτῳ νίκα» (σύνθημα), ἡ σημαία μὲ τὸ «Ἐλευθερία ἢ θάνατος», τὸ σφυροδρέπανο μὲ τὸ «προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν ἑνωθῆτε».

5. Τὸ παραπλανητικὸ σύνθημα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κυρίως, δηλ. τὸ κινητοποιητικό, ὑπάρχει καὶ τὸ π α ρ α π λ α ν η τ ι κ ὸ σ ύ ν θ η μ α. Αὐτὸ ρίχνεται ὄχι γιὰ νὰ κινήση τὶς μάζες τῶν ὀπαδῶν, ἀλλὰ γιὰ νὰ ξεγελάση τὸν ἐχθρὸ ὡς πρὸς τὶς πραγματικὲς προθέσεις τοῦ συνθηματολογοῦντος ὥστε νὰ μὴ τὸν ἀφίση νὰ ἀντιδράση ἔγκαιρα καὶ σωστὰ σ' αὐτές. Λ.χ. τὸ σύνθημα «συμφιλίωση» τοῦ Κ.Κ.Ε. τὸ 1945-47, τὸ «ὁμαλότητα», στὶς παραμονὲς τῶν δεκεμβριανῶν κ.ἄ.

Τὸ παραπλανητικὸ σύνθημα χρησιμοποιεῖται σχετικῶς σπάνια γιατὶ εἶναι ἐπικίνδυνο σὰν δίκοπο μαχαῖρι, ἀφοῦ μπορεῖ νὰ ἐξαπατήση ὄχι μόνο τὸν ἀντίπαλο ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀπαδοὺς ἐκείνου ποὺ τὸ ρίχνει. Αὐτὸ ἔπαθε ὡς ἕνα σημεῖο λ.χ. τὸ Κ.Κ.Ε. τὸ 1945-46, ὅταν χιλιάδες ὀπαδοὶ καὶ στελέχη του ἐξέλαβαν σὰν ἀληθινὸ τὸ σύνθημα «συμφιλίωση» καὶ δὲν βγῆκαν ἐγκαίρως στὸ βουνό.

VII. Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

1. Ἡ συγχώνευσις Ἰδεολογίας καὶ Πολιτικῆς.

Ἄλλοτε, ἡ Πολιτικὴ καὶ ἡ Ἰδεολογία ἦσαν δύο χωριστὰ πράγματα. Ἡ πρώτη, περιοριζόταν σὲ προβλήματα καὶ ἐνδιαφέροντα πρακτικὰ - οἰκονομικά, διοικητικά, κοινωνικά. Ἔδινε συγκεκριμένες λύσεις σὲ συγκεκριμένα προβλήματα. Τὰ ἰδεολογικὰ ρεύματα ἐπηρέαζαν βέβαια πάντοτε τὶς πολιτικὲς τάσεις, ἀλλὰ δὲν συνέπιπταν μὲ αὐτές. Γενικά, δὲν ὑπῆρχαν πολιτικὲς κινήσεις σὰν καθαρόαιμες ἐκφράζεις ἰδεολογικῶν - θεωρητικῶν συλλήψεων. Σπάνια ἐγίνοντο «οἱ φιλόσοφοι βασιλεῖς» ἢ «οἱ βασιλεῖς φιλόσοφοι».

Στὰ νεώτερα χρόνια, ἡ κατάστασις ἄλλαξε. Διάφορες ἰδεολογίες θέλησαν νὰ πετύχουν τὴν ἔμπρακτη ἐφαρμογή τους μέσω διαφόρων συγκροτημένων πολιτικῶν κινημάτων καὶ ὠργανωμένων κομμάτων (σοσιαλισμός, κομμουνισμός, φασισμός, ἐθνικοσοσιαλισμός). Οἱ θεωρητικοὶ ποὺ σχεδίαζαν τὴν κοινωνικὴ σύνθεσι τῆς ἰδανικῆς Πολιτείας των θέλησαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν Πολιτικὴ σὰν πρακτικὴ ἔκφρασι καὶ ὄργανο ἐφαρμογῆς τῶν ἰδεολογικῶν τους συλλήψεων. Ἔτσι, δημιουργήθηκαν τὰ νέου τύπου πολιτικὰ κινήματα ποὺ ἐκφράζουν ὡρισμένες ἰδεολογίες, ὑπηρετοῦν βιοθεωρίες ἢ ἀκόμη καὶ κοσμοθεωρίες καὶ ἐπιδιώκουν τὴν ἐφαρμογὴ ὁλοκληρωμένων ἰδεολογικῶν - κοινωνικῶν συστημάτων (χριστιανοδημοκρατικά, χριστιανοσοσιαλιστικά, σοσιαλδημοκρατικά, φασιστικά, κομμουνιστικὰ κλπ. κόμματα).

2. Ἡ ὑποταγὴ τῆς Ἰδεολογίας στὴν Πολιτική.

Ἡ Πολιτική, ὅπως εἴδαμε, δήλωσε ὅτι τίθεται στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἰδεολογίας.

Σιγὰ - σιγὰ ὅμως, συνέβη τὸ ἀντίθετο. Δηλαδὴ ἀντὶ νὰ ὑπηρετῆ ἡ Πολιτικὴ τὴν Ἰδεολογία, ἄρχισε ἡ Ἰδεολογία νὰ γίνεται ἁπλὸ ὄργανο, ὑπηρέτρια τῆς Πολιτικῆς. Ἡ Ἰδεολογία γίνεται τὸ κάλυμμα, ἡ δικαιολογία, ἡ πηγὴ κύρους τῆς Πολιτικῆς, τὸ μέσον γιὰ τὴν δημιουργία πιστῶν ὀπαδῶν καὶ γιὰ τὴν δικαίωσι ὅλων τῶν πράξεων τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν. Οἱ κομματικοὶ σκοποὶ καλύπτονται πίσω ἀπὸ ἕνα

ἰδεολογικὸ-θεωρητικὸ προπέτασμα. Ἡ δημαγωγικὴ Προπαγάνδα προσφέρεται μὲ τὴν ἀνώτερη ὁρολογία τῆς «θεωρίας». Ἡγέτες κυνικοὶ ποὺ δὲν ἔχουν στὴν πραγματικότητα καμμία σχέσι μὲ ἰδεολογίες, τὶς ἐπικαλοῦνται γιὰ νὰ ἀποκτοῦν φανατικοὺς πιστοὺς καὶ ἰδίως γιὰ νὰ ταυτίζονται μὲ αὐτές, νὰ δίνουν κῦρος στὰ λόγια καὶ στὶς πράξεις των, νὰ γίνονται ἀντικείμενα μαζικῆς λατρείας σὰν ἐνσαρκώσεις τῆς Ἰδεολογίας καὶ νὰ «δικαιώνουν» στὸ ὄνομά της κάθε εἴδους καιροσκοπισμούς, ἑλιγμοὺς ἀκόμη καὶ ἐγκλήματα (Λένιν, Χίτλερ, Στάλιν). Οἱ σημερινοὶ ἡγέτες τοῦ κομμουνισμοῦ ἔχουν τόση σχέσι μὲ τὸν μαρξισμὸ ὅση εἶχαν οἱ Βοργίες μὲ τὸν Χριστό. Καὶ ὅμως μιλοῦν «μαρξιστικά», δροῦν ἐν ὀνόματι τοῦ «μαρξισμοῦ»,, συγκαλύπτουν τὰ ἐγκλήματά τους μὲ τὴν μαρξικὴ θεοκρατικὴ φρασεολογία, καμουφλάρουν τοὺς ἀλληλοεξοντωτικούς ἀγῶνες των μὲ τὸν μανδύα τῶν δῆθεν «ἰδεολογικῶν διαφορῶν».

Τὸ πραξικόπημα τοῦ Λένιν ἦταν ὠμὴ παραβίασις τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ παταγωδέστερη ἀνατροπή του, ἡ μεγαλειωδέστερη ἔμπρακτη διάψευσίς του. Καὶ ὅμως ἔγινε στὸ ὄνομά του καὶ παρουσιάσθηκε σὰν δῆθεν «ἐπαλήθευσίς» του!

Ἡ σοβιετογιουγκοσλαβικὴ καὶ ἡ σοβιετοκινεζικὴ ἀντίθεσις ἔχουν αἴτια οἰκονομικά, ἐθνικά, συγκρούσεις ἐπιρροῶν. Καὶ ὅμως, παριστάνονται σὰν δῆθεν ὀφειλόμενες σὲ διαφορετικὲς ἑρμηνεῖες τοῦ ἱεροῦ Δόγματος!

Ὁ Στάλιν διέπραξε τὰ φρικωδέστερα ἐγκλήματα τῆς Ἱστορίας στὸ ὄνομα τῆς ἐπιφανειακὰ «ἀνθρωπιστικώτερης» ἰδεολογίας.

Ὁ διεθνὴς κομμουνισμὸς ἔχει γίνει ὄργανο ἐπεκτατικῶν ἰμπεριαλισμῶν (ρωσικοῦ, κινεζικοῦ), ποὺ καλύπτουν τοὺς κοσμοκρατορικούς των σκοπούς μὲ μία ἰδεολογικοφανῆ φρασεολογία, χωρὶς κανένα πραγματικὸ ἀντίκρυσμα.

Ὁ μαρξισμὸς σὰν θεωρία πέθανε. Διατηρεῖται ὅμως, ἄταφος νεκρός, σὰν κενὴ ὀρολογία καὶ δίχως νόημα φρασεολογία, γιὰ νὰ δικαιώνη καὶ νὰ συγκαλύπτη τὶς πρακτικότατες καὶ ὑλιστικότατες ἐπιδιώξεις ὡρισμένων χωρῶν καὶ τῆς τάξεως τῶν γραφειοκρατῶν-ἐκμεταλλευτῶν ποὺ τὶς κυβερνᾶ.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ Ἰδεολογία, ὑποταγμένη στὴν Πολιτική, δὲν εἶναι πιὰ Ἰδεολογία. Εἶναι καθαρὴ Προπαγάνδα. Εἶναι ἁπλῶς ἕνα ἀπὸ τὰ μέσα τῆς Προπαγανδας.

3. Ἡ Ἰδεολογία ὄργανο Προπαγάνδας.

Ἡ Ἰδεολογία σὰν μέσο τῆς Προπαγάνδας ἐκτελεῖ πολλαπλὸ προορισμό: Προσελκύει τὶς μάζες μὲ τὸ ὅραμα μιᾶς μακρυνῆς οὐτοπίας. Καλλιεργεῖ ἑλκυστικὲς ἀτομικὲς καὶ μαζικὲς αὐταπάτες. Δημιουργεῖ τοὺς ἀρχηγοὺς-εἴδωλα, τοὺς ἡγέτες-θεούς. Δικαιολογεῖ τὶς κακὲς πράξεις μὲ τὸ ἀξίωμα «ὁ (ἰδεολογικὸς) σκοπὸς ἁγιάζει τὰ (πολιτικὰ) μέσα». Τροφοδοτεῖ τὴν

Προπαγάνδα μὲ πλούσιο, συναισθηματικὸ κυρίως ὑλικό: συλλογικὰ ὄνειρα ἐλπίδες, ὁράματα, προφητεῖες. Δίνει στοὺς ἡγέτες τὸ γόητρο καὶ τὴν ἐξουσία τῶν αὐθεντικῶν «ἑρμηνευτῶν» καὶ ἀτέγκτων «φρουρῶν» τοῦ Ἱεροῦ Δόγματος. Δικαιώνει στὶς φανατισμένες μάζες τὶς ἐκκαθαρίσεις τῶν «αἱρετικῶν», δῆθεν ἐχθρῶν τῆς Ἰδεολογίας. Συγκαλύπτει τὴν ὑλικὴ πραγματικότητα, κάνοντας τοὺς ὀπαδοὺς νὰ μὴ ζοῦν στὸ παρὸν ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμι τῆς πίστεως νὰ μεταφέρωνται συλλογικὰ στὸ «λαμπρὸ» μέλλον ποὺ ἡ ἔλευσίς του ὅλο καὶ ἀναβάλλεται. Γενικά, ἡ Ἰδεολογία εἶναι τὸ κύριο μέσον τῆς Προπαγάνδας γιὰ τὴν δημιουργία τῶν ὁμαδικῶν πεποιθήσεων.

4. Τὰ θύματα τῆς ψευδο - ἰδεολογίας.

Ἰδιαίτερη ἕλξι ἀσκεῖ αὐτὴ ἡ «ψευδο-ἰδεολογία» τῆς Προπαγάνδας στοὺς διανοουμένους, στοὺς ἐπιστήμονες, στοὺς καλλιτέχνες καὶ στοὺς νέους. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης καθὼς καὶ οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ ἡ ἀνώριμη νεολαία, ἐπηρεάζονται στοὺς προσανατολισμούς των ἀπὸ τὴν δῆθεν «ἰδεολογία» τῆς προπαγανδιστικῆς ὁρολογίας. Ὅταν εἶναι, ὅπως συμβαίνει συνήθως, πολιτικῶς ἄπειροι, ρομαντικοὶ καὶ νευρωτικοὶ (πλέγματα ἐνοχῆς γιὰ τὴν ἀδράνειά τους, τύψεις γιὰ τὴν εὐημερία τους κλπ.) καὶ ὅταν δὲν εἶναι, ὅπως ἐπίσης συμβαίνει συνήθως, φιλοσοφικῶς αὐτοδύναμοι καὶ θεωρητικῶς καταρτισμένοι, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ γίνονται τὰ πιὸ εὔκολα θύματα τῆς προπαγανδιστικῆς ψευδο-ἰδεολογίας. Γιατί, ἐνῶ ἡ κατάκτησις τῆς πραγματικῆς Ἰδεολογίας θέλει ἐργασία σκληρὴ καὶ πολύχρονη, ὀδυνηρὲς ἐμπειρίες, ἀπέραντο θάρρος καὶ φοβερὴ ἐσωτερικὴ δοκιμασία, ἡ ψευδο-Ἰδεολογία εἶναι ἕνα πανέτοιμο, εὔκολο, ἑλκυστικὸ καὶ ἀναπαυτικὸ σχῆμα ποὺ δὲν θέλει παρὰ μιὰ ἁπλῆ «προσχώρησι». Εἶναι ἕνα «χάπι εὐτυχίας» γιὰ τὰ ἀδύνατα πνεύματα.

Ἀγνοώντας τὰ πάντα στὴν Πολιτική, τὴν Φιλοσοφία, τὴν Ἰδεολογία καὶ τὴν Προπαγάνδα, οἱ «διανοούμενοι» καὶ οἱ νέοι, βρίσκουν εὔκολα τὴν «λύτρωσι» ἀπὸ τὰ ἄγχη τους, στὰ ἕτοιμα, καλοφτιαγμένα, εὔηχα σχήματα ποὺ ἡ Προπαγάνδα (ἰδίως τοῦ κομμουνισμοῦ) τοὺς προσφέρει ἀντὶ γιὰ πραγματικὴ «Ἰδεολογία».

Ἀκόμη πιὸ εὔκολα αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι γίνονται θύματα μιᾶς Προπαγάνδας ποὺ ὅπως κάνει ἡ κομμουνιστική, παρουσιάζει τὰ ἑλκυστικὰ καὶ στιλπνά της σχήματα σὰν «προοδευτικὴ» Ἰδεολογία. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοῦ τοῦ εἴδους τρέμουν μήπως τοὺς ποῦν «ἀντιδραστικοὺς» καὶ «καθυστερημένους». Πάσχουν ἀπὸ μανία «προοδευτικότητος». Δὲν μποροῦν νὰ κρίνουν τί εἶναι «προοδευτικὸ» καὶ τί «ἀντιδραστικό». Συγχέουν τὸ πρῶτο μὲ τὴν ἀνατροπὴ ἢ μὲ τὸ καινοφανές. Καὶ τὸ δεύτερο, μὲ

τὴν παράδοσι. Παίρνουν ἔτσι κάθε τί τὸ καινούργιο, σὰν «προοδευτικὸ» καὶ κάθε τὶ τὸ παληὸ σὰν «ἀντιδραστικό». Ἐνῶ βέβαια ὑπάρχουν, καινούργια ἀντιδραστικότατα καὶ «παληὰ» μὲ αἰώνια προοδευτικότητα... Ἔτσι, ἄκριτοι, προσχωροῦν σὲ ὅποιο σύνολο συνθημάτων τοὺς ἐμφανίσει ἡ Προπαγάνδα σὰν δῆθεν «προοδευτικότερες ἰδεολογικὲς θέσεις». Ἡ προσχώρησίς τους γίνεται αὐτόματα, συναισθηματικά, χωρὶς νὰ προηγηθῆ ἐσωτερικὴ βάσανος, χωρίς, ἀπὸ ἔλλειψι γνώσεων, πείρας καὶ κρίσεως, νὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα ἐλέγχου τῶν «ἰδεῶν» ποὺ τοὺς προσφέρει ἡ Προπαγάνδα. Γι' αὐτό, αὐτὴ ἡ «προσχώρησις» ἀποτελεῖ τὴν ἀπαλλοτρίωσί τους ἀπὸ κάθε δικαίωμα, τὴν παραίτησί τους ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἀνθρώπινη οὐσία τους. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐθελόδουλοι φανατικοί, θύματα τῆς προπαγανδιστικῆς ψευδο-ἰδεολογίας.

Αὐτὸ συμβαίνει μὲ τοὺς «κομμουνιστὰς» διανοουμένους. Κανείς τους δὲν ἔχει τὴν παραμικρότερη ἰδέα ἀπὸ κομμουνισμό. Κανείς τους δὲν μελέτησε Μάρξ, Ἔγκελς, Λένιν, Στάλιν, Μάο. Κανείς τους δὲν ἄκουσε κὰν περὶ Μπερνστάϊν, Κάουτσκυ, Λούξεμπουργκ. Κανείς τους δὲν «τόλμησε» νὰ διαβάση τὸν «καταραμένο αἱρετικὸ» Τρότσκυ. Ξέρουν ὅτι ὁ Στάλιν «εἶχε δίκηο» ἔναντι τοῦ Τρότσκυ, ὁ Λένιν ἔναντι τοῦ Κάουτσκυ, ὁ Χρουστσὼφ ἔναντι τοῦ Στάλιν καὶ ὁ Μπρέζνιεφ «ἔχει δίκηο» ἔναντι τοῦ Μάο. Τὰ «ξέρουν» χωρὶς νὰ ἔχουν διαβάσει ποτὲ κανέναν ἀπὸ αὐτούς, χωρὶς νὰ ξέρουν τί ὑποστήριξε ὁ καθένας τους, χωρὶς νὰ ἔχουν σκεφθῆ ἐπάνω στὶς διαμάχες τους. Ὅ,τι «ξέρουν» τὸ ἔμαθαν ἀπὸ κάτι μπροσοῦρες, ἀπὸ μερικὲς διαλέξεις καὶ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῆς «Ἰδεολογίας» τους ποὺ καὶ αὐτὴν κατὰ κανόνα εἴτε ἀπὸ δειλία, εἴτε ἀπὸ τεμπελιὰ δὲν τὴν παρακολουθοῦν συστηματικά.

Ἡ «πίστις» των δὲν εἶναι προϊὸν γ ν ώ σ ε ω ς. Εἶναι καρπὸς ἀ γ ν ο ί α ς. Δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἐσωτερικῆς ταλαιπωρίας καὶ ἐναγωνίας ἀναζητήσεως. Εἶναι ὁ θώρακας τῆς ἀ β ο υ λ ί α ς καὶ τῆς σ υ ν ε ι δ η σ ι α κ ῆ ς τ ω ν ν ω θ ρ ό τ η τ ο ς. Νομίζουν ὅτι εἶναι «ἰ δ ε ο λ ό γ ο ι» ἐνῶ εἶναι θλιβερὰ θύματα τῆς Προπαγάνδας. Οἱ «ἰδέες» των δὲν εἶναι «ἰδέες». Εἶναι προπαγανδιστικὰ κατασκευάσματα ποὺ τοὺς ἔχουν ἐπιβληθῆ ὅπως ἀκριβῶς ἔχει ἐπιβληθεῖ ἀπὸ τὴν διαφήμισι, στὴν γυναίκα τους, ἡ χρῆσις ὡρισμένων καλλυντικῶν.

5. Τὸ ἀποτέλεσμα.

Μὲ τὴν ὑποταγὴ τῆς Ἰδεολογίας στὴν Πολιτικὴ καὶ τὴν μετατροπή της σὲ ἕνα ἁπλὸ προπαγανδιστικὸ μέσον, δὲν γίνεται καλύτερη ἡ Πολιτική. Ἡ Ἰδεολογία γίνεται χειρότερη. Φθείρεται, ἀποχυμώνεται, καταστρέφεται. Ὅταν λοιπὸν μιλοῦμε γιὰ «ἰδεολογία» πρέπει νὰ ξεχωρίζουμε τὴν ἀληθινὴ Ἰδεολογία ἀπὸ τὴν ψευδο-ἰδεολογία ποὺ εἶναι ἁπλῶς μία εὔηχη, «ἰδεολογικοφανὴς» Προπαγάνδα.

ΙΔ' ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

«Οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλόν, καὶ τὸ καλὸν πονηρόν, οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς καὶ τὸ φῶς σκότος, οἱ τιθέντες τὸ πικρὸν γλυκὺ καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν, οὐαί...».
(ΗΣΑΪΟΥ Ε 20 - 29)

1. Γενικά.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἀποτελεῖ ἕνα τρομερὸ ὅπλο. Οἱ κομμουνισταὶ μελέτησαν βαθειὰ τὴν ψυχολογία τῶν μαζῶν καὶ ἐπεξεργάσθηκαν μία θαυμαστὴ «ἐπιστημονική» τεχνικὴ γιὰ τὸν ἀποφασιστικὸ ἐπηρεασμό τους. Σ' αὐτὴν τὴν τεχνικὴ ὀφείλουν κατὰ κύριο λόγο τὶς ἐπιτυχίες τους. Δὲν ἐπιτρέπεται λοιπὸν νὰ ὑποτιμοῦμε τὴν τεράστια ἰσχὺ ποὺ ἀντιπροσωπεύει ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, τὴν ἱκανότητά της νὰ μετατρέπη ὡρισμένες ἰδέες σὲ κινητήρια δύναμι τῶν μαζῶν. Ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ Προπαγάνδα, δὲν εἶναι παντοδύναμη. Ὅσο ὀφείλει κανεὶς νὰ μὴ τὴν ὑποτιμᾶ, ἄλλο τόσο ὀφείλει καὶ νὰ μὴν τὴν ὑπερτιμᾶ.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἔχει πολλὰ καὶ σοβαρὰ μειονεκτήματα ποὺ ἂν οἱ ἀντίπαλοί της τὰ ἐκμεταλευθοῦν, μποροῦν νὰ ἀποδειχθοῦν θανάσιμα γι' αὐτὴν καὶ νὰ τὴν ἐξουδετερώσουν τελείως. Ἂν αὐτὸ δὲν ἔγινε ὡς τώρα, ἡ αἰτία εἶναι ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀντίπαλοι τοῦ κομμουνισμοῦ (καὶ ἰδίως στὴν Ἑλλάδα) δὲν χρησιμοποιοῦν οὔτε στοιχειωδῶς τὸ ὅπλο τῆς Προπαγάνδας. Καὶ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχη κανεὶς ἀσθενῆ σημεῖα γιὰ νὰ εἶναι τρωτός. Ἡ τρωτότης προϋποθέτει καὶ τὴν ὕπαρξι ἑνὸς ἀντιπάλου ποὺ θὰ ἐπισημάνη αὐτὰ τὰ σημεῖα, θὰ τὰ μελετήση καὶ θὰ ἔχη τὴν ἀπόφασι καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ τὰ πλήξη.

Παρακάτω ἐξετάζουμε λεπτομερέστερα τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας.

2. Ὁ Ρωσισμός.

Ὁ κομμουνισμὸς δὲν ἐπεκράτησε στὶς πιὸ προοδευμένες ἀστικὲς χῶρες, ὅπως πρόβλεπε ὁ Μάρξ, ἀλλὰ στὴν Ρωσία, δηλαδὴ σὲ μία καθυστερημένη

φεουδαρχικὴ χώρα. Καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ σφράγισε μὲ πυρωμένο σίδερο ὅλη τὴν ἐξέλιξι καὶ διαμόρφωσί του. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μὲ τὴν Προπαγάνδα του. Πρόκειται βέβαια γιὰ μία ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ προσηλυτισμοῦ, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι τέλεια μόνον ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς ἀμόρφωτες μᾶζες ποὺ κινοῦνται κατὰ μεγάλους σκοτεινοὺς καὶ ἐξαθλιωμένους ὄγκους γεμάτους ἀπὸ πρωτόγονα αἰσθήματα καὶ ἔνστικτα.

Ἡ Προπαγάνδα ποὺ ἐδημιούργησαν ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκυ καὶ ὁλοκλήρωσαν ὁ Στάλιν, καὶ οἱ συνεργάτες του, ἦταν μία Προπαγάνδα ρώσων ποὺ ἀπηυθύνοντο σὲ ρώσους. Δηλαδὴ πρὸς ἀνθρώπους ἀγράμματους, ἐξαγριωμένους ἀπὸ τὴν προαιώνια τυραννία καὶ πείνα. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἄτομα γιατὶ τοὺς ἔλειπαν ἡ Παιδεία καὶ ἡ Ἐλευθερία. Εἶχαν μείνει πάντα ὁμαδισμένα, ἀγελαῖα ὄντα, σκοτεινή, ἐνστικτώδης ὁμόψυχη μάζα. Ἀκόμη καὶ ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους μὲ τὴν ἀπέραντη ἐξισωτικὴ ὁμοιομορφία του, ποὺ δημιουργοῦσε ὁμοιομορφία συνθηκῶν δουλειᾶς, ζωῆς, ἠθῶν καὶ ἐθίμων, συντελοῦσε στὸ νὰ μείνουν οἱ ρῶσοι μιὰ μάζα χωρὶς σχῆμα. Τὸ κλῖμα, ὁ αἰώνια ὁμιχλώδης θολὸς οὐρανός, τὰ μεγάλα ποτάμια, ἡ ἀπέραντη στέππα, τὰ σκοτεινὰ δάση, βοηθοῦσαν στὸ νὰ κυριαρχεῖται αὐτὴ ἡ μάζα ἀπὸ ἕνα σκοτεινὸ μυστικισμό. Ποτὲ ἐξ ἄλλου ἡ Ρωσία δὲν γνώρισε τὴν εὐτυχία μιᾶς ἀστικῆς δημοκρατικῆς ἀναγεννήσεως.

Ἔτσι, οἱ μπολσεβῖκοι εἶχαν νὰ κάνουν μὲ μία φοβισμένη, τυραννισμένη, καθυστερημένη καὶ ἐξαγριωμένη μάζα ποὺ πίστευε πρόθυμα, μὲ φανατικὸ θρησκευτικὸ μυστικισμό, τὸ κάθε μεσσιανιστικὸ κήρυγμα σωτηρίας. Ἐπεξεργάσθηκαν λοιπὸν μία Προπαγάνδα ποὺ ἡ τεχνική της ἀπέβλεπε στὴν καθοδήγησι αὐτῆς τῆς συνηθισμένης σὲ ὑπακοή, ἐγκαρτέρησι καὶ λατρεία, ἀπολίτικης μάζας. Οὐδὲν ὅμως καλὸν ἀμιγὲς κακοῦ. Ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς Προπαγάνδας στὴν ρωσικὴ μάζα συνεπάγεται τὴν ἀποτυχία της σὲ λαοὺς ποὺ ἔζησαν ἐλεύθεροι καὶ ποὺ ἀνέπτυξαν ἀτομικὲς συνειδήσεις. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι σὲ καμμία ἀπολύτως προοδευμένη χώρα δὲν ἔγινε κομμουνιστικὴ ἐπανάστασις. Μόνο σὲ τέσσερις χῶρες ἐπεκράτησε αὐτοδυνάμως ὁ κομμουνισμός: Στὴν Ρωσία, τὴν Γιουγκοσλαβία, τὴν Κίνα καὶ τὴν Κούβα. Καὶ οἱ τέσσερις ἦσαν καθυστερημένες, ὑπανάπτυκτες, προαστικές, προ-δημοκρατικές.

Οἱ μπολσεβῖκοι, μετὰ τὴν νίκη τους, ἔθεσαν κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησί τους τὸ παγκόσμιο κομμουνιστικὸ κίνημα. Ταυτόχρονα ὅμως, κλεισμένοι μέσα στὸν ἰδιότυπο γεωγραφικῶς καὶ ἱστορικῶς εὐρασιατικὸ χῶρο τους, ἀπομονωμένοι, καχύποπτοι, πάσχοντας κυριολεκτικὰ ἀπὸ ὁμαδικὴ μανία καταδιώξεως, ἔμειναν βαθύτατα ρῶσοι, δεμένοι μὲ τὸν ζοφερὰ ἰδιόμορφο κόσμο τους. Κλείστηκαν πίσω ἀπὸ ἕνα ἀδιαπέραστο «παραπέτασμα» γεμᾶτοι δυσπιστία γιὰ κάθε ξένο, κυβερνημένοι ἀπὸ τὴν παρανοϊκὴ φοβία τοῦ κυκλωμένου στρατοπέδου. Ἔτσι, δὲν ἀπαλλάχθηκαν ἀπὸ τὸν «ρω-

σισμὸ» τους. Ἀντίθετα, αὐτὸς ἐνισχύθηκε τόσο ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσί τους καὶ τὴν ἄγνοια τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ ἔξω κόσμου, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία τοῦ νικητῆ - ἡγέτη. Καὶ «ἐξήγαγαν» τὸν ρωσισμό τους. Τὸν ἐπέβαλαν σ' ὁλόκληρο τὸ διεθνὲς κομμουνιστικὸ κίνημα, ποὺ τὸ ρωσοποίησαν. Ἀποτέλεσμα, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, παντοῦ, ὅπου κι' ἂν δρᾶ, ὅσο κι' ἂν ἑλίσσεται καὶ προσαρμόζεται, φέρει πάντα τὴν σφραγίδα τῆς προελεύσεώς της ἀπὸ τὸν ἰδιόμορφο εὐρασιατικὸ ρωσικὸ χῶρο. Ἀγνοεῖ τὴν Δύσι καὶ ἄρα τὴν ἐποχή μας. Καὶ αὐτό, τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ ὁ μῦθος της εἶναι μῦθος ἐξωτερικῆς καταναλώσεως καὶ ἀπευθύνεται κυρίως ὄχι στοὺς λαοὺς ποὺ ζοῦν κάτω ἀπὸ κομμουνιστικὸ καθεστώς, ἀλλὰ στοὺς λαοὺς ποὺ δὲν τὸ ἐγνώρισαν καὶ ἔχουν τὴν τάσι νὰ τοποθετοῦν σ' αὐτὸ τὴν πραγματοποίησι ὅλων τῶν ὀνείρων τους.

Ἔχουμε λοιπὸν μία σοβαρότατη ἐσωτερικὴ ἀντίφασι στὸ σύστημα τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας. Τὴν ἀντίφασι ποὺ φέρνει σὲ σύγκρουσι τὸν «ρωσισμὸ»ποὺ διακρίνει τὶς μεθόδους της, μὲ τὴν ἐξωτερικότητα τοῦ μύθου της. Γι' αὐτό, ἡ διεπόμενη ἀπὸ ρωσισμὸ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἡττᾶται πάντοτε, ὅπου συναντήση μία ἐξ ἴσου καλὰ ὀργανωμένη, ἐπιστημονικοποιημένη καὶ ἐξοπλισμένη Προπαγάνδα, ποὺ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὸν «ρωσισμὸ», στηρίζεται σὲ δικό της ἐθνικὸ ὑπόβαθρο.

Παντοῦ, ὅπου ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα ἀντιμετωπίσθηκε ἀποφασιστικὰ καὶ δραστήρια ἀπὸ μία ἐθνικὴ Προπαγάνδα, νικήθηκε κατὰ κράτος.

Εἶναι φανερὸ ὅτι ἕνα σύστημα Προπαγάνδας κατασκευασμένο γιὰ κοινὸ σὰν τὸ ρωσικό, μπορεῖ νὰ εἶναι κατάλληλο γιὰ ὡρισμένους ἀσιατικοὺς ἢ ἀφρικανικοὺς λαούς, ἀλλὰ εἶναι ἀκατάλληλο γιὰ εὐρωπαίους. Καὶ εἶναι ἀκόμη πιὸ ἀκατάλληλο γιὰ τοὺς Ἕλληνες μὲ τὴν ἔντονη ἐρευνητικότητά τους, τὴν τάσι τους πρὸς κριτικὴ καὶ διαφωνία, τὸν ἀτομικισμό τους, τὴν ἀνεξαρτησία τῆς κρίσεώς τους.

Αὐτὴν τὴν ἀντίθεσι ἡ Διαφώτισίς μας πρέπει νὰ τὴν ἀξιοποιήση φανερώνοντάς την στὴν Κοινὴ Γνώμη, δείχνοντας τὴ σύγκρουσι ποὺ ὑφίσταται ἀνάμεσα στὸ ρωμέϊκο φιλότιμο, στὴν ἀτομικὴ ἀνεξαρτησία, στὴν ἀνεπτυγμένη κρίσι τοῦ Ἕλληνα καὶ στὴν μαζοποιητικὴ μέθοδο τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας.

3. Ἡ ὑποταγὴ στὴν Μόσχα.

Ἡ δουλικὴ ὑποταγὴ τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας στὴν ἑκάστοτε γραμμὴ καὶ γενικὰ σὲ ὁτιδήποτε ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴν Μόσχα, τὴν φέρνει συχνὰ σὲ σύγκρουσι πρὸς τὸ λαϊκὸ καὶ ἐθνικὸ αἴσθημα τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἂν καταδείξουμε αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας ποὺ ἐπαναλαμβάνει διαρκῶς τὴν «φωνὴ τοῦ κυρίου» της, τότε

τὴν ἀπομονώνουμε ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ κοινὴ γνώμη. Παράδειγμα ἡ στάσις τῆς Προπαγάνδας τοῦ ἐγχωρίου κομμουνισμοῦ στὸ κυπριακὸ ὅπου ἀντιτάσσεται στὴν Ἕνωσι ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν ἐξυπηρετεῖ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Μόσχας.

Γενικά, ἡ Προπαγάνδα τοῦ ἐγχωρίου κομμονισμοῦ, ἀντὶ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὰ φλέγοντα προβλήματα τοῦ λαοῦ, ἀσχολεῖται μὲ τὰ θέματα ποὺ ἐνδιαφέρουν καὶ ἐξυπηρετοῦν τὴν ρωσικὴ ἐθνικὴ πολιτική. Γι' αὐτὸ καὶ συγκεντρώνει τὸ ἐνδιαφέρον της κυρίως σὲ θέματα ἐξωτερικῆς ἢ ἀμυντικῆς πολιτικῆς (ΝΑΤΟ, βάσεις, πύραυλοι, Βιετνάμ, Κογκὸ κ.λ.π.) ποὺ δὲν συγκινοῦν τὸν λαό.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα γιὰ τὸ ὡς ποῦ φθάνει ἡ ρωσοδουλεία τοῦ ἐγχωρίου κομμουνισμοῦ εἶναι τὸ ἀκόλουθο:

Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς Αὐγούστου 1960, ἡ ἐγχώρια κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, ἀρχίζει συστηματικὴ ἐκστρατεία προπαρασκευῆς τῆς κοινῆς γνώμης γιὰ μία «σημαντικὴ πρωτοβουλία» τῆς ἡγεσίας της. Στὶς 17 Αὐγούστου ἀγγέλλεται θορυβωδῶς ὅτι ἡ πρωτοβουλία «ἐπίκειται». Στὶς 18 καὶ 19, καλλιεργεῖται κλῖμα «ἀνυπομονησίας». Στὶς 20, «ἀποκαλύπτεται» ὅτι ἡ «πρωτοβουλία» θὰ ἐκδηλωθῇ μὲ ἐπιστολὴ τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας πρὸς τὰ διάφορα κόμματα μὲ προτάσεις συνεργασίας. Στὶς 21, ἐπὶ τέλους, δημοσιεύεται τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς. Κανονικά, θὰ ἔπρεπε ἡ ἐκστρατεία νὰ φθάση στὸ ἀποκορύφωμά της. Κατὰ σύμπτωσιν ὅμως, τὴν ἴδια ἡμέρα, γίνεται ἡ δίδυμη σοβιετικὴ διαστηματικὴ πτῆσις τῶν Στρέλκα καὶ Μπέλκα καὶ προβάλλεται τόσο ἔντονα, ὥστε ἡ ἐπιστολὴ παραμερίζεται καὶ καταποντίζεται. Στὶς 23, ὁ ἐγχώριος κομμουνιστικὸς τύπος ἀφιερώνει τὰ 3/4 του στὴν ἀπήχησι τῆς σοβιετικῆς διαστημικῆς πτήσεως καὶ μόλις τὸ 1/4 στὴν ἀπήχησι τῆς τόσο ὑπομονετικὰ προετοιμασμένης ἐπιστολῆς. Ἡ ἐκστρατεία ἀπέτυχε. Αὐτοκτόνησε λόγω ρωσοδουλείας.

4. Ὁ Ἀντιατομισμός.

Σὲ προηγούμενα κεφάλαια ἀσχοληθήκαμε ἐκτενῶς μὲ τὸν ἀντιατομισμὸ τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ μὲ τὶς μεθόδους μὲ τὶς ὁποῖες ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα προσπαθεῖ νὰ καταπιέση τὸ Ἄτομο, νὰ τὸ συνθλίψη μέσα στὴ Μάζα ἢ τουλάχιστον νὰ τὸ ἐξαναγκάση σὲ σιωπή. Ἡ Μάζα ὅμως εἶναι ἕνα φαινόμενο ὑπὸ ἐξάλειψιν ἐκεῖ ὅπου ἔρχεται καὶ ἀναπτύσσεται ὁ πολιτισμός. Ἐκεῖ, ξεπροβάλλει πιά, ἰσχυρό, τὸ μορφωμένο Ἄτομο, ὁ ξεχωριστὸς Ἄνθρωπος, ἡ ἀνθρώπινη Προσωπικότης. Αὐτὸ τὸ ξεχώρισμα τοῦ Ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν Μάζα, ξεχώρισμα ποὺ συμβαδίζει μὲ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ κριτικοῦ νοῦ, εἶναι ἡ μεγαλύτερη κατάκτησις τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ὁ δρόμος ποὺ τὸν ὁδηγεῖ στὴν ὁριστική διαφοροποίησί του ἀπὸ τὸ ζῶο.

Στὴν ἐποχή μας, μὲ τὴν γενικὴ διάδοσι τῆς Παιδείας καὶ τὴν συνεχῆ ἐπέκτασι τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πορεία αὐτὴ ἔχει ἐνισχυθῆ καὶ ἐπιταχυνθῆ. Ὁ κομμουνισμὸς στέκεται ἀντιμέτωπός της γιατὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἐξισωτικῶν του ἰδανικῶν, τοῦ ὀπισθοδρομικοῦ κοινωνικοπολιτικοῦ του συστήματος καὶ τοῦ ψεύδους τῆς φιλοσοφίας του, ἀποστρέφεται τὸ ὑπεύθυνα σκεπτόμενο Ἄτομο. Τὸ φοβᾶται. Ἡ Προπαγάνδα του λοιπόν, ἔρχεται σὲ σύγκρουσι πρὸς αὐτό. Σὲ σύγκρουσι μὲ τὴν ἴδια τὴν πορεία τοῦ πολιτισμοῦ ἐπάνω στὴν γῆ μας.

Ἄλλωστε, ἡ Μάζα εἶναι συνήθως ἕνα φαινόμενο προσωρινὸ καὶ «ἐξωτερικό». Ἡ ἐξαφάνισις τοῦ ἀτόμου δὲν εἶναι ποτὲ πλήρης. Ἡ «γνώμη» ἔχει δύο ἐπίπεδα. Ἕνα ἐξωτερικό, ποὺ εἶναι «δυναμικὸ», δηλ. μεταβλητό. Καὶ ἕνα ἐσώτερο, «στατικό», ἐντελῶς ἀτομικὸ καὶ κατὰ βάσιν ἀμετάβλητο. Ἡ Προπαγάνδα ἐπηρεάζει τὸ πρῶτο ἐπίπεδο. Ἀποφεύγει τὴν σύγκρουσι μὲ τὸ βαθύτερο «πιστεύω» τοῦ κάθε ἀτόμου. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ σκοπίμως, ἔχει ἀσάφεια καὶ γενικότητα. Ἡ «κοινωνικὴ» προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου ὑφίσταται πίεσι καὶ ὑποκύπτει στὴν τάσι τῆς ὁμοφωνίας. Ἡ «ἀτομικὴ» προσωπικότης του, κρυμμένη βαθύτερα, μένει ἀμετάβλητη στὴν οὐσία της. Αὐτὴ τοῦ δημιουργεῖ τὴν τάσι τῆς διαφοροποιήσεως. Ἔτσι, μόλις παύση ἡ ἐξωτερικὴ πίεσις τῆς Προπαγάνδας ποὺ ἐπιβάλλει τὴν ὁμοφωνία, ξαναπροβάλλει ἡ ἐσωτερικὰ ἀγκυροβολημένη προσωπικότης τοῦ Ἀτόμου. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε ὑπάρχουν τόσα πολλὰ σφάλματα στὶς προβλέψεις τῶν προπαγανδιστῶν καὶ σφυγμομετρητῶν τῆς Κοινῆς Γνώμης καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ βρῆ ποτὲ ἡ τελευταία, τὴν σταθερὴ μαθηματική της ἔκφρασι.

Ἔτσι, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀντιατομιστικῆς, μαζοποιητικῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας δὲν εἶναι ποτὲ σταθερὰ καὶ μόνιμα. Τὰ Κ.Κ. εἶναι κόμματα «διερχομένων».

Ὁ πολιτισμὸς εἶναι μία πορεία «ἀπομαζικοποιήσεως» δηλ. ἐξατομικεύσεως καὶ «ἐξανθρωπισμοῦ» τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ τὴν διάδοσι τῆς παιδείας, τὴν βελτίωσι τῶν ὅρων ζωῆς, τὴν παραχώρησι ὅλο καὶ περισσοτέρων δικαιωμάτων, ὁ ἄνθρωπος γίνεται «πρόσωπο», αὐτόνομη ἀτομικὴ ἀξία. Ὁ κομμουνισμὸς ἀντιτάσσεται σ' αὐτὴν τὴν πορεία τοῦ πολιτισμοῦ. Προσπαθεῖ νὰ ἐκμηδενίση καὶ νὰ ἐξαφανίση τὸ ἄτομο. Τὸ φιμώνει καὶ τὸ καταπιέζει. Ἡ Προπαγάνδα του τρέμει τὸ σκεπτόμενο ἄτομο. Θέλει μάζες, ὄχλους, φανατισμένα κοπάδια.

Ἡ Διαφώτισίς μας, ὀφείλει νὰ καταδείξη αὐτὴν τὴν ἀντιδραστικὴ οὐσία τοῦ κομμουνισμοῦ, τὴν κατωτερότητα τῆς Προπαγάνδας του. Νὰ ὑποβοηθήση τὴν ἀνάπτυξι τῆς ἐλεύθερης κριτικῆς σκέψεως. Νὰ σπείρη τὴν ἀμφιβολία τοῦ σκεπτομένου στοὺς ἐξαπατημένους ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα. Νὰ τοὺς ὁδηγήση στὴν ἐξανάστασι τοῦ λυτρωμοῦ ἀπὸ τὰ πνευματικά τους δεσμὰ καὶ τὴν ἐθελοδουλεία.

Ὁ Ἀϊνστάϊν ἔλεγε:

«Περιφρονῶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ γίνονται μάζα καὶ βαδίζουν συντεταγμένοι μὲ ἤχους σαλπίγγων καὶ τυμπάνων. Σ' αὐτοὺς κατὰ λάθος δόθηκε ἐγκέφαλος, ἐνῶ θὰ τοὺς ἀρκοῦσε ἁπλῶς ἡ σπονδυλικὴ στήλη.»

5. Ἡ Μονοτονία.

Τὸ κομμουνιστικὸ δόγμα εἶναι ἀπόλυτο. Δὲν ἀφίνει τὸ παραμικρὸ περιθώριο γιὰ ζωὴ ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσιά του. Ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, δὲν ἀναγνωρίζει καμμίαν ἄλλη ἀλήθεια καὶ στὶς ἀρχές του δίνει ἰσχὺ ποὺ ἡ ἔκτασίς της δὲν περιορίζεται οὔτε ἀπὸ τὸν χρόνο οὔτε ἀπὸ τὸν χῶρο. Αὐτὸν τὸν ἀ π ό λ υ τ ο χαρακτῆρα ἔχει καὶ ἡ Προπαγάνδα του. Μονοπωλεῖ τὸ δικαίωμα τῆς διαδόσεως ἰδεῶν καὶ ὑποδουλώνει κάθε ἄλλη ἐκδήλωσι τῆς ζωῆς. Τὰ πάντα, στὸν κομμουνισμό, γίνονται Προπαγάνδα.

Ὁ προσηλυτισμὸς τοῦ παιδιοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τοὺς βρεφικοὺς σταθμοὺς Ἀργότερα στὸ σχολεῖο θὰ διδαχθῆ πλάϊ στὸ ἀλφαβητάριο τῆς γλώσσας του καὶ τὸ ἀλφαβητάριο τῆς πολιτικῆς. Μετά, σὰν νέος θὰ ἐνταχθῆ ὑποχρεωτικὰ σὲ κάποια ὀργάνωσι ποὺ καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸ Κ. Κ. καὶ ὅπου θὰ τοῦ διδάσκουν τὸν μαρξισμό, τοὺς ὕμνους πρὸς τὸ καθεστὼς καὶ τὴν ἀγωγὴ τῆς ἐθελοδουλείας. Σὰν ἐνήλικος θὰ βρῆ τὴν Προπαγάνδα σὲ κάθε βῆμα. Προπαγάνδα ὅτι διαβάζει: ἐφημερίδα, περιοδικό, βιβλίο. Προπαγάνδα ὅτι βλέπει: θέατρο, κινηματογράφος, τηλεόρασις, ἐκθέσεις. Προπαγάνδα στὸ ἐργοστάσιο μὲ τὰ μεγάφωνα, τὶς ἐφημερίδες τοῦ τοίχου, τὶς καθημερινὲς ὑποχρεωτικὲς ἀκροάσεις ἀναλύσεως τοῦ κυρίου ἄρθρου τῆς ἐφημερίδος τοῦ κόμματος, τὶς συχνὲς ὑποχρεωτικὲς συνελεύσεις καὶ τὰ πολιτικὰ μαθήματα. Προπαγάνδα στὸ δρόμο, στὸ τράμ, στὸ λεωφορεῖο, μὲ τὶς ἀφίσσες, τὰ πανώ, τὰ συνθήματα, τὰ πορτραῖτα τῶν ἀρχηγῶν. Προπαγάνδα στὶς βιτρίνες τῶν καταστημάτων μὲ τὴν κατάλληλη πολιτικὴ διακόσμησι. Προπαγάνδα στὸ κέντρο διασκεδάσεως μὲ τὰ σχετικὰ πολιτικὰ «νούμερα» καὶ ἀνέκδοτα. Προπαγάνδα στὴ μόδα ποὺ πρέπει νὰ δείχνη τὴν ἀντίθεσι, πρὸς τὸν «παρηκμασμένο δυτικὸ τρόπο ζωῆς». Ἀκόμη καὶ μέσα στὸ σπίτι του, ὅπου ἄλλωστε κατὰ κανόνα συγκατοικεῖ μὲ ἄλλους, τὸν κυνηγᾶ ἡ Προπαγάνδα μὲ τὸ ραδιόφωνο, μὲ τὴν τηλεόρασι, μὲ τὶς «ἐπιτροπὲς συνοικίας» ποὺ ὀργανώνουν κάθε εἴδους μαθήματα καὶ συνελεύσεις, μὲ τοὺς ἀγκιτάτορες ποὺ ἐφαρμόζουν τὸ σύστημα τῆς διαφωτίσεως «ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα». Προπαγάνδα καὶ οἱ γιορτὲς ποὺ δὲν εἶναι πιὰ τὰ Χριστούγεννα, ἡ Πρωτοχρονιά, τὸ Πάσχα καὶ ἡ ἐθνικὴ ἐπέτειος, ἀλλὰ ἡ 7 Νοεμβρίου, ἡ Πρωτομαγιά, τὰ γενέθλια τοῦ Λένιν. Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχή της «παντοῦ καὶ πάντα» καταδιώκει τὸν πολίτη σ' ὅλη του τὴ ζωή. Λέγοντάς του τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, μὴ ἐπιτρέποντάς του νὰ ἀνασάνη οὔτε λεπτό, τοῦ προκαλεῖ

στὴν ἀρχὴ τὴν ἐπιθυμητὴ ὑποβολή. Μετὰ ὅμως, τοῦ φέρνει, τὴν θανάσιμη ἀνία, τὴν ἀπέραντη κούρασι, τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς φυγῆς, τοῦ γεννᾶ τὸ ἀφόρητο συναίσθημα τῆς καταπιέσεως, τοῦ συνεχοῦς ψυχοπνευματικοῦ βιασμοῦ. Καὶ στὸ τέλος, τὸν ὠθεῖ στὴν ἐξανάστασι καὶ στὴν ἐξέγερσι ἐναντίον τῆς ἴδιας τῆς Προπαγάνδας.

Ὁ μαρξικὸς διαλεκτικὸς ὑλισμὸς διδάσκει ὅτι ἡ ἀλλαγὴ προέρχεται ἀπὸ τὴν βαθμιαία συσσώρευσι ποσοτικῶν μεταβολῶν ποὺ κάποτε, ὅταν περάσουν ἕνα ὅριο, ὁδηγοῦν σὲ ἀπότομες ποιοτικὲς μεταβολές, σὲ μία νέα κατάστασι. Αὐτὸ ἀκριβῶς παθαίνουν οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὴν Προπαγάνδα τους ποὺ συνθλίβει τὸν ἄνθρωπο καταδιώκοντάς τον καὶ στὴν δημόσια καὶ στὴν ἰδιωτικὴ ζωή του. Στὴν ἀρχὴ μπορεῖ νὰ τὸν προσηλυτίζουν. Στὸ τέλος ὅμως, μεταβάλλει ποιότητα καὶ ἐ π α ν α σ τ α τ ε ῖ. Ἀπόδειξις ἡ τεράστια διάδοσις τοῦ «χουλλιγκανισμοῦ» ὁ ὁποῖος ἔχει καταστεῖ σοβαρὸ κοινωνικὸ πρόβλημα στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. καὶ στὶς χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Οἱ νέοι, ἀπὸ ἀντίδρασι στὴν μονοτονία τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας προσφεύγουν στὸ ἔξαλλο ντύσιμο, τὸν ἀλκοολισμό, τοὺς ὑπερμοντέρνους χορούς, τὰ σεξουαλικὰ ὄργια καὶ στὸ ἔγκλημα. Ἄλλη μορφὴ ἀντιδράσεως ποὺ γέννησε ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, εἶναι ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς ποὺ ἀναζωπυρώθηκε σὲ ἐκπληκτικὸ σημεῖο στὶς καθολικὲς κυρίως χῶρες, ὅπως ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Πολωνία καὶ μὲ τὴν μορφὴ τῶν μυστικῶν αἱρέσεων στὴν Ρωσία. Ἄλλη διέξοδος εἶναι ἡ ὑστερία τοῦ ἀθλητισμοῦ ποὺ καταλαμβάνει τὶς μάζες ποὺ ἔχουν βαρεθεῖ τὴν πολιτική. Ἐπίσης, ὁ ἀλκοολισμὸς καὶ ἡ χρῆσις ναρκωτικῶν ἔχουν προσλάβει διαστάσεις μεγάλων κοινωνικῶν προβλημάτων στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες.

Συμπερασματικῶς, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα, κολλημένη σὲ ἕνα στατικό, ξεπερασμένο καὶ χρεοκοπημένο Δόγμα, ἐπαναλαμβάνει διαρκῶς τὰ ἴδια, χωρὶς πρωτοβουλία, ἀνανέωσι, φαντασία. Ἀποτέλεσμα, ἡ κούρασις, ἡ πλῆξις τοῦ κοινοῦ καὶ τελικὰ ἡ ἐξέγερσίς του. Τὰ στάδια αὐτῆς τῆς διεγερσίας εἶναι : Κορεσμός. Μὴ ἀντίδρασις. Χαύνωσις. Ἐπανάστασις.

6. Ἡ Ἀναξιοπιστία

Τὸ μονοπώλιο τῶν πληροφοριῶν, ἡ ἄρνησις τοῦ διαλόγου, ἡ λογοκρισία, ἡ χρῆσις τοῦ ὑλικοῦ καταναγκασμοῦ γιὰ συμπλήρωσι τῆς Προπαγάνδας, προκαλοῦν τὴν δυσπιστία τοῦ κοινοῦ ἀπέναντι στὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα.

Σὰν ἀντίδρασις, γεννᾶται ἡ *ἀ ν α ζ ή τ η σ ι ς ἄ λ λ ω ν π η γ ῶ ν*, ἡ ἀκατανίκητη τάσις νὰ ἀκουσθῇ ἐπὶ τέλους καὶ μία ἄλλη φωνή. Γι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος στὸν κομμουνιστικὸ κόσμο ποὺ νὰ μὴ ἀκούῃ τοὺς δυτικοὺς ραδιοσταθμούς. Γι' αὐτὸ ὀργιάζουν οἱ φῆμες.

Γι' αὐτὸ ὁ ταξιδιώτης ἔχει τὴν ἀξία ποὺ εἶχε κατὰ τὸν Μεσαίωνα σὰν «αὐτόπτης μάρτυρας» τοῦ «ἔξω» ἀπρόσιτου κόσμου.

Ἐξ ἄλλου, αὐτὴ ἡ μονοπώλησις τῆς Προπαγάνδας δίνει κῦρος στὸν ἀντίπαλο, γιατὶ ἡ κοινὴ γνώμη συμπεραίνει ὅτι τὰ ἐπχειρήματα του, γιὰ νὰ ἀποκρύπτονται, εἶναι ἰσχυτότερα. Ἡ τάσις αὐτὴ ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα συχνότατα δὲν τηρεῖ κἂν ἕνα ἐλάχιστο ὅριο ἀλήθειας.

Μὲ δυὸ λόγια, τὸ μονοπώλιο τῆς Προπαγάνδας ποὺ ἐπιδιώκουν οἱ κομμουνισταί, ἡ ἄρνησίς των νὰ δεχθοῦν κάθε διάλογο καὶ κάθε συνύπαρξι ἢ ἀνταλλαγὴ ἰδεῶν, ἡ λογοκρισία ποὺ ἐπιβάλλουν καὶ ἡ ἀπαγόρευσις ἀκόμη καὶ κάθε ἐνδοκομματικῆς συζητήσεως, προκαλοῦν δικαιολογημένα τὴν ὑποψία τοῦ κοινοῦ, ποὺ στὸ τέλος πείθεται ὅτι οἱ κομμουνισταὶ φοβοῦνται τὴν συνύπαρξι τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν ἐλεύθερη διαπάλη τους.

7. Ἡ ἄγνοια τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἡ ἡγεσία, στὶς κομμουνιστικὲς χῶρες, ἀποτελεῖ μία κλειστὴ κάστα μὲ ἀπόλυτες καὶ ἀνεξέλεγκτες ἐξουσίες. Εἶναι λοιπὸν ἑπόμενο, νὰ ἀγνοῆ τὶς πραγματικὲς διαθέσεις τῆς Κοινῆς Γνώμης. Τὸ ἴδιο, ἂν καὶ σὲ μικρότερο βαθμό, ἰσχύει κάπως καὶ γι' αὐτὲς τὶς ἡγεσίες τῶν δυτικῶν Κ.Κ. ποὺ ζοῦν μέσα σὲ ἕνα κλοιὸ φανατισμοῦ καὶ «βασιλεύουν» μὲ ἀδιαφιλονίκητες ἐξουσίες σὲ ἕνα μονολιθικὸ κόμμα. Ἡ μέθη τῆς ἀπόλυτης ἐξουσίας, ὁδηγεῖ συχνὰ σὲ βαρύτατα ψυχολογικὰ σφάλματα. Μία δόσις «δημοκρατικότητος» θὰ ἐπέτρεπε στὸ κυρίαρχο στρῶμα νὰ εἶναι κάπως κατατοπισμένο, νὰ μὴ παθαίνη αὐτὴν τὴν ἀπώλεια τοῦ αἰσθήματος τῆς πραγματικότητος. Καὶ ἔτσι νὰ ἀποφεύγη τὴν σύγκρουσι μὲ τὴν Κοινὴ Γνώμη καὶ τὸ ψυχολογικὸ χάσμα ποὺ τὴν χωρίζει ἀπὸ αὐτήν.

8. Ἡ ἐμμονὴ σὲ ξεπερασμένα δόγματα.

Ὁ κομμουνισμὸς ἐπιμένει νὰ θεωρῆ σὰν ἰσχύοντα διάφορα δόγματα ποὺ συγκροτοῦν τὸν Μῦθο του, παρ' ὅλο ποὺ αὐτὰ ἔχουν εἴτε ἀνατραπῆ ἀπὸ τὶς νεώτερες ἐπιστημονικὲς κατακτήσεις (λ.χ. ὁ ὑλισμός), εἴτε διαψευσθῆ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξι (λ. χ. οἱ προφητεῖες περὶ ἐπαναστάσεων, οἰκονομικῶν κρίσεων κ.λ.π.) εἴτε τέλος ξεπερασθῆ ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ πρόοδο (λ.χ. ὁ νόμος περὶ «ἐξαθλιώσεως τοῦ προλεταριάτου» κ.ο.κ.). Ἔτσι ἐνῶ δὲν ὑπάρχει τάσις συνεχοῦς ἐξαθλιώσεως τοῦ προλεταριάτου ἀλλὰ ἀντίθετα συνεχοῦς ἀνόδου του, βιοτικῆς καὶ κοινωνικῆς (πορεία ἀποπρολεταριοποιήσεως καὶ γενικῶς «ἀστοποιήσεως» τῆς κοινωνίας) ὁ κομμουνισμὸς ἐπιμένει ἀνοήτως ὅτι τὸ προλεταριᾶτο... ἐξαθλιώνεται σύμφω-

να μὲ τὸν γνωστὸ μαρξικὸ νόμο τῆς συνεχοῦς ἐξαθλιώσεώς του. Φυσικὰ ἔτσι ἡ Προπαγάνδα του γελοιοποιεῖται.

Τέτοιες ἀντιφάσεις τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας μὲ τὴν πραγματικότητα λόγῳ ἐμμονῆς της στὸ νεκρὸ Δόγμα, ὑπάρχουν πάμπολλες καὶ πρέπει νὰ ἀξιοποιοῦνται ἐπιδέξια ἀπὸ τὴν ἀντικομμουνιστικὴ Διαφώτισι.

9. Ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν πραγματικότητα.

Τὸ μεγαλύτερο τρωτὸ τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας εἶναι ἡ τρομερὴ καὶ ἀμείλικτη διάψευσίς της ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Πυρήνας τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος της εἶναι ὅτι ἡ Δύσις εἶναι γιὰ τοὺς ἐργαζομένους μία κόλασις καὶ θὰ γίνεται ὅλο καὶ χειρότερη σύμφωνα μὲ τὶς μαρξικὲς προφητεῖες γιὰ αὔξησι τῆς φτώχειας, μόνιμη κρίσι κ.λ.π., καὶ ὅτι τὸ κομμουνιστικὸ σύστημα εἶναι παράδεισος. Ὅμως αὐτὸς ὁ πυρήνας διαψεύδεται περίτρανα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

Ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Μὰρξ διακήρυξε ὅτι ἡ ζωὴ τῶν ἐργαζομένων ὅλο καὶ θὰ χειροτερεύη πέρασαν 120χρόνια.

Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, οἱ πραγματικὲς μέσες ἀποδοχὲς τοῦ συνόλου τῶν ἐργαζομένων τοῦ δυτικοῦ κόσμου ἑπταπλασιάσθηκαν, ἐνῶ οἱ ὧρες ἐργασίας τους μειώθηκαν σχεδὸν στὸ μισὸ καὶ οἱ συνθῆκες ἐργασίας βελτιώθηκαν ἀφάνταστα. Ἐπὶ πλέον, οἱ καθυστερημένες χῶρες ἀνεξαρτητοποιήθησαν καὶ μπῆκαν στὸ δρόμο τῆς προόδου.

Ὅλοι οἱ θεωρητικοὶ τοῦ κομμουνισμοῦ διακήρυτταν ὅτι ἡ τεχνικὴ δὲν πρόκειται πιὰ νὰ προοδεύση στὸν «καπιταλισμὸ» καὶ ὁ Λένιν πρὶν 60 χρόνια διαπίστωνε ἤδη ὅτι ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ τεχνικὴ βάλτωσαν ὁριστικὰ στὸν καπιταλισμό.

Καὶ ὅμως: Ὅλες οἱ σύγχρονες ἐφευρέσεις πραγματοποιήθηκαν στὸν «σάπιο καπιταλισμό».

Ὁ Στάλιν πρὶν 40 σχεδὸν χρόνια διαπίστωνε ὅτι ὁ καπιταλισμὸς βρίσκεται σὲ μόνιμη οἰκονομικὴ κρίσι. Καὶ ὅμως: Ποτὲ ἡ ἀστικὴ Δύσις δὲν ἔζησε τέτοια οἰκονομικὴ ἀκμὴ σὰν τὴν σημερινή.

Ἡ πραγματικότης τῆς Δύσεως λοιπὸν διαψεύδει τὴν κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα καὶ τῆς κόβει τὸ ἕνα πόδι. Τὸν μύθο τῆς «καπιταλιστικῆς κολάσεως».

Τὸ ἄλλο πόδι της εἶναι ὁ μῦθος τοῦ «κομμουνιστικοῦ παραδείσου». Αὐτὸ τῆς τὸ ἔκοψαν οἱ ἐργάτες τοῦ ἀνατ. Βερολίνου, τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας μὲ τὶς ἡρωϊκὲς ὅσο καὶ ἀπελπισμένες ἐξεγέρσεις τους, καθὼς καὶ τὰ ἑκατομμύρια τῶν φυγάδων ἀπὸ τὸν ἀνατολικὸ κόσμο καὶ οἱ ἴδιες οἱ συνταρακτικὲς ἂν καὶ ἀνάπηρες ἀποκαλύψεις τοῦ ἀποσταλινι-

σμοῦ. Τραγικὸ σύμβολο αὐτῆς τῆς ἀντιθέσεως κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας καὶ πραγματικότητος εἶναι τὸ «τεῖχος τῆς καταισχύνης» στὸ Βερολῖνο.

Ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα διαστρεβλώνει τὴν πραγματικότητα τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ ἀχίλλεια φτέρνα της. Τὰ λόγια τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας δὲν ἐπαληθεύονται. Καὶ μόνα τους, τὰ λόγια, χωρὶς ἔργα, εἶναι τελικὰ ἀνίσχυρα.

Παρὰ τὴν σχετικὴ «τελειότητα» της, ἡ κομμουνιστικὴ Προπαγάνδα στηρίζεται σὲ μιὰ ἐσφαλμένη κοσμοθεωρία ποὺ διαψεύσθηκε παταγωδῶς. Συγκαλύπτει ἕνα τυραννικὸ καὶ ἀπάνθρωπα ἐκμεταλλευτικὸ σύστημα. Ἐξωραΐζει ἕνα χρεοκοπημένο καθεστώς. Δικαιολογεῖ τὰ πιὸ φρικτὰ ἐγκλήματα τῆς Ἱστορίας. Ἀποσιωπᾶ ἢ διαστρέφει τὴν ἀλήθεια.

Αὐτὴ ἡ ἀντίθεσις τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἐκδηλώνεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ δύναμι τῶν πραγμάτων καὶ νὰ ἀνατρέπῃ τελικά, τὰ προπαγανδιστικὰ ψεύδη. Ὁ Α. Λίνκολν εἶπε.

«Μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐξαπατήσῃ λίγους ἀνθρώπους γιὰ πάντα ἢ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους γιὰ λίγο. Ἀλλὰ νὰ ἐξαπατήσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ γιὰ πάντα, αὐτὸ δὲν γίνεται».

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, τὸ ἐγχείρημα τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας νὰ ἐξαπατήσῃ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα, γιὰ πάντα, εἶναι καταδικασμένο νὰ ἀποτύχῃ.

Ἡ Διαφώτισίς μας θὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἀποτυχία τῆς κομμουνιστικῆς Προπαγάνδας ξεσκεπάζοντας καθημερινά, ἀκούραστα, βῆμα πρὸς βῆμα, τὴν ἀντίθεσί της πρὸς τὴν ἀλήθεια.

ΙΕ′ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ
(ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΕΠΙΛΟΓΟ)

«Θὰ πετύχουμε σχεδὸν αὐτόματα ἂν οἱ ἀντίπαλοί μας δὲν μάθουν νὰ πολεμοῦν τὰ ἀσφυξιογόνα μὲ τὰ ἀσφυξιογόνα».

Α. ΧΙΤΛΕΡ

1. Ἡ Θεωρία.

Ὁ κομμουνισμὸς καὶ ἡ ἄγνοια διέδωσαν τὴν ἄποψι ὅτι δῆθεν Προπαγάνδα καὶ Δημοκρατία εἶναι πράγματα ἀσυμβίβαστα. Σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὴν περίεργη ἀντίληψι, «δημοκρατία» σημαίνει παράδοσι τῆς Κοινῆς Γνώμης στὸ ἔλεος τῆς κομμουνιστικῆς καθὼς καὶ κάθε ὁλοκληρωτικῆς ἢ ἀντεθνικῆς Προπαγάνδας. Ἡ Δημοκρατία, κατὰ τὴν ἴδια ἀντίληψι, δὲν ἔχει καμμιὰ ὑποχρέωσι νὰ προστατεύη τοὺς πολίτες της ἀπὸ τὴν παραπλάνησι, τὴν ἀπάτη, τὸ ψεῦδος, τὸν ψυχολογικὸ βιασμό, τὴν πλῦσι ἐγκεφάλου. Ἡ Δημοκρατία ὀφείλει νὰ ἀφοπλίζεται ἰδεολογικῶς καὶ ψυχολογικῶς. «Δημοκρατία» σημαίνει νὰ δροῦν οἱ ἐχθροί της ἢ ἀκόμη καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἔθνους καὶ αὐτὴ νὰ ἀδρανῆ. Δηλαδὴ νὰ αὐτοκτονῆ ἡ ἴδια καὶ νὰ συμπαρασύρη καὶ τὸ Ἔθνος στὴν καταστροφή.

Ἂς δοῦμε ὅμως ποιὰ εἶναι ἡ πραγματικὴ σχέσις Δημοκρατίας καὶ Προπαγάνδας σύμφωνα πρὸς τὶς ἀντιλήψεις διεθνῶς ἀνεγνωρισμένων αὐθεντιῶν εἰς αὐτὰ τὰ ζητήματα.

Ὁ διάσημος γάλλος ψυχοπολιτικὸς καὶ γνωστότατος δημοκρατικὸς G. Domenach στὸ περίφημο ἔργο του «Ἡ Πολιτικὴ Προπαγάνδα», γράφει:

«Ἡ Ἐλευθερία, ὅπως ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, δὲν λειτουργεῖ ἀποδοτικῶς παρὰ μόνον ὅταν στηρίζεται ἐπάνω σὲ ἕνα βάθρο ἀποκτημένων συνηθειῶν... Ἡ ἀσθένεια τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Βρίσκεται μέσα του καὶ ἐκεῖ πρέπει γιὰ νὰ τὴν θεραπεύσουμε προετοιμάζοντας ὄχι αὐτόματα, ἀλλὰ ὑπεύθυνους πολίτες. Αὐτοῦ ἀκριβῶς, ἡ Προπαγάνδα μπορεῖ νὰ βοηθήση. «Μία Προπαγάνδα στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἰδεώδους τῆς Ἐλευθερίας, ἔγραψε ὁ F. Gay, ἠμπορεῖ νὰ συμβάλη σημαντικὰ στὸ νὰ μᾶς δώση τὸ συναίσθημα τῆς ἀναγκαίας πειθαρχίας καὶ ταυτοχρόνως νὰ μᾶς δώση τὰ μέσα γιὰ νὰ ἀντισταθοῦμε στὶς δυνάμεις τοῦ σκότους». Δυστυχῶς, οἱ Δημοκρατίες δὲν μπόρεσαν νὰ δημιουργήσουν ἐγκαίρως αὐτὴν τὴν Προπαγάνδα καὶ ἔτσι δὲν ἐπρόβαλαν καμμία ὠργανωμένη ἀντίστασι στὴν κατακτητικὴ ἰδεολογία τοῦ φασισμοῦ, ὡς ὅτου ὁ πόλεμος τὶς ἀνάγκασε νὰ κινητοποιήσουν μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες καὶ τὴν ψυχική τους ἐνέργεια. Αὐτοὶ ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ὑπηρετοῦν τὴν Δημοκρατία καὶ ἀρνοῦνται νὰ προσφύγουν στὴν Προπαγάνδα,

ἀντιφάσκουν πρὸς τὸν ἑαυτό τους. «Δημοκρατία ὑπάρχει μόνον ἐκεῖ ὅπου ὁ κόσμος ἐνημερώνεται... Ἡ Δημοκρατία ἀπαιτεῖ μία εὐρεία διάδοσι τῶν γνώσεων. Ὁ κυρίαρχος λαὸς πρέπει νὰ διαφωτίζεται». Αὐτὰ γράφει ὁ A. Sauvy. Περίεργη πράγματι εἶναι ἡ Δημοκρατία ἐκείνη ποὺ δὲν ἐξηγεῖ στὸν λαὸ τὰ προβλήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἡ ζωή του. Ὁ J. Lacroix γράφει ὅτι «θὰ ἐπιζήσουν μόνον οἱ πολιτικῶς ὁμοφωνοῦσες χῶρες», ἐννοῶντας βεβαίως τὴν βαθύτερη ὁμοφωνία, πέρα ἀπὸ τὶς πολιτικὲς διαμάχες, σὲ ἕνα ἐπίπεδο ὅπου ὅλοι οἱ πολίτες ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους σὰν μέλη τοῦ ἰδίου Ἔθνους. Αὐτὴ ἡ ἑνότης μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῆ μὲ τὴν δημοκρατικὴ Προπαγάνδα».

Μία ἄλλη αὐθεντία, ὁ J. Driencourt, στὸ ἔργο του «Ἡ Προπαγάνδα, νέα πολιτικὴ δύναμις» γράφει:

«Οἱ Δημοκρατίες κατέφυγαν καὶ αὐτὲς βαθμιαίως στὴν μεθοδικὴ Προπαγάνδα γιὰ νὰ ἐκθέτουν τὶς ἀπόψεις των. Ἐδημιούργησαν ὀργανισμοὺς γιὰ τὴν ἐπεξεργασία σχεδίων ἰδεολογικῶν ἐκστρατειῶν καὶ τὴν κινητοποίησι τῶν μέσων ἐκφράσεως τῆς σκέψεως γιὰ νὰ τὴν κατευθύνουν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πολιτικῆς των. Μετὰ ἀπὸ τὸν β' παγκόσμιο πόλεμο ὁδηγηθήκαμε στὴν βασιλεία τῆς Προπαγάνδας σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Καὶ ἡ βασιλεία αὐτή, ἐπεβλήθη ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ στὰ φιλελεύθερα κράτη. Τὸ φιλελεύθερο κράτος, ἀπειλεῖται ἀπὸ μία δρᾶσι ποὺ καθοδηγεῖται ἔξωθεν ἐναντίον του. Δὲν ἔχει παρὰ ἕνα μόνο τρόπο γιὰ νὰ διασωθῆ: νὰ καταπολεμήση τὴν ἀπειλὴ καταγγέλλοντάς την καὶ δείχνοντάς στὸν λαό του τὴν ὑπεροχὴ τοῦ δημοκρατικοῦ συστήματος. Ἡ Προπαγάνδα εἶναι μέσον ἀμύνης ἀρνητικῶς καὶ δυναμικῶς. Τὸ φιλελεύθερο κράτος εἶναι φορεὺς ἑνὸς ἰδεώδους ποὺ ὀφείλει νὰ τὸ διακηρύσση. Ὀφείλει νὰ διαδόση τὴν πίστι του.. Τὸ φιλελεύθερο κράτος δὲν μπορεῖ νὰ ἀφίση χωρὶς ἀντίδρασι τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν του. Ἔτσι, ἡ Προπαγάνδα γίνεται γι' αὐτὸ τὸ κράτος, μία ἀπόλυτη ἀνάγκη, μία προϋπόθεσις τῆς ἐπιβιώσεώς του. Ἡ δημοκρατικὴ Προπαγάνδα ἔχει γιὰ ἀποστολή της νὰ ἐξουδετερώση τὴν δρᾶσι τῶν διαβρωτικῶν δυνάμεων, νὰ καταγγείλη τοὺς ἑλιγμοὺς τῶν ἀντιπάλων, νὰ διατηρήση τὴν ἀφοσίωσι τοῦ λαοῦ».

Αὐτὴ εἶναι ἡ τοποθέτησις τοῦ ζητήματος τῆς σχέσεως μεταξὺ Δημοκρατικοῦ Κράτους καὶ Προπαγάνδας. Τοποθέτησις ἀπὸ πραγματικοὺς δημοκρατικούς, ἀπὸ συνειδητοὺς ὀπαδοὺς τῆς Δημοκρατίας.

2. Ἡ Πρᾶξις.

Ἐφ' ὅσον ἐξετάζουμε τὸ θέμα Δημοκρατία καὶ Προπαγάνδα, καλὸ εἶναι νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας τί κάνουν σχετικῶς οἱ δημοκρατικὲς χῶρες τῆς Δύσεως.

α. Η.Π.Α.

Τὸ 1948 μὲ τὸν νόμο Smith - Moondt ἱδρύθηκε στὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῶν Η.Π.Α. μιὰ ὑπηρεσία Προπαγάνδας μὲ τὸν τίτλο USI. Ἀπὸ τὸ 1950, μὲ τὸν πόλεμο τῆς Κορέας, ἡ ὑπηρεσία αὐτὴ ἐπῆρε ἐντόνως ἀντικομμουνιστικὸ χαρακτῆρα. Τὸ 1952, ἡ Ὑπηρεσία Προπαγάνδας ἔπαυσε οὐσιαστικῶς νὰ ὑπάγεται στὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν καὶ ἔγινε αὐτόνομη. Τὴν 1η Αὐγούστου 1953, ἡ USI μετονομάσθηκε σὲ USIA. Αὐτὴ ἀπετέλεσε καὶ τυπικῶς ἀνεξάρτητη Ὑπηρεσία Προπαγάνδας ποὺ ὁ διευθυντής της ὑπάγεται ἀμέσως στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, διὰ τοῦ «Συμβουλίου Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας» τοῦ ὁποίου καὶ εἶναι μέλος.

Ἡ USIA ἔχει σήμερα 12.000 συνεργάτες καὶ τὸ τμῆμα της γιὰ τὸ ἐξωτερικὸν (USIS) διαθέτει 111 περιφερειακὲς ἀποστολὲς μὲ 230 κέντρα πληροφοριῶν σὲ 94 χῶρες. Ἀπὸ τὸ 1960 ἕως τὸ 1963 ὁ προϋπολογισμὸς τῆς USIA ἀνῆλθε κατὰ 50% καὶ ἔφθασε τὰ 150 ἑκ. δολλάρια ἐτησίως.

Ἡ USIA ἐκδίδει 56 περιοδικὰ καὶ 22 ἐφημερίδες σὲ 21 γλῶσσες. Μεταξὺ τῶν περιοδικῶν εἶναι τὸ «Προβλήματα Κομμουνισμοῦ», διμηνιαῖο ὄργανο σοβιετολογικῶν μελετῶν.

Ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα ὄργανα τῆς κρατικῆς Προπαγάνδας τῶν Η.Π.Α. εἶναι ὁ ραδιοφωνικὸς ὀργανισμὸς «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς». Ὁ ὀργανισμὸς διαθέτει 30 ραδιοσταθμοὺς ποὺ λειτουργοῦν στὸ ἔδαφος τῶν Η.Π.Α. καὶ 57 ραδιοσταθμοὺς ποὺ ἑδρεύουν σὲ ἄλλες χῶρες. Ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» πραγματοποιεῖ 80 ὧρες ἐκπομπῶν ἡμερησίως. Ἀπὸ αὐτές, οἱ 56 ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς λαοὺς τῶν κομμουνιστικῶν κρατῶν. Οἱ ἐκπομπὲς αὐτὲς γίνονται σὲ 37 γλῶσσες.

Μία ἄλλη κρατικὴ ὑπηρεσία Προπαγάνδας στὶς Η.Π.Α., εἶναι τὸ «Κέντρο Πληροφοριῶν» γιὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς ποὺ σκοπεύουν ἢ πρόκειται, νὰ ταξιδεύσουν σὲ κομμουνιστικὲς χῶρες. Τὸ «Κέντρο» αὐτὸ ἱδρύθηκε τὸ 1953. (Παρόμοια ὑπηρεσία λειτουργεῖ καὶ στὴν Ἀγγλία).

Τὸ ἀμερικανικὸ κράτος διαθέτει καὶ ἄλλες ἐπίσημες ὑπηρεσίες Προπαγάνδας ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ κυριώτερες εἶναι δύο:

ι) Ἡ «Ἐπιτροπὴ Ψυχολογικῆς Στρατηγικῆς» (Psycological Strategy Board ἢ PSB) μὲ στρατιωτικὸ μᾶλλον χαρακτήρα καὶ μὲ κύριο πεδίον ἐνδιαφέροντος τὶς Ἔνοπλες Δυνάμεις. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ ἀμερικανικὲς Ἔνοπλες Δυνάμεις ἐνδιαφέρονται ἀμέσως γιὰ τὴν διαφώτισι ὄχι μόνον τῶν μελῶν τους, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὑπόλοιπου λαοῦ. Μία μέθοδος ποὺ χρησιμοποιοῦν λ.χ. εἶναι τὰ εἰδικὰ συνεργεῖα ἀξιωματικῶν καὶ εἰδικῶν διαφωτιστῶν, ποὺ περιοδεύουν σ' ὅλη τὴν χώρα καὶ μὲ ἐκθέσεις, κινηματογραφικὲς προβολές, διαλέξεις, μαθήματα καὶ διανομὴ ἐντύπων, ἐνημερώνουν τὸ κοινὸ σὲ θέματα ποὺ συνδέονται μὲ τὴν ἐθνικὴ ἀσφάλεια. Ὁ ὅρος «ἐθνικὴ ἀσφάλεια» χρησιμοποιεῖται μὲ

τὴν εὐρεία του ἔννοια καὶ ἔτσι οἱ κῦκλοι μαθημάτων ἀφοροῦν τὸν κομμουνισμό, τὴν καταπολέμησι τῶν ξένων προπαγανδῶν, τὴν γνῶσι τῶν νόμων, τὴν σωστὴ χρῆσι τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκη ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων τους, θέματα ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἱστορίας, κλπ. Στὸν ἀμερικανικὸ στρατὸ γίνονται καὶ εἰδικὰ μαθήματα γιὰ τὸν κομμουνισμὸ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν ἐγχειριδίων. Γιὰ τὰ ἔργα αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μονίμους καὶ ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ καθὼς καὶ εἰδικευμένοι ἰδιῶται ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀρκετοὶ γίνονται ἀξιωματικοὶ μὲ βαθμοὺς ἐξ ἀπονομῆς.

ιι) Ἡ «Ἐπιτροπὴ Ὁμοσπονδιακῶν Ἐπικοινωνιῶν». (Federal Communications Commission) Κατὰ τὸν σχετικὸ νόμο, ἀποστολή της εἶναι «ὁ συντονισμὸς τῆς ραδιοφωνίας πρὸς τὸ «ἐθνικὸ συμφέρον». Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐπίσημο κρατικὸ ραδιοσταθμὸ («Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς») καὶ οἱ ἰδιωτικοὶ ραδιοσταθμοὶ τῶν Η.Π.Α., συντονίζονται καὶ ἐλέγχονται ἀπὸ τὶς κρατικὲς ὑπηρεσίες Προπαγάνδας ὥστε νὰ ἐξυπηρετεῖται πάντοτε τὸ ἐθνικὸ συμφέρον.

Παραλλήλως, ὑπάρχουν καὶ ἰδιωτικοὶ ὀργανισμοί, ποὺ προστατεύονται καὶ ἐνισχύονται ἀπὸ τὸ Κράτος. Οἱ κυριώτεροι ἀπὸ αὐτούς, εἶναι:

ι) Ὁ Ραδιοσταθμὸς τῆς «Ἐλεύθερης Εὐρώπης» (Radio Free Europe ἢ RFE). Ἱδρύθηκε τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1949 καὶ μὲ ἕδρα τὸ Μόναχο πραγματοποιεῖ ἐκπομπὲς στὶς γλῶσσες τῶν λαῶν τῆς ἀν. Εὐρώπης. Ὁ ραδιοσταθμὸς αὐτὸς χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὴν «Σταυροφορία γιὰ τὴν Ἐλευθερία» (Crusade for Freedom). Ἡ «Σταυροφορία» εἶναι τμῆμα τοῦ «Ταμείου Ἀμερικανικῆς Κληρονομίας» (American Heritage Foundation) ποὺ ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ Κράτος.

ιι) Ὁ Ραδιοσταθμὸς τῆς «Ἐλευθερίας» (Radio Liberty) ποὺ μὲ ἕδρα τὸ Μόναχο καὶ τὴν Ταϊβὰν πραγματοποιεῖ ἐκπομπὲς πρὸς τὴν Ε.Σ.Σ.Δ. σὲ 16 γλῶσσες λαῶν της. Χρηματοδοτεῖται ἀπὸ τὴν «Ἐπιτροπὴ Ραδιοσταθμῶν Ἐλευθερίας» (Radio Liberty Committee) ἡ ὁποία συντηρεῖ καὶ τὸ μεγαλύτερο Ἰνστιτοῦτο Μελέτης τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., μὲ ἕδρα τὸ Μόναχο.

ιιι) Γιὰ τὴν διεξαγωγὴ Προπαγάνδας τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό, οἱ ἀμερικανικὲς ὑπηρεσίες χρησιμοποιοῦν:

Τὸν τουρισμό: ἀποστολὴ ἀμερικανῶν στὸ ἐξωτερικό, πρόσκλησις ξένων στὶς ΗΠΑ, χρησιμοποίησις ἀμερικανῶν ποὺ μεταβαίνουν στὸ ἐξωτερικό.

Τὶς ἐκθέσεις, ποὺ προβάλλουν τὰ ἀμερικανικὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὸν ἀμερικανικὸ τρόπο ζωῆς.

Τὶς κινηματογραφικὲς ταινίες μὲ φιλοαμερικανικὸ ἢ ἀντικομμουνιστικὸ περιεχόμενο : ἡ USIS διαθέτει 7.000 κινηματογραφικὰ συνεργεῖα.

Τὴν τηλεόρασι : ἡ USIS μεταδίδει προγράμματα σὲ 21 χῶρες.

Τὶς πνευματικὲς σχέσεις: ἡ USIS διατηρεῖ σχολεῖα ἀγγλικῆς σὲ 52 χῶρες.

Τὶς ραδιοφωνικὲς ἐκπομπές. Τὶς διεθνεῖς συναντήσεις. Τὶς πρεσβεῖες. Τὴν ναυτιλία. Τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνες κ.λ.π.

β. Ἀγγλία.

Τὸ 1933, τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἵδρυσε τὸ Βρεττανικὸ Συμβούλιο (British Council), ἕνα εἶδος ἡμικρατικοῦ ὀργανισμοῦ μὲ ἀποστολὴ τὴν φιλοαγγλικὴ Προπαγάνδα στὸ ἐξωτερικό.

Ἀργότερα δημιουργήθηκε τὸ «Κεντρικὸ Γραφεῖο Πληροφοριῶν» (Central Formation Office) μὲ σκοπὸ τὴν προπαγάνδισι τῆς ἑκάστοτε ἀγγλικῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ τρόπου ζωῆς. Ἡ Ὑπηρεσία αὐτὴ δρᾶ κυρίως διὰ τῶν «τμημάτων δημοσίων σχέσεων» ποὺ λειτουργοῦν στὶς διάφορες ἀγγλικὲς κρατικὲς ὑπηρεσίες καὶ ὑπάγονται σ' αὐτήν.

Ἕνας γιγαντιαῖος ὀργανισμὸς τῆς ἀγγλικῆς Προπαγάνδας εἶναι καὶ ἡ ραδιοφωνία, τὸ B.B.C. ποὺ λειτουργεῖ σὰν αὐτόνομος ὀργανισμός, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὸν νόμο, εἶναι «φερέφωνο τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων» καὶ ὑποχρεώνεται νὰ μεταδίδη τὰ προγράμματα ποὺ τοῦ διοχετεύει ἡ ἑκάστοτε Κυβέρνησις. Ὁ ὑπουργὸς τηλεπικοινωνιῶν ἔχει τὸ «βέτο» γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα τοῦ B.B.C.

Μία πατροπαράδοτος μέθοδος διαφωτίσεως τῆς ἀγγλικῆς κοινῆς γνώμης γιὰ τὰ ἐθνικὰ ζητήματα εἶναι ἡ ἔκδοσις «λευκῶν βίβλων» ἀπὸ τὴν ὑπεύθυνη Κυβέρνησις.

γ. Γαλλία.

Ὑπουργεῖο Προπαγάνδας μὲ τὸν τίτλο «Ὑπουργεῖο Πληροφοριῶν», συνεστήθη τὸ 1943, ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη γαλλικὴ κυβέρνηση τοῦ Ἀλγερίου. Ἀπὸ τότε, αὐτὸ ἔγινε θεσμός. Κατὰ τὸν J. Driencourt, *«εἶναι ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ κύριο ἔργο του συνίσταται στὴν σύνταξι καὶ διοχέτευσι ντουκουμενταρισμένων ἄρθρων καὶ ἀναλύσεων τοῦ τύπου».*

Παραλλήλως καὶ τὰ ἄλλα ὑπουργεῖα διαθέτουν εἰδικὲς ὑπηρεσίες τύπου καὶ γραφεῖα πληροφοριῶν.

Στὸν γαλλικὸ στρατὸ ὑπάρχει ὁ θεσμὸς τῶν ἀξιωματικῶν - διαφωτιστῶν.

δ. Σουηδία.

Ἡ πανίσχυρη Ὑπηρεσία Διαφωτίσεως ἱδρύθηκε τὸ 1940. Λέγεται «Κρατικὸ Πρακτορεῖο Πληροφοριῶν» (Statens Informations Styrelse). Πρόκειται γιὰ ἕνα αὐτόνομο ὀργανισμὸ κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο καὶ τὴν καθοδήγησι τῆς Κυβερνήσεως. Διευθύνεται ἀπὸ ἑπταμελῆ ἐπιτροπὴ ποὺ τὴν ἀποτελοῦν ἀνὰ ἕνας ἐκπρόσωπος τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καὶ τῆς Ραδιοφωνίας καὶ τέσσερις εἰδικοὶ στὰ θέματα τῆς Προπαγάνδας.

Ἡ Ὑπηρεσία ἔχει δύο μεγάλα τμήματα: τὸ «γενικὸ» καὶ τὸ «πληροφοριῶν καὶ Προπαγάνδας». Τὸ πρῶτο ἀσχολεῖται μὲ οἰκονομικά, διοικητικὰ καὶ ἄλλα θέματα ρουτίνας, ἐνῶ τὸ δεύτερο διεξάγει τὸ κυρίως ἔργο δηλ. τὴν Προπαγάνδα στὸ ἐσωτερικὸ καὶ δευτερευόντως στὸ ἐξωτερικό.

Σύμφωνα μὲ τὸν ὀργανισμό του, τὸ «Κρατικὸ Πρακτορεῖο Πληροφοριῶν», ὀργανώνει καμπάνιες, συντονίζει τὴν δραστηριότητα τῶν πατριωτικῶν, συνδικαλιστικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν ὀργανώσεων καὶ «διαθέτει ἐπιτροπὲς πληροφοριῶν καὶ Προπαγάνδας σὲ κάθε κοινότητα» (ἴδε στὸ βιβλίο τοῦ J. Driencourt).

Ἔτσι ἡ δημοκρατικὴ καὶ σοσιαλιστικὴ Σουηδία, ἔχει τὸ τελειότερο δίκτυο ἐσωτερικῆς Προπαγάνδας σ' ὁλόκληρο τὸν μὴ κομμουνιστικὸ κόσμο*.

(*) Πανίσχυρες ὑπηρεσίες Προπαγάνδας ὑπάρχουν σήμερα καὶ σὲ ὅλες τὶς μὴ κομμουνιστικὲς ἀλλὰ καὶ μὴ δημοκρατικὲς χῶρες, ὅπως λ.χ. στὴν Αἴγυπτο ὅπου τὸ «Ὑπουργεῖο Ἐθνικοῦ Προσανατολισμοῦ», ἔχει ἀναδειχθῆ σὲ βασικὸ παράγοντα τῆς ἐθνικῆς ζωῆς.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

G. le BON : «Psychologie des foules». 1916. F. Alcan, Paris.

A. ADLER : «Social Interest : a Challenge to Mankind» 1927. Faber and Faber, London.

C. JUNG : «L'inconscient» 1928, Payot, Paris.

R. DALBIEZ : «La méthode psychanalytique et la doctrine freudienne». 1950. Desclée, de Brower et Co, Bruges.

W. Mac DOUGALL : «An outline of Psychology» 1949. Methuen, London.

P. MAUCORPS : «Psychologie des mouvements sociaux» 1950. Presses Universitaires de France, Paris.

I. P. PAVLOV : «Les reflexes conditionnels» 1932. F. Alcan, Paris.

P. BOVET : «L'instict combatif» 1928, Flammarion, Paris.

PH. DE FELICE : «Foules en delire, extases collectives» 1947. Albin Michel, Paris.

G. TARDE : «Les lois de l'imitation». 1907. F. Alcan, Paris.

M. SPENGLER : «Principes de la Psychologie». F. Alcan, Paris.

O. MANONI : «Psychologie de la Colonisation», coll. Esprit Éditions du Seuil.

W. LIPPMANN : «Public Opinion». 1922. Harcourt, Brace and Co. N. York.

P. QUENTIN : «La Propagande Politique», 1943, Plon, Paris.

S. TCHAKHOTINE : «Le viol des foules par la propagande politique», Gallimard, 1963, Paris.

R. ARON : «The century of total war», Doubleday, 1954.

J. M. DOMENACH : «La Propagande Politique», 1950, Presses Universitaires de France, Paris.

J. DRIENCOURT : «La Propagande, nouvelle force politique», 1950, A. Colin, Paris.

H. D. LASSWELL, B. L. SMITH, R.D. CASEY : «Propaganda, Communication and Public Opinion», 1946, Princeton.

K. ΜΑΡΞ, Φ. ΕΓΚΕΛΣ, Β. Ι. ΛΕΝΙΝ, Ι. ΣΤΑΛΙΝ : «"Απαντα». ("Εκδ. Κ.Κ.Ε.).

ΜΑΟ-ΤΣΕ-ΤΟΥΓΚ : «"Απαντα» ἔκδ. «Μόρφωση» 1957.

ΜΑΟ-ΤΣΕ-ΤΟΥΓΚ : «'Εκλογὴ "Εργων», 'Ιστορικὲς 'Εκδόσεις, 1967.

ΜΑΟ-ΤΣΕ-ΤΟΥΓΚ : «'Αποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἔργα του» 'Ιστορικὲς 'Εκδόσ. 1966.

L. TROTSKY : «Histoire de la Révolution Russe» 1950, Éd. du Seuil, Paris.

A. HITLER : «Mon Combat», 1934, F. Sorlot, Paris.

J. MONNEROT : «Sociologie du Communisme» 1949, Gallimard, Paris.

BAUER, R. AUGUSTINE : «The New Man in Soviet Psychology», Harvard University Press, 1952.

DEWAR, HUGO : «The Modern Inquisition», Wingate, 1953.

H. ARTHUS : «La genèse des mythes».

J. BURNHAM : «The Managerial Révolution».

R. CAILLOIS : «Le Mythe et l'Homme», 1938, Gallimard, Paris.

ST. CHASE : «The Tyranny of Words», 1938, Harcourt, Brace and Co, N. York.

A. SAUVY : «Le Pouvoir et l'Opinion« 1949, Payot, Paris.

M. DAUGHERTY - M. JANOWITZ : «A Psychological Warfare Casebook», 1958 Operations Research Office - Johns Hopkins University - Baltimore 18, Md,

L. W. DOOB : «Propaganda : Its Psychology and Technique», 1935, H. Holt and. Co., N.Y.

J. SCOTT : «Political Warfare», 1955, The J. Day Co, N.Y.

L. W. DOOB : «Public Opinion and Propaganda», 1948, H. Holt and Co., N.Y.

A. INKELES : «Public Opinion in Soviet Russia», 1950, Harvard University Press, Cambridge, Mass.

E. HADAMOVSKY : «Propaganda and National Might», 1954, University of Illinois.

L. LOCHNER : «The Goebbels Diaries», 1948, Doubleday and Co., N.Y.

C. RIESS : «J. Goebbels», Doubleday & Co, N.Y., 1948.

R. SEMMLER : «Goebbels : The man next to Hitler», 1947, J. Westhouse, London.

W. PICK : «The art of dr. Goebbels», R. Hales, London, 1942.

G. FISHER : «Soviet Defection in World War II», 1950, Harvard University Press, Cambridge, Mass.

P. W. BLACKSTOCK : «Covert Political Warfare», 1954, American University Washington.

D. LERNER : «Propaganda in War and Crisis», 1951, G. W. Stewart, N.Y.

GORER, GEOFFREY cnd JOHN DICKMAN : «The peoples of Great Russia A psychological study», 1950. Chanticler Press, N.Y.

Ph. SELZNICK : «The Organizational Weapon : A study of bolshevik strategy and tactics», 1952. McGraw - Hill Book Com. N.Y.

V. I. LENIN : «Selected Works», 1935. International Publishers Co., N.Y.

V. I. LENIN : «Collected Works», 1935, International Publishers Co., N.Y.

P. REIWALD : «De l'esprit des masses». Delachaux et Niestlé, Neuchatel, 1949.

L. NEMZER : «The Kremlin's professional staff».

H. LASSWELL : «The Strategy of Soviet Propaganda».

J. M. DOMENACH : «Leninist Propaganda».

G. BOLSOVER : Soviet Ideology and Propaganda», 1948.

S. BRODER : «Russian Psychological Warfare».

L. FARAGO : «Soviet Propaganda».

S. LABIN : «Il est moins cinq». Berger - Levrault, Paris VI, 1960.

S. LABIN : «Vie ou mort du monde libre», Éd. La Table Ronde, Paris, 1961.

S. LABIN : «Rapport introductif sur la guerre politique des soviets», Paris 1961.

L. DOOB : «Public Opinion and Propaganda».

P. LINEBARGER : «Psychological Warfare».

S. PADOVER, H. LASSWELL : «Psychological Warfare.

J. CLEWS : «Communist Propaganda Techniques», 1964, Methuer and Co, London.

F. BARGHOORY : «The soviet culture offensive», 1960, Princeton.

M. MEGRET : «La guerre psychologique», 1960, Presse Universitaires de France.

M. REUCHLIN : «Histoire de la psychology», 1961, Presse Universitaires de France.

A. MIROGHO : «La psychologie des peuples», 1962, Presses Universitaires de France.

E. HURTER : «Brainwashing», 1957, Pyramid Books, N.Y.
A. SAUVY : «L'Opinion Publique», 1961, Pr. Un. de France.
J. BROWN : «Techniques of Persuassion», 1963, Penguin Books.
A. MARTIN : «Technique de la guerre occulte», 1963, Flammarion, Paris.
Α. ΣΜΥΡΝΩΦ, Α. ΛΕΟΝΤΙΕΦ, Σ. ΡΟΥΜΠΙΝΣΤΑΪΝ, Β. ΤΕΠΛΩΦ : «Ψυχολογία», 1956.
Ε. ΛΕΜΠΕΣΗ : «Ἡ Ἐπαναστατικὴ Μάζα», 1950, ἔκδ. ΓΕΣ.
Γ. ΛΕΜΠΟΝ : «Ψυχολογία τῶν Ἐπαναστάσεων», Μαρῆ, Ἀθῆναι.
Γ. ΛΕΜΠΟΝ : «Ψυχολογία τῶν Ὄχλων», Μαρῆ.
Σ. ΦΡΟΫΝΤ : «Ὁμαδικὴ Ψυχολογία», Ἄτλας, Ἀθῆναι.
Πλ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗ : «Κοινὴ Γνώμη». Ἀθῆναι, 1960.
Πλ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗ : «Θεωρία τῆς Κοινωνικῆς Ὁμάδος», Ἀθῆναι 1962.
Π. ΣΙΦΝΑΙΟΥ : «Στοιχεῖα Προπαγάνδας» (ἔκδ. ΓΕΣ).
Κ. Χ. ΒΡΥΩΝΗ : «Ἐπιστημονικὴ Ἀνάλυσις τῆς Προπαγάνδας».
Ν. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ : «Ψυχολογικὸς Πόλεμος, Κατασκοπεία, Ἀντικατασκοπεία».
H.D. LASSWELL : «World Revolutionary Propaganda», A.A. Knopf, N.Y. 1939.
H.L. CHILDS : «Propaganda and Dictatorship». Princeton University Press, N.J. 1936.
J.R. MOCK and C. LARSON : «Words that Won the War», Princeton Un. Press, N. J. 1939.
W. CARROLL : «Persuade or Perish» Houghton Mifflin Co, Boston, 1948.
K. INGRAM : «History of the Cold War». Philosophical Library, N.Y., 1955.
J. LUCASS : «A history of the Cold War». Doubleday and Co, N.Y. 1961.
G.A. ALMOND : «The appeals of Communism». Princeton Un. Press, 1954.
«Education for Survival, a Symposium». Washingron 1962.
Γ. ΦΕΣΣΟΠΟΥΛΟΥ : «Ἡ Διαφώτισις», Ἀθῆναι 1948.
Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ : «Ἡ ζωὴ καὶ ἡ θεωρία τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονος Παυλώφ», Ἀθῆναι, 1957.
Ἐπιχειρήσεις Ψυχολογικοῦ Πολέμου, ἔκδ. ΓΕΣ, 1957.
«Conference sur la Guerre Politique des Soviets», 1962.
L. SMITH and C. SMITH : «International Communication and Political Opinion». Princeton - N. Jersey.
D. KATZ, D. CARTWRIGHT, S. ELDERSVED, A. HcCLUNG LEE : «Public Opinion and Propaganda», 1960, H. Holtand Co., N.Y.
W. SCHRANN : «Mass Communications», 1960, University of Illinois Press, Urbana.
Διὰ γενικωτέραν βιβλιογραφίαν, ἴδε :
H. LASSWELL, R. CASEY, B. SMITH : «Propaganda and promotionnal activities - An annotated bibliography». (4.500 τίτλοι).
R. PERUSSE : «Bibliography of International Propaganda».
B. L. SMITH, H. D. LASSWELL, R. D. CASEY : «Propaganda, Communication and Public Opinion», Princeton University Press, 1946 (3.000 τίτλοι).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Δ΄. ΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

Ε΄. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

ΣΤ΄. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

Ζ΄. Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΑΛΑΜΙΟΥ

Η΄. Η ΠΛΥΣΙΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ

Θ΄. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ

Ι'. Η ΑΝΤΙΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΙΑ'. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΑΡΧΑΙ

ΙΒ'. Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

ΙΓ΄. ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

ΙΔ΄. ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

ΙΕ΄. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ